

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

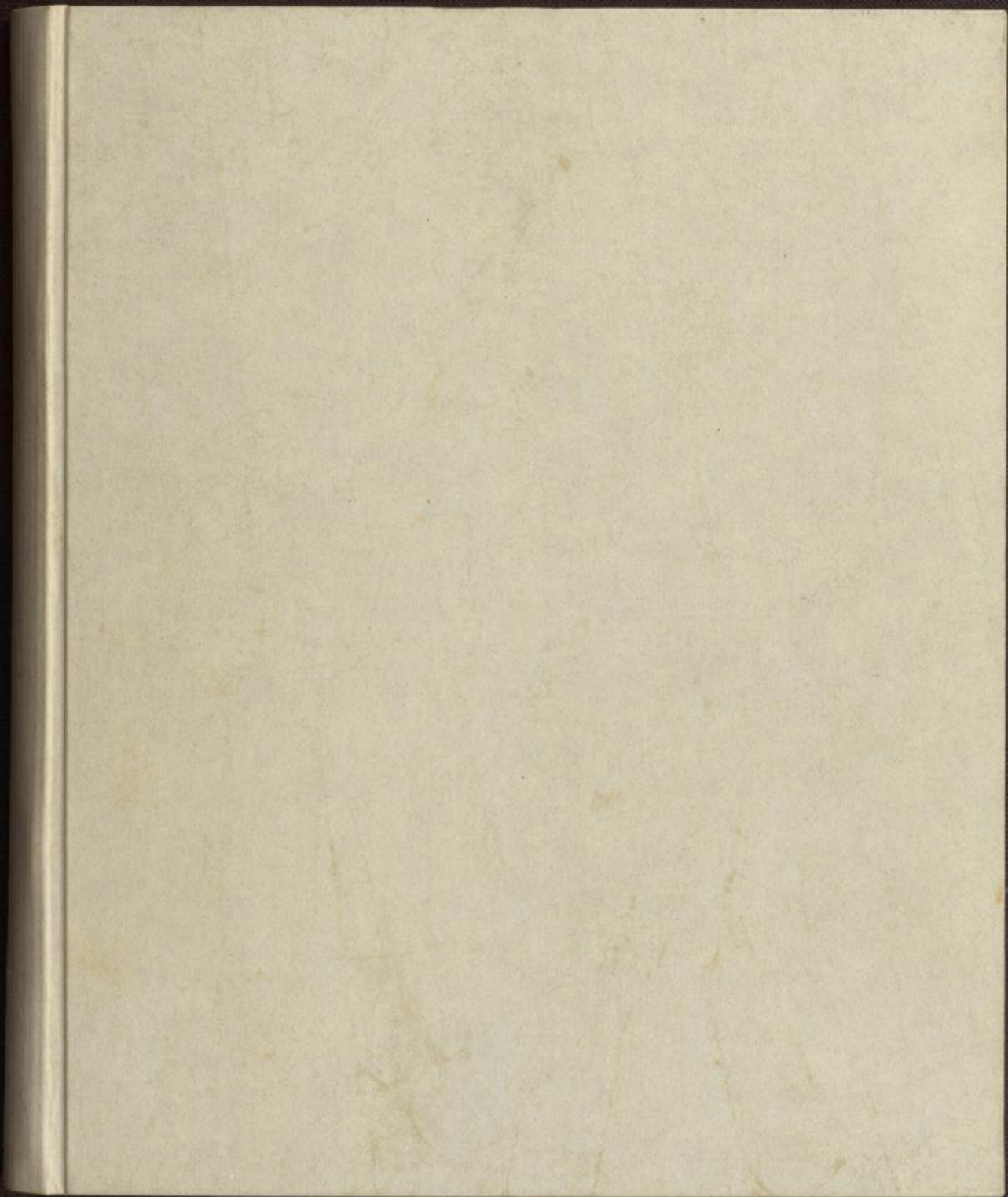
Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

P. logica aristotelica - Cod. Ettenheim-Münster 190

Lennep, Caspar

[S.l.], 1627-1628

[urn:nbn:de:bsz:31-116317](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116317)

E.M.190

LOGICA ARISTOTELICA

Dictata Molsheimj

Reverendo Patri Casparo Kenner
Excepta

A. F. Romano Maer Monacho
Sanctissimi P. N.
BENEDICTI

In Monasterio D. Etkonisae sancti Lande-
lini professo.

Anno partus Virginis
1627

Deo Optimo Maximo

Eiusq̄ veneranda Matri

MARIE

Santissimo Monachorum totius
Occidentis Monarchæ

Benedicto

Cunctisq̄ celestis regia Aulicis

Sempiterna Laus honor, potes-
tas iubilatio infinitis sæculorum
myriadibz

PROLOGVS IN VNIVERSAM ARISLOGICAM.

Philosophia propter abditas reru caas, quas ex officio
seruari debet, et propter humani ingenij inbecillitatem admi-
se obscura atq; diffidit diuino beneficio factum est, ut alia aliqua
disciplina reprobet, quae nobis in tanta reru caligine mister facis mala-
ceret, et tanquam magistra, seu pedagoga ad veritates publicas contem-
plandas, quasi manus educeret, quae sane non est alia, quam haec ipse
P. B. G. quam modo explicandam suscipio: Quia vero prius philo-
sophia anteferuntur sive partim obscura, partim vero penitus inco-
gnita fuit, id eo rudis et balbutiens coru philia, remansit, donec tandem
ceps Aristoteles doctissimus hanc benediscerendi conemina-
mentibus philosophoru oriri faceret. Haec iam logica futuris philo-
sophis ante philia partes addiscenda est accurate, ut recte docet
praecipuus. 2 Metaphys. cap. 3.

Definitio a philosophia quod sit diuinaru, humanarumq; reru cognitio
intellectiva quae ex natura libet principijs hauriri possunt, non si de re data
doctrina, huc nobis sermo est, quae cum ex hylarum caarum intelligibilis
p. f. i. c. a. h., non male dicitur et recentiores philo-
sophi ea definiunt hie cognitio reru ut sunt / per suas caas. Porro cum huiusmodi caa
certissima sit et verissima, idcirco potest hominem non modo quid re et a
densis, mis erroru tenebris, q. h. h. v. l. g. u. s. in mesum eia ex-
metu, v. i. d. i. c. a. r. e. sed etiam honestissimam et gratissimam v. d. i. c. t. a. t. e. m. e. n. t. e. r. u. m.
tes persunder. Haec iam philia licet ui nou perfectioe quarda voluntatis
significare videtur, cum sit amor studij vnde sapia, reuera in idem est
Sapia, et non nisi modestia caa a Pythagora sic est appellata, in
interrogat quae artem profiteret, ad huc de alioru inuidia et anxia
hae suspitionem erudere ferti respondisse se non dogov / sapientem, sed
philosogov / amium et studiosum esse sapia: nec male: constat n. a. p. l. e. n. t. i. s. q.
Sapientes audire volunt in choatam solummodo, a paucis vero perfectiada
sapiam possideri. Philosophia ior vulgo sapiam seu in choatam sed per-
fectam significat, quae quoniam in eo potissimum occupat, ut vera que patent
litantes caas inuestiget, homine de rebus vniuersi q. b. s. illi. Deq; et hie praefecora
plenig erudat, rationem nobilissima hois partem perficit, et an ea, oes
deniq; ac facultates exornet atq; gubernet ac ad adiones tamen exallente
naa ad ignas inferret.

PROLOGUS

[Faint, mostly illegible handwritten text in a Gothic script, likely a preface or prologue.]

[Faint handwritten text visible on the right-hand page, continuing from the previous page.]

item loquē disputare dicitur, quod syllogismus dialecticus, et probabilibus res transiit, nec si Sabarilla, ex alio plerumque contrarium tenent, vultu ex Aristotele locum adhibere, ubi haec disciplina absolute dicitur logica.

Errant q dicit Aristotelem vocasse hanc de apl. Logi cam

Difficultas ista quare ergo non Aristoteles hanc disciplinam appellavit? Respondetur illi ab Aristotele Organum seu instrumentum esse appellata, at constat non Aristotelem sed Lactantium de opusculis in eius vita recenset, illa sic appellasse. Respondet alij Aristoteli nullum nomen toti discipline indidisse, sed tamen praecipuis partibus v. g. Eam partem quae agit de syllogismo propositivam, seu dialecticam partem, quae pars agit de syllogismo in causa prima, de syllogismo demonstrativo, posteriora Analytica vocasse, et sic de ceteris. Verum non vero probabilius est Aristoteli totam hanc disciplinam uno nomine vocasse Dialecticam. Sic Longeca ex alij, prae 10. Aristotele hanc disciplinam uno nomine Dialecticam vocavit, prae 10. Aristotele hanc disciplinam uno nomine Dialecticam vocavit. Sic Longeca ex alij, prae 10. Aristotele hanc disciplinam uno nomine Dialecticam vocavit. Sic Longeca ex alij, prae 10. Aristotele hanc disciplinam uno nomine Dialecticam vocavit.

Aristoteles vocavit hanc disciplinam uno nomine Dialecticam. probatur.

Quaeres An recte nihilominus totam hanc artem Posteriorum Peripateticorum Logicam appellaverint? Affirmative, sic enim oratorissimi Sectatores et Interpretes Aristoteles Alexander, Ammonius, Simplicius eam appellaverunt. Cicero item de fato et de Finibus, ubi ait Logicam seu Dialecticam esse scientiam perspicuam, quae sit in unamquamque rem, viam item ad eam disputandi. Et utraque pars ex ipsa nominis Etymologia. cum enim logos inter alia ratiocinandi signum. Recte hinc illa ars Logica dicitur, quae tota in explicanda adis ratiocinandi modis occupatur. Similiter convenienter Dialecticam vocamus, quae sola nos docet modo disceptandi. Hoc tamen sciendum est verbum disceptandi late sumendum esse, ita ut non tamen significet argumentandum, sed etiam definiendo et dividendo veritatem ingredi.

Postiores Peripatetici vocaverunt hanc disciplinam Logicam. ut Aristoteles, Ammonius, Simplicius, Cicero &c.

Exercitatio Secunda. De varia divisione Logicae.

Principia de natura Logicae disputemus, nec rivum erit, ad confusionem tollendam, varias Logicae acceptiones explicare, neque enim de Logica quovis modo sumpta disputamus.

Difficultas ista quare sit divisio Logicae? Respondetur Logicae alia est naturalis, alia Logicae naturalis artificialis, naturalis est ipsa hominum intellectus, quae suae propriae erige functiones, et de rebus propositis ratiabiliter indicare et disceptare. artificialis est studio et labore non comparitur, sed ab aliis ab autore, nec sit insita, sed per studium, nec Logicae naturali non potest, cum saepe in hominibus foetis reperitur, inquam sagacitatem, et de quavis re proposita disceptandi. Artificialis est

Logica naturalis et artificialis. Artificialis est studio et labore non comparitur, sed ab aliis ab autore, nec sit insita, sed per studium, nec Logicae naturali non potest, cum saepe in hominibus foetis reperitur, inquam sagacitatem, et de quavis re proposita disceptandi.

per modū artis certis præceptionibus, et regulis continetur, ex quarū scripto
 ille hōc hūc apud dicitur, ut absq. errore fiat. hæc vero d. nāa in vita
 non est, sed studio et labore comparatur.

Artificialis
 alia Actualis
 alia
 Habitualis

Difficultas Quomodo dividat Logica Artificialis. **R.** In actu
 seu habituale, actualis est actus intellectus, suo consuetur respectu præceptum
 vel regula aliqua logica, vel aliud quicquid ad logicā pertinet. Habitua
 lis est quædam promptitudo, et facilitas intellectus, quæ hōi possit quotiescūq. pla
 ceat de rebus logicis iudicare, docere, demonstrare, quam promptitudi
 nem, etiam in alijs Scijs vocant habitum.

Logica docens
 seu abstracta
 a rebus

Logica utens.

Difficultas Quot modis spectari possit Logica Artificialis. **R.** duobus
 prout agit de rebus et præceptis Logicis. V. G. Quomodo docens recte
 docere, dividere et argumentari, et sic de Logica docens, quæ
 ut sic de cognitione, divisione et argumentatione tam de propria materia dicitur
 hoc modo spectata, sed etiam vocatur Logica a rebus abstracta, quodam modo
 non applicatur ad dirigendum intellectum. In alijs Scijs. Quod prout cognoscit il
 los modos differendi usurpat, et applicat ad varias materias, tam suis quæ
 aliarum sciatarum. V. G. quod docens ex arte facit de definitionibus vel syl
 logismos de rebus physicis, Ethicis, Medicis, Theologicis sic. ut ita dicitur
 Logica utens, seu Logica coniuncta rebus, quod in hoc loco sibi disputat
 de proprietatibus Logicæ adverte illos in agere de Logica quatenus est Arti
 ficialis, Habitualis et Docens.

Exercitatio tertia.
In Logica docense, utens
 sunt duæ Logicæ sp̄e distincte.

Errant qui dicunt
 habitum Logicæ
 utentis officere
 sua opera sine cog
 nitione actuali

Nota 1. Actualis Logica utentis concurrere ex doctrinam sive præcepta, et
 operis effectivam, ita ut ex utroq. constitutur qualiter Logica utentis. Nam sola præ
 cepta per se non sunt usus, sola etiam factio operis sine præceptis non est usus præceptum
 quare si quis operaretur operis artis, non ex præceptis artis. sed vel casu, vel ex experientia, vel
 ex alio principio, quæ ex arte, si in hoc opus efficiendo non videtur arte, nec opus
 illud factum esse ex arte. Sic natus factus ab hirundine, non est opus artificiale, sed
 naturale, quia ex natura non ex arte procedit. Quod dicitur per quosdam, qui dicunt habitum Logicæ
 utentis sine vlla cognitione actuali. Nunc sicut supra diximus, quod habitus quasi per
 modum nature. vult. Alii errant. Nam habitus Logicæ est habitus intellectus, cuius ha
 bitus intellectus est consuetudo, et perficiens intellectum ad cognoscendum, ut in se ipso ad
 obtemperandum intellectus proprium, et consuetudo ad agendum sive in se ipso, et
 si alius effectus non nisi ex cognitione operis et mediante cognitione, quia non per se
 naturam dirigunt illi actum, idcirco de illis officere.

Dices qui h[ab]et habitum alicuius rei faciende, etiam non cogitans facit rem
 illam. Ex immediata et absq[ue] ulla cognitione. Illu q[ui] contractit habitum
 non cogere ma[gn]a reflectione. Sem[per] t[ame]n cogere s[er]vit. Aliqua, etiamsi aliquo m[od]o
 sensibili vel saltem memoria operat[ur] et arte factoru[m], quod patet in memoria. Si n[on]
 casu obliviscamur alicuius artis, operari non possumus, et mag[is] cu[m] deinde recorda-
 mur eadem qua[m] prius facilitate operamur, ut patet in cantu et pulsa[m] q[ui]ta,
 ra etc. Et signu[m] est q[uo]d ex cognitione actuali operemur quod operemur
 ex habitu. Et patet idem ex r[ati]o[n]e q[uia] ille habitus contractus non est habitus
 absolute faciendi, sed faciendi ex cognitione: nam ex talib[us] actibus e[st] operari, qui
 ex cognitione p[er]cipiunt. Et non sit inclinatio ad operandu[m] nisi ex cognitione
 aliquo p[er]cepto q[uo]d oblitus artis logicae ex praeceptoru[m] logicae uti logica. N[on] Fundamentu[m].
 tor est q[uo]d habitus contractit, non edere ma[gn]a reflectione ad Regulas artis, cog-
 de t[ame]n de minima memoria opera[m] artis, et ex ea memoria opera[m] se factor
 ra operari

Ad habitus
 contractus
 bitu aliquo
 rem h[ab]et d[omi]n[us].
 t[ame]n p[ro]hibet.

Nota 2o. Ad actum logicae utentis non sufficere habitum logicae, sed re-
 qui alium habitum, quod dicitur alig[ue] op[er]is, q[uo]d op[er]is ab ipso quod habitus sit, quod
 substantiam, ut entitatem, a logica separata sit quod directio nem, per quod q[uo]d formae
 cu[m] praeceptis logicae. v. g. Physicus demonstrat de hoc q[uo]d sit visibile, per me-
 dia[m] r[ati]o[n]e, hoc modo: sic r[ati]o[n]e e[st] visibile, sic h[ab]et e[st] r[ati]o[n]e. Et d[icitu]r e[st] visibilis.
 Hic discursus quod substantiam, p[er]cipit ab habitu physico, quod r[ati]o[n]e non abha-
 bitu logicae: sit n[on] conformis praeceptis logicae et demonstrat q[uo]d vocat[ur]
 solus habitus logicae non potest dici utens, nisi p[er]cipit r[ati]o[n]e cu[m] aliquo
 alio habitu, in cuius actu utitur p[er]ceptis logicae. His igitur praesuppositis sit
 n[on]c.

Difficultas ja[m] an habere logicae docens et utens, sint essentialiter distinctae?

R[es]p[on]sio. Negativa. Habitus n[on] logicae docentis applicatus rebus, e[st] logicae utens,
 adem vero habitus avulsus a rebus est logicae docens. certu[m] e[st] eundem s[er]vit
 habitum esse, avulsu[m] a rebus et applicatu[m]. p[er] haec sententia[m]: Quia distincti
 habitus constituunt in utriusq[ue] difficultates, atq[ue] in applicat[ur] ex usu p[er]cepto
 ra logicae nulla est difficultas ad logicae spectans, nisi ea quae oritur
 ex ipso artificio p[er]ceptoru[m]. Et habitus logicae utentis non e[st] distinctus ab
 habitu logicae docentis.

Logica docens
 et utens n[on]
 sunt distincti
 spe. p[er].

Pro Fundamento huius sententiae claris illu[m]do observa in actu logicae ut
 tis r[ati]o[n]e considerari posse: 1o Doctrina ex artificio logicae v. g. forma da Syl-
 logiciana. 2o Metaphysica, ubi applicatur illud artificiu[m] q[uo]d p[er] se physica, aut me-
 ta physica. 3o Coniunctionem artificiu[m] cu[m] ma[gn]a. Unde triplex quae cog-
 tari p[er] difficultas in usu logicae. 1a quae provenit ex imperfecta r[ati]o[n]e
 artis, ex p[er]ceptoru[m] logicae, et haec ad logicae docentem pertinet. Altera
 quae provenit ex imperfecta cognitione ma[gn]a physica v. g. vel metaphysicae,

Fundamentu[m]
 r[ati]o[n]e
 r[ati]o[n]e
 r[ati]o[n]e
 r[ati]o[n]e
 r[ati]o[n]e

et facilitatem ac potitudo mem potentia in operando tribuenda, Atqui in eo quod dicitur
 praeceptis logica est nova difficultas qua fit in discendo: Et et habitus eorum
 quod dicitur praecepta logica est alius ab habitu docente. Minor probatur: tu quia potest
 et sine arte Conficiendi Syllogismos, ut esse iners et inoperativus in praeceptis
 tu quia potest sine arte Syllogismos facere ex solo usu: Et alia est ars Syl-
 logistica, alius usus, tu quia idem cernitur in alijs habitibus, q dirigentes ha-
 bitus ab eo quod dicitur. dist mouunt. R. Solutio ad hoc argumtu patet ex expli-
 cae fundamenti nrae sententiae, illa n difficultas qua in usu praeceptoru Logi-
 coru cernit fit esse vel ex imperfecta notitia praeceptoru, ut haec ad docente
 Logicam spectat, vel ex mai cui applicantur praecepta, ut haec spectat ad alios
 scilicet, qua circa illas maas versatur, si vero nulla sit ex dictis difficultatibus
 nulla erit difficultas in usu praeceptoru logica. Is go q sine arte didicit facere
 Syllogismos, ex usu, non hbe habitum Logicum non dicitur, quia arte m n didicit
 nec utentis, quia arte non utitur. Sed hbe habitum ex parte, hoc e ex parte
 acquisiti, q est distinctus ab habitu Logicae docente ut utentis, sicut si
 qst didicit loqui Latinam ex usu, non ex arte Grammaticae, is habebit
 habitum loquendi Latine, non ex arte; sed ex experia, ut observae machi-
 ca, q habitus e diversus ab habitu Grammaticae. Nam q ex arte loquitur
 Latine, scit Regulas, et casus loquendi, qui vero ex usu loquitur, sola obser-
 vatione et experiam loquendi hbet, nec Regulas novit, nec eadem curata
 sit loquendi potest reddere.

Difficultas 2da An Logica utens solum sit utens quoad parte
 topicam? R. Negative: Est n etiam utens quo ad partem de more habitiva
 et alias in quibus ex necessarijs procedit, non a tm quatenus probabiles conclusiones
 colligit. Est contra Combracenses q quast. 5. Art. 2 contendunt Logica
 non esse utentem, nisi quatenus colligit conclusiones probabiles, traditq
 praecepta probabiliter discendi in quacumq ma. Pr. Logica tam oes suas partes
 est practica, cu ubiq tradat praecepta operandi. Et sicut oes partes con-
 veniunt illi duobus actus, docere norma operandi, et operari servuti norma.
 in consequentia quia hoc propriu e scilicet operativeibus, non tm Regulas tradere,
 ut sciatur, sed ut ex illis possimus operari.

Difficultas 3ta Cum dixerimus eundem esse habitum Logicam docente et
 utentis, non ex ipso va potest difficultas an Logica utens sit scilicet, cu certu
 sit, ut paulo post constabit, Logica m docente ex se habere, ad qua difficultatem

Logica vult
 esse magis
 scilicet.

Respondet tamen habitus Logicae sit necesse sua scientificus, nihilominus quatenus
 principium est usque differendi, non exerceat munus scilicet facultatis cuiusdam
 vel artis, ut recte dicitur. Si erit habitus Logicae respectu actuum quos in universali
 elicit circa suum obiectum esse scientiam, respectu vero actuum singularium, quos
 in particulari materia exerceat esse artem vel facultatem, non arte factiva,
 sed activam, quia a. haec duae artes differunt, consistit ex sequentibus. Quia
 sic itur ex dictis vix et artem habet in Logicae docentis in virtutis officio
 in ista mundi. Ita Fonseca, Combricensis, Rubeus &c. proprius est
 immediate elicitus actus Logicae est docere modos differendi, quatenus ergo
 huius elicit exerceat officium docentis. Alius Logicae actus concurrere ad
 docendum modos differendi in particulari materia, et per hoc actus
 doctrinae suae rediit in usum in practica, et sic officium virtutis exerceat.
 et posterior quoniam actus tamen, se habeat in materia actus imperati, cum in
 orem elicitam supponat esse in a Logica etiam elicitus, quatenus se sine
 Logicae elici non poterat.

Exercitatio quarta De alijs nonnullis Logicae divisionibus.

Praeter illas Logicae divisiones, de quibus haecenus coimus, solent adhuc
 talia ab Autoribus tradi, quae minus habeant utilitatis, hic omittimus, si tu illas
 desideras, lege Combricensis in fine prolegomenorum. duas tamen celebriores, hic
 referere vobis fuit.

Invertendum iam scias in o genere dupliciter posse dividi: scilicet in duas partes
 scilicet in universales, quae sunt obiectum respectu, et sic tot erunt partes scilicet
 quae sunt subiecti. Quae scias practicas recte dividi in duas partes, quae sunt
 obiectum, et illam, quae agit de forma: et rursus easdem partes posse sub
 vidi, ut ad commodiore methodum pertinere videbitur.

I

Difficultas I. An recte dividatur Logicae totalis in tres partes
 quarum una est sciendi, altera dividendi, tertia argumentandi disciplina exhi
 cat? R. Responsum. pro ex dictis: quia definitio, divisio et ars unmetas
 sunt tres species obiecti Logicae, quae est modus differendi. Et Logicae totalis recte
 in totidem partes scilicet dividitur.

II

Difficultas II. An recte Artes Logicae suae divideret in liberale
 peritiam, peritiam, et utramque Analyticam, et Topica, et Sophistica? R. Respon
 sum est quod haec divisio distincte continet materiam, formam, et species obiecti, quae
 argumentatio, declaratur: materia remota argumentatio sunt termini simplices
 et tractantur in libro praedicamentorum, praedicamenta materia sunt propositiones, et copu
 lantur in libro peritiam formae argumentatio per se est Syllogismus, et
 perfecta, ceterae species argumentatio, utramque tradit in prioribus.

Species argumentalis non manam se demonstrat, Syllogismus probabilis ex Syllogismo
 minus fallax seu sophisticius et hos explicat in similibus tractatibus, nimirum
 in posteriori Analyti Syllogismum demonstrativum et manam necesse procedens
 in parte Topica Syllogismum dialecticum et manam probabilis. Denique in libro Elenchi
 rui Syllogismum sophisticum, et manam apparentem concludentem.

COMMENTA TIO I. DE OBIECTIS LOGICIS.

Tametsi doctores non admittant Logicam habere valorem et perfectionem ex
 habitu intellectus, aliam tamen sententiam Aristoteles in Ethicis c. 3. hinc potissimum
 inquit habitus illius dicitur habitus primus principiorum, quod per Aristoteli
 maxime Aristoteles intellectum vocat) Sapiam partem dicit, scilicet prudentiam et artem
 Quare in hoc loco solet quæstio ex his Logicam conveniat inquam verum Certum est
 Quod Logicam non esse intellectum principiorum. Intellectus enim versatur circa principia
 suarum, quibus hoc absque dictione, et sola termini apprehensione, vel certe
 experientia assentitur. Sed clarum est Logicam non esse talem, cum sit discursiva, et
 non versetur circa talia principia. 2to Certum est Logicam non esse Sapiam, nam
 Sapiam speculatur universales et altissimas rerum causas, quales sunt Divina Intellectiva. Non est Sapiam
 Logicam de quas Logicam ex officio non attinet. 3tio Certum est Logicam hanc
 prudentiam, quod prudentiam versatur circa agibilia, seu circa actiones humanas, non est prudentiam
 quod docet dant rationem et virtutem exercere. 4to Logicam non convenit
 dirigere operas intellectus, ut absque errore fiat. 5to Certum est Logicam non esse artem, Non est ars pro
 tem proprie dictam: nam ars proprie dicta versatur circa opera et termina artis
 ficticia, quæ plerumque post operationem relinquuntur: Logicam vero occupatur circa actio
 nes intellectus immutabiles: dicitur enim non esse actem prudentiam, quæ alij factivam
 vocant, nam si artis non late accipitur, et operatur, scilicet prudentiam, tunc Logicam
 poterit ars appellari.

§ 1. 111
 § 2
 § 3
 § 4
 § 5

§ principia & controversia e de scia hanc n. auctores partim non part in affirmat & logica:
 Controversia est an sit scia cui satis sit com ment 3. per. 1a.
 res a. plane definiti seu explicari n potest, nisi prius constet q nra sit cogi ca obtm ex quo pacto circa illud versetur, ab obto n. ut modo illud per tract andi oes discipline hanc ut distinctione accipiunt.

EXERCITIO I

Quot et quales sint operationes intellectus.

Varia de obto scio si sententia philonum, quas fuisse referit et ce amnant Fonseca, lib. 2. Metaphys. C. 2. quasi. 1. Rubius, Zabarella cen, imbricatas hic, et alij q consulti possunt. motus sufficiat vel latem patris componere, ut confirmare.

Operas il lectus si obtra cogia

Recepta pra ceteris sententia e vel operas intellectus, vel aliquid iis cooperatis et obtm cogia, q ut illudatur, prius dicemus q, et quot sint operas intellectus.

Cuius sint operas intellectus

Difficultas 1a Quid sint operas intellectus. R. Operas intellectus qe operas mentis, functiones et conceptiones ad, sermo iten inferny om nihil t aliud, quam actiones quada immanentes, qbus intellectus nri quatu cupq rem illibitatem considerat et illit, neq n. magis scijs est qm hoc nobis ma potentia, mens selt u intellectus, quam conceptus sint externi, illi q. oes hnc operas operas ex actus, qbus in obta sua tendunt, multo magis q intellectus habebit.

II
 Quot sint.
 3.

Difficultas 2a Quot sint operas intellectus. R. Operas intellectus coones centes (nam illo sola ad nri institutu pertinet) sunt tres. Simplex rei apprehensio, qua sa dr. iudicium de re apprehensa et dr 2da. Discursus seu ratiocinatio, dr 3ta. III coongentes: qe dant adhuc alij du peras intellectus ubi sunt dubitas, admirad, &c. De qbus in alijs pntia partibus ascendu, et revera coongentes h snt aut si st otogentes a tribus

Simplex apphe sia f.

duobis non distinguunt. Simplex rei apprehensio seu sa opas e intellectio qua rei quititatem qv nam nri mltu speculatur, nudi de illa qm, modo vel negatio. ut si mente concipiamus hanc, sapientem, vel alia, aliud,

Iudicium q.

2da operas intellectus qua parte vocant iudicium simplex e illa qba rei apphe auq convenit, vel n convenire iudicamus, i. est. in ternt a firmad vniut det altero, vel etiam negatio, ut si affirmamus hoerit ee ad, vel negamus

poem ee lapidem erit De opaco illectus, Vbi Nota q affirmatio a phis
sape vocet compositio, negatio a. Divisio: Nam q affirmat unu alteri negat
is unu cu altero quasi corae componit, q negat unu ab altero dividit.

2da Dr Ratiocinatio seu iudiciu illatiuam, pro conuincendo pluribus pro
positionib; illectus infort aliam p discursu, vt DEVS e iustus. E. pr. Discursus q?
vni peccatores. Nam hic e quod sicut 2da opaco illectus, supponit iam
ita 2da pra supponat iam ee 2dam: Nam sicut nemo fiduciat unu
alteri conuincere nisi prius utruq; apprehendat, et illigat Ita nemo aliqua
enunciacionem concludit ex alia, nisi utramq; prius formet p operadem
2dam.

Difficultas 2da An oes tres operaco illectus sint praes. R. III

1a: si tales actiones, quando erit directione, vt sine errore possint coari
cori. pr. Oes ista operaco dnt praes, q mo inent directione. Sed operaco
illectus indigent directione. E. Maior nota e. In minor quoco iam enia pt
illectus pp suam imbecillitatem rem, vel prorsus n apprehendere, vel certe
non bene, ex erit ignorancia, vel ut ita confute, re ll apprehendere ut per
tes eius distincte non cognoscant. Vel deniq; possunt res alienis conceptib;
et difformibus apprehendi, ex sic orietur obscuritas. In 2da similitudo ex 2da
operaco hanc eadem ignorancia ex obscuritas accidere pt, cu n. iam illam
compr supponant, certe si ja recta non sit, nec ha esse poterunt, pumimo
praeter dictos defectus pt in his ee innaturalitas q la ex irrectitudo ut hinc se
rurs de superiore sicut de accidente affirmet. Item si definitionis divisio
nis ex arorum montis partes per para ord inent, si ignoret vis consequia
postremo praeter hos defectus in 2da et tertia pt ee falsitas q hinc obscuri
si remedium aseratur, illectus n. praesenti errandi piculo semp ee possi
tus in varias deceptions sese inuocet, pr 2do R. Deo actiones volu
tatis dnt praes, q a nolus bene vel male fieri possunt, ex a sciamorau
dirionunt. E. Et eandem eadem operaco illectus praes dici poterunt

Obiicies: Artes docet illectum non esse practicu, sed fieri practicu ex
tensionem: q operaco illectus non s. praes. R. 1o solum falso edari vt
doct viri obferuarut. R. 2do Si th ita loquitur, Artes, sensus erit illectu
vel iudiciu practicu extendi ad dirio entas, actiones aliaru sciarum

Exercitatio 2da

Ad Locicam pmet opaco illectus dirioe?

Difficultas 1a Cur Locica sit inventa? R. Ad plerosq; haru operaco
doctas vel corrigendos, vel progredendos: Ita communiter docent phil: no
est qd talis correctio illectus spectat ad aliquam artem, qm oes praes
aliqua potentiaru, sed directio illectus ad nullam aliam sciaru, qua ad
peltope potet. Ergo. Dixi Locicam plerosq; corrigere, non n. oes ee
Locica inventa, et qd illi tolla
defectus pleriq;
operaco illectus.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Quos error res
Logica a directe
tollat.

ciò corripit, ut recte notantur. Coniunctio q̄ statuent illos tm̄ defectus directe
corrigi a logica, q̄ accidunt intellectui p̄t̄. Trac̄. ē. siue p̄t̄ ex notis is nota
colligit. Logica n̄. inventa est ut sup̄stat illud, quo nos Anselm̄ antecellunt,
cuius defectus max̄e cernit̄ in porob̄ ex v̄sa cognitione ad aliq̄. hoca. fit in
tribus modis differendi, definitione, subdivisione, et Argumentat̄e.

II.

Logica n̄. tollit
directe de
f̄ct̄is p̄t̄ op̄at̄is

Difficultas 2da. An Logica directe tollat defectū ignorantia ex p̄t̄ op̄at̄e?
R. Non: Quia tunc n̄. p̄cepta definiendi callas, poteris t̄n̄. quib̄dam non
regunt̄ n̄as penitus ignorare, quātū cognitionem nisi b̄n̄ confuso saltem ali
unde accipis, nec eas recte apprehenderent nec definire, nec p̄t̄ de illis de
p̄t̄is trape poteris.

III.

Nec 2da quā
p̄t̄is

Difficultas 3tia. An Logica directe et ex officio suo tollat q̄s de
f̄ct̄is 2da op̄at̄is? **R. Negative:** rāo ē. q̄a in affirmatiōib̄. e. n̄. e. n̄. e.
hōmib̄. quā definitiones, et divisiones n̄. s̄. non s̄t̄ potestus et
notis ad ignotū. E. directe tales n̄. d̄. v̄. i. o. u. n. h̄. a. Logica.

Obiectio.

Dices Arist̄. partitus ē Logica iuxta n̄. p̄t̄ operam, ille h̄. ita
aut tractatus p̄dicamentorū iam, tractatus de inters̄t̄e 2da
Reliqui libri 3tia operam d̄. i. o. e. r. e. x. t̄. e. r. e. t. ut cōis ē. sententia, atq̄. v̄o
in illis libris n̄. tm̄ agit̄ de operationibus intellectus p̄t̄. si modis differendi.
sed etiam ut. Simplex et enunciatio et conseq̄. E. Logica n̄. tm̄ d̄. i. g. i. t. illos
p̄t̄. si modis differendi. **R.** Arist̄. s̄. p̄t̄. i. t̄. q̄. s̄. u. a. q̄. o. i. c. a. m. ut
solam 3tia operam d̄. i. g. e. r. e. t. ad q̄. n̄. e. e. s. s. i. t. ut de p̄t̄. a. m. e. t̄. i. s.
v̄. e. n. u. n. c. i. a. t. i. o. n. i. b̄. s̄. E. n. i. m. de. s̄. e. n. t. e. n. t. i. s̄. p̄t̄. i. t̄. b̄. s̄. p̄t̄. i. s̄. a. r. g. u. m. e. n. t. a. t. i. o. n. i. s̄.
disputaret, e. a. q̄. illis h̄. e. e. t. e. x. e. m. i. n. a. n. d. a.

Notm.

NOTA t̄. h̄. i. s̄. t. a. m. e. t. i. s̄. d. i. r. e. c. t. e. (ut d. v. i.) ex p̄t̄. s̄. e. i. l. l. e. c. t. u. s̄. i. n. o. i. o. p̄. a. t̄. e. s̄. t̄. a.
a. l. o. g. i. c. a. n. o. n. d. i. r. e. c. t. e. d. i. r. i. g. a. t. u. r. a. d. m̄. t̄. n̄. p̄t̄. i. l. l. o. s̄. l. o. g. i. c. a. p̄t̄. i. l. l. e. c. t. u. s̄.
i. n. v. a. l. d̄. ut rite possit quavis p̄dicata componere, dividere, opposita
et conata discernere etc. Nam eā Logica ad obtinendum p̄t̄. i. e. n. d. u. m.
tendit, simul emendat, vitia p̄t̄. e. s̄. 2da op̄at̄is, q̄. i. l. l. a. r. u. i. n. f. i. n. e. s̄. u. o. q̄.
sequendo impedire possent.

EXERCITATIO 3tia.

Qua methodo et ratione Logica dirigat operas
intellectus.

Notm.

Observandum hic ē illam eē vim ac potestatem intellectus, ut n̄. tm̄ res alias sed
etiam seip̄m ex suis actionibus possit illigere, per cognitionē s̄. e. t̄. r. e. f. l. e. x. a. n. o. n. h̄. i. n. c.
fit, ut sicut aliarū potentia q̄. e. l. i. g. n. o. s̄. d. i. g. i. t. ita etiam h̄. u. s̄. p̄t̄. i. a. s̄. p̄t̄. i. t.
actiones directas dirigere ut s̄. i. m. p̄. s̄. i. b̄. e. s̄. m. a. g. i. s. t. e. r. et id eō in intellectu duplici generat̄. actiones
et s̄. e. v̄. d. u. c. t. a. a. l. i. s̄. d. i. r. e. c. t. e. s̄. u. n. t. a. l. i. a. n. s̄. u. n. t. q̄. u. a. d. i. r. i. g. u. n. t. a. n. q̄. d. i. r. e. c. t. e. s̄. e. s̄. d. i. r. e. c. t. e.

opacem illegitimus fiat.

Nam duplex
esse finis habitus
um practice
aliquis est
Formalis
Obiectivus
alius.

Ex hactenus dictis facile colliges quod sit finis Logice: Sed prius **N**ota est, finem habituum practice duplex esse: Formalem, et obiectivum: Formale est actio, qua habitus practicus in suum obiectum tenet, seu qua illud efficit. Obiectivus est ipsum obiectum, seu res quod fit. Rursus finis obiectivus est duplex, alius est finis extrinsecus, alius est finis cui. Finis extrinsecus est ipsa res, qua producit, finis cui est illud cuius facta servit. V. g. Artis Architectonicæ, finis formalis est edificare: Obiectivus extrinsecus est domus ipsa, finis cui est habitatio, seu ipse habitator. Sciendum igitur est in nostra materia finem Logice formalem docere modos differendi, Logice vero finis obiectivus extrinsecus sunt ipsi modi differendi, Logice vero finis cui, est Actualis directio operum illectus in quavis materia.

Finis Logice
formalis
Finis obiectivus
extrinsecus
Finis cui.

Exercitatio Quarta De Obiecto Logico.

Obiectum artis
quod sit.

Nota 1° Obiectum artis vel scientiæ nihil aliud est, quam materiam illam, circa quam actus, vel scientia ipsa occupatur, appellatur autem obiectum quod potentia cognoscenti obijciatur cognoscendo, sicut v. g. Res colorata obijciatur visui, id est abstrahitur ab actu, et Genus: Obiectum propterea quod certis proprietatibus et passionibus demonstratur illi in se habere a tali scientia: Sed scia duplex, aliud in habitationis, aliud attributionis, seu considerationis: sciendum est, quod materia artis non fit Obiectum in habitationis: Nam solus illectus est enim scientia Obiectum in habitationis: sed Obiectum attributionis, et considerationis, quia sunt omnia quae in scientia tractantur ad illud pertinent, vel tamen partes, vel tamen principia, vel tamen proprietates.

Subiectum
Obiectum in habitatione
et
attributionis

Obiectum est triplex
Adæquatum
partiale
principale.

Nota 2° Obiectum artis vel scientiæ est triplex, adæquatum, cui explicando tota scientia incumbit, ut ens in Metaphysica. Partiale, circa quod solvitur pars aliqua scientiæ occupatur, ut est, scia in Metaphysica. Principale, quod nimirum principium est inter illa, quae scientia tractat, vel talia in physica, Deus in Metaphysica.

Obiectum adæquatum
tres habet condi-
tiones.

Nota 3° Huiusmodi obiectum adæquatum postulare tres condiciones: 1^a est, ut sit unum quod et una possit definitione explicari. 2^a est, ut omnia quae tractantur in illa scientia referantur vel ad illud cognoscendum ut fit in scientiis Speculativis vel ad illud efficiendum in practice. 3^a est, ut contineat se in se. 4^a est, ut sit unum quod et una possit definitione explicari. 5^a est, ut sit unum quod et una possit definitione explicari. 6^a est, ut sit unum quod et una possit definitione explicari.

Obiectum aliud materiale
aliud formale.

Nota 4° Aliud est Obiectum materiale, aliud formale: Materiale est res ipsa, quae aliqua disciplina tractatur, nude et solum se spectata: Formale est Modus, seu ratio sub qua talis res consideratur. V. g. Obiectum materiale medicine est homo: for-

seu interiores libet cu alijs dicere. Hinciam pr A. Habitus looica per
fectus erit et oes suas opaes absqulla voce p exercere. E. Loica obbtu non
poterunt ee voces.

II

Non oes res si
pprie obbtu lo
oica.

Difficultas 2da An res oes sint adaequatu obbtu looica?

R. Non: est contra Zabarellam de nat looica cap 7. pr. Vcln. agit
Loica de quavis re singulari, vel de rebus oib. quatenus conveniunt
in rae entis: At priori modo res nullo modo sunt (vauq), nec hnt oes
pprietates demonstrabiles, q supra dignans ee nerium ad raeo bti:
E. non possunt ee obbtu unius, seu vel artib. res oes: posteriori a. modo
sola Metaphysica de illis agit. E. Non loica.

Obiectio

Obiectio looica docet de quacung re pposita disserere. E. Agit de
quacung re obbtu de pprio obbtu sua operas. R. so Disserere de qua
cung re non e pprius actus, nec finis formalis looicae docentis; sed
tradere modos disserendi: Disserere porro de quavis re looica utentis
pprium est, cuius hic obbtu male non inquirimus. R. Sed concedi pos
se res oes posse dici obbtu looica remota, seu mediata: Quia looi
ca ad disserendi usq in quavis re mediante suo proximo obbtu est ordina
ta.

III

Argumenta q de
monstrat non
se obbtu adaequa
tu looica.

Difficultas 3ta An argumenta vel demonstratio sint adaequa
tu looica?

R. Negative: quavis n. demonstratio et argumenta possunt
dici obbtu partiale: uno etiam principale: non tm possunt dici
obbtu adaequatu, nec totale: Est contra Albertu M. pr: Adaequatu
obbtu e, q suam adaequat, ut dictu est; sed loica non adaequatu argu
mentu, seu demonstrati, nec tm occupat circa argumenta et demon
strati; sed etiam circa definitionem et divisionem: E. pr 2da pars R.
via looica agit de argumenta, tngm de pncipio modo disserendi: de
demonstrati vero tngm de nobilissimo instrumto sciaturu. E possunt dici
principalia et partialia obbtu. Vide Fons. et Combracen. hic. qui etiam
recte confidunt adaequatu obbtu looica q ut illa tradita e ab arte, recte
censeri argumenta, vel syllogismu.

IIII

Sententia re
controversa de obbtu
looico.

Difficultas 4ta Quid erit si statuetur de obbtu looica? Con
tra sententia eoru, q superiores opiniones nobiscu rejciunt operas illectus
ee male obbtu looica, qui tm oes non conveniunt in assignanda rae, seu
obbtu formali. Alj vocunt operas illectus quatenus dividuntur, seu quatenus
passive st dirisibiles ee formale obbtu looica: alij volunt operas illectus
directivos active, seu quatenus directae sunt ee obbtu formale looica

Alij deniq volunt operas intellectus cu obtm formale quatenus substant
zdis nottionibus et conveniunt illis denominas rais. v. o. ee stm cepra,
dicatu, cu syllogismu, definitione, divisione &c. Id eod obtm logica for,
male constitunt eis rais.

Dificultas sta

V

vid certi tandem sit statvendum ex nra sententia
Obto logico. R. Operas intellectus quatenus redigi possunt in modos dis,
serendi seu quatenus sunt dirisibiles passive sunt adequatu obtm logica. Nra sententia d
Obtm dicitur a fine obting. Illi quatenus redigi possunt in modos dis,
serendi: possunt n. operas intellectus etiam aliter dirigi, nimiru, vt scilicet in
tem fiant. et sic diriguntur ab Ethica, non a logica. pr. R. Quia res conditiones
Obti adequati conveniunt operationibus intellectus, qui acceptis, respectu logica. E. Res
pr antecedeas: qa in primis hinc sufficienter unitatem cu in illis reperitur
unitas ordinis, imo q. etiam alij requirunt, hinc passionis quae se demonstrari
possunt. v. o. Quod liberent mentem ab errore, q. sunt instrumta veritatis in
opra &c. praeterea qd in logica traditur referri potest ad tres operas
intellectus, quatenus dirigi possunt in modos disserendi. Postremo quia per illas
logica ab alijs seijs dicitur movetur cu nulla sit qua hoc modo de opzib: intellectus
disputet. R. 2do: si ipsu finem obtinum et principalem cu recentioribus phi.
losophis p. scto sumamus, obtm adequatu et formale logica erit modus dis,
serendi, seu, vt alij dicunt, orao phitica, seu, vt alij operas intellectus diredbi,
ces, seu instrumta locutionis intena. Hinc oes modi loquendi in re nihilo diffe,
runt, Ita Fons. 2do Metaphys. cap. 1 dicitur scotus, f. suarez et Comib: nus interue.
hoc loco. pr. o. Quia modus disserendi est id q. logica in operas intellectus trum
in subiecta nraam mouet sive q. opzib: intellectus confert. pr. 2do: Quia
oes conditiones obti supraposita illi ad amysim conveniunt. vt consideranti
planu erit. E. pr. 3tio: Cui sententia phlorum, q. fere conveniunt, du sicut
argumentationem, huc demonstracionem, q. est praecipuus modus disserendi ee obtm
logica put eam tradidit. fides, qua nraa erit. E. tres modi disserendi
erunt p. obtm totius scia. pr. sequela: quia sicut se habet argumentatio ad
logiam totius, qua integro non est, ita se hnt tres isti modi ad totam lo
gicam. Sed adversarij nri admittunt argumentationem ee obtm logica
Artica: E. tres modi disserendi erunt obtm totius scia, prout de illa
hic disputam.

Objicies 1o. Ex his duabus respons. seqt duo ee obtm, formalia unius scia, Obiectio 1a.
q. sine dubio absurda est? R. Illud absurdum non esse si scia et obtm alio et a,
tio modo spectentur: R. 2do: q. tu non seq. ce dictis, q. pro absurdo insertur:
qa modus disserendi est aliter in duob: operas intellectus, cui res artificiatu suam
bnaam insubis. E. Operas intellectus erunt tm obtm male, q. est contra pen
Respons. R. Negando assumptionem, non n. dicimus formale obtm logica
logica.

Logica ars alim

Logica differat

de operac solum se precise; sed quatenus sit passivè dirigibilis. i. quatenus ea, paces sunt forma introducentia, et finis, quem connotant, et si actu non includat. et sane eo modo satis sunt determinate, et a sola Logica ita considerentur: per modum selt subiecti primi, non tñ per modum finis. Obtinere: convenientior sibi

in manum operantem sensibiliter, prout tñ imitat factiva in sua operac. versa tur n. circa arte facta quoad mentalia, q sunt modi discernendi: **Instabis** 2to Sicut se habet Ethica respectu actuum voluntatis, quos dirigit. Ita se hnt Logica, respectu actuum voluntatis et operum illectis. Sed Ethica e pure activa deinde, versat circa actiones voluntatis, prout si passivè dirigibilis, et non pot dirigitur: E. in utroq, erit par ratio Logica. R. Parcs ee Ethicam, et Logica, in eo q sicut Ethica voluntatis, sic Logica ratio dirigit actiones, in eo q ee disparat, q Logica id praestet per modum instrumenti, et mediata Ethica vero minime.

Obijcies 2to. Obtinere artis dirigentis non est id quo dirigit. Sed e id q dirigit. E. Obtinere Logica non est modus discernendi quo dirigit Logica, sed ipse operac illectis, quos dirigit Logica: E. potius operac dirigibilis, quam modus discernendi erunt Obtinere Logica. R. Antecedens attendit iriicentè posse conferri, vel cu eo q proxime dirigit, et q proxime tñq finem obtinuum respicit: Si de eo loqtur instrumentum, q proxime dirigit, concedo antecedens: si vero de eo q remote, negatur. V. G. Ars q sutori facit modulos, d' dirigere sutorum, in conficiendo calcis, in terim non calcens, sed modulos e artis Obtinere, q non dirigit sutores nisi subministrando modulos et norma operandi: sic Logica dirigit operac illectis per docendo modos discernendi, quibus tñq instrumentis operac illectis dirigunt.

VI Difficultas 6ta. Quare ens ratio non possit dici Obtinere Logica? R. Vel n. Ens ratio, generatim sumptum, vel ens ratio Logica ee Obtinere: Neutrū recte dicitur. Non prius: qm in Logica nulla fit mentis. Eritis ratio in essere; sed tñ aliquorū, quae resultant ex apprehensione operum illectis, et tñ entia ratio Logica. E. Ens ratio in essere non est Obtinere Logica. 2to ad eandem seam potest agere de ente ratio in essere, quae agat de ente reali in essere: atqui ea e Metaphysica a n Logica. E. non ee de ente ratio in essere potest potius ad Metaphysicā, quā ad Logicā. n. patet et M. ut quia ens ratio reducitur ad ens reale, qm in illo fit datur, saltem ultimātē accipit ad suam de ente reali potest fieri q eam passio illius, de qua re vide Svarcz bisp. vii. Metaphys. Non potest q. Si n. Logica tñ ageret de ente ratio Logica non potest ullam passionem de sua Obtinere de more trade, quae similiter non esset ens ratio, q aperte falsum e: qm demonstrat q. g. de Syllogismo demonstrativo q. o. eneret seam: de Syllogismo dial. et tñ q. o. eneret opinionem. E. potest atq. v. passiones reales demonstrare. E. Obtinere illud debet similiter ee reale: in sequela M. quia passio non pot ee per se factior in essere entis, quam sit Obtinere. E. Non potest passio realis de ente

raris demo no trare. pr 2do. Quia ens raris loquiu n complectit oia q trahit
 h m loquica; Non est adequatu sicut cogita. Consequ nota e ex dictis de
 conditionib. Obi: pr antecedens: Quia v. d. demonstrat maaly sine alio q
 premisaru, qui se prrat suam affirmat et negat de qly agit loquica. It re
 ales actiones mentis. E. Bis raris loquiu non complectit oia q m loquica trahit
 tur.

Advertendu tu e hoc loco, nos non negare quim in operab. illechy mi
 meo circa res loquias multe resultent relaes raris: et quim magis qly sitentia
 raris in loquica; sed talia entia raris perse, ut talis sunt non considerant a loqui
 ca. q. max facile apparet, quia nra qly sunt posteriora ipsimodo d'stendi: sicut
 n. raris discrendi, sicut umbra corpis: Ita ut tota loquica manere possit per raris
 in suo esse tametsi tales relaes non resultarent vnde sequ etiam clarere moles
 differendi formaliter sumptos: uti sunt entia raris a loquica considerari, vna
 dmy tu eos considerari cu hac reduplicae, qua sunt entia raris. Hoc n. loquica nihil
 citat cu nihil conferat ad finem suu ut in eodm; sed de entibz n' effectus
 post Commentarion sequentem.

COMMENTATIO III. ANELOGICA SIT SCIA PROPRIE DICTA

et de eius necessitate ad alias scientias acquirendas.

CA. E. exercitatio 1a.
 An loquica sit scia. proprie dicta?

Constituto loquica obto videndu e pro pecto illud tractet an selt
 aliquas passiones et proprietates de illo demonstrat, per vera et necesse v
 caoru; an vero solv modo contentia quada predicata per probabiles raris
 subiecto convenire ostendat: si n. priori modo verset circa illud vera erit
 scia, si posteriori modo nequaquam erit scia.

Nota cor 1o Nota sua proprie dicta Nam de latifs in a aceptione qua scia duptr
 junquat quameq coonitionem, hie non agim, nec sane nec scia diana e sapud d. m. ite postet
 phlos ut plurimum duplex sumit: 1o pro quacumq coonitione certa, et

et evidenti per discursum demonstrativum acquisita, cuiusmodi illa defini-
vit Aristoteles in Posteriorum cap. 2. Et dividit in 6 Metaphys. cap. 1. 2° su-
mitur necesse est de strictis per se solis scilicet speculativis Scijs, quae sunt simpliciter
vera, et nullam operationem humanam dirigit.

Nota 2° Scijs Speculativas sive ab Aristotele per Anthonomastiam vocari
Scijs, et illis certas quasdam proprietates attribui, quae reliquis Scijs mi-
nime conveniunt, ut pote q. earum Objecta sit aeterna, et minime a nobis capta-
bilia, Item q. sint cognitiones per se, q. non dirigantur ad aliud, &c. Et hinc fu-
damentum formant auctores sua sententia, q. docet Logicam non esse Scijs.
Ite recipiunt: ex con. q. Logica non conveniunt proprietates Speculativa
Scijs non sequitur q. Logica simpliciter non esse Scijs. Nam constat ex Aristotele di-
ri etiam Scijs practicas, q. habent tales proprietates minime quadrant, ut suo loco
docebitur.

Difficultas 1^a. An Logica utens sit Scijs proprie dicta?
Non: est contra sententiam: pr. 1° Scijs non habet per se et de-
terminatum Objectum, cum discurrat per omnes Individua particularium Scijs, et
propterea eadem modo ad probabiles quoad necarias rationes concurrat. pr. 2°
Alia Scijs est, quae de suo Objecto proprietates aliquas demonstrat per se
causa; sed Logica utens de nullo Objecto proprietates aliquas demonstrat
sed ad aliam demonstrat tamen minus concurrat, nec aliam potest ge-
nerare assensum nisi de bona causa, qui ad Scijs non sufficit, quod quidem
etiam in probabili reperitur.

Difficultas 2^a. An Logica docens sit Scijs proprie dicta?
Affirmate pr. 1° ex Aristotele Posterior. c. 2. Vbi docet philosophia esse Scijs pro-
prie dictam et demonstrativam, quia habet per veram demonstrationem; sed Logi-
ca est talis demonstrativa Scijs, ut habet per se in initio. Et Logica docens
est Scijs proprie dicta. Confirmat in. Logica potest de suo totali Objecto et de
passionibus duplicibus partibus suis veras passionibus et proprietates demonstrare: Et
Logica est Scijs demonstrativa: pr. antecedens in primis de totali Objecto de
quo demonstrat Logica q. sit aptum ad docendum, ad disputandum, ad dirigi-
das operas illecty, in inquirenda veritate, et in inquirendo noto ex rationibus
de partialibus pr. similitur. probat n. v. d. de demonstratione, q. debeat con-
sistere ex principiis primis, veris, et causis conclusionis &c. Hoc aucto-
ritate nostra sententia auctoris utitur et licet Suarez tom. 1. in Meta-
phys. disputac. 1^a sect. 3. huius rationibus sententiam sequitur in sequenti
libro: sed Nihilominus est tamen Logica huiusmodi demonstrativa non
abundaret, nihilominus dici posset Scijs. Nam in Scijs practicas, quales est Logica
est probabiliori sententia non solum passionibus demonstrari de subiecto
pro ducto; sed etiam de paucendo: haec est tamen in illis demonstrativa quo

Logica utens
non est Scijs
pr.

Logica docens
est Scijs.

Logica
aptitudo ad do-
cendum
animum
operas illecty

late accipi p quavis scilicet disciplina, sive scientifica sit, sive n sit, et in tali acceptioe logica p dicit facultas, sicut et ipsa theologia

Obijcies 2do.

Quid dicitur sit aeterna

Perpetuitas et necessitas obiecti non consistit in perpetua et aeterna obiecta.

sequela patet: quia logica non agit de rebus perpetuis: & Non e scia te cedens pr: Quia dicitur de rebus a nobis factibilibus, non agit de rebus perpetuis et necessariis: Quia dicitur de rebus a nobis factibilibus, de modo scilicet discernendi, sicut insinuat in secunda probat q necritas et perpetuitas obiecti quam requirit Artes, non consistit in necritate, et perpetua obiecti existentia alioq nec physica, nec ethica esset scia: quia illarum obiecta non necritas et perpetua existunt: sed nec consistit in perpetua et necritate, quia proprietates demonstrandae in sunt suo subiecto, quia connectio de fundare in scijs aeterna veritatem: tam vero talis necritas et in modis discernendi in perit: et sicone ista et precepta, quae logica de iisdem tradit sunt immutabilia, infallibilia, et necritas, ita ut falsa esse nequeant, q subsistit ad obiecta necritatem: reliqua obijctiones, quas contrariae sententiae auctores hoc loco multiplicant, fere in eo peccant q a logica requirit id, q Artes in scijs speculativis solenne edocet.

EXERCITATIO 2da
AN LOGICA SIT PARS PHILOSOPHIAE?

Non minor pugna e inter autores de qua, qua de superioribus difficultatibus et ortu inde q non ptes accipiunt adde modo nomen philosophia, uti nec ipse artes semper eodem modo de philia loquitur: itaq recte dicunt Conimbricenses hanc controversiam meam esse de nos, quam de re ipsa: atq ut res clare illigat

Philosophia semel p quocumq dicitur disciplina sicut n dicitur.

Pro connectione rerum dicitur sunt.

Nota primo philia nomen interdum sumi tam late, ut disciplinas etiam imperfectas, quae veris demonstrationibus careant, complectatur: Sed hic videtur esse abusus nobis cu n. philia, ut in preludio seu prologo dicitur, idem sit q sapientia, certe tam honorifico noe digna non sunt artes, quae vel circa res viles, vel certe inconstanter et coniecturis innotent circa obiecta sua vana santh. 2do accipit nomen philia ab arte strictissime p solis scijs speculativis vno p sola metaphysica, qua ille nunc philiam, nunc gymnasia philiam appellat per se excellentiam: Nam alibi in Topica. c. 12. Etiam ethica p parte philiam dicit: Et recte quidem metaphysica autonomastice philiam dicit, quippe quae nobilissima philiae pars est et cui cetera, tanq principiorum suorum demonstrata ei merito concedant. 3tio accipit nomen philia p connectione rerum, ut sunt

per suas causas, illiis in res huiusmodi, quae d' vulgi sensu remota, sapientia solum contemplatae digna videntur, et haec acceptio propria est et frequentior apud philosophos.

Nota 2do philosophiam hoc tertio modo acceptam duplicem esse: aliam n. e. vrsalem: aliam particularis: vrsalis est omni sciatarum verorum tam practicarum, quam speculativarum comprehensio, particularis est, quaris scia, propriè dicta particularis: Quasitio igitur hic est an logica sit pars vrsalis philia.

Difficultas 1a An logica sit pars philia **secundo** acceptae? **Affirmato**: Neque haec de vlla eorum probatur, quoniam eorum ea rae multa alia artes multo nobiliores ipsa, logica, quae n. h. a philia, similiter certum est logicam non esse partem philia **3to** modo acceptae, cum supra ostenderimus operas logicae esse graves, quae magis habent ex parte potestatis dicendis. tota ergo controversia est, de tertia acceptione philia, de qua sit

Difficultas 2da An logica sit vera pars philia si noxi philiam 2da acceptione sumat? **Affirmato**: est talis sententia eorum, qui tenent logicam esse veram sciaram. pr. 1o artes 1. top. c. 12 affirmat, toto de tribus questionibus generibus naturalibus scilicet Ethicis et Logicis ad veritatem, rationandam agendum esse: Sed logicus ex officio tractat quasdam res logicas, non minus quam physicus naturales. 2o quod logicus est partes, et logica pars philia. pr. 2do: his propriè dicta scia est pars philia: logica est talis. M. patet ex data superius definitione philia: dicitur n. philia cognitio rerum sunt 1. per suas causas, quae e. vera scia: m. etiam constat ex dictis et confirmat: si Ethica philia annueret, dicatur philia moralis, quae actiones voluntatis et mores dirigit, multo magis logica philia, quae actiones intellectus et rationis dirigit, quae nobiliora sunt, et magis ad veritatem pertinent.

Innumeranda est, diciq. poterit philia realis, quippe quae rae intellectus et rationis dirigit, quae nobiliora sunt, et magis ad veritatem pertinent. pr. 3to logica non modo digna est sapiente; sed etiam necessaria civis sapienti, ad veritatem et sapiam accipiendam. 4. Merito sapia pars est philia, quae actiones intellectus et rationis dirigit, quae nobiliora sunt, et magis ad veritatem pertinent.

Obijcies 1o Vna et eadem res non potest esse instrumentum rei consequentiae, et simul illius pars; sed logica est instrumentum philiae discendae. 2o Non est philia pars. **R.** Negando 1o. videmus n. manum esse partem hominis, et simul instrumentum ad varias functiones seu operas, quodset etiam necari m. logicam praecise, quatenus est scia, esse instrumentum philia, tametsi n. logica tradat modos sciendi, qui sunt instrumenta sciatarum, ideo tamen ipsa non propriè dicitur

Non e. sciatarum
de rebus
solum
speculativarum
comprehensio
particularis
est
quarum scia
propriè dicta
particularis
Quasitio igitur
hic est an
logica sit pars
vrsalis philia
Difficultas 1a
An logica sit
pars philia
secundo
acceptae
Affirmato
Neque haec
de vlla eorum
probatur
quoniam eorum
ea rae multa
alia artes
multo nobiliores
ipsa
logica
quae n. h. a
philia
similiter
certum est
logicam non
esse partem
philia
3to modo
acceptae
cum supra
ostenderimus
operas logicae
esse graves
quae magis
habent ex
parte
potestatis
dicendis
tota ergo
controversia
est
de tertia
acceptione
philia
de qua sit
Difficultas 2da
An logica sit
vera pars
philia
si noxi
philiam
2da
acceptione
sumat
Affirmato
est talis
sententia
eorum
qui tenent
logicam
esse
veram
sciaram
pr
1o artes
1. top. c. 12
affirmat
toto de
tribus
questionibus
generibus
naturalibus
scilicet
Ethicis
et Logicis
ad veritatem
rationandam
agendum
esse
Sed logicus
ex officio
tractat
quasdam
res
logicas
non minus
quam
physicus
naturales
2o quod
logicus
est partes
et
logica
pars
philia
pr
2do
his
propriè
dicta
scia
est
pars
philia
logica
est
talis
M. patet
ex data
superius
definitione
philia
dicitur
n. philia
cognitio
rerum
sunt
1. per
suas
causas
quae
e. vera
scia
m. etiam
constat
ex
dictis
et
confirmat
si
Ethica
philia
annueret
dicatur
philia
moralis
quae
actiones
voluntatis
et
mores
dirigit
multo
magis
logica
philia
quae
actiones
intellectus
et
rationis
dirigit
quae
nobiliora
sunt
et
magis
ad
veritatem
pertinent
Innumeranda
est
diciq.
poterit
philia
realis
quippe
quae
rae
intellectus
et
rationis
dirigit
quae
nobiliora
sunt
et
magis
ad
veritatem
pertinent
pr
3to
logica
non
modo
digna
est
sapiente
sed
etiam
necessaria
civis
sapienti
ad
veritatem
et
sapiam
accipiendam
4. Merito
sapia
pars
est
philia
quae
actiones
intellectus
et
rationis
dirigit
quae
nobiliora
sunt
et
magis
ad
veritatem
pertinent

Logice defini-
ntio.
Finis Obti-
gice
Finis formalis
Finis remotus.

nus dicitur potest colligi definitio: Logica est scia practica tradens modos disci-
tendi: Et haec definitio est essentialis, quia datur per seipsum et proprium obiectum a quo
Specificanti habitus: Dicitur et secundum ut distinctio ab opinione, arte, fide, prudentia,
haec, intellectu alijsq; habitibus, quae sua obiecta sunt specificae non attendunt. Dicitur tradens
modum discerendi, ex quo se innotescit finis Obti-
gice, q est ipsa Obti-
gice, nullo, selt
discerendi: dicitur innotescit ex eodem finis eius formalis, q ab Obti-
gice, selt
minime, est tradere et praescribere modum discerendi, denique manifestatur
ipse finis remotus, qui est usus discerendi, tam in sua, quam in alia man.

EXERCITATIO 4ta

De utilitate et necessitate Logicae.

Diximus in praecedentibus illectum nostrum per varias imperfectio-
nes pluribus obiectivum esse erroribus in ingredienda veritate, idcirco necivimus
fuisse, ut reperiret aliquam disciplinam qua tales posset errores vellevare
vel corrigere, eamq; habere esse Logicae: quare hinc videtur quanta sit illa
necivitas.

Aliud est
Simpler ad necivum
absolute
ad bene esse

Necivior necivitatem ex suppositione finis esse duplicem. scilicet medium
Nalig ad consequendum finem posse duplicem esse necivum, simpler seu abso-
lute, deinde ad bene esse: Simpler seu absolute necivum, est, sine quo finis
obtinendi non potest: sic ad vitam conservandam cibus et respiratio sunt ne-
cessaria. Ad bene esse necivum dicitur, sine quo finis non nisi cum magna diffi-
cultate potest obtineri: sic ad vitam conservandam necivum sunt vestes
calor, vivum, ad iter faciendum equus: et talis necivitas cum utilitate
fore coincidit.

Certum est apud omnes Logicae naturam simpler esse necivam ad alias scias acq-
rendas: Nam sine ea nullus poterit fieri discursus, nulla certa collectio
vel conclusio. Et certum est apud omnes Logicae artificialem necivam
esse ad bene esse: et facilius et securius in seipsa acqrendis procedatur:
ipsa enim est operam illectum in quavis man, fideliter directum: Est itaq;
punctus difficultatis, sine Logica simpler necivam acqrendis scias, deinde
in omnes eius partes, sunt aequae necivae.

Difficultas 1^a. An Logica Artificialis simpler sit necivam ad quae

ita ut scia totalis nihil aliud sit, quam plurimarum demonstrarum
 adornata collectio: Atqui vero huiusmodi conuisiones scientias haberi
 non possunt absq. logica. Et logica simpliciter et illas erit necrag. M.
 patet: pr. m. ad certitudinem et evidentiam demonstrarum duo requiruntur. im.
 ut concludat de veritate, certitudine et necritate sua; i. pr. exmissam
 rem ut constet de bonitate et necritate consequia, nihil utrumq.
 demonstranti manifestum sit, nunquam absq. formidine asseritur
 conclusioni et consequenter non habebit sciam: Sed vel opinione vel errore.
 Atqui vero utraq. sine logica haberi neq. Et logica simpliciter necritate
 ad habendas veras demonstras: M. est. Art. 10. postea. c. 2. m. pr.
 Quia logica officium est scientificum demonstrando modos obserendi opus
 illud diuisione. pr. 2to R. sunt quedam sophismata qua tam
 vobis metunt veritatem ut etiam exercitatos logicos interueni
 decipiant. Et Multo maioris imperiti ab illis in errore adducuntur. Ante
 ad. vere ostendit ad Art. 1. et 6. phys. Item 1. Metaphys. ubi ex
 vobis veterum plurimum tribuit ignorantia logica.

Obycies 1o Multi pluri maximarum rerum sciam absq. logica sunt ad
 phi. Nam logica artificiatu ante Aritem non fuit, vel sane ante in
 perfecta et rudis, fvere in viri sapientissimi. Et logica non e simp
 necria ad suas perfecte addiscendas. R. Prius illos sapientes ingenio bo
 nitate et immenso labore multarum rerum conuisionem adeptos ce, por
 in scientificam illam demonstrare potuerunt, modo non desunt etiam ante
 res qui neant ante Aritem logica fuisse adeo imperfectam, ut perilla
 non potuerint haberi vere demonstras: vult sit sine logica nihil
 scientificum cognoscitur q. scia totalis nomen mereat.

Venerunt illi nihil
 potuerunt scientificum
 demonstrare licet
 ingenio bonitate et
 immenso labore mul
 tarum rerum conuio
 nem fuerint adepti

Obycies 2to Multi mo tempe addiscunt iuris prudentiam, Medicinam: imo
 etiam Theologiam absq. conuisione logica: Et R. Responione constare ce
 dictis, non n. addiscunt nisi p. moui et rudi Almorva, ideoq. non scientes; sed
 vel op. mantes, vel experientes illarum rerum sciam poterunt. Nam f. v. d. ant.
 ta f. v. d. v. o. petunt partim ex morali p. l. d. partim ex legibus scriptis,
 iam vero illa principia accurrate perspicere et ex iisdem conclusiones cer
 tas absq. errore deducere, nemo poterit absq. logica: quod ipse locu
 habet in Theologia: q. si aliquando logica simplici sciam veritatis
 attineat, id tenere et seruito fieri existimandum est.

Obycies 3to Si logica ad omnes suas partes veras sit simpliciter necria
 Et ad seipsam fuit necria, et consequenter anteseipsam debet esse cog.

In otibus phlie partib. frequentissimus est usus entium ratiōem; ideoq. ratiō videtur postulare ut statim in initio breviter saltem explicentur. Nam accurata tractatio entis ratiōis ad Metaphysicū potius quam ad Logicū pertinet.

Exercitatio prima Quid sit ens ratiōis?

Ens oeneratim sumptum a Metaphysicis appellari solet id q. est seu q. non est nihil; sed alicuius ita ens, et nihil opponitur. Jam vero ens tam late sumptum, analogicè dividitur in ens reale, et ens ratiōis, ac si divideres hōem, in vivum ac pictum. **E**ns reale est q. a parte rei verā habet entitatem, s. nemine cogitante vel apprehendente. **E**ns ratiōis q. non habet verā entitatem a parte rei. Sed tū concipitur habere et de tali ente ratiōis huius ad imaginem q. ideo monetur qd sunt aliqua alia entia realia, qua improprie solent dici entia ratiōis, vel qd sunt accidentia, qua inhererent ratiōi ut scilicet et artes, vel divisiones a ratiōe ut si parte facta: vel deniq. sunt actiones ratiōis, qua pia cum a ratiōe tanquam sua causa dependant vocantur entia ratiōis, et si sunt vere realia

Definitio entis ratiōis

Difficultas I. Quid sit ens ratiōis proprie dictū? **R.** Ens ratiōis proprie dictū est q. sicut esse tū habet in intellectu oblique, s. q. tantummodo est quatenus mente cogitatur et apprehenditur, seu ut alij dicunt est id cuius tantum esse est menti et ratiōi obijci. **DIXI** 10. quod oblique est ut excludat illa entia, qua subitive sunt intellectu, ut sunt accidentia ratiōis. **DIXI** 20. q. tū est oblique, ut excludam entia realia, qua ab intellectu cognoscuntur; illa n. dū cognoscuntur sunt oblique in intellectu; sed non tū: quia sunt etiam a parte rei extra intellectum v. o. Columna illa q. tū meo intellectu cognoscitur, dicitur esse oblique in meo intellectu; sed non tū, quatenus non cogitatur, quā de columna dicitur tū a parte rei in rerum natura, ideoq. non est ens ratiōis.

Entia ratiōis, sunt admittenda in scilicet. pr.

Difficultas II. An huiusmodi entia ratiōis sint admittenda in seipsis? **R.** Affirmative: pro auctoritate in seere philosophorum: pro 2° de similitudine, ne desumpta a sensibilibus. Expositio n. sensum habemus multa repri

Nota sensibilia, q̄ catens tm̄ se, quatenus sensib. tm̄ apprehendunt. V. o. ab oculo vel phantasia, ut cū q̄s a longe intuet, turrim, quadrangulā videt illam (p̄cipue rotundam, tametsi non sit rotunda a parte rei. Itē q̄ in plena luna vident maculas illas semp̄ q̄ parentes imaginant sibi faciem humana, tametsi revera n̄ sit nisi obtive in imagināe similitudine sunt in colorib. fridis et collo Columbae, q̄ revera color n̄ sunt a parte rei. Sed tm̄ obtive in oculo: pari Ergo modo n̄ intellectus concipere potest aliqua per modū entium realium q̄ revera huiusmodi n̄ sunt. p̄ q̄to Interconfulti caeteroquin minime speculativi res suas dividunt in naturales et civiles: Civiliū nō vere illiunt entia r̄as, ut ē V. o. cogitatio, contracta ex adoptione, traditio rei possidenda, facta p̄ traditionē cessitū vel claus. p̄ q̄to Ex relationib. r̄as q̄ resultant ex actionib. intellectus quib. vel conjunctione dividit, vel divisione coniungit. q̄ revera a parte rei nec in iuncta nec divisa sunt ut si dicitur liber est cadex: hic dividit terminos qua rem d̄ indivisim significant, ex qua divisione orit̄ relatio r̄as, pradi, dati ad subiectum qua in re nulla ē.

Objicies ex dictis sequi ens r̄as ē nihil, et n̄ recte dici ens cum non opponatur nihilo. R. 1o a parte rei ē nihil, atq̄ q̄ concipit per modū entis realis, et, p̄cipue, deinde quod de vero r̄as p̄ affirmari, r̄as ē ens, licet analogice: sicut de pietate r̄as homo. R. 2o adhaec aliqd non sit nihil satis est ut in aliquo positivo fundetur, sive ut aliqua positiva entitas intellectui praebeat occasionem illud concipiendi ad similitudine entis realis: deinde entia r̄as supponūt reale cognitionem intellectus, per quam fiunt et terminū reale cognitionem q̄ est species expressa, sive verba mentis. deniq̄ ocs fia de vnt de r̄as universalib. qua formaliter sunt entia r̄as; sed non ex vnt de r̄as. 3. Ens r̄as simpliciter non est nihil. Confirmat. tū q̄ negas dari ens r̄as, hoc ipso ocs dari q̄ ad q̄ negas hoc concipis intellectu, atq̄ vero q̄ aliqd concipit intellectu, q̄ non est ille q̄ facit ens r̄as, q̄ id q̄ concipit ē tm̄ obtive in intellectu. 4. Est ens r̄as.

Difficultas 3ia Cum Artor doceat de ens ē substantia vel accidens hoc hic difficultas an entia r̄as sint substantia an vero accidentia. R. 1o Nam divisionem Artor esse tm̄ entis realis non r̄as: ideo nec r̄as est ut ad alterutrum membrū referat. R. 2o sicut ens r̄as ad similitudinem entis realis concipitur ita etiam concipi vel ad similitudinem substantiae vel accidentis: v. o. q̄ si dicitur Polyphemus, chymorus, hic occores centaurus &c.

illo facit extra rati substantialem. per modum subiecti: sicut a. concipit alicuius rei,
modo simpliciter convenire et predicari vel subesse, facit ens rati accidentale. ad
modum accidentis.

Difficultas 4ta Q^uanto conceptus seu intellectus quia ens rati concipitur distinctus
a ratione ab ipso ente rati? R. 1° Distinovi ad eum fere modo quo visio et
res quae, seu obiectum visionis distinctio, nisi quod obiectum visionis semper sit ens
reale quod hic non est: 2do Conceptus ille formalis est realis quod obiectum
in ratione intellectui: Ens a. rati quod concipitur non est reale, nec inhaeret
intellectui.

Difficultas 5^a Quare entia rati in se ipsis sunt excoitata? R.
vms. Thomas duplex est causa: 1^a est quod intellectus non est natura simpliciter
potest concipere aut illudere, nisi per modum entis: hinc Ergo ut etiam
imbecillitas intellectus privata et privata, quae vera entia non sunt possit illudere, concipit illas
per modum rerum positivam: 2^a est causa imbecillitas seu potius limitata
huiusmodi intellectus, cum n. intellectus non possit semper res cognoscere ut in
se sunt, coit illas ex cognitione unius ad alteram cognoscere, et quae cognitio
ne comparativa rati rati oriuntur. 3^a causa est libertas, facultas et
perfectio intellectus, quae seipsum potest dividere et divisa cogitare
re, quod tunc fit quando unius rei perfectiones in se minime divisas, ipse
divinim considerat et speculat, v. lo. in DEO opt. Max. materia et institutio
non distinguuntur, ut intellectus perfectiones illis vocabulis significatis peni-
ty introspectat, dividit tamen in diversas partes attributa divina, quae in se
ut sunt a parte rei nullam paritatem divisionem seu distinctionem admittunt.

Cia entium
intellectus non debet
concipere per modum
entis
Imbecillitas intellectus
privata et privata
comparat
Facultas
perfectio intellectus

Exercitatio 2^a Quotplex sit ens rationis?

Difficultas 1^a Quae sit divisio entis rati a generatione sumpti?
R. Ens rati latissime sumptum est duplex: Aliud nullum habet funda-
mentum in re aliud vero in re habet fundamentum: Illud de nullum habet fun-
damentum quod de nullo vero ente reali praeiari potest quod seipsum habet
trio cognoscitur, cum in re nulla sit a quo fieri potest: et talia entia rati
sunt mera fundamenta uti chimera hircocervi etc. quae nulli est a quo
hinc nulla habet ratio: Illud a. de habet fundamentum in re quod de ente
reale aliquo vere predicari potest, quod seipsum datur causa et occasio in re ipsa
quam sanomat per quod intellectus determinat, et affirmat ut tale ens

Duplex est ens
rati
Quod de nullo
fundamentum a
parte rei
Quod habet fundam
entum a parte
rei

raus in re concipiat et n aliud: Talia sunt v. s. omg in ali, spes in hoc: ce
individuum in Socrate: Nam revera in naa, aliis datu caa et fundamentu
cur tale ex raus ipsi affingant, et n aliud: Similiter in naa Socratis est fund
mentu et caa ob quam illi affingo esse individuum, non a ce goms: Et huius
modi entium raus frequentissim est vlg in scijs.

Difficultas. Quot sunt spes Entium raus, que hnt in da tres spes Entium
mentu in re? R. Tres: Negaes, privaes, et relaes raus, p declarac
Respons. huius
Negaes et privaes
Relaes.

Nota so discrimen inter privaem et negaem: haec e carentia formae Negao e caren
in quoenq subto, sive aptitudinem habet ad forma, sive non, qualis e forma in ponitq
Carentia privis in lapide: privao est carentia formae in subto apto, ut caa
tas e carentia vlg in oculi caei.
privao in subto caput

Nota so Negoes et privaes duplr spectari posse so Negative privis, Negoes et privaes
tunc non entia sicut ut nihil ponant in subto, sed tunc removeant formae negative sicut
qual sensu haec propositio Petrus est caecus, per negaem exponi debet, Petrus non sunt entia raus
non habet forma visionis, uti et haec: lapis non videt. / in lapide non inest
vis videndi. Aer est tenebrosus / in aere non est lux. So Observe, ita
ut absentiu forma concipiat p modu entis positivis, quasi sint forma oppo
sita formis absentiu in subto: et tunc haec propositio Petrus e caecus affirmative
exponi debet: Petrus e affectu caecitate, triquid forma visionis opposita: Aer est
tenebrosus / Aer occupat a tenebris, quasi a forma luci opposita contraria et
positiva: Observe. Inq te
Sunt entia raus.

Item vero negoes et privaes priori modo / Negative accipit n st entia raus
Iga conveniunt rebus nequie cogitante, posteriore a modo / Observe
accpta sunt entia raus, qm concipiuntur p formaru positivaru et tales
revera non sint. Et sane pelive est illectui nro posteriori modo illas con
cipere, quodqdem oia p modu entis dicat a s. thoma concipere, q et
significat in modo praeuanti, quo tales negoes tribuit subjectis: aia
Petrus e caecus, in qua enuncia virtute includit affirmao entis. Copulan.
Et includit Ens ut est participium, ut sensu sit Petrus e Ens, seu existens
caecus.

Dices inde seqt falli nrm illectum, qm concipit forma positivam q
non est, illamq affirmat de subto q illa caret. R. Non leg qm tu affirmo
petrum esse praese, nihil aliud significo, nisi petrum visu privatu esse n
Illa q fallit
concupiendo forma
positiva, qm res
vera non est.

Hic nō spectat
quod in sit, sed
quod in sit.

a. si nō sit an talis privatio sit positivū qd, an n̄, neq. n. in talibz pra
dicationibz, modz significat, quo predicatū t̄ inest subiectis; sed tū qd in sit.

Nota h̄tio Relacōm r̄is illam eē cui aliqd dēē conū qd ad realē relacōm
requirunt, quālia sūt s̄tm capax, fundamentū reale, t̄ā p̄mitti
quam remotū, terminū itē realē, realit̄r existens, et alia quā d̄ā in
dicamento relacōm explicanda, quae partim in Dialectica etiā explicata sūt
ponim, Quando cuq. r̄is aliqd h̄tū dēē relacōm, censet eē r̄is; non realē
q̄a revera a parte r̄is non ē; s̄ā t̄m ab intellectu concipit eē: v. o. quōtā
affirmo de h̄c, ut h̄c est al, videt qd am respectū et relacōm s̄tm inter
h̄cū et al, subiecti s̄tm vel predicati; q̄ relacōm a parte inter illos non est.
Sed, t̄m concipit eē: q̄a extrema realit̄r distincta non sūt, q̄ adve
lacōm realē requirūt.

Discrimen inter
relacōm r̄is et
relacōm entia.

Et dicitur colligū duplex d̄iscrimen inter relacōm r̄is et alia entia
r̄is, neō aēs s̄tm et privacōm s̄tm acceptas. nō est r̄is, fundamentū
Nam illud in relationibz ē aliqua positivā entitas seu forma, in concip
nibz vero et privationibz est, carentia, entitatis. 2̄m d̄iscrimen est
r̄is predicatū. Nam relacōm formū dant denominacōm respectivā s̄tm v. o.
cū respicit predicatū h̄cū et contra predicatū respicit s̄tm. Neō aēs et
privacōm formū dant denominacōm abstractā.

Exercitatio 3̄tia De ente rationis Logico.

Nota 1̄o Inter relacōm r̄is unū s̄tm eē qd advenit rebz p̄ de
nominacōm, quasdam extrinsecas, q̄ ut illiōat. Sciendū ē duplex eē de
nominacōm intrinsecas s̄tm et extrinsecas: intrinseca est, quō s̄tm dēē
nominat, ab aliqua forma quae revera in ipso existit: v. o. iste paries dēē
albz p̄ de nominacōm intrinsecas, q̄a albedo est in pariete, et oculo, s̄tm videt
q̄a visio existit in oculo: Denominacōm extrinseca est, quō aliqd denomi
nā ab aliqua re in ipso nō existente, ut paries iste dēē visio, quae nō
in pariete; sed in oculo existit, atq. h̄nc dicit s̄tm dēē nominacōm extrin
3

Seca nihil ponere in re: intrinseca contra aliquid in re ponere.

Notatio Tametsi denominatio extrinseca, nihil addat rei quam
denominat, forma tamen denominans est aliquid reale existens in alio: V. g. Esi
visio nihil addat parieti viso, est tamen ipsa res reale existens in oculo.

Quo si at ens
rais in deno
mme extrin.

Notatio tunc illectum fabricare et concipere relae rai quomodo
Subto extrinsecy denominato concipit forma positivam et respecti
vanu qua subto refert ad formam denominantem, q tñ formares
pectiva a parte rei non est. V. g. Cum illecty concipit visum ee in pariete
tñque formam positivam relativam, qua paries refertur ad oculu vice
tem, ex quo hanc colligit varia dant genera relatum rais varie
tate denominauit extrinsecaru, uti ab esse auditum, ee volitum, ee amatum
ee exolum &c. Si n. illa concipiuntur admittat formarum in herentium
q subiecta referunt ad res denominantes, resurgunt ex illis relae rai

Notatio certum ee apud oes Ens rais looicu resultare ex ee cognitum
per illectum tñ, dubitatur tñ an ipsa denominatio extrinseca v. g.
Sub cognitum sint entia rais looica, an vero relae q fundantur in ee
cognitum

Difficultas Ia An Ens rais looicu sit ipsa denominatio extrin
seca seu ipsu ee cognitum? R. Non: eois sententia huiusmodi contr.
Iurandū: p̄ 10. Quia talis denominatio convenit rebz nemine cooitante
tametsi nihil ponat in re denominata, ponit tñ aliquid in alio forma selt
realem denominantem, qua ipsi illectu inhaeret realiter: E. Denominatio
extrinseca non est Ens rais: p̄ 20 Si Denominatio ipsa extrinseca
cet ens rais looicum, sequeretur etiam alias denominationes extrinsecas q
oriuntur ex actibz. v. g. potentia visiva, auditiva &c. dicit posse entia
rais: hoc a. est absurdū. E. p̄ m. quia illa res sensu expertes et bruta
possent facere entia rais, qu possunt etiam causare tales denominationes
vide hanc fuisse de hac mea ultima disput. Metaphys.

quis ee cognitum
non est Ens rais
looicu.

Difficultas 2a Quid ergo, sit ens rais looicu? R. Est relae rais, ens rais looicu
quam illecty concipit in ee rebus ex eo q cognitum sint: cuius qm est relae rai qu
relae fundamentu proximu e ee cognitum: declarat; illecty rai concipit in ee
actu exarquet circa aliquam rem: V. g. 10 concipit rem sicut sua natura
ut hanc ee ad: 20 illic se illam rem concipere, et ideo cum re
looica p̄ in ua
est ee cognitum

orsalitate de. vel in concreto, ita ut eius ratio prater vellem, qd e forma
importet ipsam naturam, tanquam sibi cui affertur, ut si sumat qd e genere
ipso.

Vel in concreto.

Notandum est, quod talia entia in concreto posse rursus comparari vel cum operibus
nationibus directivibus, ex quarum cognitione reflexa resultant, vel cum
operationibus divinis, in quibus qd maius particulari.

In concreto
cum operibus divinis
vel
divinis con-
formantur.

His praesuppositis R. so ad difficultatem propositam, Entia ratio in abstracto quibusda
parum conducere ad dirigendas operes illecty, tum quod obscura sunt, tum quod parum conferunt
in se maius tam probabili qua necesse manent eadem, et sibi similia. R. so ad
entia ratio logica, in concreto, que resultant ex cognitione operum
et modorum differant, non parum conducunt. so ad dicitur aliter
et eorum modos differendi in particulari maius, qd n. perfecte cognoscitur
et vnde qd inferit, qd totum, qd praemissa, qd cetera vnde vlt
certe facili et tradit alijs rationem, et ad eorum imitationem sese in particulari
trae et erigunt. Haec tamen oia non praedant entia ratio, nisi p modis vmbra
vnde, et quasi per accideris, illis tamen qd ea illuvant.

E

De secundis intentionibus.

Proter ea qd dicta sunt de operationibus illecty, quam dicitur sic sup
ponenda sunt ex libris de An, quorum illorum intentionem
convenit nobis necesse.

Notandum est, quod intentionem nihil aliud est, qua actione
que qua tendit in suum obiectum, et modo de actionibus voluntatis
et illecty: et in voluntate, quae intentione dicitur significat. so Actum ipsum
voluntas tendit in alio obiectum, quales sunt, dilectio dei, amor, spiritus
mor de. so finem ipsum in quem tendit actus, uti sunt res dilectas
pessa, spem de. so intentione avari suo visum est cu amore pecuniae: tu
pessa pecuniam, qua amat, so de voluntatis intentione hic dicitur.

Quid sit intentio.
Intentio duo significat
1 Actum que tendit
voluntatis.
2 finem in quem
tendit.

Sed ad intentionem ut e in illecty, similiter de significare actum, quod dicitur intentione illecty
in obiectum suum, et ipsa obiectum. v. g. cognitione dei, et de illi ipse, hinc nihil habet a duplici obiecto
cuius in formalitate, et obiectum. Formalis est ipse actus, et operis illecty, de deo, qd formalis
et forma quaedam perficiens illectum. Obiectiva est ipsa obiectum cognitionis ipsa obiectiva.

Sic in dato expto intentio formalis e cognitio DEI Opt. Max. Obiiva e ipse
DEVS Opt. Max.

*Cognitio directa
Reflexa.*
Nota est qd etiam supra. in sinuari illethone nrm in hoc supare scilicet q
tenet intentionem, seu rem ipsa possit illud esse. Sed etiam eadem illa illethone
qua rem cognovit, rursus p aliam illethone possit cognoscere, ac prius rem
ille actus quo rem illius est cognitio directa, q & illi directo modo tenet in
obitu, posterior vero dr cognitio reflexa, q dicit ab obito ipso recurrens
in se reflexa.

Vocant etiam, cognitionem reflexa, q necesse supponit et sephorectam, q
ali proprie non fiat reflexa ad directam rem, et illa qua ab illethone eorich circa
obitu, quatenus cognitum est, sed hae fere dem sunt.

*Duae sunt intentiones
Formales et
obiectivae.*
Difficultas ja Quid sit intentio formalis? Colligitur ex dictis: en dicitur
cognitio illethone, quatenus in obitu: rem vero intentio Obiiva est ipse res illa
q obitu dicitur conditionis, quod ut pbet, Obiiva dicitur etiam dicitur dicitur
et dicitur Obiiva ex qd consequenter statvor intentiones anseparant, dicitur formalis et
dicitur Obiiva. pr ja paret. Prma intentio formalis e actio qd illa qd poci pbt
sine reflexione. Et cognitio directa. dr a. ja qd antecedit cognitionem re-
flexam, qua e dicit. Pr alteru h. membru: quia id e intentio ja Obiiva q cono-
cit qd qm formalem, Atque illud e ipse Obitu directa conditionis. Et ipse Obitu
est intentio ja Obiiva.

*2. a intentio
formalis est
Reflexa.*
Difficultas ja Quid sit dicitur intentio formalis, qd itero dicitur intentio Obiiva:
constat ex difficultate ja qd sit ja intentio formalis et qd sit ja Obiiva. ac hae
claranda, e qd sit dicitur intentio formalis, et qd dicitur intentio Obiiva: Prma
brum difficultatis, intentionem dicitur formalem e cognitionem reflexam, quae
ipsam cognitionem directam, vel certe rem ipsam quatenus p tam conditionis, quae
et cognoscimus: Ad alteru difficultatis membru: Intentionem dicitur Obiivam
e id, qd per dicitur formalem cognoscimus, Ex dictis facile colligitur intentiones forma-
les e actiones, Obiivas vero e ipsa Obiiva: pmi th absolute loquendo per
jam et dicitur intentionem, illius est tm Obiiva qm.
Obiiva hic illa qd illa qd reflexione illius est duplia, quia n. sunt extra res
ta, ut quid illa qd n. cognoscit ipsam illethone, quam paret, est actio realis qd
sunt extra res, ut quid illa qd apprehendit de cognitum, p modu ppositivae reflexis

Difficultas ja Quid sit dicitur intentio formalis sit extra res? Prma
est dicitur intentio Obiiva, seu est id, qd cognoscit actu illethone reflexo: e. o.
cognosco nam alij, nullis esse cono: dicitur conceptio in ali re acem generis

hinc nãa dicitur qd in intentione obtinere. relata a. generis e 2da intentione obtinere, et sic 2da intentio obtinere, e ens rãis. 21

Sequitur jo ex dictis nã male docere Fonseca, cap. ultimo lib. 1. Dial. pã intentiones obtinere e ea dicitur, que conveniunt rebus veris a parte rei, nemine certitate et illa e vocabula pã intentionis, que res veras significat. 2da vero intentiones intentiones obtinere e qua conveniunt rebus tãp tãp operantur illecto, vbi sunt entia rãis in locis.

Sequitur 2do ex dictis utramque intentionem formalem jam et 2dam e reales actiones pã et 2da intentio non sunt e nã rãis sed reales actiones illecto. Similiter ja obtinere sola 2da obtinere coiter est ens rãis.

PROLOGVS IN IS

Gooden Porpyrij philosophi.

Quod hoc loco de Obto hujus opusculi et nocitate, nec item et auctore suphis solent disputari qd parum ad rem faciunt, nos paucis conclusionibus completemur.

Conclusio ja Placet pã reliquis illa sententia de Obto hujus libelli qã asserit, visale quatenus predicabile e de pluribus illig e Obto: primo qã q s illas voces qã NIS Spem Obtram propria accidens statuunt hujus libelli Obto, illi nulla tribuunt Obto suo visalitem, qua imprimis nocera e, ut supra declaravimus nisi forte dicant convenire has voces qã sint visalia, seu predicabilia, actum pã dno his dissentiant, si nã ille voces conveniant in una pã visali, cur nã potius nobis inqã, de constituunt eus Obto? 2do Qui dunt visale absolute e Obto videtur Metaphysica mirram facere, vno et physica. Nam visalium qã e Obto e Metaphysica propria, qua in abstracto fit illis proprietatibus entis qã offi e occupat: si vero visale species prout fit ab illecto, videtur pertinere ad disciplinam de aia, qua e pars physica superest e. ut a logica non superest, qua tenet predicat: Nam sub tali qã dicitur e constitio pã fundamentorum, et morum discernendi, qã est finis hujus libri, et ipse auctor statuit.

Conclusio 2da Utilis et nocera e hinc tractatio jo ad illudendam Aristi doctrinã de predicamentis ut ipse auctor statuit in proemio: Nam tã predicamentum fit pã series coeneru et spem ad qua dicitur et cetera predicabilia simula hinc modo referuntur. Hinc sane sine talis in vocabulorum e positione predicamentum poterit illi. 2do Conducit ad tres modos discernendi eas nescendo et fabricandos: Nam d ex initio reus

eo genere et similia, vel certe ex alijs rerū proprietatibus conueniunt. In his rebus
 quae ovariū prouident accidentium conuersionem postulant, et Argumentum
 quod in quatuor nra seu necria seu probabili meliorū rerū illud etiam confitit
 de parte nra pphat, cui nra Argumentū. Unde recte concludit huiusmodi
 in necrias, cui suam eternat incipientibus ad oēs spēs obit probe conuolandas.

Conclusio tertia. Porphyrius cui uocabulo libelli sui appellent
 uisus est. i. introductionem, non significans ad quā suam, vel disciplinā
 tyronicā introducat et informet, q̄ tñ ideo iudicat recte fecisse, q̄ con-
 titio illarū q̄ hūc tradunt ad oēs hōiū, imo totius plūtie partes ualde
 sit necria, sed eoq̄ hūc p̄ plūtie tradant fundamenta, ac p̄inde ante
 nomatice illi nomon Isaacus recte posse tribui, deinde p̄ q̄ hūc tradunt
 non hūmā diligentia et curā, sed introductione nra q̄ hūc tradunt
 ad terminorū sufficientem conuersione et plūtie an.

Conclusio quarta. Satis iam constat ex dictis huius libelli autorem
 fuisse Porphyrium natione phoenicem patria tyrium, uel ut uult Hera-
 nius tom. 2. Annal. nae Judaeū, secta platonieum, religionē a hūmā
 Christianorū postea turpissimū religionis suae desertorem et oppugnatorē
 uisit Diocletiano et Arceliano Imper. circa annū Dni 300. Et profecto
 mirū ē hūc apud hōs tam diu in Christianorū scholis Magni locū relicto
 et praefectim ac nede hac ipsa māā satis accurate scripserit, et multa
 miserit q̄ erant conuicta necria; Sed nos relicto Porphyriore ipam
 ascediamur.

COMMENTATIO DE VRSALIB' IN COMMUNI

Alione p̄t et Porphyrius a rae introductionis prolixitate re-
 tate alij contra neglecto Porphyrii iudicio hūc adferunt q̄ animaticū, uel
 Metaphysicū de hac re tradit: neutri sane placent, non Porphyrii q̄ sine
 aliqua uersali conuersione, icuina erit in spe uersalium et plū ad eoq̄ m̄
 perfecta introductione, nec hi etiam placent, q̄ subtilitatis Metaphysicū

plane obruunt ac terrent in omnia tysonu praeterquam limites vti vocari
cedant, cu tam accurate vrsatum tractas ad cognoscendum modu d'f'end'
minime sit necesse. Modum ergo tenere beati: sic itaq haec ma. explicanda
erit, ut, nihil desideret ad plena suae cogit, nihil quoq, ex trametas vbi m
tutatu de videtur

Exercitatio prima: An dantur universalia, et qd sunt?

Primo Notu constare apud oes dari vrsale in predicando, cu nemo sit qui dicit vrsalem
admittit aliqua praedicata coia, qua multis se sunt attribui: v. g. ad affirmam
de gno et thomae de petro et paulo de. vna puera olim controversia fuit
an tale vrsale sit vna sive ex pte et extitas gradua seorsim a similitud
existens q plato sensisse dicit, an vero sit nomen simpliciale, nihil in rebus ipis pones
q conferunt Noales phil, andemq sit res et naa quaedam simpliciaribz inuentens
De qbz vna in hac exercitae disputandu est.

Secundo Notu: Si sola vocis significatio spectetur, vrsale de rem vna multis
coeui: sic vltio calamitas vrsalis, bellu vrsale, pax vrsalis etc. q multos
attinet: sic et naa qd e vrsale qd multos ead est: Nam vero pluri vrsale veritates et
tam late sumptim dividunt in completu et incompletu, completu vocat veritates vrsale complexu
et principia sciam e qz licet plures conclusiones inferre quales
De tot vna est maius sua parte:
vultu est, vel non e.

At tale vrsale simplex seu incompletu e q vna voce significat, et cu vna non perti
sit multa in respicit
net huc
vrsale incompletu
qd?

Tertio Notu vrsale incompletu multibz ee, et variam aut n. e res vna
qua plura causet, et de vrsale in cauendo, ut DEVS Opt. Max. Sol etc. aut
est vox vna aut, aliud qcuq, significat, et de vrsale in sum
siuando, ut bestia q vox multis aliis et rebz huc aliq referunt vrsale in rep
sentando, q cu vna sit, multa representat et tales sunt spes, illibiles de qbz sup
loco, aut et naa vna, qua multibz rebz, sigbz existit, ead e et vocat vrsale
in esse: ut humana naa hac voce homo significata e cois Socrati, Rey
nao patoni de. et qao eadem naa, q nullis mect etiam de iudeo, vere affirmati.
deo de vrsale in predicando Vbi nota q oe vrsale in esse sit de vrsale in pre
dicando et de hisce duobz tota haec q ma instituti disputao.

Difficultas ja Quid sit vrsale maaliter sumptu? R. Est res qd

Vnde maate
 + Sit?
 Res Substantia
 Prima intentio
 Fundamentum

seu nra realis multis cois. Est p. Thome Scoti et alioru. Declarab. vnde
 in offendo et predicando de quo hic agimus habet se p modu generis accidentalis
 ut eoq duo in se continet, alteru q se habet p modu matris, sive p modu sibi
 et se res ipsa seu nra q appellat. Causalis vnde dei sicut vnde
 qualiter sumptu. Item res substantia, prima intentio fundamentu vnde
 alteru q se habet per modu formali et e ipsa vnde de qua plures
 in pte bina. Nra per pte bina. de priari est illudem, et per se
 lib. 1. Perinorm. cap. 5 vbi ait: Alias res ee vnde, alias in vnde. p. 20
 scia ut de rebus, et non de vnde. E. de vnde. E. vnde vnde. Metaph. cap. 15. in
 Metaph. cap. 15. in vnde de vnde. vnde n. non est sola vox, ut paulo
 dicem, nec etiam conceptu. E. Erit nra aliqua realis, cu non sit vnde
 Noverte tñ nes non vocare qm dicitur voces quoda cois et vnde, ut con
 ex nra Dialectica. Sed nouis voces illas ee vnde in offendo et predicando
 sunt n. tñ vnde in significando, qas non predicant de rebus nisi quatenus res
 vnde significat.

Objicies primo. Nihil rei existit in reru nra, e simulare. Sed
 vnde alia e simularia. E. Non existit in reru nra. E. Non sunt nra
 realis. Pro h. Nota quoda convenire vnde p se. ex nra sua independentia
 simulare, ut sunt locu predicata essentia, ut v. o. ali per se convenit cois
 vnde, co corpus, co substantia de. Quoda vero convenit illis accidens.
 rae simulare in in qby sunt ut e actu existere, pscipere in contraria nra
 dentia, ee corruptibile de. R. Ergo ad M. Aromti qd existit in reru nra
 p se, et ex se est simulare non a. q existit tñ alterius seu accidens.
 Cum itaq vnde vere existit rae simulare in in qby realiter non
 distinguuntur erunt vnde nra reales. Potest etiam aliter R. Dicent qd vnde
 manifeste sumpta a parte rei ee simularia, dicit tñ vnde, q p Metaph. pte
 abstrahi a simulare, ut infra ostendit.

Objicies 2da. Coe pthorum pronuciata e q sunt eadem vni terho
 sunt eadem inter se. Sed si vna nra realis sit cois Petro et paulo, scilicet
 q petry et paulo sint etiam idem inter se qas sunt idem illi nra. patet
 a. falsu in qse petry et paulo idem ee inter se. E. etiam n pssunt ee nra
 alieni nra tertie. R. Ad M. Per se qas iomati vno ee. Cois sunt eadem
 vni tertio incommunicabili, ea etiam ee eadem inter se, illa a. nra, cois est q
 dicabile multis. E. De illa non pcedit Aromti.

Dificultas 2da. An vnde in offendo et predicando sit vera
 simulare realiter a nra. R. Negative. Spr. qvare qd de aliis

Definitio

Difficultas 4ta In quo E. sit constitutiva nra et esse virtutis?
Ora potissimum definitiones virtutis cu ea Arte tum ex Porphyrio con...

In d. ch. in me loco generis ponit unum...

Nota 1o in utraq definitione cens. sub illis in particulari id quod scilicet...
Nota 2o hic n. definiti nrae virtutis, seu rem substratam absolute Nam illa nra...

Cur dicitur hinc...

Nota 3ta circa illud ut in sit pluribus non ee sufficiens, ut gravi modo possit...

Cur dicitur hinc...

Nota 4ta circa illud ut in sit pluribus non ee sufficiens, ut gravi modo possit...

Cur dicitur hinc...

Nota 5ta circa illud ut in sit pluribus non ee sufficiens, ut gravi modo possit...

compositum, ideoq et ho' d' totu' actuale. Similiter quod vis m' d' vid' v' d' totu' quando totu' q' constat ex duob' predicatis est h'c. Dicit vero v'ste etiam totu' respectu part' d'ia con- tularium, non q' v'ste s'nter ou' continet q' sunt in particularib'. Sed q' d'ia notat et in p'p' connotat et in modo significando quasi importat. Sic al' cu' predicat' d' h'c et lat' significando bruto, vocat totu' h'c, vero et bruto d'nt partes eig' s'nt' h'c. Nam t'p' h'c d' d'rit ut totu' h'c pot'ntiale. t'm videt' significare p'ncip' gen' aliqua' v'v'ntem et sensitiva' nihilq' in predicat' connotat et complexib' de id, q' est vivens et sensitiv'. Quom' et ho' et bestia s'nt v'v'ntia sensitiva, recte de utroq' predicatib' ad. Ceterum v'ste q' totu' nis: v'ste est h'v'v'modi totu' in nova' p'bet vere s' predicat' de inferiorib', non poss'et p'dicari cu' nulle pars predicat' in recto de sua totu'. Falsa n' sunt h'c predicat' h'c de inferiorib'. Est al' Sacrates est corpus humanum, Romani est caput et de accidit in d'nt' p'p'ris et accidente, si sumat' in concreto, q' h' p'ncip'le significant formam, sed t'm connotant etiam s'ntu', atq' ita inter predicat' et s'ntu' in illis aliqua' intercedit identitas, h'nc tamet' falsa s'nt h'c paries est albedo, vera t'm est paries est albus, q' in priore non significat' identit' quani' posterior importat.

Objicies: Si inter predicat' et s'ntu' requir' identitas. E' predicat' som' v'v'nt' erunt identica. Sed artes, s'v'antis expertes, ut constat ex Dialectica, q' nully p'p' facile concedat. E' inter predicat' et s'ntu' non requir' identitas. N'c' d' sequela' maioris. Nam ad predicat' identit' et art' expertem requir' v'v'nt' et predicat' s'nt adaequat' idem, et ut idem sit concept' s'ntu' utriusq' s'nt in s'ubjecto nihil sit nec significat' q' non etiam sit et significat' in predicato ut in hac Ensis est gladius, et homo e' ho'. Talis identitas adaequata non est inter v'sta' et particularia q' d' de se mutuo predicant'. Nam v'v'nt' in hac: ho' e' al' s'ntu' formaliter significat' nam factum, et a' format' significat' nam sensitivam t'm, licet n' confuso et in potestate dicat totum nam hois. Similiter in hac paries est albus, paries significat' t'm s'ntu' albedinis, albus format' significat' albedinem, mediter s'ntu'. H'nc non sunt adaequata idem, nec faciunt propositione' identicam.

Nota Sto. Circa eandem particulam q' nam illa v'sta' ita debeat p'ncip' mul- t'is ut in iisdem multiplic' ac dividat' ut libeat inferre Dominus e' ho', Bene- dictus e' ho', Gladius e' ho' E' Dominus benedict' et gladius sunt tres ho'c: si n' res aliqua' est in multis non multiplicata, ea non est v'sta', sicut DEVS, p'ncip' dicit' q' d'nt' de PATRE, FILIO et SP'RU SANCTO, nec t'm licet inferre in Trinitate ce tres Deos, s' d'c' una divina n'c' s'ntu'lar' in- divisa, communicabilis, deo plurib' p'p'ris. Sed non in i's multiplicata, ideoq' non est v'sta'. Nota Sto q' predicat' hic illudat' n'ctis, directa, vera et affirmativa.

consule Dialecticam de predicat. propria et impropria directa et indirecta.
 Ex dictis colligi potest huiusmodi vultus descriptio: Vultus est unum qd vni-
 tate univoca, q aptum quom est ut pluribus in se multiplicat. vni-
 usq per modum staty et p identitate, et ideo possit ad idem, qd
 magis vere directe, et apte predicari, non tamen nec e staty
 actu in se, vel actu predicetur.

EXERCITATIO II^a De unitate Universalium.

De unitate, qua in vultu requiritur disputatur. qd qualis ea sit, ut
 non conveniat nunc ante operam intellectus: totum dicitur a vultu multo, locis
 differet, dicitur quae in tota logica tractantur et explicantur, quare huiusmodi
 res declaranda sunt et non rejicienda ad Metaphysicam.

Nota qd tametsi nunc illa substrata vultu rei sua semp. contracta existat
 in inferioribus, qd tamen a tali contractione potest abstracti et intellectus met. spoliari
 in auctoritate
 huiusmodi staty
 Nota qd tametsi nunc illa substrata vultu rei sua semp. contracta existat
 in inferioribus, qd tamen a tali contractione potest abstracti et intellectus met. spoliari
 in auctoritate
 huiusmodi staty

Primus staty est, quod considerat idem sua predicata essentia, ut si quis, item huius
 Deo ad ratione nihil curando num in hoc, vel in illo sine vltimo existit, et huius
 est staty essentia.

Secundus staty est, quod considerat nunc prout contracta e per diversas similes
 seu per huiusmodi, ad hoc vel illud individuum, ut si consideret huiusmodi nunc quod
 tenet in Socrate, et conivntem e cum magna eminentione virtute etc. quae in aliis hu-
 minibus non habet, et huius de staty contractionis, et realis existentiae.

Tertius staty e quod nunc p. intellectus iterum abstracti a diversis individuantibus
 et considerat ut vna multo, et huius e staty existentiae obtinere.

Quaeritur quomodo differat huius staty a primo? R. In primo staty, res e in se
 ad existendum in multo, vel non, et non reperitur ipsa et vice multiplicata in
 individuis, licet tali modo non spectet: at vero in tertio staty reperitur illi actu
 esse multiplicatam et divisam in multo, est n. ab individuo abstracta, ita tamen
 huius vero non dicitur aptitudinem formaliter ad in se ipsum a quo abstracta est, in hoc
 staty huius nunc tribuitur unitas, tamen in hoc staty unitas formaliter
 actu e multiplicata.

praeter formalem etiam numeralem unitas. In 3 unitas vrbis qua alij vocant se Unitas formalis
et
Numeralis

Nota 2do Illud apud philosophos dici unum quod indivisum in se et distinctum a quo
libet alio: hinc unitas idem est quod indivisio. Ita quod sequitur vrbis hanc quam eadem unitas
quatenus est indivisio: v. g. Socrates est unus homo, quia non est plures Socrates nec divisus est
in plures homines. Sic etiam lapis non dicitur unus quia non est plures lapides, quia non
sunt plures lapides divisi, sicut in plures lapides.

Nota 3ho duplo modo dicitur unum: per se et per accidens. Unitas per se
accidens est quod compositum est ex naturis diversis in praedictamentum aut ex partibus
nullo physico, nec copulatis aut coniunctis ex entibus pluribus completis, ut Petrus Musici per accidens
et philosophus, ut quorundam, cumque lapidum, salbedo et dulcedo in lacte unitas. Unum per se
est quod unam et determinatam habet essentiam, ut DEVS plato arbor iustitia, etc. Unitas per se
talis unitas per se dividitur in Numericam et Formalem: Unitas numerica est
indivisio rei in plura similia individua, per qua scilicet res singularis in una ita ut
sit, nec possit esse plures tales res: Si Petrus est unus homo, non duo. Formalis est
divisio essentiae, id est unitas essentiae, et haec unitate unitis sunt omnes illae res quae indi-
viduam habent essentiam, sive illa sit physica, constans ex materia et forma, sive meta-
physica constans ex genere et diffinitio.

Nota 4to Unitatem formalem convenire non solum se, quatenus praecise con-
stat praedictatis suis essentiae, et ideo comitatur naturam quocumque in se consideretur
sive consideretur ut indivisibile existens, sive ut est ab illis abstracta: ubi cum non est
una essentia, ibi est unitas essentiae et formae. Vide Fonseca cap. 6. Isaacus.

Obiicies Si Unitas formalis comitetur naturam, etiam in indivisibilis
contractam. Et non dicitur morem a numerica. Item unitas formalis multi-
plicabitur sicut ipsa individua, quod videtur absurdum cum hinc sequeretur Petrum
et Paulum differre essentia, quod tamen habent eandem essentiam humanam. Et philosophus
unitates a parte rei non distinguunt nisi tamen ratione ratiocinata, in sunt in
eodem natura diversa modo considerata: Nam formalis convenit natura
tamen per indivisibilem essentiam, non respiciendo in quo existat singulari Numerica
a. non per essentiam tamen per se praecise. Sed per aliquid additum, quo
essentia individuetur. 2do formalis ideo multiplicabitur in indivisibilis quia
natura ipsa multiplicabitur. Eri tamen proprietates inhaeret. Numerica vero
per se quo multiplicabitur. 3ho ab unitate formali non est natura per intellectum ab-
stractum. Contra vero Numerica potest abstracti. Quod attinet ad absurdum
quod inferitur in obiectione. Petrus et Paulus habere distinctas essentias, imo distinctas
Unitates formales numero, non tamen recte dici distinctas essentias. Nam essentia humana
qui simpliciter non tamen habere diversas essentias quocumque modo se habere tales, quod sunt

Unitas per se
Unitas per accidens
Unitas per se
Numerica
Formalis

1o
2do
3tio

disimiles, ita ut unice in honore esse non comprehendant. Tales vero non
sunt esse potri et pauli

Difficultas prima. In unitate uniti propria sit Numerica, vel sola
unitas formalis? Quod Numerica non sit unitas propria uniti
certum est apud oes: In vero formalis sola sit unitas propria uniti
est controversa: Et itaq. Negative: ratio cur Numerica non sit, haec
quod Numerica unitas propria designat uniti cum propria sit singulari et
noti quod ex Dialectica. pro eadem pars est unitas uniti conuenit in
unitate prout communicabilis est pluribus. Et non potest conuenire
prout aliter contracta est in singularibus; sed unitas formalis non tam con-
uenit nae prout communicabilis est sed etiam prout est incommunicabilis
et contracta in singularibus: Et unitas formalis non est propria uniti
DIXI formalem solam non sufficere quod ad esse illa esse necessaria
fundamentum cum sine illa nec sit unitas nae, nec possit unice pro-
uari de multis

Difficultas 2da. Qualis est unitas propria uniti? Et
unitas quae ratio, quae conuenit nae prout abstracta est per se
a singularibus, et uocatur a Suarez unitas uniti a conuenit
unitas praecisionis

Nota 1o quod talis unitas sit quaedam indivisio nae in plures naes simi-
les sub eodem noe et ratione cum aptitudine tamen ut in his dividat quae saepe
recte dicitur conuenire nae abstractae: Nam cum considerat nae uel aliter praecise
quod sit vivens et sentiens, considerat ut unica quaedam essentia, quae deum
sit multiplicata et diuisa in brutis et hominibus quae nomen et ratio latius conuenit
retinet tamen aptitudinem ut possit in his diuisi, unde legitur haec unitatem
duo includere, mensuram nae et aptitudinem ad multa, ita ut
sit quaedam privatio diuisionis in nae apta ad diuisionem, sicut in ualido
est privatio in hoc apto ad ualiditatem: declarat: si ille potest reali-
ter abstrahere naam ab his in genere ab omnibus singularibus aliis, sicut Plato uolebat
fieri tunc talis nae esset una et non diuisa in pluribus, retineret tamen aptitu-
dinem, ut possit diuisi in pluribus ab aliis abstracta esset: pari ratione
candem est hic fieri: Non realiter, quod est impossibile, sed per mentis operationem.

Nota 2o hanc unitatem supponere quodam formalem, tamen in multis differere
quod formalis non facit ratione locum multis individuis, quod unitati uniti est pro-
pria, deinde formalis multiplicat in individuis cum naam semper consistit
huc a unitate uniti prout se praenat, quippe quae non conuenit nae nisi

quatenus abstracta.

Nota quod tametsi unitas virtus nec formalis sit, nec Numerica a individuo propria, relecti de Unitate Numericali Virtutum, quia illa facit ut una virtus ab altera, etiam numero differat: V. o. Genus a specie, species a diffra: atque hinc profecto quia illa unitas propria est virtuti quae sola, quae reddit naturam aptam ut sit in multis, haec a. efficit unitas virtus per illectum, non a. formalis et Numerica. E. Unitas virtus per illectum est propria virtuti, totum hunc discursum condat et clarum est ex dictis.

Difficultas 3^{ia} An unitas virtus conveniat nec a partem rei. Non solum operam illecti quae in natura abstracta talis unitas concipitur. Et contra Scotum, item contra Fonseca lib. 5. Metaph. c. quatuor. 3. et 4. quae a Scoto multum dissidet de qua re vide Suarez disput. 3. 4. et 5. Et contraveniens hoc loco contra dicitur n. Fonseca hanc unitatem convenire naturae in primo statu quae quo antecedit sua singularia prioritate naturae et licet unquam conveniat naturae alterius status, convenit tamen illi potentia existenti, seu nec possibili, et explicat illam per hanc conditionem naturae: Si naturae sine contractione ad individua existeret, haberet talem unitatem naturae operam illecti. Sed relictis hisce sententiis pro se: Quia natura a parte rei ante operationem illecti semper est divisa et multiplicata in individua: Et a parte rei non habet unitatem virtus. ut sequela: Quia divisum esse, et eorum quae ponunt sibi: Antecedens manifestum est ex dictis contra platonicos. Sed si Fonseca hanc unitatem convenire naturae in esse possibili antequam contrahatur ad individua. Sed contra: Si convenit naturae in esse possibili, debet naturae esse concipi cum tali unitate. At non potest concipi, quod per: Quia natura possibilis tamen est individua atque natura actu, quae nulla potest natura virtus tamen possibilis concipi, nec etiam potest possibilis nec ad existentiam in se inaequalem. E. Non minus repugnat naturae possibili, realis unitas virtus atque natura actu existenti. per 3to. Unitas per precisionis reddit naturam multis coens, sed ante operationem illecti nulla natura actu est multis coens, E. Nec habent unitatem virtus, seu precisionis.

Obijcies 1° Naturae, specificae ante operationem illecti, una potest definitione explicari. Et ante operationem illecti est una, et quod tali unitate, quae sufficiens ad virtutatem. Nam quod proprie definitur, debet esse virtus. Per 2° Necando consequentia Naturae licet natura sua definitur ut quod, seu remote, non tamen actu definitur nisi, quatenus obiectum concipitur ut una, et pluribus coens, ut a. illecti naturae sic apprehendatur, subiecti quae in ea sit unitas formalis, et quae in individuis habent similitudinem, et convenientiam, tamen eadem naturae formalis. Vide Suarez disput. 6. sect. 2. num. 13

Obijcies 2° Naturae virtus ante operationem illecti prior est ordine naturae ipsius individuis, habetque naturae definitionem independentem ab ipsis. Et etiam est una. per 1° concessa supra

cadente nihil aliud scilicet nisi nam ex se habere unam statem formalem, q admittere
 q tamen si sufficiat ut fundet unam definitionem, non tñ sufficit ad distinctiōem. R
 Et ad antea d. d. v. m. esse nam Aristoteli a parte rei priorē ēē individui. Nam
 Aristoteli a sine v. l. b. g. realiter non distinctio vult, vi alibi probandum est. E. Non
 possunt reipsa priora esse. Metaphysicis q. d. d. it. v. l. a. p. r. i. a. ēē d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. s. e. d.
 h. a. c. ē. r. a. s. i. n. o. n. r. e. a. l. i. s.

Obiicit etiam Hō, equus, leo a parte rei sunt tria d. i. a. E. Hō v. o. c. i. t. u. r. u. n. u. m.
 a parte rei: Similiter, equus erit unū a parte rei, nec aliter leo: Est ille cōtra
 tria nihil operet: p. sequela, q. d. o. l. m. u. l. t. i. t. u. d. o. p. r. a. s. u. p. p. o. n. i. t. u. n. i. t. a. t. e. m. q. u. o. d. o. b. e. t.
 componi. R. Hūc supponit unitates formales tñ q. tñ vñ suffiunt ad distinctiōem

DE Exercitatio tertia De aptitudine Universalis

Virtus vrsus ut dicitur est p. individuationem nāc etiam aptitudinem ad multa recludit
 a q. d. est nāc abstracta et q. d. potest mōe, de hac aptitudine in q. d. v. o. c. a. t. u. r.
 est fo. q. nāc illa sit, et an a parte rei conveniat nāc ante op. a. m. i. l. l. e. c. t. u. m. q. d. a. d. p. r.
 attinet, autores q. volunt unitatem hanc ēē realem consequenter etiam docent hanc
 aptitudinem ēē modum quendam positivum ac potentialem, q. d. e. m. nāc a. d. v. e. n. i. e. n. t. i.
 nunquam conveniat ut vult Fonseca, alioq. tñ ēē illi in illo priori quo antea d. i. s. t. i. n. c. t. i. o.
 individua: de hac sententia nōtū falsū fundamento, q. etiam supra contrarietatem
 tatem vrsus adferat nimirū gradū vrsus seu Metaphysicos ex nāc rei a. s. i. m. i. l. i. t. u. r.
 ribz d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. s. i. l. l. i. q. p. r. i. o. r. e. s. e. s. e. q. c. u. n. a. s. s. u. o. l. o. c. o. r. e. f. u. t. u. r. i. s. i. m. q. e. t. i. a. m.
 hanc sententia a nōtū est modo improbanda.

Erit etiam difficultas: Quid sit aptitudo vrsus? R. Est quaedam indifferentia
 seu non repugnancia nāc ad e. s. e. n. d. u. m. i. n. p. l. u. r. i. b. z. Et Cajetani de ente et esse
 cap. 4. quæst. 8. Suarez disput. supradict. p. 1. d. 1. a. p. o. s. s. u. m. g. i. n. t. e. r. e. d. e. h. a. c. a. p. t. i. t. u. d. i. n. e. q. d. e. s. t. s. i. t. q. u. a. l. i. t. a. t. e. t. e. t. p. o. t. e. n. t. i. a. s. u. p. e. r. a. d. i. t. a. n. a. c. v. e. l. q. s. i. t. m. o. d. u. s. p. o. s. i. t. i. v. u. s. p. o. t. e. n. t. i. a. l. i. s.
 vel certe q. sit non repugnancia: priora v. o. d. i. c. i. n. o. n. e. n. t. e. r. a. d. o. b. e. t. a. c. e. r. i. s. i. m. q. d. p. o. s. s. u. m. g. i. n. t. e. r. e. d. e. h. a. c. a. p. t. i. t. u. d. i. n. e. q. d. e. s. t. s. i. t. q. u. a. l. i. t. a. t. e. t. e. t. p. o. t. e. n. t. i. a. s. u. p. e. r. a. d. i. t. a. n. a. c. v. e. l. q. s. i. t. m. o. d. u. s. p. o. s. i. t. i. v. u. s. p. o. t. e. n. t. i. a. l. i. s.
 itatem, scilicet nec in predicamento substantie nec quantitatis nec relecti illa
 dari q. cetera aut spēs, quæ a qualitate distinctio vult. Nam in i. s. p. o. s. s. e. n. t. i. a. n. u. l. l. a.
 esse vrsus nisi p. qualitates adiunctas, q. est absurdissimum: p. d. e. s. t. i. t. u. d. i. n. e. q. d. e. s. t. s. i. t. q. u. a. l. i. t. a. t. e. t. e. t. p. o. t. e. n. t. i. a. s. u. p. e. r. a. d. i. t. a. n. a. c. v. e. l. q. s. i. t. m. o. d. u. s. p. o. s. i. t. i. v. u. s. p. o. t. e. n. t. i. a. l. i. s.
 Aptitudo esse in pluribus non convenit nāc p. actū q. d. i. t. d. a. t. i. m. p. r. o. v. t. a. b. s. t. r. a. c. t. a.
 ē. t. p. e. r. i. l. l. e. c. t. u. m. v. t. m. o. x. p. r. o. b. a. n. d. u. m. E. Aptitudo non est magis positivus. p. sequela:
 Nullū predicatum contingens convenit rei non existenti actu; sed hinc modo h. d. a.

rely cet prædicatu continetur cu possit abesse et adesse rari. E. Non convenit nã
 nisi actu existenti. Sed aptitudo sicut Fonseca non convenit nã a hujus senti
 E. Aptitudo non est modus positivus. p. 2o. Nã ut est a parte rei nullo modo
 potest esse in multis, quia determinata ad singularia ita ut nihil illi pro se repug
 het nisi pluribus idem recte de humana nã petri habere in aptitudinẽ admi
 ta. Sed talis inaptitudo aut repugnantia realiter illi auferri non potest cu nã petri
 realiter alijs coicari nequeat. E. tñ p intellectum auctoris q fit sicut eãg talis
 repugnantiam in nã abstracta. E. Aptitudo hęc e negatio repugne sicut in dicitur ad
 esse non in pluribus.

Difficultas 2da. An hæc aptitudo conveniat nã a parte rei? R. Non
 sed tñ per operationem intellectus per se Aptitudo hæc non convenit nã, nisi quatenus
 abstracta est et indata a diversis individuantibus; Sed ante operationem intellectus non est talis;
 E. Ne convenit illi aptitudo data ad plura. p. 1o. nã ante abstractionem e indivi
 dua et ita determinata ad unum sicut cui inest, ut repugnet illi esse in pluribus
 E. Ante abstractionem non est apta ad plura. confirmat. Si ante abstractionem
 esset apta ad plura iam eẽ singularis, et vultis singul, q implicat: singularis eẽ
 quia contracta est, et vultis quia apta est ad plures. p. 2o. Unitas vultis eẽ in
 cludit aptitudinem. E. Si unitas non conveniat nã a parte rei ut supra
 demonstravi, nec aptitudo convenire poterit a parte rei, ante operationem intellectus

Objecio 1a. Contractio nã ad individua non tollit hanc aptitudinẽ. E. Ante
 abstractionem illi convenit hæc aptitudo: p. antea quia v. o. humana nã contracta
 p. dicitur petri ad hoc individuum, poterit adhuc per dicitur pauli et aliorum contracti ad
 talia singularia, sicut nã p. sub bovã retinet aptitudinẽ ad alias formas. R.
 Negando antea. et eis probatur, quia nã humana petri ita identificata cu ipso petro
 et dicitur eis individua est, ut ne p. divina potentiam possit ab eis separari et
 ideo eã petri non est communicabilis alteri. ut n. eã singularis communicabilis
 pluribus suppositis, sed soli divina eã reservata e, nec potest magis contracti per
 alias dicitur, nec simile est q dicitur de mã p. Nam illa non e de eã sua
 forma; sed ab illa realiter differt, ideoq. p. cu alijs atq. alijs forais successive con
 iungit

Objecio 2da. Nã humana existens in petro n e se incommunicabilis
 aliquid nunquam possit coicari, q n. nã e se convenit, id semper convenit. E.
 Eã communicabilis. R. Negando consequens. Nam inter communicabile et in
 communicabile dat mediam, sicut eẽ in dicitur ad utruq. nã p. sicut se p. sicut
 suam unitatem formalem considerata, nec est coicabilis, nec incoicabilis;

ad indifferentiam, sicut h. p. in oach cū dicitur individuantibus fiat incommunitabilis.
Si rursus ab illis praesentatur per intellectum, sicut cohabitabilis: R. 2° ad antea.
nā humana, prout ex dicitur in Ludovico et incohabitabilem, cū sit individua,
q. si illam libet considerare absolute sine se, nam non considerat ut ex
sistit in Petro, sed abstracte ideoq. mag. ille loquendi est ualde improprie.

Obijcies 2° Neq. negatū est q. quedam affirmatō, ut, non ineptum ē, et aptū
esse; sed si hac aptitudo sit non repugnantiā erit negatō, negatō: ē. Erat affir-
matō et aliq. positivum. R. 1° Neq. modo minore, ad probandum dico affirmatiōem
negatōem positivam relatiōem repugnantiā, vel illig. fundamentū q. est singularitā
positiva, atq. ita aptum esse ad multa significat non ē determinatū ad
vnu, ut sup. singularia. R. 2° Si considerem q. inferius sūt aptitudines
q. sūt positivae, non tamen sequi de q. reale, potest n. ēe nihilq. positivum
negatōem.

Quaeres 1° An sit unica t. aptitudo nāe tam ad offendum in pluribus, quā
ad predicandum q. de iisdem: R. Probabilis est duplex, eō nō est, quā cū
negatōes multiplicentur iuxta numerū formarū negatarū, et duplex hic sit
forma, quā per aptitudinem negatur, repugnantiā sūt ad offendum, et repug-
nantiā ad predicandum, sequi duas quoq. aptitudines, altera quā possit inee,
altera quā possit predicari: c.

Quaeres 2° An nā contracta in individuo recte dicat, habere aptitudi-
nem habere ad plura, R. Aristote et proprie loquendo, q. non habeat, nō est
q. nā contracta nihil differt a singularibus: at singularia nullam
habent similitudinem ad multa cū illis prorsus repugnet ad multa. Et nō
nā contracta habebit siq. tr. dicat nām q. contracta ē, non triquetam
contracta est reduplicative habere aptitudinem remotam, et contentiosum
funem fortis trahat, nolimus cū illo contendere.

Difficultas 3^{ia} Unde resultat relatiō nāe quā vult respicit suā in
feriora. R. Ex aptitudine seu indiffra ad multa quā habent repug-
nantiam, q. clare inde ostendi potest, quā tam vult in genere, quā oēs illig. sūt
definitivae et relatiōem respectum ad sua inferiora.

In quo sūt
vntas vntis.

Colligunt 1° Ex dictis in quo consistat nō unitatis vntis, consistit n. in
indivisione alicuius nāe in plures nās similes sub eodem nāe et nāe, cū aptitudi-
ne ut in eas dividat, itaq. huiusmodi unitas vntis includit sūt indivisi-
onem et aptitudinem ad divisionem in plura eundem. Non et nāe, seu quā habet
sūt ut vntis quod totum divisum quo ad eiq. actualitatem in se concludat et co-
tinuat, unde haec indivisio p. me laeedit ad propriam privationem, quā dicit

non enim in se in se apta ad talem divisionem, in quo differt haec unitas a formalitate
ta ab unitate indivisibili, quae non solum dicit indivisibilem; sed etiam ab unitate indi-
inestitudinem ad divisionem in plura, quae sunt talia, quod est ipsum divisibilem.

Nota ab unitate formalis, quae haec unitas quamvis non repugnet ad illam unitate a formali
aptitudine seu communicabilitate ad plura, non tamen illa requirit, unde
Deo potest illi unitas formalis cum incommunicabilitate ad plures naas.

Quicquid in re non solum reperit ea unitas formalis, quae unaquaeque sua humana obiectio.
Et in se formaliter una; sed etiam reperit unitas, quae omnes humanae naae, et
habere eandem rationem formalem, et consequenter formalem unitatem, tunc cum
eandem definitionem participat, et omnes homines a parte rei in se eandem naae.

Et ante operationem intellectus sufficiens unitas in re ipsa reperit. Quod antea
Hanc revera non esse unitatem; sed tamen similitudinem, nihil enim vere unum
et in re indivisibilem est a parte rei in hac et in illa humana, sed solum
in hac est aliud, cui aliud simile est in altera naae; haec a. non est realis unitas,
sed similitudo, unde solum a parte rei res plures possunt dici eandem
naae. Similis, haec n. identitas cum dicitur esse inter res distinctas non potest
in re ipsa quippiam esse praeter similitudinem, tunc cum similitudinem dicunt
etiam participare, seu habere eandem definitionem, fundamentaliter a quo
eo vi iam toties dicitur similitudo, formaliter a. praeter: Nam definitio
nitio, ut constat ex dictis est opus ratio, quae a. illa similitudo non sufficit ad
rationem unitatis prae: Quia ex vi illius similitudinis praecise sive in actu, sive in po-
tentia sumptae non concipitur aliud ut unum esse multum; sed concipiuntur multa
ut similia inter se, unde dicitur ut sic dicitur concipi ut unum.

Colligitur 2to ex dictis naae specificam se habere et quatenus e praeter unum Naae specifica
omni conceptus hominis, leonis etc. nihil habere repugnans communicabilitati, et negative in
et sic de negative indifferens, tollit verum haec cum multum a individuum, et differens.

Est incapax talis divisionis, quatenus singularis est effectus.
Colligitur 3to ex dictis eandem naae, cum dicitur contrahi, non est verum realiter. Eadem naae
sed formaliter tamen, haec n. formalis identitas pro ut in re esse potest solum non contrahitur
est quaedam similitudo, ut dictum, quae supponit distinctionem realem; tamen formaliter,
et consequenter individuum eorum quae dicitur similia pro ut vero concipiuntur haec
identitas formalis per modum unitatis, non est unitas realis; sed magis
per denominationem ab operae intellectus.

Colligitur 4to Naam humana, vel aham quae cum omni creatura seu specificam
non habere ex se unitatem aliqua distinctam ab unitate humana, falsum
est, quae naae specifica ex se praecedit ab individuis aliqua praecisione
reale, quae seu quae ex naae rei si conveniat, cum revera non praecedit nisi
per intellectum abstractum, et concipiuntur naam eorum ab individuis, cuius

Naae specifica
non contrahitur
realiter, sed
tamen formaliter
Nulla naae seu
se habet unitatem
tamen distinctam
a formali.

idem praedictione in natura ipsa fundamentum: sed hoc non aliud ab unitate for-
mali quae in individuis multiplicatur ut saepius iam dictum est, et est in eis per
identitatem.

Colligis 5to quod si in individuo addat supra naturam coeum addit non aliud ratione dicitur
quam ab illa, hinc supra dicitur hinc hanc ab hoc in eodem individuo non dicitur
nisi solum ratione ratiocinata.

Dices hinc sequi illud quod addit de aliis ratione: **R.** Non sequitur. Nam aliud est dicitur
moveri ratione, aliud est quod in se fieri potest, ut quae realia sunt sola ratione dicitur
moveri: V. e. In hoc Joanne at est per reale, substantia, corpus, reale &c. oia sunt
realia et in hoc oia in Joanne nondum mouentur realiter, ut suo tempore videtur
fieri potest, ut quae sunt realiter sola ratione dicitur moveri: **DICES** illa ad
dico est in per rationem; sed quod in addit aliud per rationem, nihil addit reale: **E.**
Individuum nihil addit reale supra naturam coeum. **R.** Illa additio est in per
rationem quo ad rem additam: **NEGO**: quo ad modum additio nis **CONCEDO**:
Nam sicut separata natura coeum a diversis individuis est solum per rationem, Ita eorum
verso quod infra individualis illius ut addita natura coeum solum est per rationem. Nam
in re non est illa propria additio: sed in unoquoque individuo, utramque rationem
per seipsam habens realiter.

Colligis ex dictis potest videri vult in concreto sumptum de materiali suo dicere
naturam realem multis communicantem de formali a. tria importare: in utroque
tas vultis per intellectum, alterum est aptitudo in illa unitate inclusa, quum
est relatio rationis ad inferiora, Ita ut dici possit vult formaliter sumptum
de naturam realem per intellectum, abstractam unam et aptam in esse multis
de quibus praedictum.

Exercitatio 4ta An Universalis formaliter sumptus sit ens ratio?

Difficultas unica. An natura actu et formaliter sit vultis
ante operam intellectus? **R.** Non: et ideo vultis formaliter sumptus de natura
deus ratio; et haec est sententia philosophorum coeum, si sequitur, Fonseca et alios per
cos excipias. prout per se dicitur, formale vultis consistit in unitate et aptitudine
et ex ijs resultante relatio rationis. sed haec non conveniunt naturam nisi per intellectum.
E. Natura non est formaliter vultis nisi per operam intellectus. prout 5to natura ut supra
dicitur spectari in se ipso statu, sed est contractionis et abstractionis: **R.**

vero in 1o statu nō vrsū formaliter cū in eo nō habeat sufficientem
 vnitatem et aptitudinem, habet nō tm vnitatem formalem, quā non sufficit
 nec item in 2to statu, ut res conuident, cū in illo sit contracta et 1mo vltis
 E. tm in 3to statu conuenit ei vnitatis formaliter: Vnde sic concludit: Quisq
 conuenit nōc tm in 2to statu s. in statu abstractionis, id conuenit illi tm per di
 personam intellectū: pr M. in 3to statu conueniunt nōc esse abstractū, van et aptit
 ad multa; sed hęc ut probatu ē conueniunt tm p̄ intellectū. E. m. non indiget
 probatē.

Obijcies 1o vs potentia natiū pręsupponit suā obtinē, et nō fuit illud vrsū ē
 obtinē intellectū: Intellectū nō fuit vrsū. E. consequenter nō p̄ ee eas rās.

R 1o Dist. mouendo M. obtinē aliquid sumit pręcipue p̄ illū re circa quā potentia
 versat, aliquid sumit ut simul includit modum, quem induit dū potentia obij
 cit. Concedo E. M. si sit sensū, potentia supponat obtinē prioris modo sumptū. Nego
 a. si sumit posteriori modo. R 2to etiā posse negari M. nō cū tm vera sit d. v. v.
 tentis manū, non a. de intellectu, q̄ a potentia immātilis, intellectū nō ponit, sed
 illud illud remissam, quā spes representat, et rurū eandem spem cognoscit

Obijcies 2do De quo habet scia, id habet suū cē ante spem intellectū: Sed
 de vniuersalibz habet scia: Intellectū sunt ante operatū intellectū: quā scia teste
 arte lib. 1o postea. Et de veris rebz: Minus patet cū de singularibz nō sit scia.

R Ad M. sciam de rebz ut de obtis quod iē tm de entibz rās etiam, ut
 de obtis quo cū nōc ipsa cognoscit, quatenus subicit vnitati, seu quatenus
 vrsū deponit.

Obijcies 3to vrsū hęc ab sole immutabilia et incorruptibilia, imo æterna ē.

Non sunt entia rās. R 1o vrsū dicit æterna quā prædicata est illa vrsū hęc ha
 bent immutabilem conuentionē inter se, quā ab eorū reali existentia minime
 dependent, v. g. Hōr cē at xate, quā propositio vera est, licet nulli hō
 existeret: imo fieri non potest, ut ista propositio sit falsa, id eorū huiusmodi
 dei solet æternæ veritatibz. R 2to Arterū tm velle dū ere vrsū non
 generari aut corrumpi p̄ se; sed tm rās individuarū, sicut et rās individua
 quæ existunt.

Exercitatio 3ta.

Quomodo fiat vniuersale per opem
 intellectū?

Vultus quæ actiones exercet intellectū nō circa naturam aliquam, ut facit

Formali relae ad inferiora, fit p directum opaem illechy possibilis. pr so
via si per impossibilita existeret, qualis tunc obijcti illechy qudo cog
noscit abstracta, et una precise, scet vste patonem. E. quando sic
fit p opaem illechy opit vsta peripateticu. pr 2to quia de rae sic illechy
non potest dici q sit simulari. E. si illechy erit vsta.

Dices talis aptitudo explicari debet p respectu ad inferiora. E. erit reles
et consequenter vste erit relatiu non absolute, tamen si p sola aptitudine ac
cipiat. **N**egando consequens: Nam tamen illa q dicitur relesno trans
scendentaler et fctio dici expliciter in ording ad aliud n tn sunt vera re
les fctio ee, ita nec hac aptitudo fctio se et vera relae pr h. qua
fiat per cognitio nem directa: quia illechy sic consideranda nam dire et fort
in illam sine reflexione sup suam cognitionem, hinc E. sequitur vste ab
solutu non concipiat in ordine ad inferiora, nequaquam fieri p comparati
va coonione illechy, sed p similitudine et absolute. **R** 2to vste hinc vste p
relatiu q dicit ordinem ad inferiora fit p coonitione illechy possibilis
comparatiua et reflexa. a pars 1a q dicitur: n. non fiat p illechy age
tem, necio fiet per possibilam. pr 2da pars: vste su acceptu e relae
rais. sit necio per comparatiua ad sui correlatiu, q sunt particularia,
si sequela quia de relatiu coonitio p comparatiua ad sui correlatiu, q
particularia, et confirmat: Oia vsta in spe definiti p respectu ad inferiora,
E. sunt relatiua. E. sunt p coonitione, qua unu ad aliud referit.

vste p
relatiu sit
coonitione re
flexa.

Dices Hac comparatio n videt, duenda coonitio reflexa, qz q conuine
cu altera confert n reflect se ad sua coonitionem. **R** directe tenentur
Oia conferenda. **R** ipsam comparatiua quoru vel plurimu inter se coactu
directum, ut vsta insertus: sed qudo illechy postea apprehendit ipsam com
paratiua a se factam, ille est actus et coonitio reflexa, et p talem actu ee
probabilior sententia fit vste formalissime sumpta, cu p illam apprehendat
relae vstutatis in abstracto, siue ipsa extrema, quatenus pcom perata sunt.

Collech 1o ex dictis qua sunt caa vstuum: Nam ma h caa remota e ipsa. caa ma h
naa nq diuisis existens, proxima e eadem naa p illechy abstracta. caa vstuum
formalis est ipsa vstutatis, qua consistit in relae p rae, resultante ex apti caa formalis.
tudine ad inferiora, officiosa ad est, illechy, finalis e vt certa reru habet, efficiens.
naa sciam, qua habet per demonstrares et definitiones. Simularium n. vt finalis.
vste in perpetua mutae fluxu q existentiu non e scia.

Collech 2do ex dictis illechy n nq rae ad hores exorere in aliqua naa. **P**ech variis
reles, ut illa faciat formaliter vstem, ac so ad emu postqua coonitit in inferiora, non e coonit
aliuq spei malitro conuenire, in multis vero n conuenire abstractet a tem.
aliter hit.

ibi tñ dicitur vnde si e' substas separatas et extrinsecularia quales, vt dicitur Aristoteles dicit
 volebat Plato. R. 2° Vnde formeliter sumpta seu ipsas x^o vntitates non esse
 esse corporeas nec incorporeas, nec e' substas nec accidentia proprie loquendo, sed
 tñ e' extra rās, quae remanent ad praediacamenta eam vera q^u lib. intellectus
 et tribunt.

Quarebat 3° An Genera et spes seorsim existant a singularibz. Haec est Genera et spes
 quadio illa inter Aristem et Platone disputata. Plato dicitur esse Aristoteles tñ non existit se
 trahit negavit vid e qua superius in hac m^o docuimus. Haec breuiter praedia orsim contra Plato
 est hoc loco nāz illas substas po quoz a partem seorsim in singularibz non nem.
 tñ ea rāz quae e' in singularibz in partem dicitur genera et spes. Sed quatenus per
 illectum abstracta sunt, et vnde tñ existit in illectu.

EXERCITATIO VII.

De Divisione Vniuersalis in quinq^{ue} vulgatas Species.

Nota 1° Nonquari hūc num Vnde immediate dividat in has spes, nec et
 an aliqua ex his quinq^{ue} iterum possit subdividi, sed tñ an haec quinq^{ue} membra
 ex hauriant totū diuisum, ita vt e' praediacatū e' et simple ad aliq^u
 illa revocari possit.

Nota 2° Quod Vnde diuisio seu Vnde Metaphysica p solūnitatem cum
 aptitudine, sive coiect p relac rās ad inferiora non alitudo meli^o possit in
 dactari quam ex modis diversis, q^u inest inferioribz, et ex relac rās, quae
 sua inferiora respicit: rās q^u aptitudo specificā ab alitudo adq^uerendū et
 relac tñz a p^omo fundamento, tñ a termino sup atq^u vero alitudo Vnde est
 reipsa nec multis i' identitate. p^omo vero fundamentū relac est aptitudo
 E. Quod sunt modi distincti e' serpi in pluribz, tot erūt spes Vnde.

Vnde optime
 in dactari possunt
 ex diversis modis
 in e' dendi, et ex
 relac rās, quae
 inferiora respicit

Difficilis haec. An Vnde recte dividat in 5 spes q^u sunt. S^o p^o
 spes, infra propriū et fluides. R. rectissime: Est cois sententia.
 p^o 1°: Ad q^u inest nullis vel inest e' str, vel accidentaliter. Si e' str aut totū
 importat e' str aut partem, si totū est spes, si partem aut habet
 raem nāz, et est genz aut habet raem formae et e' d' str: quod si inest
 accidentaliter, aut inest necrio, aut contingenter, si necrio, constituit pro
 priū, si contingenter, est acciderz. p^o 2°: Quod e' abo praediacatū vniūce, aut pra
 diacatū in q^u, aut in quale. Si in q^u aut praediacatū complete, ita vt tota e' str aut totū
 diuisū importet a' tu, aut incomplete, ut tñ importet partem e' str. Si priori modo
 est spes, si posteriori, est GENVS, si in quale aut e' str aut accidentaliter, si e' str est
 d' str: si accidentaliter aut necrio, et est propriū, aut contingenter et e' fluides.

Non indigent plurima armenta quibus aut plura Verba, aut passiora eo nulli arce
 tendant probare, sed quod plura continent probare verba meo fere peccat, quod vel aliunde
 quam a modo intelligendi et predicandi spes Verbi desumi contendunt, vel non satis
 attendant quale sit divisio huius divisionis, ut patebit ex his quae dicuntur breviter ubi
 erit.

predicari + plu
 ribus spe, ac nu
 mero differentib.
 et numero differentib.
 pluribus Verbis
 et in quo sit
 notat maior no
 versitatis.
 Genus predicat
 incomplete.
 Spes vero com
 plete.

Obijctes Si de pluribus specie differentibus predicari et de pluribus numero
 efficiunt duo Verba, genus scilicet et spes. Et etiam differentiones haec et specificae
 item propriae genericae et specificae efficiunt duo Verba. Quia a genere illa
 predicata sunt de pluribus specie differentibus, Specifica vero de pluribus numero
 differentibus. Et sunt plura Verba quae quinq. R. predicari de multis spe
 et numero differentibus non efficiere per se plura Verba, sed tamen quod sunt nota
 maioris diversitatis, et quod talis diversitatis quae sufficiat ad distinctionem
 Verbi. Hoc a praesentia in genere et specie, non a verbalis predicabilibus sed Verbi.
 Nam ex eo quod genus dicitur predicari de pluribus specie in sinu quod predicatum
 complete, et non dicitur totam naturam individui coeundi, sed a. R. spes predicari
 de numero differentibus in sinu quod predicatum complete, ita ut includat totam
 naturam coeundi individui, scilicet genus et omnes differentias eius: hinc seque maior est
 diversitas per se individui, quam sit eorum cum specie, et consequenter distinctio
 intelligendi, quae dicitur in tali Verbo, talis a. Diversitas non reperitur in
 ultimis universalibus, quodcumque n. predicatum sunt predicantibus incomplete
 significent vel solam differentiam, vel proprium, vel accidens.

INSUBIS: Spes etiam predicatur incomplete: Nam hoc v.g. n. dicit tota
 natura delectati formaliter, cum non includat differentiam eius individuantem. Et
 hoc genus et spes erit par ratio. Et hoc quia apud philosophos illi tamen naturam
 quae est in singularibus: ita ut predicari complete nihil aliud sit, quam ut pre
 dicatum importet formaliter quae predicata essent, praeter differentiam individuan
 tem: Et sane si in hac predicatae ducephala est equus, predicatum formaliter in
 Andros differentiam individuantem, fieret propositio propra foentia, inutilis et in
 epta: est n. sensus: Ducephala est hic equus, et hoc differentiam illi hic non habet ratio.
 Et incomplete predicatum a. n. v. g. quae non continet differentiam specificam forma
 liter: Spes vero complete quae continet formaliter omnes differentias eius, quae sunt
 individui.

Distinctio Verbi
 non sumitur a va
 late rerum quae
 dicuntur, sed a
 modo dicendi et
 intelligendi: sed
 tales modi non
 sunt nisi quod
 it n. ut plura
 plurima predicata
 ex diversis
 predicamentis
 d. sumpta pra

Obijctes Plura sunt predicamenta quae quinq. Et plura sunt predi
 cabilia: hoc idem a praesentia ab aliis proponi solet: tunc sunt predicabilia, quae sunt modi
 predicandi de se subiecto, et subiecto omni: sed tales modi sunt plures quae s. e.
 Distinctio Verbi sunt et plura predicabilia: per m. Quia similia predicata accidentium peculiariori
 modo de se subiecto predicant. R. Notandum in se Armento: sed in se. Quia
 dicuntur, sed in se Verbi non sumitur a varietate rerum quae predicantur, sed a modo pre
 dicandi et intelligendi: sed tales modi non sunt nisi quod it n. ut supra probatum est:
 it n. ut plura plurima predicata ex diversis predicamentis d. sumpta pra

de suis inferioribus tamen genera et species imperfectas: esse enim recte dicitur Petrus e
aia, recte tamen dicitur alii Petri e aia et hoc est magis: addo praeterea partes in obli
quo per se predicari, ut Petrus habet carum et per nomen connobilitate, ut Petrus
est carum.

Quaeres 10. Cum superius dixerimus de ens raris per supponere et cognitu quo fund
mento in hac tractate docemus. Vnde in quatuor est ralis raris et quatuor referat
na in ferio ra fieri per reflexa opatem ille. R. Late loquendo fabricas cumlibet
tis raris dici potest fieri per reflexa coomignere, extenend a nomen reflexionis ad
non coonitionem supponetatem aliam, et quasi pronotam in illa: si vero fuerit et proic
de reflexione loquuntur referit, quam quod ralis raris Nam in eis procedit dicitur
opao ille, et deinde superadhibet actio, quo in obli cognito confidetur aliquo
ditio per motu alicuius entis in se existens, cu revera nihil in re ipsa sit, sed sola
demonstratio eorum. V. o. prius ille, concipit Petrus de albu, quae est directio
opao per quam ille, ralis raris fabricas, aut cognoscit, sed solum id quod est in
se, sed tamen vero reflexa ille, et confidetur ordine ut raris extremum, ut obija
unh compositioni raris, et illic ita vniu comparari vniu ad aliud per motu subiecti
de. Et ita concipit per motu mutui respectu, quavis revera in eis talis res
pota non sit, advertit. E. hanc reflexione pose et multiplicem: Nam postquam
illic ita apprehendit per motu entis id quod vere non est ens potest iterum reflexa etiam
si agere, qualis ralis sit illa quae tenet, et quem terminum habet. Non e a: nec in
ois ita reflexio, ut illic ita fabricatu ens raris, sed qua prius concipit per motu
entis, quod vere non est ens, iam illic ita fabricatu ens raris.

Quaeres 11. An etiam sensus sint reflexivi? R. Non. Eadem e ralis voluntati
qua non tendit ut ens, sicut bonu; sicut e. Sensus non sunt inquisitivi quidem
his rei sicut ille, ita nec sunt reflexivi. Quare quia a voluntas sicut e. Sensus
denominet sicut v. o. amatu et desideratu, denominat e ralis extrinsecas
per habitudinem sui acti ad tale obiectum in ipsa voluntas non ulterius reflectitur
huc inquit quod sit in tali obiecto, e. amatu, vel desideru, nec in eo sicut ralis
laem ralis. De hoc spectat ad illectum, et quavis voluntas in sua ordine per
sit reflecti in suu actum amando amore vel desideru, et possit etiam
reflecti in obiecto, ut denominat e ab actu eiusdem vel simili voluntatis. Si
amando obiecto, e. q. ab alio sit amatu, in per hanc reflexione non sicut
alio per motu sentis aut boni quod in se bonu non est; sed tenet in ungu
vel ut est in se, vel ut proponit ab illectu et de eadem eam quavis
voluntas possit tenere in obiecto. Vnde, quae in non fabricas. Vnde, sed in
ponit fabricatu ab illectu, et non est de obiecto in parte tenet voluntas
per extrinsecas denominat, vel habitudines, quae si per motu ralis in conit
piang, revera tamen sunt ralis raris, ut cu voluntas amat a liquo, qui pro

cepta e. Nam eo preceptu e denominatio entis, in se, q actus si apprehendat ut aliq
existens in ipse re precepta, erit ens raris, ta id non sit p voluntatem, sed p
necessitatem.

Nota hic aliquos ab hac regula omerendi excipere immutabilem, notat in Suarez
dis. ult. Metaphys. q nec ille forte sufficiat, nisi cogitante intellectu, ad apprehen
dendu p modu entis, q a parte rei tale non est.

Nota postremo falsu e q aliqui docent illi formam entium, raris non
provenire ex imperfecto modo cognoscendi, aut formam illa nec idem e q vi re
tig entis, quatenus est obiectu intellectus, q etiam propterea voluit Tenon et Simelz
vincere entia raris, Nam ois conceptio rei, qua aliter se habet ex parte obiecti aut
modi representandi, qua res cognita se habet ex se, et imperfecte, et non habet ille
conditionem ex vi obiecti. Sed ex parte cognoscentis. Dicitur a ex parte obiecti et
in modo representandi, q ex parte cognoscentis, et actus, seu entitatis eig, si qui
potest, ut res aliter formet, in illa parte qua sit in se, ob maiorem perfectione
cognoscentis, sic n. cognoscimus materialiter, et Deo cognoscit composita
simpliciter mutabilia. DEUS Oportet. Magis cognoscit immutabiliter, et potentia
li p purissimu actu, qe huiusmodi solus dicitur perfectione e in illo a quo perficitur.
Cognitio: sed vero quo ad representationem obiecti pertinet ad perfectione cognitionis, ut in
representet illud, sicut e, et ois cognitio qua recedit ab hac proprietate n potest id
habere ex perfectione cognitionis. Sed ex aliqua imperfectione et limitate adiuncta
in perfectione cognitionis consistit inadaquate ad re cognitum, et consequenter in re
se huiusmodi sicut in se est.

Colligitur ex dictis qvanquam DEUS (idem huiusmodi dicens e de Anselmo) per
se et immediate non illud formare entia raris, nec ea p propinquitu intellectus
formare possit, nihilominus in perfectissime cognoscit ipsa entia raris a nobis facta
et hac raris dici possunt huiusmodi entia habere alig esse ex vi divina cognitio
nis.

E

Exercitatio ultima.

An divisio Universalis sit generis in spes
univocas?

Difficultas in An Verbo sit univocu respectu s specieru sine verbis
intelligat res substantiata. Non: ratio est, qan sit nae sunt summe inter se
disidentes, qly nullu potest dari predicatum eoc univocu, ut sunt oia genera

sed vna formaliter sunt in entia, cu coru vna et aptitudo sunt ne-
gativa. **R.** De sensu Artu dicem ab alibi ad praesentem obiectio nem
R. Aptitudo mem negatiua non existit vere vna relatiua, de quo loqit pra-
sons s. deinde reld ipsa ^{licet} sit quasi non ens, cu sit ex raij, potest esse de
aut species proportionaliter qualia selt in ontibz raij inueniri solent.

Hicis **S.** vna dr univocce de eeneret sp. E. Etiam dicitur de summo
tenere. **R.** Habib dng univocum supra summu Geng: E. Geng summu non est
summu. **R.** Non esse absurdu si summu Geng formaliter q da intentio ne
summu dicatur habere supra se aliud dng q n. summu Geng dr, illud nae
est de nae ipsa, quatenus dicit intentioni substat. Si plura de hac ma adside,
ras consule Cornubricense, Toletu &c. hoc loco.

IN CAPVT I. POR PHYRII DE GE NERE.

Conclusio 1a: Geng h pr accipit. so pro conuogac multoru homu, q vel
ab eora parente, vel patriam respectu habent inter se, cuiusmodi sunt He-
raelida ab Heuulg: qui ab uno descendentes pro genitore inter se affinitates
habent, et conuogacm constituunt. **2o** Geng accipit pro principio ori, et
oenerais: quale est Patria, vel ois parens, imo p ipsa presapia, et Geng
Pocia, ut cu dr Orestes a tantato Geng et originem trahere. **3o** h accipit
sed predicato sub quo collocat spes et talis acceptio est publica, sumpta a simi-
litudine principis alicuius prosapia, q sub se continet posteros, ita n. Geng con-
tinet spes et individua.

Conclusio 2a Geng est id q de pluribz spe differentibz in quadaone
quo est predicat. **Soru n.** qua predicant, alia de pluribz spe differentibz, alia d
pluribz numero predicant.

Conclusio 3a Geng differt a spe q haec de pluribz numero, illud de pluribz spe dif-
ferentibz predicat. **Genga** differt a diffra et proprio et acicante, q hac triu
in quate. illud in qo predicatur, unde conclusio hanc boxa ec definitio nem ger-
neris q recipit ab cu defmito.

Quæres? Quid requiritur ut aliquid prædicetur in q. VIII? R. Hæc duo: In Vt sit
 de eisdem rebus, sicut sunt homines p. modum subsistentis, nec p. modum adiacentis:
 porro si quæras Unde consistet prædicari p. modum adiacentia in etiam aliqua præ-
 dicata connotativa prædicentur in q. VIII. alibi est coloratum. Connotatives
 hæc tradit Averroes: sicut quando prædicatio est connotativa et subiecti et sicut
 in creatis, vel in q. connotativum quæ prædicatio, tunc prædicatio sicut
 rat p. modum adiacentis. Sicut sequitur: Cum prædicatio et subiecti sunt eque
 concreta, vel utrumque abstractum, sicut est prædicatio accipi ut p. se subsistentis
 et prædicari in q. sicut in his: Homo est albus. Albedo est color.

Quæres? Quomodo dicantur prædicari complete? R. Illa q. formaliter inducunt
 sua prædicata subiecti de quo dicuntur: Sic homo complete prædicatur de Platone. non
 est q. q. q. de esse d. Platone hoc formaliter continetur in h. sicut, ut ut ex hoc
 antecedit. Sicut dicitur est homo licet inferre oia prædicata essentia eorum. v. o.
 S. ad al. est realis, vivens, corpus, spiritus: Unde colligitur prædicatio com-
 pletu vocari, formaliter continet oia, quæ in eis de subiecto est et
 incompletu prædicatio non in h. oia formaliter: Sed aliqua tamen connotat
 connotat: Sicut al. est prædicatio incompletu respectu Platoni, q. non indu-
 cit formaliter reale q. h. de esse Platoni, non h. sicut est al. S. reale.

Quæres? Quomodo dicantur differre genere seu potius toto genere differre?
 R. Illa sunt toto genere diversa, quæ in diversis prædicamentis ponuntur, ut
 substantia et qualitates, homo et virtus, ea a differunt spe, q. ut ponuntur in eodem
 prædicamento, ut sicut non sunt subordinata, ut corpus et spiritus, homo et leo, sua et color.
 Et hæc quædam quæ spe differunt analogia sunt: alia differunt spe subalterna ut
 al. et planta, quæ sunt in alias spes individui possunt: alia spe infima differunt
 q. sunt dividit in alias spes nequeunt ut homo et equus. Denique solo numero differunt
 q. nec genere nec spe differunt seu ut philosophi loquuntur nulli differunt in discrimine
 Vnde sed tamen in numerando qualia sunt individua eius spei.

COMMENTATIO

II DE GENERE

Exercitatio prima.

Ad hoc in quibusdam de finibus generis, idem fieri potest proportionaliter in alijs. Nam cum visio sit concretum quodammodo, et duo includat, materiam ipsam, formaliter vero ad intentionem, dubitatur hic utriusque conveniant definitiones Aristotelis.

Nota aliam esse in predicabilibus id quod predicatur, et aliud ratio sub qua predicatur. Aliud est quod predicatur in obiecto visibilem aliud est quod dicitur, aliud ratio sub qua aliquid videtur. res, cat. Et ipsa videtur ratio a. videtur sub qua est visibilitas, ut et hinc ratio, seu res ipsa est quae predicatur, ratio a. sub qua est predicabilitas, seu genericitas, aut alia quae intentionis. nisi enim ratio illud abstracta et cum inferioribus comparata movet ad intentionem generis aut speciei, non poterit predicari.

Difficultas 1a. Quia sit definitio generis. R. Constat ex dialectica, et textu. Porphyrii explicito.

Difficultas 2a. Quod sit definitio huius definitionis completa et perfecta. R. Nota quod nota ipsa quatenus denominat genus, seu ut alij dicunt, quae substat ad intentionem, et per se non est definitio huius generis, vel ipsa ad intentionem solum sevel nitum.

Et per se non est definitio huius generis, quae est nota ipsa a ad intentionem quae nominata. Non enim nec ratio. E. ratio. Item de nota precise. Nam illa non est predicabilis de nota precise non est multum, quia caret ratione predicabilitatis quae est genericitas, sunt res aliqua non potest predicabilis fieri, si caret visibilitate, quae illi per se et lumen concatur, ut enim per se intentionem huius generis, et intentionem solum se: Secunda intentio non predicatur esse de nota, sed intentionem accidentaliter.

Nota quod hic definitur predicatur. Est. E. non tamen definitur ad intentionem solum se precise: imo intentionis generis nullo modo potest predicari de specie: facta enim est haec propositio: Homo est genus: paries est accidens, et quod conclusio, verum esse quod supra respondimus, nam si ipsa predicari, prout per se retinetur generis effectus est predicabilis, et consequenter illam huius definitio. prout ad quodammodo definitum concretum aliquo accidentale v. g. album, quod sit disordinatum vultus, sicut sit natus curvus, non definitur precise subiectum album, aut curvitas, nec precise albedo, aut curvitas, sed ipsum subiectum prout affectum esse et substat tali accidenti.

Et eodem modo hic nota definitur, quatenus substat ad intentionem.

Obijciat: Nota sic accepta est. Est per accidens. R. Non potest definitio aggregata non per accidens, non definitio huius generis non sunt entia unius naturae. R. Concreta aliquid per se spectari: sicut forma et subiectum aequae principaliter importat, et quatenus sunt partes in aggregato componendo partes. Ad quatenus inter subiectum et accidens

110
NEL

ē ordo qđ ex potentia ex actū, et quatenus unū sumit ut perficiens alterū
 ut pfectum qualis ordo etiam tenet ratio aiam et corpore quod licet sint pōtētia
 faciunt in unū, et hoc 2do modo, etiam concreta possunt ee unū, et consequē
 ter unia definitione explicari.

Exercitatio 2da

Particulares quaedam difficultates, circa definitionem Generis executione.

Difficultas 1a An utraq; o generis definitio rede sit tracta. Peta
 quia ut partim consistat ex pōtētia partim maiō consistat ex dūctōnis
 apte declaratiua generis p pōtēntias definitiones, et nāc dūctōna recipi
 atq; cū ipis definitionib; sūnt in aliquod obiectōnes consistēda quas
 mōdo proponemus

Difficultas 2a An bene definitiō generis a Porphyrio, esse id sub quo
 solūca spes. Peta et potest duplex sententia istius definitionis. 1a
 At: Genus est id q; referat; spes: 2da: Genus est q; terminat referē
 spes. Si prioris modi illud erit definitio dūctōna, qđ o generis ut relati
 uum esset definitur p respectum ad suū correlatiuū. Si posteriori modo
 erit descriptiua: Peta qđ per proprietatem terminatē. p referē
 propriū est relationis necessaria. Vnde Conimb. in cap. de genere.

Genus a q; referat;
 ad quod est esset
 Genus etiam terminat
 referentē spes. et
 descriptiua.

Difficultas 3a An recte de finibus generis ē id q; de plurib; spēs in vno
 prædicat; pfectissime: Quia in hac definitione generis loquor dūctōna
 quod prædicat; de plurib; des; Vnde: Reliqua pōtētia loca dūctōna p
 quæ concludunt; id spes. quæ de solo numero differentib; dūctōna
 illud in q; dūctōna reliqua oia, quæ prædicat; in quide quæcūq; mōdo
 prædicat; vult, non pfectissime. Sed nāc in substantiā esse o enū q; definiti
 onis, et ratio eius est: Quia concreta accidentium (quale ē genus) in
 definitione loco o generis habet subiectum, ut docet D. Thomas in Cap.
 lb. Per hermennias, ubi trahit modū definiendi huiusmodi accidentiū
 in abstractorū definitione pōtētia propriū generis accidentis, et subiectū
 loco dūctōna: E. o. visibilitas est pōtētia hōis ad vidēdū. Contra
 et in concretorū definitionib; ubi loco generis pōtētia subiectū loco
 dūctōna vel actū, vel aliqd aliud ut visibile ē ad vidēdū: Sic
 dicitur. Rubium in hac definitione ipsa nāc substantiā trahit sub

Sententia Rubij d
 hac definitione.
 Genus d concretū
 accidentis
 In definitione abstractorū
 pōtētia propriū generis
 et subiectū loco dūctōna
 In concretorū a. d. d.
 in ipone loco generis
 pōtētia subiectū
 dūctōna vel actū, vel
 aliqd aliud.

Nota discrimen sicca, ma selt et forma cuiusq; rei aliqua potest predicari in qv d, quocumq; modo formali. vel p partes illas supunt vt absolute p substantias, et sic in rebus
 partes phys. nequa unqua predicant de toto; falsa or. e ha predicatio. Ho e corp. Vel sumunt
 predicant in qv d vt connotativa p modu adiacentis, vt aiat, corpora formata, et ita predi
 catur in qv d E, non in qv d. Contra partes Metaphysica, si absolute sumunt
 absolute p dicitur in qv, qd induit modu totig potentialis; Si connotative predicant in qv d
 in q. est. raa Thv d discriminis e, qd partes physica realiter inveniunt inter se
 et a ho toto: Ideo nec de se mutuo, nec de toto q componit predicari possunt
 ob defectum identitatis recipite: falsa n. sunt ha predicatio. Ita e Corp, Corp,
 Dantes phys. inter se realiter inveniunt. Ita: Ma e forma, totu et ha: Ho e aia, Domu e lapis. Metaphysica vero par
 tes non inveniunt realiter a se invicem aut a ho toto q componit, id eo q
 Metaphys. non. possunt predicari de toto, ac de se invicem: Vt ho e al, ho est ralis, fieri dicit
 est al, qua predicatio e vera, licet sit indirecta.

Obijcies qd Genus etiam predicat de de numero differentibus: s. Eij definitio immu
 nita, nec dicit id non fieri immediate, sicut in speciebus. Nam in hoc predicatio
 ha e at, immediate predicat de individuo qd genus, ut patet. E Genus et predicat
 immediate de individuo. R. Respondeo id non fieri immediate neq etiam in
 allato expto ut predicat de hoc at, sed mediate, qd nullu est at, nec esse potest
 q non participet aliqua spematis: q non sit ho vel brutu: talis e spes semp
 virtute intercedit inter hoc at et at in genere, licet id n semp significetur
 in enunciatione.

Exercitatio 3tia.
An Genus actu et formaliter contineat diffras
 dividuantes, an vero dicendum sit q eas contineat
 tantum potestate?

Nota qd si actu et formaliter in alio includi, q sctm propriam raein e
 pars esse, vel definitionis includitur, n a potestate in alio includitur, q non
 sctm propriam raein est pars, sed tr materialiter in illo continetur.
 Nota qd si dici p se predicari de alio, q vel est essia, vel pars esse, vel certe
 proprietas subiecti.

Difficultas ja An genus actu includeat suas spes et diffras. Non sctm
 continet eas in potestate: pr so h. Genus actu includeat spes et diffras,
 non non esset vnu aliq totu; sed multa et consequenter non posset poni in

predicamento: Hoc a. e. abstrudu; pr. M. l. u. si. V. o. a. l. a. c. t. u. c. o. n. t. i. n. e. r. e. t. r. a. t. e. e. t. i. r. r. a. d. e. h. o. c. e. t. b. r. u. t. u. i. e. m. e. s. e. t. c. o. m. p. o. s. i. t. u. e. e. x. d. i. v. i. s. e. n. t. i. b. u. s. r. e. a. l. i. t. e. r. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s.
 E. Non esset unu q; sed multa. pr. 2do Genus non potest actu includere illa que sunt opposita et se mutuo expellunt. Si diffra divisiva sit opposita et incompatible. E. Non potest oeng ees actu includere. pr. 3. Diffraingt se p hyris et id quo spes sunt geny excedit. E. Non continet actu in genere.

Diffra potestate diffra contineri in genere: quoad entitates, n quoad rae formales, qz ab invicem differunt.

Obicies 1o In hoc e. rae, in bruto actu e. irruate: Sed hoc e. continere a. d. diffra oppositas: Quia geny dicitur e. idem in utroq; hae. e. t. et bruto: Alioquin non esset unu geny. E. Diffra sunt actu in genere. R. Quia hoc et bruto a. parte rei non esse unu a. genere, a. l. i. a. s. v. r. t. e. a. p. a. r. t. e. r. e. i. e. s. e. t. q. s. u. p. r. a. r. e. f. i. d. a. t. i. c. e. Sed a. q. e. s. t. i. n. b. r. u. t. o. e. s. t. s. i. m. i. l. e. i. l. l. i. q. e. i. n. h. o. c. f. i. r. m. t. u. n. i. p. i. l. l. e. c. t. y. q. u. e. m. e. t. i. d. e. a. t. r. e. c. t. e. d. i. c. i. p. o. t. e. s. t. n. a. a. n. u. a. l. i. s. q. u. a. t. e. n. u. s. m. u. l. t. i. p. l. i. c. a. t. a. e. a. c. t. u. c. o. n. t. i. n. e. r. e. d. i. f. f. r. a. s. o. p. p. o. s. i. t. a. s. i. n. d. i. v. e. r. s. i. s. s. p. e. c. i. b. u. s. S. e. d. i. t. a. n. o. n. e. s. t. g. e. n. u. s. n. e. c. s. p. e. s. s. e. d. p. l. u. r. a. i. n. d. i. v. i. d. u. a. m. u. l. t. i. p. l. i. c. a. t. a.

Obicies 2o Totu dicitur rae ad partes suas, ita ut non sit totu, nisi includat actu suas partes: Sic sicut a. Porphyrio docet spes esse partes, Geny. totu. E. Genus debet actu spes et illaru diffra includere. R. 1o m. Genus non e. totu actuale aut integrale, aut esse, sed potestate, alij dicitur e. totu quia d. predicatum, n. a. quo ad predicatum, non a. quo ad esse, sed huiusmodi totu, non habet partes in se actu sed sub se, ideo et spes respectu generis a. p. b. l. i. s. s. o. l. e. n. t. a. p. p. e. l. l. a. r. i. p. a. r. t. e. s. s. u. b. i. e. d. i. v. i. n. e.

Quares an genus actu contineat partes constituentes? R. Ita: Nam genus subalternu, cu simul sit spes compositu ex genere et diffra, tripi ex partibz abstr. litar in illa inclusis.

Difficultas 2da. Ita genus se predicat de diffra. R. Non. Et quia q. t. q. r. a. l. i. t. a. t. e. p. r. a. c. i. s. e. s. u. m. p. t. a. v. e. l. s. i. m. u. l. d. e. c. o. n. d. i. c. i. o. n. e. a. l. i. i. q. u. o. q. u. o. a. t. s. e. d. d. e. h. o. c. a. l. i. c. o. n. s. e. r. e. e. t. t. a. l. i. d. i. f. f. r. a. r. a. l. i. t. a. t. i. s. c. o. m. p. o. s. i. t. a. s. i. p. r. i. o. r. i. s. e. n. s. u. f. a. l. s. a. e. s. t. p. r. a. d. i. c. a. t. i. o. r. a. l. i. t. a. t. e. e. a. d. S. i. p. o. s. t. e. r. i. o. r. i. s. e. n. s. u. n. a. m. n. o. n. e. s. t. s. o. l. a. d. i. f. f. r. a. s. s. e. d. d. e. s. p. e. s. v. e. l. d. e. i. p. s. i. d. e. f. i. n. i. e. n. t. e. p. r. a. d. i. c. a. t. i. o. n. i. p. r. 2do R. a. e. P. t. h. o. m. a. G. e. n. u. s. n. o. n. p. r. a. d. i. c. a. t. u. r. s. e. m. o. d. o. s. e. d. d. e. d. i. f. f. r. a. q. u. a. n. e. c. e. s. t. d. e. f. i. n. i. t. i. o. n. e. n. e. c. p. a. r. t. e. d. e. f. i. n. i. t. i. o. n. i. s. d. i. f. f. r. a. n. e. c. p. r. a. d. i. c. a. t. u. r. p. s. e.

inter se sint idem, ut predicatum, si n formaliter, saltem materialiter importet to-
 tum subiectum: Atqui vero non ita abstracta sunt idem cu concretis. Non possunt
 abstracta de concretis predicari. N. constat p m. inclusores et inclusiui non sunt
 idem ut nec pars et tota sunt idem, sed distinguunt a parte rei, sed abstracta et con-
 creta habent solut includens et inclusiui ut pars, et tota. Non sunt idem p m. con-
 creta substantialia v. c. ho, al, ergo dicitur humanitatem et animalitatem et subsistentiam
 quae ab illis ex natura rei distinguuntur: significati n. habens humanitatem, habens alitatem.
 Similiter concreta accidentalia, praeter formam, dicunt etiam ipsam subiectum, et ad om-
 nem in herentiam formae. Abstracta et concreta habent se ut includens et inclusiui:
 Concretis n. abstracta includunt. Confirmat: Pars ut pars non predicatur de toto
 Abstracta sunt partes concretorum. Non possunt de illis predicari: sic ad hoc
 R. valet imo clariore est in abstractis accidentalibus. Illa magis a suis concretis
 distinguuntur, quam substantialia: similiter dicitur de concretis respectu propria-
 rum abstractionum: Namque esse sunt ha humanitas et ho, realitas et ho, albedo
 album, atq; id est hoc humanitas, et realitas etc. et est in omni eodem modo, quae non in-
 ferunt debita identitates inter predicatum et subiectum: Excipit in S. Thomas, con-
 creta transcendentalia, et alia pauca quae praedictamentis Quantitatis et Qualitatis:
 recte n. de humanitas est eis, et bona, creata etc. Item et Quantitas et qualitas
 albedo et similia.

Collisio q. dicitur so falsas quoque predicaciones, magis abstractu infra affirmat ^{abstractu}
 se abstracto generis: ut aliter et malitas, vel contra realitas et aliter. ^{infra non re de}
 quae utruq; diversu ^{praedictu} essia ita significat, ut nec in modo significandi unu ^{affirmat de ab-}
 includat alteru, nec sint idem, et consequenter non possunt de se mutuo pra- ^{dicato generis}
 duari

Collisio 2do ex dicitur Etiam falsa est predicacione in qua abstracta accide- ^{Nec abstracta}
 tium predicantur de abstractis substantialibus, ut humanitas et risibilitas hu- ^{accidentia de ab-}
 manitas est potestas est doctrina: ratio est, quae talia abstracta nullo modo inter ^{stradris subit.}
 se identificant, nec sicut rem, ne sicut modum predicandi, idcirco sunt prope
 disparata, quae de se mutuo affirmari nequeunt.

Obiicies. Ha predicaciones sunt vera in concreto s. etiam in abstracto: R. Nego
 consequiam: Nam in concreto pp compositum significandi magis sicut idem est
 caput album n. quae significat rem album, forma sicut et subiectum, fere de illo
 affirmari potest, si in sit.

Gravior est difficultas in abstractis substantialibus. Generis sicut et infra

an possint de abstractis speciebus predicari, pro quibus explicatio
 Duplex abstractio. Nota Duplex aliquid ab alio abstracti per intellectum: semel abstractio per se ipsam, quod
 precisiva. scilicet forma aliqua, aut nata a suo supposito ad modum partis per intellectum, praevidetur, ut
 et quod v.g. natura humana, praevidetur a propria contentione, vel etiam quod magis a
 virtutis. re quam modifiat abstracti. Semel abstractio per se ipsam, quod est aliquid ab inferioribus
 abstracti, per modum totius potentialis, sicut ab abstracto per se ipsam, quod significandi modum
 importet totam naturam inferentis. Sic ab abstracto a brutis et hominibus. Virtus a iustitia
 prudentia etc. Et sane magna est diversitas inter has abstractiones: Nam abstractio
 precisiva opponitur concretis, et semper offeruntur terminis absolutis: nunquam con-
 tativis, ut a iusto iustitia, ab alio alio: Abstractio posterioris vero, seu
 virtutis non opponitur concretis, sed particularibus a quibus abstractuntur, et haec offer-
 runtur nunc absolutis, nunc connotativis terminis, ut a iustitia et prudentia vir-
 tutes, a brutis et hominibus ad. Et offeruntur abstracta precisiva semper ut per
 partem et formam, virtutis significant per modum totius potentialis: facta vero totalis
 difficultas est de abstractis precisivis, quae concretis opponuntur.

Concretum et ab-
 stractum idem si-
 gnificat. Sed diver-
 sione modo.
 Nota 2° Concretum et abstractum significare eandem rem, sed diverso modo.
 Nam homo significat humanam naturam per modum totius actualis subsistentis,
 et per modum habentis alitatem, et naturam, ita ut praeter illas formas in-
 cludat subsistentiam, seu unde non praescindit toto a se ipsis individuis,
 sed eas potestate continet, et importat in confuso: atque ita haec Petrus
 homo significat. Petrus est habens humanitatem: abstracte vero humanitas est
 forma, seu per se ipsum significat; sed per modum formae, seu formalis principij, quo consistit
 in se, et non includit ipsam subsistentiam, seu per se
 ut patet in homo-
 et humanitas
 significat naturam ipsam, et primo perfectam, et non
 importat perfectibilitatem sui; sed praescindit formam perfectam: Hinc vo-
 cabitur et Thomas: in est talis abstracte formaliter significare per modum partis, cum
 significat naturam precise a subsistentia, et supposito. Sed est intentiones generis
 per se, et omnia his abstractis non convenire; sed concretis: Unde aliter non est genus, sed
 principium generis: humanitas non est species, sed principium speciei: et quod genus
 una est totum potentialis, species vero totum actualis: Cum generis abstracte sit totum
 sit quasi pariter non possunt esse genera et species.

Nota 3° Duplex est abstractio precisiva: altera est Metaphysica: Quae
 est tota a se.

abstracti esse ipso a supposito, q. constituit, inq. ultima abstractio ut abstractio ³⁹ _{prae}
ab aliis, abstractio physica quae abstractio forma accidentalis a suo subiecto, sicut in *Meta phys*
ut ab alio abstractio: Et haec non est ultima, quia adhuc ab alio in *meta physica* ab
abstractio accidentali _{et physica}

Difficultas 3ta An abstractio substantialis generis de abstracto
speciei et similiter abstractio diffra de abstracto speciei vere affirmari possit? R.
Obstaculo: In sensu identico fieri id potest: in sensu formali non potest.
Explicio: Haec propositio: Humanitas est alitas in sensu identico significat
Humanitas a parte rei eadem est res q. alitas. Nam in Petro. q. alitas
et humanitas et realitates idem sunt a parte rei. Et se mutuo affir-
mari possunt in sensu identico. In sensu formali significat forma
illam qua homo constituitur eandem qua constituitur al in se eo: haec a.
est falsis similitudo. pro se: quia homo non constituitur homo p. alitatem forma-
liter, alioquin et bruti essent homines, q. alitas in eis. sed potius p. humanitatem
seu realitatem. pro se. Alia pars. R. ut unum de altero predicari possit in re
debet cum illo id significari, ut ut ad minimum potestate contineat et importet
totam eius naturam: sed abstractio generis sumpta non continet potestatem
de abstracto speciei. Et non potest de illo predicari. M. Est. Thomas et
sapi iam probata. pro se. quia abstractio praesensionis forma perficien-
tem non habet id q. p. formam speciei. Et.

Difficultas 4ta In abstracto specifica in abstracto sumpta
recte predicari possunt de abstracto speciei quae constituntur? R. Non:
hinc falsis est haec propositio: Humanitas est realitas. pro se. Quia
humanitas duo modis est alitatem et realitatem. sed realitas non importat haec
duo: sed tamen unum gradum. Et non sicut p. modum totum: sed p. modum partis.
Et non potest de illo predicari pro se. Diffra de predicari in vale q. et
p. modum adiacentis sed diffra in abstracto non predicari in vale q. nec p. modum
adiacentis ut patet, cum sit terminus absolutus. Et non recte in abstracto
predicabitur.

Difficultas 5^a An abstracta physica scilicet accidentium recte predicari pos-
sint de suis inferioribus identice abstractis? Ita. Recte dico quod sit in eis
virtus. Virtus est qualitas, linea quantitas: haec est quae physica abstracta

et si nō possint predicari de subiecto in abstractione, a quo abstracta sunt, et q̄ illud non
consistit, quia tñ ad modum subsistentis et absolute essentis et potestate continet
inferiora, et q̄ sola abstractione vnde abstracta sunt, ideo possunt de eis pre-
dicari: Et confirmat. Abstracta accidentium non sunt abstracta respectu in-
feriorū, sed tñ respectu subiecti in abstractione. Et non impedit quo minus de inferioribus
predicari: sicut tñ monet Suarez Disp. 5. Sed hoc si dicitur a physicis abstractis
abstrahant alia Metaphysica ut ab albedine albedinitas, illa minime predicari
de inferioribus. Hinc falsæ sunt albedinitas et coloritas &c.

Obiectiones contra hanc doctrinā afferuntur varie. Sed prima falsum
supponunt fundamentum, non n̄. sufficit ut alicui putant ad veritatem pro-
positionis ut predicatū insit subiecto vel termini. Sola ratiō distinguunt aut
deniq̄ ut vult quocūq̄ modo includat alterū. Sed necesse in sup̄ dictis et pre-
dicatū significat p̄ modū totū, et non tñ p̄ modū partē, sed p̄ modū principii
formalis, q̄ nequaquā potestate continet totū subiectū. Hinc falsæ: Hoc est quod
etiam sit prædictū: Item falsæ superficies et linea, et si linea verè includat
etiam falsæ hæc actio est hæc passio, licet sola ratiō distinguunt ut suo loco
constabit, quoruū omni est ratiō q̄ sepe dicitur, quod predicata illoruū non significat
p̄ modū totū potestate continet totū subiectum. Nec intercedit illa veritas,
quæ ad veritatem enunciatis est necesse.

Obieciō s̄o recte dicitur. Hæc humanitas est humanitas. Hæc alitas est alitas. Et
etiam recte dicitur humanitas est alitas: p̄ consequentia. Nam antea patet. Quia tam
bene humanitas in eo est sup̄ respectu huius, vel illius humanitatis,
quam sit alitas in eo, respectu humanitatis et brutalitatis. Respondeo. Quando
consequam alicuius probatur: tunc n̄. est dispar ratiō malis et p̄is. Nam humanitas
in eo est eiusdem ratiō, et similem partē ratiō, habet atq̄ hæc aut illa huma-
nitas: Imo non abstrahit ab illis nisi abstractione vnde nō impedit
dicam, sed potius ad illam est necesse, alitas a. respectu humanitatis et bru-
talitatis habet se p̄ modū partē ad totū, et non abstrahit abstractione vnde
sed præcisivā, et ideo predicari non potest.

Exercitatio s̄ta
De predicationibus secundarum in totum hominem.

Prædicationes earum intentionum in abstracto conveniunt cum prædicationibus earum
de quibus iam actum est, et in abstracto discrepant.

Difficultas I^a Quid de intentionibus de se intentionibus prædicantibus? R^a Intentiones de se
de intentionibus prædicantibus de primis intentionibus prædicantibus accidentium de se prædicantibus
prædicantibus in concreto, non in abstracto, ut al. est generis, non al. est
generis, aut aliter est generis, deinde efficiunt prædicationem accidentalem.

Nam rebus rebus naturis ipsius accidentaliter conveniunt. R^a 2^a Quidam
extremum propositionis est vox 2^a intentionis, tunc ipsa prædicari potest
de altero, eo modo quo se intentiones, si intercedat talis connectio, qua veritate
fundare possit, qualis est connectio superioris et inferioris, qualis per connectio
tunc a. concretis de concretis tunc non a. abstracta de abstractis concretis,
ne concretis de abstractis prædicari poterunt.

Ex dictis colligitur recte dici genus est, Virtus, spes est Virtus de Male
a. spes est genus, differat est spes: ratio est, quæ priora sunt connectio, ut su-
perioris et inferioris posteriora minime, sed sunt disparata. Ex connectio
subiecti, sicut Virtus

Difficultas 2^a An abstractum superioris de inferiore abstracto possit
prædicari, quod supra de substantiis negavimus? R^a In his fieri potest, sicut
de generibus et virtutibus, ratio est, quæ de intentionibus, ut dixi intentionibus acci-
dentibus, sed recte in abstracto albedo est color. Et etiam bene de generibus est
Universalitas.

Difficultas 3^a Quod sit discrimen inter prædicationes earum et earum
intentionum? R^a Illud est, quod intentiones in prædicatione de natura, ut etiam
de omnibus præ intentionibus dici possunt: 2^a vero intentiones nequaquam. Hinc recte
dicitur deus homo est animal. Et Petrus et Paulus est al. Non recte dicitur
Homo est spes et Petrus est spes: ratio est discriminis est, quod 2^a intentiones deprimis
non conveniant naturis, sed esse reale, quod habet a parte a parte rei, sed tunc statim
esse obiectum, quod habet intellectui. Et ipsa aliter apprehendunt res similes aliter
res virtutes, licet varis proprietates rei in uno statu illis conveniant, quæ
non conveniunt in alio.

Exercitatio Sexta et Ultima.
Quanam Entia possint esse genera et spes?

Discutendum hic est, num generis p[er]fecta copia ab inferiorib[us] abstracta possint
dici genera et spes, et sane de entib[us] p[er]fectis, completis et univocis dicitur ea
n[on] p[oss]e, si in concreto sumantur, ut ex dictis ionis patet. Est utroque q[uest]io de negationib[us] et
entib[us] r[ati]o, de modis termin[um], de abstractis substantialib[us], de partib[us] p[er]fectis respectu
p[ar]tium inferiorum.

Nota 1° De ratione generis s[ed] requiritur entitatem aliqua p[er]fectam, qua p[er] se p[er]fecta vult
voce contrahi, et cu[m] illa metaphysice componet naturam inferiorem: sicut quia
Metaphysica componit per accipim[us] infra ad o[mn]i[um], t[ame]n forma ad suam materiam
de nisi g[en]er[is] conceptu, saltem p[er] modum entis p[er]fecti, nec potest recipere formam,
nec esse pars alicuius totius p[er]fecti. De requiritur ut talis entitas accipiat p[er] modum
totius potentialis et importet in confuso totam naturam inferioris: ratio est, quia
quoniam non potest predicari de inferiore, cum ab hoc requiritur p[er]fectitas, qua liceat di-
cere, hoc est illud, qualis identites esse requirit si totum non importet subiectum.

Nota 2° Non esse idem complete predicari et esse predicatum completum
Nam ut aliquid complete predicari, sufficit ut dicitur totum naturam inferioris, et
p[re]sente et formaliter, hinc illud inferi sit ens completum, sive incompletum
ut a. predicatum sit completum, requiritur ut non sit pars alterius entis, v. g.
aia r[ati]o, complete predicari de aia Petri Pluris etc. Quia dicit totum
naturam o[mn]em simularium aiatum, non t[ame]n aia absolute dici debet predi-
catis completum, quia est pars h[uius]: hoc t[ame]n necessarium est ut respectu illi
de quo predicari complete et dici possit, et etiam predicatum completum p[re]-
sente, sed non absolute respectu cuiuscunq[ue] entis.

Difficultas 1^a An entia genera et spes in negationib[us] et privationib[us] loquatur?
Non si de veris generib[us] et sp[eci]e loquatur. Est articulus 1° top. text.
67. D. thoma, et Conab[us]. ratio est manifesta ex s[ed]o notabili, quia negatio
et privatio non sunt capaces differentiarum, ut cu[m] iis componantur aliquid p[er]-
fectum, cu[m] q[ui] non entib[us] nequeat componi ens. 2° ut aliquid habeat rationem
generis, debet multiplicari in inferiorib[us], at negatio et privatio non multipli-
cantur. E. p[er] m. negatio non potest multiplicari, nisi p[er] formas negatas.
De hac negatio v. g. non homo sive dicitur de lapide sive de liano temp[or]e negat
eundem h[uius]. E. ipsa non multiplicat. Concedimus p[er] h[uius] rep[er]iri in negationib[us]
et privationib[us] dicitur t[ame]n cu[m] aliqua convenia in r[ati]o e[st] v. g. negatio h[uius]
in lapide est negatio, negatio h[uius] in ligno est negatio: negatio h[uius] de quacunq[ue]

re alia e negas: at talis abstractio n e generica, qd spes n constituit
unh p diceses dicitur

Difficultas 2^a An abstracta superiora substantialia respectu inferiorum
sint genera proprie dicta? R. Non. Et S. Thomas i. 3. Metaphys.
cap. 7. pr 10 Genere debet habere se p modum totius potentialis; sed abstracta sub
stantialia non habent se p modum totius potentialis; sed p modum partis. Vnde duas
posteriores pmo precedentes. Et patet M. ex 10 Notabili. m. pr quia abstracta sub
stantialia non abstractunt a suis inferioribus, nisi abstractione precipua. E. C.
Humanitas e dicitur. Atqui vero ad generis constitutionem requiritur etiam abstractio
Verus de qua supra.

Difficultas 3^a An entia reas proprie dicta possint ee genera et spes? R. Ita.
Et loquitur sententia: Nam sumitur ex dictis, quod quia ad rationem generacionis
requiritur conveniunt ut entibus reas: sicut n. entia positiva licet et non sint
realia, et potest ab illis abstrahi una ratio in qua conveniunt. V. g. s. pre
cabilia formaliter sumpta in hoc conveniunt q sunt Virtus, Virtus n. sunt verbaes
reas. deinde eois illa ratio sic abstracta, potest abstrahi potest p differantia reas ad hanc
aut illam speciem entis reas. Vide Combr. hie ubi docet in entibus reas posse constitui
dispositionem quaedam predicamentalem. Ita ut ens reas se dividat in tres reas
positiva et negativa: dante positiva q e reas reas potest subdividit in
modis, ut combr. et tractat. de ente et reas et de Virtute.

Difficultas 4^a An modi reru possint degenerare ee spes? R. Affirmo
pr 10. Quia certa quaedam predicamenta ex solis modis constant, ut pro
tempe videlicet: sed predicamentum e series generu et specieru. E. pr M. Ac hie
patet ubi sit, quando, formaliter sumpti non sunt aliud nisi modi. E. pr
10. Entia reas quae sunt minoris entitatis quam modi possunt ee genera.
E. Et modi. quia mo subsistentia respectu omni singularitatis, subsistentia
et exist entia substantialis nae completa, ad oes particulares exist entias et sub
sistentias eivdem reas, habent reas generis: Et humana exist entia com
para ad oes humanas in individuis, reas habet spes: Recte n. dicitur Exist entia
Petri est ee stentia humana etc.

Difficultas 5^a An partes physicae sint genera et spes? R. Ita
constat ex dictis proportionaliter modo de subvari et celestium
si in diverse (met, de qpp alia) formae dicitur formas particularibus

reus predicabilis, quia nihil impedit, quin univoce et est de ijs affirmati
sunt alijs positivis et eode multo, et tñ ad certam seu nua seu forma spem conu
ni, per detegim mha

Objicies q̄o Maa et forma sunt partes: genera a. et spes sunt tota vna. q̄
Maa et forma non sunt genera et spes. R. Ad antecedens. Ete q̄o partes
respectu compositi physici, non a. respectu particularium materialium et formarum.
Nam sic tota quaedam sunt, vti alia entia completa.
Objicies q̄o spes predicabilis complete de indivisibilibus, et vna spes a. possunt
predicari complete ea sunt entia incompleta. R. q̄o Notabili predicabilis
plete de singularibus materijs et formis, licet respectu compositi sunt incompleta
quodam entia.

Dicitur An partes quasi physicae, vti sunt in linea puncti in tempore
insurgens, in Motu mutati eo generu et spem radeo habere possint?
R. Ita: Declaro: Puncti v. g. et spes infima, respectu singularium
predicabilium qua sunt in linea, Instans e oens ad instantia formalia, et
corporalia, an a. de ijs ulterius predicet indivisibile triplex genus, et
subivum sed pleribiq̄ mibi videtur pars affirmari: Nam sicut quanti
tates ipsa quaru sunt termini univoce conveniunt, in indivisibilitate
ita etiam termini in indivisibilitate videntur posse convenire

Difficultas 7ma An partes in teo rantes heteroelae vti Caput brachii
magis respectu sibi similitum inferioru sint genera et spes predicabile? R.
Non: q̄a sunt composita p accidens, et forma et certam portione maa, cu qua
complexione, et forma accidentaria: genera et spes debent deentia p se de
distis essentialibus, atibi erit dicendi locus.

IN CAPITI SECVNDVM rij De Spele.

In principio huius Capituli tradit Porphyrius acceptiones Spei: 1° ordi
nat predicamentu substantiae. 2° Annectit aliqua de indivisibilibus, inq̄
vbiesto Spei.

Conclusio q̄a spes semel accipit p forma cuiusvis rei, et pulchritudino id
grammaticae semel philosophicae p eo predicato, q̄ generi subijcitur

et quod in hac posteriori definitione spes se definit. 1o quod sit id de quo quicquid
predicatur in quibus. 2do spes est id quod de multis numeris differentibus in in quibus
predicatur. Prior definitio de specie posterior infima tamen specialissima tamen
invenit

conclusio 2da Quae ponuntur in predicamentis sunt species: summa genera,
demum subalterna. Species inter media denique species infima, seu specialissima. Genus
vnicum est, quod fit est o ergo ut non possit esse spes, vel iuxta quod nullum genus trans
eant. Spes infima est sub qua nulla alia species locet. Item quae pluribus
numeris differentibus in quibus predicatur. Prædicata a. intermedia, seu subalterna,
et genera et spes esse possunt ut in Dialectica declaratum est.

conclusio 3ta Pars est subordinao generum et specierum in predicamentis, qualis
est in aliqua familia, in qua ab avio ad nepotes, et contra fit descendit et ascendit.
In hoc tri familia et predicamentis discrepant, quod in familia semper deveniat ad unum
caput, et eodem parentem in predicamentis, ab non deveniat ad unum hoc predica
mentum, sed ad 10 summa: sunt n. 10 summa genera, supra quae descendere non
possunt ad aliud eorum univocum, cum nullum aliud predicatum univocum respectu 10 pre
dicamentorum inveniat.

conclusio 4ta Quod ad numerum predicamentalem attinet, summa genera
sunt tamen decem. Specierum infimarum est determinatus numerus, et non infinitus,
individua vero a infinitis est numerus, quod illis de potentia, sicut semper fit, nunquam
erunt tot individua, quae possunt esse plura, nisi in infima. Et spes recte iubet
Plato quiescere dividendum: quia spes infima adaequata et formali divisione
dividi nequit.

conclusio 5ta Duae predicamentum Regulae in predicamentis sunt observandae: prior
est: Superiora predicantur de inferioribus, ut genera de speciebus, et individuis
Species vero de individuis, paria de paribus, ut astra et proprium de specie inferiori,
ita vero, naturae et directae predicantur de superioribus dici nequeunt: Posterior regula
de quibus dicitur spes, de eisdem et generis, necioris quod ad summum, v. g. de
Socrate predicatur homo, et animal, et vivens et corpus et substantia, de iustitia,
virtute, et habitu et qualitate.

conclusio 6ta Individuum definitur 1o Esse id quod de uno solo particulari dicitur:
2do Esse id quod constat ex proprietatibus, quae simul sumptae desunt in aliud conver
tere non possunt: quae solent his versiculis indicari:
forma figura loci status nominis temporis +
Vna quae petunt reddere leges solent Patria.

Forma forma locus tempus cu noio sanovis
Patria sunt septem, quae non habet unquam alter.
Legat. Porphyrius et Dialectica du Drien qly addi p̄i Forsea lib. 2° Dialect.
et in Isagog. cap. 2.

IN CAPVT II. PORPHYRII. COM- MENTATIO III. DE SPECIE.

Nota p̄ recte colligi ex p̄a conclusione porphyrii duplicem esse speciem, sub-
iudicabilem scilicet et predicabilem, quae diuisio oritur ex duplici respectu, scilicet quia species
est, cui ad genus, tum ad individua, quatenus non generi subijciuntur, appellatur subij-
ctibilis, quatenus vero de individuis predicatur de predicabilis, ex quo ulterius
colligitur, orem quod non esse subijctibilem, et solum in se esse predi-
cabilem, cuius species subalterna nunquam predicantur, ut sunt species, sed tamen vbi
species in se v. inquam predicantur, ut genus de seip̄o, ut species.

Nota, quod quod supra de definitionibus o generis et illarum definitio docuimus, id
ad huius definitiones ex proportione accommodari debere. v. g. sicut ibidem diximus
definitum esse nomen subalterna, quatenus sublati intentioni generis, et denominati o generis.
Ita et huius nomen subalterna definiuntur quatenus sublati intentioni speciei, et denomi-
nati o speciei. Rursus sicut ibi diximus certas definitiones o generis esse esse, alias
tamen descriptivas, ita hic philosophandum erit, atque ita definitio speciei predicabilis erit
descriptiva, alia certe sensus est, et certo descriptiva esse poterit. Vide hanc
partem et aliam superioris Commentarii.

Difficultas p̄ qua sit definitio speciei subijctibilis: R. Definitio speciei subij-
ctibilis est quae subijciuntur generi, et de quo orem predicatur in quo, quia definitio
ut nota sit, debet ita explicari, ut dicitur, quod esse nec et nec, quae proprie
subijciuntur generi, et de quo GENUS predicatur in quo DIXI Vniuersi, ut ex omni-
bus completa et aquiva: addidi, prout, ut excludantur individua, quae remane
subijciuntur generi: DIXI in quo, ut excludantur particularia reliquorum
solum quae subijciuntur in quo, ut ad e mobile, hoc mobile
Obijciat p̄o Multae sunt species quae nulli subijciuntur generi: R. Definitio

in valet pr antea d. Maia, aia D. VS. sunt spes, at hie spes nulli generi subijciunt.
 E. R. Negando antea d. probaem d. io Maam jam, aiam et alia in completa ut
 supra docuimus eo veras spes, licet a. huiusmodi sint in completa, respectu totis, q.
 constituntur predicantibus nihilq. complete de inferioribus, sibi similibus, De D. Va. nego
 esse spes, qd. repugnat diuina perfectioni et simplicitati ee spem, cu in D. O.
 sp. Maas nulla sit compositio, imo repugnat D. V. M. multiplicari, pp infinita per
 fectione, ut docet Doctor Anselmus in ja parte.

Species d. Definitio debet constare ex notioribus, ut tradunt Dialectici, se
 hinc non consistit ex notioribus. pr m. Quia in assignata definitione spes definitur
 p genus. E. Genus deberet ee notius: et vera Superiori cap. Genus definitur
 p spem tamen p aliquid notius. E. Validem ee notius se ipso q. eaburdu. val
 hinc definitio non dat per notiora. R. Non imbricatos Negant illa definitio
 Dialecticorum nec intelligenda ee de his definitionibus, que coeant predicatis in
 seis et absolutis, non a. de his, que dantur, que dantur predicata eorum in se
 les sunt definitiones relatiuorum, hae n. definiuntur p sua correlatiua. Sic d.
 finit genus p spem, et contra, non tm si ex parte placet hae solutio. Regula Dialecti
 coru videt ee generalis ut conat ostendere in seca lib. 5 Dialect. c. 9. et conse
 quenter docet etiam definitiones relatiuorum constare de re et notioribus, quatenus vi
 diuntur dant p ipsos respectu, q. prout accipiuntur distincte p modu generis et inferiorum
 notiores sunt correlatiuis. Ergo si ad probaem m. tamen q. genus et spes sint re
 latiuia id ee videtur aq. ee nota, tm si accipias genus cu respectu ad suu coru
 tiuu q. est spes, erit notius quam spes, ma ad hoc accepta sine respectu ad genus.
 Et contra si accipias spem cu respectu ad genus, erit notius, que ipse deus ma
 terialiter et sine respectu accepta: postremo unu relatiuorum non ee proprie
 pars definitionis alteri, sed tm ponit, tunc terminans, alteri respectu, q. res
 p. ee habet p modu d. p. in definitione.

Difficultas d. va si definitio spes predicabilis. R. Haec definitio ee id ee
 pluribus differentibus numero in suis predicatibus. Quia in D. V. ut excludat
 3. sequentia v. r. ut a. Excludat etiam a. genus, subaudienda est de solo numero
 differentibus vel proximis vel complete: Genus n. nego solis individuis nec proprie
 me complete predicat, ut supra docet e. Commentar. ja.

Species p. Haec definitio non conuenit mundo, soli terra phoenici, q. tm sunt spes
 vada. E. Non valet: non n. conuenit toti definito. pr antea. Quia illa non pra
 dicant de pluribus individuis, cu non sint plura, nec realiter possint esse plura. R. Negat
 antea ad probaem d. io, q. supra commentar. si Exerit. ja et 2. m. m. acc. vada
 ut a. praedicta de multis v. r. d. satis ee si q. h. n. mem. habet ut possit esse predicari

Si individua existerent plura, nec roset q. noster plura esse nequit,
nam satis, q. abis nati quaedam possit abs nati qua non respicit pluribus fieri col.
Obicies 2do si conuenerit v.g. ad in ordine ad sola spem humanam, et ignorari quod
etiam conuenire p. vultis, tu ad non predicabitur de pluribus spetibus, sed tm dicitur
spe et pluribus individuis, et tunc consequenter tm erit vnde respectu individua
ru. E. Non sola spes, predicat de solis individuis. R. Ad et quodam aliud ge
nus eo nati sua postulare plures spes, a q. p. illorum abstracta a nati dicitur
predicari: si q. illas spes ignoraret, et tunc non posset de iisdem predicari, et tunc
sequenter ex se inaret illud genus esse spem, et predicari complete de solis indi
uiduis, is propterea non tolleret generis nati. Nam eij ignoranti se habet m
re p. accidens, tu alius dicitur q. plures spes cognoscit possit de iisdem conu. q. h
mare.

Obicies 3to Quidam dixerunt manum caeli et manum regni subalternarum differere
spe, quo posito erit DEVS aiam realem in vtraq. nati, tu certe ho. predica
bitur de pluribus non de numero differentibz, q. pr. Nati vt infra ostendimus diffi
simis a tota esset, tam a mat. quam forma. E. si mat. spe dicit in ca. int
differe quod distincte esse debent. R. Concedendo totis argumentis. Nam in ho
ca subiecto non erit spes inf. ma; sed genus: habebitq. sub se duplex spem humanam

Exercitatio 2da De Individuo.

Nota 1o quod individuum significet rem quantum indivisam: et indicat S. Thomas
in parte Quest. 29 ubi definit individuum, esse id q. est indivisum in se, et divisu
a quouis alio, q. tu ita debet illi, vt individuum sit aliq. similitudo, q. non vt
dividi in inferiora similia eiusdem rati, prout vnde. Individi solent. Nam cer
tu est, q. individuum v.g. Petrus, hae linea, hae superficies etc. alio dividi
genere possit dividi, siue id fiat partitione, siue divisione essendi. Nunc Petri
altera pars est eius corpus, altera pars est aia: huius linea altera pars e
principiu, altera mediu, altera finis. Individuum E. tm dicit negati. divisio
nis in plura similia.

Nota 2do eandem rem, q. propter dictam indivisionem vocat individuum, et dei
singularem, propterea q. no. hae multis cois: Item vocat hoc aliq. q. no. hae
Currit in sensu, plet vniq. et dicitur quasi monstrari potest.

Nota qd in indi vidua reperiri in obg p roneantibus et deo con aliqra e substid: ut
petrus, hic bos de aliquo esse accidentis: ut hac linea, se sup factis, hac iustitia etc.
Porro individua substia et atiam se substia, item suppositum, et si sit in natura illi quod
uti in Deo, angelis et homin, de persona.

Nota qd fo q supra p rone de maati et formalitaceptione v r l i r m, etiam in indi viduo
locu habere: Namq accipit maliter, pro ipsare, mouari, seu p ia intentione. 2do for,
maliter p re de r a i s, seu p r a intentione et indi v d valitate, et talis relac s i l o c o e s t i n
individuo: una est relac s u b j e c t i b i l i t a t i s, qua respicit supiora, genus scilicet et spem, altera
est relac p r e d i c a b i l i t a t i s, qua respicit subiectum aliq de quo p r e d i c a t. q d p r o
re ipsa d i c t a i n t e n t i o n e d e r o i n n a t a, i l l i q s u b s t r a c t a. I l l i s p o s i t i s d e o h i c i n v e s t i g
anda sunt: 1o qd individuis definitiones porphyrij conveniant: a emde an i s t e d e f
initiones sint bonae?

Difficultas 1a An haec descriptio individui qua dicitur qd, qd condat e proprietate
tibus, quaru aggregata, nunquam e in alio. cuius die accidentia simul sumpta,
alibi conuenire nequeunt, an in qua haec descriptio conveniat individuo? Et ita
si deo conuenit illi p modo accepto, pnt re est inuifas. Unde etiam colleges de
finitionem individui supra tradita d i c t o d o c t o r e, a i o n e m a a t r a c c e p t o c o n v e n i r e.
p r e v i a i n n e u t r a d e f i n i t i o n e f a c t m e n t i o r e l a c i o n i s, s u o t m n a e s t m o s e q u a t e
nus et inuifas. E. 1o t m i n t e n t i o n a l i t e r d e f i n i t i: a d d e n d u t i p o r p h y r i u m v o l u i s s e
h i c t m d e s c r i b e r e i n d i v i d u a s u b s t a, q u o i n d i v i d u a a c c i d e n t i u m, n o n r e c t e d i c i t u r,
s t a r e q u o p r o p r i e t a t i b u s e t a l i j s a c c i d e n t i b u s

Difficultas 2da Quid desinat individuum formaliter acceptum? Et indi
uiduum sumptu formaliter, quatenus habet relationem predicabilitatis, recte dicitur
fieri esse id, qd de uno solo particulari predicatur. Et eius sententia et certa quaedam
individua accidentis: Nam illa vora et formaliter predicantibus de subiectis,
q d i n h a e r e n t: v. o. Petrus e hic p r a t y: Succubus e hoc h i m i b i l e: h a e c a r t h a g e
h o c a l b u m, q u a p r a d i c a t i o v e r i s i m a s u n t e t f o r m a l e s. A d e i n d i v i d u i s s u b
s t a n t i a d u b i t a m a l i q u i a n r e c t e d i c a n t d e u n o s o l o p r a d i c a r i. N a m A r i s t o t e l e s e d e
s u b s t a n t i s e r t e d o c e t q u a n s u b s t a n t i d e n u l l o s u b i e c t o p r a d i c a r i p o s s e, q u a n t o i n
A n t i p r a d i c. a i t h o c a l b u m e t d e n u l l o r e c t e p r a d i c a r i. E. M a l e d e r i n d i v i d u u m
d e u n o s o l o p a r t i c u l a r i p r a d i c a r i. D i c e n d u t m e d e f i n i t i o n e h a e c e t s u b s t a n t i s
i s c o n v e n i r e. N a m v o r e d e s e p s i s a f f i r m a r i p o s s u n t, i d e n t i a s e l t p r a d i c a c: q u a
t a m e t s i a r t i f i c i a n o n s i t, e t i n p a a t i s e t v e r i s i m a, i d e s q n o n d e b e t a i o r e i s s e,
i n g r o i n t u l i s, v t p e t r u s e h i c h o, a d l o c u A r i s t o t e l i s. A l t e r t m v e l l e, q d i n s u b i e c t o
d e n u l l o i n f e r i o r e p r a d i c a t, s i c u t p r a d i c a n t e d a s u b s t a, n o n t m r e g a t q u p o s s i t

prædicari de seipso; Similiter de hoc albo aut tñ non prædicari univoco et est, q̄
certissimè. Et tñ definitio Porphyrii sic sit rata addenda è hæc res prædicatio
Individuū sub se offerri debeat, nec substantivè: Nam si offerat hoc adiectivo, poterit
aliquid de pluribus prædicari. E. g. Socrates è hoc motoriatu. Et Cadaver Socratis est hæc
materialitè.

Obijcies q̄ Individuū sub se et se prædicari de alio à se distincto. E. Non tñ dentice. in
anteced. Nam in hæc prædicatio iste vocatus è Petrus. hic scribens è Romanus nō color è sine
Individuū sub se prædicat de subiecto à se distincto. R. Tales prædicatōes esse accidentis et ma
teriatas, de quibz hic non est sermo.

Obijcies q̄ Individuū non se definiti. Quia se definitur debet esse spes. At indi
viduū non est spes. E. R. Individuū sumi duplici. s̄ in actu signato et put abstracto
est ab hoc aut illo individuo ut hōicæ. Joannes è individuū, Philippus indivi
duū se de in actu generatōis prædicari quæ licet nūc existat. Individuū tñ se
modo et in se sumi potest se definiti, q̄ è se, sed Urste respectu suorum inferiorū. mo
viduū a. posteriori modo definiti non potest, ut recte probat arg. antea.

Difficultas 3^a. In quo dividat Individuū? R. Varie: s̄o modo quo est
dividit in. Individuū in determinatū ex rāe ut Petrus et in determinatū ex
demonstratione, ut hic homo. Et in Individuū ex hypothetico et tñ Virgini
p̄ thro, et Individuū vagū ut alij hō. Considera. 2do subdividi se in
viduū ex demonstratione rāe nāe eōs quæ fert de monstratōem quæ Individuat in
Individuū generis, ut hoc et et Individuū speciei ut hic homo, et in Individuū diffractū
ut hoc rāe, et propriū ut hoc risibile et accidentis ut hic niger et hic p̄gus
3to rāe nāe substantiæ dividit in Individuū substantiæ et accidentis, de quibz supra notū
hile tertio. 4to dividit rāe prædicatōes in Individuū in quod, quæ è hic hōest
Petrus, et in quæ est, ut hōe parte prædicatōes diffraam Individuū alen, et in quæ
notū ut Petrus è hoc risibile, et in quæ contingenter. Posset et eodem modo
dividi rāe subijcibilitatis, ut facile colligit ex dictis.

Exercitatio 3^a.

Quæritur An ens in una spe et spes in uno individuo
in tantōnōis quæ potest conservari
Porphyrio traditū è, disputari hic solet an necium sit plura in se ipsa q̄
actū in rerū nāa ut generis conservari possit, atque etiam suo magis conser
re in rerū nāa, in se an necium sit plura Individuū actū ex se
conservari possit spes.

Difficultas 2da. An sit nec ut plures sint spes et individua
ad unam essentiam sive genus et spes accipi antequam vel. Non est
idem nec, ut constant actu, est in nec ut sit unum actu reliqua par
tertia, vel naturali, vel supernaturali. In pars, h. e. s. Thomae in sententia
distincta. 19. quod. 3. Rubricam in capite spe. 19. de. Pars 1. Pars 1.
nec debet nec. Spe ad unam essentiam, at pr. 10. Et definitione Vrsii.
Potentia n. Vrsii et potentia, et obituone inveniunt multis, non parte.
E. Tam ad genus quia spe natura. Sufficit si potentia in se plus non
actu: pr. Pars 1. h. e. s. Thomae debet unum actu existere in posse
vel genus absq. ulla spe, vel spes absq. ullo individuo actu in se
adhuc existere, iam Vrsii considerat separatim a particularibus, q.
supra refutavimus, et confirmat ex h. e. s. Thomae, q. cap. de substantia sublati
mat. s. Substantiis impossibile est aliquid totorum remanere, sicut
substantia Vrsii et genus et spes non possunt manere sublati individui
ita multis modis accidentia. Vrsii et individui sublati. pr. 19. pars h.
q. Alia plura debeant esse potentia. Vrsii et praedicabile, ut talia sunt
Vrsii respiciunt plura inferiora, ut patet ex dictis; et non possunt
respicere impossibile. E. sequitur possibilis, quia terminant genus re
licet. pr. m. Quia nec in impossibilitate esse possunt, nec deinde pra
dicari cum nullam inter se habeant connectionem.

Difficultas 3a. An genus prout est pars actualis una cu dicitur
esse de se esse ens et speciem conservari possit in una et ab
existente? h. e. s. Thomae. Similiter spes quatenus una cu dicitur individua
constituit individuum, potest conservari in uno individuo. pr. 19. pars h.
Genus et spes sub hac consideratione non respiciunt multa inferiora, sed in
illud unum totum q. constituit, genus et spes et spes individui. E. potest
illis totis, prout et partes.

Difficultas 4a. An genus ut est totum quoddam potentiale, possit con
servari in una et ab. h. e. s. Thomae. Non. sed minimum requirit duas, vel
ambae actu, vel altera actu altera potentia existat. pr. 19. pars h.
et totum potentiale ab intrinsece sive esse est unus, ut potest esse oppositus
nec illa includit potentate, ut dicitur et illis mediatis dicitur re, ad
plures spes, et qui vero opposita dicitur non possunt contineri in una spe. E. Na

totu genus scaccptu. E. Nec p. una spe conservari. M. conditio ex
 illis. Et m. E. Sic regum sunt sicut numeri totu Arte & Metaphy. c. 10
 E. Sic p. unum gradus illis ad alt. vel detrahatur pendu mortalunt. sicut in mery
 addite quacumq. vel detraheda unitates, spem mutat; sed si una spes preter
 iam diffra. contineret aliam, iam recuperet genu oradu esse atq. ite
 oriret. p. 2io Genus ut est totu potentiale est determinabile p. oppositas
 diffras ad diversas spes: Sed genus ut e determinatu in una spe p. unum
 individua, non e amplig determinabile p. aliam diffra. ad aliam spem. Et Genus
 ut totu potentiale non se conservari in una spe. Atq. in ijs q. no. Genus se
 unt. sed conveniunt auctores. Maior controversia est an spes spes Meta
 phisice sumpta possit conservari in uno individuo, licet nullu aliud obet possibile:
 p. n. nec aut Nominales cu quibus alijs: fundamentu illoru est: quia
 spes est totu quida potentiale non ming qua geny et contrahit a diffra in
 individuo ad certa individua eo modo quo geny contrahit p. diffra est ad spes
 vas: Sed hoc fundamentu non e solidu.

Difficultas est an spes in sima quatuor e totu quida Metaphy.
 ce composita ex genere et diffra possit conservari in uno individuo
 An ex parte est nullu aliud sic possibile? R. Ita. Et fer.
 Cons. sententia contra Nominales: p. 1o spes loens sua perfectione obtinet
 in uno existens individuo. Et in uno individuo se conservari. Anteced.
 p. 2o fundamentu contrario fundamentu adversarioru. Nam spes non e
 totu potentiale sicut genus; sed actuale. E. Est non respicit plures
 partes subiectivas; sed tm illud e q. actu componit; genus est et diffra
 Atqui vero spes in uno individuo obtinet res suas partes est ad alio re.
 p. ad alia. E. et obtinet oem p. perfectione est.

Obijcias cu Nominalib. Non ming spes e in potentia ad individua, quon
 genus ad plures spes. Item Non ming contrahit natura specificia p. diffra in
 Individuantes ad plura individua, qua natura oherica p. diffra specificas
 ad plures spes. E. Spes est totu potentiale sicut genus. E. Est res
 picit partes subiectas que sunt plura individua. E. Non se conservari in
 uno. R. Nam p. oem specificam individuari p. diffra, ut una cu illis con.
 At tunc hec alig. Individuum, posse item admitti spem aliquo modo esse in
 potentia ad plura individua. Negand. tm ideo posse iij totu potentiale aut
 ita contrahi ad individua sicut genus ad spes. Rdo. et veritatib. e, q. genus
 sit est q. incompleta, et imperfecta, neq. esse respicit plures a q. p.

10
 infernetur perficiatur et adiunct. Sicut materia est una potentia et respicit formam
 a qua informetur et perficiatur ut sicut genus actum. Contra vero species prima
 est completa et tamquam suam diffinitionem specificam continentem est ut in se per
 se habere essentiam, nec respicit ullam formam a qua velle respicitur perficiatur. Hinc
 fatendum est, quod differe individuantur nihil addunt a rebus essentibus specie formatam
 nec proprie differe formales differe, sed tamen materia, cum nihil aliud conferat specie
 quam illam beneficiis multiplicat in multis individuis, quae multiplicata est essentia
 specificae merito per accidens, ut dicitur concedunt, unde ulterius infero species
 non proprie contrahi per differe individuantur, sed tamen multiplicari. Nam id
 dicitur proprie contrahi, quod cum ex se incompleta sit, et in se referens ad varios for-
 mas essentiales perficitur et completum est, per aliquam alteram formam, hoc a de
 specie dicitur non proprie. Vide Tolation in Capitulo de specie quod est per.

Exercitatio 4ta
 Per qualem respectum species constituitur
 Universalis

Nota 1° Duplex illic respectus speciei ad genus et individua dedisse
 huius occasione disputandi, uter illorum constituat veram specificam,
 sine utrumque species sit. Unde quatenus respicit genus, an quatenus respicit
 individua.

Nota 2° Fundamentum horum respectuum in eo esse positum, quod natura
 specificae consistit ex genere et differe, et sit conveniabilis pluribus, nec
 prioris respectus referat ad genus, nec posterioris referat ad individua
 ut per se videtur.

Difficultas Per quem respectum species constituitur in eo esse verum.
 Per relationem ad individua. per se verum in genere con-
 stituitur per relationem ad inferiora quae in se et predicari potest. Et
 talis ratio non convenit specie quatenus subiectum generis. Sed quatenus con-
 sistit individua. Et species constituitur verum relationem ad individua. Nota
 ut ex dictis per se. Relatio speciei ad genus formatam constituitur in genere parti-
 cularis. Et sic respondet illi qui constituitur in esse verum antecedens.

via ee subiectu predicau generis ^{particulare} sed relas
spei ad o eng ficit illa formalitas esse ^{particulare} & ut sic fact illa esse subiectu predicau
particulare. ^{o generis}

Obijcies qd E. spes subijcibilis n erit Vrslis? R. Id veru ee si
formah qua subijcibilis est. Sed qm res substrata spei e capto alterius
respectu ad inferiora: DICO speco subijcibilem maatr sumpti ee Vrste
fundamentaliter cu non sit singularis, dec tñ illi conditio predicabilitatis,
tideo dici non pot Vrste in predicando.

Obijcies qd Si spes e Vrste p relatione ad individua, sequit spes subalter
tis n ee veras spes q e contra textu Porphyrij. pr M. quia spes subalter
na quatenus referunt ad inferiora sunt genera non a. spes. E. eodem res,
pebil quo ad inferiora referunt non sunt spes qd quo referunt ad supra.
R. Concedendo M. qd sola spes infima test proprie dicitur spes Vrslis: et sub
alternednt tm spes. qu terminant re lacm o generis id eog addendu est
eodem analogice tm dici spes: qu ter medie ille qu medie sunt, neq Vrste
vnt, neq predicabiles.

Queres an illa dca relas spei ad oeng selt et individua sint diverse? R.
Sed diversas. Rdo e qd sunt ad diversos terminos minime subordinatos
ad oeng et individua.

IN CAPVT TERTIVM PVRI

DE DIFFERENTIA ^{tertio Vrslis}

Proventu huius capituli:

Priori capitis parte Porphyrij ponit varias hontificas ^{differe} donec
tamen et istam qum et esse, cuius hanc cap. ee pfecte declarah
In qua hnt pte hnt dicit d. m. hnt nes pced. ^{hnt} hnt quere ee.
Posteriori capitis parte varie detmit d gram Vrslis.
Conclusio qd Diffra generaliter accepta e qd con propriu et
maxime propria. Cois est qua aliqd ab alio vol a supio distat aut
separabilan v. o. pety pfectone differt a societate trante, et a

W. J. Paster.
1788

se 1150. 14 e ante statat. Porphyria e qua aliqua differunt auidente inseparabili. Sic differunt a Europaeo p nigredine. Maxime propria est qua aliqua differunt extra. Et haec e diffra spectata de qualibet disputat. Nam locus et propria ad 4 vel led s predicabile pertinet.

Conclusio 2da. Nihil diffra partim conveniunt partim discrepat. Conveniunt quo oes faciunt unum ab alio diversu. discrepat vero h modis 1o locus et propria faciunt rem altera. / accidentaliter diversam. Maxe propria facit rem simpliciter aliam. 2do locus et propria absolute vocantur diffra. Maxe propria v. vocat cu additione diffra. / specifiica. 3do Maxe propria dividit speciem constituit speciem et inveniuntur definitiones essentiales q non praedictat locus et proprie. 4to locus est a re separabilis, propria vero et propriissima inseparabiles sunt. Sic Maxe propria, vniest speciei q se esse. cu sit pars eius essentia. propria vero q accidentis vniest speciei, cu sit extra eius essentia. Sic propria potest inueniri et remitti, ut patet in accidentalibus inseparabilibus. Maxe propria rem intellegit remitti se.

Conclusio 3ia. Diffra Maxe propria e duplex: alia dividens genera constitutivum speciem. Per se una et eadem, diffra dividens et constitutivum esse si dicitur respectu. Nam si diffra respiciat idem, unicum tra exercet officium. Nam diffra, orig, q dividit, nullo modo constituit, et speciem quam constituit nullo modo dividit nec dividere potest, ut constat ex Dialectica.

Conclusio 4a. Diffra maxe propria s sunt definitiones. 1a Diffra e qua speciem suam originem exercit. Nam speciem praeter rationem generis continet et diffra, nam generis actu non continet. 2da Diffra e id, q de pluribus numero vel specie differentibus predicat in quibus quibus. 3a Diffra e id quod est sub eodem genere posita sunt simpliciter nec separantur. / quo est differunt. 4ta Diffra e id quod simul differunt, illae est discriminis, et haec definitio a praecedente solis verbis diversa. Sic Diffra e id quod ad subdandi rationem pertinet, et pars e eius rei cuius de est diffra: lege si vis cap. 9. / Isaacus Fonseca. Ad clarioris explicationem textus haec explicationes sequentia notabiliter diligenter observanda sunt.

Notandum idem 1o quod monet Fonseca definitioni Porphyriae 2da loco tradita addendum esse et de pluribus numero differentibus predicat, q in Porphyria textu h addidit, alia definitio non conveniret nisi in diffra specificis, quae de hinc pertinetur, praeter alia modo corripit definitio.

si verum tollat et sic et numero differentibus dicitur differre ead q qua praedicat
de pluribus in quibus videtur. Sic n. definitio conveniet differre est in eo sumptu
quae inde dividi poterit in genericam et specificam.

Nota 2da Ut illud quae Porphyrij in 2da conclusione explicanda dicitur
non idem significare hos terminos Distingui, diversum esse et Differre.
Illa aut proprie Differre, quae in uno aliquo univoco conveniunt, et sub eodem
collocantur, aliud dicitur, si ho et brutu dicitur differre, quae conveniunt in
ali, et in illo dicitur non per rationem et irrationem tamen per proprias differas.

Quid differre

Diversa dicitur quae in nullo dicitur a univoco conveniunt, tamen sub aliquo
analogo per aliquo dicitur inveniunt, si summa genera dicitur se diversa, et oiaq in dicitur
sic praedicantur collocantur.

Quid diversa esse

Distingui dicitur ad huc patet: oia n. illa dicitur dicitur q a sunt idem, sive
differant proprie, sive diverse, sicut patet ex dictis: Ho n. differat a seipso quibus locu
sua, habitum et multo. Vide Scarez sup 7. sect 13.

Quid distinctio

Nota 3da Ut bene illud quae Porphyrij de observatione dicitur
inter terminos, Alterum, Aliud, et Alius.

Alterum dicitur quae aliquo accidente a se vel ab alio differat, si sedens differat a stante, quid scilicet
vel stans a seipso sedente.

Aliud substantivum dicitur differat ab alio sicut nomen essentiae, id est substantiae, quid Aliud
esset distinctum et facit aliud: Sic irrationale facit ut brutu sit aliud ab ho.

Alius adiectivum dicitur differat ab alio in supposito et personam: Hinc Theologi quid Alius
docent in divinis scripturis non esse aliud a filio, et Spiritu S: quia non habet aliam
essentiam ab illis; sed eandem numero, recte patet Pater dicitur aliq a filio et Spiritu S.
quia licet non differat natura, differat tamen supposito et personam.

Nota 4ta Ex doctrina Porphyrij colligi q officia differre specificae: Differre officia
primum officium est per se a seipso per modum actus proprii: Sicut constituitur species
in distinguere species ab aliis speciebus oppositis: Item dividere genus, q efficitur
differre specificae, tu ad certas species generis contrahit.

Differre officia
constituitur
distinguitur
dividit genus.

Nota 5ta Tria proponit officia generis differre in dicitur praedicatis, tu subalternis differre
quam ultimis. Item solum in subalternis: hinc differre dividit solum in genericam
et specificam: Generica est quae constituit species subalternas. Specifica est quae
constituit species specialissimas.

Differre
genericae
specificae.

Nota 6to Exponendas hic 3. tres expositiones differre quas colligit Conrad.
 ex Scoto et Caietano, ut illi dicitur quod sensu differre hic accipit Porphyrius
 deinde ut in eorumlibus videtur equivocac, nomen itaq differre cu sit abstractu
 proprie significat relationem inter res differentes, qua scilicet dicitur differre: sicut inter
 duos parietes albos intercedit relatio similitudinis, seu similitudo, Ita inter res diffe-
 rentes intercedit relatio differentiarum, seu differre. Quo accipitur p fundamentis illis
 pro 3. vnde nomen relatis seu p illa forma, qua facit differre et qua dicitur differre. v. c. p. ipso actu,
 illius relatis, seu
 p forma q facit
 differre.
 3.
 Pro concreto quod
 scilicet forma et appo-
 situm in ad mensuram
 pluribus.

COMMENTATIO

De differentia.

Tria breviter explicabim in hac commentae. 1o qua sit natura differre. 2do
 tractabim qd dicitur qua spectant ad plenioris differre conditionem. 3to tria membra
 Porphyrij qd dicitur divisione in initio allatae explicabim

Exercitatio 1a
 Quae sit natura differentiae essetis
 Differre ut constituitur in Verbo definit a Porphyrio de id q predicat spe differ-
 rentibus in Verbo quod, qua definitione nos parat ante convenientia esse dicitur
 ut cu differre ultimis conveniat, et supponimus tales differre revera dari. Et
 non deservunt auctores, q se ex Porphyrio recte negare putant nullas dari
 simplices differre, q by ultimae spes constituant, atq cadet ad Porphyrium studio de
 negativis differre definitis dixerunt, eis ibi tria veritates hic ingremere. Deinde
 cu differre videatur predicari posse se de opere q dividit. ut ad id real, 2do de
 spe qua constituitur, ut hoc e realis. 3to de individuis diverse spei: ut Socrates
 et realis. 4to differre communior de mino de, ut reale p se hinc, et se hinc
 e aiatum, opere pretium erit hanc varietate predicari examinare.
 Sciendum est illos auctores docere infima spemalicis predicamentis n constitri p
 unam simplicem differre generi additam, sicut spes subalterne. De p plurescans
 nuncus. v. g. hominis non dicitur p reale addita ali, sed p reale mortale, q e

et in complexa, et sic de ceteris. Atque hinc ulterius inferunt nulla posse dari definitionem
speciei infimae quoniam simpliciter definitur.

Difficultas 1a. In specie infima si in se ipsis comparatur et cum sita
quodammodo est. Simpliciter et incomplexa, quae species subalterna? R.
Aristoteles: Et D. Thomas 2. Poster. cap. 3. Scotus, Boetius et aliorum doctorum.
in 1o de Arte 7 Metaphys. textu 43 ubi tradens methodum definitionis dicit per
divisionem a primo genere usque ad ultimam diffra descendendum esse, et insinuat
indem tot esse rationes species, quot sunt diffra ultima. pr. diffra in rebus
maxime radicaliter sumitur a forma, imo ab ultima perfectione forme. Idem
speciebus ultimis habet forma ultima et una quae ultimam simpliciter est et
ultima diffra. ut supra habet proprietatem convertibilem cum specie. Et dabitur
tabis diffra quae illi est principium. 4to Artes & Metaph. c. 3 ait: species et essentia
revera esse sunt numerus, et consistere in indivisibili, ita ut si non numerus adus
videmus, mutentur. C. Ultima diffra etiam conditio versus est indivisibilis. Et
simpliciter et incomplexa.

Difficultas 2a. Aristoteles 2o poster. c. 17 docet in definitionibus sumendum esse genus definiti, deinde
diffra particularis, donec definitio cum definito reciprocet. Et sentit Aristoteles una diffra
non posse recipi cum definito. Et nec dabitur una et simplex diffra ultima. R. Aristoteles
et alios, qui hunc modum definitionis tradunt illi debere de definitionibus illam requi-
rere. Diffra ultima generantur tunc. Quae diffra subalternas convenientes vel
proprietas conglobatas perficienda est definitio donec cum definito suo recurrat.
Vide Aristoteles in articulo de definitionibus.

Difficultas 3a. In diffra predicata de eo genere dividitur ut visio, ser-
vatio. R. Negativum: pr. quod predicatum de aliquo sub visio, debet latius
patere quam id, de quo predicatum. Sed diffra non latius patet quam genus. Et non potest
de eo genere predicari ut visio: pr. et quod nec est predicatum: quod in predicato
est quod vel est pars essentiae, vel in se habet definitionem essentiae subiecti. Sed diffra
nec est pars essentiae generis quod dividit, nec illi definitionem essentiae in se habet.
Non predicatum de illo essentiae. pr. in. Quia definitio essentiae consistit in genere et diffra
consistit in termino. Et diffra dividens non incedit definitionem generis, quod dividit.

Difficultas 4a. In diffra de eo genere? R. Non potest esse supra
diffra quae non predicatur nisi in accidentaliter. pr. ubi potest de alio predicari magis pra-

dicat et directa id predicat vel esse, vel accident aliter et de non in actu: sed differa
predicatio de genere locali et directa predicatio non est ut dicitur; Et accident aliter. ut
de viis alieni advenit per modum qualitatis accidentalis predicatio accident aliter.
Differa advenit severi per modum qualitatis accidentalis: Et nota per m. s. v. a. q. ad
non necesse est inveniatur cu reali, cu tota illi entitas salvari possit in virtute, ubi ra
tionale illi non convenit. Et

Obijcies differa e substantia, Et Non predicat ut accidens. R. Negando consequentiam.
non enim accidentis solum predicat accident aliter. Sed et substantie, quae non sunt de essentia illius
de quo predicantur: ut Petrus investitus. Calyx e manure.

Difficultas fita Quid differa predicat de spe qua constituit? R. Non de omni
predicatio de ea ut virtute, predicat in esse. Et d. Thom. in summa contra Alberti
Magni et aliorum: imo ipse Porphyrius de fine differa virtute non in ordine ad unum
speciem, sed ad plures. per se virtute ut sic, esse respicit plura, quibus potest inesse, et de quibus
predicari potest. Sed differa quatenus precise respicit speciem non respicit plura. Et haec
virtute respicit speciem precise et e virtute per se de virtute ut tale e in predicatio de particularibus
subiectis inferioribus, sed spes non e inferior, nec particularis respectu differa, sed e pra
dicatum illi aequale. Et differa non predicat de spe ut virtute.

Obijcies in hac predicatio: hoc e realis predicatio reale ut hinc predicabile, cu revera
sit predicatio essentiae in quodlibet quid. Et predicatio ut virtute. consequentia e optima quae
virtute et predicabile se mutuo inferunt, ut subiectum et prius passio. R. Adant
cedens: si specietur modus predicandi concedo esse in quodlibet esse, qualis requiritur in
predicabili, necesse in predicari ut hinc predicabile, quod predicabile includit ordine
ad plura subiecta, q in ipsa definitione inveniatur, cu de predicari de pluribus. Alii
vero hunc respectum ad plura non habet differa quod dicitur una in spe de. Melius
itaq dicit differa respectu speciei precise esse genus in predicatio: sed non hinc predica
bile: quod predicatio formata tunc dicit respectum ad subiectum illud de quo predica
tur. predicabile vero formata dicit respectum ad plura de quibus predicari potest.
in de pars: differa e de essentia speciei, et ino realit illud definitionem testetur. Et haec
dicat esse de illa.

Quaeres cur e differa non predicat in quodlibet sicut genus? R. Quia illi significatio
nec connotatio per modum adiacentis.

Quaeres Sed non potest predicari nec absolute sicut genus. R. Quia differa absolute
vult sumpta non dicit in confuso tota speciem sicuti genus, nec significat per

illam necriam vera predicam identitas.

Obijes Infra e pars spei. E. Non poterit predicari de spe qm pars non pot predicari de toto. R. Distinguo esse partem si spectet ad materiam actu componit spem, et precise dicit forma Metaphysica. Similiter eandem distrao esse totu quodam quatenus non concreto et connotativo et praesa. im per tota spem, priorioz modis accepta non predicat, sed tm posteriori modo, et simi. le qd responso est supra de genere.

Difficultas 3a. In et quali predicat superior distra predicat de inferiori. R. Non nisi predicat accidens, qualis est haec: Albu e dulce, qua sane predicat ideo tm vera, qm dua forme disparate innotant in eodem subiecto, ita et haec: rade est possibile, ideo tm vera censet, qm conivnit in eodem hce. Huius responsionis probao maximo patit difficultate, qua darios fiet sequenti exercitae.

Difficultas 4a. In distra generica predicat de pluribz speibz generi subiectis, ut 3m Vrsle et similiter an distra spei infima predi cat de pluribz individuis eidem spei subiectis, ut 4m Vrsle? E. G. An foris bilea hoc et bruto et illu inferioribz predicat in quale quid? R. Ita pr so ex dictis, qm cu distra sit 3m Vrsle debet q modum tertij Vrslis quali, qbz pluribz predicari posse, sed non sit de villo alioru cu qbz habet connectione, eo modo predicari, s. tm de speibz, vel individuis subiectis. pr 2do qd predicat 3io Vrsli convenientem duo requirunt: 1o ut predicati sit de pluribz predicabile, quod colligitur ex definitione dicit Vrslium. 2do ut predicat in quale quid: sed ha duo habet distra tm respectu spem et individuo. E. Respectu illoru tm predi cat ut 3m predicabile. pr m. 2via respectu generis q dividit non predicatur esse, nec respectu spei qua constituitur predicabile inferiore, nec ut de plu ribz. Deniq respectu distra inferioris neutro modo sit predicari. sup e ergo ut de speibz ex individuis subiectis ita predicat.

Obijes Distra generica et specifica vident ee duo distincta Vrslia, cu altera de spe, altera de numero differentibz predicant. R. Hoc non sufficit, sed pra terea requi, ut modz predicandi et mensendi sit diversz, q. hic non accidit, cu utraqz sint et predicant in quale quid.

Exercitatio secunda

Pro modo praedicti super diffra de superiore.

Primo hic quaeritur an diffra superior sit oem respectu inferioris v. o. scilicet
suo respectu radicali. 2do quaeritur an saltem possit dici oem respectu con-
plicative, quae sunt ex ipsa diffra superiore, est altera inferiorum. v. o. An scilicet
tunc sit oem respectu sensu radicali et sensitivi et respectu sensitivi radicali
et sane utriusque huius quaestionis resolutio, an diffra superior sit in inferioribus
includantur.

Nota 1o diffra sumi posse vel in abstracto ut realitas vel in concreto ut
veritas at priore modo certum est superiores non esse oem respectu inferiorum
Cum id non generum sit concedendum de genere ut docuimus: art. 1. de diffra in
concreto sumptis.

Nota 2do praedictum concretum quodam sumi modo, ita ut principaliter suppo-
nat per subiectum, ut in hac Albu. e. diffra. Tederus loquitur: super et format, ita ut prin-
cipaliter supponat per formam ipsa quae voce connotativa significat: v. o. albu
discrepat visu. Ingra colligit visu: virid e recreat oculos. in his d. prin-
cipaliter significat, forma.

Ita positus certum est diffra superiores seu mores oes vere affirmari de inferioribus
seu mores oem modo sumptis, ita ut principaliter supponant per ipsos subiectos: na
c: quae eo sensu et praedictae diffra includit ipsam oem et oes diffra superiores
continentur in genere.

Difficultas 1a. An diffra minus ois in suo conceptu formali diffra oem
includat. **R.** Negative. pr 1o diffra inferior non includit in suo con-
ceptu formali genus superius v. o. radice non includit ad, aut corpus aut universum
E non includit diffra superiorem: antequam pr: quae diffra inferior non ponit
in definitione generis superioris nec generalis. **R.** In definitione diffra superioris
sumptis. **E.** pr: colligat diffra superior ad. g. sensibile. **R.** ois generis superioris
constituit: **R.** v. o. Non in auditu quae illud et non in auditu, illa diffra
de ois generis, sed diffra inferior non includit huius generis dividit. **E.** per diffra
superiorem quae in genere constituitur. pr 2do diffra sunt quod valeat diffra differunt
seipsa nam alia diffra alia d. arch. p. v. o. in inferioribus ad seipsum remaneret quae
includat.

per qd different diffis ultima data ab alijs, qd scilicet qd e, ut differant quillo
 univoco supore conveniant. sed in mente, sed si infra inferior formis in cuius erit
 supore, iam dua inferiores opposite conveniunt in supore aliquo univoco, et non
 essent so diversa: v. g. reale et irrationale convenirent univoco in sensibili. & Con-
 firmat: Si convenirent in quo aliquo predicato supore univoco, iam infra essent
 composita, et predicato coi et aliquo extrahente, sicut spes eo concreta et diffis.
 Atque tunc non essent simplices qd th consistat esse necesse.

Obijcies cum Caetano: Quia magis conveniunt cu uno, qua cu alio n sunt
 so diverse ab eo cu quo magis conveniunt: v. o. reale et irrationale magis conve-
 niunt inter se, qua cu infra lapidis vel albidinis. & Reale et irrationale non sunt
 so diversa. se totis. *De Distinguedo M.* si n aliqua conveniant in uno univoco
 vera e. Si in analogico vel equivo supore conveniant, falsae: reale ior et
 irrationale formis sumpta in nullo conveniunt univoco. sed in mente, sicut et infra
 albidinis vel lapidis &c.

Difficultas 2da. In diffis coloris seu supores, sint oenera aut
 spes respectu unius coloris seu inferioru. *De Proactive: pr so: lruia*
 Si essent oenera aut spes, contraherent ad ming coes, qd alijs diffis, qd oi
 oenera coloris e. Atq hoc e absurdum. & pr m. o vni de oes diffis ming coes
 essent composita, et nulladareb infra simplici q supra ostendimus esse ad
 sum: pr 2do. de predicatu esse in cuius est in suo subiecto. sed infra
 coloris non sunt predicata essentia, ming coloris, et consequenter ne sunt ge-
 nera nec spes. *toty discursu sequi eo dictis.*

Obijcies 1o: Infra coloris predicant de ming colorib in vno. & sunt gen
 aut spes. *De Regard o consequenti: non n. supit predicat m d y d r a l a*
 In eis regu vere genis substantia et accidens, sed praetera requir
 tur predicat univoco nati et directe predicat. Atq vero sensitiu v. o. n d r e d a
 predicat e nati et irrationale directe tunc n nati per directacenset predicat
 unde predicatu se habet p modu formae et subiecti p modu mat. *habeat qd vno
 quare et habi:
 modu mat.*
 Sensitiu n habet se p modu formae, sed poty p modu mat cu p r a g t e t v i r a d e
 contrahit et determinet ad certa spes: determinare a. formam e.

Obijcies 2do: Vti se habent propria accidentia colora ad ming coa, ita se ha-
 bent infra coloris ad ming coes, sed propria et accidentia coloris sunt gen

non in magis eorum. **R.** Et diffra. **R.** Negatio. **M.** rās diversitatis: qā pro-
 pria et accidentia possunt habere diffra. sicut contrarietate ad minus eorum. **R.** dicit
 ponant in aliquo predicamento et sint genera et spes: Non n. sunt simp-
 lificati; sed inveniuntur in his compositis metaphis. q. van contingit diffra. quippe
 quia sunt simplices et so diversa.

Difficultas 3^a In diffra. colores sunt genera earū complicum
 quae sunt eo ipsi et diffra. minus. **R.** Negative: v. o. sensibile n
 est genus respectu sensibilis rālis et sensibilis irradiatū: p. 10. De Ess. specificū
 debet esse ens p. se habens simpliciter essentia. Sed tales complicae non sunt
 entia p. se: **R.** Nec entia specificae. **R.** Nec diffra. superior ē illarū gen-
 erū. **R.** In. Ex duobus actibus colorū vix non est forma alterius, nisi sit
 unū ens p. se, ut ait Aris. 3. Metaph. c. 6. et 7. Sed sensitivū non ē forma
 rālis et irradiatū, nec contrā rāle est forma sensitivū; sed p. accidens
 in forma rae subiecti coniunguntur. **R.** Vide Fons. lib. 8. Meta. c. 28. q.

1. 1. 1.

Quia in ex dictis diffra. colorum de primis coloribus n. aliter quā p. accidens posse
 predicari: rās ē qā nulla inter illos ē connexio seu subiectū seu accidentis q.
 possit predicari directā inter eas fundare ut ē probatum.

Exercitatio 3^a

In esset diffra. suscipiant magis certius?

^{intendi, et remitti possunt}
R. Imperat Porphyrius diffra. p. se. **R.** esset, et diffra. p. accidens, q.
 nec intendi possent et remitti: ille in ipse: In quatuor prima non res suscipit
 Porphyrius, et nō dubitanti sumit a diffra. et lib. accidentium, intensionis et
 remissionis capacium: Cū n. color v. o. quā est spes qualitatis intensionis
 remitti possit, non videt de rās, cur eis eis se lib. diffra. non possit intendi et rem-
 mittere.

Difficultas 4^a In diffra. generū et specierum pertinentium ad
 predicamentū substantia intendi et remitti possunt? **R.** Negative: rās est
 qā substantia non suscipit magis et minus: **R.** Non sicut ē de diffra. generū et specierum
 quae pertinent ad alia predicamenta, q. non suscipiunt magis et minus: p. 10.
 Prædicta complet et constituit nāam eis q. intensional remitti possunt, n. generū est
 capax intensionis et remissionis, sed diffra. inter predicamentū substantia, et alia

in ea illigit multo et in alijs casu, multa et propria, abstrahit tota illud esse alijs
 et ulterius determinabile, idq. vocat' oem: Atq. non si invenire vllt talis proprietas
 esse eod. q. non tam pendeat a forma alijs, qua a materia. V. g. oes perfectiores
 alijs (est oem) sentit, vivere, corporeu esse procul dubio vnt ab aliqua forma
 ex nona materia sola. E. Genus huiusmodi a sola forma sed a tota similitudine
 forme sumit a tota rei essentia quatenus iam habet vltima sua perfectione in certa spe
 consistente. Hoc tamen non negamus quod ratio et principiu differendi sit a forma: nite
 rim tamen quod differa dicit tota natura in concreto non recte ducere a sola forma pro
 modo differa huiusmodi. Vide huc et loco citato.

Queres de quo sensu dicitur infra esse perfectiores oenere? R. Dicitur
 perfectiores perfectiores si differa elevet oem ad ulterioze et perfectiore gradum
 ontis, quam in se continet: Se rante de perfectiora differa que tolerat a se nobilij
 esse, sicut ad esse huiusmodi cum tamen in se non habet nisi esse corporeu sensibile. 2o
 ad differa perfectior oenere que per se determinat et contrahit genus ad certam speciem
 cum a liquo genere sit eo se indeterminate sic irreali contrahit ad ad speciem
 qua quomodo perfectior est differa et magis determinata qua ad, non tamen habet ra
 tione esse cum permaneat in esse sensibili: Jam v. propter diffinitum non tamen nobilior
 oenere, sed et nobilior opposita et collateralis differa: rante per perfectior oenere
 et irreali talis in inaequalitate differarum non tollit in invocacoe in se, ut paulo
 post dicemus.

Exercitio quarta
 De divisionibus differentiarum

Definitio differa
 ut est divisum.

Nota Porphyrium quomodo n. definisse differa in oenere quatenus dicitur
 huiusmodi huiusmodi differentia reconstruitur in pluri ex ipsius doctrina habet rante dicitur:
 Differa est forma qua aliqd a se, in alio atq. alio tempore, vel ab alia re dif
 fert. In qua definitione forma oenere locu retinet, per qua primo excludit
 niam, que non facit proprie differre, talia. Forma has requirit conditiones: 1o
 ut adinveniat rante co. 2o in qua res distincte vnde univacoe conveniant, scilicet
 illas in ter se proprie differre. Unde colligis linea et sicut non proprie differre
 quod licet habeant suas differas specificas, tamen non conveniunt in vno genere
 terminaco. 3o ut talis forma nihil includat in se, quod sit cum distincto co terminaco
 co. Unde colligis homo non recte distingui a lapide quod al: sicut ad aliqd ni
 cludit et etiam convenit lapidi sicut corpus et supra substantia: recte tamen distinguitur
 per rante, quo rante nihil includit quod conveniat lapidi univacoe. 4o illud

hoc in quo res differentes conveniunt bene p[er] et unū sp[eci]e subalternant et
 vel infima ut homo vel deniq[ue] unū numero ut Socrates. Quod utri-
 nū addit ut saltem illa particula definitionis qua aliqd differt a se ipso.
 Nam probitas v.g. et improbitas diverso tempe videm Socrati inherentes
 faciunt eundem numero hōmī a seipso differre. Vide Comib. Quod 1. Art.
 = Hic.

Diffinitas p[er] se bona sit divisio diffra in propria loci et p[er] se
 propria. Ita est contentio contra Scotū p[ro] est: quia n[on] p[ro]p[ri]a
 divisa legem bonae divisionis h[ab]ere nelectam. Et colligitur e[ss]e sufficienter
 hoc modo: Quis forma faciens differre aut e[ss]e sp[eci]e aut accidentalis. Si e[ss]e sp[eci]e
 erit propriissima diffra. Si accidentalis vel e[ss]e separabilis e[ss]e sp[eci]e vel inse-
 parabilis et d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a et contra has sp[eci]es non p[er] alia dari diffra.

Ubi dicitur: Primum et secundum membrum pertinet ad q[ui]m et s[ub]m[od]o p[ro]p[ri]a
 cabile. Et Male huc referunt. P[ro]p[ri]a autem. P[ro]p[ri]a fieri diverso respectu
 quatenus n[on] p[ro]p[ri]a accidenter de suis inferioribus referunt ad alia p[ro]p[ri]a
 cabilia quatenus vere faciunt differre huc referunt. Patemur r[ati]o q[uod] for-
 malem r[ati]o p[ro]p[ri]a non participant. Sed t[ame]n similitudine et proportione
 in eo habeant in hoc q[uod] et faciunt res inter se quoquo modo differre.

Ubi dicitur: Diffra individua vere et e[ss]e sp[eci]e facit differre. At h[ic] res
 est non nec propria nec propriissima. Et Divisio e[ss]e equo arguitur. P[ro]p[ri]a Negat
 m. individua n[on] diffra referri p[er] ad propriissima e[ss]e nullo modo sit accens. et p[ro]p[ri]a
 x imp[er] diffra specificas partib[us]. Facit n[on] substantialiter differre individua. P[ro]p[ri]a
 posse negare p[ro]p[ri]a. Non n[on] talis diffra facit ut individua e[ss]e sp[eci]e differant e[ss]e sp[eci]e
 illam hoc e[ss]e p[ro]p[ri]a. Sed t[ame]n facit ut substantialiter differant n[on] p[er] formale. Sed p[er]
 malem diffra. Nam individua diffra e[ss]e p[ro]p[ri]a medietate remans individua. nec
 e[ss]e sp[eci]e aut magis e[ss]e o[mn]ia individua unis sp[eci]e in e[ss]e sp[eci]e qua h[ab]et v[er]it[ate] e[ss]e conveniat.

Ubi dicitur: Proprietate specificae vere acciunt differre. Et sunt diffra. At
 ad nullū membrum divisionis pertinet. Et Etiam h[ic] in vitiosa dicitur divisio p[er]
 m. Non n[on] ad propriam diffra pertinet, quia diffra propria tan[quam] porphyria p[ro]p[ri]a
 accidentis inseparabilis, q[uod] intendi ac remitti possunt, nec e[ss]e pertinet ad diffra d[omi]n[us]
 et contentat. Quod vero proprietate specificae n[on] possunt intendi ac remitti p[ro]p[ri]a non
 moiet, nec e[ss]e sp[eci]e sunt propriissima et non sunt e[ss]e sp[eci]e, nec faciunt aliud. Et Divisio
 non valet. P[ro]p[ri]a proprietates specificas pertinet ad propriam diffra, nec obstat
 Argum[ent]o contra r[ati]o. Nam porphyria n[on] simit[er] affirmat diffra proprias res intendi

Conclusio 1a: Quatuor modis aliquid alteri esse proprium. scilicet si ad soli cuius
 accidit species, et si non est, et si non est in specie individuis, ut huius est medicina, dialecticum.
 2do quod est accidit species, sed in specie individuis, et si non soli: ut huius est bipedem.
 3do quod soli accidit species, et non tamen semper sed aliquando, ut huius est canis.
 in semel. 4to quod soli, et non semper, accidit species, ut huius est canis, id est non
 de actu ipso, sed de potentia videndum illud videtur.

Inclusio 2da: Proprium pro modo vere proprium est quod recipiatur in eo cuius proprie
 si non aliquid est hoc et est rationale. et si rationaliter est hoc. Repete Arist. de proprio et dialect.

Nota 1o Porphyrium recte potest explicare species accedens proprio, quod post
 predicata est, proprie sunt esse in eis, quippe quod illi ut a casu ad quatuor pra
 maras, et semper necesse inveniunt esse.

Nota 2do Secundo in hisce acceptionibus proprii verbum accidit. Nam illud est ad quod
 1a acceptione proprii ipse generis, et diffinitio generis, quae et de specie, et non soli con
 veniunt, sed non accidit. 2a acceptione inveniunt, id est in suis propriis, unde per idem
 verbum de 3a acceptione excluduntur diffinitio et definitiones, quae soli sunt semper con
 veniunt specie, at non accidit.

Nota 3o Quaedam propria pro modo, quae non recipiuntur in eis subiecto, nisi sub
 distinctione: sunt n. per se composita, ut par et impar respectu numeri, n
 n. est numerus est par, necesse numerus est impar: est tamen numerus est vel par vel impar, et
 contra, de par vel impar est numerus.

COMMENTARIUS V. DE PROPRIO

Exercitatio prima

De nomine ex acceptionibus proprii

Nota 1o Proprium ex vi vocabuli significat id, quod est de vi peculiare et
 quasi appropriatum. Unde fortis dicitur respectu convenantibus ad suum subiectum, et dis
 convenientibus respectu alterius: manna dicitur ratione de proprii, ut est in paribus
 literis in hoc, unde sequitur, ut aliquid vere dicatur esse proprium debere soli convenire:
 si non conveniat pluribus, non erit proprium, sed erit loci, quod valet opposita.

Nota ad Proprium se lato sumptu aliud e' complexu ut definitio rei et descriptio
 rei. Aliud propriu appellavit, aliud incompleto ut simile in hoc et
 mobile in corpore locali: sicut in eo proprio incompleto acri, q' tunc est de alicui
 diffinis est illud ex hac accomodatione, hic si accipit q' predicatur adentatio
 & non est de essia subiecti licet subiecto talis modo sit peculiare atq'
 in hac significat divisa Porphyrio in 4 volutas spes.

Difficultas Ia In divisio proprii in quatuor modis a Porphyrio tradita
 sit adaequata? **R.** Affirmative. p' q'ia q' ad cui convenit vel convenit
 perfecte, et soli et semper, vel imperfecte, si nimiru aliqua est q' tribus
 conditionibus, potest n. quilibet ex illis docere: Vnde efficienter tres primas, ut
 patet consideranti Quartus q' modus erit ex ea parte perfecti, ut patet recte de
 Porphyrio veru propriu consistere: et sic adaequata erit divisio, cu q' ad
 alicui peculiare e', id uno horu modoru peculiare sit, nec est.

Difficultas 2da Quid sit Artes dividerit propriu? **R.** Artes 5 topic.
 e' n. aut Propriu aliud esse q' se, aliud semp, aliud propriu ad aliquo, et aliud
 propriu aliquo, q' divisio nihil discrepat a divisione Porphyrii, q' n. vocat
 Artes propriu q' se, idem e' cu illo, q' dicit Porphyrio quarto modo propriu esse
 Propriu semp vocat Artes, q' vocat Porphyrio 3o modo, nimiru q' ad sol' tunc dicit
 q'ia q' dicit Artes q' n. uni convenit spec' ut n. qua alteri potest convenire
 Propriu ad aliud vocat Artes, q' Porphyrio appellavit 2do modo, v. g. bipedum
 esse, q' dicit de propriu, non p' hac hanc loquendo absolute. cu et alijs conveniat
 respectivè ad esse propriu vobis, si nimiru ho' conferat' cu quadrupedibus vel
 reptilibus, tunc n. hoc dicit' propriu esse habere vos pedes respectivè. Propriu
 aliquo idem e' Artes, q' Porphyrio Propriu 3o modo, q' n. aliq' modo non semp convenit
 Artes lib' 1o cap' sub proprio aliquo consistit et primo modo propriu, ita ut ad aliquo
 iudicet partem, tempset partem spec'.

Difficultas 3ia Qualis sit hac divisio proprii? **R.** Et generis analogi
 spec' analogas. Patet q'ia membra huj' divisionis inaequaliter participant reatu
 proprii, cu propriu h' modo alijs sit, longe nobilior et perfectior.

Errata 2da
 De natura et essia proprii quatenus con-
 sistit quatuor modis.

obscure spei infirme diciturq; propriu[m] specificu[m] ut discursiu[m] de respectu horu[m]
Nota qd dno esse in quibus propriu[m] alteru[m] sit Vnde: alteru[m] sit tale Vnde
est in qualenecio, prius habet propriu[m] respectu inferioru[m] sicutu[m] sive sit
Species, sive individuu[m], posterius habet respectu proximi subiecti e[st] cuiuslibet
sive sit et cu[m] quo reciprocatur, si sit quarto modo. Ex hoc fundamento solvitur
eius illa obiectio: qd Vnde e[st] e[st] propriu[m] n[on] e[st] loc[us]. Et Non e[st] Vnde. M. e[st] manifestu[m]
m. patet qd propriu[m] et loc[us] sunt opposita. Et e[st] h[oc] m. propriu[m] non e[st] e[st]
quatenus proprie respicit spem qua[m] comitatur, et ideo res per se illa non e[st] Vnde e[st]
in loc[us] respectu plurium inferioru[m], ideoq; respectu illoru[m] e[st] Vnde.

Difficultas 3^a An de propriu[m] qto modo sit propriu[m] qd predicabilis.

Nota qd dno dicitur qd propriu[m] qto modo e[st] vera propria / talia de
q[ui]bus hic agitur, sed agebat de propriis qd predicabilis. E.

Difficultas 4^a An sola propriu[m] qto modo sit propriu[m] qd predicabilis
Probabilis e[st] non sola, propria qto modo pertinet ad qto Vnde. Sed etiam
aliqua de propriis qto modo huc referri posse: pr[imo] formalis ratio aliter Vnde
sunt ad e[st] qto modo quo inferioribus in se, et de his dicitur predicabilis. qto modo in se
et predicandi qd predicabilis e[st] in se ex predicari in quale accidentaliter et
necesse illis nec e[st] in se nec in se nec in se. At vero non sola propriu[m]
qto modo ita sunt inferioribus in se, sed et quaedam propriu[m] qto modo. E. sola
propriu[m] quarto modo n[on] sunt qd predicabilis. M. conditio e[st] dicitur comment. qd
de Vnde m. pr[imo] qd via v. d. Illectiuum e[st] et appetituum respectu horu[m] predicabilis
h[ab]et accidentaliter et necesse necessitate in se necesse. E. predicabilis qd predicabilis.
qd illa non sunt propriu[m] qto modo, cu[m] et Angolis, et ip[s]i. De q[ui]bus dicitur. Nam conve
niat: preterea viduum, auditivum e[st]. et nulla h[ab]et alis recipi qd nihil qd pre
dicant de inferioribus ut qto predicabile. E. Non sola propriu[m] qto modo
predicant ut qto Vnde.

Fundamenta adversarioru[m] qd sicut non propriu[m] in se in se conveniat propriis
qto modo viduum in se et predicandi adeo qd qd in se qd predicabilis n[on]
n[on] convenit alijs e[st] dicitur qto modo propriis. Sicut propriis qto modo. Nam
v. d. Illectiuum e[st] et reliqua illa predicant, necesse necessitate de his subiectis
predicant, non n[on] q[ui]a propriu[m] qto modo.

IN CAPVT QVINTVM PORPHYRI

750

In hoc capite tradit Porphyrius tres accidentis definitiones et unam divisionem.
conclusio 1a Prima de finitio accidentis haec: Accidentis id quod adest et abest absque
subiecti corruptione, et accidentis sic definitio duplex: aliud est separabile ut dicitur
re aliud nisi parabile ut nigredo in corvo.

Si quis querat quomodo sit inseparabilis nigredo a corvo, si sit accidentis de accidentis
possit separari et abesse, Respondet Porphyrius, reijciat abesse non posse mea-
te tamen et contra ab eo posse separari salva subiecti substantia.

conclusio 2da Definitio accidentis esse id quod eodem se inesse, et non inesse: denique si de
finitio accidentis quod neque est genus neque species neque diffinitio, nec proprium, semper est in subiecto.

COMMENTARIUS DE SEX TERTIAE
ACCIDENTIS

Exercitatio unica

In quo consistat ratio accidentis quinti praedicabilis.

Multa et orania armenta obijci solent contra doctrinam huius capituli, multa
haec non videtur. Accidentis huius praedicabilis non recte definitur cum dicitur definitio
habet ista etiam propria et abstractis, accidentis huius conveniat quatuor ad istam praed-
dicabilem non pertinent: deinde multa praedicantur de subiecto ad modum quinti praedi-
cabilis quae vera subiecto non insunt, ut esse spiritum, materialia huius
sunt quaedam accidentia quae adesse non possunt sine subiecti corruptione ut mors,
combustio, apoplexia. 1o Inseparabile accidentis non dividitur a proprio. Nam
proprium etiam si mente separatur subiecto salva eius essentia.

Nota 1o definitio nec Porphyrii potest illi vel de accidente physico, de eo quod subiecto
nigro huius subiecto vere ac realiter inhaerent, vel de accidente logico, de eo quod
accidentali quod contingit de subiecto praedicari affirmari, siue illud subiecto vere
inhaereat huius talio modo quod dicitur, et siue aliis erit, sed in subiecto, si prioriter
de accipiat accidentis, alii si posterioriter, et tunc praedicabile est solo posteriori

Obiiciuntur contra
doctrinam Porphyrii
1a
2a
3a
4a

cu subiectis: et ratio ex positione e: qd se definitio comprehendit via
 predicata contraria qua huc posuerunt: unde dicitur abstracta
 predicant de subiectis, deniq; qd se definitio conuenit accidenti, ut vultur, et
 predicabile de multis, q; hinc meo pectat.

Superior tri o definitio qd predicabilis tractata in dialectica qua accidet
 sit id q; predicat de pluribus in quatione a vltis accidentaliter et contrage
 cor. sicut qd hinc definitio claris relatum quida, q; est qd per accidens
 est hic tractat, et minus predicant ab alijs in q; hinc magis sed per deinde
 hinc definitio conuenit ad predicata accidentaliter. Vnde a rebus accidentibus
 siue a subiectis, siue ab entibus, nisi alijsq; desumantur.

Ad artem igitur in principio posita. R. 10 De definitione accidentis in mento
 sensu conuenire proprio: Nam propriu quoad conueniam aequaqua si abesse a
 subiecto. deniq; accidens ita potest abesse ut otium oppositu licet a subiecto
 firmare. nonqua: ut v. g. de cyano q; sit nices si Deus mutaret compositione
 sig. propriu a. ne diuinitas q; non abesse ut oppositu licet de subiecto affis
 mare. raleone esse irruptu hinc irrubibilem a ut raleone esse frigidum.

Ad 2m membrum difficultatis de abstractis. R. Definitioes per se prioris
 sensu qd non conuenire abstractis accidenti a conuenire in illis in sensu prioris.
 Nam abstracta significat ipsas entitates accidentiu, siue abesse possunt, sicut
 y conceptu nro.

Ad 3m Aronim. R. Definitio ne e ad aquata sit predicabili si poteri
 ri sensu illud, ut ia sepe dictu est.

In tertio Aronim mouet molesta obiectio ad qua varij varie. R. Quidam de Iusticia arguunt
 in thone a accidentis sic exponenda putant ut illud sine ista corruptione
 herat in ad to ab esse, et non ad to ad esse, ut sensu sic accidens est, q; abesse pe
 me subiecti corruptione licet aliqua accidentia, nec non possuntque subiectu
 destruat, atq; hoc modo facile se expediat ab aronim, qd satis e tinguunt, si mors
 et morij. q; possunt ab esse absq; subiecti corruptione, tamen si possunt ad esse.

R. Alij nulla quidem potest esse etiam noi licet aliqua existentium cor
 rupant. R. Alij de morte eo privand, ideoq; sub definita non continere, quod
 veru est si definitio priore sensu explicet: q; non a. si posteriore, quod hoc post
 riore sensu ha predicat Petrus mortis vere est accidentalis, vbi itaq; ha Res
 nini placuerit respondebit qd de combustione et alijs morbis lethalijs si dicit
 and pte. sunt cae disponentes ad vltima corruptione qua fit in his tantu sic ve
 re absunt et insunt suis subiectis absq; illorum corruptione, qd quando du at
 tandu durant etiam subiecta, nec refert q; tandem causent vltima corruptio
 nem, qua fit in his tantu, qd satis est, q; non sint priore in impossibiles cu

Definitio per se
 si explicat et conuenit
 n alij pred. contrag.
 etiam excludit ad
 ta.

Soluit obiectioes.
 im
 via ppri u possunt
 abesse qd ad conue
 niam.
 De subiectis accident.
 contraria, ita qd
 nisi in
 Non a de aronim
 propriu.

Refutat 2m
 Aronim.

1a Solutio.

2a Solutio.

3a Solutio.

Mors dicitur si
 accipi

pro ea q; dicitur
 qd

pro ipsa corruptio
 ne in subiecto ca.

Secundo essentialis diversitas per Materialiter et formale. haec distinctio dicitur Mada 158
 et innotatam, quia in duplici habet significacionem, scilicet. etiam formalem,
 et connotatam subiectum. Nunc in ipso subiecto in unam qualiter, nunc per se forma in unam
 et palter accipit: prior sensus est materialis, posterior formalis: v.g. Si quis rogat an sit
 ma sit idem qd. Inquis concedam mastr, negabo formale. Quis si rogat an sit
 sit idem qd. Et curru concedam formale, negabo mastr, raso est qd. In unam mastr
 formale et Inquis inquis subiecta: formale a. significat. curvitate.

Tertio essentialis diversitas sensu p. actu signati et exercitio. videtur
 in thomist. sensu paulo post ostendimus.

Quarto ut quod et ut quod. Quod sumit. rati vel conditione sine qua n. fieret
 alio, vel predicati subiecto non conuenit. Quod sumit. ipse subiecto in quod
 ultimo terminat actio, et q. principaliter denominat: Si albedo parieti d. vi
 deri ut. quo: paries a. Tunc quod, qd. sit albedo e. ipse videtur. parietem: pa
 ries a. In unam ultimo seu ultimo t. videri inquis obtem. Haec distinctio claris
 coplicat in infra d. e. subiecto.

Quinto in terminis Virtute et actu, q. termini for. idem. sunt q. emmen
 ter et formale, de q. infra.

Sexto Specificative et reduplicative: tunc subiecto aliq. homin. specificati
 ve, quando particula reduplicativa quae quatenus est, in quibus de
 notat rati aliquam, scilicet qua. videntur q. conveniunt ipsi conveniunt
 predicata: v.g. Socrates, quatenus capillos habet, e. capis p. scilicet capillos.
 Item particula significat. in conditione sine qua non. Ut hic homo quatenus
 prope e. calefacit. In unam. accipit reduplicative quod vora. caam reperiat
 cui predicati subiecto conveniat: ut ignis quatenus calidus e. calefacit: homo
 quatenus rati e. disciplina capax.

QUESTIO SECUNDA. De distinctionibus verborum.

Philosophica e. proverbium q. benedictio movet benedocet, q. verisimile e.
 Nam qd. rei confirmatione nocet. Sicut confusa cognitio. Praemissis itaq. q. accipit
 notandum distingueris propositio in q. v. id eam modo, quod rebus ipsi sunt appli
 canda.

Nota 1o Hanc vocem distinctio aliquando accipit p. actu ille q. q. res a. h. v. d. y.
 timor in q. et d. distinctio formalis. Aliquando q. ipsi obis ut distinctio sum
 in genere: Aliquando triplex p. h. v. s. i. t. a. l. e. s. t. distinctio: Realis, Moralit et
 Rationis.

Nota 2o In reali distinctione et realiter distinctio vi. q. o. v. nam. ante. opaem. d. d. d. y.
 nota e. alius: haec distinctio in multis est manifesta. Ut in d. v. l. y. s. u. p. p. o. s. i. t. e. s. Bene
 d. i. c. t. o. et. M. a. s. t. r. s. u. p. i. d. e. et. h. i. c. q. d. distinctio rati. est. inter. v. o. v. e. l. i. n. t. r. a. q. o. p. r. e. n. s. q. u. e.
 a. p. a. r. t. e. r. e. i. n. o. n. s. u. b. t. v. e. r. e. d. i. s. t. i. n. c. t. a. s. e. o. s. o. l. u. v. t. d. i. s. t. i. n. c. t. a. c. o. n. c. e. p. t. i. o. n. i. b. u. s. i. s. t. a. b. d. u. p. l. e. x.

Diversitatem aovere distimilitudine in rebus potius quam distinctionem
sancti dicitur in illibiles regulas et documenta tradere, quia perspicuum fiat qualis
intercedat distinctio inter quaelibet extrema debet in partibus tenere ad singularem rem
perfectiones, naturas et conditiones, et quod si scilicet eorum distinctio bonis definitio illis con
veniat, poterunt tamen incipientes sequentia documenta observare.

Primum. Quando duo extrema ita se habent ut utrumque simul in individuo adhibeantur
vel coexistere possit in rebus naturae, seu naturae sive per divina potentiam separatam
se mutuo tunc illa censentur distincta realiter. Ex hac Regula colligitur substantia et quan
tatem: Item substantiam et plerumque accidentia realia, quae non sunt in modo rei, ut inquit
realiter: v. o. for. Mydarris Eucharistiae divina potentia accidentia panis et
vini separatim a suo subiecto existunt, et possent similiter substantia panis et vini se
paratim coexistere divinitus nisi in corpore et sanguine Christi essent conuersa. Purus
et productus a suo principio distinctio plus quam ratione. Et vel realiter vel modaliter
Secundum. Quando duo extrema ita sunt affecta, ut licet duo alterum possit sepa
ratim coexistere, alterum tamen non possit nisi per divina potentiam, tunc sunt et illa re
aliter non possunt inquit sed tamen modaliter vel ratione nisi forte se habeant ille extrema
in modo includendi et includi, v. o. p. modum dependentis simpliciter in esse ab altero: talia n.
sunt distinctio realiter, etiam si separatim existere nequeant: Item colligitur licet
non possit totum sine partibus coexistere, nec creatura sine Deo, nec creatura sine
termino, nihilominus in hoc distinctio realiter non modaliter, aut ratione, quia alterum
in suo esse est in modo dependentis. Hoc documentum est quod non potest coexistere separatim
nisi quod per divina potentiam, id solummodo debet esse in modo rei, id est modaliter
tamen distinctio.

Tertium. Quando duo extrema ita se habent ut totum ex parte servit in
tudoens et inclusu: tunc si sit totum compositum ex partibus realibus distinctio quae
realis in tenet inter totum et partes: sicut autem Petri distinctio inquit quod Petrus se
aliter, uti albedo ab albo. Si vero totum compositum sit ex re et modo, ut Petrus
v. o. et eius presentia localis, quantitas, et figura eius, tunc distinctio tamen erit
modalis.

Quartum. Ex his uero colligitur Regula per distinctionem rationis. Quando
in ter duo extrema distinctio naturae respicitur in rebus et in rebus et in rebus
distinctio naturae respicitur, rebus et in rebus distinctio naturae tamen, quia Regula alij sic
pponit: quando duo conceptus obtinent in re unum ita se habent, ut in individuo
distinctio sunt inseparabiles et per divina potentiam, tunc illi conceptus non distinctio
aliter quam in rebus distinctio: v. o. in Petro unum sunt conceptus quod quod realiter
non ab altero separari nequeant: erit itaque inter ad et tamen distinctio
rationis

Particula Est ponit in enunciac duple. Et solo subiecto, ut Caesar est. § 8 60
Et aliter duo extrema quasi mediu et copula. Caesar e prius. Praeteri modo supplet,
veneru predicati, et sunt. Cesare existore in resu natu. Posteriori modo
non e predicatu, sed copula tm signis. Casari in se ptebent. Manuocat pte
propositione z adia. entis, hanc qz adia adiacentis.

Conceptus tria signis. 1o Actio in mentis qua re a seipso concipit et de con- § 9
ceptu solummodo. 2o signis ipsa rem conceptu et de conceptu obtingit. Et ferocia, Conceptus.
modit cu mente solummodo et obtingit de qua supra. 3o Peculiariter signis
illu conceptu obtingit q continet rei signum, sive q, per de fimitioe exten. expli-
cat. Si e redefinitio sit, et illa res de conceptu alteris, sine pro illis
non pt.

Conditio 1o generatim significat affectione et proprietatem q rei incederet ut
talis aut talis conseri possit. Sic supradiximus subiectis aliusqz artis postulare
res conditiones. 2o significat modu restrictione et moderata, et sic opponit
to absolute, et simpliciter, dicitur conditio cu qua, ut si qz aras an opes illis sine
obtinere, dicam absolute, ptebent n esse, sed cu conditione pte redigunt in modu
ingerendi. Sic actiois de alio non simpliciter, sed quo ad dentes qva e conditio cu qua
3o signis id sine quo res ee vel obtineri non pt, atqz conditio sine qua non, v.
ut oculis non videat rapit, modu illuminata. Nam in tenebris non videt
nam conditio sine qua non, v. sole cubitula illuminata, nec est ut pateat qz
nostra tempu conditio sine qua non. Multi conditione hanc confundunt cu qua
sine qua non producit effectus, sed hi improprie loquuntur, cui n agit vel in
fuit non a conditio.

Absolutum dicitur quasi ab alio solutum et liberu, sicut nuda cerebri, nuda corp
1o signis independens ab alio ut absolute dicitur huius reru suarum, de his pro
suo arbitratu pt disponere. 2o signis vix abqz conditione, v. g. REVS nempe
vult absolute condemnare, non vult condemnare nisi iuxta conditione, si homo
in pte moriatur. Sic de absolute veritas q est immutabilis, et inevitabilis,
quia signis independens a termino et se opponit relativo, v. o. huius est ex abse-
lutate, qz abse non respicit aliquo terminu, sicut relative. 3o signis sine
restrictione seu conceptione, qz hac propositio cu hoc e risibilis absolute vera dicitur
quidam admittit conceptione: huius v. v. huius ho e mortalis absolute vera e v. d. sed
cu conceptione illa q sunt in celo. Sic res absolute spectata e nuda, sicut e,
ut cu dicitur, subsistit absolute vidari non pt sed tm quatenus e colorata, qz
illud absolute spectata, non sunt obtingit leges, sed tm quatenus sunt directrices.

Abstractio expraesio ut nome indicat signis. Separatim vniqz ab alio
perquam huius rebus realiter coniuncta separantur in abstracta et praesio reali

Si sola coeunt unū ab altero abstracta, erit abstractio ratiōis, et præter
 va de, atq; hæc posterior philosophum est propria, tunc ut ille dicit abstractio est
 duabus aut pluribus rebus communitivè existentibus, unam ipso altera considerat. Vt
 in homo sunt hæc: virtus, odor, color, sapor, si ut ille dicit solum considerat, dicit
 et dicitur currere per se. In homo virtus de illa abstractio: et in tali abstractio
 no dicitur. Item nulla est falsitas: abstractio hæc, inquit non est mendacium. hæc
 apparet illa vocabula recte dici abstracta, q̄ forma aliā nam significat
 per se. Item q̄ significat nāam aliq̄a secundum ab quibus ut dicitur. Vt
 de hęcæ Fragoge c. 4.

Directe dicitur fieri ex produci se qua fiunt ex intentione efficientis: alij dicitur
fiunt fieri per se. Sed qd dicitur fieri ex produci directe in q̄ principaliter
est alij dicitur terminat.

Indirecte et per accidens dicitur fieri, q̄ fiunt præter intentionem agentis, hæc
qua proprie non terminant actionem. Vt q̄ dealbat duos parietes, directe
ponat parietem album. Indirecte lumen, q̄ per albedinem causat in cubito.
Idem modo et efficit relaxare similitudinis inter duos parietes. Nam rea-
litas proprie ex directo non fiunt; sed ad productionem fundamenti resultant
quibus directe esse, sicut id q̄ rem vespere ponit, ut frigus glacioni, indirecte
q̄ non impedit fluxum, tametsi et causat: Ita Sol causat glaciem per suam
absentiam, et nautæ abscis dicitur submergere nevem.

Intensio, Extensio Remissio.

Dicitur hæc tria de formis q̄by accidentalibus, et sic differunt: Intensio est increm-
 tu forma sicut gradus ignis. Remissio est eadem forma decrementum
 Contraria intensio. Extensio est forma alicuius ad plures subiecti
 partes perrectio, et proterio. Et dicitur. Calor dum augetur in manu dicitur intensio
 in manu dicitur remissio. Cum v. brachio ceteraq; de membra occupat dicitur
 tedi, et hinc satis clare qd sit intensive et extensiove augeri.

Per se et per accidens hæc partivla dicitur sunt æquivocæ. per se
so opponit to contingenti, ex significatione aliquid est, aut certe per modum proprie
substantis subiecto convenire: sic homo per se realis, disciplina æque, risibilis de-
per se significatione sorsim, sine alio absq; alterigone: ut manus nautæ non est
utis per se: sed q̄ cum accidentalibus et forma sua substantia convenire,
similitudine accidentia nautæ non existunt per se absq; subiecto imo nec ipsa substantia
tali sensu existit per se: sed semper vestita accidentalibus. q̄o per se sunt præ-
vi independentes ab alia causa, utq; ita eis substantia se existit non accidentia
sic aut per se vivit, corpus a se cadit: ignis per se vivit ferrum cadit.

Alii vocant hanc potentiam regnam.

Actus et potentia se invicem respiciunt: Nam potentia ordinatur ad actum, inquam ad complementum sui: et sic quod ad id ad quod se referunt in accipit, ita ut deat de actus factus quod non est potentia sed modo sumptum, hinc ens potentia habet, ut quia de ordine ad actum est dicitur dicitur actus: hinc dicitur solet rex esse actus, aut sicut actus quod respicitur est vel sit. Quare consulti dicunt de facto. Sic de actus quare est forma. Item sicut habet quod accidentalis et sic opponit maius quod dicitur potentia. Sic dividit solet actus in principium, actus per est principium operis, utriusque est principium operis, utriusque est principium operis, utriusque est principium operis, utriusque est principium operis.

Actus est ipsa actio et ad rei, ut illigere, velle, amare.

Actus signatus et Actus exercitus.

Varis apud philosophos horum terminorum est vulgatus sensus, potissimum in duplici re, haec, in rebus. Alter enim de rebus, alter enim de propositionibus dicitur.

Actus signatus, et eius tributis dicitur aptitudinem, convenientiam et potentiam exerceri aliqua re, tametsi re ipsa et immediate non exercetur; hoc rebus, actus in actu et usu talis potentia convenit et aptitudo.

Actus exercitus est exercitium talis aptitudinis, exercitio factum et usus talis convenientia. Sic Corin. cap. de subdit. Galat. 1. dicitur servitas subditus subsistere in actu signato, non a. in actu exercito, et sensus est, quod subditus habere aptitudinem et convenientiam ad subsistendum in se, et tunc re ipsa subsistat nisi mediis per se subditis. Contra v. ias subditus i. individua subsistere in actu exercito. Sic heres parvulus est sine rebus hanc in actu signato, non in actu exercito. Dominus plene utitur nec exercet. Sic risibile in actu signato convenit hoc sine specie humane, in actu exercito. Platonis, Rema, hinc Mauro, quod tametsi risibilitas convenit hoc rebus non in re ipsa rebus, nisi individua. Platonis ita, risibile convenit risibilitas in actu exercito. Sape etiam hi termini dabo somniant quod alii dicunt malum quod et in actu dicitur rei convenire.

Actus signatus in propositionibus tunc est quod disertis verbis exprimitur quod signatus actus est, vel actus exercitus, vel quod re ipsa vel quod factus, quod non verbis exprimitur. V. o. Haec propositio: Hoc est risibile est exercitio necesse, quod necesse in actu signato, quod disertis verbis id signatum; Contra v. haec est risibile, et tamen hoc esse risibile necesse in exercito. Pars quod dicitur quod loquebatur Israelitis in se, sicut dicitur in Act. 13. Ego sum magister, et tunc dicitur tunc, quod te duxi de terra moabite, et autoritatem dicitur in actu signato. Consilium a. hinc quod alii hinc non, movit autoritatem regis in actu exercito, quod rebus hoc signatus.

Relativa et eis coniecte.

Relativa sunt & explicari solent p. relationem aliud, ut Pater, Filius.

Correlativum e. q. relativo ex altera parte respondet ut pater filii et filii pater. Extrema Relationis sunt subiectiva quae a relationibus denominantur, ut Socrates philosophus et Plato philosophus. Fundamentum relativum est casus extremi referant inter se, ut albedo in duobus parietibus e. fundamentum similitudinis, q. est relatio.

Terminus huiusmodi Relativum directum, et se referit - sive sit ipsum correlativum, sive extremum q. taliter explicandum est.

Subiectivum.

Subiectivum generatum dicitur, q. est receptivum diversarum formarum, ut supra insinuat de materia. Nam haec duo subiectiva et materia frequentissime coincidunt: est a. quadruplex

1. in subiectu inhaerentis q. recipit formas accidentarias
2. in subiectu generalis q. recipit forma substantivam, ipsam vero quae in physica

3. in subiectu gradus de quo aliquid predicatur: ut in his locis. Socrates philosophus. Sicut frequenter ut idem sit subiectum gradus et inhaerentis ut in ultimo capitulo.

4. in subiectu consideratis alij attributionis vocantur q. nimirum sua aliqua considerat, de qua supra.

Porro subiectiva inhaerentia rursus subdividit in subiectiva q. vobis et subiectiva q. vobis. subiectiva quod est ipsa substantia, cui velut fundamento insident accidentia, et a quo esse, fieri et conservari dependent. subiectiva quo est id, quo mediante, magis conditione sine qua non accidentia inhaerent substantia. Sic quantitas, est subiectiva quo accidentia materialium, ut coloris, caloris, figurae &c. nisi n. substantia est quantitas et extensa, non potest talia accidentia recipere. Sic intellectus e. subiectiva quo actus et intentiones sua vero e. subiectiva quod.

Subsistere et subsistentia.

Subsistere est substantiarum sic inhaerere accidentium, sicut v. calorem in materia existere in rebus sua sustentante. Subsistentia e. est, magis attendi in se et p. se non in alio, s. talem a. modo existendi proprie habent in substantia. Quae nec in subiecto, nec de eo dicitur, ut inquit Aristoteles in Metaphysica. Haec substantia addita non singulari constituit substantiam, hanc proprie primam singularem, completam invariabilem et independentem substantiam.

et quom si ad ach naa reali conchitur personarum de se personarum
et suppositalibus in hoc eodem sunt.

Terminus.
Terminus si generatim accipiat significat uniuersum quod est extremum
sive initium sit, sive finis: Item cum dantur termini quantitati, quod illi
illam finiunt aut continuant. Item termini pro positione, sicut in
et predicatu, quod imo per Chalcidensem philosophi uocantur termini quoniam
videntur aptam poni in oratione, et huiusmodi acceptum conueniunt divisionibus
hominum tradita in principio tyrocinij. Item termini actionum, quod sunt ipsa
obsta in quae reddunt aduentionem. Porro ab hac uoce fit adteru mure, quod dicitur
philosophi sunt termini et finibus rerum deprehendere, ut in quere ad actum, quod
modum aut circumstantiam contrahere, sicut v. g. quod sunt termini li
mitum, figurarum, et distinguuntur ab alijs. Sic forma determinat materiam
et se indifferentem ad hoc aut illud compositionis specificum: Diffra determinat
natura contrahit, et addicit genus ad certam speciem, quod catera quae ab eo
sunt est indeterminatum et indifferens ad quancumque speciem.

Quomodo predicata essentia alicuius

Individui, aut speciei inter se distinguuntur.

Quaestio haec est in philosophia controversia, atque aliter sic proponi solet:
Quomodo gradus Metaphysici inter se distinguuntur: Item sicut compositio
et genere et diffra sit realis an in re.

Nota pro punctu difficultatis in eo consistere quod dicitur de modo
individo v. g. de Socrate predicatu essentia plurali, quod dicitur ex speciei
subordinate et diffra v. g. quod sit in re, realis, u. in re, et quod
mixta, Essentia est quod Socrates essentia constat. Quoniam in omnia illa
predicata seu gradus Metaphysici in Socrate distinguuntur realiter, an tantum
rae. Nam si spectentur quatenus existunt in diuersis modis, distinguuntur
realiter distinguuntur: Alia non est aliter in Platone, alia in Socrate.

Quatuor haec de re sunt sententiae prima est Zabarella ad de potentia
oratoria et leuina capite et sequentibus. Item carum ponunt plures species
omnes substantiales in uno composito: quod non realiter distinguuntur distincte.

nam et consequenter docent compositione non Metaphysica et realiter.
Secundo sententia est nominalium, superiori et tunc contraria,
nam Nodales nullam huius distinctionem agnoscunt, idcirco eandem
res diversis modis se explicari possunt.

Tertia sententia est Scoti in 2o sent. dist. 13. quest. 1. Dicitur per
tunc Metaph. a seculorum modalium inter hac distinctionem intendere, quod
etiam ex una rei vocant. Scotus more provocat formalium.

Quarta sententia et verissima haec est quod omnia illa distinctio modalium in re
rationem habet, sed distinctio virtuali, eo quod a parte rei haec omnia sunt
vna et idem, quod in eminenter in se plures perfectiones, et in se
lectus non habet sufficiens fundamentum et caput illos gradus in se
conceptus formaliter concipiendi. Sicut in ipso DEO Opt. Max. Sapientiss. omnia eius
attributa sunt vna ex parte rei. Ille haec distinctio a seculorum
quod illam distinctio conceptu formali apprehendit Et haec est sententia
huius Doctoris Patroni nostri de ente et essentia cap. 4. Capreoli, suorum
subij. Combrici. et aliorum.

Nota 2o Gradus Metaphysicos posseduntur confecti inter se. id quare
sunt quare a vna a seculis inferioribus per intellectum abstracta
de quibus est predicantibus. Sive plura individua facta existant in re
tanta. Sed quare a parte vere existunt contracti in uno individuo
ex sunt nam vere reales. His praenotatis

Dico 1o Contra sententiam: Gradus Metaph. quare sunt abstracti ab individuis
nam non sunt distincti modaliter aut realiter. per se distinctio
nam realis quam modalis antecedit operam intellectus. Sed distinctio superiorum
ab inferioribus in eodem individuo non antecedit operam intellectus. Et si
est distinctio modalis aut realis. per se. Nulla dicitur vna abstracta ante
operam intellectus. Et Nec vna dicitur distinctio a particulari ante operam
intellectus. Confirmat 1o Modalis distinctio per abstracti inter rem et modum sui
vel inter duos modos eiusdem subiecti. Sed non ita se habent superiorum
ad inferiora. Et Confirmat 2o: Quae realiter vel modaliter distinctio
ita habent se ut divinitus possint separari ita ut alterum saltem
separatim possit existere in altero. Sed hi gradus si possunt divinitus
separari: alioquin vna existeret separatim quod implicat.

Dico 2o Gradus Metaph. propterea a parte rei existunt etiam
singulares sed sunt per distinctas individuas per sunt distincti re
aliter, aut modaliter. Et hoc bene videtur de hoc ad hoc videtur.

non sunt distincta modaliter aut realiter in Petro sed oia sunt vna sim-
plex essentia continens in se tales perfectiones continens. pr 1o Quia illi
gradus sunt modaliter aut realiter distincti scilicet coram hominibus
Sicut dicitur in diffra individuantur individuat esse. Et hoc est absurdum. Et
pr Sequela m. Ois entitas individua habet individuas sue prin-
cipiu sibi intrinsecu ex abstractu. Si eadem plures entitates
distincte, et erunt plures diffra individuantur. pr 1o. Vna et
simplex illa diffra q individuat gradus sui etiam individuat per quos
et genericos et differentiales, quia si per se illi gradus non deservirent
ad individua, nisi mediante specie aliqua seu quatenus foris
in se melius edicantur individua, quae per diffra individuat esse
sua sicut, etiam individuat oes gradus in se foris contentos. Et
Non dantur plures diffra individuantur vniq individua. Nec plures
entitates individua. pr 2do Non pot esse maior distinctio horum
graduum inter se, quam sit distinctio inter diffra individuantur. Et
vni gradus sed inter Nam diffra et gradus illos non e illa distinctio ge-
neris rei ante operationem. Nec inter illos gradus. pr. Vna et eadem
simplex diffra individuat oes illos gradus. Et qui p illa individuat
non possunt distinguere ut duo individua ex natura rei distincta quae
ut dicitur distincta entitates requirunt distinctas diffra individuantur
pr m. Nam ab individuis abstracta non distinguuntur ex natura rei
ab individuis, sed gradus illi Metaph. praecisus diffra individuate
sunt abstracti cum non sint similes res. Et non distinguuntur ex natura
rei. pr 3to Quia sunt eadem vni, 2to Incomparabiles sunt eadem
inter se. Sed ois illi gradus ita se habent, diffra n. individuantur sunt
eadem inter se. Et 4to pr. Vna et eadem forma substantialis est
radix et principium omnium horum graduum, ut probabitur in lib. de ae-
terno. 2o. Vna alia realis dat Petro esse vivens, et ad, et hoc
sed in alia non distinguuntur gradus vegetativus, sensitivus et rationalis
nisi sola ratio. Nec gradus illi ab illis oriuntur. pr consequ. Quia recte
in se. Ita ad non distinguuntur realiter ab hoc, hoc quia vna et eadem
alia q seipsam commutanda dat esse alis non est distincta ab ea q dat esse
his cum sit vnicu principium simplex et commiter efficiens omni quatuor
vitalium; pari modo dicendum gradus illos Metaph. a parte rei de
eadem.

Dico 2o Metaph. gradus in vno individuo existentes distinguuntur realiter
quae in alia seu virtutibus. Est sententia philosophorum maioris naturae et

Et dicitur: Si uero inter illos non intercedat ulla distinctio ex natura rei, nec ratio
 sufficit intercedere tamen habet in rationem rei, cum vero illectus sufficienter in re ha
 beat fundamētum, dicitur illos gradus distinguere, recedendo tamen sola natura
 rationata. Et de talis distinctionis sufficienter ad salvandas res locutiones et
 conceptiones nostras in hac materia. Et alia hic non est admittenda corru
 ptio, ut aliqua simpliciter est principium multorum perfectionum, tamen
 in ea sufficienter est et non accepta concipiendi illa distinctio, ut quod
 madagatis. v. o. Nam Petri est principium multarum perfectionum: si
 apprehendam illam prout est principium ratiocinandi, formabo de illo
 conceptum huiusmodi si apprehendam illam ut est principium sentiendi, formabo
 conceptum alius de illo, si ut principium vegetans, formabo principium
 viventis precise, nec tamen talibus conceptibus est ulla falsitas: Namque per
 se dicitur Petri esse al, is non negat illi et esse hominem, licet de homine
 non dicatur aut concipiatur.

Dico 4to Ex dictis esse evidens compositionem Metaphysicam seu compositionem
 de genere et diffra, imo et compositionem individui de oib. gradibus illius
 non esse compositionem realem, sed tamen rati. pr. Quia ubi non sunt ^{partes} ^{reales}
 realiter ibi non fit et compositio realis qualem est distinctio partium, imo
 hic certum est eorum compositio, sed partes hic non sunt realiter distincte ut
 probavimus. Et nec compositio erit realis.

Quares Quo ior modo fiat illa compositio illectum? Et illectus
 videtur habere quod vel hoc individuum esse principium multarum perfectio
 num et proprietatum, deinde videtur sibi unam rationem principians, et similem
 alijs naturis, et sibi aliam dissimilem componit eandem naturam et seipsum
 v. o. Unde ex natura huiusmodi est principium sentiendi et ratiocinandi, deinde videtur il
 ludi quatenus est principium sentiendi esse similem brutis et inde sibi quod
 vegetans alius: deinde componit eandem naturam et seipsum quatenus
 principium ratiocinandi in quo sibi nullo alio convenit. Et inde sibi quod
 differentialem ex quo ulterius apparet, quo sensu gradus diffra dicatur et rationem
 tenoris esse, quo sibi natura precise accepta. Imo illam rationem principij
 quam comit habet cum alijs adducit diffra, quod sibi et rationem principij precij
 huiusmodi.

Obijcies Jo. Aris 7 Metaph. c. 10 ait Sicut se habet definitio ad totam
 rem, ita partes definitionis ad partes rei atque vero partes rei realiter distinguuntur.
 Et partes definitionis realiter distinguuntur quod sibi et diffra. Et et realiter
 factent compositionem. Et ad h. cu. 5. Thoma in 7 Metaph. proportionem

In similitudinem inter partes de finitione et de reali de qua Arlesbach in eo
tm consistere qd o chy et d p r ad modum max ex forme qd modum eteri
nobilis ee. De determinantis componunt totu compositu. Sed finitio non
q realiter componat aut sint partes realiter distincte.

Theses Si partes de finitione n distincte realiter sequi in definitione
compositi nusquam ea demum taliter repetantur deinde sequi Frustra quoniam
omnis si o chy et d p r sunt dem. Sed de finitione Formale de reali
Intellectu qd ex distinctis conceptibus formalibus realiter distinctis componit
qz respondent in re ipsa. Duo conceptus obitivi q nequaquam realiter distincti
sunt. Sed tm rae, ex hi faciunt definitionem obitivam. Unam et eadem
nra specifica in confuso sub rae coi concepta respondet conceptu formali
concreto, ex rursq eadem nra specifica concepta quater determinative
et diversa ab alijs alijs q conceptu formali distincta non e. Communitate
cu eadem res diversis conceptibus. Idem diversas perfectiones eminentes nec
contingit conceptibus praesertim cu uno eodemq conceptu formali non
possit ois ^{profectio} dicitur concipi. Ex qz collucet illa qz de genere
et d p r ex varijs locis sibi colligunt, qz dicit se in tu ois in dicitur, sunt p
partes q sunt actus et potentia de qz d p r adversarij putant de finitione qz non
rei colligere, hinc in qua oia de naturis dici quatenus praesens et in dicitur
conceptibus apprehendunt.

Theses De finitione dividentes ois sunt opposita e. Non possunt amb
de de essu o generis e. Neutra qz non e. Id maior qz cuius potius nra sibi
vel dem cu genere, qz sit altera. Deinde si una esset de essu illi qz n
parabilis, atq ita altera nunquam posset illi convenire nec cu illo componere
sunt. Unde brevis in se dicitur esse ois qz parte rei non esse dem sicut
plus distincti qz rae. Et genus et d p r prout a parte rei contracta
sunt in modum dicitur qz de illis ha qz d p r vere identificantur in se
ex cu ipsa spe, ex qz non possunt separari, nec ois cu contractione
capax ullis opposita dicitur. Argumentum qz tm procedit de genere ex d p r
pote p intellectum abstracta sunt v g Verba. Nam genus non est divisible
per oppositas dicitur, nisi quatenus est totu quoddam potentiale, nisi in eod
abstracte ex obitivo in intellectu. Dico igitur ad argumentu neutra d p r esse ois
generis prout est totu potentiale, qz utraq de generi sibi conceptu ex
seia, interim tm non sequi qz entitas generis probat a parte rei. Dicitur
distincta ab entitate. Distincta cu qua factu in aliquo individuo comita
est de hac qz diluunt multa alia obiecta ad exteriora, qz male qz unum
a statu generis abstracto ad statu contractu et realis existit.

Obiicies 3° Non si res aliqua semel idem dicitur ab alio re, et cu eade
 convenit; sed si oratio illi a parte rei sunt verba fiet ut individuum unius
 sui sibi idem differat et conveniat cu dividuis alterius speciei. Et gradus illi
 a parte rei non possunt esse eadem nisi in specie uniusq individuum convenit cu altero
 individuo in eandem generis, et essentia sua. Et gradus specificum, et si sint eius
 eadem speciem conveniant etiam in gradu specifico, et tunc differunt in differa indivi
 duante. Atqui v. si oratio generis et specificus et differa individua
 pariteri sunt fidentia, fiet ut sibi idem illa conveniant et differant. Et
 2° dicitur in v. m. Vel n. illoit ponit seor eandem rem eodem modo et sub
 eadem rati formali conceptam, non est eadem conveniendi et differendi et si
 vera e maior: sic falsa minor, vel illudit rem eandem, sicut diversas suas
 perfectionem sola rati distinctas, non posse eandem esse conveniendi et
 differendi: ad sic falsa e M. R. 2° dicitur et supponere falsum. Sed res
 diversas semel dicitur per alias entitates superadditas, id n. non requirit.
 Nam entitates diverse seipsis distinctae sunt et per suam individua natura sunt
 haec cu n. alia. Nec refert q. dicantur distinctae per differas individvantes
 illa n. sunt ipsae hec entitates, ab ipsi entitatibus indistinctae, ut docebitur
 in Metaph. de principiis individvatis.

Obiicies 4° Ex hac doctrina sequitur q. Non maiore in DEO simplicitate
 consistat ea qua in creaturis, cu in Verbo dicitur eadem attributorum esse unum,
 distinctio / rati ratiemata. sequitur 2° DEO non minus ex genere et differa
 componi posse et in predicamento collocari atq. ipsas substantias creatas quae eis
 valde sunt absurda. Et hoc videtur e illa gradu Metaphys. Identitas. R.
 Haec absurda non sequitur quia simplicitas DEI non debet estimari a solo modo
 dicitur dicitur eis attributa, q. fit a nro illectu; sed aliunde, quae sicut in DEO
 nulla dicitur compositio vera nec realis, nec rati proprie loquendo. Cu n.
 DEUS sit ens infinita ex illimitate perfectissimi, nihil ipse in illo concipi
 t. modo partis aut potentialitatis, aut indeterminatem entis. Nec refert q.
 eis attributa dicitur dicitur rati ratiemata, cu n. illi attributa semel sunt
 perfectione dicitur / infinita, non possunt dici ullam esse compositio
 tionem: deinde distinctio rati ratiemata praecise n. arovit compositio
 aliquam in ipsi creaturis in q. illa invocant, sed potest rati potentia ex
 alius, aliaq. q. nra finitas comitant. R. 1° et 2° DEO modo n. componi
 ex genere s. sed differa quae illa ex natura sua sunt. limitate oratio q. illa
 potest vni alteri non includit: deinde ex genere habet intermixta in e. q. multi
 p. sic coe. sicut de illis univoca praedicat. At in DEO nihil tale potest concipi: q.
 conceptus generis ad DEO formati non potest esse eorum multi p. univoca aliaq. n. de
 rati / plures s. sicut in potentia. Vide de his p. Suarez pag. 30 sect. 4
 et disp. 16. sect. 9 in Metaph.

IN CATEGORIAS ARISTOTELIS PROLOGVS.

Secundu[m] hic est de huius libri autore de circumstantiis, de obitu, et de alijs nonnullis circumstantiis.

Conclusio I. Autor huius libri fuit Ariles ex Sagonia Macedonia oppido ori vniq[ue] Platonis discipulus Peripateticorum princeps, Alexandri M. preceptor q[ui] vixit 380 annis ante natam Salvatorem n[ost]rum docuit Athenas in Lyceo annis 13. Mortuus e[st] anno aetatis suae 63 in Exilio ob eandem causam ut voluit aliqui ob quos Socrates in antea vitam perdidisset. q[uod] ob spem theore[m] multitudine nono. Hic est autor libri Categoriarum. imo et om[n]i q[ui] eius n[on]e h[ab]et tempo[re] in Catholicis sicut om[n]is explicanti, licet quidam tradit Plotinus Iamblichus q[ui] simplicius diuini appellat et nonnulli alij inferioris notae q[ui] in neo-aver[te]nt. Propterea quia quatuor Architas Pythagoreus (Chia n[on] Doctis hunc ascribit librum) decem Categorias conscripserit, non t[ame]n eo appellavit vocabulo; sed in principio de vniuerso, ut ait Simplicius in principio sua logicae: pauca q[ui] eius sunt inq[ui]s discrepant, Atq[ue] t[ame]n e[st] o[mn]i diuersis q[ui] quatuor Ariles vetustiores discipuli viderunt. id est et fuit alij libelli eandem inscriptione et non Ariles prescripto. Sed mala fuit et falso ut refert Porphyrius q[ui] eo consilio autor fecit ut recitatis bibliothecarum componentibus suis distrahendo factum maiorem quatuor faceret: probat[ur] auctoritate Porphyrii et S. D. Aluostini q[ui] hunc librum sub Ariles hoc illustrauit. Propterea quod am[er]it conu[er]si dicendi subtilitas gravitas ceteris Ariles libris respondens. Vide Diogene[m] Laertium in vita Ariles. Benedictus Pererius lib. 5. phisica.

Conclusio II. Sa. Pr. hic liber Categoriarum n[on]e accepto a nativitate eius q[ui]nto alia significat predicare et enunciaro Categoria igitur vel sicut Cyprianus enunciaro vel id q[ui] univ[er]salia de altero q[ui] est ipsa predicata. cu[m] igitur hic decem classibus om[n]ia simplicium predicatarum fiat q[ui]vad[am] distributio et certis modo in ijs constitutis, recte tales ordines predicatarum Graeci κατὰ γένος et κατὰ

hujusmodi vero predicamenta appellaverunt.

Conclusio 3^a Scopus et intentio Autoris fuit hic eundem et inchoationem
rari. id est inchoationem tradere non ad omne ut res et sua quada sunt precise sed
preterea ad id inchoationem denotata vel subiecta vel predicari rite sunt.
quod in methoxy et res quae reliqua loca tractavit predicari rite sunt.
quod in doctrina de conuentionibus dicitur de maiori maiusque argumentis ante
ipsam argumentationem explicanda sunt, ita ante conuentionem de terminis sim.

Conclusio 4^a Obiecta huius libri sunt decem summa genera cum illis rebus quae sub
illis naturali dispositione collocantur, prout apta sunt subiecta et predicari. Atque
esse maius rednota modorum dixerunt. pro ea rite hic agit de entibus, praedicamentis
mentibus quae seruiunt modis dixerunt, quae sunt obiecta totale logica, et quatenus
conducunt ad finem logicae quae est dirigere operationem intellectus. Atque dixerunt non praesentant
nisi quatenus subiectum et praedicant et sunt maius remota dixerunt. Et
et rite sunt obiecta huius libri. pro rebus statim in initio dividit entia praedicamentalia
prout dixerunt. At nondixerunt nisi ut termini quae maius remotam
dixerunt dixerunt. Et sub hac consideratione nulla alia scia agit de ontologia praedicamentis
tali. Et sic de his agere pertinebit ad logicam.

Conclusio 5^a Conducit hic liber ad finem logicae obtinendum id est subministrando
modis dixerunt bene digestam materiam. ad dirigendo iam operationem intellectus, licet
de defectibus operum quae sunt ignorantia obscuritas et confusorum apprehensio
perfectis corrigantur definitiones et divisiones, quae in illa doctrina praedicamentalis
supponit recte et directio in operum illi et ibidem deinde haec libello
vello genera et proprietates generalia explicant accidentia subiectis sequebantur
opposita conferant cognata certo ordine distribuantur, non si non intellectus
omnino lucem adfero ad oculos suas operum promptis dixerunt.

Conclusio 6^a Doctrina Praedicamentorum alia consideratio ad logicam alia ad
Metaphysicam pertinet: Sciendum enim res sub ipsi rite ponit in praedicamentis.
quod ad naturam et entitates ipsas precise. Si per subiecta ad prima, obiecta
tates ad rite Praedicamentis referenda sunt.
quatenus sunt vides et particulares in essendo, quatenus particularia includunt
cola triam partes sui Metaphysicas, et triab ipsis (non includunt)
quod prout natura ista apta in conuentione subiecti et predicari. Primo modo spectate
entia praedicamentalia ad nulla pertinent determinata sciam, sed sunt obiecta ma
terialia omni sciarum. Secundo modo pertinent ad Metaphysicam quod illis scia promi
um, et immediatam entis divisionem in 10 summa genera ipsi se agere et dixerunt
nidos modos operum speculari, et ibidem am ostendi solent. Quod igitur modo ad operum
pertinet: rite et quatenus praedicamentalia rite accepta sunt maius remotam mag
partem dixerunt. Et dixerunt. alledit quod ad demonstrat rite conuentiones praedicamentis

grati ali va subiecti, et
factoru conuenientiam dicitur in eis, quae sic patet in doctrina predicamentu
conuenienter nequeunt

Opelutis tres sunt partes huius libelli: in 1a traduntur Antepredicamenta
et locum menta quaedam generalia ad predicamentu et expositione, scilicet: 2a
parte ista de conuenientia et inueniendi quae subiectu predicam. et pro plenius
predicamentu et illis in eis quae dicitur ad huc declarari, quoru obsecra mentu factu
erat in predicamentu ex vulgo postpredicamenta

ANTEPREDICAMENTA

Hae in parte tradit Aristoteles tres definitiones sequivocorum scilicet Univocorum
et denominativorum: demum duas divisiones Predicatorum: demum duas regulas
in conueniendis predicatis observandas: Atque hinc 7 dicitur esse Antepredicamenta
tres definitiones, duas divisiones et duas regulas.

IN CAPVTO PRIMVM ARISTOTELIS De sequivocis, Univocis et Denominativis.

Conclusio 1a Sequivoca dicitur quorum nomen solum eodem modo, sed v. subiectu habet eandem
data diversam: sicut homo vivus et homo pictus. Solum nomen eodem modo habet quod solum dicitur alia
vel haec: sed ratio non solum definitio illis minime eadem.

Conclusio 2a Univoca sunt quorum nomen eodem modo et ratio subiectu notia eadem
eandem: ut homo et equus univoca sunt in alio, quia illis et nomen aliud, et eius definitio
non convenit eadem ratio.

Conclusio 3a Denominativa dicitur quae ab aliquo habent nomen appellatum, solum differen-
tia scilicet: sicut exempla repetit in dialectica.

Nota 1o Aristoteles hoc loco res sequivocas ex univocis, non a notia praedicamentu
significanti definire: praedicamentu subiectu hi illis conceptu ratione obliqua, vel a de
toto, ita ut sequit. Sequivoca conveniunt in notia, in conceptu et essentia discre-
pant. Subiectu haec non opponit aliis entibus. Sed significat quidem, cuius notia sine
est accidens sive subiectu, patet ex graeca voce ὁμοία quae significat similitudinem
et in sumptionem. Nomen autem accommodata tamen per notiam illius eodem significata.
Nam saepe contingit ut duo sequivoca, praeter nomen habeant et definitionem aliquam
eandem: sicut dicitur per hoc nomen significat h. v. s. Aristoteles dicitur hoc nomen
non esse habent de nomen eandem: sed de definitionem aliam: et talem definitionem
non est accommodata notia gaudi; sed notia alia in quo sane sunt univoca.

vario subdividantur, ut sunt varia rati ab quas idem nomen illis convenit:
Vnde *Sanseca* in *Diab. de Analogis* ubi sic recte monet a *conflie* contra
veteru consuetudinem in nunc passim in scholis vacari *Analogy* quoru doctri in a no
traduntur *Commentarj* sequenti.

Exercitatio secunda De Univocis.

Difficultas An bona sit definitio Univocorum supra tradita. *R. Ita*
Quasi probat auctoritas Magni *Arist.* ut in *plonij* illoru nra illigat
Nota 1^a Jo vera univoca hu definita rati & conditiones: 1^a Est ut *simpliciter* & sint plura
sint plura qd idem nomen ex nra conveniat. *hinc* ad ex ho n^o recte dicitur *uni*, *simpliciter*
vna respectu virtutis qas non sunt plura *simpliciter*. Sed vnu est in *alio* altero.
2^a Vt nra *coij* p nomen significata sit vna *formis* et non tm *similis* hinc
ex ducuntur *analogia* proportionalitatis, quoru rati n^o vna *formis*, sed *esse*
mils tm. *hinc* *idoneo* ut rati *coij* sit multiplicata in illis. *hinc* tres persona *hinc* *hinc* *hinc*
in *divinis* non sunt univoca in nra *Dei* qas hac rati *multiplicata* in illis *hinc* *hinc* *hinc*
Vt nra illa *ser* rati *coij* eodem modo multiplicet. *hinc* doctri respectu hois et *hinc* *hinc* *hinc*
illi non est univoca, qas de hoc *pradicat* *accidentaliter*, de *hinc* *hinc* *hinc*
Nota 2^a Univoca dividit^r in Univocantia et univocata. 2° in Univoca *hinc* *hinc* *hinc*
participantia et participata: participata sunt ipsa nra multis locis q^o nra *Univoca* *hinc* *hinc* *hinc*
dicitur q^o nomen *coij* significat. *hinc* *hinc* *hinc* respectu hois et bruti de *univocantia* *hinc* *hinc* *hinc*
participata qas eodem modo ab hoc ex *bruto* participat. Participantia sunt qas *hinc* *hinc* *hinc*
inferiora sua in *priori* divisione univocata dicitur ut *homo* et *brutum* respectu *participantia* *hinc* *hinc* *hinc*
aliis, *institia* et *prudencia* respectu virtutis qas illa nra *atq* hac virtutis *participata*. *hinc* *hinc* *hinc*
participant ex *ser* illis univoca participantia hu defini ab *hinc* *hinc* *hinc*
videntur, q^o Univoca in *essia* et *accidentalit*. Univoca *essia* sunt qas *Univoca* *essia* *hinc* *hinc* *hinc*
prater hoc nomen habent et nra *coij* q^o sit de *essia* *similioru* univocis *accidentalit*. *hinc* *hinc* *hinc*
brum, ut ho et brutum in *ali*. Univoca *accidentalit* sunt, qas prater *coij* *accidentalit*. *hinc* *hinc* *hinc*
nomen habent eide *definitionem*, seu nra *aliqua* *coij* q^o tm non sit de *essia* *hinc* *hinc* *hinc*
vocatoria. Ita *cyonij* ex nra univoca sunt *hinc* *hinc* *hinc* et nra *albi*, *albu* tm non
est de illorum *essia*.

Nota 3^a Illam particulam, qua rati *substa* d^r eadem, nra *lato* *accip*
eandem *esse*, ut eiq^o *opposita* particula *diversa* in *definitione* *equivocoru*. *hinc* *hinc* *hinc*
ad *equivocam* *sufficit*, *hinc* *hinc* *hinc* vel *oia*, vel *aliquo* modo *diversa* sit *oia*. Jo univocam
v. *requirit* ut rati *substa* *oia* sit eadem *loc* *equiv* *principaliter* univocati *coij*
veniat.

Ratio et ratio analogae sunt proportionalitatis in visu. Sicut enim videtur propria illa analogia sensere recipit in ad analogia proportionalitatis, ut sunt conveniunt at principali analogia absolute et proprie atque ordine ad aliud. Alteri vero non absolute sed ratione proportionalitatis habet ad principale. Et si nulla darentur propria analogia proportionalitatis sicut illi sententia.

*Secundum
periora accipiunt
nomen et rationem
ordine ad unum
equale
posteriora more
ad diversos terminos
nos
Illa inveniuntur
in 2 terminis
Hec v. g. vel ad
minimo tres res
Illa vocantur
voca ab uno ad
Hec absolute ana
loga. Jam
Illa necesse habent
formam intrinsecam
ad sufficit ea in
principali
Hec contra.
Illa definitio
+ principali
Hec per se.*

Difficultas *Qua sunt essentia analogia et rationis et proportionalitatis?*
 Varii ab autoribus assentant. In n. dicitur quod omnia analogia attributa sunt
 conveniunt nomen ex ratione accipiunt in ordine ad unum principale effectum.
 In n. dicitur quod omnia analogia attributa sunt in ordine ad diversos terminos, quia radice v. g. conveniunt nomen et ratio primi
 termini in ordine ad rationes suas. Sicut in ordine ad rivulos &c. Secundo quod analogia
 in 2 terminis attributa sunt inveniuntur in 2 terminis, quod idem habeant nomen, pro
 portionalitatis a. q. requiritur aut minimum tres. Nam tunc in illa conveniunt 2
 proportionales quarum similitudo requiritur duo extrema, non possunt esse pauciores
 tres termini quam quatuor, nisi v. g. duplices quod facile apparet si analogia
 prima. Et n. sicut se habet fons ad rivulos principales. Ita verba ad rationes. Attributionis
 analogia semper ab uno vocantur a voca ab uno et ad unum. Proportionalitatis a.
 absolute vocantur analogae. Et ratio attributionis analogia necesse habet formam
 intrinsecam sed sufficit illam dicitur principali proportionalitatis a. semper in se
 necesse habent intrinsecam habent in propria, tunc (aliqua essent v. g. voca) sed simile
 attributionis analogia pura necesse definitio sunt in principali. Quia in v. g.
 q. vult definire plurimum sanus debet mentionem facere alii, sane vult esse
 rationis similitudinis in alio. Contra analogia proportionalitatis per se definitio possunt
 sine principali analogia q. in propria se certissimum. Nam si principali
 terminis definitio, sine principali rationem aut vito. Nec de improprie nec anone videt, plures
 n. caput Reipub. definitio licet nulla fiat merito capitis alii.

**Exercitatio 4^a
De analogis mixtis.**

Difficultas unica *Quae sunt mixta analogia? R. sunt ea quae*
 utraque analogia non explenda / attributionis et proportionalitatis conveniunt
 non quoniam in eadem sed di versa considerat talia sunt substantia et accidentis in
 ente. DEUS et creatura mixta per attributionem quae DEO et creatura tribuitur
 vati. Nam substantia imprimis, deus absolute quae habet veram existentiam
 in se. Similiter accidens deus quatenus in se habet veram existentiam
 ter a substantia et non absolute tunc, sed ens in alio, ideo haec sunt analogia
 huiusmodi. Rursus quoniam accidens verum et habet existentiam in deo de se habere ad sui
 esse sicut substantia se habet ad suum esse, ideo intercedit et analogia propor
 tionis. Similiter locum habet utraque analogia in DEO et creatura. Nam
 n. creatura omnes suas perfectiones habet a DEO et creatura in v. g.
 analogia attributionis, quatenus v. g. nihilominus videtur perfectiones sub
 stantiae possident, ex natura se habent ad suas creatas perfectiones, sicut DEUS ad in

creatus idco et interuenit analogia proportionalitatis.

Obijcies Paru differre mpta. analogia ad analogis attributionis in tribus deby
oging Exort. 2. Diff. 3. Ita co Nam om analogia attributionis possunt
etiam fundare analogiam proportionalitatis, et idco cessat difficultas.

Pro complemento huius disputat sionam ad analogiam sunt p q audito aliquo noce
pluribz rei iudicem an aliq noce rae sit vna simpla in illis et univoca, an v.
multiplex et analogia.

Primu sionu est: si inter illa plura, q habent idem nomen, sit alig ens in re de sionu i.
sionu e illu rae no conuenire univocè rebz sionificatis illo. huc: sed vel
in voce vel analogicè: rae e: qz omi rae et non reali nihil p esse coe univ
e.

Secundu sionu e, si illa plura q habent idem nomen pertineant ad diversa
predicamenta non possunt sio illo conuenire univocè univocac est: rae est
qz diversis predicamentis nihil est totaliter coe univocac. e. Nec illis q sibilis
collocant. De univocac est qz ex illi qua disputavimz supra de vna
respectu s sponu claru est univocacem ad id entalem et deo communicam
interuenire posse univocacem

Tertium sionu. Si nomen aliq coe significet aliqd de vno q non sionu
fiet de altero sionu est non posse univocac qz rae significata non est
vna: su nomen sionu quoe tribuit ali significat rem sionitatem praeditam
quod a tribuit elbo signif. rem sionitatem conseruante.

Quarta sionu. Si nomen coe probe applicati vni et resoluat in oes gradz
superiores tandem in praedictu aliq resoluat q non p conuenire alteri sionu est
naero no: non esse univocac. huc: Sunt dua noua coa Deo et creatoris
sionu v. g. nomen sapiens q Deo et hoibz conuenit resoluat in gradz superiores
tandem veniunt ad quale ex accidens, et ad ens creatu sionu quos gradz nou
p conuenire Deo et in eo non sit accidens, neque qua creatu. Vide colligat q
sapia non sit univocac respectu creatu et inordinate sapia: Contra v. si non
aliq ut ho et bruto coe est resoluat in suos gradz sionu in vno corp sionu
ens, nihil inuenies q non conueniat etiam bruto, et idco univocac est rae
ita respectu ho et bruti.

IN LIBRO SECUNDO MARISOTELIS

De ijs que dicuntur et non sunt.

Post hoc capite p duas divisiones inuenit sibi viam ad dgerenda et amittit
fenda predicamenta.

Inclusio in Priora divisio antepredicamentalis eorum q̄ dicitur: alia dicitur
in complexione: Ut hoc currit phis. dicitur: alia in complexione, ut hoc
al. corpus dicitur: quasi dicitur: dicitur: de predicatu vel e. simplici vel e. complexione.
Divisio hac convenire potest rebus conceptibus, et vocibus, inter se. Nam in fine capituli subdividit in
membris sicut in complexione in substantiam quantitatem et in tota predicamenta
de vocibus et conceptibus praedicari ne possunt.

Inclusio in Posteriora eorum q̄ sunt, quaedam dicitur de subiecto et non sunt in
subiecto, ut sicut in vrbis, hoc, quaedam sunt in subiecto et in dicitur de subiecto
ut accidit in singulari: v. o. haec albedo, haec albus: quaedam dicitur de subiecto
et sunt in subiecto, ut accidit in vrbis: v. o. albedo vel albus: quaedam dicitur
nec dicitur de subiecto nec sunt in subiecto ut substantia singularis.

Inclusio in sicut dicitur illud q̄ est alicuius, sed non in toto pars, et ab eo est
met. sicut in se non potest: Ut illa quae ab Aristotele dicitur sunt claris illud.

Nota in 2o dicitur. Variis sunt nomen subiecti: quoniam non per subiectum in hunc
modo sicut in unum est particula in. quoniam per sicut denotamus et potest
quod sicut in unum est particula de. sicut dicitur de alicuius hoc loco significat esse
et unum est predicari, et observatis dicitur oritur sententia in toto. Vnde et
sicut supra in declarate terminorum dicitur in de verbo substantivum.

Nota in 2o dicitur. Definitio Aristotele, quae explicat q̄ sit de in subiecto declarat nam accidit
potest ut probet esse bona observandum est et sicut phis. dicitur esse collectus a vrbis
aliquid alteri inest. sicut inest aliquid alteri, ut pars in toto: sicut haec dicitur in unum.
et totum in parte: sicut haec dicitur in corpore, et alia sicut ut dicitur in unum.
in est in vel sub alio. q̄ ut dicitur in sicut: sicut est in hoc. sicut ut formae in materia
in substantia, sicut accidentalis forma: sicut alia est in corpore: vrbis in s. dicitur in sicut
est in ea efficiunt conservante in unum. sicut ut res in sicut sicut in unum
in sicut, potestores in calicibus. sicut ut in loco: sicut in unum in vase. sicut ad unum
in unum et simpliciter quo res est in tempore. d. a. illi modo Aristotele hunc versibus amplius.

In sunt pars, totum, sicut et unum ut in forma.

Et quae producit in calicibus, tenet.

In unum. accidens partem inest ad sicut in unum et tradit dicitur de sicut reliquos in unum
et excludit. sicut in particula (esse in alicuius) illius est proprie in unum
et in unum: nam q̄ in sunt de sicut sicut et sicut in unum non proprie in unum
domine illud (non in unum pars) sicut accidens non esse partem subiecti nec de
tota alicuius tertius, sicut in se. sicut ex substantia et accidente consistit in unum, et sicut
data haec particula in et sicut in unum. sicut in unum partem in unum et excludit. de sicut et sicut
partem in unum ut partem. de forma dicitur de quadrato in sicut in unum in unum
ma et ma constituit unum in se nempe sicut in unum, accidens a. in unum est
in subiecto alteri in unum, alicuius accidens non sicut, in unum in unum in unum in unum
in unum, in unum partem in unum, et excludit in unum in unum in unum in unum
compositum.

Alia tñ volebat indicare quod si vna ex inferioribus quibusdam predicamentis habent
q. etiam patet ex adu. in c. 1. q. n. de Petro predicat. ho. in vid. ex hoc h. de
pe. al. vivens. de vivente corp. et vbi dicitur q. illa etiam sunt predicata de se
Deo licet ab indivisibilibus ascendere ad summa.

Secunda scilicet diversorum generum ex non subalternatione inferiorum diversa sunt
dicitur: vbi dicitur v. non prohibet esse eadem dicitur. Nota diligenter p. e. eadem
versa et non subalternatione posita illi illa quae vna non possit sub tali in
predicamentali nec ambo in eodem tertio, quibus sunt v. o. v. et sic et reliqua
dicitur diversa diversorum predicamentorum. Illa al. q. subalternata quae vna dicitur
ponit sub altero ut et ex vivens. vel ambo sub eodem tertio in planta ex al. dicitur
et dicitur posse habere eadem dicitur non quae vna vltimas Nam singula habent sua vltima
sed aliqua ex communione v. g. de ali. ex vivente, regnae plantae predicata
ut dicitur: illa v. nequaquam possunt habere eadem dicitur. Nota etiam ex hac regula
facile colligi q. ponantur in eodem, q. in diversis predicamentis: q. n. habent aliqua
saltem dicitur inter se eos pertinet ad idem predicamentum: quae v. nullas ad
versa pertinebunt.

Postrema parte capituli voluit alij volunt capite dicitur modo dividit f. predicamentum
plura in 10 classes, quas Categorias vocat et clavis p. p. illustrat. alij autem
hanc divisionem putant esse ipsorum in genere, de quare in Metaphys.

PRAEDICAMENTA COMMENTARIUS TERTIUS

De praedicatione generatim.

Exercitatio prima.

Quid sit Praedicationem?

Nomen praedicationem aliquo sumit p. tota serie praedicatorum, vna inter se
arrangatorum: aliquo p. summo praedicationem im. sex p. ipso summo genere. imo non
nunquam et accipit p. aliquo praedicationem praedicationem

Quid sit Praedicationem
Commentarij
Explicatur.

Difficultas in hinc sit praedicationem in modo? Et est aliter generis summi
et error q. sub ipso sunt naturalis dispositio. Ita hial. et recentiores phil.
si esse naturalis dispositio ne res eo magis sua, ante operari intellectus hinc sunt
posita. sed q. in illorum finem sit sufficienter fundamentum, cui illo ordine, et
non alio p. intellectum disponant, q. fundamentum in eo e. posita q. in rebus ex
natura ipsas hinc quam gradus. Te. sua q. cu. nulla alia re in alio superiore
vniuerso conveniunt: et tales gradus efficiunt ipsa summa a creon. Quia
sunt alij gradus eius q. excellunt in aliquo superiore vniuerso. Et in part.
cipiant ex ab alijs. sed tales gradus efficiunt praedicationem subalternata
corum et hinc conveniunt vniuerso in substantia et participantibus vivente et
aliquo sortu, ideo sunt subalterna demig sunt tales gradus alij, q. conveniunt
in vniuerso superiore et non participantibus sub aliquo vniuerso. sed tñ ab indivisibilibus
et illi efficiunt praedicationem.

Difficultas 2da Quid sit poni in predicamento? R. Nihil aliud quam
convenientiam aliquam nate cu alijs posse coordinari, cu rebz quibzdam ordi
nat. sicut sup. q. et inferis. Vel sicut in adiectivo et subiectione, nate tenet
eston, patet ex dictis. Nam convenientia nate e fundamenti ordinis. deinde
in textu ipse Arles eston superioris de inferiori predicamtu sequit.

Conditio 1a Nulle predicamtu posse poni in aliquo predicamento, si eod. vi
quo n possit vel predicari, vel subijci aliter esse. Hinc nulla substantia in pred.
aut entia nec contra ullu accidens in pred. subijci pot. collocari, imo nec nulle
predicamtu in eadem acceptione si in diversis pred. eod. pot.

Conditio 2a Nec voces in conceptu p se poni in pred. quia n predicant de rebz esse.
Sicut p se, quia quatenus sunt, non veru reduci poterunt ad predicamenta reru
Sed p se, quia ipsas et nate p se ponit in pred. quatenus in conditionib. ad
veram predicamtu et subiectionem affecta sunt, quatenus substantia et intentionib.
ut ratio formalis cur ponantur sit ipsa nate conditio a. necio nec requisita sit ipsa
ita intentio nate accommodata.

Difficultas 3a Quot modis aliquid ponatur in predicamento? R. Primo ponuntur
directe ille predicata q predicant, vel subiectionib. in q. qualia sunt sola genera, spec
ie individua. Secundo indirecte q non in recta linea, sed ad latz collocant, qualia sunt
sola dicta esse. Sic Relativive sunt, illa qua nec in eod. pot. indirecto ponuntur,
in eo, q de sint illis conditiones, requiritur. Inter quas aliquem respectu habent esse
nate, cu illis q directe vel indirecte ponuntur, non inconuenientes eodem re vatem
qualia sunt, oia entia incompleta, partes reru, autu rati et similia sequentia
sola dialect.

Exercitatio 2da
Qua entia ponantur in predicamento?

Quis q Arles hic et lib. 5. Metaph. disputat de ente predicamentali collectum
illi oia conditiones, qbz predicamtu alig. affectu esse debet, ut directe ponatur in pre
dicamento ex qbz s. rebz ipis tres a. vobz reru significativis accommodantur, qbz
fuisse loantur. Sed a. contentus his

Vox una et simplex, rebz concinne locandis

Entia per se, sicut, finita, realia, tota.
Prima conditio est ut vox entis predicamentali significativa sit una n sicutu sicutu
non garu parum refert, sed sicutu significativu. Hinc excluduntur voces compositae
et analogae quae sunt. Simpliciter verba. Sicut ut vox simplex, cui vna in lat. con
ceptu respondet sicut excluduntur ho sapiens, al. rati. Sicut ut accommodata
habeat significandi modu, aptu ad predicamtu et subiectionem q fit quilo subijci in
conceptu. Accidens in abstracto esse vult, ut valent Composita, q paulo post fugi
examinautur. Reliqua conditiones quae sunt resu. Sed ut vox simplex potest
finita q habet aliquam essentiam, aliquid n poterit esse omni, vel spes ut supra vid
vixit q. Praxiabilis. hinc excluduntur nomina. negatve et privative, negatve
accidens. Sicut ut sit aliquid reale. S. et etia rati entia vna erunt, sicut a. rati
ca hincis autum realium. Nam unum suprad. ponitur in entibus, nisi possit ad id p. rati.

posi thonem album v. o. Formis dicitur abesse in eo, et simul mater et riprice
annotat. Item. Alterum compositionem se ex forma accid. entali et modo in
herentia p. se ita ut ex dicitur subiecto et in eo tempore quoniam: et sicut
talem compositionem album non significabit rem album, sed in albedinem pre
cipue respicendo in subiectum tunc aliud est tunc sibi.

Nota quoque sicut in subiectis concretis magis subsistenti p. se, seu subsistit est
ultima terminus ex complementis nate subiecti, et magis inherenti, seu inherenti
est sicut terminus ex complementis accid. entali: unde sicut nati subiecti ex
complementis subiecti nati ens p. se ita nati accidentali ex eis inherenti, pre
cipue fuerit et v. r. v. p. dicitur: Et haec non negant. Conimbr. nec alij philosophi
traxerunt sententiam.

Inutilitas huius in concreta accidentia accepta priori modo? prove ipsa sub
iecta intrinsece continentur in predicamentis dicitur esse? R. Non: si
in hoc modo accipiantur in rebus ab formis quae in dicitur. Locum in predi
camentis obtinent. Haec sententia e vera quae tradit Aristoteles 5. top. et vbi
ait: Insuper non est in genere, sed inest. pr. concreta tali modo accepta
sunt entia p. accidens tunc dicitur s. Metaph. vbi ait: Musicum et album esse
ens p. accidens. Et non ponit in predicamentis.

Inutilitas ista in concreto accidentia posteriori modo accepta? pro
forma p. se inheret p. se possit consisti in predicamentis? R. Non: in hoc
modo accipitur non magis constituitur predicamentum quae predicatio accidentium
abstrahit. Haec sententia est Antiochij P. vbi in 4. d. hic in cap. 4. Aristoteles quasi
et in eadem sententiam inclinat Fonseca lib. 5. Metaph. c. 7. quest. 5. sect. 5. p. 10
vbi nulla dicitur entis predicamentalis deo talibus concretis, et predicatio quae
relata sunt esse, ut album est coloratum, continuum est quantum. Et p. entia
nulla est nisi q. alibi videtur esse entia p. accidens: At hoc e. falsum, ne conimbr. ideo
audet rejicere illa a predicamentis: Nam ex d. vobis concurrentibus in vna quae
subsistent p. modum potentiae ex adu. intrinsece incompletis fit vna ex p. e
ut ois concedunt, sed ita se habent forma accidentalis, ex eis inherenti, p. se
e. Et ijs fit vna per se.

Contra se obijciunt Conimbr. Accidentium abstracta sunt completa in genera
entis et non in d. v. modo inherenti ad hoc ut in predicamentis collocentur. Et
inutilis est ille magis inherenti? R. Inutilis e. quod ut abstracta ponantur in
predicamentis quae illo modo non in d. v. ut t. recte p. bat aristoteles. Inutilis
est iste magis ut et concreta poni possint: deinde inutilis est ut accidentia
ponantur in predicamentis non in ut sunt completa accidentia. Sed et ut sunt
entia completa nam abstracta accidentia sunt p. se accidentia completa: vbi
vna completa entia. quo utilis est ille magis ut illis plurima loca Aristoteles, q.
partim, haec loco partim in Metaph. frequenter utitur terminis concretis in
explicae predicamentorum: ut sunt v. a. quantitas, relata, qualitas, etc.
tunc ubi aduersarij coarctat dicere semper illud improprie locum esse
collocat de dubio autem huius predicamentis vtriusq. modo hoc e. in concreto et
in abstracto, p. se ordinari potest re. p. v. ex p. vocabula suppetent, modo
in seruentur. Regula predicamentorum e. con. p. se abstractis, quae supra tradidit

INCIPIT QUINTUS LIBRUS ARISTOTELIS De substantiis

Prima Capitis parte dividit substantiam in primam et secundam et tradit univocam definitionem. Secunda eadem inter se confert. Tertia sex proprietates substantiae declarat. Conclusio prima Cum substantiarum quatuor sit una quaedam scilicet quod una propria est nunc prima paliter substantia dicitur esse ea quae nec de subiecto ullodum nec in ulla parte est. Unde modo quo supra dicitur est in ista divisione facta praedic. De nullo dicitur esse et in nullo est accidentiter. ut Romanus quodam modo. Secunda substantia univocae per primatum, et has habet quodam modo esse in se non ut in subiecto. Praeterea denique proprium est se magis partes potestates in toto. Unde non sicut potestates continent inferiora sic et inferiora sunt potentia esse in illis: aliqua ipsa esse substantia tamen partes actuales sunt in se, quas Metaphysice componunt. Conclusio secunda Maxima in est supra modum substantiae et accidentia. Nam de substantia praedicant univocae de se illae univocae esse accidentia a non ita praedicant univocae de se in univocae accidentia, ideo aliqua sunt, quae non sunt praedicant de se substantia sunt accidentia abstracta. Inter omnia praedicata aut praedicantia prima est aut praedicantia sunt, ex quo inferuntur si non praedicant de substantia nihil quo ceterorum. nec deas substantia non accidentia ulla posse praedicant sunt non bases et fundamenta omnium hoc in illigere si nulla pars substantiae interea. Nam sublato hoc, adhuc virtutes manent in aliqua eius parte substantiae separata.

Conclusio tertia Inter duas substantias, species est magis substantia, quam genus est. Species est vicinior ipsi basi sicut per substantiam. De qua deopade magis substantia quod per se substantia et subdit quae dea est species. Similiter cum pluribus substantiis, est substantia quam genus est magis substantia dicenda est. Una in species infirma non dicitur magis substantia quam altera, non quod species una aliquando non pluribus substantiis quam altera. Idem falsum est, cum infirma species brutorum pluribus substantiis quam infirma species hominum, quae sunt ex parte propria quae substantiae omnes species infirmae non una in substantia dicitur magis substantia quam altera.

Conclusio quarta Genera ex species substantiarum merito dicitur substantia. Id quod esse dicitur de se quod quod est de esse substantia id habet ubi est esse substantia. De substantia quae substantia dicitur dicitur substantia quae substantia dicitur et subiectum dicitur ceteris sit substantiam ex subiectum.

Conclusio quinta Species substantiae est non esse in se sicut se inhaerendo. Idem dicitur nec magis in substantia est in subiecto ut patet ex eius definitione. nec dea quae praedicant esse de se non sunt in subiecto inhaerentis. Et de substantia praedicant de se. Haec proprietates non inveniunt substantia praedicantia. Et de substantia incompletis, quae directe non ponunt in praedicant. Et deas partes substantiarum in subiecto. In toto dicitur negat. Haec quae dicitur in proprietate non inest tamen pars, ut dicitur.

Conclusio sexta. Proprium est in subiectis predicari a nullo univocac sub

opulencia tua tertius proprietatis est. In subiectis videtur hoc aliqd bonificare qd
non est manifestum: non significare hoc aliqd est bonificare quodam aliqva bonifica
reca p se et respice contentum, nam p nec demonstratio ostendit et quib
omnibz monitari possit ut dicitur in 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

Conclusio qua dicitur proprietates subiecti non habere contrarietatem et convenire per se
ut inductione patet: hoc in de propria contrarietate intelligendum est. Nam dicitur non
est in subiectis qd hnt oppositas et contrarias vel oppositas qualitates sunt aliquo modo op
positae et contrariae et accidentia. Dicitur Aristoteles id est convenire quantitativa bicubito
aut tricubito nihil sit contrarium: hinc patet qd subiecta possunt habere contraria
privative contradiatorie et relative: ut hoc contrarium est non hoc subiecti creatura
subiecta increata: ratio est quia haec non sunt proprie dicta contraria, quia contrariet
ra proprie dicta est ad se mutuo et se mutuo expellere ab eodem sub
iecto v. vna subiecta non agit in altera nisi p sua accidentia: deinde non est
in ullo subiecto est. Non potest aliam subiectam ab eo expellere.

Conclusio qua dicitur proprietates subiecti non suscipere maius aut minus s. subiecta
non moventur aut remittuntur ut qualitates ad unum hoc non est magis hoc qua
alter licet unus possit esse magis aut inscribendo velocior qua alter. Hoc in
quantitate aut qualitate est in subiectis: nec obstat qd in subiectis moventur proprie
dicantur subiecta n. illius officio subiecti et subiecti in de est ad se
omnino subiecta est et est p se eandem et non convenit in alio ut in sub

Conclusio 10^a sexta: subiecta moventur proprie ut vna movetur magis ca sui
mota suscipit in se successive contraria accidentia. Nam eodem homine est
magis, paulo post puer est. Obijcit sibi Aristoteles hoc est convenire orati, qd quic
libet esse vera, non esse falsa, similiter dicitur posse convenire opinioni, quia
vera, minus falsa si esse et in oratio est opinio in qualitate et quantitate in

a. in substantia. H. Alter orationem et op. iniquam, n. scilicet contraria cu. sui mutue. sed in
cu. mutue. obiectorum de quibus sunt substantia. n. scilicet in contraria cu. sui accidentali
mutue.

COMMENTATIO QUARTA DE SUBSTANTIA.

Um exacta Prædicamentorum tractatio ad locum n. pertinereat. Sed ad Notam de
modo et in multis partibus aliqua ex illis peculiariter tractanda veniat.
nos ea in hoc loco adferemus quæ lot. fac. illiora et cog. sunt propria relictis.
no loco et tempore referabimus.

Veritatio prima.

Quid sit substantia.

Nota 1° quod sicut B. B. id quod Græcos varijs modis accipit ita nomen substantiæ
apud Latinos, licet vox Latina. admodum improprie illis accommodetur: quia in signifi-
cacione entitatem realem sive accidens sit sive substantia. 2° etiam videtur
trahi. 3° formalem, et ita sumitur in sententijs. in definitionibus univocorum et
æquivocorum ut videtur notum. 4° hinc sumitur. Sed per se consistit usque subiecti prædica-
tionis, ex ita dicitur movetur contra accidens, et ita propria significatio substantiæ non

Nota 2° Nomen substantiæ modo sumitur vel a substantiando vel a subsistenti-
do utriusque, ex parte a substantiando deducitur, habet rationem fundamenti, et subiecti, quod
substantiat et substantiat accidentia, ut v. a subsistentiando deducitur, sumitur. rationem autem
modum essendi in se, ex parte a subsistentiando ab ullo subiecto prædicacionis, et per
remaneat derivat notum substantiæ late patet, quippe quod comprehendat non tantum
stantias prædicamentales, sed et partes ex modis substantiales, utem de v. l. p.
Mag. cuius sane non convenit iuxta jam derivatorem, cum nullum in se subsistentem
accidens, nec ulli prædicato univoco subiecti.

Nota 3° hinc substantiam proprie dictam dividi in completam et incompletam. Com-
pletæ quæ est ex illiusmodi modum talis est integra substantia quæ nulli alteri
est pars vel complementum, aut terminus. incompletæ illa, quæ vel est pars vel
terminus, vel complementum alteri, non in se modo concipiendi non tri-
ed a parte rei de re ipsa. Hinc iam inferri magis ex formam, modos item
substantiales, qualis est unum magis ex forma substantia et existit, non esse substantiam
completam, sed incompletam.

Difficultas 1^a in modo Prædicati substantiæ generalis sumpta de finitibus. H.
scilicet huiusmodi prædicati non possit accuratè de finiri cum nullo prædica-
to est supra se univoco, nec de finiri, est tunc constitutentem, recte in de finiri
per se in analogum, et proprium essendi modum, hac ratione. substantia est ens se quod
videtur quod hinc de finiri cum illi convertitur, quæ illam ab accidente a quo sola de finiri
videtur per se in de finiri ex proprio essendi modum separat. et tunc cum non est

Substantia sit fundamentalis, aliter formanda d' hac de serm. ut soli fundamentali
conveniat.

78

Difficultas 2da. Quid sit substantia **Prad.** R. Est ens p se subsistens: sic h' dicitur
et Conimbr. hoc loco. ubi illud p se esse ens non p quod vis ente p se existente sic
n' sola accidentia excluderet sed p se completo, es p' adicamentali accipit,
ut scilicet sit substantia p' adicamentali et ens completo q' non e' in alio ut pars in
toto aut forma in s'cto p' quia subsistens apud philosophos nihil aliud e' quam p se
esse in se independenter ab o'i subiecto existente q' sane non convenit aut in
completis substantiis aut accidentibus.

Obijciens Subsistere dicitur: p se existere in alio: deinde est concubitus
tis, ideoq' dicitur solet subsistere esse p' prium suppositorum, seu individua
quo legitur 2da substantia non esse p' adicamentales quae et existat in se et sunt
concubitus, ex non sunt supposita: Atq' ita definitio data n' convenit. **In substantiis.**

Pro solutione huius argumti. Nota q' Verbu' subsistere dicitur a philosopho ^{quod modis}
pari: p se esse p se sine subiecto in h' dicitur, et sic convenit et substantiis ^{accipiat t'o}
completis. 2do Pro esse p se ex non in alio ut pars in toto, vel forma in s'cto. ^{subsistere.}

3tio Pro esse incommunicabiliter, sive de hoc aliquid actu in se ex p se independenter
ab o'i s'cto informis, ex a' toto cuius sit pars. Definitio n' substantia de
bet illi in meta 2da acceptionem quae tertia acceptio e' propria individuis ex
suppositis, ex admodum frequens apud theologos: aliter t'n s' Conimbr. volunt q' ex
2da et h' acceptionem subsistendi convenit o'i substantiis p' adicamentali licet s'cto
vario modo. dicunt n. duobus modis posse substantiam subsistere alicui convenit ei
semel in actu exercito, ita ut actu ex re ipsa dicto modo subsistat, independenter
ab illo alio s'cto in actu signato, ita ut illi quomodo ex vi sua s'cto debeat sub
sistere, non in actu illam participat, nisi in dicitur t'ntibus individuis: priori non mo
do solum se substantia subsistunt ut recte pbat argumti. 2da modo, in actu
signato et subsistunt 2da substantia. Itaq' ad argumti directe Respondetur est q'
existere in illo alio, non esse concubitus. Item de supposito, convenit p se substantiis
in actu exercito. 2da in actu signato.

Obijciens 2do Secunda substantia sunt in primis ut earum partes. E. Non subsistunt. Quid 2da substantia
proprie. R. Primo non sunt in illis ut partes physicae realiter, totae componentis in sint primis.
2do ut partes. Metaph. quae t'n efficiunt compositionem rati. R. 2do cum 2da
substantia sint genera ex spec. sunt in primis in modo totius potentialis alias non pos
sunt de ijs p' adicari.

Exercitatio secunda.

Quaeritur ponantur in p' adicamento substantia.
Non parva hic est difficultas quodnam sit suppositum gen' in hoc p' ad. si q' sit
substantia completa communitissime sumpta, ut volunt. Notales, comprehendet ad illud
s'cto Max. quem eorum sunt in hoc p' ad. et dicit: si a' dicitur cum Averroee, et
alij dixerunt esse substantiam corruptibilem iam excludentur Angeli, ex celi. Deniq'
sic dicitur cum Alberto d' substantiam corpoream esse summam gen' iam o'is

substantia et claudenda erunt.

Difficultas 1^a Quoniam sit summum ens huius Prædicamenti? **R.** In Substantia completa et finita, cuius corruptibile et incorruptibile, corporali et spiritali. Et consent. Ravenhoru. contradicentes auctores. et pr. Substantia sic accepta omnia habet q. ad summum ens, univocum referunt. 1. protali est habentia. protalea. q. in primis univocum et a. qualiter participat ab omni iudicis, cui nulla possit attribui ratio de puris et pura. 2. in ratione subsistendi per se. 3. in Substantia finita completa sive corruptibilis sive incorruptibilis, sine corporales sive spirituales hoc habent q. p. se subsistent, in argumenta adversariorum aliud probant quam q. manum interduat discrimen inter proprias cuiusq. rationes, non in eod. ratione Substantia, q. in Subsistendo est posita. **Confirm.** Dixit in Prædic. qualitatis et Actionis quam genera univoca spirituales, et corporales, quantitatibus et actionibus coram, cuius ergo non est daretur in Substantia?

Difficultas 2^a An DEVS Opt. Max. ponatur in Prædicamento? **R.** Non. Ratio est, non q. DEVS incorporeus est, sed q. est Substantia infinita. pr. altera Substantia Prædicamentalis debet Substantia accidentibus. At DEVS Opt. Max. nullis Substantia accidentibus, ut pulchre demonstrat Martinus Becanus in opusculo de attributis divinis contra Calumnia recentiorum. pr. 1. de infinitate et simplicitate Deo. Pr. 1. DEVS non potest esse ens aut species, quo saliquid de quo illa prædicatio univoca. 2. Non ponitur in Prædicamento. pr. anteced. ens est finita perfectionis cui sit determinabile et perfectibile p. distictas, species v. composita et Metaph. ex potentia et actu finitis. At DEVS infinitus in perfectione, nec est perfectibilis aut determinabilis, nec est compositus ex potentia et actu finitis. 3. Purus. Nullus ergo ens aut species p. de Deo univocum prædicari, Ratio est q. illud prædicatum eod. vel esset infinite perfectum, et quod potest esse creaturis est finitum. Ergo nullum prædicatum p. de Deo et hominibus univocum prædicari. 4. Non possunt poni in eodem Prædicamento.

Difficultas 3^a An Corpora caelestia ponantur in Prædicamento Substantia? **R.** Affirmative. Et consententia contra impium Averroem. pr. Quia sunt Substantia finita completa et composita ex genere et disticta. 2. Quia sunt Substantia accidentium rotarum, luminis, selt et motuum.

Obijcies Aristes 10 Metaph. cap. ultimo ait corruptibile et incorruptibile differre genera, quæ a. differunt genere differunt Prædicamentis. 3. Cæli q. sunt incorruptibiles non ponuntur in Prædicamento Substantia corruptibilium, et idem argumentum dicitur in Angelis. **R.** In hoc locu Aristes varie explicari, Ac primo quod illi si de genere Subalterno, non a. de genere summo. 2. de genere physico. pr. praterea de sit sensu: Corpora corruptibilia et incorruptibilia habent magis species distinctas, hoc n. dicitur sensu Aristes. 3. Negari posset cælos esse incorruptibiles, de qua difficultate latius in libro de Cælo dixerimus.

Difficultas 4^a An species Angelicæ se ponantur in Prædicamento? **R.** Affirmative. Et contra Albertum Magnu. pr. Quia sunt entia completa, finitas, compositas ex genere et distictas, et susceptivas accidentium, ut animalibus, vegetabilibus, et ceteris.

Hiijctes Quae non habent maam et Formam, illa ne oeng et diffra habent
Sed sps nra habent maam et Formam. E. p. M. qd oeng sumit a ma, diffra
a Forma ut supra ostendimus. Negando M. ad probandum dico oeng dici a ma
sumi, et diffra a Forma, non q materialia entia tm habeant oengra; sed tm pu
portioneri et similitudine. Sicut n se habet ma in physicis, ita oeng in Metap.
De quo vide Commentariu de diffra.

Difficultas scilicet An IESVS Christus quatenus ho e ponat in Prad. substa. R.
Omnia. Haec praedico IESVS est homo, est sps de individuo. pr jo. Chrg est
Verus deus, et rae divinae nae in nullo ponit praedicamento, qd fct est infinitus;
Atqui vero idem Chrg est verus homo, et finitum habet naem humanam. E. Rae
humanae nae si in Praedicamento collocari. pr 2do Nomen IESV et Chri sape sumit p
supposito divinae nae ut cu dico Chrg est Salvator nr, et omnipotens, et aequalis
Patri. de. Ergo vice sim accipi potest p supposito humanae nae, ut cu dico Chrg nae
est de Virgine, lacatur ab ubere, lacrymah, patih morih de. quae illi non conveniunt
nisi ut homo est. Atqui tunc est vere ja substa, cu similes adiones sint suppositae.
pr ho Concretu ponit in eodem Praedicamento, in quo abstractu. Sed humanitas Chri
ponit in Praedicamento substa, licet non p se primo. sed secundo. E. Chrg q est concre
tu illig abstracti p se ponit. Probah qd si qd est cur Chrg non sit ja substa, erit, qd
formahter includit personalitatem divinam, q est infinite perfecta. At hoc non impedit.
pr m. Ideo ens infinite non ponit in Praedicamento, qd non pt subici alicui oengri fu
nito in praedico est. At hinc ad se, tur personalitatem divinam subici ulli generi finit
to, laet cu humana nae condituaet una supposita, ut patet in rebz creatis. Neq n. o.
ng praedica est de personalitatibz creatis, quae sunt medi entitati incomplete. pr 2do
eodem Minor: quia personalitas non e rae cur aliq ponat in Praedicamento. Sed ipsa nae
nae. At Chrg habet humanae nae finitam. Ergo. Ex qbz ulteris seqt has enunzi
ationes, Chrg est homo, est at, corpz, substa, oio esse tales, quales sunt ha: Joes
est ho, et, substa vide debis ad m doct et fuse p. Dorsecanu lib. 5. Metap. cap. 8. g. et
7. Et cap. 17 Isaogges.

Exercitatio tertia.

De divisione substantiae, in primam
et secundam substantiam.

Nota jo Haec divisionem esse adequatam cu oia praedictata tam sine
aria quam Verba huius praedicamenti complectat, et tra qua nihil certe discre
illo collocat.
Difficultas a est quodnam sit divisum, deinde, quales sint divisio, de qbz ad m discre
partes sunt sententia, quas videre poteris in Commento.

Nota 1° Substantiam sub illo conceptu huius dividi, sub quo Aristoteles huius ex professo
de illa dicitur: quatenus per se subsistit, et subsistere potest accidentibus.

Nota 2° Divisio huius divisionis non esse huius summi generis substantie, quia non est
adequata, cum membra dividenda latius paterent, quam ipsa divisio: Nam, secunda substantia
complectitur etiam summum genus, et praeterea omnia praedicata subalterna, prima
v. substantia sola in individuali, contra v. genus summum unum in praedicato superius
complectitur;

Nota 3° Quod divisum non sit aliquid generis supra summum genus, quod de summo
genere et de individuis univocis praedicatur: Ratio est: quia tum summum genus, et
est secunda substantia non esset summum genus, nec posset praedicari de individuis,
quia membra dividenda debent se opposita, nec possunt de se praedicari.

Difficultas 1^a Quod sit divisum huius divisionis? R. Et substantia praedicamen-
talis absolute sumpta, sed in actu potest abstracti a similitudine et distinctitate.

Vel clarius est eius per se subsistens nunc consideratur quatenus tunc dicitur independen-
tiam a subiecto, cui tamen proprietates quaedam conveniunt actu subsistere et susten-
tare accidentibus et ita erit sensus huius divisionis: Substantiam aliam primo et in actu
exercito subsistentem et substantiam accidentibus, aliam secundo et in actu signato subsistentem
et substantiam, atque ita divisio fiet per diversos modos essendi.

Difficultas 2^a An haec divisio sit oeneris univoci in spes univocas?
R. Non; sed est quasi subiecti in accidentibus. pr quia divisio non est gradus alius
oeneris, quod per se contrahatur, ut dicitur in c. Sed est subiecti cui quaedam conveniunt
duo modi subsistendi per se primario scilicet et secundo. Non dico quod subsistere
se accidat substantiae, sed quod primo et secundo subsistere, in actu signato et in actu exer-
cito subsistere sunt modi accidentales substantiae absolute sumpta. Et est subiecti in
accidentibus.

Difficultas 3^a Quid sit dicendum si spectet ipsa forma divisi a membris divi-
dentibus participata, quae est substantia per se. R. Tunc erit divisio univoca,
voca, quod vult R. S. Suarez, si a spectet diversitas in participandi illarum forma,
potest dici divisio analogica quod docent commentarii. Probatur prima pars: quod substantia
substanti proprie convenit tamen primis quam secundis substantiis, et est in eodem modo
utriusque, cum secunda substantia subsistat eodem subsistentia, quae prima substantia
probatur 2^a pars quia subsistere et subsistere accidentibus primo et magis exer-
citu convenit primis, secundario et in actu signato per primas convenit 2° magis
magis esse substantiam quam 2as.

Hij cetera Membra dividenda debent esse distincta in se opposita, quae huius non apparet
cum prima et 2° non distincta, nec sunt opposita, de primis. Et praedicatur 2°
Eius non est bona divisio.

Q. *Se virtutibus di. m. h. s. v. r. e. r. a. t. i. o. n. i. a. l. i. s. q. s. u. f. f. i. c. i. e. N. a. m. p. h. i. d. i. u. d. u. n. t. s. p. e. m. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. e. t. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. s. g. r. a. m. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. s. e. s. s. e. n. t. i. a. l. i. s. i. n. t. e. n. t. i. o. n. e. u. s. p. e. r. f. i. o. n. e. m. s. i. n. p. a. r. t. e. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. e. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. s. d. e. m. d. e. s. u. f. f. i. c. i. e. n. s. e. t. i. a. m. h. i. c. t. e. r. n. i. b. o. p. p. o. s. i. t. i. o. N. a. m. p. e. t. d. e. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. f. o. r. m. i. s. s. u. m. p. t. i. s. s. u. n. t. o. p. p. o. s. i. t. e. n. e. c. d. e. s. e. n. e. s. u. o. p. r. a. d. i. c. a. m. e. n. t. i. s. p. o. s. s. u. n. t. f. a. l. s. u. m. e. d. n. p. a. r. t. e. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. e. s. e. d. e. a. n. g. d. e. m. d. e. f. a. l. s. u. m. e. d. q. u. a. d. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. p. r. i. m. o. s. e. c. u. n. d. a. r. i. o. s. s. u. b. s. i. s. t. e. r. e. e. t. c. o. n. t. r. a.*

Interes q. *an he. divisio sit realis an raiis? Respondet Sotus esse raiis, q. membra dividenda sunt secunde intentionis, sicut dicitur et singularis formis sumpta. Item sententiis Avanicenses. Sed non placet responsio, q. raiis contra raiis referuntur etiam in alijs predicamentis. Ergo ex illorum sententia sequitur quod etiam quodlibet et qualitates etc. fuissent dividenda in partem et raiis, q. raiis et qualitates, quod est in phisica raiis dicitur. Respondet Ergo cum dicitur in ditione: Si quare, an membra dividenda sint realiter inter se subiecta, (an vero sola raiis, dico membra dividenda esse, ut raiis dicitur inveni, et ita posse dici divisionem raiis: Si vero quare, an membra dividenda sint alijs realiter, conveniunt una predicamentali a parte rei ante quem illecta dico esse realiter proprietate, subiecta predicamentali a parte rei convenientes, et ita divisionem realiter esse dicendum: Quid probat: Membra dividenda sunt per se subistere et subsistere primo et secundo. Sed utrumq. est proprietates realiter subiecte. Ergo, et raiis firmis, ex definitione prima substantia, q. per se talis proprietatem ab se, sicut dicitur, et non per se, sicut in intentionibus, ut patet.*

Quare d. *Quar substantie vides dicantur raiis, et singulares se cum consistat. Prout ord. me. nunc esse priora, ut ostendit in sequenti? Respondet Substantias vides, sicut esse essentia priora q. em esse singularibus, in se. Quia esse essentia raiis actualis, et quoad actum substantiam non raiis dicitur, et raiis nunc vides sicut se sint aliquo subiecta convenientie, ut vocant, suarum, proprietatum, non in sunt subiecta convenientie harum nisi mediis singularibus: dicitur proprietates convenient q. em raiis substantijs; sed non consistunt, sicut, nisi in primis: Hic raiis raiis convenient q. em, hoi absolute per prius, non in se, sicut dicitur in illo nisi individualiter.*

Quare raiis *Quod nam sit definitum in descriptionibus utriusq. substantie? Respondet In descriptione prima definitum esse oia individua substantia, prius convenient in raiis coi substantie singularis: Itaq. ita definitum ut quod, sed per se primo sunt ipsa natura: Ut quod autem substantia singularis, ut sit in descriptione. Secunda substantia, etiam ipsa nunc ut quod describunt, secunda intentiones ut quod, quemadmodum supra diximus de universalibus, quae considerare potes. Itaq. hac de divisione substantia in primam et secundam dicitur esse sufficienter, sicut ut res postulat ad reliqua, deo raiis raiis per se.*

Exercitatio quarta.

De Exercitatione
De Proprietatibus substantiarum

Præterea quæ de proprietatibus substantiarum dicta sunt ad textum alium quædam obscuriora hic illustranda sunt: et imprimis recte monet P. Suarez susp. 3. Sect. 1. hæc proprietates uti et aliorum prædicamentorum non esse semper entitates superaddidas rei. sed potius quædam attributa in ipsa re fundata quæ in quadam capacitate ex aptitudine in se posita consistunt.

Difficultas 1^a An realis sit hæc proprietas substantiarum quod scilicet non in se habet. Et proprietas quomodo si illius quæcumque substantiam, sine completa sine incompleta: si o. illius prædicamentalem tamen substantiam, erit proprietas quomodo cum oriatur per se a substantia prædicamentali sed non soli: Nam diffra et partes substantiarum nulli quoque accidentaliter in se, quæ in prædicamento hoc directe non ponuntur.

Difficultas 2^a An illiusmodi sit hæc proprietas substantiarum quod non suscipiat magis et minus. R. P. Inedubitaliter illiusmodi est de intensione de re. In intensione ipsa est, quæ esse cuiuscumque prædicamenti consistit in indivisibili, necque esse intentioni ad rem non possunt, nisi determinati peritus: Est ergo ad hoc aliquid huic proprietati non recipere novos gradus existitatives, quos dicantur magis vel minus per se subsistere: sicut v. g. calor et alia quælibet tates licet non intendantur quoad essentiam suam specificam, intenduntur tamen per novos gradus existitativos a quibus aut magis vel minus tales: sed quæ per se, apud seipsum ex aliis vna substantia di magis talis quæ alia obiectum est, quod dici magis substantia, quæ pluribus subicit et pluribus substantiarum quælibet substantia magis sunt substantia quam alia. Sed quæ est per se, quæquam altera ob nobilitatem diffra. Sic hinc magis sunt substantia quæ corporalia et hinc quam brutum quæ magis est substantia quæ nobis est notior: hinc 2. de his textibus corpora dicitur maxime substantia, quæ notiora sunt. Et quæ est vicinior summo generi hinc Catech. et sub quo plurimæ prædicata substantia constituntur et sic dicitur Aristoteles & Metaph. 2. de re magis esse substantias, quam spes.

Difficultas 3^a An realis sit hæc proprietas substantiarum secundum Aristotem? R. Hæc est quod substantia vna eademque numero munitur ut susceptiva contrariorum, possit suscipere accidentia contraria. Patet hæc proprietas multas calamitias quas ut propulset

Nota 10. Hanc proprietatem eo mente Aristoteles non competere, sed substantiæ tamen si facile illi possit accommodari, quæ hæc in actu sanato ut quædam substantia accidentibus cur. non possent similiter suscipere contraria accidentia.

concludit illas per illud una numero manens. substantia individua.

Nota 1° Quod licet quantitas de videtur contraria suscipere: p^{er} n^{on} ex
dem numero superficies nec alio modo n^{on} modo recipere. sicut in substantia
ut subiecto. Quod et natura sua vitiosa atq^{ue} in se dependens suscipit contraria:

2° licet quantitas in terra tremenda Eucharistia suscipit accidentia p^{er} mi-
racula et aia separata similiter neutra tria facit ut subter natura sua vlti-
ma; p^{er} illa p^{er} miracula facta est vltima: hac v. inq^{ue} forma ordinata
ad totum compositum.

Nota 3° Volit contrariorum hic illi accidentia peccatiua q^{ue} mutantur sicut
et ab esse mutuo expellunt, unde satis colitur q^{uod} substantia non simul sita esse
suscipere contraria: Purus non est necrimus et quavis substantia potest quavis contra-
ria suscipere: Sed satis est si aliquorum sit capax: hinc patet tametsi fuerit
caelestia corpora non possint suscipere calorem et frigus aut alia contraria
corruptiva. Satis tamen esse, q^{uod} angelus contrarios appetitus voluntatis et intellectus
cali v. contrarios motus. Et ex vbiaces admittant

Nota 4° susceptivum esse contrariorum non esse propriam passionem aut pro-
prietatem realem natura superadditam, q^{uod} in quo talis proprietas necesse req^{uiritur}
retet et aliam appetitum in eodem in subto. Cui potest recipi sed si hac potentia
suscipiendi contraria requireret aliam appetitum in subiecto daret progressum
in infinitum, q^{uod} nunquam concedit in p^{ri}ncipia: hanc tenentur E. est hanc potentia
nihil aliud esse prater ipsam entitatem substa^{ntia} q^{ue} ex natura sua talis est
contraria recipere potest, et recte dici poterit non repugnancia

Colligitur ex dictis sensum Artus esse q^{uod} substantia singulares inq^{ue} ut ino s^{ub}to
quod suscepere et ex sui natura substantia accidetibus contrariis sit pro-
prium, id n^{on} o^{mn}i substantia se predicamentali est peculiare.

DE QUANTITATE

titate secundo predicamento.

Nonnulli ex antiquis patris propositum qualitate quantitatem. Sed melius
Artes quantitatatem inq^{ue}
Priore q^{uod} parte huius capituli tres quantitatis divisiones tradit et explicat. Posteriori
notandum utq^{ue} proprietates.

Conclusio 1^a Quantum partim est continuum, partim discretum: continuu
enim partes copulans termino loci discretu^m (vbi partes nullo termino loci co-
pulantur): Huius duo sunt sicut Numerus et oratio. Illig v. quinq^{ue} linea super-
ficies, corpus, tempus et locus.

Nota terminus cuius loco semper aliquid indivisibile quod ita est unius partis finis
ut sit alterius principium: talis terminus est duplex scilicet alter actus, alter potestas
ut talis terminus actus est quo dicitur res dicitur actus inter connexus sunt ut dicitur
absens o ut me: sed talis terminus non est verus continuus: sed in dicitur dicitur
unit in uno tertio terminus potestate est quod in aliqua parte continui potest
nari licet actus non terminet supponit non continuus de indivisibili potest in actu
terminare seu finire partem. Si continuus est dicitur et talis hic terminus
non illicius: concipimus ut quantitatem esse indivisibilem, eius partes tali non
copulatas seu potius continuatas: tales autem termini sunt puncta in lineis
linea in superficie, superficies in corporibus, illic scilicet id quo sunt indivisibi-
lium in dicitur in tempore, mutatum esse in motu. Et horum per terminorum
fluxu, ut dicitur solet. Sunt quantitates ipsae, quarum sunt termini ut
ex fluxu puncti linea, et ex fluxu linea superficies, et ita ita in super-
ficiis ex fluxu superficie sunt profunditatem corporis.

Conclusio 2da Secundae divisio quantitatis est, quod alia sit cuius partes habent po-
sitionem in continuo: alia cuius partes nullam habent positionem. Partes dicitur habere
positionem quia certo ordine et quasi situ tota componitur et res ad hoc requirit
conditionem. 1a ut sit in aliquo toto. 2da ut partes totae sint permanentes, at non
mutabiles. 3a ut sint inter se unitae, et certum habeant in toto ordinem. De defectu
secundae conditionis tempus partes ex motu non habent positionem. Numerus
autem et ordo nullam ex tribus conditionibus habent: sola igitur linea, superficies, cor-
pus et locus habent hanc positionem.

Conclusio 3ia. Enumeratae species quantitatis sunt quanta per se, reliqua
sua quantitate affecta sunt quanta per accidens scilicet beneficio alterius non
ex sua natura: sic albedo dicitur longa vel lata, quia coniuncta est longae vel latae su-
perficie: Albedo dicitur longa quia sit longo tempore.

Conclusio 4ta Quantitati nihil est contrarium ut supra de subiecto dictum est
nisi quod forte dicitur magnum et parvum, multum et parvum de contrariis et
illa non sunt quanta sed relativa: Nam magnum et parvum ad se mutuo
referuntur, ita ut unum et idem respectu diversorum possit esse magnum et
parvum: sed observa hoc tamen verum esse de magno et parvo quatenus excessum
quantitatis significat. Nam si magnum accipiatur absolute pro se habere aliquam
moderantem, vel extensionem, tunc sine dubio est quantum: sed tamen non opponitur
ei parvum, sed tamen negatio maioritatis, seu esse sine more aliqua, et dicitur
privatiuam oppositionem de qua hic non agimus.

Conclusio 5ta Quantitas non suscipit gradus et minus eo modo quod dicitur
de subiecto. Nam certum est quod extensionem maiorem et minorem admittit, ideoque
dici possit

Conclusio 6ta Maxime proprium e Quantitati ut scilicet illam dicantur esse
quales vel inaequales

COMMENTATIO VDE

Quantitate & de Praedicatione.

Jam est de Quantitate et iis q. cu. illa sunt coniuncta in Physicis et Metaph. accuratim sit agendum ne hi interea prorsus versemur in tenebris, breviter hic illi
naam et spes explicabim.

Exercitatio prima De natura et ratione formali quantitatis.

Nota 1^a

et haec de Quantitate molis. alia e Quantitatem improprie dictam q. de Quanti-
tate virtutis seu perfectionis, et scilicet hanc dicitur esse substantie, vel quae qualita-
tates aequali habere perfectionem, ut duo Anoli aequales in essia in o. peria
in virtute duo calores aequales vel inaequales scilicet gradus intensivis suae.

De posteriore hic non agimus, sed in priore scilicet de Quantitate molis.
Nota 2^a Quod Quantitas molis sit ratio et origo multorum effectuum in subditis
corporalibus. Primo efficit substantiam esse extensam et tribuit illi molem seu quanti-
tudinem. Secundo facit eam indivisibilem in partes quantas. Tertio Mensurabile.
Quarto occupantem loca, ut alia corpora excludat ex loco in quo illa est. Ita Efficit
et substantie esse equalis vel inaequalis alteri. Et de his nemo dubitat.

Sed praecipua controversia e in qua consistit ratio formalis quantitatis et q.
eiglia essia. Nam certum est aliqua ex dictis convenire Quantitati modo acci-
dentium seu proprietatum. Et sane ex huius Questionis resolutione gravissima
difficultates in Philia et Theologia decidenda sunt.

Nota 3^a Item haec de re esse sententia. Prima e Quantitatem esse mensu-
ram substantiae. Sed si illaoh mensura actualis, merito haec sententia a bonis philis
reijci, q. scilicet Artum 10 Metaph. c. 2 mensura e id, qua quantitatem cognoscimus
mg. Quantitas non e essia mensura. demum ideo praes aliqua p. esse mensura
q. habet certam extensionem. E. Habere extensionem e prius cu. sit caa, qua e
mensura. E. Esse mensuram non e de essia illis, sed potius Quantitas est
ipsum mensurabile, quam mensurat. Secunda sententia e Quantitatis Essiam
e, q. sit divisibilis in partes o. g. rati. Sed nec hoc placet q. esse divisibilem in
partes praesupponit rem habere partes in toto exstantes, q. n. non habet par-
tes non e divisibile. E. Habere partes, seu extensum e non prius e divisibilitate.
Ad summum divisibilitas erit proprietates aliqua non essia cu. nihil possit essia
prius esse. demum Quantitates sunt et divisibiles in partes evidenter rati: imo

et substantia in partes continuas. Pars divisibilis si per se esset quantitas
ferta sententia est. Quantitatis essentia esse in extensione. in habendo partes extra
partes: Atque ita esset formalis quantitatis esset substantiam facere extensa servit
habeat. Pars extra partem toto. Et scilicet. Scoti & crecentiorum. Sed in hac
extensione explicanda nona oriuntur difficultates.

Difficultas prima. Quae sit ratio et essentia quantitatis? R. Est ens per se extensum.
et formalis seipsum esse, regere substantiam extensam, sicut esset formalis
abominis est esse rem album cui inhaeret: ratio est: quia talis extensio recipit
causam cum quantitate: et nam antecedit omnes alias quantitatis affectiones,
earumque est ratio. Et merito consistit eius ratio formalis, quod nos saltem aliam
prioribus invenire non possumus. per Antecedentem via si accipiamus divisibilitatem
sine ratione mensurae sine aptitudine in ad aequalitatem, sine situm esse in loco
via praesupponit hanc extensionem, et ex ea tempore ex principio oriuntur.
quod ut plene intelligatur, Nota hic dilucet similes philosophos triplicem aut quatuor
frustrum distinguere extensionem. Prima est extensio entitativa, quae est
ut res aliqua habeat plures partes componentes, quarum una non sit alia
sicut in corne humano alia pars est caput, alia pedes, alia pedes. Et talis ex-
tensio non est a quantitate: quia si substantia corporea habet proprias
partes subtiles, quae sane non sunt illud are quantitas, cum ea sit accidentis, in
ius nam est accidentaliter tamen perficere substantiam. Secunda est extensio
partium ordinatarum in ipso toto, quae si partes non tamen sunt plures: sed et
recte ordinatae sunt cuius rei namque. Ab hac extensione caput est supra, pedes
infra, pedes in medio. Atque hanc extensionem probabiliter putant comites. et
non esse a vera quantitate: Et recte quia plerique putant hanc extensionem
non esse distinctam a se nisi quoad modum: scilicet per se dicitur multitudo in parti-
um: hanc ordinem partium, quae non videtur esse nona extensio, cum est extensio
non sit a quantitate nec hanc esse poterit. Tertia est situativa, quae res
sit apta occupare locum et excludere alia corpora ex eodem loco. Quarta
est localis in actu, quae res actu extensa est in loco: ita ut singulae partes
rei occupent singulas partes loci, et nulla alia corpora se compatiant: Atque ita
naturalia omnia corpora sunt extensa: si hanc quartam extensionem, licet non sit ratio
formalis, et essentia quantitatis, est tamen eius quaedam proprietates, quae indest facile
compatiant: quae quae de essentia nulla nisi sit a re separari: sed hanc actualis extensio
in loco dicitur in separari, vel potius in se, ut sit in sacro sanctorum Eucharistiae
et confirmat: Nam videmus eandem in maiore quantitatem nunc maiorem
nunc minorem locum occupare: y. s. de rarificatione et condensatione aeris et
aquae. Sed si actualis extensio est de essentia quantitatis, nulla nisi posset mu-
tari.

Difficultas 1a An linea, superficies, corpus sint verae species Quantitatis? **R.** Ita in 1o quia ratio formalis Quantitatis: et eorum proprietas per se ex se in se in ea qua in se sunt, non surabilis. Et deinde sunt species inter se distinctae cum singula forma dicant extensionem per latitudinem et latitudinem: Corpus scilicet tria dimensionem scilicet longitudo, latitudinem et profunditatem. Quare linea est divisibilis in se in unam, superficies scilicet duas, Corpus scilicet tres dimensiones.

Obijcies 1o Una species non potest aliam esse includere alioquin duae oppositae differre componerent unam eius per se, et fieri non potest. Sed superficies includit lineam: et corpus includit lineam et superficiem. Et haec tres non sunt distinctae species. **R.** 1o Ad M. licet una species forte sumpta non possit includi in alia, aut in compositionem alterius venire, potest tamen una species praesupponi, et magis includi in alia: Deinde si una species eminenter continere alterius perfectionem: sicut anima rationalis species distincta ab anima sensitiva nihil eius utriusque perfectionem includit. **R.** 2do. Linea et superficies sunt species Quantitatis in quatenus sunt divisibiles, superficies scilicet latitudinem et longitudinem, linea scilicet longitudinem tamen. At tali modo non proprie etiam in corpore; sed tamen quatenus sunt termini indivisibiles.

Obijcies 2do Linea et superficies sunt entia incompleta, quia sunt termini Quantitatis. Non sunt species Quantitatis. **R.** Quatenus terminant non esse completas; sed quatenus habent propriam extensionem ab alijs distinctam et hoc posteriori modo sunt tamen species.

Difficultas 2a An haec species sint infinitae? **R.** Sic: quia quaecumque varietas accidat lineae sive rectae, sive curvae sine unius, sive centum sit pedum, nunquam mutabit unicam suam dimensionem a qua species fit: et consequenter non est; sed accidit aliter tamen variari, et eadem est ratio per se in corpore.

Difficultas 3a An locus sit vera species Quantitatis ab alijs distincta? **R.** Non. in: quia vel locus accipitur per spacio quod corpus occupat, vel per superficiem corporis ambientis loci: 1o modo nihil est reale: posteriore modo non distincta est a superficie corporis ambientis; sed tamen connotat quandam capacitatem, et loci tamen localem.

Sed de hac re libro 4 Physicorum Aristotelis putandum erit.

Obijcies Forma extrinseca et intrinseca faciunt diversas species. Quod quod quod est forma extrinseca locali superficies v. est intrinseca locali. Et sunt

Numeri numerabilis sunt res multae seu unitates multae ab illectu nu-
merati / ordine aliquo censeri possunt. Numerus numerabilis est vel ipse
illectus vel potius ab illectu, quo unitates multae, et discretae colliguntur
in unum numerum: v. o. ternarium, senarium, denarium. Numerus nu-
merabilis, quem alij abstracte vocant est multitudo ipsa collecta seu accidens
quoddam quo quatuor homines denominantur quatuor, vel quaternio homi-
num. Adverto tamen autores frequenter hoc nomen confundere ex nume-
ro numerabilem appellare numeratum, sed parum est. Numerus for-
malis et abstractus est ipsius daudens de quo hoc loco disputatur.

Nota 2° Quandoquidem de ens sit unum, ideo in eo o utere entium,
vari possunt unitates, quae numerum faciunt transcendentaliter: huius tamen
praeceptum non de numero quod colligitur ex multis quantitativis et ideo dicit
Artes numerum resultare ex divisione continui.

Nota 3° Quod autores qui numerum formalem putant esse speciem quanti-
tatis, nituntur auctoritate Aris, s. Thome et omnium fere antiquorum philosophorum.
Nam Aris non tamen hoc loco, sed etiam in Metaph. ponit numerum esse quanti-
tatem discretam. Secundo dicit illi numerus habeat sufficientem unitatem
tatem et non sit ens per accidens. Tertio quia licet numerus formalis
videatur ab illectu accipere complementum, dum a solo illectu unitates dis-
cretae colliguntur in ordinem, ideo ens ratio sui possit, est tamen in ipsa rebus
seu unitatibus quaedam numerabilitas et ordinabilitas realis praecedens
operationem illectus seu scilicet illam potest numerus habere locum in praedicamento.
At tamen autores negantes agnoscunt Aris numerum ad quantitatem refer-
re, nec ipsi volumus illi penitus excludere, interim tamen negant esse conditiones
entis praedicamentalis illi convenire, et ideo tamen per analogiam posse dici speciem
quantitatis: Nos persequentibus difficultates hoc negotium decedimus.

Difficultas 1^a Quid sit dicendum de numero si spectetur praecise ratio formalis
quantitatis et eius proprietates scilicet non nisi loquendi et concipiendi modum?
R^{es} Si spectetur praecise poterit numerus dici quantitas discreta: Quae est
res numerus ex se, et non ab alio habet extensionem: Item per se indivisibilis,
mensurabilis, aequalis vel inaequalis, par vel impar quae sunt affectiones quanti-
tatis: deinde numerus est obiectum unius verae scientiae scilicet arithmeticae quae de illo de-
monstrat reales passionibus. Concipitur per modum unius. Confirmatur: Num-
erus ab ultima unitate completus est determinatus ad certam speciem, tamen
a forma ut numerus denarius a decima unitate accipit speciem quae spectatur
a ternario et alijs numeris. Et si univoce praedicari et subijci ut si dicamus
duodenarius numerus philosophorum est duodenarius: Duodenarius est numerus: Num-
erus est quantitas discreta Quantitas discreta est quantitas etc.

Difficultas 2a Quid sit dicendum de numero si spectet vera
 ratio entis predicamentali eius conditionibus quas supra tradidimus. **R.** Nu-
 merus hoc modo spectatus non ponitur in illo gradu per se et directe sed in re-
 duci ad illa predicamenta in quibus ponuntur res numerabiles. Vt senarius hominum
 ad substantiam, senarius linearum ad quantitatem, senarius virtutum ad qualitatem.
Et Suarez, Porreca et aliorum et nihil repugnat Aristoteli, nec Thomae. pr
 pro quicquid ponitur in predicamento debet esse ens reale et ens per se sive unius
 nature. Sed numerus formalis non est ens reale nec sicut erit ens per se, nec unius nature.
Ergo. M. est compositio. m. per Nullum ens reale componitur ex negationibus
 numerus componitur ex negationibus. Illi ex unitatibus que sunt negati, ut demonstrat
 philosophus in Metaphysica. Ergo. Et confirmatur. Unitas nihil reale adit supra totam formam
 E. Neque numerus aliquid addit supra res numeratas. E. Non est quantitas, quod semper
 a substantia est movetur realiter.

Respondent adversarij Numerus addit rebus numeratis ordine primo prius
 et posteriori ita ut una unitas dicatur in altera unitate et sic de ceteris.
Et contra: si in ordo est ab illece solo numerante et est motus ex parte
 Namque ex tribus hominibus habetur primus ille secundus, hoc totum est ab illece solo
 ab hoc et non ab illo incipit, quod tamen potuisset: per unitatem pars in. Numerus
 est simpliciter multa et non unum ens per se, quod unum accidens non potest esse in
 multis subiectis naturis, ut numerus est in distinctis subiectis. v. g. Numerus
 duodanarius erit in 12 subiectis toto orbis pars. E. Non est ens unum per se. Sed multa
 Et confirmatur ex definitione numeri: definitio est collectio unitatum.

Quarto quomodo Ergo possit esse obiectum scientie realis Arithmeticae? **R.** Arithmetica
 dicitur scientia realis ut dicitur in Metaphysica a suis sermone in aliis qualis est Rhetorica et Logica
 sicut agitur de ente rationis ut quodam volunt. Sed **R.** 2do. Numerum numerabilem esse
 lem. sunt in rebusque referre ad intellectum numerantem, et in illo numero fundere
 proportionem quas fundat Arithmetica et quas per modum unius incipit quod satis est
 ut de illis scientificis talis passio demonstrat.

Difficultas 3a An oratio sit vera species quantitatis? **R.** Negative est n. hic
 sermo de oratione vocali que non potest dici species quantitatis distincta per se vel n. sumitur
 precise per ipso sono et ita pertinet ad qualitatem. Vel sumitur per successione et discre-
 tione morarum, quibus singulae syllabae proferuntur, et sic est quanta per accidens sunt
 tenentur et motus, aut certe non est quantitas discreta.

Colligitur ex dictis divisionem quantitatis in continuam et discretam esse valde magna
 logam et non habere locum in perfecta serie huius predicamenti. Interim tamen
 vulgi opinione sic est ordinanda predicamentum.

Exercitatio quarta.
De proprietatibus quantitatis.

Difficultas ja In Quantitate sit aliquid contrarium? Non: huius
Proprietatis rae peculiaris esse potest, q non tm spes Quantitatis in se
quintu non adapt sed etiam q offra Specifica illaru semetuo non ex-
pellant, sed naat potis contineta sint. Nam vna alterige quasi ppria
ma ut linea superficie, et superficies corpis.

Obicies: Si dividibile et indivisibile sctm eandem ratiōem sunt contraria. Et linea
et superficies opponuntur ut divisibile et indivisibile cū superficies in latu sit di-
visibile linea vero in latu sit indivisibilis. S.

R. Divisibile et indivisibile si sumptae non contraria sed privatim opponuntur
res a ipsa q divisibiles aut indivisibiles sunt nullo modo opponuntur. Sed distingui-
untur tm hic et dii possunt disparatae.

Difficultas ja In Quantitate meo ppria affectio sit aequalitas et
Inaequalitas? S. Illud quod ut illud

forma so. Aequale eo ma quale vobis modis accipi: semel proprie quōd una
quantitates nobis sunt aequales aut dua linea aequae longae aut dua corpora aequae
extensa semel improprie, quōd dua quantitates virtutis de quib, supra sunt
aequales vel inaequales

Obiecta ad hanc aequalitatem vel inaequalitatem vel sumptae reali et
a equali relae aequalitatis vel q aptitudine pōma ad talem relae. hoc posterio-
re modo aequalitatis accepta per se convenit Quantitati. Nam qd quantitas naa hu-
apta est alteri, esse aequalis vel inaequalis: conveniet itaq, et h. v. div. in aequo
tentiam vna tm est l. quantitas in horu naa, nec tm. Haec p. proprietates ad
alia reale esse qd quantitas. Sed est predicatio in ipsa naa illi. Unde autem

Obiecta huius. Quidam itaq, plura pōnt, tempu motu, virtutes reru et ipsa sub-
stantiae dicitur aequales esse p. proportionem illorū. sctm illarū quantitates p. priam
vel improprie.

IN QUANTITATE RELATIONE

Relae. Ad hoc loco Qualitati praeposuit in Metaph. v. post posuit, eo quod
hu. ord. in doctrina ut in ord. in ma. naa et dionitatis sit scilicet: tunc
relae sit minima entitatis, Qualitas vero longe per se hor. debuit tm hu. ce
illa prius ac ere. Nam eis eo nullo cū ad perfectam locutionem quantitas,
tunc eo reliqua. Prædicatio itaq, illigenda est nec rō. Qua sunt huius capituli par-
tes: in prima de finibus et proprietatibus a veteri. q. traditas exponit p. ad aequo-
ritiam antiq. quorū colligat sub ut vnde aliam de finibus.

Conclusio ja. De mytho antiquorū haec v. Sa dicit alia, quae id quod sunt aliorum
esse aut qd alia aliquo alio modo dicit. Sensus est: Relata sctm Relativa sunt

entia quorum naa explicat per habitum in ead aliud, idq vel in Genitiuo casu, ut Inb et Serui Inb vel in Dativu ut simile e simili simile ve flabatu. Ve mag et minore maiz vel aliquo alio modo ut duplu est respectu simplicis duplum.

Nota hanc of mitionem latissime patere ac p tm complecti relata huiusmodi. Ita et res illas absolutas alioru Pradio qua solent of miri in ordine ad aliud. Hinc forle accipit oppla q alijs Pradio. v. g. Sciam, habitum, actiones et alia q solent explicari in ordine ad actus, obta et terminos suos.

Conclusio 2da Prima Proprietas Relatoru e In antiquos habere contraria non q dem Relatiu et Correlatiu sint contraria Id q duo aliqua Relatiua se mutuo non respiciunt. possunt ee contraria ut virtus et vitium. Si virtus est Relatiu respectu habentis virtutem et vitium respectu habentis vitium licet m proprie cu sint equalitates.

Conclusio 3ia Secunda proprietas illoru e suscipere magis et ming. Hae proprietas nec oibz conuenit nec forte vlli Relati p se Id tm rae fundamenti. Quia indici solet unu magis esse equale alieni, qm alteru, q tm reuera falsu est. qm rae perfecte equalitatis consistit in Invisibilitate si unu q equano adoz veldemas veram equalitatem tolles.

Conclusio 4ta Relata dnt ad conuertentiam. vnicuius in unu esse alteri q hae proprietas videt esse qto modo ut tm veritatem habeat modo relati hae seruentia sunt obseruanda 1o Ut vbi nec est mutua casu nam aliqua per ocontinuum aliqua p aliu casu reciproca. 2do Ut accipiat veru Correlatiu Nam si illud non accipiat non fiet reciproca. v. g. Si qs alatu refert ad auem non fiet reciproca, qm non ois ala e auis ala. Cu qdamo vermes et alas habeant. dicat alia est alati Pala, et alatum et ala alatum. 3ro Si Correlatiu non habeat propriu nomen fmgendu e aliud q relatem significat ut a capite capitatu. 4to Si du bites quodnam sit veru Correlatiu id illas p hanc regulam Considera qd sit illud quo posito et oibz alijs a sbo mente separat is adhuc respectum p terminare, cu vicissim aliud respiciat. v. g. Si qv bites quodnam sit Correlatiu Inu, an ho, an bipes, an Grammatica, an mendax, an dives, lan seruus. Si separes p cooitaux oia alia et tm res Iniquas in illo seruitutem et subiectionem tunc adhuc poterit dnt ad illud q non e seru esse Correlatiu Inu. Vel breuig id q est fundamentu, cu rae fundandi relatem esset ut subiectum ab eo denominatu sit Correlatiu.

Conclusio 5ta Quarta proprietas relatoru est q dicantur Inu et naxta vtrino posita in reu naa ponat et alteru, neutru tm alteri casu est ut sit hae proprie tas licet ab arte videat rejci eo q non conueniat oibz relatis ab antiquis definitis certu tm est, q conueniat oibz Relatiuis mutuis qm simul et contomitate re sistant posita vtrinq termino et fundamento. Porro Includit dntes definitione Arad con non esse hofam eo q etum subit is et q valit dntes q vtrum videat conue

^{nire}
Conclusio 6ta Recte ergo definitio relata hoc modo:

Et nota e diversitas inter definitiones Aristi et antiquorum. Nam horu definitio convenit tibi ubi res quae debent p aliud explicari et definiiri sine sine entia absoluta si ve relativa didunt n illa esse relata q dnt esse a horu. Atq ad qmto tm illi res competere quaru es a consuetudine vero respectu, id est pure sunt respectiva: Atq omnia sumpta e vulgaris divisio relatoru in relata sicut dicit et in relata sicut esse.

Conclusio 7ma Uno relatoru determinate coonito coonoscit et alteru; q n coonovit aequale unu etiam coonoscit qntu sit alteru aequale et q novit. Aliquam et dicitur pulch, etiam novit dicitur de praecipuo Atq huc relata et de sicutu quem respiciunt sicut potu p respectu ad terminu, q e explicans: Prae prietas a. Hac sic illudenda, ut coonoscit hunc de sicutu illu habere ali quere: sicutu in oculo, et ut coonoscas aliq adu esse eadem sicutu ut coonoscas hunc esse effectum, ad respondendum

COMMENTATIO VI De Relatione.

Sumitur hoc predicamentu vel in abstracto et dicitur Relatio vel in concreto et dicitur ad aliud, et licet relatio videatur esse ad hoc illud quia unum ad aliud respectu et comparatu: huc tamen accipitur p ipso respectu, ordine et dependentia quae inter res ad se mutuo ordinatae. Interdum ante operationem illorum. Relata sunt res ipsae quae se mutuo respiciunt, quatenus tamen ordinatae respectu sunt affectae, id est relata formaliter supponunt p ipso respectu, materia p ipso respectu ut sit in alijs concretis: alia nomina huc pertinentia sunt in declarando terminorem, quam consule. Porro inquirendu huc restat an sint relatae reales, deinde q sint. qd quotuplex sint et quales.

Exercitatio 1a De Relatibus Reales

1a sent.
Non dari relata
reales.
p 10

Prima sententia e Aureoli apud Capredum in 1a sent. dist. 20 q 1 sent. veteres diceat illud dari relatae reales in creatis: et tunc Nam illas negant in 8 Trinitate dicitur hareticu, et ratio ja est: de omni reale creatu postulat aliquam causam pendentem sicut: at Relatae illam non habent. Et ill. patet ea nihil sit a seipso. in m. qd dicitur de cet ad Relatae non esse motu, et illam propter accedere sine causa pendentem. Et confirmat Nam qua causa creata potest ponere similitudinem in pariete Hierosolymis existente quod huc extruunt paries talibus aut niger, non sane ille q parietem huc extruunt, qd

ad realium effectum potendum requiritur contactus ad extra ad passum saltem sine virtute
ten, quod hic non dicitur. Secunda ratio: Nulla accidens reale potest advenire re
by absq illam mutare aliquam. Sed relatio advenit subiecto absq illa mutare. Non
est autem accidens reale. in. est. Tertio ratio: Ens reale est aliqua perfectio
relatio non est perfectio. Ergo. primum. Relatio personarum in Deo non sunt perfectio
nes ut gravissimi docent Theologi. Et multo magis in creatis. Plura argumta
habes apud Comib. hic et Fors. lib. 5. Metaph.

Haec sententia est Arist. et omnino fere Theologorum et philosophorum dari solent. Haec sententia
relatio reales subiectis convenientes. Varias relatio reales.

Difficultas in Arist. Relatio reales seu accidentia quaedam respectiva
reby ante operationem intellectus unum referat ad aliud? R. Sic: Est certum sine mag
na temeritate non potest negari. Nam ut dicitur de tempore dicitur in Deo dari relatio per
sonales reales et substantiales, et argumta praecipua quibus relatio creatas oppositas
etiam praedunt contra divinas. Sed primum Relatio inter eadem et effectum magnum et
parvum, patrem et filium, mensuram et mensuratum sunt vera relatio et ipsi
admittuntur atque vero dicitur conveniunt reby nemine sortante aut unum cu alio
conferente. Ergo si in omnia causa est effectus causa, et simile est simile simile et pater
filij pater a parte rei: quomodo si non essent a parte rei, illi in reby nihil praedunt
et. Nec talium relatio intellectus possunt recipere. Sed scia reales ut Metaph. et
Matematica quae agunt de relationibus. Relatio sunt reales. hoc in Deo
sunt reales. Et in creatis esse possunt, non quidem substantiales ut in Deo, non
est capax accidentis, sed accidentales. primum. Quia nulla potest dari ratio cur accidentales
relatio plus requirunt creaturis, quam substantiales Deo.

Difficultas Quae sunt Relatio sint accidentia reby deorum matris intrinseca? R. Ita primum Relatio est intrinseca
Quia relatio divina intrinseca et realiter sunt in personis, create vero cum consistat
in quadam tendentia unum ad aliud nec est ut realiter intrinseca, quia relatio tendit
ad aliquid reale debet alicui subiecto esse intrinseca ut in reby illud nati
dare nequeat. Et constat ita dicens, quia relatio proprie consistit illud subiectum
quod denominant, cum non denominationem nisi fundamta, quibus inheret.

Obiectis quodam multa denominationes absoluta ut esse amant, visum de sumunt
a formis non inherenti sine relatio formata ita utiam possunt in reby fieri de quo
minus relatio absq forma inherente: quid n. obstat? deinde dicitur potestis de quo
quodamque magis, et praecise ille de quo quacumque forma admodum est aequalia. Non
est nec est locustare novum accidens quod illud de quo fuerit aequalia.

Ad primum diversam esse rationem quae denominationes respectiva fundantur ut sumuntur
a formis intrinsecis ut similitudo Tab ab alio in inherente, et aequalitas a duobus
quantitatibus vere inherenti, sed esse amant de sumuntur a formis non inherenti
sive extrinsecis. Ad secundum Nego duo quantitates eisdem magnitudinis, ipsas quantitates
tates reby esse aequalia, vel aequale formis nihil aliud esse quam habere eandem
magnitudinem. Nam duae quantitates hoc praecise efficiunt, ut duae res sint

primo. 87
primo. 87

Haec sententia
primo

primo
primo

quanta et extensa q. a. vltima sunt aequalis, sit p. novae formae resultante
in quantitate productivitate.

Exercitatio secunda.

Quomodo Relatio distinguitur a fundamento.

Relatio p. dicitur
quod a fundam.
Gignit realiter
probat.

Difficultas An sicut ex dictis constat relatio de rebus extra ita et haec en-
ta realiter distinguitur a fundamentis suis? R. Negative, imo ne
modaliter quidem sed in re ratio est natura. .i. virtute. Et optimorum Theolog.
et Philosophorum huius temporis sententia imo e. ipsius D. Thomae quod dicant adversarij
Angelicorum doctorem in contrariam sententiam citates un. in opus. 48 c. 2 de Relat. dixer
tedunt similitudinem socratis non esse rex aliam ab ipsa albedine similitudi-
nis fundamento, sed solum esse quam albedo inem prout se habet ad albedinem in omni
modo ad terminum. pr. ja pars R. Prædictum dicitur realiter, vel etiam nova-
liter, ea saltem divinis possunt separari, non esse a se dependant; sed po-
sitis d. vobis albis v. o. nedi sumit q. dicitur si ab ijs similitudo abelli, implicat v.
ut quo alba non sint similia in albedine. Ergo. pr. 2. d. Nulla nova entitas
potest rei accidere absq. illij naturae, saltem accidentali, sed relatio accedunt
et recedunt a fundamentis, absq. illorum reali naturae. Et Relatio non sunt
novae entitates realiter distinctae a fundamentis: In hoc, sicut voluit
auctores initio citati concludere, non esse reales relatio, sed in re: tunc se-
qu. q. illo non esse realiter distinctas a fundamentis, sed Maior argenti
tab. oibz concedi debet, pr. mimur. Si Relatio accedentes et recedentes subiecta
mutarent, sequeretur, de albatone illos, q. nonant aliquam domum dealbant my-
tary realiter esse res albas, q. sunt in toto mundo patet, q. ex illorum de
albae, oriuntur relatio similitudinis in oibz subiectis albis, toto terrarum orbe
existentibus, quo nihil potest esse absurdum.

Respondent q. Relatio accedere subiecto, non in illi addere novam esse
in se esse albi, seu ad aliud. Sed contra: vel illud esse ad ut aliq. distin-
ctum realiter ab esse in vel non est. Si est distinctum reale manet vis argenti:
quaro n. quomodo dealbato res illi possint esse reale p. ducere in fundam. in ali-
quo pariete in fundam. existente. Respondent q. Non esse hic in re dicitur
ratiorem p. quam p. ducat Relatio in subiectis remotis. Sed illam p. ducere
ibi quomodo hic p. ducit simile. Sed refellunt q. nihil p. reale de novo p. ducere
sine nova albedine sed q. obsequio movet parietem album in fundam. ut fuit
a se Relatio similitudinis quomodo alig parietem dealbat Mohshemij. Sed parietem
sunt haec. Atq. ex his vltimis inferri veritas extrema partis Responsionis: Si-
nec realiter nec modaliter distinguitur Relatio a suo fundamento sepe tunc de-
tingui virtualiter.

Difficultas Da Judo Ergo p^oneat similitudo Relat^o alia q^o ante n^o erat?
 Q^o Respon^o h^ore Nota q^o fundamentu^o Relat^o n^oquam esse vel exister^e
 q^o simul sit et existat ⁱⁿ ead^e entitat^e omⁿi relatu^o, q^o in eo esse possunt: fl
 he t^o relati^o form^o non sunt, nec actud^e enomⁿiant s^ontu^o aut^o fundamentu^o
 nisi q^o simul ex^o sit termin^o quem respiciunt: Hoc ipso i^o q^o termin^o in
 cipit exister^e relatu^o und^e actu^o relatu^o sine p^o vlla p^o real^o mutatio^o:
 p^o p^o eand^e n^o entitat^e res^o comparabilis in potentia et comparatu^o
 in actu^o aliq^o non idem comparare^o in actu^o erat comparabile in po^o
 tentia Ergo Th^o ipso res sit relata in actu^o q^o quo ponit^o vlla res ad^o quam
 potest referri.

Nota 2° licet fundamento nihil superaddat reale d^o m^octum, neq^o
 reale t^o non mutet^o, nihilq^o posito termino advenit fundamento nam^o fr^o
 ceptu^o ob^ojectivus. Nam cu^o antea concipere^o ut ens absolutum, iam concipit^o
 ens respectiv^o seu relati^o: hoc a. fieri potest absq^o t^octione form^o ex^o na^o
 rei d^o m^oct^o: sicut v. g. is q^o amat alterum et s^o non redamat^o, potest dici
 amans. Id non amig^o, q^o amor non est mutuo^o s^o etiam alter incipiat amare
 iam simplex ille amor dicit^o amicitia: Et q^o antea amans iam amig^o vocabit^o
 nulla facta mutac^o in apiantis amore. Ex quo videt^o q^o Relat^o alium habeat
 conceptu^o ob^ojectivum, aliud est m^oct^o n^o et p^orietates alias, quam habeat
 fundamentu^o licet realiter ab illo non d^o singulat^o.

Obicies De Ess^o absolute distinctio^o q^o n^o v^o a respectivo^o fundamentu^o e^o ens ab
 solutu^o Relati^o respectiv^o Ergo. M. accidens absolutum p^ose consistit in esse
 respectiv^o form^o consistit in esse ad Sed esse in et esse ad d^o m^oct^o v^o h^o q^o
 na^o rei. R. Negando M. cu^o p^obae licet n^o d^o m^oct^o v^o h^o conceptu^o ob^ojectiv^o
 in ex^o na^o q^o rei: Nam eadem forma p^ovt afficit^o subiectu^o dicit^o esse p^o
 est absolute accidens, p^ovt a. connotat^o terminu^o, et ordinat^o subiectu^o suu^o ad illu^o
 dicit^o esse ad et e^o actio^o respectiv^o.

Obicies 2° Cum aliud album p^oveit^o tunc album q^o erat p^o sit simile et
 accipit relatu^o similitudinis, quam ante non habebat, vel id^o sit simile p^o
 bil vel per aliq^o. Si per nihil relatu^o erit nihil, et non est ^{per aliq^o} si per aliq^o fiet
 simile, vel illud erit res, vel mag^o rei, et consequenter relatu^o de nullo p^o
 ducta vel realiter, vel modaliter d^o m^oct^o v^o h^o a^o subiecto. Respondeo Nihil
 d^o m^oct^o v^o h^o reale ad^o priori albo, nec in se q^o fiat simile p^o nihil seu
 per non ens, q^o sit simile: per productionem posterioris albi, simulac^o
 posterioris album positum est, iam albedo prioris albi eadem manens, s^ontu^o
 tem^o p^oaret muris referendi, subiectu^o suu^o ad aliud, q^o sane fieri non
 poterat quamd^o non existeret termin^o opposit^o, q^o similitudo inducit
 et connotat terminu^o sub^o r^oce similis.

Obicies h^o Relat^o similitudinis potest destrui salva albedine d^o si tollat^o
 albedo in termino. E. Relat^o et fundamentu^o minimu^o modaliter: p^o lo^o.

seq. quod quod duo extrema ita se habent ut unus possit maxime altero de
 relatione separari, sed magis res leg. sit illi nisi in se. de truh. n. Johanna
 et terminus quem connotat. Quo destructo, cessat relatiua relatio, non quod aliud
 rei vel modi: lausrah a Relatiua; sed quod de nominibus includens aliquo modo
 terminus unum cesset et relatio non maneat. Sed in fundamenta. *quod in fundamentis*
 ceterum ad artem in principio. Prædicta se exercitatio contra Relatiua pedes
 proposita se respondendum est. Sed primo dicitur. Veram esse de re realiter
 distinctam a fundamento, non a de illo, quod a parte rei tam fundamentum ide
 tificari, et quod resultat ad positionem, *quod in fundamentis*
 merito potest magis ipsa relatio, quod in adu non denominant nec referunt
 subiectum nisi productis termino.

Secundum similiter dico quod in tam procedere de accidentibus realiter
 distinctis ab aliis non de his quod cum aliis entibus id est in se. hinc duo illa artem
 efficaciter probant, de terminis nostram in hac exercitatio explicatam.

Tertium artem dico. Non esse et Theologis quod conuenit. Relatiua
 diuina non dicere de perfectionem ad essentiam videre e apud Molina
 in partem par. quast. 42. disp. 2. Et Pecanum in par. part. tract. de h. or
 netate. Alii huiusmodi relatiua lillas significare perfectionem. Sed nihil ad
 nos: satis a nobis est non pbari hanc consequentiam: diuina non dicunt per
 fectionem. Ergo nec creatæ: Ratio disparitatis huius quod illa pp. essentiam et qua
 identitificari omni perfectionem habent, nec. *quod in fundamentis*
 ut constituentes personas quod sane non cadunt in relatiua creatas.

Exercitatio tertia
 De diuisionibus

Nomen Relatiua conuenit in sumptu, cum tam de entibus realis quam realibus
 tam de prædicamentibus quam non prædicamentibus dicitur: ideo et
 equivocatur per diuisiones est explicanda, ut illic quæ relatiua pertinet
 ad hoc prædicamentum: Sit igitur
 Diuisionis Relatiua alia est realis, alia ratio: Realis est quod conuenit rebus, nempe
 in eorum constante ratio est, quod rebus non conuenit, nisi per nomen conceptum
 Diuisionis Relatiua realis alia est Johne dicitur, alia Johne esse: hæc tamen diuisionis
 potius est relatiua in concreto quam relatiua in abstracto: sunt a. relatiua secundum diuisionem
 qua debent explicari aut desinistri per habitum eorum ad aliud, licet in se sint
 vere absoluta, et non habent proprium respectum, qualis est potentia di
 qua a nobis explicari negat, nisi per respectum ad res possibiles, sic et veritas
 propria non sit: sunt alia, respectu alati, et caput respectu capiti
 relatiua secundum esse sunt illa quod per suam naturam ordinantur ad aliud: sic referuntur
 quale ad suum æquale max. ad formam.

Relatio
 realis et ratio
 da
 Realis
 secundum diuisionem
 esse.

id est de satis e si iam antea extiterit. Velle si possibile. Quod e quod Relatio realis a parte
 rei leonmet subiecti. Sed via fundandi est conditio sine qua Relatio non potest defini
 nari, nec inchoare esse. Et etiam Ratio fundandi debet esse realis. Verum quia illa ratio
 requiritur ratio inchoat esse non potest perseverare, nec non est, ut dicitur in
 v. l. ad hoc quod res poyent est via fundandi relatio, inter nam et effectum, qui
 relatio manet et si latet deimat.

Summa in hoc e ad realiam Relationem requiritur extrema realis relictio ex dicitur
 et realis inter se. Similiter fundamenti oppositane relationem etiam realis
 realiter distincta ex debent. Ratio fundandi realis si nec est, non tamen ut actu existat,
 has in conditiones ut supra dicitur in primis prae damentibus relatio, in requirunt auctores.

Difficultas 2^a Quis Ergo sit ratio expositus rem quatuor conditionibus a huius
 deest? R. Tunc non potest esse relatio prae damentalis sed vel realis vel transcendentalis
 ut dicitur in dicitur.

Exercitatio quinta
De Relatio scdm dicitur esse.

Relata scdm dicitur. Difficultas 1^a Quot modis accipiuntur Relatio scdm dicitur? R. Semel late potest
 dici. Præ dicitur q. copulanti aut definitiuntur p. ordinem ad aliud, et sic dicitur relatio tunc
 pro proo relae. realis quam nunc tunc præ dicitur mentalia quae transcendentalis possunt vocari. Relatio
 scdm dicitur eia dicitur explicanti in ordine ad aliud. Sed hæc e primus fuisse a philosopho secunda
 do p. i. in se accipiuntur prae dicitur aliis relatio scdm dicitur in ordine ad aliud. tunc sunt re
 latio absolute ad luti, ad memorem in illorum intelligentiam explicanti in ordine ad aliud. tunc sunt re
 pleniore in illis relata. Alia caput, et parte corpori heterogenij et similia entia absolute. In primis
 dicitur explicanti. Et huius e q. vulgus philorum in scholis appellet dicitur illa relatio scdm dicitur q. non sunt
 præ dicitur mentalia. Et sic sicut confunduntur transcendentalis et relatio scdm dicitur
 licet illi sint revera relata scdm esse.

Relata scdm esse. Difficultas 2^a Quis sunt relata scdm esse proprie loquendo? R. sunt dicitur
 illa q. ante operam intellectus scdm suam suam ordinantur ad aliud. Relatio scdm dicitur ne
 queunt, nisi per hunc terminum, siue illa transcendunt alia sunt suo præ dicitur mentalia
 qualia sunt Mater et Forma, Mater et forma, dicitur res similes eia et effectus, huius
 respicientes.

Exercitatio sexta
De Relatio transcendentali

Relatio scdm esse dicitur. Præ dicitur mentali
 Relatio scdm esse præ dicitur mentali est ut multi falso iudicant utriusq. utriusq.
 error ex parte alicuius e

Difficultas 1^a Quis sit Relatio transcendentalis? R. Relatio quae res referuntur aut
 terminum, non potest ab uno termino sed potest sub uno eia vel effectus relatio
 aliquod aliud nunc circa illud exeret. Potest 100 Relatio transcendentalis esse inter
 res absolute modo a se mutuo in aliquo genere eia vel effectus dependant, talis
 ut Relatio est inter mater et formam, materiam et subiectum, inter habitum

N° 1° Cum Relatio predicamentalis semper sit accidentis si non semper physici saltem quodammodo
quod ad predicamentum accidentarium necesse debet illi subesse aliquid subiectum et
quodens subiectum inhesionis si sit accidentis physici: denominatur autem si sit solummodo
modo accidentis quodam tunc a. erit physicum quod fundamentum erit accidentis physici
tunc erit logicum si fundamentum sit subiectum

N° 2° fundamentum Relatio quod supra dicitur est etiam cum duo extrema inter se referantur
quod duplex: aliud est remotum quod vere causa est relatio et cuius quod Relatio est effectus
causae: aliud est proximum quod etiam rationem fundandi appellatur philosophi; quod est origi-
natio sine qua fundamentum non potest relatio causare: v.g. ad generationem rerum
solum ad aliam generationem, relatio patris ad filium: fundamentum remotum est potentia gene-
randi sibi simile: quod fundandi est ipsa actio generandi, quod nisi interierit non
quam origo relatio realis, et de utroque fundamento hic adendum est.

Difficultas in subiecta numero Relatio potest esse in duobus subiectis? R.
Non. Nisi forte subiecta sibi sunt subordinata, et unum sit subiectum quod
tertium quo per se pars est quia id est de accidentibus, ut multipliciter subiectis
multipliciter: Unde sequitur quod plures disjuncti non referantur una relatio ad unum
Maonitum sed pluribus: Paddi in Nisi sunt subiecta subordinata Nam sicut albedo
non est quantitas ut quo et substantia ut quod ita et relatio potest funda-
mentum esse ut quo fundamentum a. ut quo.

Difficultas in subiecta numero Relatio potest esse in duobus subiectis? R.
Necesse an haec ambo referantur in duobus relationibus? R. Negative: sed sepe unum
sufficit cuiusque relatio identificatur vel certe quod probabilius est si concedatur quod in
duobus ambo referantur, non semper proximum a remotum distinguitur, cum quod fundam-
ta sunt unum seu multitudo quae non sunt distincta a rebus ipsis. pr. quia quod
relatio immediate fundatur in subiecta et non in fundamento supra dicitur, ita ut sub-
iectum et fundamentum a parte rei sint idem.

Obiicit Hinc sequuntur duo absurda: Primum quod non omnia relatio sit accidentis: quod
quod idem est cum subiecta non est accidentis: sed relatio fundata in subiecta a parte
rei idem est cum subiecta, ut dictum est. Et non est accidentis. Secundum Hinc
sequitur nullum dari fundamentum, nec proximum nec remotum: quod si v.g. aliqua sub-
stantia nuda solum etiam spectata posset fundare relationem similitudinis, et una
posset alteri esse similis, sicut etiam absolute spectata, ubi est tunc ratio specien-
di seu proximum fundamentum. R. Non esse absurdum quod inter se. Non enim omnia Relatio est
accidentis physici a subiecta distinctum sed aliquando est accidentis logicum quod sicut accidentis
predicatum de subiecta nec mirum: Nam alia predicamentum dicitur quod a subiecta realiter
distinguntur: Relatio igitur quod accidentis immediate fundatur in subiecta est accidentis logicum

Ad secundum negatur hoc sequi Nam vel unum vel multitudo specifica potest esse ratio fun-
dandi similitudinis vel similitudinis in eo quod quod non dantur entitatem supra dicitur
subiecta et hoc ut dicitur in Responsione non est necesse.

Difficultas Tertia. An relatio possit fundari in quantitate et qualitate?
 R. Nemo dubitat. Maior difficultas est an una relatio possit fundare aliam
 relationem q. multi negant. Id frustra: q. similitudo inter duas albedines, item inter
 duos floretes et alia entia eiusdem generis sunt verae relatioes, cur Ergo non possit
 etiam esse similitudo inter duas paternitates vel inter duas filias. Ex. talis a. simi-
 litudines ut patet fundari in relationibus. Ergo. Confirmat. Hic n. in primis
 est fundamentum. dua sunt relatioes paternitatis. Deinde ratio fundandi, scilicet unitas
 speciei a. naturae. Nihil impedit quin inter illos resultet relatio similitudinis. Obijciunt
 Sic daretur progressus in infinitum q. istae relatioes supervenientes iterum fundarentur
 novae et repuas similitudines in infinitum q. excludit in Philia. Ad Responso
 non sequi. Nam similitudines duae sunt. Similes seipsis, et non p. alias similitudi-
 nes. Sicut actio non fit per aliam actionem. Sed fit seipsa: et quia existit p. seipsa
 non p. aliam existit non ita daretur progressus in infinitum.

**Exercitatio 8va
 De termino Relationis**

Difficultas 1^a An terminus Relationis? R. Est id ad q. relatio se re-
 fert et q. terminat Relationem: si terminus paternitatis est filius, quem respicit pater:
 et contra. Rursus terminus Relationis semper est in extremo opposito, contra fundam-
 tu semper e. in eodemo in quo est ipsa relatio: nec mirum q. cum illo identificat:
 deniq. terminus ille vocatur aliquando correlativum, quod si illa relatio est mutua, ut inter
 patrem et filium q. filius non solum terminat relationem patris, sed etiam propria relatio patris
 respicit: de hoc ut termino, quari solet, hic audeat esse realiter dicitur. q. a funda-
 mento in quo Relatio quomodo terminat: tandem audeat semper actu existere. Propter
 et quia sit de eadem Relatio. At non terminus ut se, sit aliquid absolutum, an vero
 respectivum, deo vana p. mis. Difficultatibus iam dicitur, de tertia et qua modo dicitur.

Difficultas 2^a An terminus sit de eadem Relatio? R. Eo modo de eadem Relatio
 est terminus, ut sine illo Relatio nec possit esse realis, nec definiti, nec determinate
 concepti, non tamen est pars essentialis intrinsece illam componens, tamen eorum et differa, vel tamen
 natura et forma: Est eorum sententia et certa, q. ut clarior fiat

Nota 1° quod relatio a. d. vobis pendeat solum a fundamento et termino: a funda-
 mento sicut termino a principio materi, seu quo ad esse in q. illi coe. eadem cum reliquis
 accidentibus si termino vero dependet tamen a principio formali determinante et
 qualificante non sicut per modum differa aut forma intrinsece: sed p. modum forma
 extrinsece: Ratio est, quia cum relatio esset formali consistat in esse ad, et sub tali ratio
 includat extrinsece ipsum terminum, non poterit sane consistere aut definiti absque il-
 lo, q. a. non sit eius obiectum aut differa pater: quia est extra illud ex res propria illius
 distincta, q. ne in se nec in qualitate de illa possit predicari: falsum est pater est
 filius, vel paternitas est filius.

Obijciunt Si ratio Relatio sumat a termino. Quot erunt termini sine diversis con-
 ceptionibus? Si verba: Non est falsum in quo. Ex m. Relatio similitudinis et dicitur.

militudinis sunt sic diverse q' t' ad eundem terminum referuntur p' v. v. terminum q' d' terminare. Relatio similitudinis inquit simul relatio ad eundem terminum in abstractis partibus
nisi. Respondeo. M. veram e. m. falsam ad probandum dico eandem albedinem ter-
minare p' v. v. eandem Relationem sed sub diversa formalitate: quatenus n. comparabilis
est cum altera albedine et habet eandem unitatem specificam, eandem terminum simili-
tudinem quatenus vero e comparabilis cum opposita n. redime e. habet diversitatem
specificam, eandem terminum et dissimilitudinem.

Porro quod attinet ad ultimum q' querebatur an scilicet Relatio terminetur ad relationem oppositam
nam sicut ut alij dicunt ad aliquid Relativum an vero ad fundamentum oppositum sicut
ex terminum q' alij dicunt an terminetur ad aliquid absolutum, tres sunt sententiae
diversae. Quas si vis videre poteris apud Suarez disp. 47.

Difficultas 1^a Quid in hac difficultate sentiendum sit de relativis n. mutuis.
P' q' terminatur relatio, in ijs relationibus q' non sunt mutuae, non est
relatio opposita sed est vel ipsa entitas extremi oppositi, vel affectio aliqua absoluta
formae ac per se loquendo: sicut Relatio non mutua, habet terminum realem et ad
terminum in extremo opposito, alioquin non esset realis, sed in extremo opposito nul-
la est Relatio realis. Ergo nec terminatur p' esse Relatio realis sed extitit aliqua ab-
soluta. p' m. q' idem dicitur in relationibus non mutuis, q' ab altera parte non datur
relatio correspondens alteri. Quod in sequentibus formis ac per se loquendo
quod interdum p' continere ut terminatur aliquid relatio non mutua sit saliqua
Relatio realis v. o. in ijs Relationibus q' fundantur in alijs Relativis sed hoc sit p' ad
et talis relatio non est alteri formae opposita quatenus correlata sed magis in-
tram fundamentum.

Difficultas 2^a An Relatio mutua terminetur ad oppositam Relationem? R. Non
Relatio terminatur ad formam aliquam absolutam, quae est fundamentum oppositae
relatio. Et Scoti et Capreoli: Item Suarez contra Tenorem et p' jo. Quod
positione difficultatis praecedentis: si n. relatio non mutua possit terminari ad
q' absolutum e. terminari ad aliquid relativum non convenit se relatio. Aliqua
debet ei convenire, unde sequitur relatio mutuas etiam terminari p' esse aliquid
absolutum. p' cons. q' q' non convenit aliquid per se hoc convenit accidens et
non convenire. Confirmatur. Si p' impossibile in altero extremo impediret relatio ne
resultaret, conservato interim eius fundamento, adhuc relatio alteri q' alteri q' extremi
posset ad illud terminari: v. o. Si in hoc generis impediret ne resultaret relatio filii
ais, nihil omnino illi q' generis diceret pater, et reali relatio respiceret a se generum. Et
saltem licet concipere relationem terminatur ad absolutum, aliquid. 2do Positivum
mentis et termino resultat relatio sicut eadem apud p' dicitur e. Terminum
relatio non potest esse relatio opposita. p' cons. q' q' terminatur, a relatione debet
illam ordine nate praecedere sed opposita relatio non potest altera, sed e simul nate
testatur. Et Relatio opposita non potest esse terminus. p' M. q' q' terminatur est
via vel coram orio relatio cum relatio ex ipso termino resultet. P. q' q' terminatur
debet nate saltem esse prius. Et Non simul nate. sicut p' quod fundat aliquid nate

fundamento quia in quo ad suum esse illi respiciunt diversos terzios meritis
dicuntur dicitur in multis Relat.

Difficultas sta An filij eadem relac respiciat Patrem et Matrem an pluribus
Sicut pater pluribus relac respiciat plures filios. Hic dubitari in primis non potest
quod dicitur ut plures relac ad plures filios cum una adde et et re ad eam manentibus alijs
Si v.g. unus filij nascatur alter moriatur. Nam q. alij dicunt relacio ortum ex genere
primi filij postea extendi ad alios q. nascuntur. Hoc gratis confingitur. Hic ad pra
sentem difficultatem. Sicut non desunt auctores q. putant eadem relac filium traxit
patrem quam matrem respicere multo in e. pbabilis duplici id fieri relac. quatenus re
lacs hoc sensu quodammodo vnam faciunt quatenus p. vna totale principium
et per unam adequatam generacem producta e. huiusmodi relac. de quo plura
videri possunt apud Suarez loco citato.

Exercitatio decima

Quaenam sit ratio constitvendi summum
oeris in hoc predicamento?

Principia dicitur ratio est q. oer predicacionem relatiuum e. str respiciat aliud. Atq.
dicit in hoc predicamento hunc summum Correlatiuum hoc erit a. q. coe. ac
late patens atq. ipsius relatiuum. et sic abunth duo summa genera s. str summum
relatiuum est summum Correlatiuum ipsi respondens.

Notus satis difficultis e. illis q. dicunt relacem terminari ad alij correlatiuum
ombr. atum p. illa sententia quod. resolvit. Nos a. q. statim res non ter
minari ad absolutum. facile si rem expediens. Si dicamus so.

In abstractis relacem non dari nisi unum summum oeris. q. si p. oer relac
inferiores. si re sint Aequarantia siue Disparantia siue fundentur in quantita
ta siue in qualitate sunt in alio Pradu. conveniunt univoce in hoc q. sint relac
et supra relacem non habent aliud oeris univocum. E. Relac in coe erit
summum oeris. De hoc Pradice. Pater paternitas e. paternitas paternitas
et relac. Disparantia Disparantia Relac sunt univoca Pradice et esset
in quid. Ergo Pradice aliqua nava oeris. Neq. in abstractis pedit ratio
dubitandi in toto proposita cum n. Relac ipsa non referat nisi in act. hanc
to. si sit forma principium referendi non erit terminum aut coe sibi coe
respondens.

Dico hoc in Relatis sumptis in concreto etiam dahi unicum summum oeris quod
dici potest summum relac. vel relatiuum est contra Albertum funditum et hanc
nullo recentiores q. volunt relatum in genere sumptionem non referri ad aliud nisi
mediantibus inferioribus sicut v.g. homo in genere non est ratiabilis nisi mediantibus
individuis quasi relacem non conceat suum esse ad aliud nisi in inferioribus et de ter
minatis relacis. v.g. in parte duo magistro etc. in consig. Quicq. convenit est relac
ut relata sunt. hoc debet convenire et relac. sicut v.g. hoc se convenit hanc
esse oeris q. se subsistentia debet si convenire sibi sibi dicitur p. alio est esse

di relatio. E. debet obsequere sive infimo sive summo. p. M. quod si transferat
summo dicitur q. esse eoi relatio, iam non erit amplius relatum, et quod sequi
non poterit. p. m. in hac p. m. a. patet q. dicitur. Sed quia si summum gen. non rel.
p. cit aliud. Ergo erit ens absolutum, cui in inferioribus aduenti relatio aduenient per
accidens. Atqui haec dici non potest, si probu. Nam sic non daretur diff. inter terminos
tales et predicamentales. Rel. illa sunt licet dicantur respectu alie
de aliud: haec ex eoi sententia sunt est. mere respectu.

Difficultas unica. Quidnam cor. sit correlatiuum summi Relati. seu summi gen. in
hoc predicamento? R. Habere correlatiuum nox. de officio Relatorum ut videt
re e. in relatiuum non motum, sed satis est si habeant terminum quem respectant
nam vero terminus summi relatiui est res aliqua, seu terminus in eo ab aliis termi
nis particularibus abstractis. Sicut etiam ipsum relatiuum est ab inferioribus ab
abstractum et non relatiuum eoi.

Sed quares in quo Ergo sit terminus iste predicamenti? R. terminus in eo non
est res certitudo. R. Sed est analogum qd. sit res. Res q. terminant per
sunt relatiuum eo quo facile et clarissimo. Respondet ad rem dubitanti positum
in primis dicens non esse necesse, vobis ab. are summum aliq. correlatiuum
sed satis esse si assignent terminum eoi, cum ex ma. sententia. Relatio non
terminet ad relatiuum, sed ad absolutum.

Quares. do. Cur non otant terminus in eo. conditio. ut. Singulare et distincte
predicamenti. Sicut

Respondet. Quia res q. terminant ma. sumpta sunt. vobis equivacere
ad aliq. possum ex quovis predicamento quatenus a. formis terminant,
dicunt. meram. denotant. et. trans. am. qu. certe. re. la. am. aliquam. trans.
conditio. le. q. in. predicamento. non. habet. locum. In. de. de. de.

INCIPIT ARISTOTELES DE QUALITATE.

Synopsis capituli.

Prima capituli parte Arist. definit qualitatem, et dividit in quatuor spe
Secunda parte explicat quale in concreto. Tertia proprietates huius Pra
dicamenti. Ad. ca. In. scribit. a. hoc. caput. duplici. titulo. de. qualitate. et
qualitate. de. ut. ro. q. hic. disputat.

Conclusio. I. Qualitas est qua aliquid dicitur quale, cuius illa sunt species: posse
bitis et dispositio. I. a. Nalis potentia et impotentia. In. passio et patibilis qua
litas. Ita forma et figura. Differunt porro habitus et dispositio duplici. q.
Habitus est qualitas radicata et in. permanentis, sive talis qualitas sit vir
ty. sive vitium. Dispositio v. est facile mobilis et cito transiens qualitas.
I. do. Dispositio aliquid dicitur summi, ita ut etiam habitus dicitur dicitur dispositio
nes, non in dicitur dispositio. nes. unquam. dicitur habitus, sicut. Spec. est. passio. q. dicitur
est. passio. nem. in. sensib. vel. q. ex. passione. s. p. in. com. motio. de. est. dicitur.

orta e q si diu permaneat p patibilis qualitas si sit cito transiens de passio:
E. c. passio e rubor ex vasa undia subito coorty, rubor a. continuis in naso
vel facie ob cullos nimis frequenter ex haustus e patibilis qualitas.

Conclusio 2da Qualia sunt ea, qua denominatiue ab ipsis sive qualitatibus aut
alio aliquo modo dicuntur: dicitur alio aliquo modo, quia non oia abstracta ha-
bent denominatione sibi respondentia, per aliud ior non en huiusmodi de subiecto
predicari debent. v. g. scia e qualitas, scien est quale: si vir tpe qualitas
et probz e oiy quale: qm a vir tute redum aliq denominatione uult e deri-
uationem, et ideo aliusmodi nomen aliq concreto accipiendi, pro virtute sibe
affirmeh.

Conclusio 3ta Tres sunt proprietates Qualitatu ja habere contraria in concreto
et abstracto hae proprietates non co. uenit oi. Nam qualitates inter media v. g.
color flavus inter album et nigrum non habet contraria. Sed sciend e ad si
unum contrariorum sit qualitas etiam debet esse qualitas. 2da Proprietas
e suscipere magis et minus. 3ta intendi et remitti posse: Nec hae proprietates con-
uenit oibz cum non conueniat figura sive per qualitatem pprietates
omn similes uel distinctas.

Conclusio 4ta Dubitatur quomodo ea q sunt ad aliqd sint qualitates. Nam ha-
bitz aliqui et dispositiones sunt ad aliqd sicut qd sibi obtent, et in ponenti,
in Qualitate. R. Arist. 1o Aliquos habitz in coi ut scia esse qdem, relatu
sed non in particulari. Nam scia qdem refert ad scibile physica in sui par-
ticulari non refert: Sed reuera solutio hac n satisfacit: Nam si genz e ad aliqd
etiam spci debet esse, et si scia in coi ad obtent et scibile in coi cur non Ergo
physica etiam refert ad sui obtent seu scibile particulare? potest tñ Arist
illigi q scia in coi uisitatiz dicat ad aliqd, quia scia in particulari. Respond
endum ior 2do e non esse absurdum si idem diuersa considerat refert ad
diuersa Pradicamenta.

Observandum hic 1o du fere vocabula qbz ha spes explicantz imo et ipsam
qualitatem adnt esse a quiuoca Itaq videndum e, qua spes sint huius loco pro-
pria.

Nota 1or 1o Qualitatem non accipi hic p forma aliqua essi, vel p diffra: nec
etiam p quacung forma accidentali, q pradicat in quale. Sicut complete
dic oia Pradicamenta accidentium: Sed accipit strictly p accidente determina-
to, a quo pure et simplicr subiectum denominat quale: Nam ab alijs Pradi-
camentis etiam denominat subiectum qntm, vel agens, vel locatu, vel relatu

Nota 2da Nomen habitz hic non sumit p participio Nam si de illo agit in
1o Pradicamento, nec etiam accipit p ut significat ueritatem, aut oratu

et licet fiat aliquid ut aliquae qualitates subtilis quibusdam afferant minoritatem
in fit per accidens ex pugna qualitate contrariarum et quae subiecto sunt
disproportionate Nam semper ordinata sunt ad aliquam substantiam accidentalem
per se habendam: sicut figura iuuat ad motum, et a liquida impedit per accidens

Veritatio prima.

De divisione Qualitatis in quatuor Species.

Difficultas 1^a An divisio Qualitatis sit adaequata? **R.** Affirmate per se
hinc colliguntur: Quia Qualitas advenit subiecto vel per esse se vel per operationem
Sive per operationem vel erit principium operis vel eius terminus. Rursus dicitur principium
operis loquimur de principio proximo remota est ipsa subiecta vel erit principium
et reculat iter a subiecto in se vel erit terminus et extrinsecus acq. situm
Si a natura in se situm constituitur in se sive se naturale potentiam et impotenti-
tiam: addidi regulariter per impulsu et impetu, quae etiam ad hanc speciem
pertinere videtur etiam si a aliquo mobili non a natura sed ab extrinsecus adve-
nire videatur. Si ab extrinsecus est acq. situm constituet primam speciem quod
ad habitum, Nam altera eiusdem speciei pars sive dispositio continet et con-
tinuos operum quae sunt ipsarum operum gradus: quales sunt coactionum et ap-
petitionum termini. Item si Qualitas subiecto adveniat, ad esse illius com-
plendum persuevendum et ordinandum, vel erit terminus et tertium illius
ad dicendum figura et forma, vel erit affectio quadam fovens et conser-
vans subiectum. Esto aliaque etiam operativa sit, et erit tertia species, sive
passio et patibilis qualitas.

Difficultas 2^a An haec divisio sit a oneris in species? **R.** Affirmate. Et
contra Scotum, qui vult has species in distinctione accidentales. Item per se dicitur
quod illas vocat species et genera Qualitatis. per 2do Modi qualitatum non po-
tunt in Praedicatione Qualitatis directe sicut nec modi subiecti in eodem
Praedicatione. Item vero omnes utraque species directe ponuntur in hoc Praedicatione.
Non sunt modi: sicut accidentia Qualitatis ut vult Scotus, sed vera species.

Difficultas 3^a An haec species a se privationem sint esse distinctae? **R.** Affir-
mate per se quia species unius generis constituitur per oppositum ad alteram. Item
est et una non potest continere aliam, aut de illa praedicari in quid.
Quaeritur An non in eadem Qualitas sub diversis speciebus possit collocari? **R.**
per se quod videri videtur ad Solem quod calorem diversis speciebus annuuntur
magis quod multis absurdum videtur cum eadem res plures rationes formales parti-
cipare possit ut patet ex Praedicatione Solis, et sic dicunt calorem per se
tenere in suo esse conseruare pertinere ad patibilem qualitatem, propterea non
possit illum tradere edificare per inere ad naturalem potentiam praedicationis

VII

recipit ab aliquo sicut a quo diffultur eo pellit volunt pertinere ad habitum.
¶ Sed si nihil eorum spectet hinc omnes conditiones in se diffultate ad similes spes
negata non facit aliqua qualitas reperiri quia plurimum speciem rationem
subeat, et q. pertinet ad calorem, id profecto pertinet ad hanc speciem et ut supra
monuitur. Artes 2.0. tunc posuit calorem ad declarandam primam speciem.

Exercitatio Secunda De Similibus Specibus Qualitatis

Nota 1.º Ex eo q. d. ista spes qualitates 8 offerant nobis dicitur in hinc
disputatio non tenet an non aliqua ex istis combinationibus faciant plures
Species, ita qualitates dicitur plures quam 8 spes, q. facile resolui non
est, nisi formalis ratio singularum specierum explicet.

Nota 2.º Ex eorum sententia q. subiecta per se non sit immediate
operativa, et ideo DEUS et natura singulis subiectis induerit potentias aliquas
natales eiusque nature convenientes, per quas possunt suas actiones exercere quales
v.g. sunt potentia movendi se, sentiendi, nutriendi, ratiocinandi, garru-
endi, et tales potentie sunt qualitates 2.ºe Spei. Hinc quod iam ad eas aliq.
modo natale ex naturali virtute agit acquirat natura quantum facilitate et pro-
pitudine ad similes actiones, illarum virtutum ad hanc speciem referuntur dicitur ha-
bitus et eius dispositio.

Nota 3.º Si cor loquendi modo spectet qualitas 1.ºe Spei nihil
aliud est quam propitudo quodam operandi, acquisita parte frequentes, q.
sit in statu perfecta et ita firmata ut difficulter amitti possit dicitur habitus.
Si non dum firmata, et q. hanc imperfectio non facile possit amitti, et dispo-
silio: nevari tunc non potest q. habitus quodam modo a Deo q. per ipsum non
variatur ut sunt Fides, Spes, Charitas, Gratia: sicq. putant posse fieri
ut si talis propitudo aliqua consuetudine firmata transeat paulatim in habitum.
Variationem vero plures non inobvies pluri docent omnem illam qualitate esse
habitum, q. perdet ab efficiente solum in fieri, et non in conservari: sive con-
ferat ad inchoandam actionem sive ad illam terminandam, itaq. ita collocantur
sub habitu omnes scilicet et artes decem virtutes, et qualitates ex frequentantibus
libere, sive illa sint facile sive difficulter mobiles, item per spes inobvies
impressa et sensum interiorum excepto cor si tunc dicitur sit a phantasia
et ratio est: quia omnes illa qualitates natae sunt stabiles et si aliquo modo acci-
dente corrumpantur ratione subiecti, q. inde p. quia non pendunt a suis causis a con-
servari sed tunc in fieri et semel peracta permanent nisi ab aliquo alio q.
transito corrumpantur. Hinc quod omnem illam qualitate superaddunt potentia
voluntatis eiusdem dispositionem quae pendunt ab efficiente suo tam in fieri quam in con-

servari. qd ex se potit qndo cessat actio per quam producit. Ita orunt hie positiones
des spec sensibiles oes terminari coactione nec appetitum influmz tali formz
litate a maomete et succine pndite.

Nota 1° Cum R^o formalis 2° de spei nihil aliud sit quam qualitas infusa a natura
per solam operam facile colligit illam a ja spei distincti quippe qd non est infusa a
natura sed vna acqisita vel certe divinitus infusa. 2° Colligit illam etiam distinctio
quia spei qd licet aliqua qualitates se spei sint etiam a natura infuse ut calor ignis
etiam sint activa non tñ data sunt ut illos precise possit substra opari, sed qd
figut illam fervent conservent aut ornent. hinc neq calor ignis nec lux solis
nec albedo egredi et similes qualitates ad secundam speim pertinent, pertinet
vero oes potentie vitales illi voluntas memoria interiores & exteriores
sensu vis nutritiva, gravitas levitas corporu: item virtutes herbaru lapidinu
aliquarum reru naturalium.

Nota 2° Sto R^o formalis. hie spei in eo positam esse, qd sit qualitas q
aut sonum movet, aut ex motu sensu orit vtr sunt sup et oes colores,
sonus saporis odores calores et reliqua qualitates opposita et intermedie
ut frigus humor siccitas: hanc loia sensu percipiunt, illum movent.

Nota 3° Sto R^o formalis hie spei consistit in modo, qd resultet ex termin
natione quantitatis, qd si in se hñ re nadi, de forma, si vero consideret
mathematic hie abstracte a materia, de figuris, hinc hie pertinet forma
eterna reru quatum, hanc Leonu de figura item rotunda et forme
irreflexe prano: distinctio a hie spei a quantitate quam terminat modo,
liter tñ ut fuscq ostendunt contrabruentes.

Difficultas Quid distinctio habitus et dispositio inter se? R^o Si acci
pantur eoi modo loquendi, supra in 1° Notabile tradit non differunt spe
sed tñ accidentaliter. p^o qd quia si facile et distle mobile faceret distinctio
nem specificam, iam etiam hie spei passio scilicet et patibilis qualitas disti
guerent hie quod oes negant p^o 2° Aristel ait dispositionem versam
in naturam vel consuetudinem fieri quasi habitum hie v. vna spei non p
per solam operationem transire in aliam. E. habitus et dispositio non distinctio
spei sed tñ accidentaliter.

Difficultas Quid sit dicendum si habitus et dispositio accipiantur secund
ratio superius explicato. R^o tunc probabiliter distinctio est. e doctoru stochici su
res Fonseca de. p^o qd quia ex natura sua diversas causas possulant facili vel dist
facili expulsionis hie, ea differunt hie sed habitus et dispositio si acceptio possun
tant natura sua diversas causas. E. p^o M. Quia tales sunt natura sua, et non ex
dextra durabiles vel non durabiles. E. differunt hie. Confirmat: quod convenit
rei ex naturalibus suis principijs id non convenit illi accidentaliter sed esse dist
falte vel facile mobile 2° modo convenit habitui et dispositioni ex p^o in q

INTEXTUMARIIS DE VIREMIS Prædicamentis, Sæc Actione passione, Vbi Quælo, Situ et Habitu.

97

De his Prædicamentis fere nihil habet Arles hoc loco, partim quæ quasi
teng ad 200 ano pertinent, sunt satis perspicua, cum quædam solummodos
prædicandi ad ijs mutuel: partim quæ alibi de eisdem fusi agitur, de Actione
et passione in phisicis. De Vbi et Quando in 4to phisicæ. De alijs alibi.

Conclusio 1a Actio et Passio habent contraria: calefacere n. et frigidificare, cale-
fieri et frigidificari contraria sunt: deinde Actio et passio suscipiunt magis et
minus sicut ut magis minusve aliquid calefaciat, sed observanda hæc non esse veras
proprietates 4to modo, cum nec de se soli conveniant. Dici tamen possunt affectus
propter quæ quoddam actibus ad terminas talium proprietatum capaces tendit:

COMMENTATIO VIII De reliquis sex Prædicamentis.

Exercitatio 1a De Actione et Passione.

Suppona hic Actionem Passionem et motum non distincti realiter, id est
non obstante quominus actio et passio constituant duo distincta prædicame-
ta: Motus a se in nullo prædicamento collocari: sufficit n. prædicamentum
distincti virtualiter, ut supra ostensum est: eadem res tendentia alicui
effectui a sua causa quatenus prædit a supposito efficiente dicitur actio, quatenus
cipit in subiectum et illud actum denominat, dicitur passio, quatenus dicitur
quod fit ab uno termino ad alium, sive ab imperfecto ad perfectum, id est
motus, ex quo ulterius colligitur in quacumque productione quatuor con-
ditiere: primum est ipsi agens natus potentia vel etiam habitu
instruendum ut v. g. ignis dicitur Res producta ut calor in aqua. Item ipse pro-
ductus quod est a medium inter ponentem et ponitum: Item hæc est quæ
diverso respectu dicitur Actio, Passio et motus. Item est relatio præci productæ
ad productam et contra.

Difficultas 1a Quid sit Actio? R. Est actus seu perfectio agentis quatenus
magis dicitur Arles 2. phisicæ. e. g. Clarigaly Actio est ultimus actus agentis ut a-
gens est, quomodo parte alibi efficit, dicitur ultimus quod validam principium et actus pri-
mi quales sunt natus potentia et habitu imo omni subiecta adve dicitur quatenus

ratione qua ut dicitur tendenti illa sive p[er]manendo effectus a cui dicitur quatenus
prodit ab efficiente, illudq[ue] denominat. Et quo aliquid efficit quod nullatenus
realis q[ue] non habeat terminum realem q[ue] producat demerget actio[m] mediantem
p[er] hunc effectus

Difficultas 1^a Quid sit Passio? R. Est actio seu actus patientis ut pati
ens e[st] quo mediante formam recipit illic formam et p[er] hunc nam ce
tera forma quasi remota et mediante Passione in Subiectis recipi
unt.

Difficultas 2^a An actio distinguitur a suo termino? R. Non v. n. cal
factio a calore non distinguitur, ideo semper concurre[n]t h[ab]et termino, eiusq[ue] sub
iecto inhaeret: quoniam in supposito efficiens denominat ab actione non a
termino v. o. Calfactio denominat ionem q[ue] calfactio licet calor ad eam
ipsa actio a calore non distinguitur inhaeret. *Ignis.*

Difficultas 3^a Quid dividatur actio? R. Prima et potissima divisio
est in immanentem, q[ue] manet in eodem supposito et in eodem potentia a qua
elicitur: et si partes habet in eadem parte potentia tales fere sunt h[ab]et actio[n]es
illam ex voluntatis & transientem q[ue] non manet nec recipitur a potentia
in qua producit. Sed transit sive in aliam suppositum ut calfactio a calore ab
ne, illuminatio aeris a sole, sive in eandem partem vel aliam potentiam sup
positi eiusdem ut electio qua una mater calefacit aliam, et productio phantasia
bratis via sensu eor[um] in phantasia, si t[ame]n distinguitur phantasia et sensus de quo
in libro de anima. Secundo subdividitur actio immanens in actiones intellectus seu in
tellectiones voluntatis seu appetitiones, et rursum appetitiones alia sunt racionales
alia sensitiva. Tertio actio transitiva subdividitur potest r[ati]o terminorum q[ue] produ
cunt: Alia n[on] actione producit subita alia gradualis, alia qualitas &c. et parte
Aliterum alia e[st] vitalis alia non vitalis. Vitalis e[st] q[ue] procedit ab aliqua potentia
vitali seu a principio vivente, non vitalis est q[ue] non procedit a potentia vitali
seu a principio vivente: de his plura in physicis.

Difficultas 4^a An etiam Passio ita dividi possit in immanentem et Transientem
R. Ita: Non eo quod eodem sensum q[ue] passio magis transeat s[ub]iecto: dicitur n[on] passio in
haeret passio et ab illo non transit ad aliud sed q[ue] passio respondens actio in
manenti dicitur immanens: quae v. respondet transienti transiens. Nam
h[ab]et adhuc alia divisiones Passio[n]is: Alia n[on] est corruptiva, alia perfectiva
alia rursum manualis, alia immaterialis: demum alia instantanea, alia successiva
Sed h[ab]et o[mn]ia aliam tractandi locum Preterunt.

Exercitatio 2^a
De Vbi et Situ.
Disputatur hic an vbi sit ipse locus in quo res existit, an spatium, an

vero hinc ad locum vel spatium antecedentem modo aliquo intrinseco, q. ubi ad
extrinsecum dici possit.

Difficultas 1a Quid sit Vbi Prædicamentale R. Et motus realis intrinsecus
rei præsentis alicubi, seu Vbi est forma interiora per quam res fornicatur
hic in aliqua parte spatij. Sic Corambr. et Suarez. p. 1o Motus localis seu
locatis, e. realis mutatio. E. debet habere terminum realem. Sed terminus huius motus
non potest esse locus eorum et physicus, nec spatium aliq. vacuum. E. Aliquid interius
ipsi mobili. conseq. M. negativus non potest. minor vero potest. Si Motus fiat extra actum
vbi nullum est amplius corpus ambiens, erit nihil aliud motus realis. E. Habebit re-
alem terminum q. sane non potest esse locus physicus, cum nulladeh superficies
ambiens, nec ipsum spatium vacuum seu imaginariu. Nam illud nihil e. reale. E. erit
Motus aliq. intrinsecus mobili seu locato.

Pro maiore illudertia Nota 1o Quod duplex sit locus alter e. extrinsecus, q. ab alio q.
phys. d. esse superficies corporis ambientis. Intrinsecus e. ipsa presentia seu motus quodam
quo res fornicatur statim præsentis alicubi, q. in re ipsa existit sine sit extra, sine ex præactu
vbi potest fieri ut ulla res creari possit, qui habet tale Vbi. posset inexistere
sine loco extrinseco: quod n. potest necesse alicubi existit. In hac in rerum uni-
versitate semper Vbi intrinsecum cum extrinseco coniunctum e. Sed hoc sit præ-
dens, q. non est vacuum.

Difficultas 2a Quid dividat Vbi? R. Item variis: 1o dividit in Vbi usque
adorsum, dextrum, sinistrum, antrosum, retrorsum, Sed hæc divisio e. accidentalis. 2o
Vbi aliud e. circumscriptivum aliud definitivum: circumscriptivum est motus quodlibet
ita est in loco vel spatio, ut totum subiectum sit in toto spatio, et partes subiecti in
partibus spatij seu loci et hoc modo sunt oia corpora naturalia in loco. Definitivum
autem e. motus quo aliq. ita est in spatio aliquo ut extra illud non sit. Sed totum corpus
stat in toto spatio, et totum in qualibet parte spatij. Sic Anselm. dicit esse in loco et
alia realia. Definitivum Vbi aliud est corporeum aliud incorporeum: corporeum dicitur
natio, ut si calor divinitus separaretur a quantitate, vel etiam color esset definitivum
tunc in loco, licet sint accidentia corporis: aliud est supernate ut presentia e.
Vbi corporis et sanctorum Christi in ter tremendo sacramento. Incorporeum est
quo spiritus sunt in aliquo loco presentes; dicitur a. ut extra illud non sit, hoc sensu
ut ita sit in spatio ut tota eius extitas, illo spatio definitivum et limitet. Hinc
excludit Vbi divinum, sive divina essentia. q. nullo spatio definitivum quod e. immensum
Quod non excludit Christi presentia sacramentalis, quod licet Christus etiam
sit extra sacramentum in tota eius extitas creata, ita est in certo spatio ut nullum
illius pars sit extra illud spatium: Nec obstat q. tota extitas Christi creata, sit
etiam extra sacramentum v. g. in celo, vel in pluribus altaribus, q. ita e. in pluribus
ut in toto sit in uno spatio, q. ut nulla eius pars e. extra eum. Definitivum spatium
reale dicitur esse definitivum in loco, q. a. eius presentia totalis multiplicet, sed totum
est per miraculum.

Colligitur ex dictis Vbi Pradicamentale nihil est aliud quaei modum reale in
intrinsecum rei praesentis alibi ut deo inq. Difficultate ja.

Difficultas ja Quid sit Situs? R. Est dispositio corporis resultans ex
locali partium Ubicatione: alij Sic dicunt: Situs est modus quodam corporeo
seu corporis dispositio, resultans et consurgens in loco ex habitudine partium
inter se et ex respectu earundem partium ad locum: Sensu a. Estille. Ita
praeter praesentiam in loco, quod constituit Vbi requirit partes corporis certo modo
dispositas, a quod dicitur subiectum vel sedere, vel cubare, vel iacere, vel
inclinare vel pronare, vel supinare esse.

Hinc colligitur 1o Situm non esse dubietate realiter ab Vbi eiusdem corporis se
trati: Nam situs nihil est aliud, quam ipsum Vbi, certo modo in loco ordinatum
Colligitur 2o Situm in solis corporibus inveniri, includit n. plures partes: sed sola
substantia corporea habent partes imo vero praecipue inveniri in corporibus hetero
o enis. Et Vbi convenit etiam singulis et adhibet separatis imo de cetero creato.

Difficultas Ita Quid sit Situs dividat? R. Varie alij n. Situs est naturalis alij
Fortuitus: Naturalis dicitur a natura v. g. quod caput sursum, pedes deorsum etc.
dependeat a situm naturalis huius Fortuitus dicitur a natura v. g. quod caput sursum, pedes deorsum etc.
natura identitatem et seipso statio in d. ma. de. Nec est opus pluribus divisionibus ferre.

Exercitatio Tertia

De Quando et Habitu.

Difficultas ja Quid sit Pradicamentum Quando? R. Est intrinsecum
cuiusque entis duras quam recte vocant Coniunctio per mansionem rei in sua
existente qua ita ab aetate distinguitur ut haec dicat solummodo rem esse
extra has aetates, illa vero dicat perseverantiam in eadem aetate. Prout
duram intrinsecam. Nam illa duras extrinsecum quod sumitur ex tempore primi mo
bilis, et quam communiter constituunt philosophi in hoc Pradicamento revera per
se huc non pertinet, quod patet: Quia scilicet quaecumque duras extrinsecum in qua libet
res si a Deo conferretur perseverare. v. g. Si cessaret die motu vel ita
ut non esset horarum dierum mensium et annorum cursu et successu illa n.
vocantur duras extrinsecum quod per illas oes res sub lunariis duras me
tritur, adhuc res illa duraret et perseveraret in suo esse. Et duras qua
res in esse perseverat non est extrinsecum forma, sed intrinsecum.

Obijcies 1o Aristoteles et alij philosophi docent has praedicationes esse huius tempore, vel hodie fruisse
nisi et anno superiore, et semel hoc seculo de. Etse huius Pradicamenti. Alij vero
haec oes sumunt a tempore primi mobilis, quod dies annos et secula constituit et huius tempore
rely alij est extrinsecum. Item hoc Pradicamentum vulgariter vocatur solus
Prad. temporis. Et Temp. Ratio formalis desumitur a tempore extrinsecum. R. Haec

99
pradicamentu accipere nomen a manifestiore spe, quam fatemur esse tempus sui
nobilitas. Nam q tempus sui nobilitas ut dicitur, met tenet res alias, ut si quis velat a. q.
p. hanc quam deus statuit hac schola, dicit vel tot dies, vel tot menses vel tot annos
vel tot secula, cu in hac schola ex se non habeat, nec faciat dies, menses, annos
et secula. Sed tm cogitatur annis diebus mensibus et seculis, q sunt a cursu Celi.
Hinc igitur sumptum est epla: notiora, licet revera duras intrinseca prius
cipaliter hinc pertineat.

Abieciens de Ha denominat Petri q triennis, quinquennis die Romani
fuit superiore anno, S. P. N. Benedicti Superioribus sacris, sunt reales, cum
sunt vere nemine coitante. Et sunt abieciens, Prad. non alterig. E. Huius. R.
Nogande jam conseq. denominat n. extrinseca q non afficiunt subiectum q
modum forme sed tm per modum termini et rei coexistentis, non necio rei
ferunt ad alig. Prad. Idem n. est Romani fuit superiore anno asidueres Petri
coetittit cursu: solis iam preterito, q. confeat annu Superiorem, et deotatis de
nominao ex magis relativa quam absolute.

Difficultas Quid modo huius Pradicamenti series ordinari possit. R. Sic ut duras
alia sit permanens alia successiva. Successiva e ipsa temp. permanens a. alia e sup
naalis ab naalis. Supernalis e a qua durat res supernales. Permanens a. naalis
a. qua durat res naales q subindit q. f. q. et modum sui. Huius e duras
rei incorruptibilis ut Anoli et aie naalis. Mox q. e duras rei corruptibilis
cuius partes sunt sinu et sine successione, licet tandem etiam intereat et talis
duras e huius lapidis, ferri die. Contemenda tm non e series vulgata a solo tem
pore accepta, ut esse hodie, fuisse heri die. vel fore tempore futuro. Si preterito
vel olim vel nuper. Si olim vel a saeculo vel a lustro.

Difficultas Quid sit habitus ut conditio ut tm Prad. R. Nihil est
de aliud quam forma mere extrinseca informans et denominans per modum orna
menti aut vestimenti, partialis aut totalis, imo forma illa denominans est
ipsa vestis, vel ornamentum: sed n. definitur solet, q. sit corporu, et eoru q. cir
a corp. sunt adiacentia, seu circumpositio. Unde tabulatum huius Prad. am
mentis est Vestitus late accepta p vestium, armoru, ornamentoru habitus
ne, nec quocumq. modo: v. g. in cinta vel alia possessione Nam si pertinent ad
modu habendi de quo paulo post, sed tm corp. q. alia rae non denominat subiectu
na reddunt vestitu, ornata, armatu.

Ex q. by colliges q. hoc Prad. non importare formam aliquam aut modu ex nu
ro tm in eum ab aliis. Sed tm fundare denominationem extrinsecam ad modu tm in
formantis. Secundo colliges hanc seriem ita ordinari: Habitibus aliis e ord. ornati
aliis vestimentis, aliis armaturis. Vestimentis aliis domesticis aliis militaris. domesti
a aliis est Tunica die. Referunt et hinc casuati e mcrustati e marmore
obore, et similes de nom. in de reru maximatarum.

POSTPRÆDICAMENTA

Argumentum unum textus Aristotelici.

Hæc est tertia pars huius libri, quam Aristoteles pro pleniori cognitione prædicamentorum indicavit ad necessitatem. dicitur autem. Pro vulgo quædam esse Postprædicamenta: Nimirum opposita Modi prioris, Modi Simul, Modi Habere. De quibus sicut me paucis est dicendum.

IN CAPITO PRIMUM DE OPPOSITIS

Tres sunt huius capituli partes: Prima explicat quatuor genera Oppositorum, quæ comparantur eadem inter se: in quibus proprietas Oppositorum, modo contrariorum exponitur.

Conclusio prima. Quatuor sunt Oppositorum genera: Relativa, Contraria, Privativa, et Contradictoria. Exempla sunt dupliciter dividenda, bonum et malum, visget et exeret, sedere, non sedere.

Conclusio secunda. Relativæ opposita sunt, quæ id quod sunt Oppositorum esse, vel alio aliquo modo ad illa dicuntur: Sic dupliciter dividuntur, in Relativæ opposita, et hæc per se sunt omnia relativa quæ eorum sunt opposita, prout de eadem subiecto nequeunt affirmari.

Conclusio tertia. Contrariorum quædam sunt mediata, quædam immediata: Immediata sunt, quorum alterum necesse est subiecto capax, ut sanitas et morbus, aliter utrumque necesse est alii, cum inter sanitatem et morbum non detur medium: Immediata sunt quorum non est necesse alterum necesse subiecto capax, ut albedo et nigredo in corpore mixto: per se corpus aliquid esse rubrum vel flavum.

Conclusio quarta. Mediatorum contrariorum media, partim sunt nominata, ut color flavus, ceruleus inter album et nigrum partim sunt innominata, ut est medium inter virtutem et vitium quædam autem non carent necesse utriusque oppositi explicari solent dicendo nec propter nec implet, nec calidus nec frigidus, sicut vel alio simili modo.

Conclusio quinta. Privativa Opposita sunt habitus, forma aliqua positiva et ex primo circa idem subiectum aptum et constitutum a natura temporis: Unde addese cum vitium particula Infans non habet edentulus ante tempus quo Infantes solent habere dentes.

Conclusio sexta. Affirmatio et Negatio non sunt unum cum re ipsa quæ affirmatio ex necesse si negantur: pro quibus affirmatio et negatio sunt oratio, quæ necesse non habet opposita: quod in Aristotele res significatas per orationem eorum modo inter se opponi sicut non hæc omnia homo sedet opponitur. In his oratio homo non sedet, ita ipsi non sedere et non sedere sibi opponuntur.

Conclusio Privativa differunt a Relativis et contrariis q Relativa di
 cant ad aliud, et solum ad convertuntur: Privativa apositiva. Contraria
 v. s. sunt mediata necesse sunt cui libet subiecto apto in suis. Alteru de
 ru met necesse: Si v. sint mediata necesse necesse met, ut numero necesse
 met par vel impar. Alii sanitas vel morby deinde pleriq contraria possunt
 sibi mutuo in eodem subiecto succedere: Et calido n. est frigidu et fri
 oido calidum. In privativa a. non dat reo reby a privativa subiectu a cas
 Gate ad visum a morte id vitam.

Conclusio Sa Opposita contradictoria oio differunt a reliquis: qz in ijs semp
 alteru eorū vere alteru falsu de quolibet subiecto mai vel minori, sive subiecto
 illud existat, sive non existat: hoc quolibet n. veru est esse lapidem vel
 non lapidem, hoem vel non hoem, qz de ceteris oppositis in visum dai n
 potest.

Conclusio qz. S. Sunt affectiones contrariarū ja Bono nihil e contraria
 nisi malū: Malo a. non solum contraria le bonū, sed etiam malū.
 Recte hū monent Conimbricenses: Malum hic non sumi p mera privac bo
 ni, qz sic essent privativa sed p ente seu forma aliqua positiva sicut non bene
 convenienter, ut: le bonū est contra sumū p forma bene convenienter,
 p ipsis reby q sunt bona vel male. S. c. sanitas e bonū, Morby malū
 illi contrarium: Avaritia est Malum, qz et liberalitas q bonū est et
 prodigalitas qua malū est, contrariant. Similiter superstitia q mala est
 habet contrariam pietatem et impietatem. 2da Non est necesse ut vtrūq
 contrariarū simul existat in reu naa: patet: qz possunt oia corpora esse ad
 ba et tunc nullo daretur morū actu. qz Contraria non possunt esse Simul in
 eodem subiecto, illud in oia subiectis et in eodem subiecti parte. v. o. calor
 vel frigus oio graduum. Ita Contraria versant circa idem subiectum
 et postulant idem subiectu in quo recipiant. Ut virtus et vitium in hoc.
 Albedo et nigredo in vultu corporis. Ita Contraria vel sunt prima sub
 eodem genere ut albedo et nigredo sub colore: caloret frigus sub patibili
 qualitate vel sub diversis oerentibus ^{diversis} in Prædicamentis ut iustitia et
 iniustitia sub virtute et vitio: Vel deniq ipsa contraria sunt generandi
 versa eundem in præd. ut virtus et vitium.

COMMENTATIO VIII

DE OPPOSITIS.

nono alia pugna, nisi Relatiua q' vero praeter relatiōis oppositis habet neas oppositio Rel.
inter se repugnantēs alijs noibz appellanti. pugna quia?

101
Difficultas 2da An dicitur ratio oppositorum huius generis sit uniuoca? R. Non
sed est analogia: pr' 1a pars. qd' nihil dicitur eod' uniuocū ent' reali et non ent'
sed ext' ratiō: sicut vero aliqua opposita sunt entia, aliqua non entia, et si acci-
pias in abstracto aliqua oppositio ē relatiō realis, q' sēd' est inter entia positua.
realia aliqua vero ratiō, q' sēd' est interem leu non ens. qualis est pri-
uatiua et contradictoria oppositio. pr' 2da pars: Quoties aliqua ita se habent
ut unū uerū et proprie eorū uerū participet, et aliud improprie uel sicut
quid, tunc illa analogice tñ conueniunt in eod' ratiōe sicut se habet quatuor
locera oppositorū. E. pr' m. qd' ratio formalis oppositorū p se se con-
uenit contradictioni, et alijs tñ non conuenit nisi quatuor uniuocis
mū, neq' ad alterū p' ratiōe sicut se habet sicut coet' nax ductū. v. o.
recte se q' Petrus est albus. E. Petrus non est niger. Plato ē seruus? Non
est dicitur Solet a. hic fere ordo in oppositis constitui ut primariū ana-
logia sit contradictoria. 2do loco ponat' priuatiua opposita, q' illa etiā
formal' pugnat' ut ex eis non ens, licet tñ circa certū subiectū. sicut
loco contraria, q' non possunt duā contraria nax esse simul. Vt
moloco Relatiua oppositio: haec n. dicitur minime q' inter se pugnant, q'
possunt esse simul respectu saltem diuersorū terminorū. v. o. idem hō p't
esse dicitur seruus respectu diuersorū, non tñ potest simul esse p'ly et m'
p'ly. Dicitur sumptorū formal' q' quatenus opposita sunt: Nam quatenus
sunt entia positua, possunt conuenire in aliquo uniuoco superiore, et de
suis inferioribz uniuoce predicari. v. o. albedo et nigredo uniuoce conue-
niunt in colore et uniuoce predicant' de inferioribz. Similiter pater et
filius uniuoce conueniunt, in Relatiōe de inferioribz uniuoce predicant'.

Exercitatio 2da De Oppositione Relatiua

Difficultas 1a In quo consistat oppositio an sit inter Relatiōem et eorum
mū?
R. In hoc quod Relatiua, ut se et terminū ita inter se differat sicut ut et
ut in eas habeant conditiones nec de se mutuo nec de unō subiecto possunt
predicari: Non enim in se mutuo agant, se se ab eodem subiecto repellentes. sicut
has ex nra se postulāt esse in distinctis subiectis.

Difficultas 2da An ad Oppositionem relatiuā sit nec ut tota p' se ali-
cuius relatiōis pugnet ead' ratiōe sicut opposita? R. Non. sed satis est si una
indiuina Relatiō pugnet cum altera indiuina illi opposita. v. o. paternitas

net o' filiat' hoc n. e' manifesto falsum idem n. potest esse pater et filius
 diuerso respectu. Id quo hac paternitas qua refertur Jacobi ad Josephum pater
 cum filio qua Joseph refertur ad Jacob non a. cum filio qua Jacob refertur
 ad Isaac Nam illa sunt in eodem subiecto.

Exercitatio tertia

De Oppositione contraria.

Expositio ab in
 dicitur
 contrarioru

Difficultas Iam qua sit oppositio contraria? Illa opposita sunt
 contraria quae sub eodem genere magis distant eodem subiecto
 vicissim inueniunt a quo se mutuo expellunt nisi altera nisi ad hanc. Ita
 opposita de similitudine facilius se in contrarietas dicitur opposita ut
 studant disparata. dicitur sub eodem genere ubi illos vel
 remoti magis se se gerit praedicat. Nam q' sub nullo genere
 conveniunt dicitur se diversa non contraria; Excludunt ergo privatione
 et contradictorie opposita, quae cum altera extrema in illis specie altera
 non erit non possunt collocari sub eodem genere. dicitur. Mutuo distant q'
 illud eundem e' non solum locum sed solum naturam et ostendit q' vel positivum ut
 sicut nulla alia species sub eodem genere aequae distat: ut albedo et nigrum
 sub colore vel negativum s. ut non sunt alia species q' magis distat licet sint
 aquae distat ut calor et frigus sub partibili qualitate sub qua est
 humor et siccitas.

Id q' sub nullo
 gen' hinc usq'
 conveniunt in
 se diversa.

Quid positivum dicitur
 Caret

Quomodo dicitur
 sicut naturam.

Quomodo dicitur
 sicut naturam. Ita quares unde eos noscunt aliquando esse solum naturam. Si Naturam
 extremam in summo gradu subiectum in formans partem vultu gradum extremum
 oppositi: sed totam naturam oppositi destruat. hinc calor et frigus in eodem
 magis distare quae calor in summo gradu nihil frigus oris secus partem: sic
 nec frigus in summo gradu secus partem vultu gradum caloris: hinc et patet color
 albam et flavum non magis distare quae flavum etiam in summo gradu patet
 secum aliq' albedinis.

Dicitur q' eodem subiecto vicissim in sum et ab eo se mutuo expellunt: sicut
 non illae substantia simularem et sicut eandem partem: Nam una res sicut
 diversas partes se sicut in ere contraria, in sum a. vicissim: non sicut
 eodem tempore, licet una forma possit alteri succedere, tunc una forma
 alteram repellere dicitur vobis: vel effectivae quod sicut forma aliqua
 producit aliam, quam producit forma sicut expulso: sic calor expellit humorem
 vel effectivae quae producit siccitatem, q' forma humori repugnat, vel
 formaliter. sicut sicut communicando se ipsam sicut albedo nigredinem expellit. Unde
 in thione iam illigunt expulso formalis: Multae n. sunt qualitates non activae
 illarum formalium quae se ipsas expellunt contrarias. In a. huiusmodi subiecto quae formatione
 et pulso. contraria non pugnant inter se physice nisi respectu alicuius subiecti, a quo se non

Una forma alia
 expellit vel
 effectivae
 Vol
 formaliter.

in thione
 illarum formalium
 et pulso.

per negationem. ¹ Maxvctudo inter iram et remissionem. Relio io inter gthois mueret super
 extremorum. ² Initio nem. ³ Pro eo q est medium abq extremis et dr medium pabr
 negacem extremorum qd vtrumq extremorum pe de illo negari: Vto homo
 respectu auaritia et liberalitatis dr medium subiectum qd neutrum
 de illo necro dr posse n. vtraq carere, si hie esse amens puer aut p
 Ad illigie dieg. ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

Exercitatio 4ta
 De Oppositione priuatiua.

Hac oppositio cerat h inter formam et priuam. Nae forma illis q vis
 priuatiua positiuu q sbo tribuit sive sit substantia sive accidens. Nae pri
 uatiua illis absentia illis forma in subiecto apto ut constat ex dialect.
 de hac igitur oppositioe vocatur h: 1m. Antidistinctio a contradictoria.
 2da qm d. illigendū sit quid a priuatiua non det regressu ad habitum, cu
 videtur quotidie a luce ad tenebras, a somno ad vigilias dari regressum,
 imo quodam calcula dnr hyeme mori et aestate reuiuiscere.

Difficultas 1a An Priuatiua oppositio distincta sit a contradictoria?
 Affirmate licet n. Priuatiua sit negatio priuatiua in oppositio non est
 oppositio pure negatiua. Raa distinctio est qm in Contradictoria sumit
 negatio cum precisione determinati subiecti, quae connotatio subiecti est con
 ditio qua constituitur priuatiua oppositio, quod ut illius, sciendū est q
 negatio semel accipiat pro ut est coe qd ad puram negationem et priuatiua
 mel accipit in spe p pura negae, cu subiectu praesens. Priore modo
 non est distincta ta priuatiua de illa praedicta. distincta est tn postero
 re, modo qm ut sic praesens respectam ad certu subiectu, quem pri
 uatiua est h. includit.

Difficultas 2da Qm d. veru sit q dicit Arist. de regressu a priuatiua ad
 habitum? Prinsquam ad hanc difficultatem respondeamus,
 Nota 1o Duplicem esse reo resumi alteru ad eandem numero formam: al
 teru ad eandem spe seu ad similem formam: deinde regressu ille vel est
 immediatus ut h. aqua mutet in aere, et aer rursu immediate redeat in
 aquam: Vel est Mediatu q fit per varias mutac ut h. vnum vertat in acetu

actum in aquam: aqua rursus permixta vno iteru redcat ad statum et formam vini.

Nota 2° Prius aliando tollere actum et potentiam ad actum seu prius
solum agendi primum vel remota ut si non tunc tollat actum videndi vel audire,
sed etiam ipsam organum visus vel audire.

His Notatis Respondeo 1° ad difficultatem nunquam dari reo resum ad eam. Nondum reo res
idem numero formam nisi per suam potentiam, quae validabiliter resurrexerit et natae
no homi. Respondeo 2° Quod prius in prius subiecti actuali forma. Item numero forma.
salua in potentia et causis, quae possunt formam iterum ponere, tunc poterit
ori reo res ad eandem specie formam. Item cluso potest succedere tenebris, sicut
visus, coma calvitio. Respondeo 3° Si prius etiam tollat potentiam, et
a quibus forma in fieri et conservari dependet, tunc nondum reo res ad eandem
speciem formam immediate, sic in aliquo mediate per varias mutates. V. g. Cada
ver fit terra, terra fit planta, planta fit civitas, civitas deinde fit sanatus, sanatus
tandem fit caro viva, caro rursus cadaver. Haec est doctrina S. Thomae quad. 2
de malo art. 12 ad 13 Argumti.

Ad queres quomodo censetur prius ita dia abtulisse, ut plane reo res videtur
impossibile? Ad Haec de re non posse coartam aliquam reo res dari, sed pendere
re ex
Vide Corin. hoc loco.

Exercitatio quinta De Oppositione contradictoria.

Contradictorie opposita omnia inter se pugnant, et longissime dissident, ac primum
contradictio est oppositio mixta, quae facile per se per se est causa cur cetera sunt opposita
posita illud principalem, tamen oppositio nis partem. Sed contradictio est talis
per se. Illo axioma te vulgari: propter quod unumquodque tale illud magis est tale,
per se. quod non potest unum oppositum. Et ducere aliquid necesse, quod eorum
ut notat in inferat, seu nisi licet dicere: Hoc est. E. Non est illud: aliquid
est E. Non niger. Pater est E. Nox filij. Atque talis negatio est contradictio E.
per se 2° Maior oppositio colligitur ex maiore incompatibilitate in subiecto:
sed per nullam potentiam medietatem quod non possunt contradictoria esse simul
aut de eodem simul affirmari. Atque v. Relativa in specie saltem possunt esse natae
simul: Contraria item in gradibus remissis et per se potentiam etiam in
gradibus intensis. Prius tamen licet simul esse nequeant, partem tamen
medium aliquod subiectum, cuius forma nec prius conveniat, quod, ut
dictum est contradictoria non patiuntur. E. nemo est convenia inter contra
dictoria in quam inter cetera opposita et maior distantia et consequenter
inter illa est maxima oppositio.

Obijciat 1° Cetera opposita includunt contradictionem. E. Contradictio non
est maxima oppositio: pro consequens quod includit aliquid supra inclusum.

103

quodam.

2ª Resio
quodam de reo res
hinc hinc.

adit propriam suam. ralem. **R** Concesso anteced. nego consequentem.
Nam licet includat cetera oppositioes aliquam contradictionem, et etiam
aliquid addant, hoc tñ addunt non auget, sed limitat, et minuit repugnantiam
contradictionis, contrahendo illam ad certum genus: Ita s. Thomas Opuscul. 37

Art. 1.

Obijcies 2do Vbi non datur medium, ibi minor est distantia quam
ubi datur. Sed in contradictorijs non datur medium in alijs multis datur. **E**

R Maiorem veram esse distantiam locali, non a. de diversitate naturae
de qua hic agimus.

Obijcies 3io Minus requiritur ad distantiam contradictionis quā contra-
dictionem. **E** etiam e minor oppositio in contradict. pr. anteced. quā
ad contradictionem sufficit si v. o. aliq. subiectu tñ tñ sit colore me-
dio: v. o. flavo ut dicat non nigrum. Ad contrarietatem vero requiritur
certū quoddam eius positivum: v. o. albedo, cui contrarietatem nigrum datur

R Distinguendo. Anteced. minus quodam requiritur existit in contra-
dictione quam in contrarietate, non tñ minus diversitatis et distantiae.

Ad problemam concedo ut subiectu dicat non albu, vel non nigrum,
sufficere ut medio colore sit tñ tñ, nō ut ei careat colore non tñ
sēq. q. non albu minus distet ab albo quam nigrum, qo albu et n
albu in nulla re conveniunt, ne quod in vite: albu a. et nigrum
conveniunt in Præd. qualitatis imō etiam in primo genere coloris,
et divinitz etiam possunt esse simul.

Difficultas unica An Præter discrimina iam allata adhuc vlt
differant contraria et Privativa, a contradictorijs. **R** Ista
et primo quod in hoc, q. contradictoria inserta propositionibus effici-
ciant alteram necesse falsam, alteram veram. Contraria a. et Pri-
vativa non item Nam de quacumq. re altera pars contradictionis est
vera altera falsa Non a. sic se Pres habet in contrarijs et privati-
vis: lapis n. nec videns est, nec caecus. Caelum nec est albu nec nigrum
brutum nec est iustum nec iniustum. 2do differunt subiecto. Nam
privativa oppositio versatur circa aptum subiectum, contradictoria
circa quodvis. 3io Privatio ut docet in Physica p. esse principiu
veru malium. Negatio a. seu altera pars contradictionis non potest

In Reliqua Capita s. 10.

De Modis Privoris de Modis Simul. Spect. motz.
Et de modis Habendi.

capite undecimo tradit Arlos quatuor modos prioris. Capite duodecimo tres modos simul.
Cap. 13. Sed spes motu. Cap. 14. Septem vel ut alij volunt 8 modos habendi aliqd quae oia nihil aliud sunt quam simplex explicatio terminoru tunc ad Pradicamentoru, tum ad sequentium conuentionem necesse

conclusio Ia Quatuor modis dicitur unum prius altero, q modi hijs uerisibz comprehendit:

Tempore, Natura, prius ordine sic et honore,
Causam causato dicitur esse prius.

quid sit prius

Tempore prius est, quod dicitur etiam minima praecedit ut praedictum carna Tempore dicitur, docere. Na prius est a quo non convertitur existendi consequentia. Ex quo cuius existens non licet inferre existantia alterius. v. g. ad natam prius Natura est hoc ex bruto, qd non licet inferre ad est. E. homo est. Vel si ad est homo est, recte fit sequi ho est E. ad est. Item duo sunt prius natam quae tria, qd non sequi duo sunt E. etiam tria. Vel duos habet aureos E. etiam tres. Contra fit sequi tria sunt E. etiam duo. de. Pro me prius est q in ordi. Ordine. nata aliqua serie veru praecedit. Ut exordiu. Confirmacion. Praemissa conuersionem. Consul senatorem. Honore prius est, quod est dignitas praestantis honore ut homo bruto, aurum argento, clericus laico, Theologus ceteris scijs. Vltimo prioritas modo prius est quod causa est alterius, licet cu eodem cuius est causa caato est ead recipere. Sic prius est Ortus solis quae dies, xatid quam risibile quae unu alterius est caa tametsi possunt esse simul tempore. Ceteru hic modus conuenit etiam in modo quo dicitur caa ordine natam prior est suo effectu. Prioritas raris feldi potest hijs alijs quatuor modis, q usitatus est Theologis et dicitur prioritas raris seu prioritas. Nam spona raris: dicitur a. esse priora in spona raris. quae nullam habent realem prioritatem siue tempis, siue raris siue dignitatis, nec habere possunt hijs tria nobis ordinatae sunt concipienda unu debet prius concipi quam alteru. Sic in DEO prior est essentia, quam reles et attributa licet in DEO nulladeq prioritas a parte rei.

conclusio Ia Tres sunt modi quibz aliqua dicitur esse simul, q comprehendit sunt hijs causantibus

Tempore dico simul quoru a generat nunc e
Quae conuertuntur dicitur esse simul
Sunt simul spes generis unu dicitur venates
Et generis caa non rae sui.

Tempore sunt simul, q simul generantur seu simul incipiunt esse. Vel epimlatiz quacumq eodem existunt tempore. Na sunt simul, quae ita in existendi in se recipere conuertunt neutra sit alterius caa sic Relatiua et Correlatiua sunt simul natam. Divisione sunt simul spes quae immediate subiunguntur q aert. Haec in simultate non est spectanda in naturis corporis, sed in natam generica. Nam conuenit interdum unam speciem esse priorem natam, altera, ut patet in speciebus quibus tatis ut bica priores. V. p. ferre, et haec corpe, cum illa ab his praesupponatur.

Simulacra hi tres p se immediato participant rationem quantitatis continue.
Conclusio 3a Sex sunt species motus, generatio, corruptio, incrementum, diminutio,
alteratio, et loci mutatio. pr. vel n. motus est ad substantiam, vel quantitatem, vel qualitatem,
totam, vel ad hanc vel leu ad esse substantie, et dicitur generatio vel ad non esse substantie, et dicitur
corruptio, si ad quantitatem vel e ad maiorem et dicitur augmentum vel ad incrementum
et dicitur diminutio, si ad qualitatem quocumq; modo dicitur alteratio, si ad ubi dicitur mutatio loci,
seu latitudo.

Nota 1o Motum hic late sumi p quavis secl mutae reali, q a. ex his sunt motus
prios dicitur in Physicu

Nota 2do quietem esse primam motus et ideo non contrarie se privatine oppo-
nit motui licet Aristes illam oppositionem improprie vocet contrarietatem

Nota 3o Motu semper fieri inter duos terminos quorum prius e terminus quo,
posterior ad terminus ad quem

Nota 4to Non quamlibet quietem esse contrariam motui, sed illam qua res qui-
escit in termino a quo ut quies lapidis pressi ad motum deorsum.

Nota 5to Hos motus dicitur contrarios quorum termini ad quem tendit motus sunt
contrarii, ut calefactio et frigidificatio, quo tendunt ad calidum ex frigus contra-
rios.

Conclusio 4ta Septem sunt modi qd vna res dicitur habere ab alia quos ideo videtur
Aristes tradidisse ut tolant equivocam Graeci verbi habere. 1o igitur habet ab alio quo
affectio aliqua seu qualitas unde dicitur aliquid habere virtutem vitium. 2do habet
Quantitas seu magnitudo v. o. habere cubitum, vel unam ulnam in longitudine.
3to habet aliquid circumpositum inq; vestis, ornatus vel arma. et hic modus constituit
ultimus predicamentum. 4to Vna res habere membra ut habere pedes caput &c. 5to
habet contentum ut vitium a vase, rupe a crumena. 6to habet id q possidet
ut domus a aer, liber a suo Domino. 7mo dicitur vir habere uxorem q. iure matrimonij
illi coniuncta esse, et hunc modum habendi ait Aristes esse inproprium in qd vir non
maioris habet quam habeat, ab ea tunc qd habere in hac se non suade nihil est aliud,
quam se in loco deo mas et humana, viru et mulierem simul habitare. De his
modis a Dialecticis hi versus circumferuntur.

Affectum quantum vestitum, dicitur velut virum
Membrum contentum, possessio, vir muliere.

Et haec de Praedicamentis sufficiant. Nunc ad ipsas Praedicas et
enunciaciones cum bono Deo procedamus.

Absoluius Praedicamenta 26 Maij Anno partu Virginis 1628 f. n. f. 10
Sancti Eleutherij Papa et Martyris, hora 3a Pomeridiana.

Ad maiorem Dei Desperam Viro. et SS. P. N. D. Exe. 1070 gloriam.

IN LIBRO SARTI TO ET II ET III ET IV ET V

105

AS.

PROLOGVS

Conclusio scilicet in hoc opus de interpretac diuidunt in duos libros: Graeci enim horu libroru in unu conferu. Sed paru inter est, qua vero in his libris explicanti sunt haec. scilicet quid sit nomen, quid verbu, quid enunciatio, quid est quae oppositio &c. Quae tamen in absolutis enunciationibus, quam in modalibus sepe praesertim Aristes, veru quae haec oia valde accurate et perspicue exposuit, non solum in sua Dialectica, quae vbiq; certum solet esse in promptu, nostri in ea quae ibi em de huiusmodi breuiter supplebimus.

Sequitur a. Aristes in his libris ordinem naturae et doctrinae, tu quae procedit a partibus ad totum, i. a terminis ad enunciationem. deinde a toto ad species, seu partes subiectiuas, tum quae praemittit hos libros tractatui de argumentibus sine quibus illa non possunt.

Indicium autem a. hi libri de interpretac, quae oratio enunciativa, seu enunciativa vera significans, vel falsum est, modo et interpretac eorum quae sunt in metu, quae est sedes sapientiae. Cum itur in hac loco a parte manifestet Aristes agere de enunciatione, quatenus est expressiua et significatiua interioris mentis operac, ideo de appellat libros hos de interpretac. totu hoc intelligit et ipsa Aristis praefatio, in qua aperte indicat se agere de enunciatione eiusque partibus per se nota sunt conceptuum interiorum.

Conclusio scilicet da. Obtem horu libroru e enunciac mentalis put substat et e primis per enunciacem vocalem: Vel ut alij dicunt quae a nobis non differunt est enunciac vocalis, put in sonu est eadem enunciac mentalis: Certu est non agere hic solum de vocali praesertim, hoc non pertinet ad Grammaticam et Rhetoricam, nec de mentali praesertim, quae de illa loquitur in libris de arte, vnde de se huiusmodi agi de vocalibus tam de sono et indice mentalis, et de mentali tam de signato per vocalem. Si vero queras quare tam studiose Aristes agit de signis cum res ipsae possint cognosci et huiusmodi. Et si res ipsae cognoscantur humani intellectus ita est comparatus ut sine signis nec doceri nec docere possit: quia cum res ipsae non possint adferri nisi per signa, necis de vocibus et conceptibus differendum est, quibus mediis res ipsae indifferenter venire solent.

IN CAPITULO PRIMUM ARS DE SIGNIS.

Conclusio 1^a Voces sunt signa eorum quae sunt in mente / conceptuum seu affectuum
ad scripta vero sunt signa vocum. Consule Fonseca lib. 1. dial. c. 11.

Conclusio 2^a Voces et scripturae non sunt eadem apud oes: affectus tamen seu conceptus
quae hanc pedem sumuntur sunt apud oes idem.

Conclusio 3^a In materia conceptuum in mente interdum non verum nec falsum, interdum
vero falsum ut alterum horum verum ipsi conveniat: sic etiam voces interdum
nec verum nec falsum significant, si nimirum sint simplices: interdum vero signifi-
cant horum alterutrum, si scilicet sint compositae et expositae. primum verum et falsum in
compositione et divisione / in affirmativa et negativa locum habent. sicut illi conceptus
simplices non significant affirmativam vel negativam, ita nec voces simplices illis respon-
dent.

Nota 1^a In voce humana De vocibus n. brutorum hanc non agitur cum non sint inter
pretibus mentis, quae carere bruta, tria sunt spectanda: primum est aliquid naturale
nimirum sonus ad certam speciem qualitatis pertinet, et per percussum et collisionem
ne aeris ad aërem exteriori mediante respirare efficiatur, atque hoc illi sonus cum vocibus
brutorum. Altera est articulatio istius soni: certa quaedam vocis conformatio
a palato, dentibus et lingua efficitur. tertia est vocis significatio, quae est duplex altera
naturalis, quae etiam vocibus brutorum convenit: sic fletus et eivitas est signum naturale

coloris: latratus ira: et sic de voce conosciuntur aliquid vel homo: Altera significatio
est quae instituitur seu quae institutio non hominum quae certis vocibus certarum rerum signifi-
cationes imponunt v. g. graeci ut redeuntis sonis aliquid naturale, latinis homo: ite-
braris scilicet. Atque haec posterior significatio est forma vocis significatiuae
de qua hic agitur ita ut vocis significatiua sit compositum quod quidem est articu-
latus sono oris, quod est ens reale, et quod significat quod est quod dicitur.

Nota 2^a De licet dicitur vox articulata, et ad significandum instituta possit fieri
per aliquid significare audientibus, non tamen semper actu praestat. Ad hoc non propter
supradicta requiritur ut ut praestat cum imaginatur et intentione significandi eam
rem cuius est signum. Deo ut audiat ab illis dicitur tale idiomata defectu prio-
ris non sunt actu signa: voces infantum, dormientium, meracis plati: item
voces psittacorum aliarumque doctarum quoniam defectu posterioris tamen voces non
sunt signa factis, nec in dormientibus voces nobis.

Nota 3^a Ut illoque tertia propositio seu conclusio, Netus est pro duplex
est veritas: alia est transcendens, quia de ens reale dicitur verum, sive actu cognos-
catur, sive non, alia est veritas connotativa, quae nihil aliud est quam conformitas
inter potentiam cognoscendam et rem cognoscendam, huiusmodi veritas dividitur quae alia
sit veritas significando, alia in cognoscendo, alia in essendo: veritas in significando

repon h in Oraini scripturis conceptibz qndo selt rem ita mensurari ut v. r. sec.
 Veritas in eo noxendo reperit in peccata cognoscere sive in illeto, sive sensibz
 apprehensibz. Veritas in essendo est in rebus ipsis, quatenus ab illeto, provent
 chy noscunt. Rursus veritas cognitionis alia est simplex q consistit in simplici con-
 formitate imaginis cum suo prototipo, seu in conformitate simplici apphensio-
 nis cum re apphensa. Alia est complexa q consistit in conformitate iudicij cu
 re iudicata et huic contraria e falsitas q e disformitas iudicij cu re iudicata.
 Nam qdo aliter dicit dari concepty q voces, q neq veru neq falsu signifi-
 cant id debere illigi de veritate complexa, non de simplici, ut sensu sic voces simplices ex
 concepty non sion sunt alicuiq veri vel falsi iudicij qv unu de altero vere vel falso
 negat. Nam certu e q etiam in vocibz simplicibz et conceptibz det simplex veri-
 tas de qua alibi fult disputandum est.

COMMENTARIO I

De Sionis.

Exercitatio prima Quid sit signum?

Difficultas 1^a Quid signum sumptu latissime describat. Sic: Quod sit id
 potentie cog noscenti aliq representat: sic color sibi de sionit. Per potentiam cog
 noscentem illi q tam illeto quam phantasia et sensu exteriores, q des obta sua ma-
 do sibi proportionato cog noscent. Hinc colliges q Quod signu duplem importet respectu
 ad habitudinem: Vnu ad rem sionificatam: de n signu est rei sionificatae signum:
 alteru ad ipsam potentiam, cui aliq significat, et n de sionu, alicui potentia sion-
 au: hoca qd pecty cog noscit et significat s. Docetventura in pmsent. dist. p. quod
 2. Jam nq quonq an veru respecty sionificatae sionis. Colliges 2° ad definitione
 hic non tm definit sionu sensibilia, q in sensu exteriores incurrunt, ut sumy respectu
 sionis, hodem respectu vni qd etiam insensibilia ut sunt spes illibitiles mo oet spes
 intentionales, et sionu singuli, p quam potest dicit cog nosce si ve docet s. thom. p. parte.

Difficultas 2^a An sionu includet formam utrunq respectu tam ad rem significata
 quam potentiam cog noscendi. R. Ita de priori n qd ubia de posteriore a. ad po-
 tentiam p: qd hic respecty variat sionu sionis e. pertinet ad eiq essiam. p.
 Interd qd sionu instrumentale constituit et distinguit a formali q hoc qd
 nosce debet et a potentia percipi Formale a. minimo ved iceh. Et qly man
 festo colligit sionu esse qd per accidens ex duobz illis respectibz me refert q respecty
 sit prior et presupponat ab altero respectu ad potentiam qd non absoluit sionu
 nisi a lter accedat, q inde patet: qd si illoerem in aliqua re uniu illu respectu
 sionu ad rem significatam, v.g. in fumo respectu ad ignem cuius signu est, et in

hedera ad vinum et secundum deinde respectum ad oculum vel aliam potentiam cognoscentem, cui sit et presentas iam non erit signum. Nam a cere aliq. aut in fans nec ex fumo lignum, nec ex terra hedera vinum colligit.

Quæres 1° An respectus et habitudines signi sint verae relætes an potius aptitudines et fundamenta relærum. R. Iste potius aptitudines et fundamenta relærum quæ relætes, licet non debeant necessari quæ ex ijs resultent quam relætes inter signum et rem significatam. Nam y illud foris signum constituitur q. ratio est et causa inducendi potestatem in notitiam rei significatæ sed hoc non consistit in relætes sed in convenientiam fundamentalem quæ res significans habet cum significatæ. p. m. Ex isto sumi in quo nemo porci potest relætem signis sed tamen naturam eius quare scit ita dependere ab ore, ut vli fumus est in prope uno debeat esse ignis.

Dices signum non potest defini nisi per honorificatum, tamen per suum terminum, quomodo respicitur. Signum est relatiuum. R. In via signum se habet per modum reflectendi tamen dependentiam q. semper et plerum in ore me ad aliud, id eo illa ita se habet. hoc videtur est in habitibus, in causis, et alijs entibus absolutis.

Quæres 2° Quales sint ita relætes quæ resultant inter signum et signatam? R. Nullum signum ex instituto habere relætem realem ad signatam. ratio est, quæ talia signa non significant quæ naturali aliqua proprietate sed ex impositione hominum ab intellectu facta, quæ non potest fundare relætem realem. R. 2° signa naturalia posse habere relætem realem, si habeant ceteras conditiones de quibus dicitur in d. 1. putat de relætes. in quæ talia signa non pendunt ab opere intellectus. Et si signum et signatam sint ad se distantia et realiter distincta fundabunt relætem realem. R. Relætes inter signa instrumentalia et potentias videtur omnes esse rati, quæ fundantur in illorum cognoscibilitate q. e. mere de nominatio extrinseca. In signis tamen formalibus videtur potest plerum esse reales quæ talia signa realiter influunt in cognitionem cum potentia cum sint vel conceptus vel species impressæ realiter in hærentes potentibus.

Difficultas 3^{ia} An idem possit esse signum sui ipsius? R. Non. Est s. Augustinus. Quia signum est medium inter potentiam et rem significatam. Et ab utroque debet differre hinc et inde in hoc cap. dicit signa esse notas conceptuum, eorum nihil possit esse nota sui ipsius.

Secundo in definitione signi dicitur q. aliqd. representat potentiam q. sine dubio ab illo distincta est. deniq. signa formalia dicitur similitudines rerum. sed nihil potest esse similitudo et imago sui ipsius, quod Theologis est certissimum.

+
representare

Dices significare idem est q. representare, sed idem potest seipsam representare. Et significare. Et etiam signum erit sui ipsius signum. R. Neo ando M. significare. latius patet, eo ideo potest loco deneris in definitione significare. significare. tamen ad talia signa et representantur a. ad se et ad alia.

Difficultas 4ta Quid s. Doctor Augustinus signum describat? R. Idem

Augustinum signu e res q prater spem quam miserit se sibi facit aliqd aliud
ex se venire in cognitionem, item signu est q se ipse sensit et prater se
aliqd aliud ad se representat. Hae definitiones sunt bonae si instrumenta
libi signis accomodentur, et utriusq hie sensu: Signu est id q ab aliquo sensu per
ceptum ita est ut aliqs cog no scens illud perveniat in alteris rei cognitio
nem.

Exercitatio Secunda

De divisione sonorum

Difficultas ea qua fit ea sonoru divisio R. Dividuntur in naturalia et instituta
Naturalia sunt quae apud oia animalia significant, seu potius q supra Naturalia
naa vim habeat significandi aliqd. Sic occidit est signu doloris; Rixus
lamenta fmg iohis, pallor, egritudo vni. Instituta v. ex instituto sunt q ex hominu
voluntate ex quadam quasi compositione significant, ut voces ex idiomata
hoim ab loquuntur.

Obijces Ver res significativae videntur ex instituto significare. Nulla
dabitur sonum naae. pr Anteced. qas oes restam naam suam quam vim sig
nificandi habent a libera voluntate. DEUS q ex instituto R. Negando
anteced. Ita probatur dico q significatio signi naturalis pendeat qe sua et naa
rei, et mila fundet, q essentia q voluntate. DEUS libera non pendeat hiet q
reru am ab ea pendeat: no e qe esset reru ab eterno relucuerunt in
ideis illecti diuini, quae idem in signis rai priores sunt actibus libera voluntatis
divinae, ut docent Theologi in 1a Parte quadi. 14.

Quaeris so quid maneat in re significante postquam voluntas imponenti
scavit, nec cui significat res ex instituto. v. o. Vni venalis signu est suspensa
hedera, et cum is q primo hoc signu instituit non amplis super se, quareh qd sit in
hedera cuiusda tenet dicitur signum. R. Impositio primitiva facta moraliter
consequi manere potest trans eandem namquam in hedera: In potentia v. cognoscere
maxe cognitio talis impositionis, qua in rem significatam pellicit. Hae indicat
S. Augustinus lib. de Magia, Cum imiti, ingt, signum dat, si nescientem me
inverit non poterit medocere. Et hac doctrina colligitur notabiles crimem
inter signu naae, et signu ex instituto: Nam hoc in sequens nihil realiter cog
noscente v. requirit memoriam significati, et rei significate. Illud vero in
cog noscente nihil supponit, in se vero habet naam accomodatam, et sufficientem
ad erudiendam potentiam de significato.

Quaeris do Verum institutio DEUS sufficiat, ut sit aliq signu ex instituto seu
ex impositione? R. Sufficere. patet in fide qua DEUS creavit esse signu non
amplis futuri delicti, et in sacramentis novae legis, q sunt signa invisibilis
ore ut constat ex cathedra.

Signa. **Difficultas** Quomodo prae ter dividantur signa? **R.** In formalia et
Formalia. Instrumentalia. Formalia sunt imagines et similitudines rerum quae in pa-
Instrumentalia. tentibus cognoscentibus consignata inducunt in notitiam rei significatae: talia sunt
 sunt species sensibiles et illibiles, quae ideo dicitur formalia quia formam et deter-
 minant potentiam cognoscentem. Si in potestibus consignata ut excludantur
 et imagines quae statuae artefactae, quae non sunt signa formalia. Instrumen-
 talia sunt, quae prius cogniti inducunt in alterius rei cognitiones: talia sunt om-
 nes voces rursus omnia signa quae instituta significantiis et etiam multa naturalia: Neque
 enim omnia signa naturalia naturaliter sunt nota: Differunt a haec signa in se
 non semper realiter sed formaliter, quae idem potest esse signum formale et in-
 strumentale.

Solem, mihi est signum formale. Sed si Anochi illam speciem in meo intellectu conspiciens
 deveniat in cognitionis erit illi signum instrumentale: ratio est: quia quodcumque
 signum dicitur in cognitione est cognoscendum, erit instrumentale. *Mura sicut
 vis de hac materia vide apud Combr. hic.*

Obijcies per Imago obiecti existens in speculo est signum formale et instrumen-
 tale respectu eiusdem. **R.** Divisio non est bona. **2do** Conceptus medius quo
 se habet conceptus vero, vel scriptura significans est signum formale et instrumen-
 tale. **3do** Non substituitur data divisio. **R.** Ad primum speciem in speculo non videri, quod obiectum
 visum nihil esse potest, nisi quod est coloratum, et lucidum, quorum neutrum convenit
 speciei. **R.** A visu non percipit. **Quid** Ergo, inquit, videtur in speculo? **R.** Ipsam
 obiectum per speciem reflexam in speculo representatum: Hinc colligitur speciem in speculo
 non esse signum instrumentale cum non percipiat distinctam cognitionem a suo
 obiecto. **In** a. sit formale propter dictum disputat: Nam in definitione dicitur quod debet
 esse consignatum in potentia: species a. in speculo non est in potentia: deinde si dicitur
 esse formale, sunt species quae sunt in aere, aqua, calce, esse signum formale quae aere
 absonum videtur: Dicendum in est cum si Bonaventura sufficere ad rationem signi
 aptitudinem ad representandum, quae uterque res per se reperit in tali signo, ad
 se habet et ad potentiam, siue ea actu excludit, siue non. **Verum** modo est signum
 Ad 2um patet ex dictis: Nam absurdum non est, unum et idem diverso res-
 pectu esse signum formale et instrumentale.

Memorativa. **Difficultas** Quomodo quo dividantur signa? **R.** In memorativa quae sunt
 praeterita aliquid in memoria revocant quales sunt statuae et imagines
 et facta plurima item caeremoniae sacrae quae ad recordanda aliqua sacra historiam
 vel mysterium antiquitatis ostentare sunt, talia etiam erant trophaea
Demonstrativa et Memorativa et demonstrativa quae monstrant praesentia ut sudor palatum
Propria et **Impropria** prognostica quae futura indicant ut iris pluvialis, ciconia insurrexerunt signi-
 ficat. **Quarto** dividuntur signa in propria et impropria propria sunt quae non

nado inducunt in cognitionem alterius. Sed ad hoc magis vel minus, vel ab alio auctore designata sunt, et talia plerumque absolute dicitur signa, quia sunt v. o. de, magis rursus voces scripta: propria sunt res, quae sunt ob aliquam connexionem et affirmativam quam habent cum re significata inducunt nos ad cognitionem alterius, ad hoc tamen nec a natura nec ab alio sunt designata: talia sunt effectus respectu causae, item rursus, antequam extra respectu consequentium, ut ex re colligitur propria figura.

Primo dividuntur signa in practica et speculativa. Practica seu efficacia signa sunt quae non tamen significant res, sed etiam ea efficiunt: ut sunt Sacramenta nona speculativa. Item v. o. ablutio corporis in Baptismo significat et efficit ablutioem animae a peccatis, item verba quibus Deus in Genesi dixit creasse opus sex dierum, ut multi putant. Speculativa sunt signa quae tamen significant et non efficiunt.

Postremo dividuntur signa in doctrinalia et non doctrinalia. Non doctrinalia sunt quorum in tradendo deceptio non est, ut sunt fere omnia praeter conceptus voces et scripturae. Doctrinalia sunt quibus utimur indoctis ut sunt conceptus voces et scripturae quae in sequenti Exercentia.

Exercitatio tertia

Quomodo voces significant tam conceptus quam res ipsas?

Dixerat Aristoteles hoc cap. voces esse signa conceptuum, scripta autem esse signa vocum. De minore parte verum sunt sententiae: nam est vox eadem constitui per conceptum, sed non significare. Item est per voces non significantes res, sed solos conceptus. Item est vox tamen conceptus tamen res ipsas significare, et haec postrema sententia videtur esse Aristotelis hoc cap. Voces esse notas conceptuum et cap. VII. ait quod res est vel non est, dicitur vera vel falsa.

Difficultas est An voces sint signa rerum et conceptuum? Respondetur Affirmative. pro qua audita voce mens statim ad rem percipiendam detentam in actum et etiam induit et apprehendit hinc hominum loquentium illi dicit: v. o. Sicut postulat a seruo vestem, statim servus duo colligit: hoc vestem quae danda, Quid Intem id desiderare? Dum res, tamen conceptus per voces significantur in consequentia quae quo mediante ducimur in cognitionem rei, illud est signum illius. pro 2do: Quod si voces non significant res, sed res vere propositiones vocales essent falsa, quod est absurdum: pro 3to: quod vox qualibet ponitur in oratione pro significatu: si Ergo non significet res, sed tamen conceptus, sequitur huius propositionis hoc alibi huius esse sensu conceptus huius est conceptus alibi, quod est falsissimum. Porro etiam conceptus significantur per voces, pro prima inventae sunt voces ad manifestandas conceptus ad. Ergo si significat: Antecedens pro et S. Augustinus, quod ait in de heresi: dicitur sermo dicitur, quod nec alios suos explicare aliis, nec aliorum sensa sine sermone percipere potuerunt. Pro 2do si voces non significant conceptus nullam darentur, manifestat quod mentiri nihil est aliud quam vocem enunciare et non conceptus.

mente: Per conceptus tñ hic illioendi sunt conceptus formales n̄ obliuq̄ nōndū inueniunt
a rebz illectis.

Obijcies Si voces n̄ tñ rerū, sed etiam conceptuæ
q̄ absurdū supra illatū, sēt hunc esse sensum hujus propositionis ^{sum signa se} hō est alibi
conceptus hujus et conceptus albedinis q̄ est falsum. **R.** Quando hoc loq̄. Nam signa
aliq̄ potest habere duplex officium. Primum est, ut sem̄ aliquam tñ signifi-
cat manifestando licet nō opponat illi loco in orac̄ dñā Et ut nō tñ manifesta-
ret sed et q̄ illa supponat in orac̄ ex prædicac̄. Jam ior̄ vox tñ manifestat
conceptus. Res a. et manifestat ex p̄ illis in orac̄ supponit et substituit.
Quō ior̄ fit prædicac̄ per voces, tñ id̄ proprie prædicat et substituit, cuius voces
sunt signa tam manifestatiua quā suppositiua.

Obijcies Do Dormientes et ionari. Uno na qua reunt, similiter a vedocte
loquunt, et non formant conceptus uerbis respondentes. Et tunc saltem
ces non significant ipsos conceptus. **R.** Res posse formare conceptus mod̄ ior̄
iparū uocum s̄m̄ s̄ p̄ phantasia s̄m̄ p̄ illectum: tñ n̄ brutū aliq̄ don-
mestiuū suo compelleth̄ nōe, per maiora em̄ format conceptus s̄t hōis,
aliq̄ non aduertat se compelli: hoc tñ nō soluit frontem q̄a hic querit
de conceptu ultimo, quo significata res per uoces concipit. **R.** Ior̄ do
dormiente, ionari moua et bruta nō proprie sermōnari q̄a sermo et locutio
dota aō significandi conceptus: interim tñ talia uerba possunt dici significati-
ua potentia non actu, modo sint talia q̄ in p̄positione alijs aliq̄ possunt
significare.

Obijcies hō qui mentis contra mentem loq̄, et n̄ habet conceptus in
mente, quos per uocem significat. Ergo vox non erit signū conceptuum.
Nam quō dicit Jacob ego sum filius tuus Esau, non habet illū conceptum in
mente, sed contradicōriū q̄o sciebat se non esse Esau: Nemo n̄ pot̄ iudicare
contradictoria esse simul uera. **R.** Hos q̄ scientes falso loquuntur habere duos
conceptus alterū p̄ferre alterū a. tacere et ibi habere eōdem tempore duos q̄
apprehensiones, nō diuersa iudicia, s̄m̄ iudiciū. sic Jacob int̄ iudicabat se esse
Jacob, n̄t̄m̄ deceptus parentem apprehendit sibi dicendū esse q̄ esset Esau.

Difficultas 2. ad 1. Per uoces tam res quam conceptus quā res significant
hōdem modo? **R.** Max: Nam conceptus testō arte hoc cap̄ significant p̄ me
s̄u primo alijs dicunt ut quo s̄m̄ in maiestate: Res a. significant ex parte alijs
dicunt ut quod et mediate. Est d. Thome in 1a parte: p̄t̄t̄ tñ omnibz
que immediate significari tan conceptus, quam res: Et hoc quōdam uicibz contra-
dicit, q̄ dicit conceptus significari s̄o, res ē parui momenti. Quō n̄. hos sententias idē
posse conciliari uideamus uoces quoad in p̄positiones s̄o significant res, quoad uocem
tñ nōt̄m̄ in ueritate esse ut significat et manifestat conceptus manifestat siḡ res
s̄o significant principaliter in tradendis disciplinis: Nam quō Professoris

Voces quoad in p̄-
positione signifi-
cant res
quoad uocem a. in
mediante signifi-
cant res s̄o sunt
inueniuntur.

109
cipulis v. o. tradit hanc definitionem. No. e. al. modo tunc n. vult principaliter
significare hoc coartare: q. n. hoc ad discipulos pertinet sed tunc vult explicare
quodano huius q. ita q. ut p. hoc concipiatur, deinde p. voces conceptu suae
ut quo. Item vero exprimat ut quod. Sciendum tamen est ipsos conceptus aliquos
significari primario ut huius vocet et ex me q. cogitem, certe tamen mea voces seu
responsio primario explicabit meos conceptus.

Difficilis Si voces tamen conceptu quam rem significant sequitur ratio esse
equivoca q. est absurdum ut quod sicut roter ho est equivoca, respectu veri
et p. huius, ita etiam in serit equivoca respectu veri et conceptu huius.
quod conceptu n. est ho, sed in mundo mentali. Negando sequetur et ad p. hanc
ratio esse tunc disparatam rationem, quod equivoca nota per plures impositiones sua
significata significant, vox a. predicando impositione et rem et conceptu signi-
ficat: conceptu q. dicitur quo, rem vero ut quod.

Difficultus huius inscripta significant tam voces quam res. Quod
affirmat et patet quod per solam scripturam pervenit illud
in cognitio non rerum: imo quicquid littera legit, pervenit in cognitione
vocum. licet per significationem non illud. Et tunc quod scriptura di-
versis significatibus respicit voces et res, q. inde patet quod si q. scribet
vocem barbaram nihil significantem. p. o. phicre em. p. sis. illa
scriptura significabit quod vocem, sed nullam rem. Et quod alia scriptura
ra et voces et res significant id sic diversa significant. Et tunc scri-
ptura significat rem eandem significantem qua vox illa significat
ita ut ea significatio immediate et quasi intrinsece tendat in vocem
remote ut extrinsece in rem. Et patet quod scriptura eadem rem sig-
nificat quatenus est vocis significantis signum. Hinc tamen accipi
debet scriptura Chynonsum: Item nota hierosoliphica et nota sty-
tronomorū q. by planetas significat: Item nota non voces sed rerum
significantem immediate ad fore modo, quo arithmeticorum cifra nu-
meros et rerum summas exprimit.

Difficultas 4ta. Quomodo verum sit quod conceptus et nomen idem sint
patet per, cui videri de eadem rediversas esse conceptus: Nam ad honorem con-
ceptus solum maiorem tota terra: quibus a. non maiorem sed pede vel tota
sua cursum?
Responsio Quid sit dicit conceptus esse eundem, nomen esse eundem numero
sed per: ita ut sit sensus conceptus non sua habent unam significantem, verubicumq.
sonant, tamen referunt, q. non habent voces et scripta: Imo si DEVS conceptus
non transferret in alio, illudum, idem ipse illa vox q. ego, q. non sit tri-
quibus.

NOMEN ET VERBUM

mine et verbo.

Conclusio 1^a Nomen et vox significatiua et instituta sine tempore cuius nulla pars significat separatim, q. indeliquet, q. uo. or. p. s. q. uo. le. est. h. p. t. e. n. s. Respon. est. uideant. significare separatim, non tamen significare id q. significant in toto. Ergo multo magis simpliciter significabunt separatim. Ita dicitur in Dialectica Art. 1. tract. 2. parte. Cap. 1. Vbi etiam plerum tradit nomen definitiuale: Nomen est vox significatiua et instituta sine tempore, cuius nulla pars significat separatim. Quae in verbo est uel non est, efficit orationem, q. uerum uel falsum significat.

Conclusio 2^a Infinita nomina, quae neque orationes sunt, neque propositioes, non sunt proprie nomina, ut quae sine discrimine significat, tam id quod est, quam id quod non est. V. g. Non homo. Et dicitur de lapide, hirco, ceruo, et de quouis alio, q. non est homo.

Conclusio 3^a Cuius nomina non sunt nomina, quae est innotat illis uerbum est, uel non est, non tamen efficiunt orationem, q. uerum uel falsum significat.

Conclusio 4^a Verbum est, quod in seipso significat seorsum, et si eorum quaedam aliis dicitur est signum. Semper obtinet locum praedicati, q. uo. p. h. a. significat accipit: q. uo. uerbum ualeat licet idem significet q. uel eorum significat tamen praeter illam formam ualeat in praesenti tempore. Vnde dicitur h. a. r. e.

Conclusio 5^a Verba infinita uel non ualeat, non aorotat, itenq. eorum uerborum, oia tempora ex persona praeter indicatiuum modum, excluduntur a tempore, q. uo. d. e. m. i. t. i. o. n. e. illa non oia autem tempore praesenti non significat, aut in Dialectica traditur.

Conclusio 6^a Verbum solum sed in se non est nomen. Et simile nomen, in eo se legit significat: ut quae denominat illud nomen, et format mentem audientis ut certum rem conueniat.

Conclusio 7^a Verba solum se sumpta non significant uerum uel falsum. ut Verbum est, licet se significet ipsum esse, per se tamen sumpta non significant uerum uel falsum. Et multo magis cetera uerba.

Ex q. uo. d. i. d. i. g. hanc perfectam uerbi definitionem colligunt Dialectici: Verbum est vox significans et instituta definitiue ac cum tempore cuius nulla pars seorsum significat, et semper eorum quae de altero dicitur et nota.

Nota 2° Hic casus verborum ad hunc facit enuntiationem V. d. he. Nam si verba sunt sunt vera et univoca
 quibuslibet tunc verba quae veritas hanc enuntiationem si sed ad aliquid verum presentem in presentibus
 Nam hoc: Adamus fuit ad hunc tempus quae licet aliquid dicitur in presentibus. Manet.

Nota 3° Nota 1° Non tempus significat illud quod dicitur in presentibus. si de iure eius sit sine instantia, sine
 tunc est verbum. Ergo, illico et alio ad hunc in instantia significat non presentem tempus significat
 vere in hunc presentem: Deinde non ad hunc illud res quolibet vel diffinitio presentem ad hunc in instantia
 atque ita verba erunt: quae, sicut dormio et hunc videtur esse presentem ad hunc, tunc presentem in presentibus
 a hunc et sufficit. Ergo hic inferri optimam esse definitionem hanc quae verbum hanc esse presentem in presentibus
 factum est quod dicitur de hunc ac eundem tempus cuius nulla pars sed in hunc presentem et presentem
 de aliis presentibus est nota. Manet Ergo hanc de hunc auctoritate Aristotelis presentibus
 hic presentibus sufficienter approbata.

Ex his inferri optimam esse definitionem quae verbum dicit esse presentem in presentibus
 factum est quod dicitur de hunc ac eundem tempus cuius nulla pars sed in hunc presentem et presentem
 a hunc et sufficit. Ergo hic inferri optimam esse definitionem hanc quae verbum hanc esse presentem in presentibus
 factum est quod dicitur de hunc ac eundem tempus cuius nulla pars sed in hunc presentem et presentem
 de aliis presentibus est nota. Manet Ergo hanc de hunc auctoritate Aristotelis presentibus
 hic presentibus sufficienter approbata.

Obicies: Si Verba significant tempus vel in presentibus formis vel denominati
 nativae et constantiter neutrum dici potest. pr. m. Quod non presentibus formis
 quae hoc etiam convenit anno, mensi diei, hora &c. Non presentibus quae conceptus
 Verborum seu verba ipsa per tempus significant et distinguuntur. Ita et
 verbum est hoc diffinitio a fuit Nam hanc vera est: Adamus fuit homo, hoc
 falsa Adamus est homo: Ergo verba non significant tempus sed formis
 illud significant. Deinde verbum DURO nihil aliud significat quam tempus.
 aliquid verbum formis significat tempus.

Respondeo Verbum significare tempus connotative ad probationem contrariae
 dico et specificari per tempus distincta cogitatio
 in tempore nobis innotescat diversis verborum conceptus specificis quae non sunt
 a tempore sed a modo quo verbum significat actionem. Vel n. p. verb. significat
 actio ut actus egressus vel ut egressus vel ut egressus et hi modi explicari
 non possunt nisi per diversa tempora. Deinde de verbo DURO hanc non
 non significat durare per modum mensurae actionis alicuius quae egressus ad actionem
 verbum sed significat illud per modum actionis durare n. est tunc tunc quasi
 durare.

Exercitatio tertia De Verbo Substantivo.

Nota 1° Disputari inter philosophos de verbo Est, an et quomodo verbi de finis
 nonnulli conveniat cum videatur solummodo copula esse nona. predicatum. Item
 de sepe nullum videtur significare tempus ut in presentibus hanc est et
 et ob hanc causam solet aliquid dici verbum quae videtur ab alio presentibus
 quae ut melius illud.

Nota 2° Verbum sum etiam apud Graecos dei verbum substantivum eorum
 plerumque videtur significare aliquid rei substantivum tunc in res quaedam quodam
 verbum hanc est. sed et alia et verbum adiectivum quae vere significat aliquid.

iacente aliquid non sit verbum ut vult Pons. sed dari ex unice sine
verbo q. videt e. manifestu contra philum.

Obiectio 1° Cuius est doctrina q. in 1^a figura Syllogistica predicata
in maiori debeat esse subiectum in maiori. Sed verbum est in preesse
subiectum M. E. In minore non potest predicari. Et si hoc dicit sub
iectum maiori propositionis esse predicatum in minori in prima figura, non
tamen dicit solum illud q. in maiore subiectum in minore predicari aliquid probata
essent quaedam Sophismata. v. g. Quod est deus debet esse et Sed tempus nu
quam fuit homo. Ergo equus nunquam est et.

Obiectio 2° Verbum est sit predicatum in propositione de quo adiacente
nunquam poterit fieri bona conversio: quia tunc fit conversio quod predicatum
fit subiectum et contra. Sed hoc fieri dequit in talibus propositionibus. Ergo
conversionem debere fieri sicut terminas et partes materiales propositio
nis q. possunt esse indifferenter predicata et subiecta. Verbum est q. prout e
verbum seu predicatum in modo in enunciato nunquam potest subiectum esse
predicari. **R. 2°** Quid propositio de re ho adiacente tunc semper q. per ver
bum est predicatum in priori etiam in posteriori concludit. v. g. Quod est ad
E. aliquid ad est homo. Sicut posteriori erit: aliquid ens q. est ad est homo. Atq.
ita in ipso subiecto utitur in his verbis exercitibus.

Obiectio 3° hinc sequitur particulam Est verum esse terminum propositionis in quo
debet fieri resolutio. Ita tunc si resolutio in se habet et predicat. Sed
propositio non solet resolui in verbum. Erat. **R.** Propositionem con
stat ex terminis tunc ex partibus materialibus. Verbum h. esse partem for
malen, cum ut sic solet predicari. Unde si resolutio in se habet et predicat. Sed
ne propositionis vera leat terti adiacentis qua proprie in se servit Syllogismo
Cates breuo, non est mirum terminum esse in se in se resolui propositio
cum illa resolutio sit materialis, non est dubium q. in propositio se habet re
solui possit in subiectum predicatum et copula. Deinde verbum est de
quo adiacente, ut iam monui, non est tota predicatum, sed pars tunc
ideo e. q. non terminat sine. Potest etiam se resolutio ad omnia a se in se
la valere si dicerem Verbum Est predicatum in se, et non potest se in se
q. n. preter unum copulam etiam exercet suam significationem proprie
hoc fit p. accidens rae mae.

Exercitatio quarta

De Verbo infinito.

Verbum infinitum differt a finito non tunc in eo q. finitum sit vox sim
plex, infinitum vero complexum, deinde q. infinitum appet formam q. p. finitum
significat, q. duo in nobis finitum et infinitum reperit. Verum etiam
q. infinitum copulam non nec et, quam semper limporit verbum finitum
finitum. nec at formam per verbum significat. v. g. Non valet infinitum
receptum Regat valetudine, non a. Regat copulam. Unde haec enunciatio si

infinitate accipias, sic resolu debet, Petrus non valet, ita ut fiat affirmativa. Hic iam
oritur quæstio, et sit

Difficultas ja An infinitum in enunciac possum maneat infinitum. Negat Alex
et magis q putat verbum infinitum sensu per se enunciac negationem.

Proco 1o Verbum infinitum manet etiam in enunciac infinitum, ita ut possit
tali modo resolu in affirmativam si jo qd verbum infinitum debet posse affirm
mari de ali qo: scilicet non potest de illo affirmari nisi in orac. Et manet in enun
tate infinita. Et 2do qd non est verum simileq verbum, dum locum recipit in en
nuntiate mutet significacem, quia n. esset. Feij rei no? E. si extra enunciac
fuerit infinita manet potest etiam in enunciac esse. Illud porro contra assertu
nampe oracem negativam se non d. ferre ab infinita. Verum est si vocem specul
non a. h. sensum. Nam licet Petrus non staret et olli h. voce tenet negativam, si in
verbu accipias infinito, aliter exponenda erit, quam si accipias negativam. Nam in
finito accipit, resolu in affirmativam, et si potest esse vera nisi Petrus ex staret.
sensu n. dicit Petrus et non staret; si a. accipias negativam, in negativam resolu
et vera esse potest etiam si Petrus sit mortuus et non ex staret. sensu n. dicit Petrus
non est staret. Proco 2o licet verbum substantivum vocemq possit infinitari,
si in jo sumat quavis significat esse etiam non se infinitari: Ratio est quia terminat in finem
altemo et aliquid se debent posse affirmari: sed pro eo quod nulla se veredici potest
cum ois res staret suare existentia. Item esse essentia: quia si precise sunt, ois jo
tunc poterit infinitari. Hec n. vera est: homo non est lapis hoc sensu: homo est u
lapis.

Difficultas ja An verbum est proprium oracis de verbo infinitum infinitum negativum, et
infinitum infinitum. Proco 2o Infinitum ferre semper licet in orac affirmativa: ut
et hoc: Petrus est non currere recte concludit: Petrus non est currere sed non
currit: hoc est quod vocat formam, cursum s. e. etiam vocat et in inaccusativam.

Proco 2o Et in enunciac non licet semper inferre infinitum: Non n. sequi chgo
vera non currit. Et chymora non est currere.

Difficultas ja An ex propositione terti adiacentis licet inferre aliam et
Diacentis? Proco An in orac continenti id potest fieri: recte n. sequi Petrus
vocem. Et Petrus est, sed existit: Ratio est quia in talibus verbis est significat
et denotatio subli. contra vero in talibus necessum fieri negat. Non n. sequi, Rosa
flos: Ergo rosa est: glacies est aqua concreta: E. glacies est.

In Caput quartum Arly De Orac, Enunciac et Oppositione

In ja capitis parte agit Philo de orac q est ois enunciac p. m. In altera
parte agit de signa enunciac. In tertia explicat qd sit oppositio q est p. m.
propositio enunciac

conclusio oratio est vox significatiua cuius partium aliqua significat se
paratim. Vbi obserua. In oratione si aliqua saltem pars significet separatim. ut
dicitur non lapis, ex per hoc dicitur motus oratio a voce et verbo.

Conclusio Da Non oratio est enuntiatio. Quia tria sunt. scilicet vera et de ha
c in alio ha loco, quae uelociter se definiunt. Enuntiatio est oratio quae uerum uel falsum significat.

Conclusio ista Enuntiatio diuiditur in simplicem et coniuunctam, seu ut scholae loquuntur
in categoricam et hypotheticam. Et sunt Enuntiationes simplices alia est affirmatiua, alia negatiua,
na, quae dicitur hoc est leo, quae consistit aliquo uerbo, sine quo falsum aut uerum si miserare
negantur.

Conclusio ista Enuntiatio alia est una, alia est Plura: Una est uel quae unum de uno enuntiat
ut haec homo est al. uel quae coniuunctione una est: homo est et al. Quae uelociter uisibilis. Enun
tiationes plurae est, quae plura non unum enuntiat, et ea quae caret connectione conueniunt
ut homo est al, quae uerum.

Conclusio ista Denique alia enuntiatio est simplex quae seculum unum de uno affirmat aut negat.
ut homo est al, et homo non est lapis. Alia est composita, quae seculum uel plura predicata uel plu
ra subiecta, uel utraque plura habet. et in scholis uocabatur Enuntiationes de extremis conueniunt.

Conclusio ista In omni affirmatione opponitur negatio, si scilicet una negat quae altera affirmat. Quae
a haec de oppositione contra dicta, ut scilicet patet ex textu. Sed, la. contra dictio enuntiatio
in qua affirmatio et negatio contrariae reperitur. Vbi sub illud uocabatur particula Maxime, ita
ut uerum sit: Continentia est enuntiatio affirmatiua uel negatio maxime opposita. Item idem ad idem
similiter eodem tempore, quae omnia demum applicabuntur.

COMMENTATIO III

De Oratione et Enuntiatione

In hoc Commentario de terminis simplicibus, quae sunt, ostenditur de operibus illorum, ita huius
quae est de enuntiatione, de enuntiatione, quae est, in numero, de operibus, si uocabatur, si
spias. Si uocabatur enuntiatione mentali, quae est, ipsa operatio, de intellectibus.

Exercitatio prima

Nota pro oratione. Nota pro oratione et enuntiatione.
Pro ut est arte factum, quoddam ex pluribus uocibus, nisi non plura uoces
in se aliter. Item hoc uocabatur, quod eos conuenit, nunquam efficiet oratio, si per orationem
species priori modo, forma illi est significatio partium, et quae consistit, et
sub hac acceptione ab arte definita est. Species modo posterius, forma illi
rit necesse fuit, sunt autem uocum ex locis illis Grammaticae factae. Et haec
necesse oratio habet ueritatem, orationis, obsecratione huius uocum significatiua, uocum
in oratione non sunt aig forma, sed in maiore forma, quae Grammaticae est orationem.

Nota pro oratione uocalem. Item male suum esse ens uocalem: Item dicendum quod
rae scripta. oratio non uocales et scriptae sunt uoces, uel litterae. Quoad formale

a. sunt entia rati qe et significatio qe Grammaticalis nihil ponunt realiorae. Sed
in sunt de potentia qe in inferre ad impositiones et constructiones illecty desumptae. It
mentales quo tam quoad mate, quam quoad formale sunt ens reale. Rati e qe est natis
representao in obia. Et Nativitas significat aliq exte rati. Si in spectanti prout habent de
nam in aem subiecti et praedicat respondeat in oraj vocali et scripte tunc poterit dici
entia rati.

Difficultas 1a Quidam definiat Oras. **Oras est Vox significativa cuius par
tium aliqua significat separatim.** Est. **Itly ab oibz recepta.**

Sed obijci contra Oras tam quoad significativu, quam quoad voces e multiplex.
Ergo non recte d. Vox. **Itly** antev. licet oras sit multiplex tam quoad significativu
quam vocem, adhuc in consp. una pp. ordinem et nexum vocum inter se, qualis unitas re
sperit in oibz artefactis.

Obijci 2do Quidam est, est Oras, et in eis partes non significant separatim. Nam
adum, nullae et alia sint categoremata, nihil significant per se in orae. **Itly** Negando q. sint,
categoremata nihil significant. Nam licet nihil significant per se, mediant in i. p. m. n. e.
votema cui adiungunt, et aliis debeat conceptu concipi. **Itly** v. o. cifra nulla in s. r. i. e.
matica significat numeru per se, alioru in significativu significat et auges.

Obijci 3to Nemo, nihil semper sunt oras, significant in multis, ut sunt nulli homo
nulla res, de tempe, nec in convenient data de finitio. **Itly** Antev. in hie definiat oras
vocalem, ex diversis partibz significativis componitur, non a. illaru q. tm virtutibus
contrinet plures partes.

Obijci 4to Si Oras haberent partes significantes separatim, id est, qe earu sig
nificatio non differret a significatione partium. Sed hoc est falsum. Ergo et illi
in mng. Veritas oraj est distincta a veritate partium. Ergo et eis significatio a sig
nificae partium, cum utriusq. sit par rati. **Itly** Deo Negando in morem. **Itly** probatio
duo diversam esse rati in veritate et significatione. Nam significatio oraj et impositio
ne. Oras vero non habet aliam impositionem praeter impositionem partium. **Itly** veri
tas oraj fundat in rebz i. p. s. ita ut possit imitari tota significatio manente. **Itly** v. o. hie
Oras Chry. notum nati est. **Itly** in erat vera: iam vero dicitur falsa: manet in eade
illis significatio.

Obijci 5to Oras mentalis non habet necesse partes significantes separatim. Ergo nec
vocalis. **Itly** patet qe tota vis oraj vocalis a mentali derivat. **Itly** Deo Negando con
tra. Cum in eadem voces interseriant ad adimittas dicit oras efficiendas debent esse diverse
et aliquo nexu copulari. Oras vero mentalis cum una non interseriat nisi in foro, non
est necessarium ut coalescat ex multis partibz.

Exeratio Secunda De Enuntiatione.

Nota 1o q. supra in huiusmodi est veritatem complexam et falsitatem illi oppositam.

III

proprie et formis considerare machinam illam iudicantis conformiter rei conitae in ipso a
liber conito casualiter est, et terminatur dicit casualiter quod libet in qua o casu illa
malodocet ferre iudicium. Dicit enim terminative quod libet conitit in rem conititane
tunc in terminu. Quid igitur enunciatio dicit significare verum vel falsum dubitari. Nec au
significet veritatem formalem an vero obiectivam, seu terminativam.

Nota de Enunciacione formale, vocalem posse comparari vel in ipsa conceptu seu
mentali enunciacione quam menti fertat, vel y cum rebus ipis, qz hys supponit, et quae etiam
manifestat qz vulgo dicitur solet enunciabile.

Difficultas prima An enunciatio dicat significare verum vel falsum formaliter.
Responsum Negativum. Enunciatio non significat indeterminatem qd inter ipsam enunciacionem et
rem significatam, a qua ipsa enunciatio veritate, sed significat verum vel falsum obiectivum, seu
obiectivum enunciabile, tunc ut verum significare nihil aliud sit quam qd est, et non esse
q non est, falsum a. h. d. significare rem quae non est, et non esse q est. In conceptibus
a. ubi sit veritas, illa in hic non dicitur significari, qz modo patet, quia vocabuli oratio non a se
mentalem esse veram vel falsam, sed in illam dicitur foras et manifestat, ut audiret, illa
q aliter iudicat de hae enunciabili.

Quaestio Solus Enunciacione posse esse veram, seu potius veram esse respectu mentalis,
et falsam respectu obiectivum enunciabile. **Responsum** Indicat rusticus Sol non est maior, sed pede
illa oratio respectu conceptu iudici erit vera, quia id q habet in mente vere est, tunc
respectu tamen obiectivum enunciabile erit falsum, quia Sol non tunc maior, sed pede Sol tunc
est terrarum.

Difficultas secunda An Definitio enunciacionis sit composita? **Responsum** Non, sed est tradita p. prop
rietatem, veritas n. et falsitas se habent ad enunciacionem sicut se habet pars et unum ad unum
morum, potius est definitio enunciacionis esse definiti, vel certe definiti, et per se hys qz in materia
et negatione, cum illa sit do esse enunciacionis, sed qz huiusmodi definitio obiectivum quatenus in conceptu
est, et interpretem modo decet veritas, deo recte significatam et falsitatem do definita.

Quaestio Haec oratio Utinam moris, significat in proferente esse desiderium me
dicandi, qz si non habeat esse falsa non minus quam hoc desidero mori, hys vero haec oratio vera
si enunciacione cum non significet verbo indicativi modi. **Responsum** Non omni Enunciacione est vera vel falsa
sed de eadem dicitur oratio non dicitur falsa aut vera respectu actu internorum, sed respectu
verum significatam seu obiectivum enunciabile.

Sed in ista oratione significatio habet etiam rem significatam cum qua non conformatur, ergo ad
tunc erit falsa. **Responsum** Nego qz non conformatur sed modo: nam res significata non est huius
quam significata p. tamen non simpliciter, potest enim alio modo significari quam per hanc. Desi
derium moris nullum n. hic et in actu seu conceptu dicitur operari.

Quaestio Enunciacione mentis tunc dicitur falsa respectu actu internorum. Si qz n. dicit
qz sit princeps philosophorum, et inducit appropinquat, esto res sit vera, tunc ipse
tunc vero falsitas orationis etiam de sumit et respectu ad conceptu mentis, et non in obiectivum
enunciabile. **Responsum** Nego. Nos fatemur enunciacione vocalem posse veritatem rem in definitio
ne explicatam habere etiam illam que est in ordine ad conceptu, sed tunc secundario, et que
potest veritas quam veritas prima est.

Quaestio Haec conditionalis, si hoc haberet alas, volaret, non est enunciacione qz non ex
stat verbo indicativi modi, et nihilominus est vera. Ingo non est oratio vera vel falsa est
enunciacione? **Responsum** Enunciacionem hypotheticam non indiget verbo indicativi modo ut vera sit.

114
si si condet eo plures simpliciter conuentione copulatis, vel saltem quoad simplices
eo facile verari possunt.

Si quis pro si sic licet haec propositio e falsa, vel licet vera, et tunc enuntiatio erit
falsa, quod si licet falsum e. Et verum, vel licet falsum et tunc enuntiatio erit vera
quod licet sic falsum e. Reuera e falsum Ergo Definitio Enuntiationis includit contra
dictionem. Resertus et similes enuntiationes quas falsificantes vocant desonariis
asunt sunt. Adhuc illarum, non a desonariis Voipas: Cum vir dico haec propositio
est falsa desonanda erit alia propositio v. g. haec homo est asinus, quod si fuerit falsa
falsificans erit vera, si a illa quoad desonandam erit vera, falsificans erit falsa.

Periculisio tertia De secunda operae illeth, seu de Enuntiatione mentali.

Enuntiatione mentalis illa mentis operatio, quam in principio (sicut dicitur in 2^a Jan, ecc
posita in veru complexione conditione, p e qua vni peculo fuit) est no enon p, conuictio
neri quam habet cum enuntiatione vocali. Appellat a. ab auto dicitur nuntio complexio
nunc diuisio, nunc affirmatio aut negatio, nunc enuntiatione mentalis nunc iudicium simpliciter
in hoc in postremis sententiis auctores. Nam multi putant hanc app. copulationem in sola app.
hensione plurimorum terminorum consistere posse.

Difficultas prima Quid sit Enuntiatione mentalis seu 2^a operae illeth? R. Est in
iudicium aie ratiis qua res aliqua apprehensa ab illetho iudicatur alteri rei e conuenire,
vel non conuenire. In 1° iudicium re eudat q. op. e. q. proprie non iudicat sed in
res simplici intuitu apprehendit et conuenit. In 2° aie ratiis q. hic iudicatio conuenit
hae propriis, quippe p. dicitur aie ratiis res apprehendit, et de illarum conuenientia iudicat. Dicit
a. et hoc iudicium aie ratiis p. dicitur. In 3° q. iudicatur res apprehensa q. p. dicitur
p. iam operam utraq. pars enuntiationis apprehendit. In 4° iudicatur alteri conuenire vel
non conuenire, quod in eo no formalis illis consistit, licet n. terminos etiam in iudicium
non in iudicatur. In illis una rem alteri conuenire, sed p. una propositione recte qual
tera inferri, vobis dicitur iudicium iudicium.

Ex his colligitur quia ad hanc operam concurrere: primum e parte obiecti, ut si res
una aliq. modo inter se iudicatur, cum sine vera distinctione non fiat compositio aut diuisio
In 2° est copula seu ratiis quo ex homa componitur, q. nunc in vocali enuntiatione exprimitur
in verbo licet, vel p. aliud verbum q. illud includit. Tertium est ipse asserget iudicium, q. re
specie p. dicitur est quasi forma huius operae. Et haec q. dicitur ita se habent: p. dicitur
in 2° dicitur re dicitur difficultas, quod 2^a operae sit iudicium, putant n. nonnulli in sola
apprehensione alienig enuntiationis hanc operam consistere posse.

Difficultas 2^a An 2^a operae illeth consistat in apprehensione obiecti enuntiationis, an v.
in iudicio?

R. Eo tametsi n. de sint auctores q. valent 2^a operam consistere in apprehensione obiecti
enuntiationis, multo in probabilis e. Et eam consistere in iudicio, ita ut in enuntiatione et 2^a
operae illeth sit iudicium. In 1° iudicare nihil est aliud quam mente q. dicitur asserere vel

Deinde concepta ex voces deniq' ipsam iudicium illeq' qd nam ex his itaq' efficiat compositione
Pro quo obtema so compositionem qd simplicem, aliam propriam, qua secl' dua res coniungunt,
ita ut una alteri mist' et de eodem predicari possit. Alteram esse impropiam qua plures res ita ordi-
nant, inter se, vel ita ut una alteri non mist' nec predicari possit, simul in simul, vel certe una alteri
sunt meta uti milites in exercitu, plures voces in ordo

Nota ad Compositionem posse dici realem vel etiam representativam, Realis e' inter par-
tes componentes cor'p'it. Representativa est q' unit' in aliquo signo q' realem compositionem re-
presentat.

His positis tenendum e' q' propria compositio et realis sit in rebus ipsis seu obiecto eminentiabili, non
n. in conceptib' et vocib' q' s'ed qd res sibi insunt et de invicem predicant. In conceptib' hi
et vocib' mist' iam compositioe impropria et representativa. Reo est qd in illis reperit' ordo
daru et uniu'io plur'itatu' conceptu' et vo'cu' sibi invicem non inhaerent. Perinde sicut
veritas ex compositioe q' in obiecto eminentiabili est realis, in conceptib' et vocib' representatib'.

Ex q' ob' concludes q' 2da operatio illeq' non non compositionis habeat a' compositione vera
non ta. a' compositione conceptiva.

De hac De Orac' et Enunciac'

In Capite Quinto Phil.

De Speciebus Oppositionu.

Hoc capite colligitur Artes Species oppositionis. Ad Allatis singulariu' definitiomb' subie-
cit leges

Conclusio 1a. Verum q' in enunciacionib' subijciunt' alie sunt vrsiles, alie sing-
ulares. Vrsiles sunt q' quapto nra predicant' de multis ut homo, animal. Sing-
ulares q' non predicant' de multis ut Plato, Cicero.

Conclusio 2da. Si subiectum enunciacionis fuerit res singularis, ipsa etiam enunciacione
singularis erit. S. Bernardus Maurus f. est discipulu' s. Benedicti. Artes (est phil.). Si vero sit
vrsilis: tunc dupliciter aliqd' de altero predicat'. Vel inde finito hoc sine ulla signo ut ha-
st' visibilis. Vel uniuersaliter, cum signo aliquo vrsali, et tunc erit q' oppositio vrsilis
vel deniq' particulariter sine in parte: cum signo particulari, et tunc q' enunciacione
particularis. Itaq' ex hac distributione colligitur celebris illa divisio enunciacionis scilicet quae
triatum q' alia sit vrsilis, alia particularis, alia indefinita et alia singularis q' ve nome-
as nota diligenter hunc versum.

Quae'ca vel hyp. vrsalis? ne vel aff. v. quantu? par. in. sing.

Conclusio 3ta. Ex his colluntur tres spec^{ies} oppositionis. Contradictoriae, Contra-
riae, subcontrariae et contradictoriae, quae in definitione uide in Dialectica.
R. P. Philippi Du Drieu Tract. 2. Part. 1. cap. 3. Art. 1.

Conclusio 4ta. Leges oppositionum sunt haec: Prima, contrariae nunquam possunt
esse simul vere, sed sunt simul esse falsa in una contingente ut dicitur homo est
iustus nullus homo est iniustus.

Secunda. Subcontrariae possunt esse simul verae, nunquam tamen posse
sunt esse simul falsa, ut alius homo est philosophus, alius homo non est philosophus.

Tertia. Contradictoriae nunquam possunt esse simul verae, aut simul fal-
sae, sed altera necessario vera est, altera falsa: ut dicitur homo est iustus, alius hominem
est iniustus.

COMMENTATIO

QUARTA

De Oppositione Enuntiationis.

Exercitatio prima,

Quid et quotuplex sit Oppositio?

Difficultas 1^a. Qua sit definitio oppositionis Enuntiationis?

Definitio. Oppositio est duarum absolutarum Enuntiationum eodem subiecto praedicatoque
constantiter repugnantiarum scilicet affirmatiuae et negatiuae. De 1° Repugnantiarum
Enuntiationum ut excludat Oppositio simpliciter de qua supra didicimus. De 2° De
eodem subiecto et praedicato constantiter ut intelligas quod non est prorsus debere esse
eadem, maneat in iis eadem prorsus acceptio. ut non sint aequiuoca sed ad idem es-
secundum idem. Similiter eodem tempore et loco referantur. Hinc sequitur has non esse op-
positas. Imperator est Praga: Imperator non est Praga. Si in una et in altera intelligen-
tur in altera sola verum. Canis est animal. Canis non est animal. Nec has quatuor
sunt duplicem, quatuor non sunt duplicem, si in priore accipies duplicem respectum
nunc in posteriore respectu trium, quod non fieret ratio ad idem. Nec has homo est

species, homo non est spes. Et in prioribus accipias in suppositione personarum et in posterioribus in suppositione simplicium vel contra. Et idem de ceteris est iudicium.

116

Difficultas Quomodo dividat, Oppositio Excontrariationum?

Respondeo Sicut in vulgo Oppositio in 4 species dividat, proprie in loquendo sunt tria. Oppositio se habet contraria, et contradictoria, probat in contrariis et contradictoriis ad invicem convenit definitio, ceteris nequaquam, quod probat; Nam subcontrarie res, vera non constant eodem subiecto. V. G. Si hoc dicitur delectant esse vera. Aliis homo est iustus, aliis homo non est iustus, non potest homo de eodem illo. Ergo ad inversa. Ergo non sunt in eodem modo.

Dices Quid si mento de eodem intelligas? **Respondeo** Tunc est contradictoria, non subcontraria.

De subalternis. Atque patet, quod non pugnant. An affirmati et negati cum utraque sit affirmati, vel negati, id vero est contra definitionem Oppositionis.

Difficultas Quomodo sit haec Divisio? **Respondeo** Est analogia, quia divisum proprie convenit Contradictoriis, illa n. pugnant eodem modo sicut in Quantitate, in qua tale est? Est affirmati et negati, quam accidentali qua est veritas vel falsitas. Contraria a. Ignorant quomodo in quantitate et partiali qualitate, sed non in qua cumq. accidentali, cum possint simul esse falsa. Subcontrarie possunt esse simul verae et non pugnant circa idem subiectum; subalterna vero in sola quantitate pugnant, et possunt simul esse verae et simul falsa. ut dicitur homo est albus, aliis homo est albus, quia aia considerantur sunt nota.

Obijcies Contraria in falsitate plerumque conveniunt Ergo non vere opposuntur. **Respondeo** Negando consequentiam. Nam sicuti in utroque nulla prout proprie contraria est vitia a. et vitia ut vitium contrariarum, si veritati non opponitur a la veritas, falsitati vero non solum veritas sed etiam falsitas contrariarum.

Obijcies Quomodo Maior repugnantia cum predicat, negati in una de aia, de quo affirmati, quam cum negati de sola parte. Sed in suppositione contrariae quod constat propositio in universalibus affirmati et negati de toto, in contradictoria vero affirmati de toto et negati de parte, vel contra. Ergo Maior est Oppositio contraria quam contradictoria.

Respondeo In movendo Maiorem. Maior est repugnantia in contrariis et in contrariis loquendo, quod sicut plura nasantur. Sed non est maior repugnantia in contrariis loquendo. Nam potest fieri, imo saepius fit ut contraria non pugnent in falsitate. Contradictoria vero nihil omnino pugnant cum opposita. Et sic manet resoluta difficultas. Item de legibus Oppositionum a Stagyrice in textu traditis disputemus.

Exercitatio 2^a

Difficultatemq̄ occurrere. Quia legem contradietoriarū q̄ n̄ possunt esse simul verae vel simul falsa tractat Aristoteles cap. vii. reliqua hīc examinandae sunt.

Difficultas 1^a Quae sit lex contrariarū? R. Haec est q̄ non possunt esse simul verae licet possint esse simul falsa. Vnde n̄ hō est iustus nullus hō est iniustus: nō est: q̄ si aliqua contrariae possent simul esse verae sequeretur contradietorias possent esse simul verae. Hoc nō est. Ergo. pr. sequela M. Si v. o. hae ponantur simul verae hō hō est iustus: nullus hō est iniustus. Ex am. erit de re. Nullus hō est iniustus et quoniam homo est iustus q̄ sunt contradietoria. Etiam si verū est hoem esse iustum etiam verū est quendam hoem esse iustum cū ex veritate propositionis vniū recte sequatur veritas particularis.

Dices Haec sunt contrariae et tñ simul verae cuiuscunq̄ hōis altera manū est dextra et cuiuscunq̄ hōis altera manū nō est dextra? R. Haec est esse simul verae sed non esse contrarias. Sed tñ subcontrarias q̄ dñt principale q̄ hīc est manū non habet sionum vnde, sed tñ particulare q̄ altera. sicut n. cuiuscunq̄ q̄ vnde est non respicit manū sēns itaq̄ est altera hōm manū est dextra et altera est sinistra.

Difficultas 2ª Quae sit lex subcontrariarū? R. Haec q̄ possunt esse simul verae non a. simul falsa ut Aliq. hō est philo. aliq. n̄ est philo. nō est: q̄ aliq. sequeretur contradietorias esse falsas si n. hae falsa sunt: quoniam hō est iustus quoniam hō non est iustus etiam falsa erunt quoniam hō est iustus et nullus hō est iniustus q̄ sunt contradietoria q̄ patet q̄ ex falsitate huius particularis quoniam hō non est iustus optime colligitur falsitas propositionis vniū nullus homo est iustus.

Dices Quidam hō est iustus et quoniam n̄ est iustus falsa sunt ambae si hōm in priore vniū aliquē usurarium in posteriore aliquē sanctū.

Pro solutione Nō est aliud requirere ad veritatem alicuius particularis aliud ad falsitatem: ad veritatem n. satis est ut iudicetur de uno aliquo individuo verificetur ad falsitatem vniū requiritur de nullo individuo verificetur ut n. haec sit vera quidam hō est iustus satis est si vel vniū tñ sit iustus. Ita sit falsa nō est ut nullus prius sit iustus. R. ior neutram istarū esse falsam neq̄ potest illa affirmatiua reddi falsa p. solo usurario. Si solo usurario n. sit iustus sed oportebit nullū aliū etiam esse iustum: et pari rōe neq̄ negatiua est falsa p. solo sancto. Quod si oīo iurocas te in priore tñ illud esse usurarium et in posteriore sanctū diciam eas non esse oppositas cū aperte constet de versis obiectis.

Difficultas qua quid sit dicendum de enunciatis indefinitis? R. Enunciatio
indefinita proprie in materia continenti quarum una est affirmans altera negans
an hoc est iudicium: hoc non est iudicium. Quod est unum particulare etideo sequuntur leges
subcontrariarum: possunt enim simul esse verae nec falsae. Verum quae habeant apparente
contradictionem sicut hoc aliter vocat eas aliquando contradictorias. Sed tunc legem contradictoriae
non sequuntur.

Solent aliqua obijci contra has leges sed per huiusmodi objectionum solutione
Observandum est quod Multae propositiones esse oppositas quod licet non seruent for-
mam earum de quibus iam diximus imitantur tamen illas, vel quo ad locum, vel quo ad substantiam
sive sit subiectum, sine tempore, sine loco, vel quo ad veritatem, vel quo ad falsitatem.
Actuales dicuntur oppositae de lege quasi oppositarum leges seruent non formam.
priorum ex parte sunt. Deus est ubique, Deus non est ubique. Deus est semper, Deus
non est semper quod pertinet ad contradictionem. Ita v. ad contradictionem ut huiusmodi Deus
est semper. Deus est nunquam Deus est ubique. Est nusquam. Posteriorum ex parte
sunt: hoc est iudicium. Socrates non est iudicium quod possunt esse simul, falsa non de-
bet deo ascribi contrarium. Ita Socrates est iudicium Socrates non est iudicium.

Observandum est quod Enunciatio facta in numero plurali non esse vere opposi-
tae quia non sunt una sed plures. Oppositio autem proprie pertinet inter enun-
ciationes unam. Unde haec duo haec sunt albi alii haec non sunt albi in nulla specie
locum habent: videntur quidem esse contradictoriae. Sed non sunt. Nam si unus est et alter
niger ceteris albis, tunc utraque est falsa.

IN CAPITULO VII ET VIII ARISTOTELIS

Argumentum. Caput VII

Capite primo explicat Aristoteles quod sit enunciatio una eorum supradictorum una affirmans
et una negans esse oppositam asseritque illam esse unam quae unum habet
subiectum et unum praedicatum. In quatuor tamen est nomen univocum vel
certe analogum. Nam si vel subiecto vel praedicato consistat equivocum non
erit una. Sed multiplex ut Alexander perdidit multa pecunia. Canis nocet
fructibus prior non habet plures sensus, quod tunc Alexander aliena pecunia diripuerit et
quod si ad miserit: posterioribus similiter nimirum quod suus calore suo nocet fructibus
et quod ad conculecanda nocet fructibus.

Capite duo examinat legem contradictoriarum an et valeat in enunciationibus de
materia continenti modo de futuris.

Conclusio prima In contradictoriis de tempore presenti et praeterito in quacumque fiant
materiae semper altera est determinate vera. Illam de tempore futuro fallaciam locum habet
tam in continentiis quam constantibus subiecto. Unde quoniam constantibus singulari. Aristoteles
tamen non est hinc esse accipiendas inaequitas.
Conclusio secunda In singularibus a continentiis de futuro altera pars non

maiorum in canicularibus aliis denique sunt indifferentia ad utrumque Deum tunc
videt gaudere de.

Difficultas 2^a a qua sit infra inter textum moris possibile et futurum. *R. Sostis* videtur possibile
Dilectissime patet licet v. de contrariis sit possibile non tamen possibile eorum
tunc enim nec necria et contrariis et futura omnia sunt possibilis. *Contingens* quid contingens
vbi dicit supra possibile et aliquando soleat fieri. Futura v. de una parte dicitur
patet quare non tunc quia seram necria dicitur futura et parte v. an dicitur quid futura
quod non de contingens tunc futura dicitur futurum seu futurum sic supra dicitur et quibus hanc
tunc vbi hoc q. sit de determinanda ad unam partem contrariis ita si sit tunc inter se dicitur
semper retineat potestatem ad oppositum v. g. hunc principem fore prin-
cipem contrariis erat ante id apertis, quod poterat non fieri si inuenit alio
fuisse electum sed quod hic erat. et non alio, ideo illud contingens tunc
poterat dici futurum. Dico fuisse contingens futurum, non necria quod el-
ectores libere et sponte se exantio determinaturi, atque hanc omnia q. hactenus dicitur
mg. Christi p. h. admittunt. Ariter tunc ad hunc dicitur an dicitur contradictoria
de futuro copulatio etiam seruent coeque locum ut altera sit determinate
vera, altera falsa idq. mox in singularibus dicitur. Veritas affirmativa plerumque sunt
falsae ut non omnis homo saluabitur. Nullus homo peccabit. particula est a. et in
definita plerumque sunt verae ut alius homo non saluabitur, alius homo non pec-
cabit. 2° disputatur an effectus alius contingens dum est actus et potentia libe-
radum ad se. Quod adhuc dicit contingens tunc.

Quod latet nec ad primum dicitur f. et cum illo multi antiqui quos etiam fons et
putat posse explicari et recte sibi nondum determinatam veritatem in
futuris contingentiis et fundamentum illorum est q. p. vident determinari
veritatis videntem esse a casu y. quos effectus contingens est p. ducens
hanc a. cad. cum sint determinata et indifferentia ad utrumque partem
concludunt ipsum effectum, et eius veritatem manere in determinatam et
indifferentem.

Preterea dicitur inueniendum est inter determinationem veritatem et necriam
sive inter rem determinate futuram et necria futuram, q. vales dicitur q. alia
vel non illiunt vel certe nolunt illiari. Nam q. necria sic vbi p. dicitur q. ad
a determinate fit, sed q. vbi infallibiliter, et actus non in necria. *Scotus* s. v. a. r.
Vasquez. *Grubis* et *Combr.* et plurimi alii theologi nolunt defendere illud, et de
cent contrarium: nimirum n. contrario fuerit amens, quod sibi veritas illa sumenda
est non ex actus contingens tunc, que indifferentes est, sed illi volunt, q. ipse dicit futu-
ro: sicut n. veritas propositionis de presenti sumitur ex obto eamque cuius for-
mis est, p. vbi in tempore presenti se habet nihil curando a qua causa sit, vel quem causans
prietat: sic etiam veritas propositionis de futuro sumenda est ex ipso obto p. vbi orit,
vbi in tempore futuro, ita n. si enunciatio rei future sit an formis vera non contingens
sit quatenus si presens sit conformis rei presenti, deinde sequat vbi ex hanc sententia. *Scotus*
in hunc modum vbi patet ex eorum responsionibus q. vbi soluant contraria. *Atq. vbi.*

Exercitatio Secunda

Quid in hac materia sit ostendendum?

Nota Illud dici determinate verum, idcirco et adualiter potest esse de
nomine dici potest: hoc est, non illud, haec fuit, non illud hoc est, non illud. Et
sive q. sic non fiat rei non fallat. Si ut est in aliq. enunciabile ita connotat, sic
ut illo tempore q. per verbum significat, sese habet, licet de nomine ad determinate
connotat. Et patet refert sive illa veritas conveniat rei necio sive est in eo, sive
sive ex suppositione, sive absolute, sive occulte sit, sive nota q. haec dia. et
sca sunt veritati si scilicet se spe. tch: innumerata n. sunt verba q. a non me nisi a
slo DEO Opt. Max. omnibus connotant. Reus id notam et vol. occultum ad veritas
sem nihil facit.

Difficultas In Veritas propositionum de futuro continuo ente debet sumi ex eo
suo quo subiectum enunciabile emanat ex sua caa sive pot. et sua caa continet.

Veritas prop. con-
tine sibi et
de futuro

Respon. Non debet sumi ex eo q. tali propositioni de futuro responsa sit aliq. alio
q. praesentia vel ut aliq. loquuntur se. effecta futura sive futuri tione effecta praesentia
sive praesentia me omnia haec. Sic: sicut exstitit tota fundamenta prioris sententiae
de veritate contra aliquos q. volunt istem nobiscum conciliare, si id hinc videro:
si spectat futuritas effecta prout in se est absq. respectu ad suam caam. Quia dicit
se determinate verum vel falsum propositione si vero spectat, prout dependet
ab indeterminate caa, sic propositio futura non ex determinate sive a vel falsa.
Sed probat. sicut illo arguitur paulo ante p. 2da sententia atulim. p. 2da Veritas
cuiusq. propositiones semper ex conformitate quam habet cu. re enunciata. Et
et veritas habita propositione sumenda est ex conformitate quam habent cu. re
enunciabili. Sed res futura praesentia pot. futura est nona. pot. est a caa indeter-
minata est obtem hinc enunciatorum. Et hinc ut sic debet desumi veritas non
a caa. sicut sicut enunciatio de futuro conferenda est cum effectu in ea distinet
poris, in quo illa significat exitur. Sed enunciatio de futuro significat rem de tali tem-
pore in quo non amplius continet in sua caa indifferente sed in quo iam a caa praesentia
erit. Et nunquam potest eo modo accipi enunciatio ut considerat cu. sumi significato ad huc
contento in indistincta caa confirmat. Si ad veritatem futurorum conferunt in eo
um regit aliqua determinatio in ea tunc des. assumptiva enunciatio de futuro continet
ante ferunt false q. nully effecta contingens habet determinate in suam caam.

Quicquid Futurum significat per enunciatio debet accipi sicut aliq. esse
de corad. est vera vel falsa q. res est vel non est. sicut in res continens
futura non habet aliud esse q. suam in sua caa. Et non potest significari nisi
prout est in sua caa atq. ita non debet inferri a sua caa. Et deo significati enu-
tiationis habere duplex esse aliud est esse obiectum, aliud res. Veritas esse sicut debet
ferri sumi ab esse reali: hoc in in propositionibus de fut. continuo non debet ac lucere, sed
actu futurum vel fore in tali tempore, q. in propositione indicat. Nam si ad veritatem
taliu. propositionu. regit. Et haec dicitur sicut in etiam. sicut in non essent ve-
re in dicitur ma. connotat. non conformare, res non est tunc q. est in re.

movere inquam prior necessitas tollit coexistentiam in a. posterior. Peccator
necesse dicitur, non necessitate consequentia sed necessitate consequentia siue ex hypo-
thesi nimirum si vellet in peccato mori q. illi liberum est et arbitrius.

Obijcit 1o Si altera futurorum contingentium sit determinate vera E. vit
necesse vera et res eveniet necesse. Quia ita tollit contingentiam et libertatem, pr
sequela si vera e determinate E. ab aeterno fuit vera q. non est causa
potius quam heri et nudiq. tertio hoc anno vel praecedenti vel illo alio tempore vera
erunt sed q. est ab aeterno vera est a. et immutabile et necesse vera E. de illo
non fidetur libertas et consultatio. **R. deo.** Negando sequelam: ad probandum dicitur
minorem: si n. illig. sensu sit q. ab aeterno fuerit verum hoc sit a. et verum ut non possit
falsum. Sic concedo, posito q. semel sit verum bene sensu q. maneat verum sed nec
necessitas ut patet tm et consequentia q. non tollit contingentiam et licet
effectus sit mere contingenter futurus si tm potest futurus, sed dicitur necesse et
infalib. lites futurus et tali hypothese, non q. caa non possit aliud facere, sed q.
non est factura aliud est. Si a. sensu sit q. ab aeterno verum est, id est
soluta necessitate et consequentia esse, sic necesse minor: et merito q. deus
Opt. Max. ab aeterno decreverat Adamu. creare in paradiso et vocare. Apud
a. libere hoc e. suo tempore executus et sp. contingenter illu. sunt secuti: potuis-
sent n. non sequi, vel iteru. abire sicut multi fecerunt.

Obijcit 2o Si propositio de futuro contingenti e determinate vera E. deus
poterit illam determinate cognoscere sed hoc n. videtur dicendum, q. q. deus cognoscit
futurum hoc ita necesse evenit, aliq. deus falleret in sua scia q. est impossibile.

R. deo. Negando minorem ad probandum dico q. ea q. deus cognoscit necesse eveniunt
necessitate consequentia non consequentia, et talis necessitas non tollit contig-
entiam ideo melius dicuntur talia infalib. lites eventura non tm necesse: Et ratio
est: q. res huiusmodi est futura contingenter a. sua caa priusquam deus
illam cognoscat futuram, neq. n. ideo res fit q. deus cognoscit rem futu-
ram sed ideo deus Opt. Max. cognoscit q. revera contingenter futura e q. deus
praevideat: quod pulchre sic declarat S. Augustinus tu non capis currere quae
vides currente et inposito q. tu illu. videas currere non poterit non dici cur-
re aliq. tu non videres currentem interim libere currit et possit non cur-
rere. Sic Christus D. X. praevideat Judam fore proditorem ex sua malitia et ideo
praevideat, neq. ta. illu. coegit, sed q. Judas libere facturus erat libere ideo pra-
evideat, ita ut in fine ray p. g. trem futuram infalib. lites quam q. deus
cognoscat illam futuram.

Obijcit 3o Futurum contingens manet indeterminatum quando caa manet in-
determinata sed caa toto tempore antecedente non est determinata. E. Nec effectus con-
tingens. **R. Conceptio** Maiore dicitur minore. Caam esse determinata, in p. illius si
primo videtur determinata de praesenti ut licet dicere tam caa determinata est
sed hoc producentia et hoc nunquam dici potest tempore antecedente. Secundo d.

Dices illa non est certa. E. Non sit enunciari: imo est certa posita q. se sit deter.
minatura et hoc mihi constat: tunc n. certa et infallibilis erit enunciatio cu aliud
non sit futurum tamen si aliud fieri posset.

Propositum est Arli pro complemento docti m. de inter. p. tae tradere hoc libro
modos variandi enunciatioes, et variataru demde oppositiones et equipolentias
demonstrare. Ex istis a. variandi n. e. exponit. Prima n. variat fit p. addi.
tionem vel subtractionem negati. 2da variatio fit per ad. itionem categoricam
vt enunciatioes subtm et p. dicationum reddat coniuunctio. Tertio variatio fit
additione modi et conditiois enunciatioes modalem. Veru q. tractat de enunci.
ationibz m. fixis et modalibz n. habet utilitatis et plus obsequitatis nos ad
alia transidim n. e. cum. ha. enunciatioes varietas cu modalibz affectibz
nes sufficiunt a. p. dicationis applicatae snt. Consule si vis. fonscoy. in sua
Dialect. toto fere lib. 3. Hoc ta. breuiter hoc loco visum est addere q. ad consequas
E. dmsy ad coniuunctioes et rursz a coniuunctioes ad diuisa pertinent.

De modo arumentaneli a diuisis ad coniuuncta

Nota 1o Quod coniuunctim predicari hic nihil aliud sit quam in eadem propo. quid sit predicari
sitione plura predicata de eodem subto affirmari nulla intercedente coniuunctione
vt homo est al. bipes: Plato est diuisus phil. Contra v. diuisim predicari est plu.
ra predicata de eodem subto in diuersis propositionibz affirmari vt homo est al. quid diuisim?
homo est bipes. Disputat ior. Arles cap. 12 quid liceat, et qbz locibz ea q. coniuunctim
predicant per consequam diuidere, et contra quid liceat ea q. diuisa sunt p. consequam
coniunere. Verum n. interdum recte fit interdum male recte n. seq. Petrus est
Petrus est bipes. Petrus est al. bipes. Non recte Petrus est bonus, Petrus est phil. E.

Nota 2do Quod Albertus M. hic notauit cum loquimur de consequenti
nisi ad coniuuncta aliud est querere an vere coniuunctim in eadem propo. sitione
ne q. ante predicabant indiu. s. aliud an ex ijs fiat vna enunciatio de hoc
mo coniuuncto. Prig. semp. fieri pt vt ille putat posterig non semp. v. o. si ha. dux
sunt vera Petrus est bonus Petrus est sutor, etiam haec erit vera Petrus est
bonus et sutor non tu haec Petrus est bonus sutor. Atq. in prioribz diuisa predicant,
de uno non tria vt fiat vna predicatio coniuunctio fit in posterioribz

Nota 3io Quas esse species sunt, quas de modo arumentaneli a diuisis ad con.
iu. n. e. p. d. e. oportet. Prima est. Quod utrumq. predicatu accidentaliter p. d.
duo subto et vna non est forma alterig sed vna accidens coniuunctio.
sunt v. o. abice d. n. i. lacte tunc non val et conseq. ad diuisas coniu. d. n. e.
non sunt Plato est bonus, Plato est phil. E. Plato est bonus phil. Quia utrumq.
accidentaliter p. d. de subto et l. n. e. per accidens coniu. n. e. cu vna non sit
forma alterig. Ad idendum hic putant aliqui q. vnum predicatu non debeat alteru

Preambulum breve.

Conclusio 1a Hic libri et sequentes ab Aristotele vocantur τὰ διὰ δυνάμειν
quasi resolutoria sed contra resoluendi et hic idem Priora: Illi Posteriora dicitur
quig appellatū variaz asserunt eae: Haec est veritas et praecipua q Aristoteles statuiset
doctrinam ratiocinandi tradere more geometrico: Geometria n. peculiari modo dicitur in suis
demonstrationibus resolvere conclusiones probandas in sua principia: Sicut musici
dicebant olim conuolare senos, Arithmetici Νομιζατορας s. ratiocinari: Ita
ut resolvere Syllogismos porat hic p explanare Syllogismi naturam: Analysis
aliquando est de vocabulorum ex nihil aliud est quam reductio rei ab eius ad
sua principia ac partes ex quib constat, Dialectici a. duplens solent usus
pare analysis: Altera analysis consequens dicitur qua est aliqua consequens reducti
tur ad sua principia ut probetur fuisse bona. v. o. Si q. p. actus fuisse
bonum Syllogismum ostendat habere tres terminos et tres propositiones
rite dispositas, id dicitur Syllogismum resolvendo probasse bona consequens. Al
tera analysis e consequens qua consequens reducti ad sua principia q. fit
ostendendo in principis fuisse veram eam consequentis, et utramq. pro
positionem fuisse veram. In his utriusq. libris prioris analysis tradit non solum
consequentia probanda et faciendae in duobus a. sequentibus explicat ratio examinandae ve
ritatem, necessitatem et certitudinem consequentis, ut in prooemio suo patebit.

Conclusio 2a Subiectum attributionis prioris analysis est Syllogismus simplex
s. dno formam spectatū nulla habita rae s. mae particularis, et necesse fuisse pluralis
sive falsae: de hac n. forma praecipue in hie libris disputat q. a. de extymemate
av alijs arumentandi formis hic disserunt, in ordine ad Syllogismum asserunt. Nec
nultum a nobis differunt q. arumentandi vel discursum vel tertiam operam
illecti s. detuunt ei q. obtinere: ea n. possunt dici obtinere adaequatū: Syllogismus a. pri
cipale nihilq. manebit obtinere. Dicit Syllogismus simplex q. Aristoteles non tractat
Syllogismum coniunctum vel hypotheticum. Dicit 2o s. dno formam spectatū q. si
considerat s. dno mae. sive necesse, sive probabilem pertinet ad alios libros: q.
imo si s. dno mae Syllogismus absolute s. dno mae et formam simul, sic non male
dicit obtinere totiq. logica Aristotelica uti etiam in Prooemio concessimus.

Conclusio 3a Horum librorum partitio haec: a capite usq. ad 2a inclusive
ad aort de Syllogismorum compositione et structura in sequentibus de rae mae
di mae adaequatū ad s. dno mae quancumq. conclusionem, et alia quaedam
q. differunt copiam propositionum illis q. arumentandi, tandem docet Syllogismos
alios q. examinare praesertim illos q. consistant propositionibus reduplicatis.
In secundo libro s. dno facultates Syllogismorum ab ipsa bonas et malas affectiones
illorum aperit deniq. reliquas arumentandi species breviter exponit, q. o.
satis breuiter nos tra Dialectica perit rige si medij mentionem se excipias.

CAPITULUM PRIMUM

Quid sit Syllogismus et ex quibus componatur.
Propositio Capitis.

CONCLUSIO 1^a Recte definitur propositio quae sit alicuius de aliquo affirmativa
na vel negativa scilicet ubi subiectum est quod tenentia et propositio differunt solum
tunc nam propositio dicitur modo ad syllogismum quem illa non includit nec refert
quod aenuntias valiter definit libro 1° de Interpretatione. Non est finitio illi data est
proprietas, haec per eandem qualitatem, et utraque utriusque convenit

NB.
debet esse Syllogistica non
Sophistica

CONCLUSIO 2^a Primodiuiditur propositio in Universalem particularem et in definitam
in particularem amittit finem vel si illig sit exiens in seipsa vel quod non
in definitam facile potest revertari 2° dicitur in Demonstrativa dialectica
et Sophistica. 1^a est aenuntias vera et necessaria et sumptio de eorum demonstratio
tor illam sumit tamen concessam, et nec probat illam, nec vocat ut concedat
2^a est aenuntias probabilis quae quae certa ratio non est id eo opponi olim solebat
respondenti per interrogantem num illam admitteret et ided dicitur illam esse in
tempore 2^a dicitur est simplex affirmatio vel negatio, idonea ad constituendum
Syllogismum.

CONCLUSIO 3^a Terminus est in quem resolvitur propositio subiectum sibi ad predicatum,
quae copulanti verbo est.

CONCLUSIO 4^a Syllogismus est oratio in qua quibusdam positis aliis quibusdam ab aliis positis
unt necessario accit eo quod haec sunt. Dividitur in perfectum et imperfectum. Perfectum
est quod nullum indiget praeter se assumpta sunt ut quod aris apparat. Cuius bonae esse
quod haec evidens est, quales sunt soli quatuor modi primae figurae. Imperfectum est cuius
bonae consequentia per reductionem parari debet.

CONCLUSIO 5^a Pro sunt principia quibus per Syllogismum vis et concludendi necessitas
mittitur. Primum appellatur ab Aristotele Dicitur de oratione et illo immediate circumstantibus syllogismum
firmatorem per figuram. Alterum principium dicitur de nullo atque illo dicitur syllogismum
firmatorem per figuram. Dicitur de oratione et quod nihil est sumere subiecti de quo non dicitur
nihil est sumere subiecti de quo non dicitur. Dicitur de nullo est quod
universalis negativa. Sed solarius dicitur sic: huiusmodi vero affirmatio de subiecto hoc est
affirmatio de quibus contento sub illo v. o. Vivens affirmatio de aliis sic est: huiusmodi
est vivens sed quae homo continetur sub aliis dicitur licet sic homo est at, hoc etiam
reducitur quod sic vivens inferendo sic homo est vivens. Alterum si exponit: huiusmodi vero
negatio de subiecto, negatio etiam de quibus contento sub illo v. o. Vivens huiusmodi negatio de lapide
dicitur dico nullus lapis est vivens. Idem de silice continetur sub lapide atque hoc verum est
silicem esse lapideam et etiam de silice negatio vivens inferendo. Sic Nullus silice est vivens.

✠

Difficultas 1a In definitio tradita conveniat Syllogismo hypothetico?
Responsum. Hae qd particula illa obsequio. pofitis de iis tm pofpofitionibus illis
quas fidei. Quomodo cap. pofpofit. It. Similes tm et de pofpofitionibus pofpofit. qd a q. pofpof.
alio q. affirmant de iis de pofpof. In hypothetico vero non tm pofpof. it. et alio pofpof.
modo, vel pofpof. de etiam confentio, aut unio aut unio in pofpof. pofpof. qd.

Difficultas 2a Invid fit sententi de Syllogismo ex pofpof. **Responsum.** Hic
definitio Syllogismo ex pofpof. videtur convenire. It. Invid videtur cure
fuisse illum. In Syllogismo definitione comprehendere. pofpof. nec pofpof. pofpof. singularis
nullam hic facit mentionem, propter forte qd de Syllogismo agitur in ordine ad demonftra.
tionem: Jan vero confent. qd demonftra. nullas pofpof. pofpof. singularis amittat, cu
tm aat de veris et et. It. ut ait. Ergo etiam patet qd fit pofpof. em. ad
dubium qd quari pot. num singularis pofpof. locu habeat in Syllogismo.
de em. est in. no illu locu habere licet nra in demonftra. et ideo tm illam ab
fide rejici.

Difficultas 3a In Syllogismo tm illatius comprehendat sub tradita definitio
ne? **Responsum.** Non: Imo talis Syllogismo non meret. nomen veri Syllogismi. Sed
pofpof. tm et umbram veri Syllogismi habet. In tali Syllogismo non potest illect.
fieri. adnotione concy. It. qd connotione pofpof. Ergo non connotione
illi definitio. Conseq. bona est qd in vero Syllogismo conclusio inferit. ex pofpof.
pofpof. Intead. pofpof. nihil fignificanti. vel oia falsi non potest illect. la pofpof. it.
Et na iudicare potest pofpof. veritate, q nulla est, sed connotione. In 2do Syll.
illatius non habet veram terminu dispositionem sed fit. cum e figura fit di.
pofpof. medij termini cum duobus extremis. It. pofpof. et subiectionem, et medij
terminu in Syllogismo nullam plane rationem non habet cum extremis, non pofpof. vere
subie. et pofpof. et ideo veram figuram non potest constituere.

Notas Propofitio Syllogistica potest esse in ma. falsa q tm appareat vera ut fit
in Syllogismo. Pofpof. et pofpof. Ergo etiam potest esse in aperte falsa ma. **Responsum.**
Negatio ca. qd in ma. apparente illect. potest pofpof. vel subie. sed potest
videre ma. t. cum qd pofpof. esse connotione, licet decept. In ma. a. aperte falsa.
de fieri neg. non n. potest illect. pofpof. rei falsa nisi habeat aliquam pofpof. im.
trio mea.

Notas Collatio 1o Syllogismo pofpof. in a. pofpof. decept. q nonit pofpof.
tionu falitatem non esse veru Syllogismu. It. umbratilonu in a. ta. sig. q pofpof.
veru esse Syllogismu, qd pofpof. connotione pofpof. et tor. pofpof. ab illo.

Collatio 2o Ex pofpof. falsis q putant vere pofpof. fieri Syllogismu. Deinde
quid dunt pofpof. de falso aliquo vera connotione illud est in r. de falsis q pofpof.
trio mea.

Collatio 3o Neg. pofpof. aperte falsas esse veras pofpof. sed tm umbratiles.
Responsum. Hae qd non habent locu in vero Syllogismo, ad quem pofpof. pofpof. pofpof.
trio mea dicit.

De Syllogismo secunda

De Praemissis, et Conclusionem, quae sunt partes Syllogismi.

Nota 1o Syllogismum cum apud Aristotem, poster. tunc apud alios philosophos variis sumi: aliquando n. sumitur pro parte est instrumentum sciendi de eo possendi conclusionem aliquam sumitur pro parte est argumentum ex discursu per se. Tertio sumi potest pro parte est nam operam illam, seu iudicium illatum, quo ita dicitur de vera pp. missas.

Nota 2o In Syllogismo parte formalis argumentatio tres proponit partes, scilicet praemissas, et iudicia seu assertiones: praeter tria n. iudicia simplicia quae illi dicitur tres illas propositiones esse veras, scilicet quod in quo iudicat. Non dicitur recte inferri a praemissis. Et hoc vltimum iudicium dicitur formale esse tertiam operam illam, quae priora illa iudicia connotat et supponit.

Nota 3o Praemissas variis modis posse considerari et conferri ad Syllogismos, quod considerari quatenus ex illis ex conclusione componitur totus discursus, et argumentatio, sunt maius Syllog. vti et ipsa dicitur, quod deinde dicitur dispositio. Sed ex modo dicta forma, ex se videtur Syllogismus. Sed si considerari quatenus iam dicitur dispositio, sicut inferunt dicitur, ita erunt ad effectum, et instrumentum dicitur inferendi. Sed denique considerari quatenus modum in se continent argumentum, ex ratione pro quam dicitur adferri multum, ita erunt ad formalem conclusionem de qua re plura in libro de demonstratione.

Nota 4o Conclusionem simuliter posse variis h. e. dicitur colligere et dicitur, 1o n. spectari potest quatenus est simplex enunciatio tunc potest locum obtinens in Syllog. Et sic est pars maius sicut praemissae. 2o quatenus est consequens illatum ex praemissis, et sic est effectus praemissarum. Et quatenus est iudicium illatum, quod iudicium, minus ipse enunciatio esse verum propter praemissas.

Difficultas 1a Quid praemissae sine de essia Syllogismi? Res potest quatenus Syllogismus est instrumentum sciendi sic praemissae consistit de eis. Sed quatenus est discursus ex argumentis. prima pars est Aristot. et non dubitat quod scire sit hoc sensu, ipsas praemissas vocat Syllogismus. Pr. 2a pars: sed de essentia discursus est terminus. Et de essia argumentis est ipsum dicitur et eis maius: sed vero praemissae sunt terminus. 2o in discursu, et in argumentis sunt ipsum aut ex maius. Et praemissae sine de essia Syllogismi.

Difficultas 2a Si Syllogismus accipitur proprie pro iudicio illatum, et tunc operationis illam, an sic praemissae forte pertineant ad Syllogismum? Res est Non: sed sic accipitur praemissae pertinebunt ad Syllogismum, pro nota connotata maius. V. o. ad dicitur alibi pertinet subiectum: sic etiam in Syllog. dicitur esse forma Syllog. idem ad illu sine controversia pertinet: pro qua quod illud iudicium inferri non regit ad qualis assertio praemissarum. Et talis assertio non potest esse formalis de essia Syllogismi. Pr. Antecedens quod ex connotata sufficit vel memoriarum virtutis assertio praemissarum. 4mo nulli putant praemissarum horum factis, posse habere et in posterum pro frequenter. Sed dicitur assertio conclusionem etiam ad illu, et tunc

non repetitis abersibz similitud. V. G. Inpd etz. ab hndis credit mortuos resurredu,
nos, qd dicitur si scilicet hoc crediderit propofuit. is eradicat die et sapz p' eliere
atqz tam huius propofitionis, licet non repetat, nec acm in memoriã revocet Diu
faciuisse credere.

Difficultas hia Quid sit dicendum de tione Syllooismi? Res eo quod
ad Syll. chozem admet non manum de factore aliqui controuersiam sic ex p'ntia:
Tunc Syllooismi accipit p' mstrato sciendi precise: tunc etio est eiz effectus
et non pertinet ad illig' abstrax: q' nro a. iunih vel p' perfecto discussu vel argumentae
vel etiam p' sola rã operac illects, tunc semp est de Syllooismi essia, et p' dcm p'nc
cipue illig' pars. Rã prioris partis est: qd effectus debet esse iunih p' a' cad' et
mstrato qm ponit. Ergo non p' esse o' eiz essia: Atq' etio e effectus et Syllor:
et qd p' mstrato. Ergo etio non est de essia Syllooismi sed ab eoz d' rã
iunih qd. Rã posterioris est: qd de essia discussu et argumentae est ipm
consequens, et ad tartam operac pertinet iudicium illatiuum, quippe q' format
ab illa mchit: Atq' vero etio est consequens in Syllooismo, q' perfectus est discussu
et ipm iudicium illatiuum. Et etio ad essiam Syllooismi se sumpti pertinet.

Respondeo nunc ex nra sententia, Probab' itz in eo absolute loquendo tione
de partem etio Syllooismi. Ex proba 1o Syllooismi essia est Argumentatio ex
discussu. Ergo essia includit consequens, q' est ipm etio. Et 2o Quia etio in de si
tione ac Syllooismi esse p'ncipue. In etia non ex qua etio inferit. Et
confirmat. Si etio non esset de essia Syllooismi, etiam consequens in Extlymonate
non esset de illig' essia: est n' par rã. Sed hoc e' absumum Ergo p' m. Si n' conse
quens non est de essia Extlymonatis Ergo tota illig' essia consistit in p'ntia ante q' est unia
tm propofito est iudicium simplax, ideoq' negat esse argumentatio.

Obicies se etio accipit aliquando Syllooismum p' solis p'missis uel dicitur Ergo
etio non est pars essia. Probo etio etio vocat solas p'missas Syllooismi uel
etiam solam chozem, q' aliq' fecit, tropice loqz accipiendo partem p' toto: monet n'
q' Syllooismi sit etio discussu, et ideo p'ntia ad illo loquendo non p' tione, uti nec
p'ntia careat.

Obicies 2o Syllooismi d' causare sciam uel opinionem. Et scia et opinio
est de mchit q' a Syllooismo: Nihil n' seipsu p' causare. Atq' uera scia et opi
nio actualis est ipsa etio Syllooismi, seu eiz abstrax. Ergo etio debet esse ab
etio Syllooismi d' potest causare sciam uel opinionem in duobz modis, scilicet
formit ex effectiue: Si priori modo causet, non requirit ut sit aliq' ab eu diuersum
etiam de mchit d' causare conitio nem de mchit, quia in nihil aliud est quam de mchit
tm ipa: tali modo abstrax finem scia speculatiua, esse p'ntia speculatiua e' eadem.
Et cum solis hoc Ergo sensu dicitur Syllooismi uel demon' tratiua causare sciam dig
lecticam, opinionem, seu postquam confecti sunt, relinq' in ato scia uel opinio, et
p'ntia non loat et in p'ntia efficere per Metaphora' t' h' m' causare formit. Si
posteriori modo dicitur efficere etiam tunc Syllooismi d' dicitur causare sciam uel Op' in rã neq'
q' d' rã uera sui partem causat aliam: p'ntia p'ntia essia est etio. Nec est
p'ntia: adum in rã q' non sunt unig' ex simplis essia, si una pars essie hinc causet a hanc

Uti manifestum est in compositis modalibus: Cor. in aliis omnibus de generari et vivere,
et postea effectum ponere alias partes viventes.

Exercitatio quarta An in solo Syllogismo sit argumentatio formalis?

Nota est diligentius latius patere consequentiam quam argumentationem, et dari multas conse-
quentias formales quae non sunt argumentationes, quales sunt conversiones et equipollentiae
non ut disputemus haec loca ex solo Syllogismo sic consequens formali, sed an sit argumen-
tatio formalis. Et licet aliqui putent haec consequentiam et videtur dicere solum solo
nimum esse formalem argumentationem, id tamen debet illi de argumentatione.

Difficultas I. An in solo Syllogismo legitime in figura ex modo facta sit argu-
mentatio formalis? Pro eo affirmative: quod etiam illudendum est de syllogismo
hypothetico, et argumentibus medio singulari. Pro eo de definitione in qua dicitur consequens
necesse accidere. In inferentia haec sunt. p. praemissis. Pro Patet. qd. percursum alij
debet esse ante materiam nunquam dabitur consequens verum, et consequens fabrum si Regule syl-
logismi non con-
sequens

Difficultas II. An solo Syllogismo sit argumentatio formalis?
Respondetur affirmative: pro eo ut argumentatio sit formalis nullus terminus debet esse
in consequente, qui non fuerit in antecedente: atque in antecedente oportet esse aliquem
terminum qui in consequente non sit. Hoc a. In nulla argumentatione servatur praeterquam
in Syllogismo. Ergo si in eo erit argumentatio formalis, pro eo si in consequente
patet aliquid terminum esse ab alijs dicitur, qui fuerit in antecedente, iam liberum
erit, servata forma quocumque terminum eligere et inferre. V. g. In hoc Enthymema
mathe homo est. Ergo homo est. Sensus terminum sumptum in consequente
et accommodatum alij et deo recte loquitur: Sed potest iam alij sumi in proportionata eadem
loquendi forma: ut si inferas: homo est. Ergo homo est. Sensus est per se. Item
si nullus terminus sit in antecedente qui non descendat ad consequens, erit consequentia ali-
qua: Sed non argumentatio, quia caret medio termino. Probatur tam minor primi Syllogis-
mi inductione: quoniam in Enthymemate cum altera praemissarum ibi desit, necesse debet esse
alterum extremum dea in antecedente, qui non deest in consequente. In exemplo a. in consequente
sumitur res ad disparatam ut Crasus fuit dives et miser. Ergo et Crasus esse poterit
dives et miser. In inductione a. ut probetur:

Nota. Inductionem dicitur posse fieri: sicut ut oia particularia enumerentur speciebus
formali ut aliqua enumerentur, et reliqua per eam clausulam consistit in eo. V. g. haec sunt
fuit, et ille calidus et sic de cetero. Ergo si oia caliditas inducitur de cetero per
priori modo procedens habet in conclusione terminum verum, qui non fuit in antea
si posteriore pedat modo cum illa clausula. Et sic de cetero alij erit ipsa alia vel certe
alij equipollent, et tunc non potest esse argumentatio, sed est simplex consequentia, cum caret
modo.

Periclitatio quinta De principijs Syllogismi.

Nota 1° Principia Syllogismorum esse duplicia: quaedam sunt intrinseca & extrinseca. Intrinseca sunt propositiones ex terminis seorsum desumpti. Extrinseca autem duplicia sunt: alia de differentiis a alia de perfectionibus. Syllogismi. Intrinseca sunt axiomata quaedam et Regulae quibus ubi necessitas est evidenter consequentiarum Syllogismarum inveniuntur, quarum ea est vis, ut nunquam de his vitiosis Syllogismis in forma sua contra tales Regulas sit peccatum. Principia perfectionis sunt quibus Syllogismi inveniuntur evidentes ad clariora principia revocantur, et sunt conversio et transpositio invariabilium propositionum quibus fit reductio Syllogismorum in directos et terminos. Secunda et tertia figura ad quatuor modos se figurata directos in quibus immediate vis principiorum dici de omni, et dici de nullo exercet.

Nota 2° Tametsi per se in se fieri videntur peculiaris principia differentia, omnia tamen revocantur ad dici de omni et dici de nullo, quod inde patet quod omnes alij Syllogismi reduci possunt ad quatuor modos prima figurae.

Difficultas 1^a Quot sunt principia Syllogismorum directorum in figura? Respondeo sunt duo quae hinc in textu explicat: Nimirum dici de omni et dici de nullo. A priori dicuntur Barbara, et Darii: A posteriori Celarent et Ferio.

E.g. Omne animal est corpus, omnis homo est animal. Ergo omnis homo est corpus. quod corpus in maiori affirmatur de animali, et in minore homo sub animali continetur, cum illi subiectum nec est ut in conclusione corpus etiam de homine predicatur. Similiter in hoc Syllogismo Nullus lapis est lapis, Omnis homo est lapis. quod in maiori se videtur lapis negari de hoc, et in minore homo sub animali continetur, nec est veri in conclusione lapis de hoc negari, sed hinc facile se colligit quod maior se figurata debet esse veritas affirmativa vel negativa, quod solum in maiore semper verum debet aliquid affirmari vel negari.

Colligit 2° quare minor debet esse affirmativa, quod in illa debet ostendi aliquid contineri sub subiecto minoris quod non potest fieri nisi per affirmativam: haec in minore vel parti, animalis vel verus esse potest, ideo quod sub aliqua subiecta contineri possunt tam veritas quam particularia. V.g. sub animali continetur omnis homo, et quidam homo et hic homo, quod de his affirmatur quod animal.

Difficultas 2° Quodnam sit principium cui innatantur Syllogismi in figura? Respondeo hoc: Ex opposito consequentis, scilicet oppositum antecedentis, ubi nec consequentis illius aliquid predicatur, quod verum de subiecto affirmatur vel negatur. Hoc vero antecedentis illius subiectum de quo talis sit predicatio ut in his. Omnis homo est animal. Nullus homo est lapis. ad et lapidum consequens, homo antecedens, quod animal in maiore verum affirmatur vel negatur de altero, et in minore quod positum consequentis, oppositum illi termini quod in maiore predicatur, cum aliquo terbo quod hoc est minus continetur continetur. Hinc etiam in elatione oppositum antecedentis se oppositum.

In illis terminis qui maiore subiecti habet de eodem illo tertio. Quod ut ad oculum
 videtur accipere hanc syllogismum: Quis homo est al. Nullus lapis est al. Ergo Nullus lapis est
 homo. In maiore est consequens homo ante eum quod in minore oppositum con-
 sequens scilicet non al. conuenit cum laide q. est al. Tertium ab antecedente et conse-
 quente dicitur. Item cum eadem quoque lapide oppositum antecedentis q. scilicet non sic homo
 in conclusione conuenit. Sicut in hoc syllogismo: Nullus lapis est al. Quis homo est al.
 Ergo nullus homo est lapis. In maiore consequens est animal, lapis est antecedens
 quod in minore consequens scilicet esse est cum aliquo tertio, seu cum minore extremo
 q. al. homo conuenit, etiam cum eodem hoc oppositum antecedentis scilicet non esse
 lapidei conuenit in conclusione.

Difficultas qua duo principia nitantur syllogismi hinc hinc? Hinc hinc.
 Quia sunt eadem, vel non eadem in tertio sunt eadem, vel non eadem.
 Inter se: i. quando iuncta se habent, ut de eodem tertio in premisis affirmari possunt
 illa quae inter se conueniunt, et unum de altero in eadem affirmari. Si vero
 unum de tertio illo affirmari possit, et alterum non possit, tunc nec in eodem de altero
 de altero affirmari debet, sed reparari debet ut in hoc syllogismo: Quis homo est al. Quis
 est subitum. Ergo aliqua substantia est al. quod al. et substantia de eodem tertio (al. de
 hoc in premisis affirmantur, poterit quoque in eodem unum de altero affirmari scilicet de
 subitum. In hac vero syllogismo Nullus homo est bestia, quod homo est al. Ergo al.
 al. non est bestia, quod al. et bestia de eodem hoc in premisis affirmari non possunt debet
 nec in conclusionem unum de altero affirmari debet.

Obserua hic cum principia prime figure sint evidentissima et certissima principia alia
 rum figurarum principia ad eum es evidentia et certa. In evidentiam principiarum prime
 figure hinc ad hunc modum probantur et possunt et debent contra pertinaces hereticos syllogis-
 m. de et de figure ad primam reduci, ut satis clare in Dial. d. 1. d. 1. q. 1. fiat.
 tunc denum apparebit manifeste. Syllogismorum certitudinem nisi principia prin-
 cipis dicit de omni et dicit de nullo.

IN CAPUT SECVNDVM ET TERTIVM Aristotelis Stagyrice.

Sicut Aristoteles in his capitulis de conversione enuntiationum de qua consule Dial.
 et in super nota hos duos versus:

Feci simpliciter convertitur sua per acci.
 Absq. per contra sic fit conversio tota.

F Porro ut quaedam calumniam ppulserit a Regibus quos tradit Aristoteles circa conversionem
 propositionum re-enuntiationum. Hanc sequentia diligenter obseruatis ut monet Aristoteles. 1o ad conversionem
 probandam eandem veritatem in conversione nec cum esse ut seruati dicitur, re-enuntiationem, sed
 clarioris, q. hanc conversionem significatam, sicut modum hanc etiam et sicut eandem propositionem
 resoluantur.
 Secundo quod in conversione obseruati subiectum, predicatum et copulatio. Quod si con-
 uersio est per vocabulorum proprietatem fieri negat, alia sunt subiectiva.

Terio nullam casum obliquum posse esse predicatum vel subiectum, idcirco in conuersione illi addendum catroctema verbi vel non. V. g. Non solum si mus rodit legem: Ergo quomodo casus dicitur mutari, quia per panem ponit interuim predicatum: sed interuim predicatum, ridens panem: sic ostenditur. Ergo hoc modo in bona conuersio ne si mus rodit pane Ergo aliquis ridens panem est nullus: sicuti non solum panem vas est in vno Ergo nullum est in vase: quia totum predicatum non est in vno, sed existens in vno: conuersio hoc modo: Nullum vas est existens in vno Ergo Nullum existens in vno est vas.

Quarto. Concreta accidentium quod predicant accipiuntur per forma quam principales significando vero subiiciuntur plerumque accipiuntur per subiecti connotationem: sicuti non. Nullus homo est ridens (posito quod nullus rideat) Ergo nullum ridens est homo, quia conuersa potest esse vera conuersio inaequiuoca. Nam est quod ridens in priore suppositum per forma ridens in maiore in posteriore per subiectum quod rideat, et sic in vno connotationem. Nam in priore significat actum ridendi: in posteriore in portat potentiam ridendi. Si in utrobique illius actus ridendi non potest esse bona conuersio posito quod nemo actus rideat.

Quinto. Improprie necium esse. Vt totum male predicatum conuersa fiat subiectum conuertentis, et e contra: nisi in id fiat, nunquam valebit conuersio. Dicitur Male predicatum quod est in sententia verbum est semper est pars predicati, sed formalis tantum, cuius in conuersione non habet ratio, ideo nec non est ut fiat subiectum, nisi quod sic nisi existat in propositione de verbo est ad adiunctis. Vt in hoc fiat commodius obseruanda sunt et in sumpta obseruanda dicere. Non igitur sicuti Nullus puer fuit senex Ergo nullus senex fuit puer, quia totum predicatum non fit subiectum, quod de phedres reuocando ad claudum prophecias: hoc modo Nullus puer passus est senectute vel seruit. Ergo Nullus passus senectute vel seruit et puer. Vbi videt verbum preteriti tempus mutatum in participium et verbum est. Dicitur igitur obseruanda ad hoc, loquimur ad dissoluenda in hanc manam sunt actus, notata.

Capitulum Quartum

Instrumentum Capituli

Capite 4to constitutus Syllogismi principijs addit finis ad structuram Syllogismorum, explicando figuras et modos quibus disponi et componi debent.

Omnia figurarum nobilissima est prima, quia in illa proplemata cuius omnia qualitates et quantitates directe concludi possunt: hanc est negatiua et affirmatiua versus et particularis quae ad modum et simularia reuocant, per alij figurarum non potest fieri. Nam de figura reperiuntur clonem affirmatiuas. Et hanc Universales.

Quae praeterea ad structuram Syllogismorum pertinent tu pete ex Dialectica.

CAPVT V ABILIS

Capite quinto agit Ariles de secunda figura: Et a 2da figura in qua mediū
punitur extra extrema / de utroq; extremo predicat: Medius extremū huius figure
bis q; proximūq; ad mediū accedit: / Sed saltem saliendo predicat, solum in conclusione
Medius extremum hic dicit q; longius a medio recedit: / Semp; subijoh; etiam in con-
clusionē

CAPVT VI

Argumentum Capitis.

Capite sexto Explicat tertiam figuram et eius dispositionem, in qua mediū bis sub-
icit: quōd mediū in oib; trib; figuris sit considerandū hi sequentes rarij dicit:
Prima prius subijcit mediū, post predicat ipsū:
Alterā bis dicit, Tertia bis subijcit.

Caput Septimum.

Capite 7mo recenset adā generalia pnuata: Quis ē v. o. si vtrq; sumptio sit puri
cularis sine affirmatiua sive negatiua nulla sequi conclusio: In nulla figura in q; de
puris particularib; et re puris negatiuis aliquid sequi forme.

COMMENTATIO

De figuris et Modis Syllogismorum.

Figura Syllogistica dicitur in Dialectica q; sit extremorū cum mediū
ad aliq; concludendum apte collocatio est. Tunc apta si in altera premissa
sit maior terminus cum mediū in altera minor terminus seu minor extremū
cum eodem mediū in conclusione vero ut rursus extremū / magis et minus modi
exclusio: Modus a. Syllogisticus est sumptionū. Sed attentione colligenda est q; ad
plicatio solum quantitatem et qualitatem. De Figura quaerit quatuor q; sit
quod sequenti exercitatione D. D. Optimo Maximo Sapientissimo bene iungetur
et pla. habimus.

Exercitatio prima

Quae sint figurae Syllogismorum?

Non desiderunt Dialectici q. ternam figuram e numero figuraru volue
runt eliminari inter quos Laurentij Vallae lib. Galeni Med. Figura Galeni
ut illum citat Averroes 4am figuram ex constanti, quartam vult in eo
consistere ut in m. medij tertijq. predicat et in m. m. m. subijciat q.
contraria est 3a figura. v. a. l. se at est corp. se corp est substa
Aliqua substa est al. Et Nullus lapis est vivens. se vivens est animal
Aliquid animatum non est lapis. Haec sententia varijs pr. argumentis nec
desuevit nro tempore auctoris q. mteoros libros de hac figura scripsere.
Vide Zabarella m. sic. Nos postea praecipua a roma obiectio u loco au
ferent.

Difficultas 1a Quae sint figurae Syll? Respo sunt tm tres hae ab tres figurae hae
haec complicate. pr. q. q. figura nihil aliud est quam extremoru cu
medio ad aliqd. concludendum. Quia collocatio sed ea tm est triplex. 1. sciam
tres tm sunt figurae. M. est desumpta figura. m. p. quid aut modum
tm officio sed etiam positioe est medium. non est tm caa connectio
nis inter mag. et min. extrema sed etiam manteced. ita d. p. ut alteri
extremo subijciat ex de altero predicat aut de utroq. extremo predicat.
aut deniq. utriq. subijciat nec alia complicata d. ut ex qua naaty d. eui
forma equal. 4. d. Jam v. 1a dispositio iam figuram. Quia 2am q. q. am
Sunt tm tres et non plures.

Difficultas 2a An 4ta figura Galeni sit naaty et recipienda? Respo figura
Nox: quod ut illud Nota aliud esse propositione aliquam non esse
naatam aliud quoniam non esse naatam. Propositio n. naaty est, quae id
predicat q. d. obet subijci et contra. ut al. est ho, album e paries.
ho a naaty naaty est, in qua id q. in praemissa predicabatur, non predicat
nec subijciat q. ibidem subijciat. Cui naaty est, qua illud q. in praemissa
cabatur, in antecedenti in consequenti predicat. Ex. Ho homo est substa. Ho phi
et homo. Ergo Ho phi est substa. Si vero concludas. Aliqua substa est phi
est conclusio naaty q. extremu q. predicabatur in antecedenti in consequenti subijciat.
Et ad si utrumq. aut subijciat aut predicat tam mag. quam min. extrema ut in
secunda ex tertia figura continue. Tunc dico, quoniam semper esse naatam, q. nulli
duabz figuris semper d. mag. extrema q. predicat in elione. q. q. p. b. illi ore sent.
nulli duabz figuris non d. modi non est. Et q. sic p. Ho. Logica naaty
seu ordo rationandi in sit a naaty quem artifices a. co. ita semper debet in itari hic
est ut quid unum de altero predicam. tunc etiam idem illud predicam de tertia q.
sub altero continet. v. o. q. d. al. vult rustig. se at uiuere et se mouere. deinde si

dei et concham etiam vivere et se mouere hinc iudicat concham esse ani. Ity hoc
q coe illud principium dici de omni ex dicit de nullo nismuat. Jam uero talis qd nifi
fioura Galeni uerisq inuerti: Ergo nec naitah deicam naitalem. Ergo nec hanc
Ona naitah debet dici. Probat minor qd non predicat in ille primis de tertio. Sed non
predicat idq predicabat in praemissis, sed subiecti est aliud subditum: Hinc quod in
fioura Galeni inferit aliqua clis, quam illis de positio respicit tunc super illis
tham ad aliquid in formatu et non potest tunc in uenturi. Donec p aliquam conuersio
nam uel reductionem illum Syllogismum uocauerit ad primam figuram uo.
Conclusio Ergo qd homo est risibile, quae tunc in fioura Galeni non sequit: Sed haec
Aliquid risibile est homo, quae consequat se uident plane.

Ita dices nunquam tunc in tali discursu sequit falsa conclusio ex uero ante
cedente. Res p uerum esse sed non fieri ut forme Syll. Sed uel rae ma
uel qd naitah dione licet inferre ueram conuersionem aliam non naitem
u. Et fit in Barallip. Neat est uiuens, si homo est at. E. Aliq uiuens
qd homo. Itic. Itic non in mediate sequit qd illis praemissis sed haec. Itic
qd homo est uiuens. Sed qd haec ipse ueris conuertit per haec. E. Aliq
uiuens est homo deo ceteris haec uel tunc clis particularis ex illis praemissis
q mediante conuersione ity uerum modo fit in fioura Galeni.

Dices Itic in fioura Galeni sepe inferit clis naitah. uo. Aliq at
est risibile. de risibile est homo. E. Aliq homo est at. Res p illam
chonem. Itic se qd em esse praedicat naitalem sed respicit anteced. ex
quo inferit esse naitalem qd non predicat in ea q predicabat in praemissis.

Difficillius tunc in qd in fioura Galeni legitur uo qd aliq inferre tunc
Iticem sic dicitur a qd in fioura Galeni? Res p atic: p qd ut euidem fiat
consequat, debet ad primam ity reuocari. Conuersione. Iticem p atic
est qd medium partim subiecti, partim praedicat: Sed hoc quoq, sic misale
in fioura quotiescumq aliq res de concludit, nec refert q hoc fiat alio modo
qd et possunt praemissae transponi et clis indirecta conuerti et erit. Syll.

In p fioura:

Sed dices Si hoc sufficit uel dicit esse eiusdem fioura, etiam Syll
mi rda et que fioura dicitur prima fioura. Res p deo qd non sequit qd rda et qd
fioura habent sua propria principia in ueris. Iticem a Galeni non habet
proprium principium. Sed loca uia habet a dicit deo et dicit de nullo et
principiu p fioura.

Obiicit Itic qd in p fioura sedes medij est distincta ab ody alijs fiouris
Itic et ipse fioura erit distincta. Res p Sedem illam medij esse naita repug
nantem q naitah erit si praemissae suis locis constituantur.

Obiicit Itic Syllogismis qd in fioura conuenit definitio. Syllogismis Itic
pnt ueris Syllogismis p anteced. qd in Definitione naita uerba qd in naitah
p q fioura Galeni concludat. Res p deo. Non uero anteced. et ex probat
concludunt n. p particulam quibusdam positis, ubi illis ity suppositis na.

¶ ruralis qua carere 4ta figura.

Exercitatio Secunda De Modis Syllogismorum

Difficultas 1a. Quotuplices sint modi Syllog. ? R. Duo Generaliter sunt
duplex alij directi alij indirecti. Consule Dial. Et quatenus in ea figura
variari premissa, sunt tñ coi pñorum consenset quatuor tñ modi di
recti in 1a figura: Indirecti s. In 2da figura tñ q directi. In 3a
6 directi. Et probabilis est in 2da et 3a figura non dari modos indi
rectos q vi forma concludant aliquid indirecte: qat id censet in illis min q
terminum q subijcti in con clusione quocunq modo ponat.

Difficultas 2da Quid dividantur Modi ? R. Modi generaliter sumpti Modi viles
viles sunt utiles, alij viles. Utiles dñt e qly vi forma sequi directa dñt: q sint.
viles e qly vi forma non sequi directa dñt. Hinc colligitur q oēs modos
directos tribum figurarū esse viles sine controversia qat inferunt di
rectam dñtionem. Colligitur 2do tres modos indirectos 1a figura Panth
Celantes, Dabitis, non esse viles, licet sint indirecti qat licet indirectam
Terant dñtionem, possunt tñ in officio subij. conversi dñt directam inferre.
Nam ad directus modis quo ad premissa non differunt. Colligitur 3io
Frisosom et h alij vi forma concludant, recte tñ vocari viles, qat
non præstant natr ex directe. Nam si in illis velis directam dñtionem infer
re, legit anteced verū et consequens falsū, q sane multo magis verū
q dñt alij modis incommatis, q dñt finem posse.

Difficultas 3ia Pro principio probet Aristes modos viles ? R. Probet
hoc: nimirum q in illis dñt termini in qly omni et termini in qly nulli
quod ut illio ab. Sciendum est tunc in aliquo modo Syllogis dñt termini
nos in qly dñt omni et terminos in qly nulli tanto ex dispositione termino
rū ex præmissarū tam vtilis qat tñtius (quam vtilis negatiua dñtionis
potest inferri, q cum præmissis conveniat in veritate, non qdem ex iis de
terminis, sed ex diversis eodem tñ modo dispositis, de qua difficultate si vis fu
sig, consule Combr. hoc loco. Nos ad sequentia, capita explananda pergam.

Modi viles hi sūt:
Barbara, Celarec
Darii, Fario, Pa
ralip, Celantes, Da
Frisosom, hi duota
consunt viles.
2da fig.
Casare, Camesres
Frisosom, Baroco.
2da fig.
Darapti, Felapton
Disamis, Datisi,
Bocardo, Ferison.

IN CAPUT OCTAVUM ET SEQUESTRA ARISTOTELIS Argumentum Capiti.

In hoc capite usq ad 13 agit Aristes de Syllogismis modalibus, et de illorum
apud Aristem. Cap. 122 usq ad 137 colligit quædam theoremata, quæ ex
dic h consequunt: primum ut sunt esse tres figuras secundū dem Syllogismū
reperere alteram præpositionem vtilis et affirmatiuam, eo q ex puris partibus

His Regulis subijcit Artes tres alias qby docet q media sint inepta. Sed
tota haec doctrina pauculis versiculis la recenter rith phly memorat iuuanda
eas est comprehensa sunt a. tria genera versu vnu qd dicit qm debeat co
affectum mediū ad extrema q superioribz Regulis est explicatum.

Fecana, Croeti, Dafenes, Hobare, Hedaco
primū gē. Gebali statit. Sed non stant Fehas, Hecus, et Hecus.

Alterū gēy est quo explicant littera harū vocum, qby dicit artificium continet,
sunt a. hi.

Prædicat H. D sequit, C præit D manet extra

E subit, F sequit, G præit H manet extra

Ut ior vni versū versam assequarū Nota io quamlibet harū d. non habe
re Præ h. abas, quarum ultima semp m. cat. qualitatem et quantitatem con
ditionis mperere. H. sibi ap. mantem d. s. l. o. q. E. V. l. e. n. o. d. e. c. p. t. e. n. o. d. e. c.
ut in modis syllabarū. Alia sua vocales F et E sunt. s. h. o. l. t. m. o. ex. p. r. a. e. i.
catū. E. s. u. b. i. t. e. c. e. n. t. a. p. r. a. d. i. c. a. t. a.

Nota s. d. consonantes q quatuor hic reperiunt, ex vocalibz coniungunt ita s. i. e. n.
m. i. a. n. t. m. o. d. u. m. v. t. H. s. a. p. i. u. n. d. e. c. u. m. H. s. u. n. t. c. o. n. s. e. q. u. e. n. s. p. r. a. d. i. c. a. t. i. C. a. n. t. e.
d. o. q. D. r. e. p. o. n. s. a. t. e. i. u. s. d. e. m. p. r. a. d. i. c. a. t. i. F. v. e. r. o. H. e. t. G. q. u. e. s. e. m. p. c. o. n. i. u. n. g. u. n. t. h. i. c.
E. o. a. d. e. m. a. f. f. e. c. t. i. o. n. e. m. m. e. i. r. e. s. p. e. c. t. u. s. u. b. i. e. c. t. i. s. u. n. t. F. c. o. n. s. e. q. u. e. n. s. G. a. n. t. e. a.
D. H. r. e. p. o. n. s. a. t. e. i. u. s. d. e. m. s. u. b. i. e. c. t. i.

Sextum denq versiculorū est q ipsos modos figurarū indicat, in qbz s. m. o. d. u. m. c. o. n.
d. i. s. i. o. n. e. s. i. n. v. e. n. t. o. m. o. d. u. d. e. b. e. a. t. i. n. f. e. r. r. i. S. u. n. t. a. h. i. s. e. q. u. e. n. t. e. s.

- Barbara cum Darij per Fecana Syllabaribus
- Per Croeti verō Dhami, Datisq. Darap d.
- Cedre per Dafenes, Ferio, Festino, Celarent
- Fapes, Fhis, Felap, Hedaco, Hocaco, Ferio
- Per Gebali Dabitio, Paralio medic tibi queres
- Hobare celantes, Cametres atq. Bardaco
- Nil tū efficiunt tibi Fehas, Hecus et Hecus.

Nota tertio praxim huius doctrinae successu recendam: primo nota con
d. i. s. i. o. n. i. s. p. l. u. r. a. d. a. q. u. a. l. i. t. a. t. e. m. e. t. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. m. m. o. d. e. p. r. i. m. i. s. v. e. r. s. i. c. u. l. i. s. s. u. m. m. o. d. u.
v. o. c. a. b. u. l. a. t. e. n. i. g. v. l. t. i. m. a. v. o. c. a. l. i. s. d. i. o. n. i. r. e. s. p. o. n. d. e. a. t. q. d. a. d. v. e. r. t. i. d. e. b. e. t. q. u. a. c. o. n. s. e. q.
n. a. r. e. s. c. u. m. l. i. t. t. e. r. a. F. q. p. r. a. d. i. c. a. t. u. d. e. n. o. t. a. t. e. t. q. u. a. c. u. m. l. i. t. t. e. r. a. E. q. n. o. t. a. e. s. t.
s. u. b. i. e. c. t. i. c. o. n. i. u. n. g. u. a. t. A. l. l. a. n. c. o. n. s. o. n. a. n. t. e. s. i. n. d. i. c. a. n. t. t. a. l. i. q. u. a. l. o. d. e. b. e. a. t. e. s. s. e. m. o. d. u.
i. n. q. u. o. a. d. v. e. r. t. i. d. e. b. e. t. i. n. q. u. a. f. i. o. u. s. a. e. t. i. n. q. u. o. m. o. d. o. c. o. n. s. t. r. u. e. n. d. u. s. s. i. t. s. y. l. l. a. b. a. r. u. m.
p. o. s. t. e. r. i. o. r. e. s. e. x. p. o. s. t. e. r. i. o. r. i. s. v. e. r. s. i. c. u. l. i. s. t. a. m. e. t. h. i. e. x. e. r. c. i. t. a. t. i. o. n. e. s. i. n. f. i. g. u. r. i. s. e. x. m. o. d. u. s. a. p. p.
p. o. s. t. e. r. i. o. o. c. c. u. r. r. u. n. t. m. o. d. i. v. t. i. l. e. s. q. b. z. t. a. l. e. m. e. d. i. u. m. e. s. t. a. c. c. o. m. m. o. d. a. t. u. s. p. o. r. t. o. t. a. l. e. t. e.
h. a. q. u. a. t. o. t. a. d. o. c. t. r. i. n. a. s. u. b. v. n. o. q. u. a. s. i. a. s. p. e. c. t. u. c. o. n. s. i. t. u. i. t. u. s. v. u. l. o. d. i. p. o. r. s. a. s. m. o. d. u.
n. o. n. l. q. i. l. l. e. c. t. u. s. i. t. d. i. s. t. i. l. i. s. s. e. d. q. i. s. t. u. p. i. d. i. l. o. o. i. c. i. s. i. n. t. c. o. n. f. u. r. d. i. q. i. l. l. u. d. e. x. p. l. i. c. a. t. i. o.
n. e. q. u. e. r. e. t. i. t. e. p. e. r. c. i. p. e. r. e.

B

F

Hic quicumq; cadis, merito diceris asellus.

Rebas nihil concludit.

Si sibus inuictis, doctus ens, pocius.

A
praedicatum

D

H

Hedas nihil concludit.

E
Subiectum

C

G

Per Capetiuero Usandis, Duffis, Duffis.

56 28.

PONS ASINORVM. VIDE NE CADAS.

Hic labyrinthus erit, quod si delaberis intus
Non labyrinthus erit sed
laberintus erit.

IN LIBROS PRIORVM PARS ALTEA SIVE

IN LIBRUM SECUNDUM PRIORVM.

Hic liber tres partes habet: 1a parte explicat Artes sex facultates syllogos
os moru. 2da parte exponit tres Syllogos moru defectu et vitio. In tertia
deniq reliquis argumentis spes sunt entymema, indu. bonum et exptio
declarat. Defectus sunt hi sequentes:

Primus est petitio principij quod id q probandum est non probat sed vel idem
idem vel y. notionis, vel plaguesionis. Vocat a. petitio principij quia tam ma
le probat institutum ut potis illud petere ex postulare quam probare videat ad
versarij.

Secundus Non pp hoc accedere falsum. Quod defectus in sophista in dispe
rendo adhibet. Quando scilicet ex concessis et responsis alteri roborat alicui
anumotationi cui latenter aliqd falsi inmisisset ut possit q. loquiari se ex concessis
et responsis aliqd absurdum collidere ut canillet adversarij. Ceterum no ita de
cipiamur monit fratres hanc fallaciam esse deteodam a respondente atq ostend
endum non ex suis propositionibus illud falsum seq sed ex sophista fallacia
ri propositionibus inferente.

Tertius est Fallacia contrariae opinionis cum scilicet ob maioru ratio raem
eo deducitur a sophista ut repugnancia concedant. cauendum non est diligerter
ne sint precipites in concedendo alioq coeatur postea vel concessare vocare vel
curte repugnancia admittere.

De Inductione Entymemate et Exemplo consule Dialecticam.

Abfolung ad Honorem aeternae sapia, eiusq sanctissimae genitricis nec non
sanctissimi patris nostri Benedicti Monachoru in Occidentali nra placidiss
rentis maxime et sapientissimis. Dniq Patroni nri Thoma Aquinatis sapi
entum Christianorum facile principis 7 Julij pridie S. Kiliani Martyris Meris
polensis Ordinis nri splendidissimi Indagis.

IN LIBROS POSTERI ORVM MARISTOTELIS

PRÆAMBULUM

Obiectum horum librorum est Syllogismus demonstrativus.

¶ Obiectum horum librorum est demonstratio sed Syllogismus demonstrativus. Quod Aristoteles in libro Priorum docet potest esse et resoluere Syllogismum in maiori et tunc nulli certum maiorem suadentem ita hic libro docet resoluere Syllogismum in maiori quæcia sed demonstrativa factum. Ergo Syllogismus ex tali maiori est obiectum horum librorum. Demum ipsemet Aristoteles libro 1. Priorum cap. 4. dicit sibi prophetam esse in hoc opere acere de Demonstratio quæ alibi non præstitit nisi hoc loco: Nec refert quod libro 2. docet etiam de Definitione. id est quod in ordine ad demonstrationem quæ Definitio aliquid est medium demonstrativum. Aliquod etiam de demonstratione in veritate definitio, et tunc nimirum quod est obiectum.

Demonstratio utilisima et nobilissima pars logica propter maiorem necessitatem.

¶ Haec pars totius logicae est utilisima et nobilissima quæ propter præstantiam et certitudinem maiorem. Nam modus differendi ex maiori necessitate scilicet certitudinem certam et evidentem loquæ antecedit ipsi differendi modo in omnibus opinionem sed sola demonstratio præcedit ex maiori necessitate certam et evidentem loquæ sciam. Ergo. pro 2.º hinc parte logica omnia non modo certitudinem sed etiam utilitatem quam alijs suis defferre potest. Nam demonstratio est quæ infallibiliter dicitur operari illic in alijs materijs scientijs et sine cuius conditione et usu nemo sibi de vilijs perfecte sive per sessionem blandiri possit.

In demonstratio spectant. Major. Minor. Forma. Divinatio. Medium.

¶ In demonstratione quatuor præcipue spectantur: Maior formaque et medium demonstrativum. In eodem ultimo quædam differendi Aristoteles libro 2.º Priora tria ordine declarat libro 1.º statim a cap. 1.º usque ad 10.º explicet materiam demonstrativam. 1.º quæ principijs aut præmissis debet constare. A cap. 11.º usque ad 22.º docet quæ forma demonstrativa sit lapsa. A cap. 23.º usque ad finem libri late disputat de scia quæ est finis et effectus demonstrativus. Quæ tamen in arte facta tam maiorem quam forma finis obtinendo accomodando sunt idea finis libri sibi breviter exponit cuiusmodi sit illa scia quæ demonstrativum finis et effectus conditionis. Atque hic est ordo et dispositio huius operis.

IN CAPUT PRIMUM ARISTOTELIS DE PRÆCONITIONE ET PRÆCONITIS.

Antequam Aristoteles exponat quod sit demonstratio et scia quæ eius effectus est. hoc præcedam præmittere quibus contra quorundam Platoniceum errorem ostendat medium quod scia penetrat. Illi enim negabant ullam dari scientiam et nos tres conditiones quæ inebant metas esse. Dixeruntque quæ opinio videtur fundari in

Metempsychosi Pythagorica: docet itaq. sciam in nobis consistere ex praesentente aliqua cognitione. Unde quatuor sunt illa praecipua ratio quae scia comparat.

Conclusio 1a. Aliqua a nobis praecognoscenda sunt antequam sciam acquiramus. Antequam praesentente cognitione ut eos fert. Quia scia sua est doctrina ex disciplina intellectiva. Ergo fieri debet ex praesentente cognitione.

Notant hic Combr. idem esse doctrinam et disciplinam et sola cognoscere debet doctrina n. de quatuor a docente tradit. In disciplina vero quatuor ab audiente cognoscit.

Clio 2da Haec ante conclusionem sunt cognoscenda, tria posuit deinde: subiectum, Praeconitio, Demonstratio, Passio et principia. subiectum dicitur ipsum in quo est terminus, et subiectum est subiectum, et cuius demonstratio passio inesse. Passio hic est magis de subiecto praedicata: principia sunt ipsae praemissa. De subiecto quod est praedictum, cognoscere debet an sit vel esse possit deinde quod sit in confuso. De Passione quod non sit non sitet, de principia an sint vera.

Clio 3da Quaedam prius tempore cognoscuntur quam conclusio, quae s. Thomas illius de maiore propositione: quaedam vero simul tempore cognoscuntur cum conclusionem. s. Thomas exponit de minore: prius quae M. concessa adhuc requirit assensum in minoris antequam deveniat ad conclusionem: in minore a. concessa sine nullo alterius assensu cognoscitur Clio.

Clio 4ta Antequam inferat Clio partim cognita est partim incognita: cognita est virtute: quia in praemissis continetur: incognita a. quia non est in se. Haec est, quod nulli hoc praedicatum non potest dissolvi dilemma Sophistarum apud Platone. Sic habet:

Quod per mentionem et demonstratorem cognoscitur, aut notum erat ante, aut non:

Si notum erat frustra queritur quia iam ante cognoscitur. Si notum iam enim frustra queritur quia si in illud invidere non agnosces an sit quod quaereras.

Respondet Aristoteles quod per demonstratorem in minoribus, ante erat partim notum partim incognitum: Notum fuerat virtute in principis, incognitum forma postea vero facta demonstratorem non solum virtute sed etiam forma formido notum.

COMMENTATIO I.

De Praecognitione et praecognitionis.

Difficultas qua **uales** coonitiones praesupponat **2da** opao illecty? **R** deo
 Secunda opao illecty q in iudicio simpliciter requirit et supponit prima opao **2da** Operao
 in apprehensione positae sicut tertia praerequit utraq. **2da** Opao est certa et sapia in pra
 dedentem ubi sicut n. non possunt inducere aliam rem alteri convenire volu
 mihi utriusq. apprehenderet mystra xz possunt iudicare unam ppositionem q. altera sag
 nisi de utriusq. veritate vel falsitate iudicaverint.

Tamen vero haec ita sint, manent hi ad huc quaestiones magis speciales.
 Prima a de definitiva coonitio q est simplex let **1a** Operao fiat ex ppo uolente coo
 nitione illectiva

Secunda **2a** etiam coonitio primoru principoru et qualis ea sit.
 Tertia **3a** qualis sit praecoonitio ut quotuplex q requirit ante coonitionem discursu
 nam ex de hac postrema disputare propriu e huius loci.

Difficultas 6ta An coonitio definitiva praese sumpta praerequit aliquam coonitionem coonitio defini
 Affirmate praerequit n. coonitionem n. partium definitivam sicut qd nota significat requirit coonitionem
 vnde an sint possibiles. pr quia definitio debet fieri ex notioribus definito. Ergo ex notis partibus qd nota
 Praese sumpta qd sepe p multas demonstrat praevias debet definitio in qri. sicut. et an sint
 Sed hoc e p accidens ex non est nec nisi quod ob reru obscuritatem partes defini. possibiles.
 nonis sunt in note: solent n. definitiones substantiaru p demonstrationem ab effectibus
 omnium vero p demonstratione pp qd in qri.

Difficultas 7ma An dis coonitio discursiva praerequit coonitionem ex qualem? **Dis** cursiva requirit
 de deo coonitio discursiva quaecumq non in se habet praerequit coonitiones ex **Sensitivitas**
 apprehensivas illecty Sed etiam iudicativam unam aut plures. **2a** propositivas
 requirit aliam discursivam, nisi p accidens. Prior pars **R** de sensitiva satis patet **2a** iudicativam unam
 et illis de apprehensiva a. et iudicativa p. **2a** ut cu praerequit ab effectu. Sed **2a** ut alteram.
 coonitio praemissaru q apprehensiva ex iudicativa e est caa praerequit ab effectu. Sed
 ita **Ergo** praerequit posteriora. pars de alia discursiva p si n. aliqua discursiva
 se requirit aliam praeviam nunquam veniunt ad aliquam prima mepe
 bant lab alia discursiva strig. ita daret poretz in infinito ea tolleret p modo
 oes scia q requirunt aliqua. Prima principia nota est discursu. **2a** si nisi p acci
 dens qd sepe continet ut si aliqua praemissa sit obscura debet pbari p aliam disc
 cursivam Sed ille discursus e extrinsecus demonstrat et habet se metz p accidens.

Difficultas qua **uales** coonitionem praerequit coonitio principoru? **R** Per Coonitio principio
 1da coonitio primoru principoru q communissima vocant licet parte non praerequit **1da**
 sit discursiva praerequit in praeviam aliqua coonitionem dividend: p se pars **1da**
R Sicut se habet finis nullius in practicis ita se habent prima principia
 in speculativis Sed utriusq. finis in practicis non habent alium finem pp quem app
 tat; alias non esset finis utriusq. Ergo prima principia non habent illi qly m
 tant; Si n. est aliqua alia caa cur illi apprehendant iam non erant principia p
 pi 2da verq discursus postulat ut antecedens sit caa cur apprehendant consequenti;
 Sed nondah, talis caa principioru **Ergo**.

2da Coonitio est sententia coonitione primoru principoru accipi p se periaos et in
 pulationem Sed induc ho est verq discursus Ergo **R** Ergo per se et inductio qz
 partem pbari illectivam ad promptu essentialem ipsa principis non sunt in caa

formalis sed ipsum lumen intellectus respectu terminorum videlicet si non sic de his absenti ita
 ut ex experimentu ex inductio se habeant ad assensum principia sicut motiva fieri
 se habent ad assensum Fidei: is n. sola autoritate divina inqum casu formali nititur
 licet p miracula et doctrinam Ecclesie valde pmoveat, et hinc probat de pass sibi
 ad recognitionem ex assensum principia requirit intellectus a aliqua et experi
 mentu qudo n. qd videt et experit quodcumq. totu, ipse obseruat totu illud
 magis esse sua parte et non reperit ullam entitatem seu instantiam, seu contrarium
 facile credit de totu esse magis sua parte Ergo praecepit aliquam saltem cog
 nitionem dno entem

Obserua tñ si quodq. principia sint ionota et non ita clara et respecta tñeni
 cui impedit quomodo aliquon diciturum inuestigant, ita tñ. Tunc non a pri
 ori p causam sed a posteriore p effectum eius modi Discursus procedat R. Stat labant
 de praecognitionibus ipsius ex praecognitis ad Demonstrantem per intellectus agant.

Exercitatio 2da

Quid praecognitio?

Quid et quotuplex sit praecognitio

Difficultas videtur praecognitio? R. deo 1o Praecognitio seu praenotio seu nota
 spectat nihil est aliud quam cognitio q. praecedit aliam. Interim tamen haec
 loca aliqd aliud importat praeterquam n. q. cognitio nempe significet q. praecedit
 cognitionem dicit etiam ordinem aliquem aliter causalitatis ad suam nempe ad cuius
 sensum disponit et adiunat ille dno sine id fiat p modum cae verae sive p modum

Praecognitiones remouentis impedimenta. At tñ varie diuidit praecognitio ut mox videbitur.

Dirigentes R. deo 2o Si spectet modum quo praecognitiones ad assensum cognitionis concurrunt
et recte diuiduntur in dirigentes et auertes. Praecognitio dirigens e q. p priorem
et causam tñ disponit ille dno et remouet impedimenta, ut si qd sit tñ
 demonstrat discursum ad mirari et tales sunt quae pertinent ad subiectum
 ex passio nem sine ad praecognitionem quaestiois. Nisi n. de subiecto cognoscatur
 qd sit et q. possibile sit, et de passione qd significet quid illis causis praecogniti
 bus: Haec praecognitio e q. causet assensum demonstrat seu cognitionem, et tales sunt
 praecognitiones praemissurae et bonae consequentia a q. cae dependet.

Quid sit R. deo 3o Si spectentur cognitiones in se sibi suam naturam, recte diuiduntur ab
et An sit. In quid sit et quod sit, sine in quid sit et an sit: alia n. est praecognitio
 qua cognoscitur an res sit, sine an existat vel existere possit, et alia est quae
 noscitur qd res sit. Nam prior sine posteriore haberi potest, non a posteriori sine pri
 ore. Rursus praecognitio quid sit diuiditur in quid noui et quid rei in re noui
 qd nomen significet posteriore q. sit rei essentia, saltem in confuso Similiter
 praecognitio q. sit seu an sit duplex e, prior qua cognoscitur q. res existat vel
 existere potest posteriore qua cognoscitur principia esse vera atq. hinc iam pe
 tet duas quae ebo praecognitiones generales, qd sit et quod sit sed cum utraq. sit
 diuidatur esse quae sit uor sit qd noui et quid rei, quod res sit et quod prin
 cipia sit vera.

Sed quares si haec eia praecognoscenda sunt qd sup praecognoscendum p ipsam de

monstrarem? R Per demonstrem precipue cognoscimus q res aliquas
sit talis et pp quam caeno sit talis / quas letant subiecta tales habent
proprietate in tñ beneficio dabo pstrat non raro etiam indagant re
ra definitiones, et multe mac eiuudem demonstrat beneficio hape dary
oplicat

R deo 4to Si dany spectent coonitiones in ordine ad obta, aliam subd^{erit} praconitue
Naha sussonis alia. Sprm a prior, ut magis patebit Exercitae sequenti.

Difficultas 2da An Artes p quid rei illiat est lex rei definitionem an
depro de finitionem nos tm. R deo 1o p verba artis spectent, videt qd vid
Et tm illud de finitionem nos. R deo 2o n. de quibusdam praeconitue nec e qd de hie
nificet, et mag subieit trichoulum p exple q hie ptra tres habens anoulos,
dend adicit de prm ei pjs coonoscendum et p sionificet et q sint vera, ventice
a coonitio est. R deo 3o licet artes solam coonitionem nos videat p dny
lare certum in est q. R apy etiam rei cognitio aliqua regnat ut postea magis
constabit.

Obijcies 1o Non videt necia praconitio quid nos na demonstrem precipue
constitit in operationibz internis cui non seruiunt uoia et verba. R deo 1o
velit manifestata. R deo 2o Si p definitionem nos nuda uoia coonitio illiat certum
est non esse neciam ad internas demonstrem, sin a. p definitione nos
confusam aliquam rei desim oplicam illias q p nos definitione plerumq acci
solat, ita et de finitio nos seruiet internis: Veru qd artes demonstrem tñ dnt
praecipue pnt et inditntu docendi alios ideo recte postulat nos pracon
nitionem.

Obijcies 2do Tria aut plura sunt praconita Ergo et tres vel plures etiam
erunt praconitiones Ergo non tm dua p prior coonit. qd a tiones specificant
ab obta Sed praconitiones sunt aeg. quaru obta sunt praconita Ergo
cum sint plura praconita erunt etiam plures praconitiones. R deo 1o Ne dulo
conseq. qd praconitiones non hie spectent in ordine ad maia obta quae tria
aut plura sunt, ut magis videbimus; Sed ex modo quo illa obta coonoscim
jam vero constat q uno modo coonoscendi sine unice praconitio ne possim
plura praconita coonosci v. o. Per coonitionem quid est tam passio qua
subiectam coonoscit: Per praconitionem An est etiam tam praemissa qua
subiectu coonoscit. Per hunc duo obta praconitionis circa unu obta uera
ri possunt: v. o. subiectu debet praconosci qd est et p praconitione an sit

Exercitatio tertia
De Praconitis.

Difficultas 1ma Quotnam sint praconita p coonoscenda ante cuiusq deon
ptra dnoresum? R. Semo solum sunt tria. Subiecta Passio et pncipia
q a hac praconoscenda sint ante moresum demonstrem infra patebit. Per subiectu
illioh subiectum seu quas hony, seu didomy inferenda, q respectu passionis tam in
nitionis quam praedicti est subiectum. Per passionem illioh et eiuudem dionis

3to
praconitue
subd^{erit}
passionis
ptra dnoresum.

nisi p accidens

predicatum q licet n̄ semp sit passio predicata seu proprietatis ut cum una pars esset
vel una definitio q̄ aliam demonstrat aut alij alijs affectu in se ostendit
appellat in ab h̄c de h̄c vale predicatū passio quodum sita conclusio habet
medium passio nis et q̄ ut plurimū demonstrat in voce passionis efficiant
Obiicies 10 Ante de monstratō cognoscenda sunt principia sed in nota medio
non possunt cognosci principia q̄ h̄c ex illo componunt Ergo Medium erit
quarta praecognitū R̄ deo sed h̄c dici praecognita q̄ p se seorsim praecog
noscenda sunt, mediana non debet cognosci separatim a principijs quod
debent cognosci subter et passio cum antedemonstratū structurā praecognosci
soleat id q̄ et id de quo demonstrare alij volumus

Obiicies 11 Praecognita praecedunt Sciam enīq̄ cas sed cognitio subter
et passionis cum sint simplices non habent ullam causalitatem in diuino
indivisiuam Ergo Non sunt praecognoscenda R̄ deo sed maiore non oīd pra
cognita esse veras causas diuini sed tm praecognitiones agentes Praecognitiones
a subter et passionis sunt tm praecognita non agentes, non a agentes ut
constat ex dictis.

Difficultas 12 Da An praeter tria iam dicta praecognita in ipso Demonstran
tione subter primam iudicat et inferat cho alia sint praecognoscenda? R̄ deo
Affirmat. Ea vero sunt medium et consequentia. pr ut q̄ essentiali conclusioni oportet
cognoscere causam cui illi essentiali demō oportet cognoscere causam illam apte
applicatam ad inferendam diuino a h̄c temere assentiat sed medium est causa
est bona consequentia est accommodata ei q̄ applicat Ergo utrumq̄ est ante conclusionē
praecognoscendum.

Obiicies 10 Antea cap. 9 inq̄ de diuino et de praemissis praecognoscenda esse q̄
verba non sunt virtute cognosci in principijs R̄ deo Antea cap. 9 loq̄ de cognoscen
tione quoad partes subter sed et passiones q̄ non sunt In h̄c tria praecognita
ut patet deinde licet cho virtute cognoscit in praemissis non est praecognita
ad hoc n̄ negium ē ut cognoscit foris in se ex non tm virtute in cho

Obiicies 10 Vmcula partium coniunctiones ex copula q̄ in demonstratione
usurpant etrandebent praecognosci Ergo erunt paullo plura praecognita quā
a nobis sint abso nata. R̄ deo Vmculorū huiusmodi et coniunctionum part
cognitiones reuocant ad praecognitiones veras partium, quales coniunctio
nes huiusmodi non sunt.

Exercitatio quarta

Difficultas 13 Quid de subiecto praecognoscendum?
An de subiecto praecognoscendum debet actualis esse? R̄ deo Mi
sericordie seu debet praecognosci de eo q̄ possit existere et h̄c praecognoscit h̄c sit
Et sent. S. Thoma: pr sa pars q̄ De re impossibili non potest vera et realis
passio demonstrari sed oī scia in eo laborat, ut realem passionē de subiecto de
oret Ergo subiectū possibile debet supponi. H̄c probat S. Thoma ex praecognitione
in demonstrationibus q̄ vera passiones et reales demonstrant: ne tē in

aut potius quam de fructu subiecti Ergo haec semper e' proconsequenda cum non connotio de
 fructu mea sit quiddam statuta semper totali in totali scia debet procedere.
 Quid sit de passione sit proconsequenda? R. deo De passione satis
 est connotare ad nos: Haec est quae sit passio ex vi quid sit subiecto haec de
 monstrat, sed q' demonstrat, haec non debet probata alia frustra deventura
 rehi.

Obijcies so Non magis absurda e' velle passionem possibilem demonstrare de subiecto
 possibili, quia passione possibilem de subiecto impossibili. Sed ad hoc evitandum
 dic magis de subiecto proconsequendum an sit Ergo idem etiam de passione debet
 sit proconsequenda. R. deo de passio esse ratio cum n. e' veritatem Et non de
 monstrata nos sit tam subiecta quam passio nem esse, et q' de subiecto hoc
 non querit, ideo debet presupponi. De passione a. cu' id ipsum magis supponi
 nendum non e' rem namq' est de passione querere an sit in subiecto, et an
 sit simpliciter q' e' esse. Sed esse in subiecto. Satis Ergo ratio connotare q' passio
 sit impossibilis.

Exercitatio quinta.

Quid de Principijs, de medio, et de con-

sequentia sit proconsequenda?
 Quid sint principia, et si quomodo res ab ijs pendet in suo esse, et an principia esse debent
 et connotandi. Tales sunt et proprii dictae retru' casu. Sicut res pandat ab ijs in connotando.
 Connotandi. Ita ut sine ijs e' connotari nequeat, an principia in connotando. Quiaq' prin-
 cipia connotandi. alia sunt simplicia, uti sunt ca' ad effectus quos assumunt
 et complexa. alia sunt complexa qualia sunt ipsa praemissa. Namq' prin-
 cipia complexa subdividuntur in communissima, coia et peculiarissima. Communissima
 communissima sunt q' seruiunt oibz scijs, et connotata sunt factitia, ut de tota
 est magis sua parte: quod fuit non potest non fuisse de qualibet re ve-
 ru' est dicere est vel non est, ca' est prior effectus. Communissima sunt
 q' seruiunt pluribz scijs, licet non oibz, ut si ab equalibz demas equalia man-
 bunt equalia: hoc principiu' seruit arithmeticae, Geometriae et Musicae. Quiaq'
 corrupta, corrupta a contrario hoc principiu' seruit Physicae et Medicinae.
 Peculiarissima sunt q' seruiunt vni scio sine totali sine partiali. Vt
 de vero nihil seq' nisi veru'. Item quicquid predicat de superiori est etiam pre-
 dicat de inferiori. Haec sunt proprie logicae principia. De corpore naturale habet materiam
 et formam. Generatio vni e' corruptio alteri. Sunt peculiarissima Physica.
 Certu' est q' de oibz principijs proconsequenda debet q' nos q' nec a posteriori
 legitima nec iudicium fieri potest nisi significat, nomen s' significat.
 Interim s'oles non memorie huius proconnotatio nis, fortassis q' oibz connotat, vel
 q' in aliorum connotatio nis continetur.

Difficultas 1a Quid de principiis complexis sit cognoscendum? R. De primis complexis est unius praedicationis nimirum q. q. vera / quia perpetuo
 n. n. et necesse est ut vera aliquid et tunc illa non est non notitia cu non pot
 sit maior necessitas esse et tunc t. quam praedicationis; sed est q. nemo potest
 absentiri et tunc nisi absentia praemissis; sed non potest absentiri, nisi cognoscatur
 esse vera

Do principiis complexis
 sit vera.

Difficultas 2da Quid de medio sit cognoscendum? R. Item de medio sit cognoscendum
 quod de subiecto: scilicet q. sit notis, et q. possit passio esse. pr. quia si quis ignoret
 significatam medij, non poterit eundem verum iudicare, in qua ponitur mediu.
 scilicet nisi mediu possit esse, nequaquam scies in eo passionem inesse. Ante etiam
 vero illatam debet passio cognoscatur in se medio, cuius etiam in etiam in inferat hunc
 subiecto, ut confidenter patet.

Do medio a. quid
 sit notis et q.
 possit esse.
 Passio debet in
 medio.

Difficultas 3a Quid de consequentia sit cognoscendum? R. Deo de ea sit cognoscendum
 est q. sit bona et formalis, nisi hoc evidenter appareat, non potest
 app. et formalis absentiri.

Do consequentia an
 sit bona et for-
 malis.

Ad huc potest fieri notitia bona consequentia sit distincta a cognitione praemissarum
 et etiam. Et q. R. deo affirmate: q. absentia praemissarum praecedat etiam. No-
 titia bona consequentia non habet nisi et etiam ut minimum apprehendat. De assensu
 etiam etiam. patet, q. ille est illic et etiam operis illic. Notitia vero
 bona consequentia vel etiam simplex, vel apprehensio. At tunc in pp. celebritatem n.
 illic et met. discurrerentur haec distinctio vix advertit.

Summa omnia in hac disputac. tradita sunt, et haec: Duae esse praedicationes
 sub arte traditis: scilicet sit et quid sit. Una a praedicatione q. ante innotuit, semper
 duas sunt praedicationes, scilicet passio, Principia. Si tunc oia complexi velis
 et etiam in prode su demonstrat. tenenda sunt, et tunc quinq. notitia n. addenda
 sunt mediu et consequentia. Porro de subiecto aut mediu praedicationis n. a q. notis, et q.
 esse possit. De passione q. notis: de principiis q. sit sit vera et necesse est
 consequentia q. sit legitima.

Exercitatio sexta

De ordine principia cognoscantur.

Hinc quadam occasione dedit Arles in textu cuiusdam Maiore prius cognoscere
 etiam, in minore vero simul cu etiam, q. locy adu varie explicat. Con mib. rices
 variis modis prioritatis et similitatis et cogitant. Item quod deinde ampliant Arles
 Nos breviter sic rem decidemus.

Nota id q. in demonstrationibus ut plurimum servari hunc ordinem ut q. n. d.
 a docente prioritatem demonstrat ad aliquid quod non placet, in apprehensio magis
 rem eam, et vel veram vel falsam iudicant: deinde apprehensio minore et simi-
 litar de illis veritate vel falsitate iudicant. Quod loco tractant ad etiam in
 iam illis assentientibus: Inter va in iudicium de bonitate consequentia non est mediu
 et qual ordine patet q. iudicia praemissarum tunc in semp. praecedant etiam.

Nota do Assensum dionis primario quod ferri in ipsa dione non in
 obiectum quod attinet ex obliquo et tunc in modum quod etiam ferri in
 pramissis eo modo quo volentes tu vult fieri etiam vult modum ad finem
 et oculi eadem visio ne videt obiectum visibile, et lucere qua mediante serivo
 v. g. q. efficaciter vult fieri dicitur censet etiam velle audire et sic q. assenti
 dione pp. pramissas eodem actu ex obliquo censet assentiri pramissis.

Nota hinc recte sequi q. docet S. Thomas hoc loco dupli cognosci ymagines semel
 facte se quatenus actu ad abstractum dionis non concurrunt, semel quatenus ad se inferre
 conclusionem, quod tunc hoc esse permanentem sensum ferri q. qui ille est appropria
 ex iudicata maiore adhuc in ferros e. tum ad hanc minora subsumenda et hanc
 dionem inferendam qua aliam. Si vero de h. minor in qua media aptata, ad subsum
 iam nihil impedit quominus stat in determinata dione. v. g. Proponit hoc maior vult
 de et nutrit, tam adhuc libera erit subsumere vel hanc in minore. At ois ho
 est ad vel hanc ois piseris e. ad, vel aliq. caeterorum, et similiter libera erit in ferre
 dionem. Ergo ois homo nutrit, vel ois piseris vellet de. Si a. addas in minore
 stat in ille est determinat ad hanc, ex x. ad aliam dionem. Si n. subsumas At
 ois piseris e. et in necesse inferre, Ergo ois piseris nutrit, non a. Ergo ois homo nutrit,
 via in minor ut cognoscitur, non cognita dione, minor a. n. possit cognosci, quatenus
 appareat q. dione sit inferenda, id ad dicitur in minore ex dione simul cognosci, in
 modo in eadem in dione (nisi forte sit sermo de coo dione obliqua praeordinatione.
 in ipso actu dionis includit) sed stat in postea. Atq. hinc patet esse sensum
 ferri. Ut et haec res accuratius explicet, sic

In quo sensu
 maior et minor
 simul cum generali
 cognoscitur.

Difficultas In maiore et minor simul cu dione p. cognoscenda sunt in aliquo
 altem sensu. Respondeo Si pramissae spectent, quatenus actu inferre ex causant assenti
 dionis non tunc minor, sed etiam maior simul cu dione est cognoscenda, eo scilicet
 modo, quo explicavi in 2o Notabili. Ratio e, quod sic eodem actu quod cognoscitur dione
 tunc oblectum quod etiam cognoscuntur, principia, tunc dione (ratio permanentis)
 tunc oblectum quo mediante illud ad abstractum dionis inclinatur. p. 2o. In causa adu
 cansans debet esse simul tempore cum effectu sed abstracti utriusq. pramissae e. causa adu cau
 sans dionem. Ergo debet videre tum in ferri, dione, sciendum. Sic nos non dicitur q. assenti
 pramissaru ex plente et directe debet continuari aut de nouo elici quia in ferri, dione
 hoc n. tametsi plerumq. fiat supra tamen negocium esse videtur a sensu re
 cordatio qua mediate subicit abstracti conclusionis, patet hoc ex experia. Ex perimur n. in
 sapo abstracti dione pp. iudicia pramissaru multo ante formata. deinde cu in ille est
 in limitate virtutis ex ad plura facit attendens facit dicitur h. et sufficienter ad verit
 tiam ad iudicandas tam pramissas, quam conclusiones simul adhibere vult possit conueni
 tione aut sufficienter solam memoriam pramissaru ad inferenda dionem. Et sic nihil est
 dubitabile simul cu effectu, ex tota medium sufficienter applicatu. Verum n. in
 memoria pramissaru satis olucet. Et licet fortasse a parte ille est non sit responsio
 quod possit plura iudicia simul existeri, vix in videt fieri posse q. phantasia a qua
 illud in sua operae dependet in hac vita sed de his in libro de qua.

In quo sensu maior
 sic prioritate.

Respondeo Si pramissae spectent, scilicet se pro ut actu n. inferre conclusionem
 maior cognoscitur vix tempore qua dione ita ut immediate possit, non licet inferre. Ad hanc
 maius dicitur in sermone de minore. tunc et de bona consequentia ut dicitur in 2o. Nota
 bilit. In mora si spectatur cognoscitur cum dione simul, quod in dione minore non videtur

Et quod determinata inferat alio.

Veritas Audita in more ad huc iudicantur e de consequia. Ergo non datur
Sed absentis Choni. R. deo dno & immediate inferri potest in inferre iudicantur
non sequi alio alio iudicium principioru.

Intelligas da An positus absentis maioris et minoris et cognitio boni conq
potentia illechy nec d'asentiu. Non?

Unus quodam dicitur illud, Nota id duplex in quodam ad propria ad
ad necessitas quoad exercitium acty, altera quoad specificam acty. Necessitas quoad
acty q' etiam appellari solet necessitas contradictionis fundat, q' quod potentia
e non potest non coere suo actum, et quando capit coere q' se potest cessare
re: Si igitur necro calefacit, oculy necro videt, q' positus acty requisit ad ad
nec ille potest non calefacere, nec hic non videt. Necessitas quoad spem q' etia
contraria dicitur solet in eo consistit ut potentia si determinet se ad coeren qum
actum, elicit necro non contraria. Sic beati necro amant Deum, et si possunt
illud dicit et voluntas humana necro appetit beatitudinem in communi, q' non
potest illam adesse. Hic duplex necessitas apponit duplex libertas: Altera ad
exercitium, altera ad specificam, utraque reperit in voluntate humana, q'
v.g. potest q' amare proximum vel non amare, et haec e libertas ad exercitium
et potest rursus amare vel etiam d'isse proximo, et illa e libertas ad specificam
in hic quaerit an illechy postquam assensit dualy praemissis rite d'positis et p
suarit vrin consequi, necro eidem assentiat, et si necro, qua necessitate.

Nota d. duplicem illam libertatem formis reperiri in voluntate, malis a
potentis, si quod videt esse, per participatio illi ego credendum est. Haec a partem
in alijs potentis potentis e maior in alijs et minor.

Hic praenotat Respondeo nunq ad difficultatem propositam: Cuius e sententia
postquam illechy praemissis triq' veris et necris absentis probuit et pote
Spem bonitatem consequi necro assentiat Choni quoad specificam acty, q'ra
ut non possit alioq' actum contraria: v.g. admissis h'is praemissis: De al
equus al, iam illechy non si inferre hanc Ergo equus n nutrit, nec illi
sed si libeat inferre necro, hanc inferet Ergo o huius nutrit. R. deo d. d. Cartum
quo ad exercitium, q' possit ind' eade saltem impediri, nu elicit assensum
Elionis. Declaratur: Quid positus acty requisit ad absentiu si voluntas avertere
tunc illechy a mea et tunc fortiter applicare alteri roiare cesset illechy ab inferenda
conclusionem. Potest etiam contingere ut acty fatigaty contemplat praemissarum
ciendi absentiu dionis, et sic cogat, absistere ab exercitio taly acty. Unde m'dm eade
dicit libet ego quoad exercitium. Itq' haec e sententia S. Thomae, fundato in m
perio voluntaty tum q'uo tali modo poteri actiones aliaru potentiaru dirigere, et
hoc a nullo facile potest negari. Interim ad huc manet gravis difficultas, q' va
luntas directe possit impedire illechy, quo minus assentiat, elioni, positus et conq
praemissis, an simpli volendo possit conhibere adu, sicut volendo impedit naturam
p' sentiat. Pro hic itaq' difficultate resolvend.

Respondet h'ic. Probabilis esse q' positus praemissarum assensu et cognitio boni
consequia illechy non possit impediri a voluntate q' necro assentiat.

Necessitas quoad
Es
Necessitas quoad
Itam
libertas ad exercitium
libertas ad specificam
rationem.
Illa duplex libertas
in voluntate
formis reperit
malis a. si quod
et videt partem
non est
Non tunc quod
exercitium.
Allechy m'dm e libertas
exercitium.
Voluntas non potest
impedire.

conclusioni. Sic D. Thomas quem sequitur Caietanus, Sorcinus Fonsarade Raas
 quia posita causa naturali inter se non impeditur sed parata ad aduendum necesse
 est, et statim sequitur effectum, sed ille est informatus defensionibus promissarum e
 causa naturalis, inter se et non impeditur sed parata ad impediendam. Et sic
 necesse inter se. Nec verum est quod alii contra mouent ad huc regere conuersus non
 voluntatis cum voluntas physice non insinat in actiones illecebras sed in extrinsecas
 et moraliter imperet. In 2do Voluntas non est potentior in actu aliam potentiam
 quam sit in huiusmodi actibus, non potest proprios actus suspendere ut impedit aduere
 quod in principio obicitur. Ergo minus poterit in edere
 aliquid finem, necque amabit modum quod ad talem finem est absolute
 necesse. Ergo et illecebre conuicti praecipue se habent per modum finis in specula
 tibus ut docet philosophus in Ethicis. In ultra adferunt contra hanc doctrinam
 argumenta, sed nihil aliud vident quam voluntatem in edere posse impedire
 exercitium voluntatis, quod fieri ante aduere minus.

si ex paratibus
 in et capite
 quod illud in p...
 t

IN II. CAPVT ARIS

De modis Sciendi, et demonstratione.

Dua sunt huius capitis partes in priore tres definitiones proponit in posteriore
 quadam theoremate de principiis statuit.

Inclusio 1a Sciens est cognoscere causam aliquam ob quam res est, ut ille causam
 esse, et fieri non posse ut aliter se habeat. Quasi diceret. Sciens est cognoscere quod
 scilicet necesse est per causam necesse, quam scias esse necessariam ratione talis
 effectus.

Inclusio 2da Nemo ut ratio et syllogismus faciens sciens, Et hinc sequitur alia de
 principio scilicet quod Demonstratio hoc syllogismus constans ex veris, primis, immediatis
 et notioribus prioribus et causis conclusionis. Et ratio est quod nisi talis esset demon
 stratio non posset ostendere scientiam. Quia si ex veris et primis si praemissae con
 clusiones non possent fieri cum falsum non scilicet, quod a non scilicet illud non facit
 sciens. Et 2do de primis et immediatis quae duo idem fere sonant aut
 scilicet propositionem indemonstrabilem a priori quia si praemissae non sint in
 demonstrabiles non cognoscunt perfecte donec demonstrentur. Si vera illas vel
 demonstrare peruenit tamen vel ad aliquam indemonstrabilem cuius innotat
 abent conclusionis, et habent innotat, vel de monstrabilibus per alias demonstra
 biles in infinitum, quod nunquam debet admitti in philosophia. De his de prioribus ex
 notioribus quae praemissae debent continere causam etiam de a causa est
 prior et sic. Verinde Demonstratio est discursus Ergo ex notiore ad notum
 procedit et probat ulterius hanc maximam: Propter quod unumquodque tale illud
 magis est talis sed etiam est nota per praemissas Ergo praemissae sunt notiores.
 De postremo de causis etiam quae particula superiores includit eminentes
 ad hanc causam est prior et notior suo effectui: Et vidari posset haec definitio red
 dans eo quod eandem rem diuersis terminis explicet, sed sciendum est id ad hanc
 clarioris de ratione gratia factum esse.

ho e. at ad e. est ver. licet nuly ho existeret alioqn tunc contradictoria est ver.
 Non si homo ad est, atq. stabari posset homo q. non esset et q. implicat Ergo et
 simplex vera est homo test at licet non existat. p. conseq. qd. veritas conditio naly
 foris veritate aliquid simplex praecedit v. d. hoc. Si homo currit, mouet mi
 tu. tunc: cy cyrens mouet. pr. hys flit est vere homo est homo nullo ex
 istente ergo et licet homo est ad. p. sequela q. si hie ho est a. let suba
 acam aliam pte falsa homo est ho q. at in hie includit.

Respondio 2o Propositiones in ab. proprietates q. predicabiles predicant de suis
 subiectis sunt et etiam p. veritatis tunc restunt subiectum ex v. d. hie est qui alia
 q. possent tales proprietates negari quoad conueniam de subiectis q. negantur

Hicet tales proprietates fluunt ad esse p. actione emanant Ergo supponit existere
 subiecti: Oim. alio e. teru existentiu. Roco Illas quod conueniam non fluere
 ab esse p. realem actionem.

Difficultas hia Quod sit huius veritatis fundamentu? H. deo est identitas et
 indissolubilis connexio inter talia subiecta et predicata q. in eod. posita vt inuocant
 statim sine alio sine v. d. a. tale subiectu spectat. semp illi conueniat predicatu talu
 ita vt v. d. hie ulla cae efficiens q. talem conueniam non p. ducat. P. v. d. q. oia p.
 ducit, illam non efficiat alioq. posset efficere etiam oppositu: vt v. d. homo maritus
 homo non esset ad, aut raate aut risibile ex quo sequeretur manifestissima contradictio

Exercitatio secunda
 De Propositionibus Immediatis

Nota 1o Propositio nem p. et immediata n. d. d. t. n. u. i. nisi rae. N. prima q. d.
 dat prior. N. immediata q. caret medio quo p. p. p. n. u. i. p. r. o. h. i. t. n. d. a. t. u. q. u. a.
 aliquid subiecti conueniat quomodo ita vt illud i. a. n. t. u. r. i. t. e. r. e. p. r. o. p. o. s. i. t. i. o.
 q. b. y. t. e. r. e. m. d. e. p. e. n. d. e. n. t. e. h. i. a. c. i. n. t. e. r. c. e. d. i. t. r. e. a. l. i. s. e. t. a. c. t. u. a. l. i. s. c. a. u. s. a. l. i. t. a. s. s. i. u. e. v. i. r. t. u. a. l. i. s.
 2o. Passio materialis subiecta est quantitas ex qua oritur 2da Passio divisibilitas
 et ex hac tertia aequalitas vel inaequalitas eodem modo ab esse huius primity manet
 discursiuu esse tunc p. Passio demde admiratiuu esse demde risibile ita vt posteri
 oris a prioribus dependant tunc vt confobit propositio immediata quod inter et q.
 subiecta et predicata nulla e. media.

Nota 2o Varii sensu propositio non aliquam dicit passio immediatam seu prima Propositio im
 mediatam vel scilicet n. a. a. m. q. n. d. o. r. e. n. e. r. a. n. u. l. l. u. m. h. a. b. e. t. m. e. d. i. u. m. q. s. i. t. a. a. i. m. m. e. d. i. a. t. a. m. u. n. i. u. e. r. s. a.
 conueniens licet forte se ab effectu vel sono plari passie. Vel si propositio media q. s. a. n. o. n. a. a. m.
 ata quoad nos q. s. e. l. l. e. l. i. c. e. t. v. e. r. u. m. m. e. d. i. u. m. h. a. b. e. a. t. n. o. b. i. s. t. u. i. l. l. u. d. e. s. o. n. g. e. n. t. i. u. m. q. u. a. l. i. t. e. r. e. s. a. n. o. n. a. a. m.
 et hae ionis est calid. Huius v. d. a. p. r. o. p. o. s. i. t. i. o. n. i. m. m. e. d. i. a. t. e. v. e. l. r. e. s. p. e. c. t. u. a. l. t. e. r. i. u. m. R. e. s. p. e. c. t. u. a. l. t. e. r. i. u. m.
 s. e. l. l. e. t. a. l. i. o. n. i. s. q. u. o. n. i. m. i. r. u. i. n. t. e. r. p. r. a. m. e. t. a. l. i. o. n. e. m. n. o. n. d. a. t. m. e. d. i. a. p. r. o. p. o. s. i. t. i. o. n. e. q. u. i. s. e.
 ita hae oia homo et admiratiuus est immediata respectu huius, q. homo e. risibile. A. q. n. s. e.
 li. q. o. n. u. l. l. a. a. l. i. a. i. n. t. e. r. c. e. d. i. t. h. i. a. c. i. n. t. e. r. o. o. i. s. h. o. m. o. e. s. t. r. e. a. l. i. s. n. o. n. e. s. t. i. m. m. e. d. i. a. t. a. s. s. u. m. m. e. d. i. a. t. e. s. u. b. i. e. c. t. i.
 respectu demde conclusionis s. e. l. l. e. o. i. s. h. o. m. o. e. s. t. r. i. s. i. b. i. l. e. s. V. e. l. e. y. i. m. m. e. d. i. a. t. a. n. i. s. e. q. u. o. i. m. m. e. d. i. a. t. e. m.
 non dat alia caa vel medium a priori q. valet sunt hae: Ois homo est reatus. De
 discursiuu est admiratiuu et admiratiuu e. risibile. Deniq. alia propositio d. im
 mediate immediate subiecti, alia immediate cae: Illa immediata est rae subiecti

cuius prædicatione ita convenit subelare præiū conveniat alteri. Sic dicitur
erit immediata: at est sensibile, quia sensibile nulli præiū convenit quoniam dicitur
quod cum illo convertitur: hoc a non est immediata immediate subelari homo
est sensibile quia sensibile præiū convenit ali et oī inter verum convenit hoc dicitur
et hoc, hoc est visibile quia nulli præiū convenit quia hoc in natura immo
dicitur esse de cuius prædicatione videtur subelari per causam immediate, et sane magis
num est discrimen inter has quæ sunt immediate sunt rati subelari, ille sepe probari
possunt, ut patet in exemplo supradicti et demonstrari potest per admirativum quod vero
immediate sunt rati esse, omni medio vacante.

Difficultas Iam cuiusmodi principia illa erant sunt in definitione demonstrandi
deus in definitione demonstrandi illorum principia immediata sunt natura
et immediate causæ non subelari. Itaque in ridore loquente immediate sunt nos tunc
et immediata sunt subelari ad demonstrandum non sufficientia: Et ratio patet ex eo
quod priora duntaxat sunt indemonstrabilia, posteriora possunt demonstrari

Obicies Quæ propositiones cuiuscumque scientiæ possunt probari per contrarium
natura principia v. g. Quodlibet est vel non est non sunt sunt vera vel falsa
ergo hæc sola erant immediate et indemonstrabiles atque ita in nulla scientiæ ex
cepta Metaph. dabuntur.

Ad deo Per communissima principia non potest dicuntur de propositione demon
strari, sed tunc virtute quaedam in talibus exgere, ita ut de iudicio ad im
possibile dicantur posse probari per contrarium et cetera principia, et ratio est, quia com
munissima principia non continent causam cuius res sit talis vel talis sed tunc regu
lari quaedam important quæ ibi est in

Difficultas Quæ sunt immediate propositiones? Quæ sunt
quæ in quibus prædicatur de essentia subelari, ut homo est animal, est rati, et in
quibus prædicatur de proxima causâ, ut rati est discursivum, admirativum, et
sibile corpus natum est mobile immo multi putant has contrarias, etiam esse im
mediate. Discursivum est rati, visibile est admirativum. Hoc in quibus prædicatur
de summo genere quia cum summo genere non habeat diffinitivum nec aliud prædicatur
univocum quia prædicatur de demonstrari recte tales consenti immediate quia sunt
in ysm quibus prædicatur aliqua prædicatur de se vel onere sub altero hoc non potest
cum demonstrari possunt huiusmodi per contrarium demonstrandi definitionis, hoc sunt
etiam aliqua propositiones negativæ immediate v. g. in quibus unum sunt totum
negat de altero ut Nulla subelari et quædam, Nulla quantitas æquatur illi
una diffinitivum prædicatur ut nullum rati est immale Nullum univocum rati.

Difficultas Quæ sunt prædicatio in qua prædicatur de subelari immediate?
Non est vis sententia contra Caietanum, hæc est quæ potest probari per definitionem
subelari a priori, ut satis constat ex dictis.

Obicies Causa seu medium debet esse ab utroque dicitur medium: sed definitio non est

et in tali progressu nobis notiora sunt simularia, et quaecumque viciniora sunt
 sensui cuiusvis nra. concho in a pias a sensu ord mea. Accuratae de b rna
 ut mur qnd vero per ord meo. Inventionis confuso cogitatio conatpua
 a priori ip accuratae cogitatio nem penetrant, et p tali rdo nady
 est eum sequat, ad non causam in esse nra, va p dicit, nobis in tali
 ordie notiora qua etiam sunt notiora nra, qualia sunt coiora respectu
 mny communat ce oia illa a qbz res dependet in suo esse. Caeris effecty
 partes, toto, principia principiaty in hoc ord me notiora erit ten nobis qua
 ma qo sompernos in cogitatio ne altery ducunt.

Nota 2do Unum magis notu seu naty esse, non e esse veris cu verity se
 magis non suscipiat magis et mny. Sed idem est q esse carty et evidentiy. Eviden-
 tia e. Et manifestatio veritatis, q p m ille dicitur p lumen paulo et m gony per
 spicantem ad eu fere modum, quo soltm visibile manifestat a lumine rae cu
 claris vel obscuris videt. Certitudo vero e firmitas adhaesio ad obiectu sine per-
 iculo ei p p r d me errandi, et hec adhaesio tanto firmitate qnto manifesty re
 cognoscit ille dicitur: proprie n qz evid entia erit.

forma aliquasus
 capit manifestari
 nra
 Val
 proprie sicut plura
 omnia eiusdem
 in eadem spe.
 Vel
 proprie sicut
 in genere vel mi-
 norem perfectione
 specificantur.

Nota 3io Duplex dicitur forma aliquam suscipere magis et minus: scilicet proprie
 in plure grady eiusdem forma manendo in eadem spe. Sicut calor suscipit magis et
 minus, quia augeri et minui potest inter eandem speciem. Secundo improprie scilicet
 proprie eiusdem formae maiorem vel minorem perfectionem specificantem. Sicut animal magis spirituale est
 intellectibus quam alia, quia animalia perfectiora sunt natura spirituali et intellectu quam alia
 quae perfectiora sunt. Et species distincta. Quidam vero Aristoteles et praemissus esse magis
 notus dicitur illi debet potioris modo non priore quod certitudo et ratio
 praemissa specie distincta ab evidentia dicitur. Evidentia enim prima natura si
 sine actu immediata lumine nra, sine obiectu cognoscit. Sicut virtute prima
 praemissa sunt immediata, tamen nihilominus sunt evidentia, cognitione specie distincta cum ha-
 beant per alium medium.

Difficultas unica Quid demonstratio per quid procedat quae notioribus? Quid
 demonstratio propter quid non solum quae notioribus notis sed etiam quae notioribus
 procedit si spectes ordinem accuratae doctrinae, sed et si spectes ordinem inventionis
 quem dicitur a v u rationibus sensui procedere. In 1o de sensu propter quod unum
 tale dicitur quam rade paulo post dicitur ab aliis. In 2o dicitur ordinem accuratae doctrinae
 ne tam nobis quam rade notiora sunt sine quibus accurata rei cognitio haberi neque
 sed sine praemissis accurata cognitio dicitur haberi neque. Ergo. In 3o vel praem-
 issa sunt actu immediata, vel virtute nisi actus iam cognoscant, sola apphensi-
 one terminorum et intellectus medius. Ergo tunc sunt notiores dicitur in haec sensu
 per ducuntur in notescat. Si virtute sunt immediata tunc etiam sunt cognitio
 dicitur ducuntur in spe distincta et perfectiore, quae cognoscuntur independenti alio
 dicitur ne per alium medium. Ergo praemissa semper sunt notiora.

Obiicies 1o Potest fieri ut dicitur aliqua semel per evidentiam in medium cognitio
 etiam cognoscant per alium medium minus evidens vero. probet effectus per causam form-
 malam non si manifestum dicitur per eam formalem minus notam. In 2o
 demonstratio praemissa erunt minus nota quam effectus. Ergo non habet

casu pmissae n' erunt notiores dione. Rideo Ex ipso aruomtu patet Cio dupli comparat
 & con cluso, potit suptr comparari cum pmissis, scilicet quatenus e' quodammodo pmissis
 p'antia q' si pmissarum in notis sit. Semel scilicet se quatenus a pmissis. ut est conuicio
 non dependet: posteriore ior modo fieri ut ut Cio aliof' demonst' rata p'aliu' ut pmissarum
 mediu' sit no' hor pmissis, e' qly iam inferenda e'. It' priore modo scilicet in notis
 quatenus itera notis sit ex his pmissis, nequaquam e' illi notior. Et ita
 scilicet de finitio' erit conclusio' esse mag' notam quas int' pmissa ex
 q'by acta inferit.

Obijctor Si Cio ideo dicitur e' mag' nota, quia dependens e' a p'antia
 sit, vel quia maior dependens e' quam p'antia. Ergo Si ord' me plures demonstrat
 una ex talia' deducatur semper posterior conclusio erit mag' nota, et tande
 deueniet ad unam, q' nihil habeat certitudinis aut euidetia. Conseq' est fal
 sum ut ois scia sit certa et euidens Ergo frant' ad p' sequela M. quia certi
 tudo p'antiaru' e' finita Ergo si ex illa plures duone' p' ord' mem' deducantur
 tandem ex haurit, quia de finit' p' detractio' em' finit' et ex haurit.

Rideo Sequelam M. ad probaem' dico q' certitudo non minuitur p' detractio
 nem graduu', siue calor potest minui, manendo in eadem spe, sed minui
 h' p' defectum in caa' specifica ita ut certitudo posterioris conclusio
 nis semper sit impar' hoc in spe, manet in semper certitudo scilicet certitudo
 simili modo dici solet quantitate' continuam in infinitu' diuidi posse scilicet
 h' manebunt partes quante' est, licet non maneant aequae magna.

Periclitatio 4ta
 Quid illud sit dictu' Arist'
 Propter quod unumquodq' tale

Videt' haec propositio Arist' in multis falsa esse: Non n' scilicet propter sole' calidus
 aer, uenit mag' Ergo Sol magis calet et magis uenit. Item si h' est homo p' p'
 patrem Ergo Pater magis e' homo.

Nota ior' p' in hoc axioma' particulan' Magis tale dupli' sensu posse
 accipi Semel ut significat maiorem intensio' ne forma effectui comunicade
 qua' sole' forma' mag' intensior caa' quam effectui. Et sic ignis et magis calidus
 quam aqua ab igne calefacta. Et tunc sensus erit Propter q' unumq' est tale,
 habet aliquam formam, illud habebit formam illam intensiore' . Semel acci
 pi potest ut particula' Magis significet talem formam nobiliori modo contineri
 in caa' Ita DEVS d' magis est qua' creatura, quia habet entitatem nobiliori
 modo: / independenter et etiam p'fectiore' et hinc sensus erit q' caa' continet
 nobiliori modo formam quam ipse effectus: Itaq' hoc posteriori' modo q' caa' aeq'
 uoce totales attendit' continere perfectiones effectus nobiliori modo.

Exercitatio sexta
Quales debeant esse causae quae faciunt
Demonstrationes validas.

Causa cognoscendi.

Causa essendi.

Causa essendi
aliter est

Actualis

aliter

Virtutalis.

Demonstratio
quid nec debet
constare quae
essendi.

Demonstratio quae
constat quae
essendi.

Nota 1° Aliam esse causam cognoscendi quam nos movet in generatione
aliquam rei: Aliam esse causam essendi, a qua se res dependet in sua esse
qua in eminenter est etiam causa in eo cognoscendo quae ad accuratam doctrinam adducit
ut ex dictis constat.

Nota 2° Causae in essendo esse duplas aliam causam effectus, verum et realiter influentem
namque calefacere aquam, et huiusmodi causa dicitur etiam, quia ex natura rei dicitur
quod ab effectu. Alia non causant quod per se reale et verum in se habent nec
distinguantur ab effectu realiter continent. In se vera ratio cur effectus
et convenienter subiecto, et si dicitur et per dicitur ad honorem effectus dicitur necesse
est talis causa requireret, huiusmodi causa in Deo est immutabilitas respectu eterni-
tatis, et in hoc respectu respectu visibilitatis et aliarum potentiarum logicarum
haec non vere ab illis dependet, licet per reale et per prius in se habent unum
cum veram rationem continentur talis factus convenienter subiecto et sunt inde
propositiones aequae certe et infallibiles, quam ex causis actualibus.

Difficultas 1^a Ex qua causa debet constare demonstratio? R. Deo Quae demonstratio
propter quod debet demonstrari per causam essendi et non sufficit si sit in causa cognoscendi.
Est sententia Aristotelis. Et probatur per Thomam. dicitur enim sententia cum causa
per quam res est cognoscenda. Quae ratio haec est, differat inter demonstrationem
per quod, et demonstrationem quia quae haec est causa cognoscendi illa ex causa essendi
debet procedere.

Difficultas 2^a An huiusmodi causa debet esse actualis? R. Deo sufficit ad
veram demonstrationem per quod si constet causis virtualibus. Est contra nonnullos
recentiores inter quos Zabarella pro nostra vero sententia habet Suarez, Tomae
et Combr. de. p. 10. Idem etiam definitio Metaphysica constat a genere et
diffra est praedictis in medium demonstrationis, sed haec non nisi virtualiter con-
tinetur a subiecto, virtualiter Ergo. Unde si argumentor de si virtualiter
causa non sufficit nulla dabitur perfecta scia. per sequela. Ut dea factus demonstrat
de subiecto v. g. admirantur de hoc per dicitur enim nec erit prima per se
demonstrare per definitionem subiecti. Ergo si haec non sit vera scia, quae senten-
tia contraria dicitur, nec illa erit cum demonstratio dea factus non sit
per se horum quam in qua demonstrata est per passio. per huiusmodi demonstratio quae constat
actuali causa formali non est demonstratio quia, haec non ab effectu est in intellectu
a causa remota Ergo. Est demonstratio propter quod et confirmat quae tales pro-
positiones sunt aeternae veritatis et in ordine ad naturam intellectus et modum scientiae
illi acco modatum sunt priores hinc a priori Ergo efficiunt veram demonstrationem.

pr. pro in Metaphys. fiunt verae demonstrationes de ente et deo per solas virtutes
sicut casus Nani in Deo non dicitur causa reinales et in ente non dicitur et casus pro
partu prof.

Obiectis. Inter requiritur causam per quam est sed res non est per causam virtuale, sed
actuali. Ergo. Prode. Hinc usum esse nomina in terminis hanc causam
et intelligit quod in dicitur, idcirco cum proportione debet et explicari. Ut ubi
dicitur casus actualis illi sumantur ad demonstrationem ubi a. dicitur solum casus virtuale
alios per eandem finem debet demonstrari, caute in eque forma certa et evidente
absque eo ut se habeant ad effectum ut si debet ponere quod actuali influentia
et causam per hanc debet ponere et per nihil aliud.

Exercitatio ultima An ad perfectam suam requiritur causam cognitionis

Nota Absolutam scientiam suam per se loquendo non habere
per obiecto suo veritatem aliquam simplicem, aut terminum in complexum
sed complexum aliquid ex nihilo sicut totam rationem: et aliquid sui cuius se et immediate non
fieri in nullo quod tamen; sed in connexionem illorum inter se: ut quae eadem plerumque
causa est extremorum et connexionem illorum inter se, sicut etiam ipsa natura extremorum
non demonstrat nisi innotescere mediante se cognitione connexionis, quae
sunt omnes illas causas servare demonstrat siue interne sunt siue externe et quae
et inferunt connexionem passionis cum subiecto. quae posita ponit talis connexionem
et quae sublati tollit. De qua re scribitur suo loco.

Scientia non proprie
habet per obiecto
simplicem variam
talem aut totam
quoniam in complexum
sed tota est de
quod casus causam
connexionem passio
non sunt subiecto
nanti demonstrationi

Nota de cognitionem rei solere dividit in definitivam et demonstrativam
quae demonstrativa alia est absoluta, plena et perfecta quae se res proprie
cognoscit ut est. Alia non est absoluta et perfecta quae se res ex parte
non per unum aliquid medium cognoscit. Denique cognitio alia est comprehensiva quae
res de modo quod cognoscibilis est cognoscit. Alia non comprehensiva quae non tam
cognoscit.

Cognitio rei
definitiva, et
demonstrativa.
demonstrativa
absoluta alia non
comprehensiva
comprehensiva
non comprehensiva.

Difficultas 1a Qualem cognitionem causarum requirit cognitio definitiva?
Hae tamen requiritur cognitionem causarum internarum, materiae et formae, generis et differentiae
non est quae. Haec tantum rationem essentiam ingrediuntur. Ad eundem tu videtur, ad definiendum
illas res quae in ordine ad aliud definiuntur sunt sunt causa relatiua, habitus et potentia
et alia, quae a forma externa specificantur, huiusmodi inquam etiam in de definitione
necesse requiritur, talium exterarum causarum cognitio.

Cognitio definitiva
causarum internarum
materiae et formae
generis et differentiae
in ordine ad aliud
definiuntur specificantur
a forma externa.

Difficultas 2da An vera scientia demonstrativa requirit scientiam omnium causarum?
Prode si non sit perfecta, non requirit omnium causarum cognitionem, sed sufficit
invenire unam causam proximam a qua cognitio passionis cum subiecto dependet necesse
est. Ad cognoscendam hanc causam si homo est deus curritur, satis est cognoscere
hanc quae rationem. prae quae philosophum nisi, quae tunc putant se bene de ratione habere

resolueret

unde etiam prima et necessaria conditionis sumpserunt p. medis
Difficultas scilicet ad sciendam propriam dicitur necesse conditionem ad causas simpliciter
 sed satis est resolueret usq. ad causas per se notas et primas in certo genere scilicet
 v. g. Demonstrat Medici p. ad vulnera rotunda sananda esse efficaciora videri
 adhibenda quam ad alia: ratio est qd. difficilius curantur: si quare ulterius cura
 difficilius curentur, non poterit arte medica hoc demonstrare sed dicit se hoc
 experiri si tunc demonstrare et geometria quo scilicet extrema in vulneribus rotunda
 longius distat quam in vulneribus aliarum figurarum satis igne si resobiat qd
 in principia ita nota ut sine ulla formidine sciens illis aspernat;

Difficultas scilicet ad sciendam demonstratiua perfecta absolute omni causa
 conditione sic necesse. Respondeo affirmative. pr. Perfectissima dicitur uno modo ratio cognoscit
 rem simpliciter prout est et pp. quid est. Sed res non est tunc ab una causa, nec pp. una
 causa; sed p. et pp. duas causas. Ergo res sunt non noscere si scia demonstratiua sine
 esse absolute perfecta. Confirmat. Qui demonstrat rem p. causam formidens deinde
 etiam non noscit finaliter et exemplare, et scientiam et naturam, si certe per
 se habet cognoscit, quamlibet p. vnam causam non noscat. v. g. q. probat hunc esse
 discursivum p. ad rationale. Deinde p. beatitudinem deinde ergo. Talis similitudo mem. 1129
 factus est, si certe perfectus cognoscit, quam q. scit tunc p. vnam causam. Ergo.

Difficultas scilicet sicut requiritur ad cognitionem comprehensivam? Respondeo Comitia
 comprehensiva est omni cognitioni perfectissima non tunc omni causa sed etiam in se
 promulgatum modorum et quod ab illa fieri et emanare potest cognitionem requirit:
 Ratio est quod cognitionem comprehensivam cognoscit res in quantum est comprehensiva
 in quantum ad se parte cognosci potest sed omnia iam dicta pertinent ad talem
 cognitionem. Ergo. Si a. talis cognitio in hac vita potest ab hoc obtineri non
 est huius loci.

Hoc capite duos errores veterum refutat Aristoteles: Alter eorum quod negabant
 Aristoteles in Scipione. Unde dicitur sciam propriam dicitur. Alter est discipulorum Empedocli quod omni rerum sciam
 undam sciam. p. demonstrationem laquei posse contendeat. Priorores heretici dicitur sunt Scipio et
 sic argumentabantur. Quod sciam habet per principia sed principia non possunt sciri
 Aristoteles in Empedocle. Ergo non dicitur sciam, quod q. non scit non gignit sciam. pr. minor vel. scit est q.
 qd. asseratibus omnia et ille utitur q. alia in infinitum q. abscondit, vel non scit et q. alia et sic non
 rerum sciam. Ergo nec possunt esse sciam. Posteriori usque sic aiebant: sicut dicit
 scit et probat per premises, ita etiam premise possunt probari per conclusionem
 mediante circulo demonstratiuo, sed quando scit dicit et premise, tunc dicit sciam.

In n. propositio vel e. Dub. vel praemissa Ergo om. res un. d. h. scia.

Conclusio Non de q. certa et evidenti conditione cognoscitur, sed per demonstrationem
possunt n. nulla consensuum ratione naturali, sed sola terminorum apprehensione Solvitur sophisma
sive cognitio sit per habitum, per rationem, in i. purum q. illud dicitur solet neg. ita. Scepticorum
falsu e. ar. m. t. n. Scepticorum oia vel p. demonstr. r. a. t. n. cognosci vel non. Consi
c. u. d. a. n. t. p. r. o. p. o. s. i. t. i. o. n. e. s. p. s. e. n. o. t. e.

Pro. da. Falsum est oia p. demonstr. posse cognosci mediante cir. c. u. l. o. Rejicit simonem
si n. admittat circularis demonstr. r. a. o. idem esse respectu a. i. n. d. e. m. p. r. i. e. t.
p. o. s. t. e. r. i. o. r. i. s. n. o. t. i. y. e. t. i. n. n. o. t. i. y. q. d. i. c. i. n. o. n. p. o. t. e. s. t. Ergo. p. r. i. m. o. N. a. m. p. r. i. m. o. p. r. a. e. m. i. s. s. a. E. m. p. e. d. o. c. l. e. i. s.
s. i. n. t. n. o. t. i. o. n. e. s. d. i. s. t. i. n. c. t. a. e. t. c. o. n. c. l. u. s. i. o. n. e. s. r. a. t. i. o. n. e. s. s. i. c. u. t. p. r. a. e. m. i. s. s. a. e. t. i. a. m.
d. e. b. e. a. t. e. s. s. e. n. o. t. i. o. r. p. r. a. e. m. i. s. s. a. q. i. a. m. p. r. a. e. f. a. c. t. a. c. o. n. c. l. u. s. i. o. n. e. e. t. r. a. t. i. o. n. e. p. a. r. e. t. p.
s. e. i. p. s. a. a. c. s. i. d. i. c. e. r. e. s. h. o. c. e. s. t. h. o. c. A. l. i. q. u. o. d. h. o. c. e. s. t. h. o. c. Ergo h. o. c. e. s. t. h. o. c. h. i. c. r. e. c. u. r. s. u. s.
n. o. n. p. o. t. e. s. t. d. a. r. i. n. i. s. i. n. t. e. r. m. i. s. r. e. c. i. p. r. o. c. i. s. Ergo N. o. n. e. r. i. t. g. e. n. e. r. a. l. e. m. e. d. i. u. m.
a. d. e. t. a. d. e. m. o. n. s. t. r. a. t. a.

Exercitatio prima In qua circularis demonstratio sit victoriosa.

Artes nequeat hoc capite contra Empedoclem et eius discipulos circulari demon.
stratione melleandam esse, interm. in physicis ipse filius sapientiae utitur circulari, cum
nunc iam per effecta, nunc iterum per causas effecta demonstrat. Imo partim in hoc
libro partim in physicis docet magnum reite conficiendi circuli. Itaque ideo videtur pos.
sat temere reprobare Empedoclem.

Nota 1. Demonstratio circularis illam esse in qua res ordinatur a. c. t. i. o. n. e. a. d. p. r. i. m. o. Quid sit circulus
habetur per praemissas per eandem rationem ut si probes hominem esse rationalem quod est realis, deinde
de esse rationalem quod est visibile. Uta. Circulus sit in toto et absolute regit tres syllogismos
In prima probet debito modo. Quid sit praemissas. U. o. si reale e. d. i. s. c. u. r. s. i. v. u. m. o. i. s. h. o. m. o. E. x. e. m. p. l. i. t. a. t. i. o. n. e. s.
e. s. t. r. a. t. i. o. n. e. s. Ergo si homo e. d. i. s. c. u. r. s. i. v. u. s. Deinde in 2. o probet maior per eandem, demonstrandi.
si homo e. d. i. s. c. u. r. s. i. v. u. s. si reale e. h. o. m. o. Ergo si reale e. d. i. s. c. u. r. s. i. v. u. s. Tandem in
tertio probet minor convertendo maiorem primi syllogismi et statuendo in magis loco con.
clusio nem sic: si d. i. s. c. u. r. s. i. v. u. s. e. s. t. r. a. t. i. o. n. e. s. h. o. m. o. e. d. i. s. c. u. r. s. i. v. u. s. Ergo si h. o. m. o. e. r. a. t. i. o. n. e. s.
De absolute circulus. vulgo etiam confat circulus si vel semel. Quid sit illa sit
praemissa et praemissa e. t. o.

Nota 2. Circularem demonstrationem esse duplicem, materiam et formalem. Materiam
est cum ab eadem ad id eundem demonstrandi redit, sed per diversas conditiones, sicut
modo eodem eadem propositiones et convertendo, sed aliter et aliter nota. De formalis.
cum in unum syllogismum peccat ordine inveniendi, sicut per effecta ad causam. Alter

deinde pcedat omne accurate doctrina a' causis ad effectum et talis circulus
appellatur re solent pluri reoribus demonstratiui. Formali circuli dicitur cum ab eodem
ad idem re ite pcedat cognitionis viam: ut sumamus propositiones oes et am
mutantur servata eadem notitia quam habebat in primis syllogismo q' sit
si oes syllogismi est tamen eberet a' in ore totum ordi in omni accurate doctrina
nel a' post eorum scdm grammem inventionis.

Circulus materialis
admittitur in seipso

Difficultas 1a An circulus materialis seu reoribus demonstratiuis admittendus
sit in seipso? R' deo affirmate? Nam huiusmodi circuli sunt illi quibus
et huiusmodi modo ad primas atq' secundas et p' capite huius q' in suis seipsum inquit
de eadem caus per effectum et rursum per causam ad effectum cognoscenda p' reoribus. Inno
2. Prop. discreti docet si aliqua circulariter conerent, eorundem etiam deo
monstrantur q' circulum fieri posse. v. d. Et multitudine vaporu et terra
ascendunt probat futura pluvia, et rursum a' frequenti pluvia descendit
vaporu futura. p' 2do sepe conerent effectum aliquem nobis esse notum et
cum q' ignorari, tunc sane q' erit ab effectu devenire in cognitione sua et
haec est demonstratio p'ua et ordo inuentionis. Deinde erit alia demonstratio
construenda, qua ex causam cognita maioris poterit effectum p' 3o sumitur
ab huius in hoc cap. allata nequaquam pugnant contra hunc circulum, quod
sundum non e' ut unum altero sit notum et ignotum, aliis et alio cognitionis generis
et respectu diuersoru: deinde idem quoq' per seipsum non p' q' iudicium dicitur
primo illata, erat discursiuum et causale p' praemissis cautela: postea a' q' d' d' d'
sit praemissa non e' discursiuum, et aliunde causata e' quam a' praemissa, et
deo non e' ipem induitum.

Reijciat circulus
formalis.

Difficultas 2da An circulus formalis admittendus sit in seipso? R' deo
nullo modo totalis circulus nullo modo potest illi: ideoq' videtur p' hunc p' hunc
bilis. Et huius hoc cap. Nam circulus que statuebat impediret p' hunc p' hunc
formalis cum oes discursus vellet esse a' priori. p' proprium e' demonstrati
mo de syllogismo vero a' notioribus ad ignota p'cedere sed hoc in circulo
formali fieri non potest tametsi n' primus syllogismus d' seruet, conclusio in
q' ois solas praemissas e' nota si sumatur in locu praemissae non potest magis e'
nota quam praemissa ex qua p' hunc fuit illata, q' supponit t' hunc illi notitia
esse praemissas, q' si aliunde e' nota qua p' hunc praemissas iam t' hunc fieret circulus
materialis q' non esset eadem d' nisi in materialis, mutaretur n' induitum
mutato in medio. Ergo circulus formalis p' hunc reijciendus e' inq' inuitabilis,
p' 2do quia eundem seipsum absurdum q' inquit huius idem p' hunc q' seipsum.
q' si demonstratio huius v. d. esse radent, q' e' risibile et tunc q' ead' in cogni
tione esse risibilem q' est risibilis, tunc nihil aliud facio quasi ut ostendat
hanc esse risibilem q' e' risibilis q' e' inquit.

Exercitatio Secunda

Quid et quotuplex sit propositio per se nota?

Fundamentū quo Aristoteles conficitur amentem Scepticorum ē q̄ dicitur propositio
 p̄ se nota q̄ non sciuntur p̄ demonstrationem et ideo in illis licet p̄stare in conclusionib.
 veniondū tū res solvendis: Sed dubium est q̄ Aristoteles illic at p̄ propositione p̄ se nota
 et quotuplex illa sit.

Difficultas 1^a Quid sit propositio p̄ se nota? R̄ deo radicitus p̄ se nota q̄ tm̄ explicat quid
 p̄ se nota est cognoscibilis hanc dēstinationē eliciunt philo. ex ev. aff. p̄ se nota p̄ se
 dicit dari quoddam principiū scilicet quo ipsos terminos conseruā. Sed nota
 tūda ē particula conclusiua tantū, vnde. talem habet sensum de finitio. Prope. Quid regat,
 sitio p̄ se nota ē cognoscibilis ex suis terminis et non est cognoscibilis p̄ alium. ad talem p̄ se nota
 hinc sequi p̄ se nota ē propositio p̄ se nota qua iudicio hanc charta esse albam non.
 q̄ licet hoc ex terminis constet potest tamen aliunde probari. 2do Non satis est
 propositione nullū habere mediū a priori neq̄ in lesendo neq̄ in cognoscendo
 sed etiam dicit ex ipsis terminis posse cognosci. ideo non putant p̄ se nota dicit
 dicit. DEVS est unū et trīnū, q̄ licet careat mediū a priori non in sunt nota
 hōib. ex terminis. Propositione igitur aliqua esse nota ex terminis nihil aliud est
 quam illam esse non manifestam, ut q̄ terminos eius intelligit statim iudicet ee
 veram: Non. habere mediū actū cognosci p̄ aliud non excludit mediū aliq̄ a poste
 riori.

Difficultas 2^a Quid sit quotuplex sit propositio per se nota?
 R̄ deo dicitur duplex: Alia est nota sicut se tm̄ scilicet se, et quoad nos: Propositio
 sicut se p̄ se notat ea, q̄ a partem nullū habet mediū seu causam actualē a qua
 ei veritas dependeat, tamen a nobis p̄ causam virtualē p̄ bari possit: hęc iō hō
 est dēscursiuū erit p̄ se nota sicut se q̄ non dat mediū vel causā aliquā actualē
 ab eo dicit in dicit, ob quam subiecto conueniat, tamen a nobis p̄ causam virtualē a nobis p̄
 bari possit: Propositio p̄ se nota sicut se et quoad nos ē q̄ mediū et causā caret tam
 in lesendo quam cognoscendo, tam virtuali quā actuali, et habet nihilq̄ terri
 nos perfecte cognoscibilis a nro intellectus, q̄ addo p̄ propositiones supra positay: DEVS
 est, DEVS ē unū in q̄b. dat nec mediū, nec causā actualē nec virtualē et tū non
 sunt nota quoad nos.

Difficultas 3^a Quae sint propositiones notae sicut se, et quoad nos? R̄ deo
 sunt propositiones notae sicut se tm̄? R̄ deo p̄ se nota in qua p̄dicatum
 est de essentia subiecti p̄ se nota est sicut se licet non alibi quoad nos. p̄ se nota
 ubi non dat causā actualē dicitur, ibi est propositio p̄ se nota sed in ter. sicut se et
 predicatum. esse non dat causā actualē dicitur. Ergo licet p̄ se nota sicut se. p̄ se nota

Quonia. sint propositio
 nes p̄ se nota sicut se
 sicut se tm̄
 inelo. hō. ē de
 essentia subiecti

Pleniorē adhuc de conditionibz principiorū doctrinā tradit Aris. hoc
scapite et sequentibz. Et hoc cap. probatur demonstrari debere consistere
ex necessarijs principijs & obiectis. Prædicata q̄ necessariam prædicatōem efficiunt.

Conclusio 1a Principia demonstratis debent esse necessaria. Ratio est quia ex ipsi
concluditur demonstratio necessaria. Principia demonstrati
sunt necessaria

Conclusio 2a Triplicia sunt prædicata Prædicata de oī, Per se, et q̄ de oī
Prædicata de oī et hoc loco, q̄ semp̄ convenit subiecto, et oī contentis subiecto: ut Per se.
Et convenit hoc et oī sub hoc contentis, similiter orato et oī sub eo con-
tenti: ut ita etiam convenit, ut nunquā non conveniat. Triplicia prædicata
Vnde, et q̄ de oī
Par se.
Universale.

Conclusio 3a Quatuor sunt modi p̄ se: duo priores sunt modi dicendi p̄ se per se.
Partis est videndi per se. Atq̄ est videndi per se. Et ius modus dicendi p̄ se est p̄ quod prædicatum
quod prædicatum ponit in definitione esset subiecti. Vel ut Aris ait p̄ se sunt
quodam in rāe dicenda sunt. v. o. pars physica in definitione physica Vel pars
Metaph. in definitione Metaph. 23 modus est cu subiecto de definitione esset prædicatum
catis, licet prædicatum non sit de definitione subiecti. talis est hæc: homo est risibilis:
quod licet risibile non sit de definitione hominis: hoc tñc de definitione risibilis:
Partis modus est videndi p̄ se et convenit subiectis de quibus dicitur in prædicatum subiecto.
Partis est causandi p̄ se et convenit causis quæ posita ponit effectus simpliciter. sicant
quatuor genera causarū et quod dunt causis p̄ accidens q̄ fore vitæ ad effectum
concurrunt.

Conclusio 4a Præmissa demonstratis propter quid oīs debent esse in primo
et 2do modo p̄ se. Ratio est quia alioquin non efficiantur propositiones necessariae.

Conclusio 5a Prædicatum Aristotele est q̄ de oī p̄ se et scilicet quod ipsū. hoc est q̄
cum oī subiecto et p̄ se convenit, et cu eo reciprocatur, et rāe illig subiecto con-
venit ceteris. tale est significativum respectu alio: hoc n. oī p̄ se, et reciprocatur con-
venit ali et rāe illig oī contentis sub illo.

Quæres 1o Quid differant Dicit de omni, de quo cogit in hb. Priorū præ-
positio Aristotele affirmativa, et Dicit de omni cuiuslibet loco facta est mentio? Semper
Regula antepredicamentalis quoadcunq̄ aliquid de aliquo affirmatur ut subiecto:
tunc etiam affirmatur de oī sub eo contentis? R. de eo quod dicitur de omni et
phicatum in hb. Priorū ita differat a propositione Aristotele q̄ propositio ut se non prædicat. vnde aff.
dicat habitudine ad aliam propositionem, sed tñ importat affirmativam prædicati de alio quod tñ in
subiecto: Dicitur veritate oī semp̄ respectu aliam propositionem in qua fit subsumptio
v. o. oī homo est at. quatenus est propositio tñ dicitur et hoc mōe: quatenus de subiecto.
et dicitur de oī significat sub hoc alia esse q̄ etiam in oī at. v. o. Romano, Pambach, Priorū dicitur.
Romano Mauro de. Dissert. a. dicit de oī Priorū hēn a posterioribus hō q̄ hæc priorū hēn recipit
regnat maiorē necessariam ex rāe sua, et talen q̄ sit a eterna veritate. hoc est necessarium maiorem et
veritatis.

Posteriori dicitur nāq̄ sua talen manū non requit. Deniq̄ differē a p̄p̄ula Antep̄rad.
illa illud de p̄dicatib̄ quiddam hinc dicitur de oī, non t̄m de p̄dicatib̄
requit. Quid dicitur sed etiam calis.

Q̄ares Quid requat, ut p̄dicatū sit de oī? R̄deo Vt p̄dicatū
sit de oī requit v̄silitatem sup̄positorū, et v̄silitatem t̄mp̄s. T̄m
v̄silitas sup̄positorū quō nullū dat̄ inseri contentū sub̄ j̄cto, cui n̄
conveniat p̄dicatū, et hāc vocat̄ v̄silitas p̄t̄ine: ex quo sequit̄
esse nec̄ r̄iō, ut sub̄ctā p̄positionis de oī n̄i actū habeat inferiorē, p̄ t̄m
imo nec̄ r̄iō non est, v̄n̄ habeat inferiora possib̄ illis. Itaq̄ erit de oī
DEVS est sapiens, sol̄ lucet, r̄at̄ h̄i n̄. DEVS non possit habere inferiora
hoc t̄m p̄dicatū illi convenit, ut si p̄ impossib̄le haberet inferiora illa
etiam non conveniret. V̄silitas t̄mp̄s ē quādo p̄dicatū in oī t̄mp̄e d̄f̄
ferentia convenit sub̄cto, nisi aut̄ forte sub̄ctā ex nāq̄ sua actu t̄mp̄e p̄t̄
let, si p̄ illo t̄mp̄e conveniat. Itaq̄ ita censere convenit ex nāq̄ sua hor
t̄mp̄e p̄t̄ d̄ctū. H̄m̄c r̄evert̄ores p̄h̄l̄ p̄dicatū, de oī n̄i sic d̄f̄n̄it̄
acc̄r̄atib̄: P̄dicatū de oī est p̄dicatū verū, directū, et non d̄f̄n̄it̄
quō convenit oī sub̄ sub̄cto contextū, et q̄o t̄mp̄e, nisi nāq̄ t̄m̄p̄e
differētia postulet.

Q̄id sit p̄dicatū
de se p̄ modo **Q̄ares** h̄tio Quid sit p̄dicatū per se p̄mo modo? R̄deo Est p̄dicatū
de oī, quā ponit̄ in d̄f̄n̄it̄ōne est sub̄ctā t̄m̄p̄e. Pars d̄f̄n̄it̄ōis sub̄ctā
sine illa pars ponat̄ in recto s̄ive in obliquo. D̄ct̄o p̄o p̄dicatū de oī
hoc n̄. Cōc̄ est oī p̄dicatū p̄ se et lat̄ p̄t̄. Nam h̄c oī t̄mp̄e n̄i
est de oī non in p̄ se. D̄ct̄o 2do in d̄f̄n̄it̄ōne est quā r̄at̄ōne d̄f̄n̄it̄ōis
nem̄ m̄d̄iantia non faciunt̄ modū d̄c̄ndi p̄ se. D̄ct̄o 3to t̄m̄p̄e pars p̄ se
d̄f̄n̄it̄ōis. Nam multa d̄f̄n̄iunt̄ per aliq̄ d̄f̄n̄it̄ōis ut habitū p̄ actū r̄elatus
p̄ t̄m̄p̄e. D̄ct̄o 4to s̄ive in recto s̄ive in obliquo ponat̄ quā partes p̄s̄ic
non p̄dicatū in recto sed t̄m̄ in obliquo, in d̄f̄n̄it̄ōis p̄s̄ic q̄ nihil oī
sunt in p̄mo modo d̄c̄ndi p̄ se v̄. o. homo constat̄ aut̄ mali corp̄s habet v̄nam
Nem̄ in h̄c est d̄f̄n̄it̄ōe ter̄ p̄s̄icere p̄ p̄dicatū aliq̄ vel form̄i vel v̄rt̄u
ra n̄ r̄ed̄iant̄ d̄f̄n̄it̄ōem, quā al̄ form̄i n̄ r̄ed̄iant̄ quā d̄f̄n̄it̄ōe ponit̄ ut
d̄ct̄o r̄at̄ōne in d̄f̄n̄it̄ōis h̄os v̄rt̄ute a. q̄ d̄f̄n̄it̄ōe de sub̄cto d̄ct̄o, ut i. s̄c̄
d̄ct̄o superiora c̄tera et d̄f̄n̄it̄ōe v̄. o. de hoc corp̄s v̄v̄s s̄ub̄ctā: d̄ct̄o d̄f̄n̄it̄ōe

Q̄ares h̄tio Quid sit p̄dicatū per se p̄mo modo? R̄deo Est p̄dicatū
de oī, quā ponit̄ in d̄f̄n̄it̄ōne est sub̄ctā t̄m̄p̄e. Pars d̄f̄n̄it̄ōis sub̄ctā
sine illa pars ponat̄ in recto s̄ive in obliquo. D̄ct̄o p̄o p̄dicatū de oī
hoc n̄. Cōc̄ est oī p̄dicatū p̄ se et lat̄ p̄t̄. Nam h̄c oī t̄mp̄e n̄i
est de oī non in p̄ se. D̄ct̄o 2do in d̄f̄n̄it̄ōne est quā r̄at̄ōne d̄f̄n̄it̄ōis
nem̄ m̄d̄iantia non faciunt̄ modū d̄c̄ndi p̄ se. D̄ct̄o 3to t̄m̄p̄e pars p̄ se
d̄f̄n̄it̄ōis. Nam multa d̄f̄n̄iunt̄ per aliq̄ d̄f̄n̄it̄ōis ut habitū p̄ actū r̄elatus
p̄ t̄m̄p̄e. D̄ct̄o 4to s̄ive in recto s̄ive in obliquo ponat̄ quā partes p̄s̄ic
non p̄dicatū in recto sed t̄m̄ in obliquo, in d̄f̄n̄it̄ōis p̄s̄ic q̄ nihil oī
sunt in p̄mo modo d̄c̄ndi p̄ se v̄. o. homo constat̄ aut̄ mali corp̄s habet v̄nam
Nem̄ in h̄c est d̄f̄n̄it̄ōe ter̄ p̄s̄icere p̄ p̄dicatū aliq̄ vel form̄i vel v̄rt̄u
ra n̄ r̄ed̄iant̄ d̄f̄n̄it̄ōem, quā al̄ form̄i n̄ r̄ed̄iant̄ quā d̄f̄n̄it̄ōe ponit̄ ut
d̄ct̄o r̄at̄ōne in d̄f̄n̄it̄ōis h̄os v̄rt̄ute a. q̄ d̄f̄n̄it̄ōe de sub̄cto d̄ct̄o, ut i. s̄c̄
d̄ct̄o superiora c̄tera et d̄f̄n̄it̄ōe v̄. o. de hoc corp̄s v̄v̄s s̄ub̄ctā: d̄ct̄o d̄f̄n̄it̄ōe

Quoniam considerantur
in se modo d̄c̄ndi
vel se.
In quibus h̄c d̄f̄n̄it̄ōe
d̄f̄n̄it̄ōe
In quibus d̄f̄n̄it̄ōe
d̄f̄n̄it̄ōe
In quibus d̄f̄n̄it̄ōe
d̄f̄n̄it̄ōe
In quibus d̄f̄n̄it̄ōe
d̄f̄n̄it̄ōe

ut sit naturalis et directus. qd in qbz dicitur de genere q dividunt genus vel in qbz generis dicitur de diffra huius est ratiocinatio ratiocinatio ead. qd in qbz dicitur de vis inferioribus qd non e generis dicitur inferioribus. qd per accidens qd non e de nullis rei est essentia.

Quos postremo quid sit predicatum p se 2do modo? qd est p se predicatum de se in cuius est definitio ponit subiecto ut monuit Alesius in textu talec v. o. visibile respectu huius. Nam visibile definitio q sit apte huius ad ratiocinandum sua ex quo certo patet aliud huius esse ponit in definitione quam sit ponit in definitione prioris modi. Nam in prioris recurrebat ut in q ponit in definitione sit pars essentia subiecti. huius a satis e si ponit qd ponit aditamenti, licet non sit inter se in definitione et certe homo non e de essentia visibilem sed in extrinsece terminas relatione transcendentale postposita ad subiectum. Ergo quo ulterius colligitur predicandi et 2do modo dicendi p se semp esse accidens quatenus predicabilis.

Pro maiore intelligentia observa qd ut subiectum consistat ponit in definitione predicati sufficit si vel ipsum aut aliud esset in eo inclusivo cuius comparat predicatum sit de omni ponit. Unde huius predicatum sensitivum pro potestate accepta autem mota et in animo et huius ponit vivens et in quantitate definitione ponit corpore huius vero et huius vivens est corpus includit in hoc et respectu huius sunt predicata de se. Ergo respectu huius dicitur 2do modo per se.

Observa qd ut predicatum per se sit 2do modo satis e si subiectum ponit in definitione alicuius qd est contrarium sub predicato dicitur quale illud huius appetitum ut dicitur etiam de hoc 2do modo qd licet homo in actu definitione in ponit qd sub quali ponit visibile sub illud huius est appetitum ponit huius in quorum definitione ponit homo. Satis quoque est si tunc subiectum qua predicatum consentiat 2do modo p se alicui tertio subiecto qd in illorum definitione collacet, et ideo p se erunt 2do modo dicitur est ad mirandum: admirandum est visibilem huius huius est talium, qd priora conveniunt vni huius q in omni definitione ponit, posteriora conveniunt vni alii.

Dices si sufficit ad hunc 2m modum qd ut subiectum ponit in definitione predicati omnia accidentia coram huius pertinebunt? qd omnia accidentia coram debet defini in subiecto? Adeo Non de accidentis in particulari definitio p certis aliis subiectum qd in in genere q inhaeret alicui subiecto, cuius rei causa est qd accidentia coram cum nullo certo subiecto taliter connectione habent, ut ab eis essentia fluat. sed semp conveniunt pluribus spe subiecti contrariis.

Colligitur quod dicitur qd 2m modum dicitur p se pertinere ad propositiones in qbz proprium an predicabilis predicatum de subiecto. 2o in qbz p se predicatum de diffra huius subiectum ratiocinatio est visibile, qd licet et ratiocinatio ponit in visibilem definitione ponit in homo in definitione visibilem in qua hoc includit ratiocinatio. Ergo in qbz p se aliquid generis superioris predicatum de subiecto ut homo est proprietas est qd.

Ita in qibz posterioribus predicat de prioribus cuius rei gratia qd ratio qd amba 2do modo
do predicat de subiecto. Ita in qibz subiecto aliqua predicat q non potest referri in
actum nisi d ead extrinseca. Sed tunc de hoc modo d alio loco ad eundem est.

Colligitur 2do deum propositione de primo aut 2do modo p se eo necesse est et contra rem veram
qde etiam p se proprio vel 2do modo. Sic Aristoteles tractat qd huius libri.

Colligitur postremo Itaque Aristoteles et 100m sent.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Exercitatio secunda

Suppono in primis demonstratorem quod esse veram demonstratorem quippe quod cogit
suam / .i. cognitione certam evidentem et necessariam quod est ab opinione, fide, er
rore et alijs habitibus illecebris distinguatur. Nec obstat quod medium brevissime sit a pri
ore ideoque nec faciat simpliciter et perfectissimum modum Veritatis. Satis enim est quod illud
recedat. Siquidem ut absque foridone erroris clioni per discursum a seorsum. Nihil
in adhuc difficultas quantum sit diversitas inter demonstratorem per quid, et per via:
item inter sciam ab hac vel illas demonstratorem ortam. Sed precipua distinctio ab
ipso medio et essentia clioni, quod finis et effectus est demonstratorem, sumenda videtur.

Difficultas iam in qua differat demonstratio propter quid a demonstratorem via?
Ideo iam hoc precipue quod illa semper habeat medium, quod est causa proxima ad
certam equivalentem cur passio in se subiecto quod medium ex utraque extremitate coniuncta in
premissis, facit ut in se invicem dicantur. In iores notiores et causa clioni ut supra
est explicata. In demonstratorem a. causa medium non est causa proxima cur pro
dicatur clioni in se subiecto sed volens causa remota vel inspecta, quod ostendit,
non ipsam passionem sed causam passionis in se subiecto. Idem differunt quod demonstratio
per quid dicitur sciam proprie et dicitur sumptam, qualiter ostendit cap. 2. de pass.
Via quod nimirum cognoscitur causa ob quam res est sive ob quam passio in se subiecto con
notatur: Demonstratio a. causa generat suam sive sumptam / .i. cognitione certam
et necessariam videtur illa oritur. Idem quoque dicitur demonstratorem tam esse / .i. clionem
esse veram, non a. / .i. ob quam causam sic vera.

Exercitatio 1a

Ad quam operam illecebris pertinet
definitio: Et an sit indistincta
Secundum?

De utraque quaestione per se differunt auctores: alij ad primam, alij ad secundam operam
revocantur de definitione. Quisq; alij modum sciendi a demonstratorem

Nota 1o Operam illecebris seu simplicem apprehensionem dicitur qui solent in confusa et indistincta
confusa est quia rem simplicem tota absque partium cognitione et dicitur dicitur apprehen
sionem indistinctam est quia tam dicitur per se sive illa in affirmatorem apprehensionem per se
est ita dicitur de hoc conceptus autem rationem praedicatorem distincte.

Nota 2do In hac apprehensione posse aliquos errores contrahere, vti
vnum in partem appropinquat alia respiciendo. v. o cogitando de hoc
nihil attendat ad quoddam certum. deinde si qd simul cu essentia partibus apprehendat
aliquid addens a se, esset aliqua pars essentia, hoc ergo est simile erroris vitandis scilicet
confusio et determinatio definiendi;

Nota 3to Definitioe aliqua aliquando sumi potest Aliquando vna cu Definitio quod scilicet cum
illo in una operatiua coniungitur: prioris exemplum est ad reale: posterioris: hoc
est ad reale.

Difficultas 1a An quam operatiua illecty pertineat Definitio? Ideo si de
Definitio sumatur precise absq Definitio, e iam operatiua illecty: si sumatur una cum
Definitio, modo iam replicato, Verit operatiua hanc. Probatur 1a pars quod Definitio ut
si non est affirmatiua vel negatiua Ergo non e 2da operatiua scilicet partes e 1a
pr 2do pars quod Definitio affirmatiua de Definitio considerat motu non in modo
statum: sed vbi positio est de operatiua illecty Ergo Definitio sic est 2a pars.

Difficultas 2a An Definitio sit magis distincta seu instrumentum cognoscendi
demonstratio distincta? Ideo Definitio precise sumpta e magis seu magis
distincta cognoscendi a demonstratione distincta Prior pars e hanc, qd lib. 1o de partibus
ait idcirco veteres in multis errasse, qd carebant scilicet Definitioe: si: qua cognoscendi
varam quidditates: 2da: quo res cognoscendi recte di magis et instrumentum cognoscendi
Joem probat cap. 3. lib. 2. de den. pr 2do quid istis rebus debet cognoscendi: sed
non cognoscendi nisi p Definitioem: 2do Definitio e magis cognoscendi qd m. quia
nisi cognoscendi quidditates subiecti, non possunt cognosci aut demonstrari rationes
de illo subiecto. pr m. Non cognoscendi p demonstrationem Ergo Definitioe hanc
demonstratio presupponit cognitionem subiecti ita etiam pr 2da pars
Eum n Definitioe et demonstratio habeant habetur distincta Definitioe illi
subiectum et demonstratio possessione, recte dicitur hanc esse distincta instrumentum sciendi.

Obiectiones 1o In Definitioe nullus est processus a notiore ad ignotum. Ergo Non
est instrumentum sciendi. 2do Instrumentum debet esse distinctum ab effectu scilicet Definitio
non est distincta a cognitione Definitioe, imo nec Definitioe abstracta distincta est
ab ipso Definitio Ergo Definitio non est instrumentum sciendi.

Pro 1a Obiectione, obserua 1o Nos non asserere Definitioe ne esse instrumentum cog-
noscendi quale e discursus vel demonstratio. Id tamen, cognitionis Definitioe qua
rei natura et quidditates distincte cognoscimus absq discursu. deinde non
dicimus esse discursum, qd requirit antecedens notum vt inferat consequens ignotum
2o, In asserendo Definitioem non esse unicam cognitionem qua rei quidditates
apprehendit distincte.

Obserua 2o Definitioem aliquando sumi in genere abstractam ab ea certa
natura, et sic de illa agit logica in quibus modo distincte, et replicata a Dia-
lecticis in summa sine fundamentis, aliquando sumi in particulari p hac aut
illa Definitioe, qua v. o. vel hominem, vel brutum definiunt.

Ad hoc ad primum argumentum si sensus sit in definitione non esse antecedens notum
sicut notum consequente, ita coniectura non est discursiva sed simpliciter explicativa
sua si a. Sic sensus per definitionem non accipit coniectionem distinctiorem quam sit
ipsius definitio confusa coniectura, ita notum. Nam rei quid sit antequam
sua partes esset apprehendat, confusa in eos non se habet, cum non constaret
quod cum alijs haberet coniectionem quod peculiare, quod a. per definitionem solum partes
esset apprehendit, iam ita distinctio in notum est ut sciat, quod cum alijs coniectionem
quod habet peculiare.

Ad hoc ad primum argumentum si definitio accipiat in genere per methodum definiendi
quod seu per modum differendi est distinctio in notum a. quibus definitione
particulari cum sit illius regula et norma solum quod sunt definitiones
particulares si a. accipiat in particulari, solum in distinctio, cognitio
in definitionis formam solum solum causare cogitationem in definitio solum distinctio
que post coniectionem actualem relinquit.

Colligitur ex dictis Definitionem proprie sumptam necesse habere duas partes
quarum altera significet id quod definitio coniectionem habet cum alijs rebus altera vero
significet id quo significet et distinguitur ab alijs. prout est generis posterioris
Illius vel eius loci materia et forma physica vel certe proprietatis alia cum definitio
convertibilis.

Difficultas tria Quid definitio et definitum indistincta? Ad hoc per Definiendum
a. definitionem Metaphysica sola ratione ratione distincta. Est in definitione
et definitio idem a parte rei sed distinctio in conceptibus apprehenduntur: deinde generis Metaphysica
physica in eodem supposito sola ratione et a seet supposito distinctio ut supposito quod illis
quae alibi de hac materia iam distinctio in generis et distinctio sunt in Metaphysica
Ergo. Ad hoc per Definitionem a partibus generis physicae per quas definitio distinctio
distinctio realiter: quia tota physica distinctio realiter tota a suis partibus ut
distinctio in Physica.

Exercitatio 2da An definitio sit indemonstrabilis.

Videtur definitio esse esse indemonstrabilis cum nullam habeat causam cur coniectura
veritas subiecto item si definitio posset demonstrari Ergo quidditas posset de suo
subiecto demonstrare quod contra scilicet. Denique si definitio non sit indemonstrabilis
nam non dabitur propositio immediata cuius demonstratio vel illius resolutio in de
finitionem.
Nota per Aliud est locum de definitione actualem, aliud de definitione substantiam
quod ut saepe dictum est longe diverso modo definiuntur. Quisq. aliud est locum de definitione
suo in genere v. g. de definitione Metaphysica vel physica vel naturalis, aliud est
locum de definitione totali et adaequata quod constat esse causam generis qualem
solum deus esse hanc homo est lat. ratione constant et corpe mortali, et anima libidine
factum a deo ad maiorem suam ut aeterna beatitudine perseverat.

Nota 1° licet unius rei una trix dat definitio, totalis absq; remu, totaliter explicans plures ty possunt dari definitiones non totales, qm sunt unius generis. Nam v. g. d. hoc dat definitio Metaphys. q sic at rante Item physica q constat corpe tali et aia intellectiva.

Nota 2° Aliud esse demonstrare predicatu aliq; esse meo aut convenire subto aliud est demonstrare illud. Ergo definitioem vel partem definitionis qm dicitur. Si q; priori modo ostendat definitionem convenire de facto, b. d. de monstrare de finitioe maaly sumptam q vero posteriore modo phat is de for mtr demonstrare definitionem.

Ad 3° prenotatis. R. deo p. ad quastionem positam: Nulla definitio totalis et absq; hys perfecta potest demonstrari de definito, nec ulla definitio formtr sumpta aut pas illy potest a priori demonstrari de definito. Et hly hoc libro passim. Et p rationibz in principio positis. R. ad 2° quod nulludat predicatu magis in mediati quam do finitio et eiq; pars respectu definito.

Ad 2° partes definitio nis alicuius subto q; datae in certo genere possunt dari de definito y definitionem alteri generis quaterq; sunt predicata quodam qua tali subto conveniunt q; alijs se expriment: Definitio maaly sumpta potest demonstrari in eo subto p. C. hanc. v. g. in hac de at capax eterna beatitudinis est rante. Et ho e talis. Ergo. p. rante de hoc y definitionem causalem sumptam, a fine, ut patet confidanti, et in hac de q; constat corpe et aia intellectiva e at rante. Sed vis homo constat corpe et aia intellectiva. Ergo vis ho e at rante. Hic ut vides definitio Metaphys. demonstrat p. physica, de contra fieri potest sine for mali circulo, si nimiru illa accipiat definitio p. medio q; notio re demonstratori. Fatendum tn est has demonstrat res non esse oia perfectas, inducunt in m necessarii et evidenter rei cognitio nem et hac Responso conformis e hly q; capite mo dicit definitioe aliq;do fieri q; dioneo aliq;do mediu, non potest a. fieri q; dioneo y aliud de subto probet.

Obijcies An talibz demonstratibz manifeste repetit principiu, cum idem p. dem. probet: demde Una definitio non caat aliam. Ergo Non potest esse mediu ad illam demo

R. deo Ad primu Negando repeti principiu licet n. a parte rei sint idem non tn sunt in quonotto ut supponit. R. ad 2° licet una definitio non causet alia una tn caa q; posit in hac definitione potest aliam caare q; ponit in altera defini tione ut demonstrabit in physica.

Obijcies 2° Si definitio aut pars aliqua demonstrari possit iam nulla dabit definitio immediata actus repugnans hly. Ergo Definitio non potest demonstrari.

R. deo Negando. M. Nam satis est ut propositio dicat immediata si non habeat caare a priori eiusdem generis ut in Notabil. superis dicitur. Hanc Ergo est v. g. immediata ho est rante respectu huius generis ho e dicitur, quia sicut rante caat definitioe dicitur, ita ipsum rante a nullo alia caa est q; dioneo similiter caulat sed convenit hoc actu immediate: interim tn q; ipsum rante habet aliam caare

finalem, separatas sibi beatitudinis, potest illam demonstrari.

Prode ad quæ dionem mita ppositam pto: Definitio maaly sumpta p pbari
Nec dicitur p hylomorphi diuisiua quam in sibi pbaem logari v. scilicet non de
monstranda. Vbi si homo vel est rationale at, vel irrationale Non e rationale Ergo
rationale: Sic n. pcedit sibi lib. 2. de ale. ratiu. 2. 1. Vol. inq. au e substa vel accid
ens: Non e accidens Ergo substa: Si substa uol e maaly uel forme uel compositu
Non est maaly nec compositu Ergo Est forma.

Prode pto licet definitiones accidentia de ipsis accidentibus non magis demo
strentur qua substa ram de substa in ipsa substa demonstrac conuoluunt seu ex
ipsa demonstrac olicunt h definitiones illoru accidentium q de aliquo substa demo
strari possunt, qm in demonstrac accidens seu passio demonstrat de substa p
caam ita ut in demonstrac ipsu substa et caa accidentis eo q by fore de
finitio accidentis conflat saltam caaly v. o. Et hac demonstrac de rationale est di
cursiuu qm homo e rationale Ergo Est discursiuus. Hinc talem elicit definitioem
discursiuu in concreto: Discursiuu est at rationale apud ad mente discurrendu
in abstracto uero sic uis discursiuu e naturalis potentia huius ad discurrendu ortu
ex mente reali.

Exercitatio 13ta Quo sensu Definitio dicatur esse medium Demonstratis.

Nota p Ex dictis medium demonstratis esse caam seu actualen seu uir
tualem connexionis inter passionem et substa. Quod talis caa debeat esse
caa essendi, a qua talis connectio immediate dependet, sed qm plerumq fit ut eadem
caam connexionis sit etiam caa extremoru, hinc fit ut sibi et sibi dicant de
finitio nem extremoru esse propriu medium demonstratis sed triplex hinc
difficultas. 1. a Si Definitio sit medium an pcedat illud quatenus est definitio de
vero quatenus est caa seu q sit formalis ratiu medianu ipsam definitio format
an casualiter? 2. a Si Definitio sit medianu an sit definitio substa an passionis?
3. a An de medianu demonstratis sit definitio?

Nota p Etiam cuiuslibet rei duobus modis spectari posse. Semel p se et ab
solute solum se quatenus est talis res sine ullo respectu ad suas opato et effectus, et
ita solet ex plicari p definitionem essentia, in qua forme non significat qd quæ
res possit esse: Semel considerat quatenus e maaly et p incipiunt operari, sed
quatenus ipsa esset caa p prietatem a se emanantem, eodem ier definitio dupl
spectari potest: Semel p se et ab solute etiam ut sic, et tunc dicitur acal p forme: Semel
prout ex plicat etiam qua est caa passionis emanantem ut sic accipit casualiter uel
ut alij dicunt maaly.

Nota 2° Quo esse genera accidentium seu passionu, q^{ue} demonstrari solent
 de aliquo subiecto. Quodam n. tm. habent causam extrinsecam sua inbatione q^{ue} ni
 mirum non est de igne, sui subiecti, nec semper eo apponitur, ut est Luna eclipsis
 q^{ue} demonstrat de Luna, y inter positionem terre q^{ue} non est de e^{ss}u sed prout
 q^{ue} intrinsecam sicut casus y alioru. ut arborib^{us} in quibusdam q^{ue} demonstrat per
 exsiccatione ve. congelatione humoris qua solia allouant, q^{ue} dicitur e^{ss}e extrinsecam
 quedam vero accidentia habent causam intrinsecam ut sunt proprietates ves emorates
 ab e^{ss}e, et nonnulla alia.

Nota 3° Vnam et eandem definitionem esse seu y hysicam seu Metaphys.
 respectu definiti esse causam materialem et formalem, respectu vera proprietate
 me^{nt} emanantia etiam esse causam efficientem.

Difficultas 1^a An Definitio sit medium Demonstrans? R^{es}pondeo Vt plurimu
 est h^{oc} subiectu in hoc libro ubi aperte ait medium demonstrans esse causam seu definitio ne
 ex temp^{ore}. Vdo caa aduata q^{ue} est mediū per sectissimam demonstrans est prout eadem cu
 definitione. Ergo 3° Medium debet esse caa Passionis. sed definitio seu q^{ue} videtur subiecti
 est caa a qua emanant oes proprietates et passiones Ergo definitio est mediū. Et hoc
 an vero caa.

Ad quod R^{es}pondeo Quidam dicit definitio sumit y mediū, non sumit formam quatenus est definitio
 sed magis ut est caa passionis seu connexionis eiq^{ue} cui subiectu p^{er} q^{ue} Medium debet
 esse caa dicta connexionis. sed Definitio formae sumpta non est caa talis con
 nexio nis. Ergo Formae non est mediū. M. ex dictis patet. m. p^{er} q^{ue} definitio formae
 dicit esse subiectu p^{er} se sicut si sine ullo respectu causalitatis ad Passiones Ergo Formae
 sumpta non est caa. Confirmat 3° Si Essia p^{er} definitione explicata non esset caa
 non posset esse mediū: et contra si aliqua res esset caa et non definitio, tunc posset
 esse mediū, ex quo sequi quod definitio est mediū, id fieri quatenus est caa et non
 quatenus est definitio. Confirmat 2da Quidam 2da Passio demonstrat p^{er} iam, ut ad
 miratiuū p^{er} discurnuū, tunc mediū non est definitio, sed tm caa passionis Ergo
 definitio non est mediū ve definitio formae, sed potius causaliter.

**Obijcies 1° In hoc libro sapeditur Artes idem esse scire quid et propter
 quid. sed definitio docet q^{ue} sit res, et etiam p^{er} quid sit res Ergo non valet
 ad formam erit mediū demonstrans.** R^{es}pondeo Definitio formae docet q^{ue} sit res
 magis a. p^{er} q^{ue} sit, non respectu eiusdem sed diversoru docet q^{ue} sit subiectu
 Ergo respectu subiecti docet q^{ue} sit, respectu vero passionis, docet p^{er} quid illa
 conveniat subiecto in demonstrat.

**Obijcies 2° In demonstrat mediū esse caa passionis. Id e^{ss}e subiecti est caa pas
 sionis, Ergo adhibet definitio ve explicat e^{ss}e subiecti. Ergo formae et non
 tm sumpta magis.** R^{es}pondeo Concedendo M. ad more dico q^{ue} Multas esse passio
 nes, qua immediatē causalit^{er} d^{er} caa extrinsecam, ut paulo ante d^{er} in q^{ue} 1°
 Notabili, et illoru caa immediata non est e^{ss}e subiecti; tamen si forte s^{is} res

dicat et remoti dici possit: de illis. Ergo negat minor. In illa a. ubi esset
subiecti est vera causa passionis. Sed de definitionem non ex parte praesentis
tatem seu essentiam subiecti sed potest talis causa, et potest consistere in tali causa
tate. Ergo non formatur sed caelestis.

Quaeritur in quo genere causa medium debeat causare passionem seu quod
propter eam quod de causa fiat demonstratio. Sed deo pro certum esse a priori scilicet
demonstratio fieri potest per quodvis causam generalem et materiam, formam, finem et
causam efficientem, licet non quaecumque causa valeat in quatuor demonstrare ut
in materia potest probari rem esse corporalem non a spiritulenti. Per finem homine
esse liberi arbitrii, quod debet mereri beatitudinem, per efficientem causam remota
strahit Lunam per se esse in se esse in interpositione terrae etc. Sed deo pro
definitio subiecti sumitur per medium, tunc dicitur medium esse causam formalem subiecti
et efficientem praedicatum seu passionis.

Difficultas ultima. Constituto iam quod definitio sit medium demonstrandi super
de qua definitione id sit intelligendum, an de definitione subiecti an vero de defini-
tione praedicati, seu passionis? De hac re magna est controversia. Sed reliquas
diversas diversorum sententias. Sed deo pro in demonstrandi passio non dependet et de
monstrandi ex causa extrinseca, deinde in quibus de passio demonstrandi de subiecto
per se, medium non est definitio subiecti, tamen definitio subiecti potest dici me-
dium radicale, quia radicem quasi continet omni talium passionum. pro parte
per se. Definitio subiecti nullo modo est causa, quia passio ponatur tali passio seu accidens
in subiecto. Ergo per illam non potest passio demonstrari. v. o. lapsum foliorum
in autumnum, et congelationem humorum demonstrandi, quod nequaquam pertinet ad
definitionem foliorum. Immo postea definitione et essentia foliorum non ponitur lapsus
illorum. Ergo non per hanc sed per illam causam extrinsecam debet demonstrari
per se de passio demonstrandi, quia per passio, per quam demonstrandi deo. Immo nulla
passio est de essentia aut definitione subiecti. Ergo quod demonstrandi sit per passio
nam, non fit per definitionem subiecti. Dicitur nihilominus definitio subiecti per se
radicem et causam remotam: quia v. o. in Elysi prope in a quod est causa est interpositio
terrae quod est extrinseca motorum in ipsa non sunt heredes in causa quod seclum
sua ita movetur, ut artus temporibus sit capax talis obscuras. Ita S. Thomas. Si
militer in passionibus ordinem emanantibus a subiecto tempore essentia est causa radicalis, ita
emanant. Sed deo pro in demonstrandi partem passionum quod immediate maxime ab
essentia, essentia definitio subiecti est medium, non quod est forma, sed quatenus simul continet
causam definitionem et passionis. Sic n. se habet definitio subiecti ut in se et explicet
essentiam subiecti et insinuet causam passionis, adeoque definitionem causalem passionis continet
v. o. ad rationem explicat essentiam, hoc et scilicet in dicit causam cur homo sit discursus
ius, et vis discursiva causam definitio quod sit naturalis potentia hominis ad discursum et
realitate: per se essentia subiecti, quia per definitionem explicat est causa omni passionum
et est de subiecto in se in se. Quod est causa rationis in se subiectum et passio
nisi omnino subiecti: praeterea definitio formae sumpta explicat et hanc absolute
quatenus essentia est, materia explicat id, quod est forma, causa et origo omni passionis.

Proo. 1to Non recte fortiant, q putant definitionem esse passionis esse me
dium demonstrat, pr qd definitio gñly passionis formatur in qd plicat qd sit
passio non a. pp quid pñt subiecto Ergo Non potest esse medium. pr sententia
qo iam sepe dicitur tam est modu obere qse caam con ratiõis inter subiectu et
passionem.

Corollarium.

Maneat Ergo hoc ratum q modum demonstratij semp debet esse caa
conversionis inter passioa per subiectu, siue illa ponat in definitione subiecti
ut sepe fit, siue extra definitionem ut fit qudo p caam dicitur demonstratij
item qudo p unam passionem demonstratij aliam.

TRACTATUS DE SCIENTIA

Explicata demonstratij naa et principijs Superest, ut de sua nobilissimo cuj
specie agamus, in quo ut certo ordine et bona methodo procedamus, ab habitu q
scie gens est, incipendum videt, praesertim cum illy cognitio ad actu sepe phisic
partem apprimè necria censeat, n

COMMENTATIO

De Habitibus in genere.

Exercitatio prima

Quid sit Habitus.

Nam 1° Cum varia sint huius nois acceptiones de qbz eo imo in praedicatõis
qualitatibus Item in praedamento habitus, hic tm traditõ habitum potest qd spes
dualitatis, nec tm de õe habitu illy speciei sed de illatõ gñly q facilitate
adferre naali potentia in operando, eleuando et auuendo vires illiy, quod addo
propter spai intentionales, q tm setonem ex parte obiecti illudq praesensitij
hnt potentia, et sic qdem adiuuant sed longo alio modo quã habitus.

Nam 2do Ex cor phlorum et Theologõrum sententia dari tales qualitates
superadditas potentis inaalibus, qbz mst. ut ex prompte et facile suas actiones ex
erent, q ipse ex periculis constat. Nam q frequenter actione aliqua exerceat
qua initio diffis et laboriosa vidabatur, is paulatim ex potitã et facilem se reddi.

sentat ad similes actiones efficiendas, sane, facilitas, cum maneat etiam post
alia transactos, dubitari non debet, quia sit forma quaedam realis et permanens
hanc ipsam formam realem et permanentem quae habiti appellatur: Vide Disp.

Definitio

Difficultas unica Quid sit Habitus? Prode Est Qualitas permanens
et de se stabilis in subiecto, quae se prima ordinata est ad operandum, non
tribuens primam operandi facultatem; sed adiuvans et facilitans illam. Ita
Svaretz Suarez Disp. 44. sect. 1. Gabriel vero in 2° lib. sent. dist. 23. q. 1. Definit
Habituem quod sit Qualitas ex frequentate actuum unita inclmans in similem actum
a quo potentia est. Artes a. dicitur Habitus esse dispositionem quae unita ad perfectum.
Potentia naturalis ad actum suum, quae est eius perfectio. Definitio Gabriely magis
est arguta cum non conveniat. Habitus infusus. Artes vero est obscurior:
prima itaq; tenenda est, et explicanda. De hoc po. esse qualitatem ymanentem
et de se stabilem, ut excludantur actiones et dispositiones, quae de se non sunt
stabiles, cum dependent etiam in conservari ab efficiente. De hoc po. per se ordina
ta ad operandum, ut excludantur qualitates, quae per accidens in adiuvant potentiam
as ut est sanctus, robur, aedificatio membrorum, deinde excluduntur aliae qualitates
superaddite potentiam quae non sunt operantiae, qualis est gratia gratis faciens, quae
sicut D. Thomam non ordinatur ad operandum, nec in potentiam, sed in medietate unita
in subiecto alicui. De hoc po. Non tribuens primam facultatem quae illa est a natura et pertinet
ad eandem speciem qualitatis ut dicitur in Praedic. Qualitatis. Ex quo colligitur po.
Habituem proprie dictum non recte dividi in operativum, et non operativum: fin.
non sit operativum non erit verus Habitus, de quo hic agimus. Colligitur po.
Habitus divinitus infusus ut sunt Fides, Spes, Caritas, de quo Concil. Trid.
sess. 6. cap. 2. etiam cum hac definitione comprehendit, quos tamen Gabriel excludit quia
nullo oem habitum ex frequentate actuum hauriri.

Exercitatio 2^a De subiecto Habituem.

Posset hac quaestio agitari tam de subiecto QUOD quam de subiecto QUO habituem.
Subiectum QUOD illorum est subiectum: subiectum QUO est naturalis potentia quae adiuvant
et facilitant Habitus. Sed si consideret in quo potentiam locum habeant Habitus facile
etiam constabit in quo subiectum cum potentia semper suam subiectam indici ent.

Habitus non
uniti in se in
potentiam
quae sunt re
men ad op
partem effici
in
clucunt actio
nes in naturam

Difficultas 2^a Quanam potentia sint habituum capaces? Prode sola potentia
reales, aut raram aliquo modo participantem sunt capaces habituum, et consequens
in solis viventibus rebus, et in potentiam quae actiones immanenter oleuntur recipientur
habitus. Est D. Thomam passim in 1^a 2^a. Et po. subiectum habituum datur aliquo modo
indifferens in operando, ut possit hoc aut illo modo operari, nunc aliter, nunc continen
actum, nunc in se, nunc recipere exerc. Sed sola potentia reales aut aliquo modo
rarem participantem ita se habent. Ergo. pr. D. quae potentia non sunt indifferetes
sed propria determinata ad unum, iam oia necesse agunt, et tanta vi quanta po.

Sicut Mundo
Zapin S. p.
imp. de S. p.
habitu

Habitu in conclusionem a. determinat illechy p. premissas q. by possit non e. indifferens
ad respectum: Vbi a. deest illa mo. infra ubi hoc requiritur habitu, nec admittit a. d. Thomam
ut mag. Hurtagus in eius sententia spes imp. res illud hic sap. appellanti habitu quo tol
lunt universalen mo. infra ad plura obta. Ex quo patet q. sic respondendum T. S. Tho
mag. p. contraria sententia citat: 3. n. si quod dicitur videtur esse habitu in illechy, nihil
aliud illiget qua spes imp. res sine qua illud v. n. h. potest illigere.

Obicies 1. d. Illechy habet aliquam mo. infra circa obta. obfure. rep. s. p. r. e. p. t. a. t. e.
Ergo talis mo. infra tollet pot. habitum requisitum ex parte potentie illechy. Respon.
Illa mo. infra non est proprie dicenda mo. infra sed pot. imp. tenet ad a. p. s. i. o. n. e. m. q. u. e. t. o. l. l. i. t.
p. a. v. o. l. u. n. t. a. t. i. s. i. m. p. i. u. m. q. i. m. p. e. r. i. u. m. n. e. c. e. s. s. i. t. i. t. u. m. i. l. l. e. c. t. u. m. q. u. e. i. n. t. r. i. n. s. e. c. a. s. u. a. n. p. u. a. e. s. t.
determinat ad obediendum voluntati circa talia obta. Voluntas a. s. e. n. t. e. t. m. a. i. o. r. e.
aut m. a. i. o. r. e. m. d. i. f. f. i. c. i. l. t. a. t. e. m. i. n. c. o. n. s. i. p. i. o. q. u. e. d. i. f. f. i. c. i. l. t. a. t. e. m. h. a. b. i. t. u. s. v. o. l. u. n. t. a. t. i. s.

Obicies 2. d. Musicum summa cum facilitate videt cum antea id efficere difficilium.
Ex eo illam facilitatem oriri ex perfectione. Per unquam usu quotidiano percipiunt
quas cum sunt in actu ita perfectio vocamus. Habitu non q. n. d. n. s. i. n. e. n. e. c. e. s. s. i. t. i. t. u. m.
ad act. illechy quos elucunt. Sed p. facilitatem, quam tribuunt potentie ex m. o. d. o.
representandi obta. neq. in illis ponit. unde aliquid acquiri, sed solum ipse spes in sua
subta. perfecta requiritur.

Obicies 3. d. In illis non est prudentia et ars, p. procul dubio distinguuntur a speb.
ergo praeter spes in illechy negotiari non possunt habitu. Respon. Nequid consequatur. An n.
nihil est aliud quam spes practica dirigit ad op. prudentia a. e. s. t. q. u. a. n. d. u. v. a. l. l. i. t.
tio sperare ex parte acquiratur, vel ex perspicacia rei q. b. de re. h. u. o. n. d. s. r. e. d. e.
dicat, et hoc est sent. Hurtagus que probabilis est et facile defendit.

Ans. Spes pra.
tica dirigens
ad opus
Prudentia
Sicut Hurtagus

Contraria nihilominus sententia hoc tempore in scholis est, sed mag. plerumque volunt plane
concedere esse dari aliquam habitu in illechy humano. p. p. o. e. x. p. e. r. i. t. q. u. e. c. o. n. t. r. a. d. i. l. l. e. c. t. u. m.
continuo operandi et exercitio circa id em. obediendum, quia non tam facile est per comparari ad
e. u. m. q. u. e. a. n. t. e. d. i. f. f. i. c. i. l. t. e. r. h. o. c. p. o. s. s. i. t. e. t. c. u. m. d. e. l. e. c. t. i. o. n. e. f. a. c. i. l. t. a. t. e.
satis constantem ut volunt huius sententia auctores aliquid ad idem illud habitum se fac.
ty exercitium, q. realem modum operandi tribuat ipsi illechy.

Duplex e. pot.
nata.
p. determinat.
f. u. n. d. a. d. u. m. e. u. n. i. t. a. t. e. m. o. d. i.
h. a. b. i. t. u. s.
q. u. e. d. i. f. f. i. c. i. l. t. a. t. e. m. o. d. i.
h. a. b. i. t. u. s.
q. u. e. d. i. f. f. i. c. i. l. t. a. t. e. m. o. d. i.
h. a. b. i. t. u. s.

Sed contra hanc doctrinam obijciunt q. Illechy est potentia nata. Ergo est determi.
nata ad certum actum et obta. Ergo non inducet habitum: sicut neq. sensus inducit
q. u. e. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. u. m. a. d. u. n. u. m. Respon. Duplex est nata potentia: 1. q. u. e. s. i. t. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. a.
p. n. o. n. t. m. a. d. u. n. u. m. a. c. t. u. m. s. e. d. e. t. i. a. m. a. d. u. n. u. m. m. o. d. u. m. o. p. e. r. a. n. d. i. s. u. l. t. a. p. o. t. e. n. t. i. a. e. s. t.
t. a. c. o. n. t. r. a. d. i. l. l. e. c. t. u. m. u. t. f. e. r. a. h. d. e. c. o. r. u. p. t. u. m. e. t. t. a. l. i. s. p. o. t. e. n. t. i. a. n. a. t. a. n. o. n. i. n. d. u. c. e. t. h. a. b. i. t. u. m.
2. q. u. e. e. s. t. p. o. t. e. n. t. i. a. q. n. o. n. t. m. p. o. t. e. s. t. c. i. r. c. a. d. i. v. e. r. s. a. o. p. e. r. a. t. i. o. n. e. m. e. t. i. a. m. d. i. v. e. r. s. i. m. o. d. i. s.
s. e. e. t. i. a. m. i. n. i. l. l. e. c. t. u. m. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. u. m. s. e. c. i. r. c. a. d. o. n. e. r. a. c. i. o. n. e. m. s. u. i. o. b. e. d. i. t. i. t. u. m. v. e. r. i. t. a. t. e. m. i. n. q. u. a.
nata inclinat, circa particularia t. e. o. b. t. a. t. a. ac modos bene ac male operandi habet
q. u. a. n. d. a. m. m. o. d. u. m. a. c. p. r. o. p. t. e. r. e. i. n. d. u. c. e. t. a. l. i. q. u. o. h. a. b. i. t. u. m. a. q. u. o. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. a. d. b. e. n. e.
et facile operandum.

Obijciunt 2. d. Habitu ponit ad superandum difficultatem, quia habet pot.
tate in suo obta. sed pot. se illechy non habet illechy maiore difficultate, quoniam
habet v. g. pot. se illechy non habet illechy maiore difficultate, quoniam
inducit. Respon. Vbi non est inter illos potentias natas quae m. o. d. o. v. e. l. u. n. t. a. t. e. m. o. d. i.
p. o. t. e. n. t. i. a. q. u. e. a. d. u. n. u. m. e. t. e. x. e. r. c. i. t. i. u. m. s. u. o. r. a. t. u. m. a. c. t. u. m. q. u. o. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. a. d. b. e. n. e.

possunt ad operandum vel ab opere remoueri: ab ad obitu licet sit praesens: illi vero
est tunc qui huius potentis habet. Illi etiam suam difficultatem circa uic obtinere
quod tunc sine habitu non tam facile operari quam cum habitu.

Quantum ad hoc sententia quae ut videtur sum probabilitate non caret in illis
proprij habitus dicitur in la specie illis habitibus melius ut sunt ad proprias actus
ad conuenientiam suam sperant. prout uicis p. Species sunt in motu necesse ad quos
habitu non sunt in se non in ad bene esse. Ergo habitus non sunt spes
illigibiles. prout dicitur quia spes tenent se ex parte obiecti nec potest actus ulli sine illis ablati
elici, uti potest fieri sine habitu. prout dicitur quia spes illigibiles tunc representant res
ergo et illis se habet homo non sit scilicet aut illigens. Sed ex facilitate utentis illis spes
et dicitur et uicandi de rebus q representant illas spes.

habitus d
sunt spes illig
biles ut putat
alibi dicitur.

Difficultas huius An dicitur habitus in uoluntate? Huius affirmate est eorum
prout p. uoluntas maxime sua est libera et indifferens ad appetendum vel
ad aliq. respiciendum. Ergo potest determinari et adiuuari per aliquam qualitatem
ut huius non illud facile appetat, aut respiciat. 2do prout experientia: Nam constat huius
exercitio virtutum non promptiores ad opera honesta exercenda, et similiter
usum prauarum ac huius procliuiores ad male reddere. prout dicitur in actibus uolun
tatis experimus saepe maiorem difficultatem appetendi honesta propter pugnam
cum appetitu in se huius qui semper fertur in bona delectabile, vel in sine reprobato
bono honesto; sed in se huius difficultas per bonos habitus tolleret, semper huius
necesse in eadem prauitate sua nec illam exercitio virtutis potest tollere, cuius
tamen contrarium est manifestissimum.

Difficultas ista An in potentia loco motiua: v. o. in dicitur ad puls. ad uic
num vel in potest ad saltem ad actibus frequentatis et ictus alius habitus? Huius Non.
prout p. Quia potentia loco motiua est ad actione transeunte, non immanente, et
licet motus proterius alius uideat immanens, non tamen est immanens eo modo quo
hic accipitur actionem immanentem, quia tamen manet in eadem supposito, non a. in
eodem parte, nec in eadem potentia a qua alius, quod ad non se mouet per se primo
ad unam sui partem mouet per aliam. prout 2do quia illa potentia se loco motiua
et in se tamen ad motum et necesse obicit appetitum, tamen a quibus in se est, tamen est deter
minata si applicet a superiore potentia.

Obijcies Experimus per usum artis acquiri facilitatem et determinacionem alique
non solum in mente; sed etiam in membris corporis, id quod patet primo quia offi. scilicet praecipue
artis v. o. pingendi, nisi tamen exercere actiones et externas, nunquam acquiri facilitate
pingendi. 2do quia habent maiorem erectum maiorem facilitatem acquirunt in o.
pene negatio, et oibz partibus membris, et tandem, sine aduertentia quasi agunt, ut uide
mus quondam.

Huius 2do Quia potest acquiri aliquos habitum usum artis non tamen in organo
corporis sed in potentia, et in partibus et diuisio omnibus motionem corporis, huius a habitus
non perfecte acquiri sine exercitio actio nec exercitio, quia actus generant non
habitum non exercitio solo discursu aut discipulo circa regulas artis

Et etiam per actiones externas. Unde licet attentis inspectis et consideratis ad usum
aliqui in aliqua arte possint conferre aliquam habitudinem internam, non tamen per
se habent, unde facultatem in se habent, cuiusmodi haec est, ad parum potest, et
ut in ipso in similitudine operatur interdum, et unquam fiant aliter, aut
quae perfectantur, quo ad figuram, aut quo sunt magis laeva et meliora, et magis
libra corpori deum reddunt aptiora ad motum, quo nervi et os vol legi aut vel
contrahunt magis vel minus, sicut et ipsa vires nutritivae conjunctae
dum affuerunt ad alimentum ad modum, aliquam in eis et potestatem de
causa, quo vel qualitate se remittunt vel ipsamet partes corporis efficiunt, et ita
magis resistunt. Et deo quod factio non illa artium, sicut v. g. pulvis et organa
non exerceant, in actu, nisi phantasia, quae phantasia aut appetit, cum inter
venit minimum, aut alia in rebus, licet minimum vel per magis facile
atem vel a se sine notabili reflexione non percipiatur.

Difficultas 5ta An in brutis inveniantur habitus distincti a sensu, sensibilibus seu
phantasmatis? Et deo. Neque enim, pro quibus brutis in suis actibus determinantur, aut
eo ut obediuntur putentur representantur. Sicut enim obediuntur pabulo non potest non illud appe-
tere.

Objectiones Quando brutum ex naturali instinctu apprehenso obediunt sensibili, aut in illud quod
mat illud esse notivum et fugiendum videtur, ad talem actum praeter speciem obedi-
entiae est virtus aliqua adhibita potentia, a qua iudicium illud nascitur, quo interdum
brutum ipso usu acquirunt facultatem aliquam circa obediunt aliquid agenti, et quae non
nullum habet instinctum naturae, ut dum alios discunt salutare et per se loqui, et loqui
non solum ipse obediunt, sed etiam habitum, quo et parte potentiae supponit vim
agendi, quo spiritus sensibilis obediunt a quo motus brutum per se est indifferens
et insufficientis, ut determinet phantasiam ad talem actum eliciendum, et hoc non videtur
etiam fieri quodam manifestari. Et deo. Interveniens consequentia, quae per se
operatur brutum aliquid in praesentia alius obediunt se pati dolorem, aut aliquid boni consequi
suis igitur obediunt sensibilis. Nam si tunc cogitatur ad ea, quae ab eis videntur
per se obediunt, et phantasia ad determinatum phantasma determinatur
habitudinem, et haec non videntur ab eis recipere rationem. Non
interdum retinet in memoria representantur illud obediunt, vel ut doloriferum, vel
ut incupidum, et ita eo ut phantasmatum, quae per representationem actu repetitionem
firmis habent in memoria alantur contingunt, et illud per consuetudinem vel
experiam brutum ipsa videntur acquirere. Unde non est necesse habitus, sicut quae
operatur est se aliquid obediunt se illi si ad certam hinc vocem, et tunc in potest
crediatur, ubi ea vox audita fuerit statim incipit saltare. Si si contrariam
sonuerit operatur alio tempore ad talem vocem vacuatum, incipit fugere.

Difficultas 6ta An habitus locum habeant in appetitu sensitivo? Et deo. Non
dum probabile est in appetitu sensitivo, quam in cogitativa, et phantasia humana
reperiunt veros habitus. Et deo. Et probatur appetitum sensitivum humanum de
potentia a se rationali, quae appetunt bona et respuunt mala, sensibilia, quae in se
nostra sunt commoda vel incommoda, et appetitum dicitur inferior, et magis reflexum.

netz homo fiet proz habitus; i n hunc sequat, non dicit, tã sed tã jensu, et
 licet hã appetitũ sensitiuus non sit potentia perfecte libera, participat tã libertate
 a voluntate qua ille impat, non ptem de potetia ad politie tm. hinc ut promptu
 fiat ad parodum voluntatũ, et habitũ, tñm adimento mte in maã corrupti
 tã, sicut dicitur in sententiã et p dicitur. pã etiam de cogitãtia et phantasia
 qã Arist. dicit lib. de memoria et uã capri pã hã bonã memoriã, et idem
 docet experia: dande maior est libertas in hõy imãtiã, quã in phantasia
 brutiorum, mouet n. qã imperia hõy possunt ergo si difficultas occurrat in uã
 dendo p habitũ ad illã, ut crãdam iuuari. Sicut probabile est qã sicut mlti
 tãt supra vidim negant habitũ in illõ, tã probabilitẽr sã etiam negant eãdẽ
 in appetitũ sensitiuus sicut in cogitãtia et phantasia humana.

Difficultas 7ma An in sensibus exterioribus sint habitus?

Respon. Non uti nec in uolentibus vegetantibus, ut sunt nutritiua augent ahuã
 uãdã, expulsiua. pã qã hã facultates ita sunt determinatã ad oia hões
 hã eãdẽ modõ et tãcã pãtetur, nisi ab eãtãtã uolentẽr impediãtũ,
 neqũ uã uel exercitiõ reddatũ promptiores, consuetudo tamen in uã medice multa
 pãtẽt in dẽtãre in hõẽ uel illã pãtem potetia; sed uã pãtẽt habitũ
 in uã constat eã dicitũ.

Exercitatio tertia
Quomodo Habitus concurrant cum

Quomodo Habitus concurrant cum potetia hys?
 Diximũ supra habitũ concurrere cum potetia ad eliciendos actũ, dande etiam
 in uãtẽtẽr constat eã dicitũ ipos habitũ generari actũ qã quo sicut, duplicẽ actũ
 oriri a potetia, alios qã generant et pãtũ habitũ, alios qã hã ipõ habitũ
 a potetia eliciunt. De prioribus actibus quo pãtẽt habitũ dicitũ infra, et
 sane clarũ eãt qã illõ nullo modo ab habitũ possunt elici cum illõ sint priores. De potetia
 actũ, ut sit actũ.

**Difficultas 8ma An dicitur habitus efficiens, concurrat ad actionem potetie eius
 hões? Respon.** Ita dicitur Thome, et oia pãtõrũ sent. pã habitũ dẽ adinuãre pã
 tantum in eãdẽ, qã explicari non potet, nisi de eãdẽ uãtẽtẽr pãtẽt Suarez.

Difficultas 9da An habitus intendat uim efficiẽtẽ potetie? Respon. Non, sed multipli
 at uim potetie ad eãdẽ suã uim et cum potetia influẽdã in eãdẽ actũ. pã sã pãtẽt
 qã potetia nã eãt indimẽsibilis, et intrinsecã intendi uel augeri non potet. pã sã pãtẽt
 hã simis habitũ eãt uã cum potetia eliciẽ actũ, ut ut potetia faciliẽt, quãdã sane
 fieri non potet, nisi uel intendat uirtutẽ potetie quãdã iam fieri negãtũ. Vel sãtũ
 illõ uirtutẽ addat ita ut potetia in uirtute habitũ tñm suã uim faciliẽt oporetur.

**Obiecta Scotus habitũ non concurrat ad substãre actũ nec ad intensionẽ, nec ad facili
 tãtẽ nec ad dẽtẽtẽm eãdẽ actũ. Respon.** Habitũ nihil efficit machi. Ergo male dicitũ ad
 actũ concurrere efficiẽtẽ. Pro responsione nãt.

Difficultas 10ma An habitus dicitur conferat potetia uim ad eliciendos actũ.

quos potuisset potentia sine habitu elicere? Respondeo Non aliter. Sine con. actibus scilicet q. hab.
 bitu p se non pincat inchoare nemo in actu, p q. sicut habitus generalis p actus ita etiam debet
 inchoare et auereri p actus sed non attendit nisi p actus intensiores. Ergo sicut potentia sola est inchoa-
 ty ad eliciendos actus, per quos produciuntur habitus ita etiam debet esse uirtus ad efficiendos actus
 intensiores q. by intentionali habitu. Ergo habitus p se non conserat potentiam unam ad actus intensio-
 res. Unde p se et directe, q. potentia habitus instructa facilius operat et elicit gradus infe-
 riores actus habitus p portiones actus, atq. ita maiorem conatum potest adhibere et ita ad rati-
 onem produciendum. sicut dicitur. Si potentia aliqua instructa habitu ut quatuor et tria maiorem
 adhibens conatum ut sex eliciat actum. tunc habitus tunc directe ex p se conserat et q. ma-
 ior actus, uno a reliquis gradus directi efficiuntur a sola potentia, sed q. potentiam quatuor
 gradus inferioribus efficiendis habuit subsidium ab habitu, ideo promptius est ad duos reliquos
 produciendos et ita p accidentem etiam suam ab habitu ut quatuor.

Difficultas 1^a An habitus producat in actu facilitatem praese? Respondeo Non.
 Sed n. habitus recte dicitur ipsam potentiam facilitate arc, et cae esse cum potentia facile operari
 non tamen ut dixi producat praese facilitatem in actu. p q. hoc nihil physicum sicut in deo
 minus commissa. habitus autem debet aliquid physicum producere dicitur n. actus facilius
 q. sit a potentia facile operante et minus sine mente ad oppositum. Ergo facilitas non est
 q. ab habitu producta.

Difficultas 2^a An habitus proprie efficiat? Respondeo Habitum cum potentia efficiat
 totam substantiam actus tamen eius concaat ut ut totus actus pendeat a tota potentia et a
 toto habitu, licet non totaliter. Et sicut dicitur in 1^a 2^a q. 1. et 2. Et p se si habitus non efficiat totam sub-
 stantiam actus, iam nihil est in actu q. potest efficiere sed sicut aliquid ut constat ex p. Diff. 1^a cap.
 p. M. qui in actu praeter substantiam sunt intensio et facultas sed illa non efficiuntur ab habitu
 licet iam probatum est. Ergo. Nec dicitur potest q. faciat delectationem in actu. Nam licet delectatio
 sit peccata actibus ex habitu factis, id tamen non erit ex ipso actu, sed ex dispositione
 ne aente.

Obiectur Si habitus efficiat actum quo ad substantiam Ergo potest habitus erit etiam potentia n.
 qualitas potentia supraaddita q. est contra supraaddita. semper s. habitus concurrat ad substantiam actus
 uel erit simpliciter necesse vel superfluum neutrum dicitur potest. p q. potentia sufficiens est ad elici-
 endos actus ut patet q. elicit illos antequam habitus accipiat. Pro p. espensione sit.

Difficultas 3^a An habitus acquisitus sit simpliciter necesse ad actum? Respondeo Habitum
 acquisitus non est necesse simpliciter sed tamen ad bene esse. ut facilius et fortius contra oppo-
 sitam inclinationem actus nos eliciat potentia. Dicitur habitus acquisitus, q. sine habitibus nec
 fuis potentia non potest actus superuacuos elicere, saltem conatibus, ut plerumque dicitur
 Theologo in p. 2^a q. 1. sicut pars pedis p in obiectione. q. sicut p. actus semper
 est a sola potentia. Sicut pars p q. habitus concurrat cum potentia tamen p. actus
 et cae partialis, ipsi potentia subordinata, ita ut actus ab utroq. procedat et q. con-
 totus a simul a neutro tamen totaliter, q. quicquid sit a potentia habitu instructa
 id etiam sit ab habitu, et contra quicquid sit ab habitu potentia coniuncta. fit etiam a po-
 tentia: actus diversimode: potentia n. potest sine habitu, licet non tam facile actum
 elicere: habitus a. sine potentia nihil cito potest. id quo sequitur quid sit Respondendum
 ad praecedentem obiectionem non n. habitus dicitur potest potentia by a sola se p. accipiente
 potest potentia vero proprium est, etiam, inel habitus potest elicere actum.

Difficultas In An habitus possit efficere p se alios actus alteris potentis?
 Hic habitus non potest p se efficere alios actus praeterquam iuxta potentiam qua informat. Itaque habitus q sunt in intellectu, solum intellectuales q a se sunt in voluntate solum voluntates efficiunt. Ergo tantum actus illius potentie in qua sunt, et non aliter efficiunt. Sicut potentia habet proprias vias, ad quos eliciendos a natura est ordinata. Ergo et habitus habebit: sermo est ad ad alios elicitos non de impati potest ut n voluntate imperare uti et habitus in voluntate possit actus aliter potentiam non se potest elicere. pr 2do habitus est ad actus ad quos reddit promptam potestatem. Ergo ad ad alios alteris potentiam non reddit promptam potentiam in qua est. Ergo.

Difficultas In An unus habitus efficiat oes actus unius potentie?
 Non sed illos q sunt similes illis actibus a quibus est generatus, aut certe q in illis virtute continentur. v. o. habitus logica q est in intellectu non efficiat actus virtutis physice Theologie sic licet oes sint in intellectu, sed tamen illos q pertinent ad sapientiam et a quibus est genitus. Hic est clara alioquin daretur unus tunc habitus in intellectu ut unus in voluntate q falsum est cum consideret dari facere innumeras virtutes in se aut q virtute in illis continentur, quia aliqnd unus actus virtute continet alium vel intentione sine declaratione mediocrum, tunc a non impedit qn habitus ad utrumq actum possit concurrere cum posteriori in priori continetur.

Exercitatio quarta
Quomodo generentur habitus.

Supra iam dictum est habitus generari in potentia p actus, ita ut actus sit causa et principium habitus, quod in medio illi debet de actibus q procedunt habitum vel totum vel certe illos a quibus q per tales actus producuntur, non a deus actibus q ab habitibus iam productis eliciuntur. Quare ut qm dicitur seu quo q exere cae actus producat habitum. Prima sententia est: Jurandi q putat actum tunc esse dispositionem ad habitum, non esse. Secunda sententia est: eorum q putant ipsam potentiam in actu actu producere habitum sed contra utraq sententia rejicitur de qua re vide si vis fuisse tractat de habitibus.

Difficultas In An modo actus producant habitus? Hic actus sunt principium et causa efficiens habitus acquiritoris. Est causa sicut pr qua possit actus generat habitus et sine iis qd ponat nunquam generabitur habitus. Ergo actus sunt causa efficiens habitus sicut modo declarato secundum est. semper enim manentem dicitur specuari, omel vel sine et tunc in ha in se semel ut est: qualitas quadam inherens potentie quod est ut q actus producat habitum tunc ca, debet illi de actu qualitas est quadam potentia ut a. quatenus est a quo quod actus ut sic nihil est sed est in via et caritatis ipsa ad tu minimum, et est a. quatenus a. actus de qualitate, extensio potest esse, et a. ut p. lucere. potentia ut p. actionem vitalem illigen vel amari, aliquid

Ab Am recipi illam actiorem in se per modum qualescunque illam se producit
habituem hanc principium remota proxima n. ad illam ut qualescunque
Dicitur accipitur quod habitus infusi non generantur physice, prout probentur in more
esse ab aliis virtutibus quibus homo meretur ut Deus illos alioquin augeat.

Queres An habitus sit perfectior quam actus? Respondeo probabile est se ad hunc perfectior
esse quod est causa principalis habitus cum tamen habitus nunquam sit causa principalis actus
sed tamen instrumentum vel causa partialis.

Difficultas 2da Quid generentur habitus? Respondeo habitus plerumque generantur per
alium actum habitum proportionatos ita ut primus actus modicum est in potentia produ-
catque et facit ut illam ex se disponat ad perfectum habitum generandum. Prior pars
est definitio habitus. An habitus est frequentatis actibus exerceri. Respondeo non
quod si primus actus nihil produceret in potentia hanc maneret potentia post primum
actum neque in se posset ad aliquid recipi. Unde per 2dum actum demonstrandum esset secundum
do 2do et tertio actum usque ad ultimum actum tunc concedendum esset totum habitum per ulti-
mum actum produci quod est absurdum. Alioquin omnis habitus ex uno actu nascitur quod ali-
quid negat. Dicitur in hunc plerumque quod aliqui habitus generantur per unum actum
de quibus paulo post dicemus.

Difficultas 3ta An per primum actum producatur perfectus habitus? Respondeo quod produ-
cat per primum actum in potentia licet perfectus habitus non sit sed tamen inchoatus non
tamen est ab habitu perfecto id quod per primum actum produci in potentia est distinctum
quod ut molis intelligat. Secundum est phisice solere triplicem habitum distinguere
primum vocant inchoatum quod primum habet exortem habitum, sed ad facilitatem per-
tentiam debilis est, et facile amissibilis. Secundum dicitur perfectum quod
satis habitus vere potentiam facit, et ita necesse est facile emitti nequaquam. Tertius
dicitur est quod vocatur habitus virtutis quod satis habitus tam rationales virtutum primum
dicerentur, et dicitur cum plus et minus est suas actiones cum delectatione potest exercere
quando tunc auctores aliqui dicunt omnem habitum produci per primum actum si illigant
de primo dicitur habitus. Verum est, si de 2do et tertio plerumque est factum quod dicitur
plerumque postea constat.

Difficultas 4ta An aliqui habitus perfecti unio actu possint generari? Respondeo probabile est primo
de habitu particularis scilicet quod unguis demonstrat perfecta adeo est evidens et ictuarius
si recte parat res, ut statim faciat non tamen prompta illorum ad apprehensionem unguis
quod hinc vult, sed etiam quodammodo cogat, ut constat ex peris, quod per unam demonstrat
nonemita conuenitur et persuadetur illis, ut homo in omni vita de illa re non
dubitet quam semel per demonstrationem perfectam cognouit et idem de errore dicitur vult
potest non quod tam firmiter apprehendere scilicet per verum, ut constanter in tali errore perse-
ueret.

Difficultas 5ta An habitus opinionis originatus uno actu? Respondeo habitus opinionis
plerumque non originatus uno actu potest dicitur inter alia uno actu produci, sed per
partes per opinionis est quod alicuius probatione, plerumque sunt inbecilliora, et non

acty intensiores quam sine illi a q'by accipiunt sunt probati primo ex potestate quia nemo non sine
agente et operante sit perfectior et tenuentior ad intensiores acty. 2° q' habitus
suam vim habet ad actum. Ergo et deus intensior est. Sed acty non potest conferre
maiores vim quam ipse habet. Ergo nec potest augere habitus nisi ipse sit intensior.
Respondent aliqui plures acty aequales intensiores plures habitus a se vere q' simul juncti
facilitent potentiam ad acty intensiores. Sed refutatur: q' non dant plures accidentia
cuiusdem speciei. Ergo nec plures habitus tales. Demum et si darent non sequeretur habitus
quod infero. Nam licet tres calores p'xerent in uno subiecto iniqui et trita non tamen
possent producere maiorem calorem quam ut tria quo superioribus gradibus calores ex
sunt admittantur. Quia non potest intensior calorem producere. Non
est ad huc est ad proportionem maioris maius qualitas. V. G. si aliquis subiectum
calorem ut quatuor deinde applicet magis ad quatuor calorem ut quatuor non magis
calefiet illud subiectum ob defectum talis inaequalitatis. quod n. ille calor potest
ducere tam productionem inuenit.

Ad 3° effectus est ipse perfectior et nobilior. Ergo potest habitus maiorem dare perfectio-
nem. Respondes Concedo antecedente nego consequens nulla forma est in se perfectior
potest dare vim alteri ad efficiendum aut formam. Tunc similes in essentia et intensiore
in oratione habitus a. Et quidam formae virtus ad efficiendum acty. Ergo non potest
addere vim ad acty intensiores quam sint illi a q'by est deus. Et C. calefiat
quod ut quatuor illa nequaquam poterat maiorem calorem tribuere alij quod sunt
ille calor q' quatuor istos gradus in se producit.

Ad 4° Quid ergo praesent? Respondes Probabile est habitum per acty aequales repetentes
sua perfectio ut eadem potentia facillime acty sibi pares in intensione efficere q' ut illud.
Sciendum est q' licet in potentia detur ut quatuor illum tamen habitus non statim
possit elucere sed ut quatuor saepe n. adhuc impeditur vel ex parte memoria vel
phantasia vel sensibilitate ut core possit acty sibi aequales elucere. De magis itaq'
si acty habitus aequales saepe iterentur tunc paulatim dea impeditur alia potentia
tam esse tollenda. et hoc est promptio rem ut q' habitum ut quatuor eluciat
acty ut quatuor q' non statim potest acty gentis est habitus. Et si intelligatur est 5. Tho-
mas probat acty a se ipso saltem ad habitus intensiores q' etiam docet ex pa-
ram frequentandi acty homo in quacumq' se fit ex potestior tamen habitus a se ipso intensior
et quam sit acty a quo producit est. Et hoc docet Scotus et Novalis q' sic concludunt: homo
per quosvis acty fit promptior. Ergo per quosvis acty intensior habitus. hoc n. non sequitur
consequitur ex dictis sed hoc est sequitur q' habitus facillime dicitur acty sibi proportionales.

Obijciat Si habitus se producat et perfectiat tunc habitus non erit simplex qualitas
sed aggregatum quod ex multis acty ita non habebit locum in maiorem. Ergo probatur
quod non est unum quod est diuersorum acty effectus. Sed talis est habitus ergo ipse non
sumptum est n. habitus unius unius intensio quae qualitate intensibilis est propria
facit aggregatum q'

Difficultas q̄a videt̄ se sentiant̄ de extensione habitus? Ad id dicitur esse
 coloris de hac re sentiant̄. Altera est q̄ habitus extendunt̄ per quendam modum superadditionis
 quo potentia melius ad alios et taliter ut per prout dicitur nec oia dissimiles sunt
 quo modo una nra dicitur, et si habitus phisice p̄ primam vel dicitur de modo nra
 potentia de paulatim extendere se ad alios et alia phisice p̄ hanc habitus tempore
 nra y alio modo dicitur de paulatim se extendere ad oia obia temperantia, et hanc p̄
 rationem dicitur dicitur in y dicitur. Altera sentiant̄ est unum et eandem habitum non
 p̄ se extendere ad alia. Quia dicitur, sed oia p̄ extensionem taliter sicut q̄ habitus potest
 superaddere, y tamen oia per collectionem et accommodationem faciunt unam scientiam et virtutem
 tamen tota aliam, quia non se una simpliciter, quibus n̄ plures complectatur, quia tamen n̄
 per se in se quodammodo ad unum obiectum esse dicitur una scientia et una virtus. Et hanc posteriori sentiant̄
 hanc hoc tempore est magis reus q̄ dicitur a nobis tenenda, et suo loco p̄benda: inter unum
 una sicut dicitur p̄ sect. 12

Exercitatio VI
Quo inveniuntur et corrumpantur habitus.

Hac quæstio de se habitibus acquisitis est discutienda, quo in se peculiarem rationem
 quæ disputatio desiderant.

Nota 1o accidens aliquod corrupti posse perire: 1o Perire subiecto. 2do cessante causa
 efficiente. 3to prevalente contrario. Sic frigus perit in dominante calore.

Nota 2do Illa q̄ ad corruptionem accidentium concurrunt id varijs modis potest contrarietas
 aut rem corrumpere privative, quæ illi nihil agendo. Sed tñ subtrahendo sicut in privatione
 rem corrumpunt. Illa q̄ privative q̄ sunt aliquid agendo una rem eandem corrumpunt
 dicitur dicitur vel efficienter vel formate. Efficienter ionis pellis frigus dealbator nigredini
 veni. percussio vitæ formate pellis lux tenet obscurum calorem frigus albedi nigredini
 Hæc vitæ sunt n̄ quasi forme q̄ seipsas communicando contraria pellunt, admutant
 q̄ dicitur privative quodammodo concurrere ad corruptiones, sunt morby et senectus dicitur
 hominem ad mortem.

Difficultas ja An habitus corrumpatur aut minuat̄ privative p̄ planam absentionem
 Dicitur q̄ dicitur conservantur? Respondeo Negativè: p̄ q̄ ut dicitur in Præd. habitus non
 pendet a causa efficiente in conservari, sed tñ in fieri dicitur absente vel cessante causa effi-
 ciente non perit.

Dicitur habitus non tñ pendet ab efficiente causa sed etiam a formali et materiali id est in
 sequare Ergo si causa materialis et formali cessent conservare peribit habitus quod ut dicitur
 est supra perire subiecto perire accidens sed causa materialis habitus est ipsum subiectum formali
 a. est ipsum naturalitas et quidditas Ergo illis perirentur peribit etiam habitus Respondeo
 concedendo totum argumentum, nisi n̄. argenti tñ prædicitur de causa efficiente. Inq̄ etiam
 argumentum aliqd̄ falsi supponit nimirum de subiecto habitum posse perire, quod est falsum
 illud n̄. Et voluntas sunt incorruptibiles Ergo habitus illis inherentes non recte dicitur
 perire p̄ subiecto. Sed habitus a. quæ subiectantur in phantasiam et appetitum sensitivum
 non est qui perirent perirent subiecto uno modo si qui sunt habitus intellectuales a phantasiam

et rursus qd sit habitus non veritate factus. Habitibus illis quo homo vivit, ut rem
aliquam considerat sibi suo convenientem. qd demum adigit ut prout dicitur in
et sibi deus que est commoda habitus is dicitur arte factus sicut in philosopho. Procuq. de
clarie

Nota qd vocabulum habitus sumi tripliciter scilicet in seipso quous habitus ille quo quis
tunc et cognoscit verum, sive practicus sive speculativus sit. qd dicitur in philosopho
habitibus est aliquid sibi practicus qd dicitur in philosopho sicut in seipso per se
et dicitur in philosopho qd in seipso est habitus in seipso et dicitur in philosopho
sicut dicitur in philosopho qd in seipso est habitus in seipso et dicitur in philosopho
modo accepto conveniunt et dicitur in philosopho.

Nota qd dicitur in philosopho qd dicitur in philosopho qd dicitur in philosopho
re comprehensionum ad finem aliquem videm videri quasi dicitur ars esse cognitio multo
rum habituum intellectuum, qd cognoscit una res sibi unum aliquid obiectum que conueniunt
in bonum et commodum aut malum, quod dicitur in philosopho qd dicitur in philosopho
et bonis: malorum enim cognoscit, latis et scia non est in seipso. Vide qua dicitur in
in philosopho dicitur in philosopho.

Difficultas 4ta Quid sit prudens? Et habitus cum vera ratione
dicitur quo homo melius ad omnes suas actiones sibi rectam rationem et propriam sibi
quod mandas, et variis illi a seipso tribuunt officia: sicut recte de rebus agendis iudicant
quod nona media ad finem ex parte de quibus magis consultiore dicitur et executioni
dare, ut in omni genere virtutum et actionum humanarum. Item prudentia
versus circa verum prout conducit ad recte videndum: hinc est quasi per se
natura, qua quis principatus suas actiones dirigit ad finem honestum et vitium
sicut est necessitas, qua quis familiam suam, seruos liberos gubernat et ad hanc
intelligit. Item est prudentia qua quis ad honorem vitam dirigit.

Difficultas 5ta Quid sit sapientia? Ad hoc sapientia proprie dicitur in ultimis
in prudentia qd quod sibi se non dirigit ad finem sed in perpetuum magnum rem
hinc sapientia dicitur qd res a vulgi
ut sunt deus opt. Max. subiecta spiruales, et estia rerum, in seipso indagandi sapientia
interit qd eas res et immediata rerum primaria deinde aliter sunt quarum principia
monstrat et illas rationi apparatus demonstrat, quales sunt metaphysica et theologia.

Sciendum tamen non raro sapientiam sumi per multarum suarum collectionem ita ut is
dicitur sapiens qd multum scit et variis sciis totales possidet sicut dicitur in philosopho
est dicitur in philosopho qd dicitur in philosopho.

Difficultas 6ta Anoch habitus primorum principiorum, et per quos ad se generat
qd dicitur in philosopho est sententia contra Durandum dicitur habitus primorum principiorum
qd dicitur in philosopho qd dicitur in philosopho. Nam a priore solo lumine naturali per
cognoscit terminis cognoscit sunt a. tales habitus superadditi qd dicitur in philosopho
et facile agendi ad propositionem per se nota in seipso non raro inveniuntur in seipso
vel ob imperfectionem naturalem, vel rerum in seipso et excellentiam vel ob
in seipso stuporem, et barbariem sunt a. tales habitus partim practici, partim speculativi
dicitur in philosopho dicitur in philosopho. Practici vocantur sicut dicitur in philosopho
sunt ad mores pertinentes ut parentes esse honorandos etc.

Exercitatio VIII
De divisione habitus in practicum
et speculativum.

Praxis apud philosophos vocatur actio humana quatenus mente ea nec diriguntur
et regulari, ut recte fiat sine illa actio sit illecebra sine voluntate. Speculatio autem est
actio scilicet illecebra, quia rem considerat et speculatur non ut illam efficiat aut aliud
aliud circa illam operetur, sed tra ut illam cognoscat et in illis cogitatione acquiescat
si in illam consideraret ut aliud operetur in illa, iam practica esset cognitio et
speculativa de qua re philosophi vide quod dicitur in Prolog.

Difficultas 1^a Unde desumpta sit divisio habitus in speculativum et practicum?
Primo 1° fine, et ille quod omnis speculativus cuius finis est speculatio seu quod elicit
definitiones speculativas, et tales habitus tantum reperiuntur in intellectu, quoniam
tota potentia potest speculari. Habitus practicus, cuius finis est praxis, seu quod inclinat
potentiam ad actiones practicas, hoc autem potest fieri dupliciter: 1° elicendo ipsas praxes
sive actiones regulabiles, sive habitus temperantiae sicut refrigerationem voluptatis. Mansue-
tudo refrigerationis et tales sunt omnes habitus in voluntate positi. 2° Non elicendo
praxes sed dirigendo, regulando et imperando illas. Talis est prudentia, Ethica sive
Medicinalis. huiusmodi omnes habitus dirigunt praxes, et non producantur omnes operantibus.

Ethica praxes morum, sive praxes illecebras, operantibus illecebras.
Aliter 2° Et dicitur omnes habitus voluntatis esse practicos. Habitus autem illecebras parte in se
practicos, quod tunc tradunt normas et regulas operandi, ut prudentia, Ethica sive
partim vero speculativos, quod sunt circa sua obiecta nihil docent operari, ut physica
Metaphysica Mathematica.

Aliter 3° Et dicitur infra inter illos duos habitus, quod practicus versetur circa rem opera-
bilem a sciente: speculativus circa rem non operabilem a sciente quod si quidem est
necesse speculativus circa rem operabilem, differt nihilominus a habitu practico in modo quod
hic versatur circa rem operabilem, modo operabili, tradendo mores, et regulas operandi,
et ideo dicitur voluntate scientiam practice esse de re operabili, prout est quibus speculativus
veredere speculabili quatenus speculabilis est.

Difficultas 2^a An practicum et speculativum sint differe habitus?
Primo Subdistinguitur huiusmodi ad adequate semper sunt differe habitus, quod habitus
aliter tamen se totum est speculativum, aut practicum, quod ideo ad eundem modum est quod praxi
bitur sententia danti habitus nonnulli, quod simul practici sunt et speculativi, sicut philosophi
videntur differe esse accidentales, prout per se patet. Quia illa differe in habitibus consistunt sunt
omnes, quod sumuntur ex fine et obiecto formationis, sed speculativum et practicum, prout
ex fine ut supra dicitur. Et dicitur sunt differe, quod vero aliter habitus tamen se totum non
est practicus, nec se totum est speculativus, tamen materialiter talis habitus potest dici

manes inalterabili ad informandam voluntatem. Ergo indiget habitu, qui illum faciliat et in
 curat. Hec dicitur in antecedenti. Hic dicitur quod si illud est evidenter representabile bene, nec
 magis cum eorum in conjunctione sentit difficultatem illud nego. Hic dicitur quod si
 quia obscure representantur. Sed in quo difficultatem si difficultas sumat non potentia, sed
 potentia, nec ostendit se illa in potentia, sed per voluntatis imperium cui obediunt apti
 nati est illud. Quod si vult in hac materia perseverare quae ab illa difficultate est, ea non
 illud sed potius est voluntatis, ac proinde in velle antecedente potest habitus. Hic dicitur quod si
 docet effectum omnia hanc vel illum autem non vult nos ut huius potestatem habeamus
 quam alteri in re aequae probabili est. Si per difficultatem illius quaedam indistincta
 et indeterm. in actu positivitate ad agendum respicit, ita regit et regant semper semel hanc
 sententiam, ubi in illud datur difficultatem.

Obiicies 7° In ille datur habitus superna actus, fides scilicet. Ergo etiam datur habitus
 naturalis. Hec dicitur hoc arguit nihil esset contra hanc sententiam, hanc tamen communitatem
 in re, seu qualitatem presupposita virtute de doctrina ad agenda tamen faciliat intellectum,
 qualis non est fides, quae negat, plane pariter.

Obiicies 8° In ille datur habitus naturalis qualescumque tandem quorum alii sunt prae
 dicantur ars et prudentia alii speculativi vel ille datur habitus scientia sed hanc dicitur non potest
 salvari per solas species intelligibiles. Ergo praeter illas admittendi sunt habitus in illis, et quod
 magis exemplis superioris aliter, quae dicitur v. s. summa quaedam facilitas pulsat, quae ante
 difficultate poterat pulsare, cum tamen etiam species eandem haberet intellectus. Ergo ab illis
 quo alii habitus habet est facilitas. Hec dicitur. Negamus mirari cur non dicitur non possumus
 hanc speciem praedicantem prudentiam vero collectio non sperum, quae vel experia, vel rationis
 per se acta accipiuntur, quae recte de agenda in velle, ut supra dicitur. Sed confusi magis species
 illa facilitatem et sperum perfectione in usu quotidiano perseverant, provenire quae cum
 in materia per se dicitur habitus, quae et necesse sunt, et facilitatem nihil habet praedicantem
 potentia ob id quod obia respiciant. Sed in illud sit ob quaedam habitatem in dicitur op
 tant, de qua quod dicitur sit supra est declaratum. Facilitatem vero ex specie datur
 respiciantur, in hanc P. Suarez admittere debet et manifeste admittit disput. 44. sect.
 II. num. 27. ubi ait virtutes esse qualitate simplices, quae equaliter se se ad acta obia
 operantur, et tamen ratio harum sperum circa quaedam obia facillime circa alia difficultate
 operantur.

Difficultas 1^a An ille datur sit capax habitus strictissime sumpti? Proter negant
 dicitur sententia auctoritate, cuius fundamenta superioris proprie in praecipuas, quae adiungi potest
 sequens in velle: Apprehensio et bene explicatio terminum, ille datur non potest non absentiri prae
 in re, sine illa sint velle, sine magis particularitas, sicut dicitur bene dicitur et experia
 non potest non videre lucere, item, representata clare identitate et connexionem magis terminum
 cum et terminum non potest non ille datur absentiri, quod quae illa connexionem reducit, Ergo
 Nec in in hac etiam in 2da operante ulla indiget habitus strictissime sumpti: quod si vero
 species hanc connexionem non representent evidenter, sed obscure, ille datur non est potens sumpti
 in absentiam, cum in facientem et completam vim non habeat. Ergo, Nec si capax est
 habitus strictissime sumpti, sicut cum species velle datur obscure respiciat omnia sumpti loquendo
 et confusi in velle est completo potens ad videndum, nec ut sit capax est habitus per se
 facillime.

Difficultas scilicet An sit haec nova sententia? Sunt miseris multi philose phago
 cum sententiam aliquam audiant quam ipsi in philia non fecerunt, non debent esse
 statim et temeritate nonnunquam arguant, non ita Medici deversorum auctoritas hinc
 res q' non facit dampnare q' bona rationibus cum probabilitate coniecturam esse nonnulli
 Quod igitur hanc sententiam non esse novam. Nam sic sentit Boetius in libro de Trinitate, in 2da
 quest. 24. Art. 5. Socrates & Alcibiades. quart. 9. ubi eandem sententiam tribuit Iulio
 Boetio, Arimminensi, Gabrieli in 3. sent. dist. 4. quart. 5. art. 2. In eo ipso de hoc
 singulari ita videtur sentire. Nam opusculo de veritate quest. 28. art. 2. dicitur haec
 ille est q' collectionem spirituum idem reperit quest. 10. art. 2. et locis pluribus ubi citant
 p. Valeria tom. 4. disp. 1. quest. 10. puncto 1. et p. Singuleis Disp. 10. factis p. Hurter
 Disp. 16. de via fact. 2.

Dices videtur S. Thomas multas esse sententiam. Nam in 2da quest. 24. Art. 4. ad hanc
 tum esse simplicem qualitatem q' non potest dici si habitus in illo habet rationem quae hanc
 quae varia deo adhibere potest non habent simplicem qualitatem constituentem. Sed deo
 Negando assumptum. Nam adhuc ter ha parte quam adhuc postea scripte s. Thomas
 quest. 11. Art. 6. idem dicit cum q' quavis species an sit in Christo scia habitabilis, dicit
 habere, eo q' plures haberet sunt per se ipsas, pro quarum varietate act de quibus varie
 tatem habituum. Verba loci citati mentem variam explicant, et vidam volent S. Tho
 mam asserere de habitu dicitur. ma sumpto, q' si dicatur, corrueat eis vis. Alij uolunt
 esse simplicem qualitatem etiam habitum ille est, ideo quod non componatur ex rebus
 dicitur speculatio.

COMMENTATIO De Scientia Actuali

Jam sapienter cum in Prologo mens, tum in alijs locis pariter indicantur. Sed
 nomen varie usurpari. So pro quavis cognitione siue sensu siue intellectu. 2. pro
 omni cognitione intellectiva. q' ha pro va in cognitione q' per seipsum ratione dicitur
 acquiri. 3. pro sola scia speculativa. hoc igitur loco in de illa agitur prout cog
 nitio demon strativa distincta est ab alijs alijs a dicitur intellectu, ac primo q' dicitur de scia
 actuali siue de absentis gelationis deinde de habituali, seu de habitu q' habet absentem
 in intellectu relictam

Exercitatio prima An deus scia praedicta et quid acquirat.

Multi enim phili negant eo modo generari in nobis, sicut quo supra explicari
 Et, alij n. docuerunt, nos nihil scire, alij oia, alij deniq' scire nihil esse praeter
 recordationem eorum q' aia nra cognoscit antequam in iurgere h. corporibus, sicut
 dicitur in fundamentis q' aia nra simul fuerit creata, et tunc recordari, sicut
 acquirunt, quae dicitur in con. iudic. ne cum corpe amiserit, ideoq' paulatim

par indicuntur non priorum fieri in nobis remissioentiam sic trahuntur ad Platone
sug discrepatis

Difficultas 1a An sit certum dari in nobis nullam rem a se igit? **Reso** No
Quia Multa sunt propositioes evidentiissime quas homo sapiens negare non potest
si hoc verum illigat. At ex alijs principijs multa possunt alia duci sed non a vero
et ratio conseruat. Ergo **Reso** Scia. N. est evidens qd n. necesse sciam lucere igne
calidiusse totam esse matrem sua parte esse. si n. homo est ratis et diuersitatis Ergo
potest et vero et dari vera et clusa ducere. pr 2do scio ma est qd homo noster
scio. dicitur. At **Reso** et nra nihil faciunt. Frustra Ergo hoc dicitur in sed uno
respectu aliquam rem non debet habere effectum. pr. 3do scio hanc qd negat dari sciam
quid hoc dicit vel scit non dari sciam vel for non scit. si scit. Ergo aliq. scit. scies
Et quare vult ut sibi credamus.

Obiices 1o Illud perdet in cogitatione a sensib et phantasia. Sed hi sunt onerij
Erroris et fallacia Ergo et illud Ergo Non dant coram evidens cognitio. semper for
miserandum est ne fallat phantasia. maior alius est probata. minus etiam patet quod
semper frequenter iudicamus per magnas esse parnas, quoniam in se in. sed in contrahit
phantasia tota hitorijs est ex posita ut errorum. vulgo phantasia nomen.

Reso Scio qd certum non errare circa proprium obtem si cum delatij circumstantijs
Nunq. sciam non sicut la si se debita distans et propinqua ad obtem ad se, ut docet
2do scio si a contingit phantasia aut alius, sicut in erroris decepti, tunc ab intellectu
et alij sensib potest et debet corrigi.

Obiices 2do Scia perdet ab operata iudicij 2 post. c. ult. scia haec est fallax
ut docet Hippocrates de plorismo 1o danda videtur de eadem re sepe plures esse opinio
nes cum non nisi una certa queat esse coactis. **Reso** Dubitans de operam alius
non est proprietas qd habet. Veru. scia vera et infallibilis cum sensib circa
propria obtem non errat. alia est operata, propria qd contingit qd alijs aut sunt in
tibus quales sunt operata iudiciorum. ha. ist. qd fallaces sunt, illa minime. Ad 2do
scio non deest reij esse plures opinioes. sed de multis esse certum as ncho nem ut
supra docimus. Et opinioiu illa diuersitas non aliud probat quam nos non habere
omni remem sciam qd admittim. Porro talis varietas opinioem sicut vel quod opem
operata et diuisa vel ex propria consuetudine, vel ex affectioe animi hinc inde
2 Metaph. 14 dicit canope vni consuetudinis, ut fabulosa aliquo plura valeant
in nobis quam veritas, vel oris ex obscuritate et difficultate quam non nisi magno
studij, et labore ingenium nrm superare potest.

Difficultas 2da An scia sit remissioentia earum reru qd aie antequam
conuincerantur corpore, conuincerant. **Reso** Non. Et certa et contrarij error
Platonis a S. Patribus damnus est n de fide qd aie non sicut creatu ante corpus. pr p
Remissioentia est tm scia a. et universalior pr 2do si scis est dicitur
ardari Ergo etiam poterimus recordari nos aliqdo scripsisse artes quas n. dicitur
At nemo sapiens huius meminit. **Reso** Si scia est tm remissioentia Ergo, in sensib
potest accipi scia qd est absurdum. Ergo pr ill. qd recordatio est facta in animo si.

ad hac si dependet a sensib. Ergo recordab. potest fieri sine opera sensuum.
Dificultas hinc An scia fiat in nobis ab aliquo agente extrinseco? Respon.
 Non est contra Aristotem q. putari dicitur quodam intelligentiam a sua se forma
 producant, tunc substantias quam accid. entales, et verisimiliter intelligenda putat
 hinc oia illud q. ex eo q. noster illece illuminet, et speculab. ille intelligentia requirit
 ut se suo Nullumq. vitalitate ad corpus pervenire possit utq. p. videri
 in alio existente. Ergo Non possumus illud per potentiam alterius agentis extrin.
 scilicet quo hoc opus est. Vitalitate et cum ipsa potentia communi. In 2. h. h.
 videretur qua immateria debet manere in potentia a qua producit se. hinc
 a qua producit se est a quo in materia. Ergo debet manere in potentia in qua
 producit, et quo se per illud non q. fit a alio in non d. communi. intelligentia
 sed alium confirmat. Posita hac intelligentia non est necesse sensum quodvis ad acc. sens.
 scias q. hac intelligentia in illece sine ministerio sensuum producet spes, q. est contra
 rem teptam.

Dificultas An Intellectus nobis Ergo accipit scia? Respon. scilicet de ratione
 est mihi de videri ad quas potentias et quibus nati lumine cognitis, quo factis
 nihil videri q. d. scias respicit, q. si talia in qua ad idum nobis, ut patet facta
 tunc de qua vix erit cum sita. hinc experimentis, ad observata singularium. Et
 eo n. q. multis singularibus videri videri in se, experia d. scias predicata illud
 esse commune. Et n. experimenta iudicium quoddam medium inter illud
 singularibus cognitis, et inter iudicium videri ut colligit quod d. 2. p. 1.
 t. 2. q. vbi ait q. sensu sit memoria o memoria saepe reperta nati experia
 memoria a multis in numero sunt experimentum quoddam unum q. d. scias
 respicit sic iconibus et in memoria conservatis, inq. scias. Metaphys. q. d. videri
 videri scias. Intellectus colligit propositionem videri, in qua effectus de aliquo
 communi videri affirmat. v. o. et eo q. q. videri, et hinc illum et ceteros hinc et se resp.
 hinc colligit illece videri esse videri. Sed necesse est scias procedit ut
 illece videri ad investigandam causam videri, quare cum videri, tunc
 demum videri propositionem quam antea et singularibus collegat videri videri,
 videri et sic demum in perfecta illig. conditione acquiescit. tunc a. Intellectus
 in accipendis scias. opus. Magistri videtur d. Thomas p. para. quart. 107. Art. 1. tunc
 etiam in ministerio simplicium, et idem docet Angelicus Doctor, loco citato.

Dificultas An Intellectus humanus veritates natis potest indagare?
 Respon. Nulla est veritas natis quam in se spectatam noster illece non possit
 videri lumine et suo propria inventionis inquirere et penetrare modo abunde non impediatur
 nulli tamen Intellectus humanus potest omne verum natis, et licet sumptuorum scias
 acquirere, ut prior pars scias. quilibet veritas natis habet proportionem cum humano
 ingenio sicut quodlibet visibile habet proportionem cum oculo. Ergo nisi impediatur
 poterit illam accipere Intellectus, sicut oculus quodlibet visibile, nisi impediatur percipi
 videri nisi impediatur, q. varia impedimenta, partim a rebus ipsis natis, et partim
 remotis, partim ab ingeniorum quorundam tarditate, et alijs occupationibus obij.
 videri, et hinc etiam sunt proportionis posterioris parte. Respon. scias. si n. ob multa
 impedimenta non poterit quancumq. veritatem parca d. d. d. cognoscere multo

magis omnium rerum scias simul et collectiuè accipere. p[ro]p[ter] q[uo]d q[uo]s plures proprietates reru[m] ueritatem in se habent si differantur uel in se obfcuritate quas neminiquam ad huc p[ro]p[ri]etate penetrare. et est cognoscant saepe passio nemines v. o. uim. ueritatem ferri in nichilo, formam in se in principium unde talis proprietate emanet ad huc negare sapientes requierunt

Obiecto 10 Ergo ens sub quo oia continentur est obiectum illud est in uel color uel sonus uel ergo sicut obiectum uel potest cognoscere de uisibile ergo etiam illud potest uel cognoscere nati de illigibile. Sed eo filio huius probe et aia qua sunt illa sunt uel uel cognoscere non tenent de modo se sicut cognoscit a tam natam. i. natam nati nisi impediat. ut supra in summa est. Super nati a. si ueritatem eleuati. per habitum infusus uel aliquo alio supernaali adiuncto. et inde antecedens suae plenitudo debet q[uo]d ens in communi et oia sub ipso contenta in obiectum illud, quatenus in confuso et sicut predicata sua communissima concipiuntur, non tamen sicut proprias cuiusq[ue] entis et particulares res.

Obiecto 20 Homo nati oia appetit scire. Ergo etiam scit q[uo]d aliquid appetit esse frustra. Et Deus opt. Max. et nati nihil faciunt frustra ne supra dictum est. Sed eo Ne frustra huius appetitus debet q[uo]d non posse ex pleri absolute loquendo. Sed non est nec ut ex plerumq[ue] luminis nati, et uocantur operantur modo se satis est si superiore lumine uel certe supposito alio modo cognoscendo id possit poterit itaq[ue] aie separata ex corporeis impedimenti libera facit ueritatem illas illudere q[uo]d ipsa nati uel in se uel uel uel, ne tamen modo scit q[uo]d oia debeat cognoscere. dicitur n. et appetitus alij nati alij elicit. appetitus nati dicit nati cuius rei propositio et inclinatio. appetitus elicit ut actualis de se aia et appetitus nati oia iam tor licet homo appetit uel in nati melius ad oia cognoscenda non tamen potest appetit elicit oia uelle cognoscere. quod are plura suo loco.

Exercitatio 2da De Scientia Actuali

Et q[uo]d dicitur in lib. 1. de demonstrac[i]o[n]e colligit q[uo]d scia proprietate nihil aliud ut uel ad coniectio quoad dicitur qua illud sicut firmiter assentit alij propositio in obiectum conexione inter subiectum et predicatum in praemissis cogitatur. Vide qua supra dicitur ad caput 2. huius lib. 1. Posterioru[m]. Vbi Aristoteles definitio[n]em suam in hunc modum declarat in q[uo]d.

Difficultas 1a An scia actualis realiter distincta a demonstrac[i]o[n]e? Sed eo si per demonstrac[i]o[n]em illud totu[m] dicitur demonstrac[i]o[n]is q[uo]d tanq[uam] apertu[m] praemissu[m] quam conclusio[n]is concludit, tum scia actualis realiter distincta a demonstrac[i]o[n]e: p[ro]p[ter] totu[m] pars distincta realiter a suo toto et inclusum ab includente sed sua actualis realiter totu[m] dicitur habet se tanq[uam] pars ad totu[m], et tanq[uam] inclusum ad includens Ergo hoc modo distincta realiter a demonstrac[i]o[n]e. Sed eo si hoc demonstrac[i]o[n]is praemissu[m] et illud in dicitur illud in conclusio[n]is propter praemissu[m] seu ipsum assentiu[m] conclusio[n]is ut sic, tunc scia actualis non distincta realiter a demonstrac[i]o[n]e seu a

stret sed etiam e contrario esse impossibile quales demonstretur ploramus sunt
 conclusiones Mathematicae aliae evidenter qd em ostendunt qd non sunt sed eis opposita
 esse impossibile, ut continere in illis quas p. in dictione colligimus. p. a. qd qd
 est coniectio rei facti est, et nullam illam quasi recipit in se rem coniectam hinc qd
 per se perfectio in eo potest hinc concludit ut sit cum claritate et evidenter tan
 ut in utiqd parte rei respicit obscuritatem, et qua evidenter est eo perfectior
 est. Sed qd scia est coniectio rei p. eas quas scimus necia talem effectum posse
 Ergo est evidens p. conseq. qd veritatem illam qd conuenit ut non possit sentia
 opposita. qd scia est certa coniectio et cum ostendimus huiusmodi veritatem
 est evidenter. qd scia habet inuenientia ad fidem ita evidenter ad fidem scia
 illa est proprietat fidei Ergo haec erit proprietat scia.

Principles Theologiae est scia. At non est evidens Ergo aliqua scia non e evidens.
 Sed Theologiae vox esse suam naturam, qd vox habet principio in se ipse, nec
 potest per eas esse quorum utrumq. recipit sua natura: est tamen habitus dis
 tinctus longe praestantior et certior scia naturalibus, nititur qd divina autoritate
 et generalis inq. obio formali qd licet certis modis sit et infallibile non est tamen
 evidens.

Difficultas tria. An certitudo requirit ad sciam? Haeo summo est a.
 Duplex altera ubi qd nihil est aliud quam ei necessitas ut nullo aliter esse
 non possit quam coniectio, de qua paulo post: altera illa qd est a se ipse ita firma
 ut illa dispertire non possit, et hanc D. Thomas 2a 2ae quast. p. art. 4. dicitur
 in intrinsecam et extrinsecam. Intrinseca e qd orit ex re evidenter coniecta sciam
 primam et infallibilem in se ipse est qua non orit ex medio intrinseco
 nec conuenit est cum passione de ad autoritate vel testimonio alterius, vel ex con
 iectura et persuasione voluntatis, aut certe aliunde sumit; In scia ista requirit
 certitudo intrinseca, qd excludat oem formidinem falsitatis et erroris: extrin
 seca a non sufficit, quo potest subesse falsum ut apparet in turis, fideis et
 haereticis adeo certis de suis erroribus ut ipsi putant ut vitari malint, potius qua
 errores suos. In h. p. qd tunc arbitramur nos aliqd perfecte scire quia sciam
 rem aliter se non posse habere seu haec certitudo oriri non potest nisi ab intrin
 seca. Expendendum in huius est obio formale fidei qd est autoritas magis de
 revelantis qd illa nra non magis certum reddit in rebus fidei ubi obio alia formale
 intrinsecum qd extrinseca potest fieri cum falsitate quam scia Dominice excludit
 Dicitur substat. haec certitudo nra nos nullo non erit scia sed qd mio vel fides humana
 Ergo certitudo requirit ad sciam.

**Collatus p. dicitur si ista tria inter se conferantur, proprietas scia pro
 prietas erit evidenter, qd veritatem praesupponit, et ex evidenter orit certitudo
 mo certitudo sine veritate et cum errore potest esse in illa ubi contingit in fue
 dicitur ut supra dictum est. Item potest esse cum veritate sine evidenter, ut patet in
 articulis fidei Christianae potest etiam veritas esse sine certitudine et evidenter**

ut accidit in opinione vera, et potest esse veritas cum certitudine summa sine
evidentia ut in fide christiana patet. Optime Ergo rogitur ad sciens triplicem hanc
proprietates.

Colligitur 2do. Hae proprietates oriuntur ex tribus q' reperiuntur ex parte obiecti veritatis
in eo obiecti q' obiectum sit enim verum cognoscibile. et quid enim cognoscibile sic
est. Certitudo est ex eo q' obiectum scia sit necitium. immutabile. q' non ita in
tellectus quasi obiectum semper debeat existere, aut non possit accidentiter mutari
sed q' habeat proprietates et passionis q' semper necio illi conveniant sine ex obiecti
sine non. Evidentia demum obiecti ex eo q' obiectum p' veras et proprias causas cognoscatur
q'bus possit necio ponit effectus. Et est facit conditionem evidentem.

Exercitatio IV De Obiecto Scia

Tametsi obiectum et subiectum in scholis sumantur p' eodem, revera tamen sunt distincta.
Subiectum n. scia est illud quod passionibus demonstrat naturam et in particulari de-
monstratur e' ipsum subiectum generis. Obiectum vero est id in q' fertur assertio, scilicet
sicut ipsa scia scilicet obiectum, seu connectio inter predicatum et subiectum. scia vero
ver est, quod exigitur a pluribus conditionibus obiecti scilicet scia, alia subiecti, alia vero obiecti
proprie dicitur convenire. v. o. quando queritur an obiectum scia debeat esse unum,
an debeat habere passionis, an debeat esse verum extrinsecum, an debeat in demonstrari
praecognosci, etc. Hae quaestiones p'cedunt de subiecto. quod vero queritur an obiectum
debeat esse perpetuum, an necitium an de rebus vestitis debeat illis, de vero.
Unde colligitur conditiones illas obiecti in scia, quas in prolegomenis enumeravimus, p'cedunt
in subiecto, non obiecto.

Necnon porro est obiectum utroq' modo acceptum bifariam dici posse necitium: vel quia
semper necio existit, vel semper est verum nec potest esse falsum sine obiecto existat sine
necio. Et quod Aristoteles cum videat existimasse DEVM Op. Max. in administratione
viri agere ex necessitate necio, consequenter credere debuit res circa quas versatur,
scia in specie sumptis necio existere. Verum hoc dogma ut a fide, ita a veritate ali-
enium est: et cogit ex seipso mandicari res des contra DEVM DEVM contragentes ex
istat sed non non multa pertinet ad hunc locum cum nos statuamus obiectum immediatum
in scia non esse subiectum de qua habet scia sed connectiones necitias inter subiectum
et passionis, q' si sint necitias, licet ex hinc contingenter existant, cadunt
immediatum scia obiectum.

Difficultas in connexionibus rerum etiam corruptibilium inter
lecturam predicata scia vel propria sint simpliciter necitias sine subiecto, si res
existant, sine non. Sed deo affirmato. p' se: si connectio inter hanc et aliam
non sit perpetua necitias, poterit aliquid hinc esse homo est at, cum in a necitias
existant extrema, tunc ergo aut contradictoria est vera scia homo non est
at, at ex negat scia homo, scilicet homo inferiori scia legem scia in am seipso

deantatem Ergo si vera e hae hio non e at vera quoy erit homo non est
homo, quo nihil potest esse absurdum. 2do conuersiones necesse non consistunt in reali
conuersione extremorum. Sed in conuersione debita et p[ro]p[or]tione unig[is] extremi
ad alterum, q[ui] conuenia necesse et ab eterno existit.

Obijcies q[uo]d nulla demonstrat hanc conuersionem: in hyeme sunt pluuie et
in canicularib[us] calores, q[ui] sunt ita necesse ut nonnunquam contingat opposi
ta ut hac anno export[ur] sint. Hae s[un]t conclusiones in errore non sunt sc
antificae si absolute sumant[ur]. Sed si formit[er] includant aliqua moderacione
sicut n[on] hae q[ui]ta in hyeme sunt pluuia sic de re mutabilib[us] possit esse falso
hac t[em]p[or]e in hyeme rigida cursum h[ab]ere sunt pluuia ita e vera ut non possit
esse falsa.

Difficultas 2da An v[er]um scia ab h[ab]itu definita sit s[im]p[li]c[ite]r necrium
H[ic] deo affirmate. p[ro]p[ter] conuersiones sunt absolute necesse ut vidim[us] sed
h[ic] sunt v[er]um scia immediate Ergo v[er]um scia est necrium. p[ro] 2do
rae h[ic] scia est conuictio necrias p[ro] ita vera ut ei falsum subesse nequeat
sed si reserua non sit o[mn]i necria poterit in scia esse falsitas q[ui] o[mn]i negand[um] e
s[un]t.

Quaeres An oporteat conuersiones illas demonstrabiles ita esse indisp[en]s[ab]iles
vales ut negatio diuinit[is] tolli possint? H[ic] deo affirmate. nam q[ui] per ali
quam potentiam esse potest id non implicat poni in actu, si a conu[er]sio facta
soluatur, iam in scia erit falsitas q[ui] implicat.

Colligitur ex dictis si nec v[er]um illigat ipsum. Subm[od]o v[er]i iam fere v[er]i obij
nunt nec non est ut v[er]um sit pot[en]t[ia] quo ad exist[en]t[ia] seu nec non est ut
aliqua saltem indiuidua existant actu, et doct[ri]na te nulla potest esse dubit[ati]o
nisi q[ui] videat esse contra h[ab]itu[m] q[ui] videt supponere o[mn]i reru[m] s[im]p[li]c[ite]r necria
existere. De v[er]o quoy necessitate h[ab]ere agere q[ui] est contra h[ab]itu[m] et q[ui] sua
nondat nisi de v[er]o v[er]it[ate] putauit illos necria q[ui] videre mediantib[us] factum ali
q[ui] indiuiduis. p[ro] hac h[ic] si v[er]um sciarum debeat esse perpetuum quo ad exist[en]t[ia]m
legit[er] nondari nullam sciam, nisi desit deo. Deo q[ui] ille sol[us] est o[mn]i p[ro]
p[ter] q[ui] quo ad exist[en]t[ia]m o[mn]i n[on] alia habuerunt initiu[m] et multa etiam quo
ad exist[en]t[ia]m corrumpunt, et possit deus quancu[m]q[ue] reru[m] s[im]p[li]c[ite]r destruere, cu[m] o[mn]i p[ro]p[ter]
ant[er]ior et libera voluntate de[us].

Difficultas 3ta An v[er]um scia debeat esse v[er]o H[ic] deo affirmate. Nam
de singularib[us] ut sunt talia nondat, scia est cons[ist]ent. et p[ro]p[ter] ex parte q[ui] conu[er]
siones scia[n]tificae perfecte debent scia q[ui] p[ro]p[ter] reciproc[ite]r sed de v[er]o s[im]p[li]c[ite]r
gulari non potest demonstrari praedicat[ur] reciprocum ergo p[ro]p[ter] m[ult]a singularia
nulla habent proprietates distinctas a p[ro]p[ri]etate nec t[em]p[or]e illa. non possunt
reciprocari cum vno indiuiduo.

Obijcies si de subis singularib[us] nondat scia id est vel q[ui] p[ro] se p[ro] quo ad eo

Itaque sunt corruptibilia vel quae nullas habere connexiones necesse est per
petuae veritati. Sed neutrum obstat. Quia non sunt quae nulla sunt individua
imcorrupta ut singula sunt humanae. Deinde et alia corrumpantur, haec etiam
nihil est, quod potest fieri ut enim dicitur corruptantur si immutentur. Deus de
struetur et individua, et nihil deus erit scias, ut constat ex dictis in
medietate. Sed sunt ipsae connexiones: Nec iam obstat quod praedicatum
est et passiones non sunt in solubili nexu ut in unum cum singularibus quae
visibilibus et rebus per se habent per difficultatis positae, non minus probant hanc. Aliter
est visibilibus perpetua atque illam homo est visibilis.

Ad hoc Neutrā eam. Quod ab inenitatis esse praecipuum cur de singularibus
non sit scias sed ea est praecipua quam adhibemus pro responsione huiusmodi
in difficultatis: iam in redditis, absque in rebus corruptibilibus quae mutabile est
hanc impendere in conditione eius rei quae sciam desinit esse; et ad 2am. conueni
tam praedicata est quae propria necesse est esse et singularibus, non
tamen ut singularia sunt, sed prout naturam specificam inducunt quod id
talia propria de singularibus demonstrant, non demonstrant de illis ut singularia
quae non fluunt a naturali singulari ut talis est nec faciunt rationes reciprocas.
Dices Haec ratio quod demonstrat, generis a passio de natura specificam non erit
propria scias demonstrat, quae passio talis non convenit speciei quae talis. Atque
deus tales esse verum demonstrat. Ad hoc sunt demonstrat sed non possi
ma. Deest enim illis conditio quae non condent praedicatis sciam quae ipsum.

Obicies 2do DEUS et Christus Dominus sunt singularia. Et nulla perfectior
scias est quam circa DEUM sub sua Deitatis, ac circa CHRISTUM occupatis
non sunt singularia sunt incepta ad sciam. Ad hoc DEUS et DEUS et Christus Dominus sunt
singularia quorum proprietates non proveniunt ex aliqua natura communi de qua se de
non dicitur sed ab ipsa immediate hinc ut cum illis recipiunt, et quae hinc modo
se habent cadunt sunt sciam. Unde colliges singularitatem non esse sciam
sunt inceptum, quae singularitas est sed quae sciam hoc in facundia, et nobis occulta.

COMMENTATIO

DE SCIENTIA HABITUALI.

Exercitatio I^a

An detur Scia habitualis?

164
5
Noiales existimant suam habitualem nihil aliud esse quam spes illigibiles
in intellectu ordinatas, et firmatas per frequentes actus. quos sequuntur Caietanus, Sen-
cimus et hoc tempore multi non inobvies p[ro]p[ri]e, q[ui] hanc suam sententiam bene explicant.
Primo supponunt spes illigibiles esse qualitates quasdam intentionales q[ui] obta illigibiles
ha respiciunt intellectui et q[ui]q[ue] medianly illeq[ue] cognoscit. 2do supponunt h[ab]it[us] spes
habere quendam ordinem inter se sicut phantasmata habent ord[em] in se sicut h[ab]it[us] p[ro]p[ri]e
per quem possunt memoria reddere plures voces ordine quas non illigunt sicut
p[ro]p[ri]e et psittaci faciunt, ut n[on] ord[em] verba recitant, quo audierunt non
sane aliunde ca[us]a, qu[ia] q[ui] phantasmata per quae talia verba representantur, habent
aliquam ord[em] in se hi autem spes illigibiles volunt per frequentes actus accipere
aliquo ordinem vel coordinam qua posita illeq[ue] facultatib[us] de eligendis ad
sua natura addunt alij talem ord[em] sperant tal[em] clar[um] ex arc[is] h[ab]it[us] firmari
et in super spes aliquas complexas paulatim produci q[ui] totas propositiones
possunt representari q[ui] illeq[ue] in formis q[ui] obta sunt, velle rationari in ad
cultate scientia dicuntur. conficiat spes illigibiles ord[em] se h[ab]it[us] differentib[us] se
illi.

Difficultas 1a An scia habitualis possit se in speib[us] illigibilib[us] simplicib[us]?

Ad hoc qui prater spes in intellectu continent habitus proprios dicitur respondere
simply negativè et consequenter loquuntur: s[ed] p[ro]p[ri]e habitus generantur, et ad h[ab]it[us]
sp[eci]es illigibiles non generantur, et ad h[ab]it[us] sed ante omne actu praesupponunt, sicut
ord[em] in natura. Ergo spes non sunt habituales scia. pr[imum] minor nulla potentia
consequitur potest operari nisi p[ro]p[ri]e intellectui obta continetur. 2do p[ro]p[ri]e
debet obta intellectui coniungi. Ergo spes debent p[ro]p[ri]e in intellectu obta
quam op[er]e. 3do spes illigibiles pertinent ad res obiectas quarum locum
et vitam subdunt, et semper ex parte obta se tenent, sicut in obta tenet
se ex parte illeq[ue] que facultat. Ergo. Confirmat: potentia dum habet spem
obta, adhuc indiget habitate et promptitudine ut facile p[ro]p[ri]e operari. Sed
spes non reddunt intellectum faciliorem illuxi elevando, sed em representant obta.
Ergo prater spes alia op[er]e est qualitate, qua illeq[ue] ipse facultat. pr[imum]
It[em] q[ui]o etiam in alijs potentib[us] alio modo indifferenter v[er]o in appetitu, sicut
fuit postquam iam obta sufficienter proposita est, adhuc op[er]e est habitus
ut prompto vel illud appetant vel fugiat cur Ergo hoc op[er]e negat, q[ui] intellectus
et sane constat q[ui] illeq[ue] sp[eci]es in formatis non dicitur prompte absentat, sicut
non satis potest principis: tunc n[on] adhuc haret donec maiore lumine illa
penetret. Confirmat. Quia spes sunt apprehensivae, s[ed] seruiunt t[ame]n ad apprehendenda
obta sed habitus scia est iudicativus et inclinat intellectum ad videndum de obta
Ergo scia et habitus illarum non t[ame]n consistunt in sp[eci]es. 4to In intellectu sunt
habitus practici v[er]o ars et prudentia habent artis et prudentia habitus. Et con-
circa quosdam ars et prudentia habent artis et prudentia habitus. Et con-
firmat. scia alia sunt practica alia speculativa sed spes nullo modo dicitur
possent in practicas et speculativas. Ita si habitus intellectus sunt sp[eci]es

Ergo quod dicitur habitus fidei a Deo, sensus est infunditur a Deo, spes verum
fidei quae in theologia est mandatum. Et spes sunt simpliciter necessaria ad
elicendum actum fidei sed habitus fidei non est simpliciter necessary Ergo habitus
non possunt dici spes.

Difficultas 2da An spes coordinata, ut sic possint dici habitus
habituales fidei? R. Deo. Non. pro quod talis coordinatio olo videtur fictitia
ut monet Vasquez in 2da 2ae et Flurety apud Capredum in Prolog. sent.
sic ostendit. Vel n. hac coordinatio erit fictitia, quasi una sit in eadem
eius parte subit quam altera. vel erit tempus quasi una, prius tempore recipiendi
et rursus obtem prius representant quam altera sed neutrum dici potest quia
secundum est indivisibile Ergo si talis erit in eadem habet locum. Nam tempus
quod recipiunt spes vel certe recipi possunt in instanti et simul in instanti
quum obtem representant Ergo tempus ordo nihil facit ad rem. Denique na spes
non potest ad alia nec in se fieri ne in representant Ergo si talis sit in illis
talibus ordo nec refertur phantasmata in memoria collocata, videtur aliud
ordine representant sua obtem, et ita in spes ab eodem ordine representant in
ducere. Sed n. mere est per accidens et per se non infertur. Ergo in eo non potest
consistere habitus fidei. quod vltimis sic probatur: postquam tali ordinatio et aliquid
cum in illeto, ille mandatur adhuc indifferens ut hoc aut ille modo vltis per se
vel circa illorum obtem obtem spesum vel ipsam quae spesum tunc est representant
taro obtem, et non facilitate potentiam. Ergo si vltis ordinatio non consistit
habitu. per consequens quod proprium est habitibus potentiam cui motus determinat
hunc per actum, non ad illum. Ars etiam patet. quia obtem quae cum modo pro
posita et representata illeto non possunt determinare illeto ad alia sua fidei
by mianis per se, donec val ab infuso summe, vel ex habitu, proprio conatus
ad determinat. sed si fidei habitus fidei formis consisteret in ordinatio habitus
iam non distinguerebatur ab habitu principiorum, vel etiam ordinatio per se
late sumpta, quod eadem propositio per eadem spes representata, potest esse prima
rium item gelio scientiam, imo et ordinatio, prae per diversa modis, vel mo
modis cognoscit Ergo si sola spes consistant habitibus, oia illa erunt confusa
da.

Difficultas 3ta An scia habitus considerat in confirmatio et radi
de honore maiore sperum in subto? R. Deo. Non. pro quod siue haec confirmatio
dicatur esse in intermissione sperum, facta per additionem entitatis eiusdem radi
ta videtur repugnare illarum simpliciter. siue in maiore radiao qua aliter et
mij insunt illeto, ad huc tamen manebit illeto indifferens ut illis hoc vel ille modo
vltis. si tam ad apertum scientiam, quam ordinatio, quae eadem spes rep
sentant hanc gitionem. ois homo ordinatio illis siue infertur et determinat
vltis, siue quod demonstrat propter, siue pot aliquid ordinatio probabile. 2da Maior
radiao et firmior in hanc accidentis in subto non addit accidentis vim ut effu
tigat sed tamen ut dicitur consuetudine, v. o. calor ut tria in hercat aqua et alio
illi aequalis metallo vel lapidi, v. n. non daret fortis altera licet dicitur maxime
se in metallo quam in lingua, eo quod soliditatem subit firmius in hercat. Ergo

ne rad uia specum addet intellectui maiorem facilitatem in operando. hinc si in
 intentione specum constituent habitum, quaerunt hi autores unde sit illa intentio
 et a quo agente producatur, utique dicuntur ab actibus cum eis habitus ab actibus produci
 cas. Sed actus non possunt in se habere specum q. sic ostendit: quicquid unum habet in
 tendendi alii accidens, hoc etiam unum habet illud producenti sed actus non possunt
 producere specum Ergo etiam non possunt intendere illos.

Difficultas 1^a An scia habitualis consistat in speciebus complexis? **Ad 1^{am}**
 Non. si n. scia habitualis consideret in speciebus complexis, dicitur etiam p. uici
 p. actus et immediate representare totam p. positio nem: q. uero haec dici nequeat
 p. 1°. Quia nulla est ratio q. cogat tales spes ponere si n. ad primam assensionem
 gelioni priusquam habitus fieret sufficientes pro se spes simplices qd opo. et p. p. p. p.
 complexas fingere. 2° spes solum ponantur, ut in quo uicaria obici considerant
 quum praesens potentia, ut patet in primis actibus q. habitus praecedunt. Porro
 q. illud q. difficultatem aliquam sentiat, ut recte utat. spes illis in complexis
 sed solum probat imbecillitatem illorum q. iuuari debet superaddito habitus.

Difficultas 2^a Quid Ergo sit scia habitualis? **Prode** Scia habitualis
 est quaedam qualitas p. specum inherens intellectui, distincta a speciebus illigibilibus
 p. quam illud adiuuat ut prompte et facile eliciat actus sciendi seu assen
 tendi alicui gelioni p. praemissas. p. 1° Ex dictis q. facilitas assentiendi q.
 usu acquiri, non est per se ex speciebus illigibilibus, representantibus obtinuit os
 tantum e. Ergo ponenda est quaedam qualitas a qua causatur: p. 2° Prudentia
 habitualis de qua Arter cap. 5. et solertia, de qua p. poster. non possunt sub
 uari sine qualitate superaddita qualicunq. tandem ponat, coord. ma. spes uno Ergo
 similes qualitates d. adduntur in intellectu p. scia et alijs habitibus. p. aut q. p. p. p.
 dentia debet prompte et facile iudicare de re ad homines prout faciendae sunt, uel omni
 tondacum illis uel illis circumstantijs ex tempore accidentibus, eed. q. ly. antea ma
 quam castrum, id est de illis spes in nobis ordinatas habere, ter in hitonq. p. p.
 meta erit prudentia ad huc iudicium ferendum haec ergo facilitas non sit esse ex
 speciebus, sed a qualitate superaddita. Solertia uero debet ex tempore reperire me
 dium aptum q. ad huc inferendae, de quo antea nullas habuit spes ordinatas Ergo
 et illa consistit in qualitate superaddita, cui ergo non idem dicitur de scia?

Obijetes 1° Arter 113 de aia recte 15 et sequent. dicit idem esse sciari et scribere
 hoc in primis non potest illud de scribili ut est extra intellectum, falsum e. n. sciari
 et ob huc esse idem Ergo illud debet de scribili: prout est, ut representat in intellectu p.
 spes atq. ita scribi erit sciari esse idem cum scribi e. q. p. p. p. p. p. p. p. p. p. p.
 et sic scia erunt spes: q. a loquatur Arter de scia habituali: p. q. d. e. ad h.
 ali falsum e. sciam esse idem cum scribili: si n. esset idem, non inueniret ob
 maneret scia actuali q. falsum est: deinde q. multa sunt scribilia quorum
 non habent spes, constitutiu q. ibidem recte d. docet tunc intellectus distinctio
 q. d. singula facta est: q. d. t. recipit in se spes singulorum, ita firmas et ualidas
 ut in illis quodammodo transierit. Ergo ad habitum scia nihil requirit, nisi ut

ille. et recipiat spes oborum. An quas sit singula.

Obiectio 1^a Deo Cum Aristoteles dicit eandem esse suam et scibilem, loquitur de sola actuali ut patet
quantibus textibus 19. 20. de. ubi ait. *Haec sunt quae sunt eadem cum re ipsa*
vero sciens ad ualens esse eadem cum obiecto, quod est spes et regula magis et similis
iure magis pontificis. *Et saepe pontifices sunt representantur et est eadem forma*
Intellectuale ad quod facti est manere sciens actualiter si maneat scibile, et hoc esse inter
Nam haec sunt identici ad eum illo, ad consuetudinem deo cum s. Thoma sensu illius
quod ille dicit tunc dicitur sic in actu sciens quod est redubio et potentia habente spe
ad actum eas habendi. sic uti actu eo magis eas habeat modo ut per illas illigat, et
nihil contra hanc sententiam inferri sed solum colligitur illud quod est sciens habere spe
obem et esse factum quodammodo cum ipsa obiecto. *2da* de h. septuaginta sex et est in
nihil colligitur nisi illum quod habet spes bene ordinatas, quod est prompte utitur et scio
non deo formis sed per qualitatem superadditam potentia quod est habitus

Obiectio 2^a Deo Ille dicitur sciens habitum quod potest exire in actu scire quod uoluerit
habet spes confirmatas et ordinatas. *Sine ulla alia potentia in actu exire amodo ut*
Ergo spes erunt habitus. *Respondeo* illum esse sciens habitum quod potest exire in actu
et determinatum facile prompte, quod certo facultas non uenit a specie, dicitur ut
ostendit magis quod relinquunt intellectum indifferenter ad hunc vel illam actum. deinde
plerumque imperfecta sunt, nec sunt resumpta a sensibus reuocantur, quod a sole spe
quorumdam sanctorum uel angelorum intellectum angelicum conseruere sciens habitum in actu
quod sunt in se a Deo perfectissime et potentia intellectus et scilicet ita patet et
vultum debeat adhibere conatum ad ea illiganda quod spes representantur. *Obiectio*
nobis quod nec spes tam perfectas habere nec intellectum a quo expositum.

Obiectio 3^a Deo Habitus principiorum non est nisi species ordinatae. Ergo
habitus scire. *Respondeo* si Antecedens posse illigere uel de habitu principiorum cuius
demonstrat quod uoluerit ex immediatis. multa enim principia immediata difficultem
conatu ad quod cognoscenda habitus requirit. *Vel de habitu communitatis in principia*
quod sunt nota lumine naturali et multorum negati antecedens et multum, quod licet illa prin
cipia sunt nota nos in magis cognoscenda patitur difficultatem uel de habitu acquisiti
illa desiderat uel de habitu componendo terminos quod appropinquat per se
tatem. *Respondeo* quod si uerum ars negati in consequentia, quod licet illud scire difficult
terminis appropinquat per se communitatis principia appropinquat. *Sine qualitate per*
non in se quod fieri posse in se quod de re uel ueritate nobis, et per discursum magis
tatem. *Respondeo* adhuc intellectus est difficultis, ideoque qualitate superaddita magis

Obiectio 4^a Deo Spes saepe a S. Thoma et alijs antiquioribus patet de habitibus
poterunt etiam facultate potentiam in qua sunt. *Respondeo* spes proprie uolens
habitus generatos, per similitudinem et similitudinem ratione cum ueris habitibus. *Nam*
habitus in qualitate diffinitio mobilis ita et spes illigibilis. deinde ut habitus deeter
potentiam ad operanda ita et suo modo spes. *Respondeo* sunt magis quod habitus proprie
dicitur sic ut intellectus disponat in ad unum principium ad operanda, quod non facit
illud se tenent ex parte obiecti et illis informetibus illis habitibus. *Respondeo* uel magis
operari, et saepe contingit errare, respicitur a habitibus scire male intellectum de

Alij dicunt brevij si quid spec ab antiqz dicitur habitus fieri p sensu carente quibus modo caant habitum.

Exercitatio 2da

An scientia habitus totalis sit una simplex qualitas, an vero multa congregata?

Nota sciam habitualem distingui in totalem et partialem: totalis est de uno aliquo obto subali multas gcliones demonstrat. V. g. tota physica varias gcliones & diversas demonstrat de corpore naturali obto sic demonstrat. Partialis est qd una aliquam persionem in desuo subto p unam demonstratorem probat: sicut eni quodlibet ens est an habitus sua totalis v. g. logica, physica, vel metaphysica sit una simplex qualitas se spec: Alio vero plures congregate.

Prima sententia est nobilium theologorum et philorum, imo et veteru thomistaru sciam totalem esse unam et simplicem qualitatem ensis p paridemonstratorem acqri quo ad totam entitatem sua sed manere imperfectam donec per alios obto ad alias atq; alias gcliones: et hoc sent supponit eundem habitus spe ad plura obto formalia extendi posse.

Secunda sententia est Scoti, Durandi, Gabrieli, Gregorii, Fonseca, Suarez et plurium recentioru s. thomae discipuloru q tenent sciam totalem non esse unum simplicem habitus, sed compositam ex pluribz habitibz spec distinctis: dicitur una sciam p congregata sicut multi ciues in una respubl. et hoc sententia supponit eundem habitus propria non posse extendi ad alia et alia obto formalia, q etiam videt probabit.

Difficultas 1a An implicet contradictionem dari unu habitus q facit potestatem ad oes gcliones totis scie? Respon: Non: qd oes illi assensu convenire possent in una aliqua rac formali: colore quam si videris illectu cum oibz gclionibz habere necessitate conversionem posses p eundem habitum oes elicere. 2do Vng habitus fidei divina inclinat ad assensum om art: coloru fidei qd se vnu habent obto et racio formalis, autoritate. 3do Vng revolantur q influit in singulos assensu, sic charitas qd est p omi e vng habitus ad diversas actus. Confirmari: vis illuminandi et calefaciendi eade in sole, cum tu nua sua calefacit et thum nua potest uler eas diversas Ergo idem habitus potest ad diversas spe actus facilitare potentia.

Difficultas 2da Quid Ergo sentiendum sit de totali scia? Respon:

moderate alia accidentia inhaerent materia. In verodico illigibile ad in in dione
 sensibili, et qd p se ab illud in peripit, licet etiam simul cum alijs qualitibus
 cadat sub sensu. Potest ite subtm alienig scia totalis tripliciter abstrahi
 a materia: 1° A materia signata et singulari, atq ita obtine physica corpore naate con
 siderati, prout abstrahit a materia sic nata. Accidentibus licet non abstrahat ab
 oi materia sensibili, qd corpore naate est materia iam includit. 2° Potest ab
 strahi ab oi materia sensibili in communi non re, sed rae tm sic abstrahit quae
 trias qd. Simplr in ea considerat moles non attendendo an sit in subto medi
 vel non, et ita de illa agit Mathematica. 3° Potest subtm abstrahi ab oi
 materia sensibili et illibilibi re et rae, et ita abstrahit ens uteres in coi DEVS
 et intelligentia de qly agit Metaphysica.

His praesuppositis ja Et sententia Crictani parte p. quest. 2 Art. 2. Quod
 unitas scia totalis sumenda sic ab hac abstractione scia rae formalis sub qua
 ra ut tot sint scia totales proprietates q sunt abstractiones subiectorum, et
 qd tres sunt huiusmodi ut dicitur in 1° 2° 3° esse tm scia totales Physicorum
 Mathematicam et Metaphysicam.

Secunda sententia est unitatem totalis scia non sumi a rae formalis sub
 qua seu q idem est a varia abstractione sed a rae formalis sub qua seu q illoca
 tribuitur. Subtm intrinsicae rae cuius oes demonstrationes parciales circa tale subtm
 versant. Sic unitas totig physica sumenda erit a corpore naate prout naate
 est, qd illud attributa naate ab oibz partialibus demonstrabilibus respicit et qd
 physica tractat vel demonstrat de corpore naate, id demonstrat de illo quatenus est
 naate, et rae est quia a tali rae formalis orit imprimis idem modus definiendi
 et demonstrandi, qd definitiones et demonstrationes deo dnt physicae qd sunt
 de re naate naate est, quemadmodum et medicas vocant illas q sunt de oibz sensu
 bili ut sanabile est, et ethicas q sunt de rebz moralibus ut sunt morales.

Difficultas ja An scia sumat unitatem ab Obiectuali? R. deo Non
 potest qd Obiectuale potest esse multis scijs (de ut ia sapit est ostensum).

Difficultas ja An scia totalis sumat unitatem a modo abstractionis
 subiecti a materia seu a rae formalis sub qua? R. deo Negative Et hanc
 disp. 44. sect. 12 et plurimorum recentiorum. pr 1° qd scia certa e q subta ma
 rati, logica et alia quaedam dnt scia practica, quae hanc abstractionem
 plane negligunt, ita ut non vident, posse invariari quae nisi de scijs Speculativis
 proprie dicit. Illarum n. Obiecta propria vident spectare abstractionem. pr 2°
 de sibz, qd scia ab eo accipit unitatem a quo accipit esse et idem dicitur
 sed ab abstractione non accipit suum esse Erga nec unitatem. Maior vera est

in se ante absoluto. pr minor scia accipit esse ab obto in quod tendit sed
 abstractio nec non est tota, tunc tibi obto quarunda sciaturum inque proprie
 tas adhaereat. Ergo. Confirmat quia Geometria et Arithmetica habent eandem
 abstractioem a' ma' et h' uni d' m' d' scia' Ergo Unitas abto. et in n'is
 non potest dare scia' totali unitatem. pr h'io Abstractio hac vel in m'is tota
 et sic est alio quadam illedy ab d' h'etis q' quam res abstracta est in se se
 minant. et sic non potest ut patet dare unitatem scia' q' abto. scibile a'
 ad h'io illedy debet praesupponi. Vel simit' fundamentaliter et obto. et parte
 ipsaru rerum, et tunc q' abstractionem sic significat in ordo vel gradus unitas
 cuius scia' magis minusq' minuat, et tunc quarit q' unitas sufficiat ad specificam
 unitatem obto, cum ex dictis constet dari scia' q' in m'is q' eandem habent in
 materialis suore obto.

Difficultas 3ta An scia' totalis sumat unitatem a' r'io formalis? M
 Subt, quippe q' obto est at fundamentu proprietate q' in illa scia' d' h'etis?
 D' deo. Affirmate pr p'io h'io 10 p'io. et 2da et in textu ubi q'
 dicitur et habet d' h'etis ex obto et unam esse scia' q' habet unu quod sub
 iectum, utiq' subtia formale ut ex dictis constat. 2da scia' habet obto ab
 obto q' terminat eij ord mem obto. Ergo et unitatem. h'io eandem n. res habet
 esse et unitatem. h'io Unitas cuius rei sumit, potissimu a' diffia qua
 illam condituit sed infra habet scia' h'etis sumit ab obto ut supra d' h'etis.

Queres quid hac r'io formalis? M' habet peculiare q' q' d' h'etis
 scia' totalis cogat sub unam ord mem eiusdem totalis scia' h'etis.
 Illud supra insinuat esse, q' scia' r'io formalis quae est fundamentum
 radice et origo passionu eiusdem generis pr m'io q' d' h'etis item et d' h'etis
 quae sub illa r'io scia' h'etis quasi inter connedunt, et proportio nec habent ut
 d' h'etis vel Ethica vel physica, vel logica vel metaphysica.

Corollarium.

Ex dictis concludim' scia' totalem esse unam q' aggregari multo
 rum habituum partialium q' habent aliquam similitudinem proportionem
 connexionem et ordinem ad unum obto totali q' in se continet quod d' h'etis
 butum, r'io cuius d' h'etis d' h'etis r'io esse de reali obto. 2da scia' d' h'etis
 scia' non possunt unam totalem aggregare Nam preterquam q' id aperte
 sit contra obto non possunt d' h'etis convenire in vna aliqua r'io formalis
 quidem modo d' h'etis d' h'etis d' h'etis, ead' enim q' d' h'etis d' h'etis
 q' requirunt ad unitatem scia' totalis oriantur.

Exercitatio quarta.

De Scientiarum divisione in Subalternantes et Subalternatas.

Nota 1° Unam scientiam alteri subalternari nihil aliud esse quam unam ab alia scilicet subalternante dependere illique subordinari. Ratione evidentia et certitudinis, ut videtur in Aristotele et Averro. Subalternans illi dicitur a qua altera dependet in evidentia et certitudine. Subalternata vero quae dependet ab alia.

Triplex fit.

Nota 2° Huiusmodi subalternationem tripliciter posse fieri. 1° Ratione principii. Ratione principiorum. 2° Ratione finis. 3° Ratione principii et finis. Quod scilicet unum principia sunt alteri conclusiones, quod una probat principia alteri. Sic principia medicinae licet non dependent ab ipsa medicina. Demonstrantur tamen a physico ac perinde est sicut principia subalternata ostenduntur demonstrantur, sicut et impossibile, sicut dicitur a posteriore, sive a prioribus. 2° Ratione finis. Quod scilicet unum scientia finis ordinata ad finem alteri scientiae. V. g. finis artis fronsuitoriae ordinata ad artem equitandi. ars equitandi ad militarem. haec ad politicam, cuius finis est tranquillitas Reipublicae. 3° Ratione subiecti. Quod scilicet unum subiectum continetur sub subiecto alteri, quod potest fieri bifariam. scilicet quando subiectum dupliciter subiecto subalternantis additur, scilicet aliqua accidentaliter in sua subalternata ut in subiecto subalternantis additur in subalternata differa, ita sua de corpore naturali contrahitur. per differam essentiae scilicet Caelum ad scientiam de mundo sive de caelo. sicut per ista quae sunt duo: primum an quavis subalternans quod dicitur sufficit, ut scilicet proprie dicitur additur differa dicitur subalternans, et subalternata. 2° In scientia subalternata si vera et propria dicitur scilicet qualem Aristoteles cap. 2. lib. 1. poster. descripsit.

Nota 3° Subalternationem perfectam requirere has condiciones, quas philosophi subalternationem determinantes ex ipso collegerunt. 1^a est, ut scilicet subalternata habeat idem subiectum cum subalternante, ita tamen ut illi addat officium unam accidentalem. 2^a est, ut in additis illi ut subalternata accipiat principia a subalternante ad conclusiones demonstrandas, quae condiciones alii in istis alii in quibus dispersiunt. 3^a quocumque dicitur per ista nota accipiat principia facile ad haec revocari possunt. Nam quae a nobis posita sunt, scilicet illa nota accipiat principia a posteriori, et ratio est, quia passionibus illa priori convenienter scilicet se, quam ut habeantur accidentalem conditionem. 4^a ratio praeterea ex illa prima conditione quod scilicet subalternata utatur, plerumque demonstrat quia: subalternans per se, Nam subalternata demonstrat suas passionibus a priori, vel a posteriori, si a posteriore iam patet esse demonstrationem primam: si a priori nam necesse demonstrat ratione per propositiones mediatas, et a se suspensas, et probatas a se, ut scilicet: sed si demonstrat propositiones mediatas nec potest eas resolvete

In subalternatione requiritur

ad proximas is tm sic QUA non propter QUID ut Aristoteles docet multis locis huius tractatus.

Nota 4to Cum tria requirantur in se demonstrare subiecti passio aut prima causa: subiectum non potest esse duo. idem in variis seculis Nam q habet idem duo sunt eadem seculis: Passio quoq non potest esse duo eadem in se versus seculis Nam passio q demonstrat debet esse propria sibi unum non potest esse proprium duobus hoc tm debet ea itaq de perfectis demonstrat q demonstrat at seculis quod ipsum seu passionem recipiatur: quare neq rae subiecti neq rae passionis potest dari transitu ab una secula ad aliam. q rae propria quod debent esse propria q debent continere medium, quod proprium sit illi subiecto de quo demonstrantur passionem, et q eodocet seculis etiam rae propria priorum nondari transitum ab una secula ad aliam.

Nota 5to Ex his patet cur subalternata secula dicantur transcendere ad subalternantes, et ab illis accipere principia Nam subalternans et subalternata secula secula habent eadem eadem distinctam solum accidentaliter ut patet ex Aristotele Post. textu 28 et 29. cum n. habeant idem eadem nec est ut subalternata transeat ad subalternantem et ex hac accipiat principia demonstrat subalternata passio nem aliquando subiecto deperatam cum conditio ne accidentali, qua passio ^{cum} sit de seculis vanda ex principis de seculis certo demonstrari ex primis qis in rae illis subiecti si haec principia docet subalternans qua agit de eodem subiecto p se sumpto, et namq ex duplici rae ista est ut subalternata transeat ad subalternantem et ex ipsa accipiat principia neq n. aliud de eadem fieri potest, ut una secula ad aliam transeat, nisi qo am rae accidens de eodem subiecto qis, distinctam tm accidentaliter, quocumq tm modo illud accidat ut secula prorsus disparata, et seculis obtin qis distincta transcendendo ad aliam seculam mutuaq ab ea principia, semper rae qo aliena, et non ex propria demonstrare.

Indicatio 1a Quae secula proprie dicantur subalternata? Proo qua versat circa idem eadem cum subalternantem in contractu seculis q aliq accidens: pr qo dicit q Aristoteles duas requirit condiciones ad vera subalternantem q reliqua forciunt, inter quas 1a ratio est eadem habere idem subiecto formale, distinctam accidentaliter. inde n. oritur communicatio principiorum et reliqua in Negabili positiva. pr 2da Vera subalternatio importat dependentiam unius seculae ad aliam in esse seculae sed solum suam formale dat esse seculae rae seculae subiecti formale pr vera subalternatio datur qo qo est cura subalternatio subiecti etiam subalternantem tm q et principiorum coniungi id tamen in hac negotio non sufficit nisi se subordinaq, subiecti oritur et haec seculae positiva vel reliqua libere sequuntur, vel negligunt. pr 3to Subalternatio e dependentia unius seculae ad aliam per se evidenter certitudinem em, sed haec rae a seculis a subiecto formali proba cognita proficisci. Ergo. Cura debeat sola esse de seculis

accidentalibus inter subita fac eorum qd subalternans et subalternata non debent esse in eadem qd nihil sibi ipsi subalternans Nec debent prorsus esse distincta quia non liceret hoc ad illam transire sicut non licet a seia prorsus in se transire nisi ex alterius velij procederet.

Colligitur idem ad veram subalternantem non satis esse ut una seia versus alias seias altera circa se non illy generis Nam generantur contrahit accidentaliter ad seiam hinc seia de hoc non subalternans, seia de ali. Deo Physicam alias speculativam non proprie subalternari Metaphysice qd illarum principia non ad seiam demonstrantur a Metaphysica nec referuntur ad seiam reliqua seia dicantur partes Metaphysica id concedit qd reliqua seia sunt tractate quaedam portionem seu partem eius quod Metaphysica tradat in communi. Ino seia que agunt ad unum ad unum a posteriori altera a priori licet communiter non dicantur subalternata, recte tamen ab Aristotele dicitur subalternata illam alteri qd procedit a posteriori: Nam est qd est idem subitum formale abstr. deinde licet non accipiat principia ab altera, potest tamen esse debere accipere seia priori demonstrande et verbi passiones.

Difficultas de seia subalternata hoc carente subalternante sit proprie dicta seia? In eo Negativus; in eo a qd verumq. possidet potest habere veram rationem seie. pr prior pars Aristotelis Omnis seia proprie dicta consistat ex principijs immediatis ad se vel virtute ut supra probavimus sed seia subalternata in hoc qd ignorat subalternantem non consistit talibus principijs Ergo. p m. quia supponit principia subalternante pbare posse a subalternante, illi ergo qd ignorat talen probare nec actu nec virtute erunt immoventia. Ergo. Ne proprietas generabunt seiam. Et consistat quia principia a tali seia non cognoscunt, nisi vel p fidem humanam vel p aliquam experientiam. Ne videtur certitudo sufficit ad generandam seiam proprie dictam. Ergo. pr etiam de seia pars. qd qd tenet subalternantem is potest oia principia probare eo resoluere ut aliu sine mediata Ergo si demonstrat aliquid in subalternata probat ex principijs immediatis saltem virtute Ergo Veram habebit seiam Ex quo scilicet patet quo sensu dicitur Aristoteles subalternanter seire quod quid et subalternatam seire quia, nimirum qd seia subalternata in modo intra suos terminos non possit suas conclusiones pbare nisi a posteriore probat a posteriore licet efficiat aliquam seiam non perfectam illam de qua Aristoteles lib. 1. dicitur. seia vero subalternans de seire propter quod quod cognoscit subita ex causis passionum e qbus vera principia seie subalternata oriuntur. Vide haec de re falsis Aristoteles in cap. 10 quart. 2. Art. 6.

Obijetur De ente p accidens non patet esse vlla seia sed subalternata Quia de ente p accidens Ergo illa non est deinde proprie dicta seia. pr minor qd iam supra dicitur est subitum illi esse contrarium p diffinitum aliquam accidentia lona Deo inter qd accidens aliqua sunt mere casualia, que seie sine consilio ex se sine aliquo determinato seie stabile componantur, sic in parva thesauri in fortis.

Quaestio minor posset actualis oriri si accuratij rem ex penderet ille h.
Difficultas ja sibi formido actualis sit e essia opinionis? Prode formido
 actualis non se hinc convenit necesse opinionis. pr p^o quia potest esse alijs opina
 tibus et si horis nihil cogit de opusculo neq^{ue} actu dubitet de veritate. Confir
 m^o Formido actualis est timor q^{ui}ans dubitatio est alij ille hinc dicitur ab opinio
 ne Ergo non potest includi esse in opinione. Conseq^{ue} est vero. an p^o ex hinc
 Sahiora cap^o 3 Vbi aperte ait multos esse q^{ui} op^o manij non dubitare Ergo etia
 non formidant autem. pr 2° Multae sunt opiniones in phisicis et Theologia cor
 a serjio Dodorum et fortissimis argumentis confirmatae q^{ui} tñ ad certitudinem
 sciatum non attingunt q^{ui} tñ sine illo timore ad dubitac^one actuali pleriq^{ue} doct^ori
 sentiant absenti opinatio Ergo actuali formido non pertinet ad certitudinem
 nis.

Objicies Qui opinantur iudicant opinionem quam sequuntur posse esse falsam
 cum sciant parva sua tñ esse probabilia sed iudicat suo assensu posse sibi
 falsum ita necesse dubitet cu formidet. Ergo. Prode so Negando maiore q^{ui}
 multi opinantes putant se sciant sic assentiri, unde alij q^{ui} secunt^{ur} accedunt
 esse probabile ita firmiter se p^o assentiant, ut de opposita nihil cogitent. Sed esse
 cogitat q^{ui} actum suu nihil tñ esse tñ probabilis ideoz simpl^o loquendo posset falsu
 esse sed nihil illi tñ vel est affectu aliquo vel auct^oritate assentiant
 ita illi in hincere, ut nequid dubitet, aut formidet.

Difficultas 2da sibi formido virtualis et radicalis sit de essia opinionis?
 Prode affirmate, ideoz hec formido vlt^o solet vocari intrinseca ut p^o est
 Definitio supra data hinc dicitur ad docet Hele lib. 1. Post. anq^{ue} p^oncou, cu
 cap. 26. pr 2° Opinio est circa obia contingens sive veru sive admittatum ex
 deo si illam cluit putare debet aliter se habere posse cum nec evidentia, nec
 certitud^o meam habeat q^{ui} ille hinc convenit.

Difficultas 3da Quid differant scia et opinio Prode so R^o obit Nam
 scia sua et firmu est immutabile opinio a v^o sua est contingens et potest
 se aliter habere 2° differunt r^o certitudinis est evidentie q^{ui} tanta sunt
 in scia ut prout conveniant ille hinc ex ita faciunt adhaerere obia, ut ab
 illo dimoveri p^o absenti non possit hinc R^o p^oncipioru et medi^o q^{ui} p^oncipia
 sua sunt certissima cu eam q^{ui} hinc necesse continent; opinio a p^oncipia
 sua sunt tñ probabilia ut etiam medi^o cum non sit eam necesse vel certe
 non cognoscit ut necesse eam.

Ollio itur ex dictis p^o Sciam etiam intrinseca est a fide, q^{ui} fides est certu
 est sola auctoritate dicentis, et est duplex divina ex humana; divina est
 in hinc auctoritate q^{ui} rem obscurem obscure revelatis; humana q^{ui} nitib^o dicit
 ritate humana ad quam reducit Fides theologica q^{ui} habet auctoritate alicuius
 Regali quippa revelatis Sed q^{ui} docent accipiant, Fides semp^o est fide vel in
 evidantia ve fides divina vel in certitudine ve fides humana, vel in p^oncipis
 et medi^o. scia n. nitib^o medi^o intrinseca q^{ui} cum q^{ui} hinc habet in di^o visid^o con
 nexione non fidesa. semp^o nitib^o medi^o est extrinseca q^{ui} tñ p^o accidens eam q^{ui} hinc
 connectit qualis est auctoritas dicentis cuiuscunq^{ue}.

Colligitur 2do quod dicitur suam similiter distingui a suspitione quae haec est asserit
 ex clari iudicio et coniectura ortu cum actuali formidinis partibus opposita
 Deoq. oem evidentiā et certitudinem scia propriam excludit. Suspicio tñ
 non videtur dīgnari spe a fide humana vel opinione mediata. Maxillud
 suspicandi iudicium et coniectura vel oritur ex dicto aliquid ex rumore, et tunc
 fides est humana vel ex aliquo signo et armento probabili et tunc erit opinio medi
 ata. haec n. scire non magis relinquit intellectum suspensum quā suspicio, et licet
 aliquando magis certificet intellectum opinio quā suspicio, non tamen erit nisi vacillans
 talis inter illas dīstinctio.

Exercitatio sexta An Opinio et Scientia possint

esse simul?

Difficultas 1a An habitus opinionis et scie de eodem propositione possint
 esse simul in eodem intellectu? Respondeo affirmate. pr. qd si non possunt esse
 simul id proveniret ex eo q. ad aliquid inter se pugnantem inclinarent potentia
 sed hoc non impeditur. pr. m. Non repugnet eadem numero potentia
 inclinare ad opposita aliquid. Ergo magis repugnat in eadem subiecto esse duo
 duos habitus ad opposita inclinentes. ans patet in ipso intellectu q. simul inclinatur
 ad oia iudicia contraria, consens. est bona qd difficultas videtur includere formid
 respectu ad opposita quam illos simul recipere. Ergo si intellectus includit pre
 pensio non ad aliquid repugnantem, habere etiam poterit habitus q. ad eundem
 inclinatur. pr. 2do Ita se habent opinio et scie habitus, ut medium scientificum
 et opmative. utraq. n. ad aliquid sciendi et opmandi inclinat sed media persuas
 simul esse ut patet. Anegat. Ergo ea habitus.

Difficultas 2da An habitus scie possit esse in eodem intellectu cum actu
 opinionis et contra habitus opinionis cum actu scie? Respondeo affirmate. pr.
 actus non repugnat immediate habitui sed mediante alio habitui. Ergo si habitus opi
 nis et scie simul esse possunt, cur quāvis actus unus non poterit simul esse
 cum habitui alterius?

Dices sublato obiecto opinionis non potest habitus remanere sed medium scienti
 ficum et consequenter actus scie destruit obiectum opinionis. Ergo et eius habitus.
 Respondeo si maius illud de obiecto opinionis, tamen vero quāvis apparente verum
 sed falsa est minor adhuc n. posita scie representari poterit idem obiectum in opina
 bile n. aliud medium fallibile, licet forte habitus opmatus ob obiectum non
 possit exire in actu.

Difficultas 3ta An actus opinionis non habet adiunctam formidinem
 actualen possit simul esse cum actu scie de eodem obiecto? Respondeo affirmate
 hoc ut probat supponendum est ex habitibus de actu intellectum posse simul habere actus
 cere. n. id est. Nota repugnantia inter hos actus nihil est oppositum de qua
 immutabilis, quas introduunt intellectus sed quia actus opmatus ex utrius formidinem

In ea incertitudo cognoscens q̄ in eadem illecho respiciant veram contradictionem
p̄ram 2do q̄no Scia necio pellit oem incertitudinem et formidinem ab illecho
ergo etiam pellit q̄mionem cuiusmodi certitudo et formido anax est. Ita
fieri potest q̄ in imperfectis de eadem re non possunt esse simul alia illecho
de eadem re ferret contradictionem iudicium q̄ hinc negat illecho q̄ adhuc res mi
rat iudicat suum q̄mionem esse fallibilem q̄ a. scientificam absenti q̄ iudicium
absensum suum esse prout infallibilem.

Dices ex eo opinio incertitudinem essent illecho ad hunc videlicet incertitudinem
quod illecho p̄ unam cognitionem videlicet esse certum p̄ aliam incertum et hinc absolute
non scire illecho esse certum et incertum sed tunc illud esse certum. Ita utram
cognitionem et incertum scire aliam q̄ scire est ad vitandam contradictionem
Hinc Negando ex eo q̄ illecho p̄ Ardenas cognitiones fiat certum et incertum non
scire illud absolute esse certum aut incertum, aut ita certum posse contra
dictionem se quod certitudo et incertitudo cognoscens de qua hic agitur tammodi de
denominat illecho quarevis q̄ diversa conjunctiones certitudinem illam con
ent in eodem subiecto, illud q̄ immediate denominant, verum in contradictione oppo
nenti, cum causam quibus habeat 2am. 2o quod certitudo et incertitudo
sunt notiones contradictonis repugnantes in se, et ideo non poterunt
esse in illecho illa iudicium, q̄ hinc a. attribuant, q̄mionem illecho denota
minere.

Corollarium

Ex fundamento in se probat positum sequi, ne p̄ deo in a. quodens potest
tam ut actus scire et opinionis formidulosa hinc simul eadem tempore de eadem
re q̄ n. contradictionem involuit repugnat de una potentia probata in
hinc multas nihilominus patitur difficultates q̄ hinc subtiliori philosophia expe. ni. n.
possunt, ideo hic sunt praetermittenda. Consultat q̄ vult committere se q̄ in
hinc loquitur hanc difficultatem fusi ex parte q̄ tractant.

Exercitatio Septima

De iis quae scientiam corrumpunt.

Artes docet quatuor esse causas ob quas scia omittat. 1a est si pereat res
scita seu obiectum. 2da si pereat ipse sciens seu subiectum. 3a si obliuiscatur
is ipsis q̄mionis. 4ta si obliuiscatur modus, et cap. 2 de longitudine et brevi
tate vitae addit 5tam causam si scit error. scire contrarium alium incertum.
Sed oes hae causae valide opponantur, in primo, et sane mirum est q̄ dicit
Artes sciam perire pereunt obiecto et subiecto cum consistat utrumque esse
incorruptibile cum scia sit de rebus perpetuis et inhaereat illecho q̄ scire
licet sit incorruptibilis sit ergo
Difficultas scia si vera sit salu doctrina iam opposita? Hinc quod

ad duas priores caas attinet e vera: neq n. vult obm aut illecdum
posse perire sed pcedit ex hypothese v. o. In obm sciammo aut illecdilla
in sciamum subitua inbasione parient aut de frerent, tunc etiam scia sent
peritura q sane nully prudenter potest negare.

Difficultas da in Arles recte docet sciam perire p gelionis obli
uionem. Quidam Ratu si de scia actuali exponat, sola n. obliuio gelionis
non tollit habitum sciae nisi p accidens, sicut supradiximus de casu ab actibz
pr qa obliuio gelionis efficit ut non possint recordari ipsi obli deinde
ut paulatim deficiant spes sine qbz actualis scia alicui non potest. nuda
n habitus se sufficiens non est ut si ab extrinsecis illecdy desit uah adiunetis
exeat in actum. An ex obliuio ne medij amittat scia sit

Difficultas hia. Quidam ad actum sciae ex habitu eliciendu requirit
aliqua notitia medij sive illa distincta sit a notitia apprehensiva gelionis ut
a la Scotz, sive non sicut quod apprehensio gelionis representat ipsam gelionem
ut dependantem a praemissis, ex quo sequitur recte Arlesem qto loco posuit se
obliuionem medij esse caam corruptiuam sciae. pr qo impossibile est actum
sciendi tendere in obm male absq rae formalis seu motiuo. Est n. scia cog
nitio discursiva q caam procedat sed rae formalis seu caa illa e ipsum
medium. Ergo necesse debet in illecdy apparere, quod elicit assensu gelionis.
pr 2do de se habet terminoru apprehensio respectu assensu prima pporum
ita apprehensio medij respectu gelionis sed licet qd habeat habitum primi
porum, nisi in terminos rae apprehendat haud poterit principis assentiri.
Ergo Neq gelioni assentire licet habeat sciam habitum, nisi medium apphe
dat et recordat q e expressa sent. Thomaz q art. 13 ad sextum.

Dices qd qd repetat actum fidei, rae non e ut recordet revelat divina
q est medium rae ergo ite deinde bareticz facty ex catholico multis artic
culis fidei assentit p habitum solum sine medio, qu p haerem amittit vno de
it medium fidei sicut auctoritatem. Sed revelantibz in se Ergo etiam poterit qd
elidere actum sciae ex solo habitu sine memoria medij. Quidam Negando ad
ad repetendum n. actum fidei expressa necesse e memorat divina revelat
certitudon. fidei non minz dependet a revelat divina quam certitudo sciae
ab ipso medio: deinde si haereticz adhuc assentiat, alicui articulo fidei idq per
discursum necesse cadet etiam talis assensu sup alig medium sive sit auctoritadi
vna putata, sive pp humanam aliquam psvastione credet, poterit n. ille in
depravatuz affectu pertinacia apprehendere alig medium pp quod firmisime ca
haeret subto licet n. sit vanum.

Difficultas An ad eliciendum assensum scientificum necesse sit actualis
reprehensio totuz demonstratuz? Quidam Negant p qd non potest ad illud fieri
in obm non existens Ergo non est necesse actualis reprehensio demonstratuz

ad actum scie p̄r consequ. quia ideo regunt a h̄q̄ repetitione demonstrat̄is ut ille
circa illam ex (otini op̄t̄at̄. 2do h̄q̄ q̄d̄on̄is actualis non cadit for̄m̄t̄ sup̄
p̄missas for̄m̄t̄ sumptas sed supra modum inq̄a cas̄ in p̄missis contentas
Ergo ut mulber̄ dot̄ sola memoria medij requir̄t̄ ad actum scie q̄ habit̄a e licet
Ergo oblivio medij c̄a erit corrumpens sciant̄.

Difficultas 2ta An ex q̄m̄o error sit contrarij scie? H̄de q̄d̄
Derr̄at sciant̄ destruat̄, docet Ar̄les 2 cap. de longit. et brevit. vite. et lib.
1. Top. c. 1. Et p̄r scia et error habent conditiones c̄sles contrarias Ergo
ex ipsa sunt contraria. p̄r aut̄ q̄ scia est assens̄s ver̄i cert̄i evidens error
vero est fals̄ incert̄ et invidens Ergo. p̄r 2do Syll̄ogism̄s pseudograph̄is
et demonstratiuus sunt contrarij Ergo generant habit̄s contrarios. aut̄
est Ar̄is in Top. loco citato et p̄r q̄ demonstratiuus procedit ex ver̄i
pseudograph̄is ex falsis item ille ex primis proprijs ex necys evidens
h̄t̄ ex falsis etiam si vera reputent̄ a' doceptis, etiam ex ignoti q̄ falsu
ut tale non cognoscit̄ quod a. error sciam destruat̄, plarum e q̄ contraria
a' contrarijs pellunt̄.

Dices Ar̄les cap. 2 huius libri docet sciam non posse dimoveri ab habent̄ illi
deo q̄ fort̄ior sit quocumq̄ sibi opposito, quid ergo potest expelli ab errore?
H̄de Ar̄les loqui de scia, quod scie manet in eodem statu, et disposi
tione si a. is reddat̄ debilit̄ ad resultendum contrarij, ex paulatim p̄ no
ligentiam admittat̄ discurs̄s pseudograph̄os futurum. Et ut scia q̄ n̄a scia
Et fort̄ior p̄ malam dispositionem sui sub̄i vincat̄.

Difficultas Ultima Quid ergo corrumpat̄ scia? H̄de S. Thomas
Patron̄ n̄r tres modos tradit q̄b̄ solet corrumpi scia: prim̄ e p̄ infir
mitatem aut lesionem organorum ut dum q̄ in amentiam incidit: Nam
sape p̄ corp̄is infirmitates subtrahunt̄, aut confundunt̄, species q̄b̄ sub
tractis vel turbatis cessat scie ut q̄ corrumpit̄ non q̄d̄n̄t̄ quod habit̄
sed quod ad act̄. 2do est p̄r oblivionem tollit̄. oblivio n̄ est c̄a p̄r
deu. cur̄ a' suo contrarij corrumpat̄, per se. Chant̄. n̄ usu obliuiscimur
dorum q̄ c̄a om̄t̄ scia et dat̄ loc̄ falsis imaginationib̄ q̄b̄ ille d̄ absent̄
facit̄. Discurs̄s demonstrat̄ contrarios, q̄ generant errorem, a' quo inq̄
a' contrarij habit̄ scia expellit̄. It̄ aut̄ p̄r diuini Thomam oblivio est
c̄a p̄ accidens: error a. est c̄a p̄ se scia corrumpenda.

Dices Contraria expellunt se ab eodem sub̄to sed scia non habet a' quo
possit expelli Ergo non habet contraria: prim̄o patet ex Ar̄le: contraria
sunt q̄ distant̄ inq̄ sub eodem genere Ita scia et error non sub eodem genere
Ergo ab errore non potest expelli scia. p̄r in mot̄ Error nihil altud est
quam opinio falsa sed hoc non est sub eodem genere p̄r q̄d̄n̄t̄ cum scia
q̄ scia est habit̄ cert̄ illudualis et evidens h̄t̄ q̄d̄n̄t̄ in numero et
p̄r s̄ scia. cap. 2. ut sunt scia ille d̄ prudentia sapient̄ ex ar̄s

opinionem a. et finem humanam rejicit qd potest eis subeo. Prode opinio
 propri falsam et errorem multum differt qd error est. Hec ubi cuius
 sitas evidens est opinio a. falsa talam evidentiam non habet qd opi
 nah. etiam falsa, agnoscat se inevidenter opinari q. errat putat se cor
 to et evidenter rem cognoscere. 2do Neq. errorem non contineri cu
 scia sub genere propri mo. tamen n. Hec loco citato non exurget averit
 nisi habitus certos et veros debent in habitus ipsi oppositi. Hic revocari
 neq. ad proprie dictam contrarietatem aliud requiritur quam ut ad alig gong
 proprie dictum possit revocari licet huiusmodi gong nonnunquam suber
 hatem possit subevidi.

Appendix

Solvimus quoniam, tantum restat ut inquam qd sic dicendum
 in sententia q. negat habitus proprie dictos in illectu de specie illigibilibus, et an
 scia scilicet hanc sententiam: sic una simplex qualitas, an vero non.

In tres sententias adhuc abire possum q. stricte sume dictos habitus illectu ad
 mune q. cum fuerit sine, in diversis diversorum auctorum opinionibus quasi si
 habent de specie illigibilibus; Et vero cum sententia illis examinare non sit huius
 loci, agam iam tantum hypotheticè pro capto nostro q. sit sentendum in libro de
 aia ubi propria de specie illigibilibus ponat fuly. presentes difficultates ex
 plicabunt.

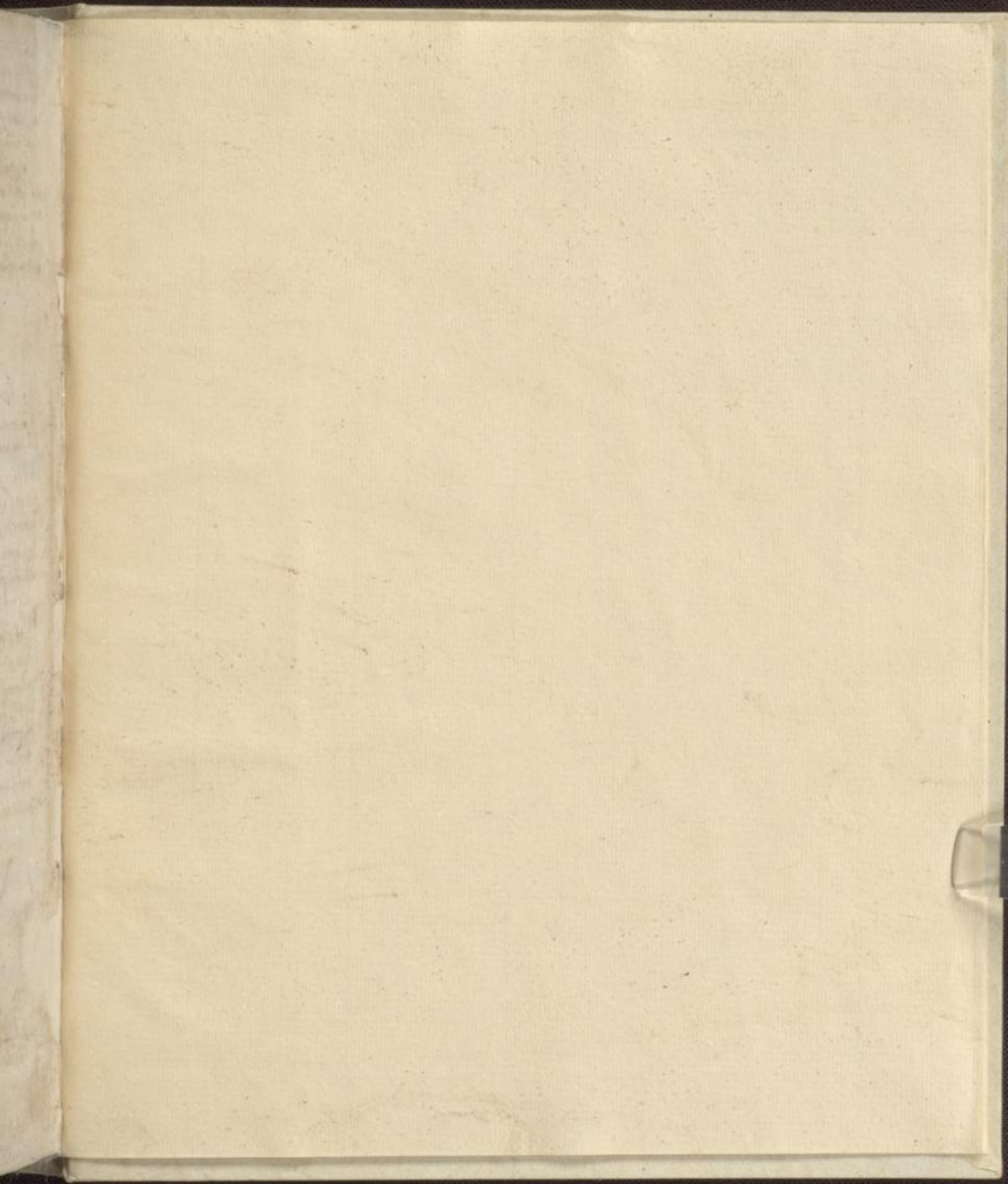
Nota igitur quodam ut P. Hurtado ex simpliciter duplices admittere spes
 nales q. ipsa illectionem antecedunt, alia q. eam subsequuntur, ex q. antecedunt
 generantur ab illectu agente ex phantasmatibus ut huius q. de aia dicitur q. sub
 quunt, generantur ab illectu possibili q. ipsos actus illegendi. Quidam igitur auctores
 in prioribus quibus in posterioribus can. ut uent habitus scientificos. Quicquid
 tandem dicat, scia non e. una simplex qualitas sed sunt spes ordinatae vel
 modis ita atq. ut sic ordinatae et modificatae sunt possunt dici una simplex
 qualitas, sed unum atq. per aggregationem: et hic finis est.

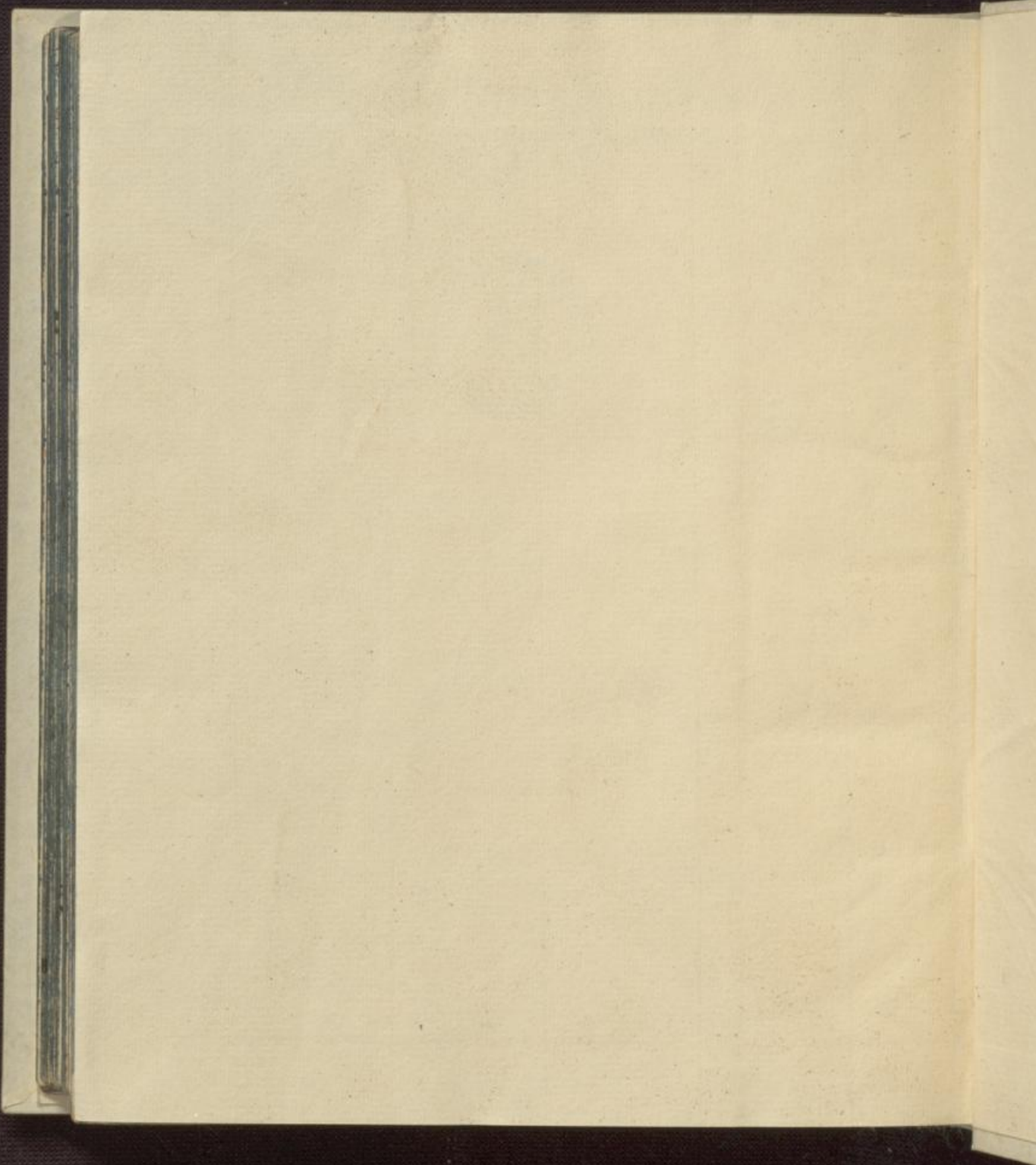
L. ALLIS. D. E. O. Viro ini NOTAR. S. P. N.
 Benedicto, ex D. Thomae
 Patrono Auditorum
 nostrorum.

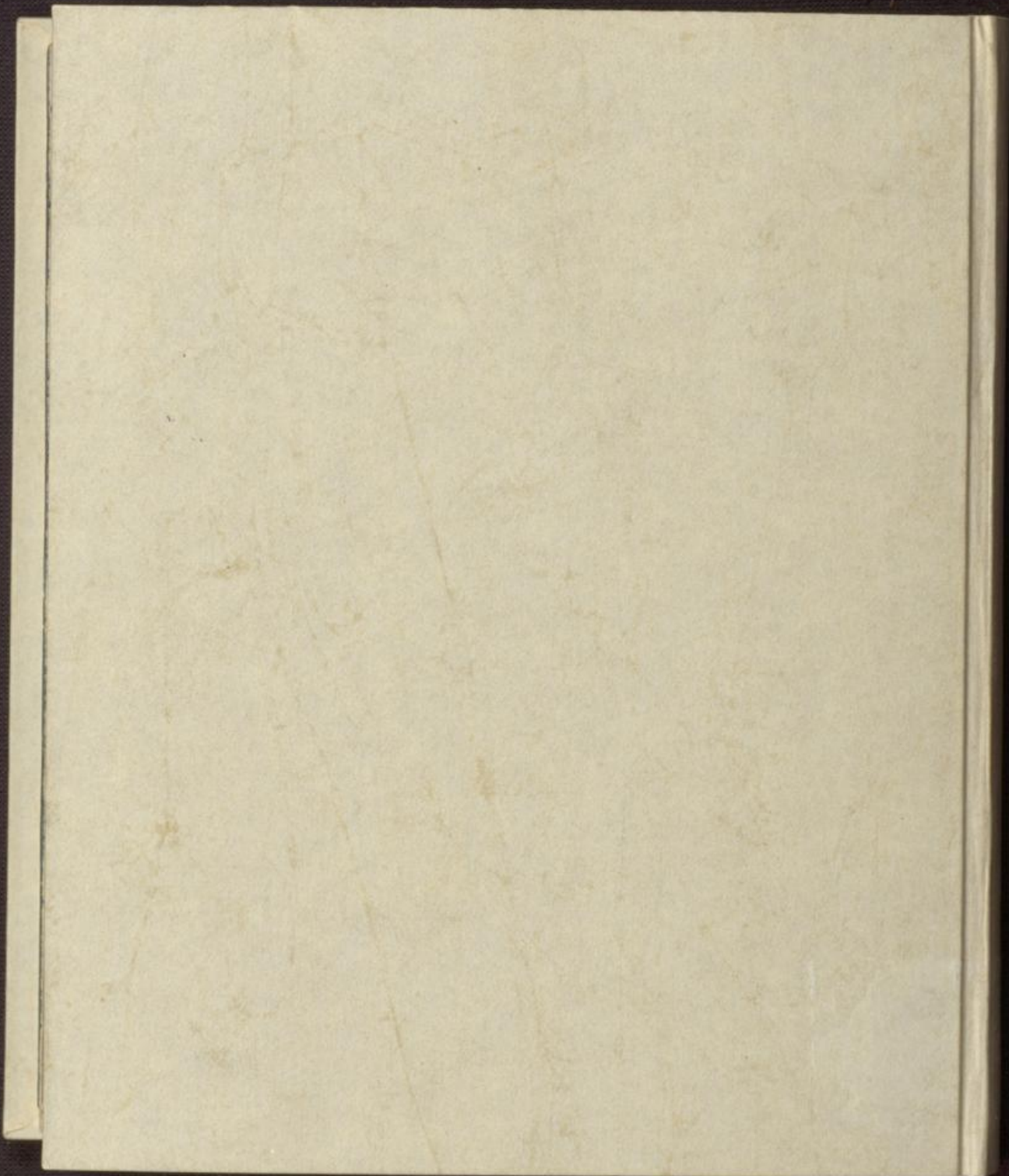
Finis daty universa logica 16 Septembris Anno Dni 1628 die Sabb.
 q. sacer urat SS. Markyliby, Cornelia et Cypriano Episcopis, horis antemer
 dianis sub honore nictum quadrante loga.

==
Applausus Superatarum
in logica difficultatum.

Copyright 4/1999 VxyMaster GmbH www.vxymaster.com

VierFarbSelector Standard - Euroskala Offset

